

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ

Ա.Ս.Հ.Մ.ի

ARAM webaram.com

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ռ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՍՈՒՐԻՈՅ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ

ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ

1918-1958

Աշխատասիրեց՝

ՆԵՐՍԷՍ ԱԲԵՂԱՅ ԲԱԽՏԻԿԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ
1958

ARAM webaram.com

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Նախաքրիստոնէական դարաշրջաններուն, Հայաստանի մէջ, ամէն տարի, հայոց Նաւասարդ ամսուն, տեղի կ՚ունենային ամանորի փառաշուք հանդիսութիւններ:

Հայաստանի ներքին ու ծայրագոյն գաւառներէն, ազգային մեծ տօնախմբութեան համար, հայկազուններ, որոնց ճամբորդութենէ ետք, կը հաւաքուէին Բագրեւանդ գաւառի Բագաւանն աւանը ուր կը գտնուէին Արամազդի եւ Անահիտի մեհեանները:

Նաւասարդեան աշխարհախումբ այս մեկտեղումը չոհ կրօնական հանգամանք չունէր: Ան, նոյն ատեն առիթ կու տար՝ հայ մշակոյթին ու հայ ֆիզիքական ոյժին ցուցադրութեան:

Տարին անգամ մը, երկրին բոլոր մասերէն, բիւրաւոր հայորդիներ, բաղկացած՝ ազգին բոլոր խաւերէն, հաւաքուելով Բագրեւանդ, կը ցուցադրէին իրենց գաւառներուն յատուկ երգ, պար, խաղ, տարազ ու բարք: Այս կերպով, Հայաստանի բնակիչները, հաղորդակից կը դառնային իրարու եւ մէկ յայտարարի կը վերածուէր ազգային մշակոյթի բազմաթիւ երեւոյթներուն հետ նաեւ գիտակցութիւնը Ազգի գաղափարին:

Մեր նախնիքներուն ամենէն նուիրական ու ժողովրդական փառատօնն էր Նաւասարդը: Հայաստանի տան եւ հինգ գաւառներէն հաւաքուած հայկազուններ, երկրի արգասիքէն՝ ցորենի ոսկեգեղմ հունձերէն, պարտէզներու անուշահոտ եւ արեւահամ պտուղներէն, անասուններու ընտիր ծնունդներէն կը տանէին որպէս երախտագիտութիւն «նորոց պտղոց խնամակալ տրին Արամազդայ» եւ «ոսկեծին ու ոսկեմայր Անահիտին որ էր մայր ամենայն մարդկութեան»:

Բագրեւանդ գաւառի դիցաւանի համաժողովրդական այդ ընծատօնին, ուխտաւորները, ո՛չ միայն կը վայելէին ամանորեայ ամենաբեր նորոց պտղոց առատութիւնը՝ Անահիտի եւ Արամազդի հովանին ներքեւ, այլ ներկայութիւնը գահաժառանգ իշխաններուն, սեպուհ եւ աւագաններուն, զէն ու զարդով, պետ ու զօրավարներով առաջնորդուած՝ բիւր բիւրոց հայ զօրականներուն: Այս ամենէն

վեր, Ազատ ու Անկախ Հայաստանի գահին վրայ բազմած թագաւորն ու թագուհին, հայկական արքայական ծիրանազգեստով, շրջապատած արքունի հետեւորդներով, իրենց ներկայութեամբ շուքն ու փայլը կ'աւելցնէին համազգային աշխարհախումբ տօնակատարութեան:

Հոն, արքայական ընտանիքին ներկայութեանը, տեղի կ'ունենար զօրահանդէս, ձիարշաւ, սրախաղ, նետընկեցութիւն եւ որսորդութիւն:

Հայը, մարդկային ցեղի պատմութեան բոլոր ժամանակաշրջաններուն կրցեր է քաղաքակիրթ կոչուած ժողովուրդներու մրցակից դառնալ, անշո՛ւշտ անտարբեր պիտի չմնար Յունաստանի եւ Հռոմի մէջ տեղի ունեցող Ֆիզիքական դաստիարակչական շարժումներուն հանդէպ: Մեր նախնիքները հետեւեցան անոնց ուսմունքի չափ ու ձեւին ու ներմուծեցին մեր երկիրը:

Սակայն թող չկարծուի թէ ի՛նչ որ ունինք բոլորը օտարին է: Ժողովուրդ մը որ իր գոյութեան առաջին օրէն իսկ նետահար գետին կը փռէ իր թշնամի Բէլը, նիզակ կը ցցէ Պոնտոսի քարաժայռերու կրծքին, Նիւքարներ ճօճել կու տայ բերդերու ճակատներէն, յայտարար նշան են որ առանց մարզանքի ու խաղի մկաններ չէին կրնար զարգանալ, սրունքներ զօրանալ, սրտեր քաջանալ, որոնցմէ զրահապատուած՝ հայորդիներ պիտի խլէին դափնի պսակներ Աթէնքի, Հռոմի ու Բիւզանդիոնի կրկէսներէն:

Հայը միտարր ազգ եղած է ու պետական կեանք ունեցած: Բազմահազարանոց բանակներ են կազմուած ու կրթուած: Մեծն Արտաշէսի զինուորները նետ արձակէին արեւ կը խափանէին... Իսկ Մեծն Տիգրանի կէս միլիոննոց բանակը, հայկական նշանաւոր այրուձիով, իր ժամանակի ամբողջ արեւելքը գրաւեց եւ արքաներ գերեվարեց:

Պարսկաստանի Շապուհ թագաւորին խնդրանքին, օգնութեան փութացող հայոց բանակը, Արշակ թագաւոր կը հրամայէ իր սպարապետ Վասակին «զունդ զումարել, զօրք պատրաստել»: Վասակ շարժման մէջ կը դնէ չորս հարիւր հազարնոց բանակ մը լաւ սպառազինուած ու բաղկացած ընտիր ռազմիկներէ, արիասիրտ կռուողներէ... անխախտ հարուածող եւ ուժեղ նետաձիգներէ: Այս ստորոգելիները ցոյց կու տան կազմակերպուած այն ոյժը որ գոյութիւն ունէր Հայաստանի մէջ, յառաջ եկած, մարմնակրթանքի ու կարգապահութեան ուսմունքով՝ կիրարկուած մեթոտիկ դաստիարակութեամբ:

Մարմնակրթանքը հայոց մէջ ունեցած է երկու մաս,— ընդհանուր խաղեր՝ մարմնի զօրացման համար եւ զինուորական մարզանք:

Մարմնակրթանքի ուսուցիչները կը կոչուէին մարզիչ. որոնք ծանօթ պէտք է ըլլային մարզական խաղերուն, ձիավարժութեան, ու զէնքի գործածութեան,— «Առանց խրատու եւ ի մանկութենէ արուեստապէս վարժութիւն չիք հնար տեղեկութիւն առնուլ»: Այս նախադասութիւնը բաւական է ցոյց տալու մեր նախնիքներուն ըմբռնումը մարզանքի ուսուցման մասին: Եւ որպէսզի մանկութենէ վարժուէին կամ հետեւէին մարմնակրթանքի, ունէին համապատասխան մարզարաններ որոնք կոչուեր են կռուանոց, մրցարան, իսկ ձիարշաւի համար ասպարէզ կամ ձիարձակարան:

Մեր պատմութեան հեթանոսական շրջան կոչուած դարերուն, այնքան ատեն որ գոյութիւն ունէին կռուանոցները ու մրցարանները, ասպարէզները ու ձիարձակարանները, Հայաստանի երկնակամարին տակ ազատութեան շունչը անսանձ թեւերով կը սաւառնէր: Մեր երկրի սահմաններուն վրայ թշնամի բանակները շատ քիչ անգամ յաջողութիւն կ՚արձանագրէին: Սակայն, հետզհետէ, արիւնաքամ եղաւ քրիստոնեայ Հայաստանը. զրկուեցաւ իր ընտրելագոյն զաւակներէն: Օտարները եկան եւ տեղաւորուեցան իր հարազատներէն պարպուած Հայաստանի հողերուն վրայ:

Օտարներու ոտքի կոխան եղան նաեւ մեր մրցարանները, թաղուեցան անոնք թանձր հողի ներքեւ: Դարեր պէտք էր անցնէին, որ Հայաստանի հողին վրայ, օտար լուծի ներքեւ իսկ, հոգիով ազատ ապրող հայ երիտասարդութիւնը, նորէն մրցարան բերէր մարզական խաղերու ճամբով ու Նաւասարդեան խաղերուն յարութիւն տար... Այս հրաշքը կատարուեցաւ մեր դարու սկիզբին Շաւարշ Քրիսեաններու եւ Գրիգոր Յակոբեաններու ձեռքով:

Հետեւինք յաջորդ էջերուն՝ մարմնակրթանքի առաջնորդներու քայլերուն:

ARAM webaram.com

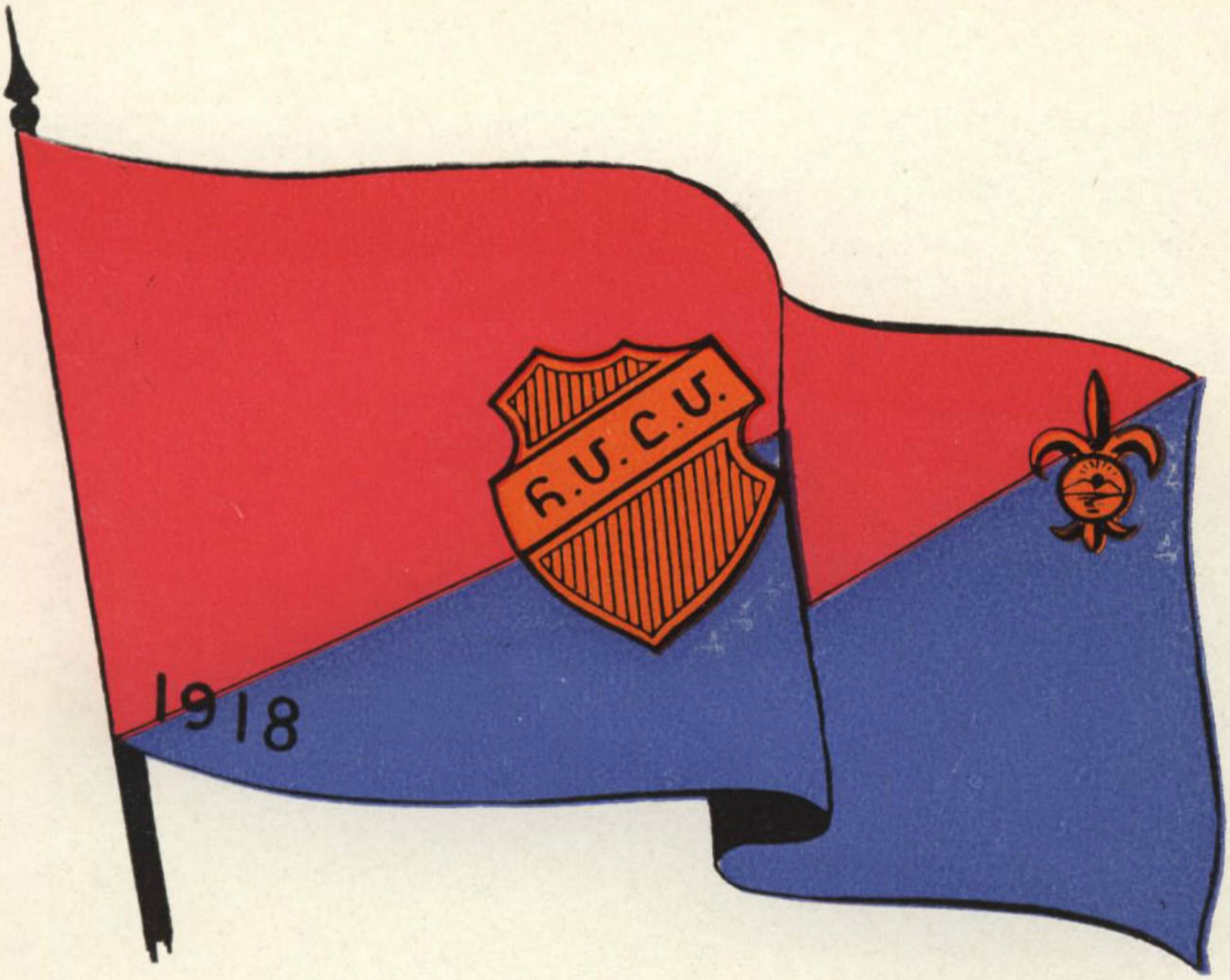

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԴՐՕՇԱԿԸ

ՅԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ
(ՔԱՅԼԵՐԳ Հ. Մ. Ը. Մ.ի)

Դաշնաւորում՝ Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ

Հեղինակ՝ Գ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Յառա՜ջ նահատակ ցեղի անմահներ,
Վեց դարու անմոռ վրէժի զրահներ,
Կատարն հայրենի լերանց հեռագոյն՝
Երթանք կոթողել դրօշակն եռագոյն:

Հըսկայ նուիրման
Տոհմի՛դ հերոսներ,
Կամաւո՛ր խմբակ,
Յառա՜ջ անսասան,
Յառա՜ջ անվեհեր,
Դէպի յաղթանակ:

Վասին սեւ արիւն մեր հողն ոռոգեց,
Տարագիր Հայն իր կեանքը նորոգեց,
Երէկ շղթայուած՝ այսօր ինքնավար,
Յարեալ վեհօրէն դամբանէն խաւար:

Հըսկայ նուիրման

(Կրկնութիւն)

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՀԱՐՑԱ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՄԵԾԻ ՑԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com

1945-1948 թթ. արտասահմանյան գաղութներում
գործունեություն ունեցող հայ-ամերիկյան միութենական
կազմակերպությունների մասին։ Հայ Ազատագրական
Համագումարի նպատակն է, ինչպես հայտնի է,
հայկական հարցը ներկայացնել Միացյալ Նահանգների
կառավարությանը, ինչպես նաև հանրային կարծիքին։
Համագումարի նախագահ է Ռուբեն Դարբինյանը,
գործադիր քարտուղար՝ Ռուբեն Շահ-Մալեքյանը։
Համագումարի կազմակերպչական հարցերով
զբաղվում է Ա. Ա. Ա.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Տխուր եւ անբախտ ժողովուրդի մը հանգամանքը ունինք: Եւ օտարները մեզ ճանչցան կամ մօտեցան աշխարհի ամենէն անկայուն չափանիշովը — իրենց գութով:

Մռայլ այս պատկերին առջեւ, հայուն ակնարկը կը հանդիպի սակայն կայուն եւ յուսատրիչ երեւոյթներու, որոնք կը հակազդեն ժամանակի ոգիին եւ կ՚ըլլան ազդակ՝ կենդանի պահելու մեր հաւատքը հայ ժողովուրդի ճակատագրին վրայ:

Այսօր Հ. Մ. Ը. Մ.ը կայ ու մարդիկ կը համարձակին կրկնել թէ մենք միայն լալ գիտենք, թէ Սփիւռքը կրծուած հոգիներէ եւ կիսաւեր մարմիններէ շինուած է:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կայ ու տկարին մարդիկ կը յանդգնին ըսել թէ ծերացած է այս ժողովուրդը ու սպառած, թէ Սփիւռքը կարող չէ ինք իր մէջէն ստեղծել երիտասարդական շարժում մը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կայ ու դեռ մարդիկ կ՚ապրին ընկճուած ցաւերու ամօթէն եւ կառչած լոկ անցեալի փառքին:

Տիրող մտայնութեան ու իր դէմ շարժող հակազդեցութեան այս հակադրութեամբ է որ ցայտք կը ստանայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանակութիւնը ներկայի կառոյցին մէջ. բերել պայծառութիւն եւ ուժ պատմութեան սա խարխուլ շրջանին, ծրագրուած ու զրահուած, Ազգի գոյութեան պայքարին համար:

Կ՚ըսուի թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը առաւելապէս մարմնակրթական կազմակերպութիւն մըն է: Մակերեսային դատումով թերեւս ճիշդ, խօսքին մէջ սակայն, ան մարմինը կ՚օգտագործէ որպէս միջոց կամքերու միացումին եւ բարոյական ու ֆիզիքական ուժերու համադրումին:

Եւ ահա թէ ինչու, վերջացող քառասուն տարիներու ընթացքին, բազմաթիւ այլ խմբաւորումներ ծնան, ապրիլ փոքրացին ու կորան եւ սակայն այսօր Հ. Մ. Ը. Մ.ը կայ աւելի քան կենսունակ: Պատճա՞ռը: Որովհետեւ ան կ՚ապրի Իր ժողովուրդին համար եւ կը քալէ Անոր հետ ամենատառապալից շաւիղներուն վրայ:

Սակայն դեռ կիսաւարտ կը մնայ հիմնական մէկ գործ — կեդրոնացումը բոլոր անջատ ճիգերուն, գլխաւորումը շարժումին մէկ ղեկավարութեան տակ: Այն ատեն միայն լրիւ կ՚ըլլայ մեր յարգանքի տուրքը հանդէպ Միութեան պաշտելի հիմնադիրներուն եւ բոլոր այն նուիրեալներուն որոնք չապրեցան մինչեւ մեր օրերը, վկայելու համար թէ ուր կրնայ բարձրանալ որակը, քանակը ու ոգին Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին տակ:

Ու ապագային Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին ներկայ է ու մենք հայերս պիտի համարձակինք ըսել թէ քաղաքական ու մշակութային շարժումներու զուգահեռ, հայ երիտասարդութիւնը նա՛եւ այս ուղղութեամբ կը մասնակցի Ազգի գոյութեան պայքարին հզօր. կենսունակ ու միացած:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը սկսաւ իր կեանքը մկաններու զարգացումով, տուաւ հայ երիտասարդին ազատ մարմնի վայելքը: Այսօր Ան դարձած է մեր հաւաքական կեանքի մայր երակներէն մին: Մենք որոշած ենք, որ Ան տակաւ վերածուի խորհրդանիշի մը որ խտացնէ իր մէջ բոլոր հայ երիտասարդներու ՀԱՅ ՈՒ ԱՌՈՂՋ ԱՊՐԵԼՈՒ ԿԱՄՔԸ, ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ:

Այս համոզումներով եւ վստահութեամբ կ՚ողջունենք ծանօթ ու անծանօթ բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականները մեր քառասնամեակին առթիւ ու կը մաղթենք աւելի՛ կորով ու հաւատք:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի
ՍՈՒՐԻՈՅ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ
ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com

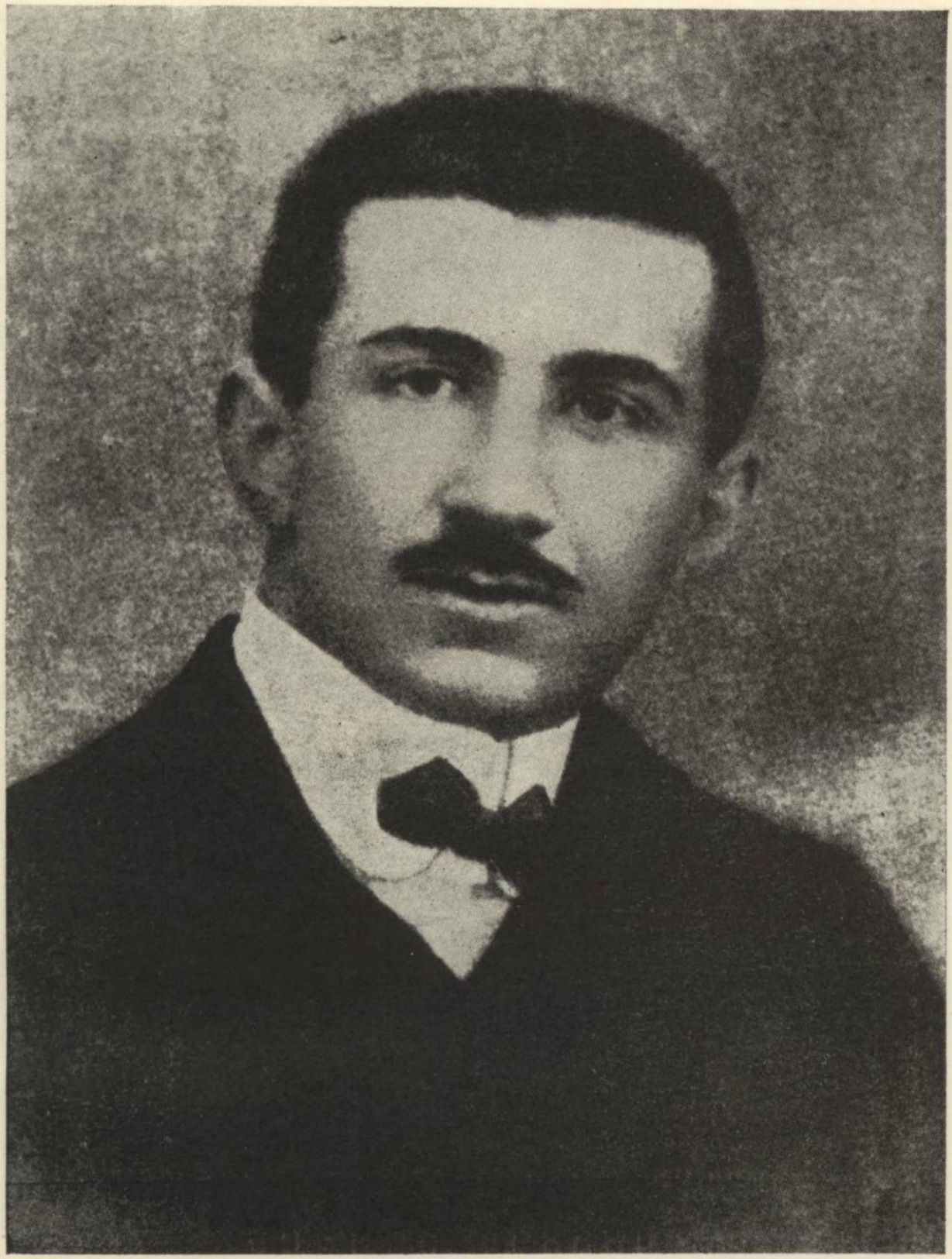

ՇԱՒԱՐՇ ՔՐԻՍԵԱՆ

ՀԱՑ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԻ ՌԱՀՎԻՐԱՑ ԵՒ ՀԻՄՆԱԴԻՐ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ARAM webaram.com

ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՔՐԻՍԵԱՆԻ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԻՑ,
Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԵՒ ՍԿԱՒԻՑ ԱՋԳԱՑԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԵՏ

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ՋԻՆԱՆՇԱՆԸ

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com

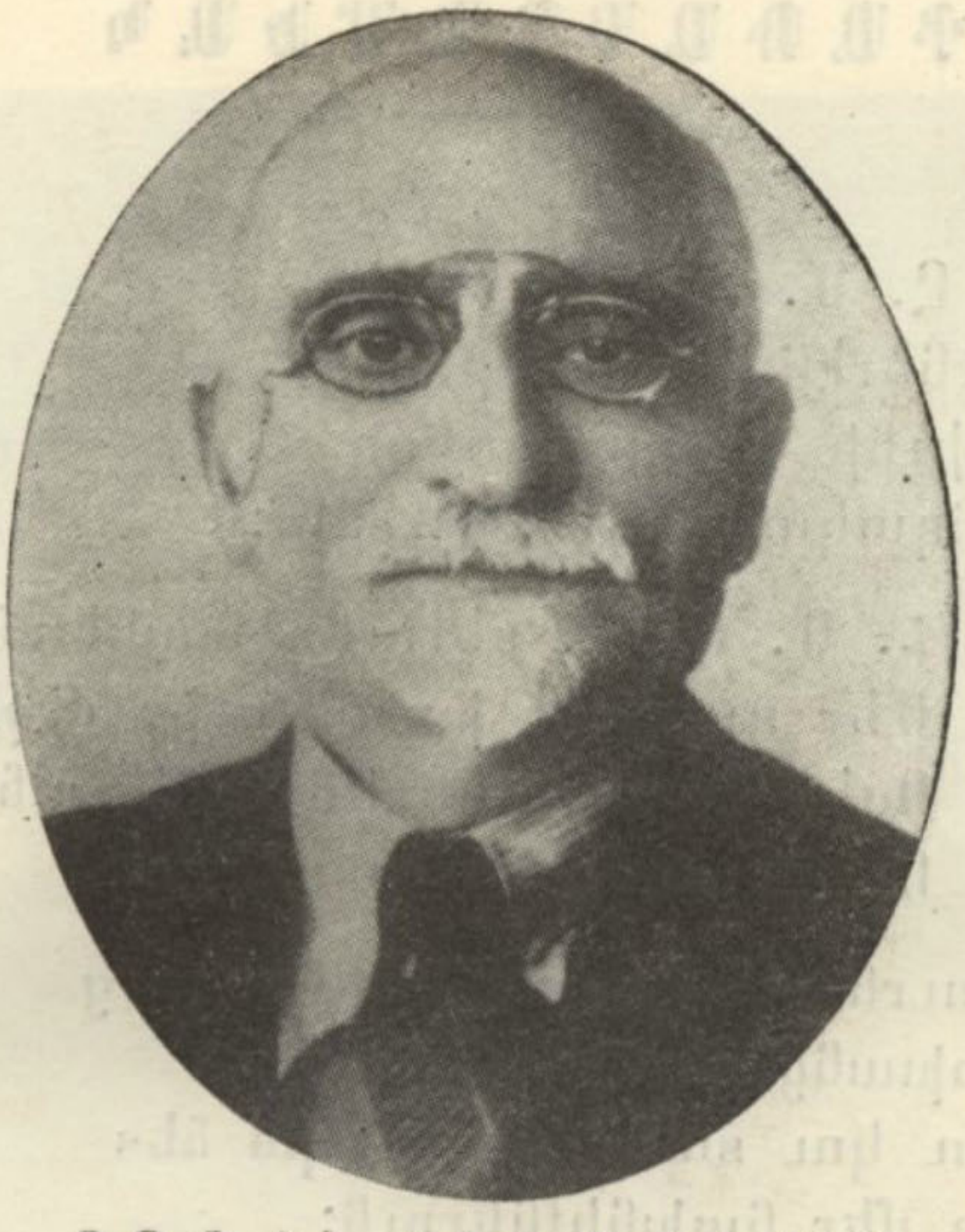

ՑՈՎՀ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ
Գաղափարախօս Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սկաուտական շարժման

ՊԵՏՐՈՍ ԱՏՐՈՒՆԻ
Հեղինակ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Նշանաբանի
«ԲԱՐՁՐԱՑԻՐ, ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՐ»

ARAM webaram.com

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ

Հ. Մ. Ը. Մ. Մեծ Եղեռնի
Մոխիրներէն ծնած Փիւնիկ,
Ու արիւնի ծովէն յառնող
Աստանդական նո՛ր հայրենիք:

Հ. Մ. Ը. Մ. սերունդ հայկեան՝
Մեր դարերու խռովքն իր մէջ,
Ոգին հպարտ, կամքն աննուաճ
Ու հաւատքի հուրը անշէջ:

Այդ հուրն անշէջ, բոցն հինաւուրց
Կը փոխանցենք սերունդներուն,
Եւ դեռ կու տանք՝ մեր սրտին հետ
Կտակը մեր նախնիքներուն:

Տասնըութին, երբ մենք ծնանք
Կամքով արի, երազով վառ,
Սակաւ էին շարքերը մեր,
Հիմա եղանք բիւր ու հազար:

Հիմա արդէն ամենուրեք
Կը տողանցեն շարքերը մեր,
Մեր երգն հզօր կը տարածուի,
Հայ հոգիին հետ անվեհեր:

Վաղը՝ վստահ՝ պիտի դառնանք,
Պիտի դառնանք կամքն անսասան
Ազատատենչ մեր պապերուն,
Հերոսական մեր պատմութեան:

7 Մարտի, 1958
Հալէպ

ԾԱՆՕԹ. Հ. Մ. Ը. Մ.-ի Քառասնամեակին առթիւ, Շրջանային Վարչութիւնը կոչ ուղղած էր Սփիւռքի հայ բանաստեղծներուն, Հ. Մ. Ը. Մ.-ի ոգին եւ գործը ներբողանող բանաստեղծութիւն մը յօրինել: Քսան բանաստեղծներ մասնակցեցան այս մրցանքին: Այս առթիւ կազմուած Յանձնախումբը առաջնութեան մրցանակը տուաւ ողբացեալ Բանաստեղծ Արմէն Անոյշին քերթուածին:

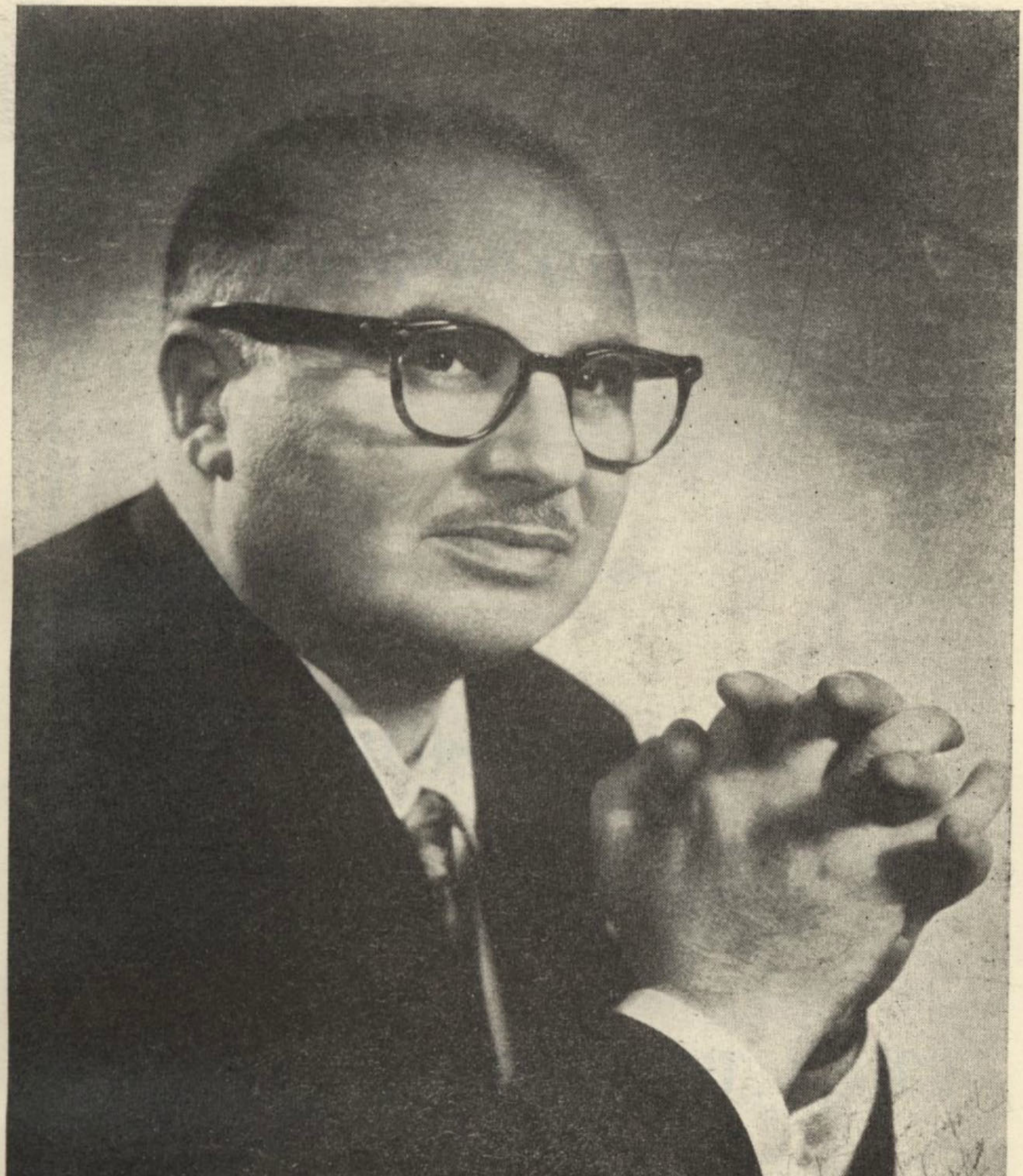

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՎԵԹԵՐԱՆ ԱՆԴԱՄ

ԵՒ

Ամենահին ու հաւատարիմ ներկայացուցիչը Հայ Սկաուտական շարժման։

ARAM webaram.com

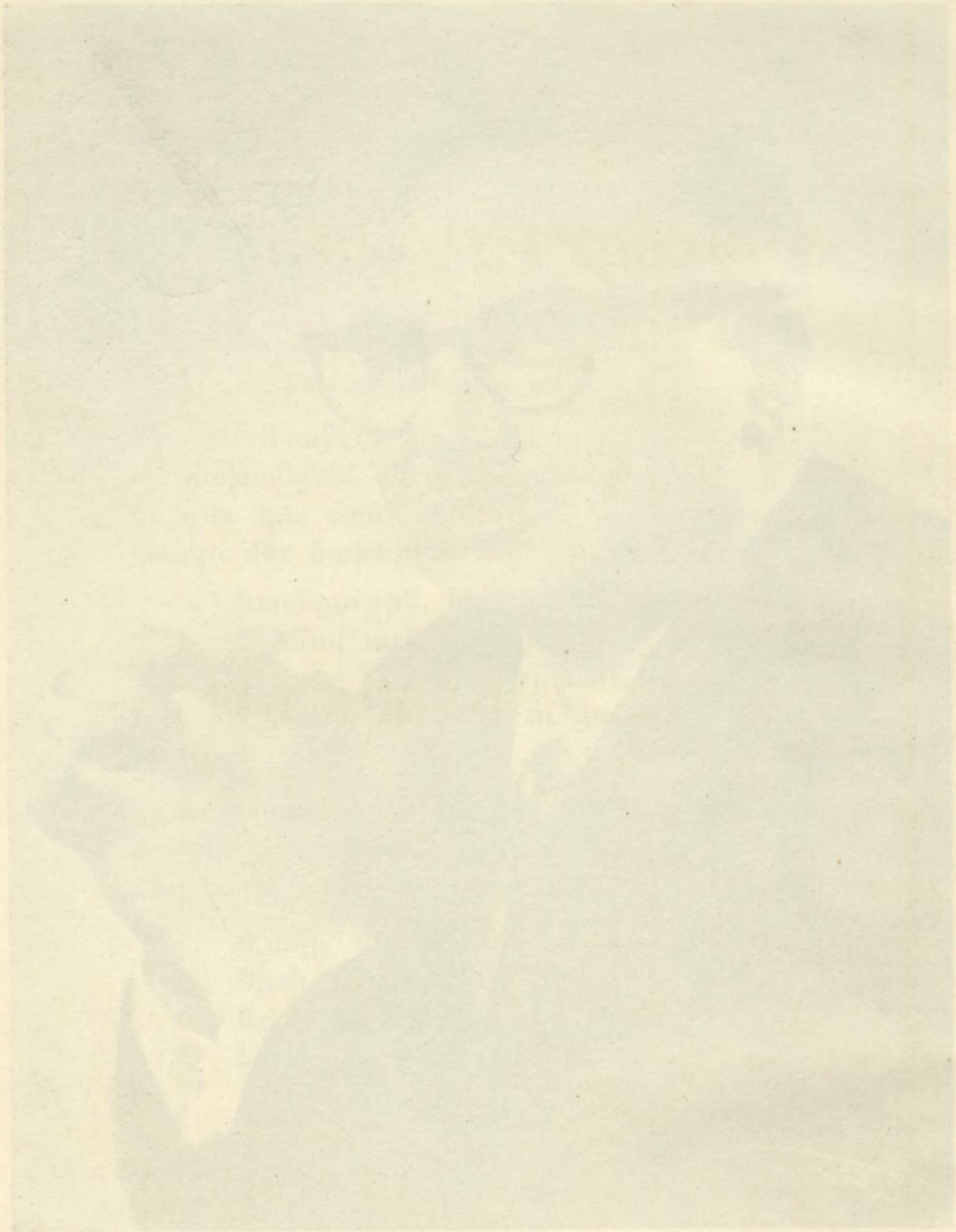

ARAM webaram.com

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

եւ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի

մասին

ARAM webaram.com

ԱՅՍ ԱԼ ՄԵՐ ՉԱՏԻԿԸ

Քրիստոնէական Չաւիկ և հեթանոսական մարզահանդէս, — այս երկու ժողերը այլևս անբաժանելի ամբողջութիւն մը կը կազմեն Սուրիա — Լիբանանի գաղութին համար, չնորհիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կուռ կազմակերպութեան և յարաճուն գործունէութեան։

Մէկը առանց միւսին պիտի նշանակէր Մաղկազարդ առանց դալարիքի և ծաղիկի։ Կրնայիք ըսել՝ հարսնիք առանց հարսնեւորի։

Աւագ Հինգշաբթի.— Արդէն Հալէպ են հասած առաջին ծիծեռնակները, Պէյրութէն և ուրիշ քաղաքներէ։

Աւագ Ուրբաթ.— Առտուն կանուխէն անհամբեր բազմութիւն մը խնդուած քաղաքին բանուկ ճամբաներուն վրայ, սպասելով գալիք խումբերուն։ Մէկ ժամէն միւսը անցուդարձը կը դժուարանայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ակումբին և «Արեւելքի» խմբագրատան առջեւ։ Հանրակառքն անգամ դադար կ'առնէ։

Եկան, եկան։ կու գան։ Եւ իրարու հետէ կը պարպուին ամերիկեան լայնանիստ կառքերը, զարդարուած գոյն զգոյն դրօշներով և ծաղիկներով։

Հասիչէ, Գամըշլի, Թէլ Պրաք, Ճարապլուս, Թէլ Ապիատ, Բաս իւլ Այն, Այն Արուս, Արապ Փունար, Տէրպէսիէ, Տէր Զօր։

Ապա Պէյրութ, Պուրճ Համուտ, Զահլէ, Հասէթ, Թրիփօլի, Համա, Լաթաքիա։

Վերջին օրը՝ Կիպրոս, Պէյրութի մնացեալ մասը, Դամասկոս, Ամման (Յորդանան), Քեսապ։ Բացակայ՝ միայն Պաղեստինը, հակնալի պատճառներով։

Եւ բուն Հալէպը՝ իր չրջաններով.— Նոր Գիւղ, Ազէզ։

Քաղաքներ, աւաններ, գիւղախումբեր որոնց վերեւ արեան մըղձաւանջը կը սաւառնէր երէկ, իսկ այսօր,— արե՛ւ, արե՛ւ։

Ամբողջ երիտասարդութիւն մըն է որ կը հոսի հայաշատ ոստանը, Հալէպ։ Մարմնացեալ խանդավառութիւն և կարգապահութիւն։ Ինչո՞ւ չըսել՝ վերածնութիւն, միշտ յիշելով երէկը։

Հայկական յեղին համբանքը իր բաժինն ունի երիտասարդական այս աննման կազմակերպութեան մէջ։

Հեռաւոր դաշտի մը վրայ նետուած ըլլան թէ լերան մը ստորոտը, անխորտակելի հաւատք կը կոթի այս երիտասարդութեան աչքերէն։ Աչ-

ARAM webaram.com

խաւտանքի, չարքաշութեան յարատեւութեան աւիշն է որ կը յորդի իրենց երակներէն։

Եւ ինչ բարի նախանձ՝ քաղաքէ քաղաք։ Մեծէն մինչեւ ամենէն համեստը։ Որպէս զի քան մը պակաս չունենան։ Որպէս զի կարենան քայլ մը աւելի յառաջ երթալ։ Գետին մը աւելի չտիլ։

Տղայ թէ աղջիկ, արի թէ արհնոյշ, տագնապուած նոյն ոգեւորութեամբ և գիտակցութեամբ։

Պճլտուն աղեկներ, — կակուղ թաթիկներ, որ վազը պիտի կոչուին Գայլիկներ, և սա Մրջիւնները, որ իրենց կարգին պիտի դառնան Արծւիկներ Թրվռուն և հրաչուի։

Դեռ բուն մարզիկները, աշխոյժ և մարտական, որոնց չհասած բաժակները համբանք չունին ազգային թէ միջազգային գետնի վրայ։

Իսկ այս բոլորին իբրեւ պերճախօս վկայութիւն՝ այսօրուան մարզահանդէսը և վազուան թափօրը՝ մասնակցութեամբ աւելի քան 2500 մարզիկներու, մանչ թէ աղջիկ։

Ահա այս ալ մեր Զաւիկը, Նաւասարդեան յիշատակներով։ Փառատօն մը, որ տարագիր բազմութեանց հոգին կը լեցնէ արդար գոհունակութեամբ և հպարտութեամբ։

Ուրիշներ, աւելի բախտաւորներ դժուար թէ յաջողէին գլուխ հանել այսքան կուռ և ծաւալուն կազմակերպութիւն մը, առանց պետական միջոցներու։

Անոնք որ նուիրուած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի զարգացման աշխատանքին, Միջին Արեւելքի մէջ, անոնք միայն գիտեն թէ ինչ կը նշանակէ հինգ հազար անդամներու ցանց մը կազմակերպել ու պահել տարիներով։ Հակառակ անհնարին դժուարութեանց, որոնց առջեւ չատոնց յուսահատած պիտի ըլլային վհերոտ և նեղմիտ մարդիկ։

Այս հրաշքը կարելի եղած է գործել անոր համար, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներուն և անդամներուն հոգին միշտ կը խայտայ գարնանային չունչով մը։

Զաւիկը միայն տօն մը չէ անոնց համար, այլեւ խորհուրդ մը, որ թեւ կու տայ իրենց գործունէութեան։

Զաւիկ և Նաւասարդ։ Մշտանորոգ ուժ և երիտասարդացում։ Երկու հոսուն աղբիւրներ, որոնց գաղտնիքը միայն այս ժողովուրդը գիտէ։

Վա՛յ անոնց որ կը փորձեն պղտորել այդ աղբիւրները։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հալէպ, 1948
«ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ»

ARAM webaram.com

ՄԵՐ ԱՆՆՄԱՆ ՏՂԱՔԸ
(ՀԱՏՈՒԱԾ ՀԱՄԱՆՈՒՆ ԳՐՔՈՅԿԷՆ)

Հ. Մ. Ը. Մ.ը մարզական մեծազգեցիկ Միութիւն մըն է, որուն 27 Մասնաճիւղերը փռուած են Սուրիոյ, Լիբանանի, և Յորդանանի մէջ։

Շուրջ 6.000 երիտասարդներ խմբուած են իր դրօշին շուրջ։

Մեծ զրկանքներով, տարիներու յամառ ճիգով ու աքնաջան աշխատանքով այս Միութիւնը կրցած է տիրական դիրք մը ստեղծել իրեն համար՝ սէր վաստկելով ոչ միայն իր ազգակիցներու մէջ, այլ և լայն ու խոր համակրանք՝ արաբ և օտար ժողովուրդներու մէջ։

* * *

Եթէ մարմնամարզը կը ծառայէ միայն Մարմնի առողջացումին, առանց նոյն ճիգը սպառելու Հոգիի առողջացումին վրայ, այդ՝ առողջ ու հոգեզուրկ Մարմինները ոչ թէ բարիք, այլ ճշմարիտ Չարիք մը կը դառնան որևէ ժողովուրդի համար։

Իսկ Հոգին ողջ կը մնայ մարմիններու մէջ, եթէ կա՛յ ու կը մնայ, եթէ բոլորի մէջ կ՚ապրի՛ ու կը ստեղծագործէ այն «անտեսանելի»ն, մեր գոյութեան ու յարատեւումի այն հզօր կռուանը, ցեղային այն անյաղթ Ոգին, որ կու գայ հեռաւոր հազարամեակներու խորերէն և նոյնքան խորարմատօրէն կը տարածուի՝ ու կը միաձուլուի երկու մեծ առեղծուածներու՝ Հայրենիքի և Ազգութեան գաղափարներու հետ։

* * *

Եթէ մեր մարզիկները ամէն տեղ իրենց հետ մեր Հայրենիքի ու մեր Ազգի բոյրը պիտի չտանին։

Եթէ մեր մարզիկներու մէջ հազարաւոր հանդիսատեսներ Հայաստանի ու Հայութեան խորհրդաւոր պատկերը պիտի չտեսնեն՝ լուրջ ու կորովի, արդարամիտ ու արի, յամառ ու տոկուն, լաւատես ու հաւատաւոր, մի՛շտ լոյսի, գեղեցիկի ու բարիի հետ, այդ մարզիկները ոչի՛նչ կը բերեն իրենց ժողովուրդի ո՛չ իբր փառք և ոչ իբր յաղթանակ։

Երջանիկ ենք ու հպարտ բարձրաձայն վկայելու համար, որ մեր տղաներուն մէջ մենք ճիշդ այս Ոգին տեսանք։

Տեսանք պատկերը այն Երկրի ու Ազգի, որուն զաւակներն են իրենք։

Տեսանք ոչ միայն մենք, այլ տեսան նաև օտարները։

Ու նաև օտարները մեր մարզիկներն ու իրենց ազնուական խաղն ու կեցուածքը տեսնելով՝ աւելի խոր յարգանքով լեցուեցան դէպի Հայաստանն ու Հայութիւնը։

Ապրի՛ք, տղաք։

Ջերմ համբոյր մը բոլորիդ քա՛ջ, պայծա՛ռ, ու մաքո՛ւր ճակտին։

ՎԱՀԱՆ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»
(խմբագրական, 11 Յունուար 1950)

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԵՐԸ

Մեծ է դերը Հ. Մ. Ը. Մ.ի՝ այդ դերը լաւ ըմբռնելու համար, անհրաժեշտ է ազգային բարձր գիտակցութիւն, այսինքն մեր ուժերու, մեր արժէքի, մեր ընթացքի և նպատակի պայծառ ըմբռնում։ Յարգանք և պատկառանք այս աշխարհի մէջ՝ ուժով կը ստացուի, կը պարտադրուի և կը ներշնչուի։ Իսկ ուժեղ են առոյգը, առողջն ու կորովին։

* * *

Քառանըհինգ տարուան ընթացքին մեծ գործ կատարած է, պատրաստած է ուժ և հոգ՝ աւելի մեծ գործերու համար։ Կը մաղթենք որ, թէեւ նոր հայրենիքի մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի գործունէութիւնը ընթանայ հին հայրենիքի գործին զուգահեռ. որովհետեւ թէեւ հեռաւոր, բայց որդին ենք նոյն հայրենիքի. թէեւ տարագիր, բայց եղբայրն ենք նոյն ժողովուրդին, կը ճգնինք պահել նոյն լեզուն, նոյն մշակոյթն ու ոգին ինչ որ մեր հին հայրենիքի մէջ, թէեւ դարձած ենք նոր և ազատ աշխարհի նոր քաղաքացի։

ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ

«ԱԶԴԱՐԱՐ»
(15 Յունուար 1944)

ՈՉ ՈՔ Է ԱՒԱՋԻՆ ՔԱՆ ՉՆԱ

Ով որ կ'ուզէ չափել Հ. Մ. Ը. Մ.ի գործի մեծութիւնը, պարտաւոր է նախ սրբել իր միտքն ու աչքը, թօթափել կուսակցական, տեղական կամ անձնական ճպուռը, ապա թէւ առնել, քիչ մըն ալ վեր բարձրանալ ցածլիկ միջավայրէն, ակնարկով ընդգրկել ոչ միայն ներկան, այլ և բաւական հեռաւոր անցեալը։ Կարճ՝ Հայու մաքուր աչքով դիտել գայն։ Վասն զի, պահելով համեմատութիւնը, եղաւ արեւ մը որ ամբողջ 33 տարի չող և գոլ տուաւ մեր կեանքին։ Վասն զի բացառիկ եղաւ իբրեւ ծնունդ և իբրեւ հասակ։

* * *

Հասարակաց է ճիգը։ Նախորդ պատերազմէն առաջ թէ յետոյ, ուրիշ միութիւններ ալ գործեցին և դեռ կը գործեն մարզական գետնի վրայ, յաճախ փայլուն արդիւնքներով։ Եւ սակայն ոչ մէկը անոր չափ արմատ ու ճիւղ արձակեց։ Եւ կամ — եղնիկի այնքան գեղեցկագոյն խօսքով — Ոչ ոք է առաջին հաւ գնա, եւ ոչ ոք է յետոյ նման նմա...»։

ՄԱՆՈՒԿ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

«ԱԶԴԱՐԱՐ»
(15 Յունուար 1944)

ARAM webaram.com

ՈՉ ՄԻԱՑՆ ՄԱՐՄԻՆ

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ «ՀԱՑ ԱՐԺԷՔՆԵՐ ԵՒ ԱՐԺԱՆԻՔՆԵՐ» ԳՐՔՈՑԿԷՆ)

Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունը ինձ համար պատճառ է ազնիւ հպարտութեան, օրինաւոր պարծանքի։ Անոր անուան հետ կ'երեւակայեմ խումբեր ու խմբակներ հայ պատանիներու առողջ մարմնով, կարմիր այտերով, կրակուբոց աչքերով, հագուստով ու կապուտաով մը՝ որ հեռու է գիրգ ու գեղխ կեանք մը մատնանշելէ։

Ազգ մը իր դաստիարակութեամբ կը փրկուի, իր դաստիարակութեամբ կը կորսուի։

Գիտեմ, որ ընտանիք ու դպրոց ըլլալու են սրբանոցները դաստիարակութեան։

Բայց կը կատարե՞ն, կրնա՞ն կատարել անոնք իրենց պաշտօնը։ Արտաչխարհի, միջավայրի ազդեցութիւնը աւելի ուժեղ է յաճախ։ Ընտանիք ու դպրոց չեն կարող ազուն հետեւիլ ամէն տարիքի և ամէն տեղ։ Շատերը կը լքեն դպրոցը ճիշդ այն հասակին, երբ ամենէն աւելի կարօտ են ուղղուելու, առաջնորդուելու։

Դպրոցի և ընտանիքի քով ուրիշն՝ գործունէութեան ընդարձակ դաշտ մը բաց կը մնայ։

Անհրաժեշտ է կազմակերպութիւն մը, որ մանաւանդ այդ շրջանին նեցուկ ըլլայ պատանիներու։ Զթողու որ դպրոցի և ընտանիքի մէջ արուած թուիչքը կասի։ Արգիլէ գահավիժումը։ Ամրապնդէ սկզբունքները։ Տայ կեանքի փոթորիկներու դիմացող գաղափարականներ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրնա՛ խազալ այդ գերը։ կրնա՛ դառնալ հրապարակային թռւմբ՝ վատասերումի և օտարացումի դէմ։

* * *

Եթէ հարցնէք փրկութեան ճանապարհը — աչքերս կ'ուղղուին Հ. Մ. Ը. Մ.ին։ Միակը չէ այն, որ կրնայ ու պէտք է կռւի օտարութենէ ներածուած որոմին դէմ։ Կան ուրիշ հաստատութիւններ եւս։ Բայց ոչ նոյնքան յարմար ու ազդու քան Հ. Մ. Ը. Մ.ը։

* * *

Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը կրթէ, կը կերտէ — անաղմուկ, անչչուկ։ Ամենապարզ ու գործնական միջոցներով։ կեանք ու գործ, քնութիւն ու ճարպիկութիւն, խաղ ու վազք են միջոցները։ Արձակ ասպարէզ կու տայ պատանիներուն՝ ցուցնելու որ աճարժեք չեն ու կը մղէ բարձրագոյն արժէքներու։

1938

Հ. ՍԱՀԱԿ ԿՈՓԵԱՆ

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԵԾ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

(ՄԻՋՄԱՍՆԱՁԻԿԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ)

Մեր գաղութի հայկական Զատիկը, տարիներէ ի վեր, սքանչելի աւանդութեամբ մը, ոչ միայն Քրիստոսի յարութիւնը կը խորհրդանշէ, այլեւ երիտասարդական ոգեւորութեան և ազգային հպարտանքի ապրում մը կը դառնայ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած միջմասնաճիւղային մրցումներուն շնորհիւ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը ամէն տեղ և ամէն օր կը պարտադրէ իր գոյութիւնը, ան միշտ պատնէշի վրայ է և յարատեւ վերելքի մէջ։ Ջանցնիր շաբաթ որ այս կամ այն անկիւնէն մեզ չլսենք իր մէկ գեղեցիկ յաղթանակը, իր մէկ նոր նուաճումը, սկաուտական կամ մարմնակրթական չարժումը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը Սուրիոյ և Լիբանանի իւրաքանչիւր քաղաքին և նոյն իսկ գիւղին մէջ հայկական կեանսունակութեան և հայ ուժին արտայայտութիւնն է, մեր յոյսին ձայնը և մեր երազներուն պայծառ ցոլացումը, իբրեւ գաղափարական երիտասարդութեան ծաւալուն և աճող գերդաստանին բազմաճիւղ օճախը։

Սակայն, տարին անգամ մը կրկնուող միջմասնաճիւղային մրցումները ուրիշ համայք և ուրիշ համ ունին բոլորիս համար։ Այդ մեծ ընտանիքին զաւակներն են որ իրարու քով կու գան, իրար կը գտնեն անհուն կարօտով և նոյն դաշտին վրայ կը դառնան պատկառելի ամբողջութիւն, որ հակայ բանակ մը կը կազմէ և կազդուրիչ հրճուանքով կ'ողողէ տարաբախտ հայութեան սրտերը։ Տեսակ մը ուխտագնացութիւն, տեսակ մը եղբայրական ողջագուրում, որու ընթացքին ամէն մէկ մասնաճիւղի ցուցադրած գերազանցութիւնը և արժանիքները ծնողական վարձատրութեամբ կը պսակուին։

Ո՞վ ըսաւ որ լռած են դարերու խորքէն հնչող նաւատարդեան տոներու զուարթ փողերը, ո՞վ ըսաւ որ ազնուական երիտասարդութեան հոգիի և մարմնի առաքինութիւնները փոշիացած են բռնատիրութեանց դարշապարներուն տակ։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշը մեր փառապանծ պատմութիւնը վերակենդանացնող այն ծիածանն է, որ ահա հրաշքի մը պէս կը փողփողի այսօր՝ հալածական և նահատակ ժողովուրդի մը բեկորներուն վերեւ։

Տարօնի, Վասպուրականի և ամբողջ Արեւմտահայաստանի հողին վրայ քանդուած են մեր մշակոյթի կոթողները, աւերակ են մեր վանքերն ու տաճարները, բայց այդ բոլորին կեանք ու չունչ տուող հայու հոգին անմահ կը մնայ և անապատներու մահաստաններն անգամ յաղթանակի փառաշուք ասպարէզներու կը վերածէ։

ARAM webaram.com

ՃԱՄԲԱՅ ԲԱՑԷՔ...

Ուզեցին քայքայումը տեսնել այս միութեան։

Հիմա պիտի տեսնեն անոր ուժը։ Փորձեցին եղբայրը թշնամի դարձնել իր եղբօր։ Հիմա պիտի տեսնեն հազարաւորներու եղբայրական սէրը, սիրտէ սիրտ, հոգիէ հոգի, անքակտելի որպէս կամուրջ։ Ձիգ չխնայեցին մեր երիտասարդութեան կռնակը բերելու համար նուաստութեան գետինները։ Հիմա պիտի տեսնեն աշխատակուռ անոր հասակը, յաղթ ու առնական անոր կերպարանքը, պիտի տեսնեն անոր ոգին։

* * *

Թշուառ մարդիկ։ Թշուառական հոգիներ։ Քիչ մը փոշի տեսան մեր ուսերուն, և կարծեցին թէ դիւրութեամբ կը յաղթուին, մեզ վհրատծել ջաղացպանին։

Քանի տարին չբաւեց, որ հասկնաք վերջապէս, թէ ով էք դուք, ով ենք մենք։ Թող ուրեմն այս քըսանըմէկերորդը բանայ ձեր չլմորած աչքերը։ Տեսէք ու սորվեցէք։

Ու քանի որ անխոհեմութիւնը ունեցաք մեր ճամբուն վրայ տեղ բռնելու, կրեցէք հետեւանքը։ Մոռցաք, թէ հեքիաթային Հալէպ այս քաղաքին մէջ, կայ աւանդական կանգուն մը։ Մոռցաք, թէ հայ ժողովուրդին և օտարին կու տաք հազուադէպ պատեհութիւնը, անխաբական չափոցով մը չափելու ձեր հասակը, մեր հասակը։ Դուք ուզեցիք, կրեցէք հետեւանքը։

Իր մկանին խոյանքը, իր հասակին ծաղկումը և կարգապահ նկարագրին գեղեցկութիւնները ցուցադրող ամէն մէկ Հ. Մ. Ը. Մ.ական կենդանի յուշարձան մը և բաբախուն տաճար մըն է, որուն մէջ հայուն դարաւոր երազը կ'ապրի և մեր նախնիքներու հարազատ գոյացումները կը խօսին։

Ի տես անոնց խրոխտ չարքերուն՝ հայ մամիկն ու պապիկը ի՞նչպէս պապեն ուրախութեան արցունքները և ի՞նչպէս մեր կուրծքերը չուռնին արդար հպարտութեամբ։ Ի տես անոնց նուաճումներուն՝ մեզ պիտոյ օտարը ի՞նչպէս չքացականչէ. «Հիանալի՜ ժողովուրդ»։

ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆ

«ԱԶԴԱԿ ՇԱԲԱԹՕՐԵԱԿ»
4 Ապրիլ, 1947

ARAM webaram.com

***

Սորվեցէք թէ կազմակերպութիւն մը կ'ապրի և կ'ուռճանայ միայն ու միայն գաղափարով, ոգիով։ Ոգին է որ կը ստեղծէ թիւը, որակը, կը ստեղծէ ուժը։ Ոգին է որ հազարաւորները կը բերէ քով քովի, կը բազմապատկէ ու կը վերածէ հսկայական միաւորի մը, անխորտակելի պատնէշի մը։ Ոգին, մեր ոգին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի ոգին, որուն դէմ մոլեգնեցան երեւանէն մինչեւ Պէյրութ ու Հալէպ։ Այն ոգին, որուն դէմ զարերէ իվեր կը կազկանձէ մեր յաւիտենական թշնամին։ Այն ոգին, որ անմահ է որովհետեւ մերն է, որովհետեւ հայուն հարազատ ոգին է։ Զէք հասկնար։ Ափսոս։ Ահա թէ ինչու դուք այդպէս էք ու մենք այսպէս...։

Եթէ ըլլար այս ոգին ձեր մէջ, պիտի գիտնայիք թէ յաղթանակները ինչպէս կը խլուին, հրաշքները ինչպէս կը գործուին։ Պիտի գիտնայիք, թէ ինչու համեստ բանւորը իր օրավարձքէն կը հրաժարի, դերձակը իր խանութը գոց կը պահէ — Ձաւակի օրերուն... — ամբողջ շաբաթներ, բժիշկը իր դարմանատունը կը լքէ, պաշտօնեան գործէն կը խուսափի հաւաքաբար ու քրտինքով կորզելու համար անհրաժեշտ դաշտը, քարքարուտ ամայութենէն։

***

Եւ ահա մեր տղաքը հաւատարիմ իրենց քանըմէկերորդ ժամադրութեան, աւելի քան երբէք հաւատաւոր, աւելի քան երբեք խուռներամ։ Ահա մեր աղջիկները, արծուիկները, արեւոյշները, գայլիկները, կակուղթաթիկները։ Հեռաւոր ու մօտիկ բոլոր քաղաքներէն ու գիւղերէն, ահա մեր գաղափարական սերունդը, որ կու գայ հպարտ ճակատով, խիզախ կերպարանքով։ Ահա և մեր ժողովուրդը, Հայ ժողովուրդը, որ տասնեակ հազարներով կը խլէ մուտքի տոմսերը Հ. Մ. Ը. Մ.ի երեք օրուան ձեռնարկներուն։ Ահա և ինքը, պայծառ ու հուժկու մեր ոգին, որ վերածուած կամքի, ուժի և յաղթանակի, մեր սրտերը կը լեցնէ հպարտութեան ալիքներով։ Քանի տարուան իր գոնաբերումին փառապսակն է որ կը խլէ այսօր։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը իրեն դէմ չղթայազերծուած բոլոր տմարդի պայքարներուն, քաւթիւններուն, գարշ ու ագահի սադրանքներուն թաղումն է որ կը կատարէ այսօր այս սերունդը։ Եկէք ու տեսէք։

Հրճուեցէք եթէ հայ էք։ Փարձեցէք զսպել ձեր խանդավառ յուզումին արցունքները, եթէ անազարտ ու մաքուր կրցած էք պահել ձեր հայու սիրտը։ Գալարուեցէք ձեր նախանձէն ու խեղդեցէք ձեր հոգին մաղձի մէջ, եթէ չէք կրցած ազատագրուիլ հատուածական նեղ ու նեղմիտ հաշիւներէն, մանր մունր կիրքերէն։ Բայց ով ալ ըլլաք, ուրկէ ալ գաք լայն բացէք ձեր աչքերը և դիտեցէք, և հասկցէք, և պատմեցէք բարեկամին ու թշնամիին, հեռաւորին ու մօտիկին։ Ու մանաւանդ, պատմեցէք Հայաստանին, քանի որ զարմանահրաշ մենաշնորհով մը, ձեզի միայն տրուած է Հայաստանին հետ խօսելու իրաւունքը, պատմեցէք և Հայաստանին, թէ ինչ արդիւնք տուին իր պատուիրակներուն ցանած սերմերը,

ARAM webaram.com

ՍՔԱՆՉԵԼԻ Է ՆՇԱՆԱԲԱՆԸ, ՏՊԱՒՈՐԻՉ՝ ԵՐԴՈՒՄԸ

. . . «ԲԱՐՁՐԱՑԻՐ, ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՐ» երկու բառեր սոսկ՝ կ'առաջադրեն ընդարձակ, չքեղ ծրագիր մը, որուն գործադրութեան հետամուտ եղաւ Հ. Մ. Ը. Մ. աւելի քան քառասուն տարի։

Կը սխալի՞ն անոնք՝ որոնք կը կարծեն՝ թէ Մարմնակրթական այս Միութիւնը կը հետամտի ազգին ընծայելու՝ սոսկ հաստաբազուկ և ամրասարուն մարդեր։ Միութեան հիմնադիրները կ'ուզէին առողջ միտքը տեսնել՝ առողջ մարմնի մէջ, ըստ դասական առածին։ Մարմնակրթանքը, ի վերջոյ, պիտի ըլլար սրտի կրթութիւն, նկարագրի կերտում. և արդէն նշանաբանը՝ «Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր» աքանչելի կերպով կը փաստէ թէ Հ. Մ. Ը. Մ. կը հայէր նոր սերունդին առաւելապէս բարոյական վերելքին։

Աքանչելի է Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանաբանը. «Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր». սակայն, ապաւորիչ է նաեւ երդումը՝ զոր իւրաքանչիւր պատանի պարտի կատարել երէցներուն առջեւ. «Պատուոյս վրայ կ'երդնում՝ ըլլալ հաւատարիմ Ասուծոյս եւ ծառայել Հայրենիքիս...»։

Ամառնային ճամբարներ. ահա՛ առանցքը Հ. Մ. Ը. Մ.ի գործունէութեան, որ գինք ամբացուց, դարձուց նախանձելի՝ նոյնիսկ յաչս օտարներուն։

Ծանօթ. Խմբագրական «ՄԱՍԻՍ»ի 19 Փետրուար 1959 (Շաբաթաթերթ Հայ Կաթողիկէ Համայնքին):

հրաժարականները, արեւմտահայ թոյները, գղուանքով մեկնողները և... մնացեալը, չարունակութիւնը։

Եկէք, տեսէք, տրվեցէք։

Այսպէս կը ճառագայթէ սերունդ մը, որուն հոգիին մէջ հաւատքի ջահեր կան, այսպէս յաղթահաղթ ու հպարտ կ'անցնի երիտասարդութիւն մը, որուն սիրտը կը տրոփէ ցեղին համար ու ցեղին ուժով։ Մենք չատ ենք, մենք ուժեղ ենք, մենք բարձր ենք։ Մենք գաղափարապաշտ ենք. հայրենասէր ենք, մենք յաղթական ենք, մեր դրօշին ծալքերուն հետ կը ծփայ մեր ոգին, մեր թոքերուն ընդերքներէն կշռոյթ կ'առնէ գաղափարի մեր երգը, մեր աչքերուն մէջ կը ծփայ յաւիտենական հայրենիքին անոյշ պատկերը։ Մեր հայրենիքին։ Իրական հայրենիքին, որուն հարազատները մենք ենք, ու կը մնանք, նոյն իսկ այս օտար հողին վրայ։ Ահա թէ ինչու մեր տղաքն ու աղջիկները կ'անցնին խանդավառ ու խուռն չարքերով, կ'անցնին անուտուներու խռովքով ու ծովերու փոթորիկով։ կ'անցնին յաղթական ու դղրդացնելով հողը իրենց օտքերուն տակ, կը գոչեն.

— Ճամբայ բացէք, մենք ենք ահա...։

6 Ապրիլ 1947
Հալէպ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՒՈՒԿԵԱՆ

ARAM webaram.com

ԱՅՍ ԴՐՕՇԸ...

Ո՞վ արցունք բերաւ մեր աչքերուն, երբ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Նաւասարդեան հանդիպումին, մեր ծաղիկ երիտասարդութեան շարքերը տողանցք կատարեցին երեսուն հազարի հասնող մարդկային ծովու մը առջեւ։

— Մեր պատմութի՛ւնը:

Անոնց ձիգ հասակին և բարձրաճակատ յառաջընթացքին մէջ, մեզմէ ամէն մէկը ժամանակակից իր պատմութեան վերապրումը գտաւ, — գտաւ պատմութիւնը ոճրին, ու առ յաւէտ նահանջը՝ բոլոր տեսակի վատութիւններուն։

Անոնց մէկ ժամուան տողանցքին մէջ, տողանցեցին դարե՛րը, — իրենց յաղթանակի դափնիներով ու գիտակցուած պարտութիւններու վերանորոգիչ շունչով։ Ակնթարթային վերապրումով մը, մեզմէ ամէն մէկը զգաց, թէ ճակատամարտներ կորսնցուցած ենք, բայց երբեք՝ պատերազմը։ Ջոհեր տուած ենք, սակայն չենք մեռած։ Կրցած ենք մեր նահատակներու և անթիւ մեռելներու աճիւնը կամուրջ ու օղակ դարձնել փառաւոր անցեալէ մը դէպի շքեղ ապագայ։

Ինչո՞ւ արցունք տամկացաւ մեր կոպերուն տակ, երբ մանուկ, պատանի ու երիտասարդ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու բանակը, հպարտ ու պղընձադէմ, ծփացող բազմութեան ծափերու որոտին ու կոկորդներու մէջ բռունցք դարձող յուզումին դէմ յանդիման, իր դրօշներուն վրայ պըտըտցուց ապրելու ուխտը մեր ժողովուրդին։

— Որովհետեւ՝ մեզմէ ամէն մէկը խռովքը ունեցաւ անմեռ ու մեծ ժողովուրդի մը շարունակութիւնը ըլլալու խոր գիտակցութեան:

Ո՞վ չզգաց, ժամերու այդ յուզումէն և խռովքէն վերջ, իր հոգիին ու մտքին մէջ արմատացող այն հաւատքը, թէ փշրուած անօթը, — հայ ժողովուրդը —, իր ապրումներով ու իտէալներով, իր ուխտով ու պայքարով, իր բոլոր անկորուստ արժանիքներով, կը մնայ հարազատ ու անայլայլ երկարաձգումը՝ յաւերժափառ Հայոց Պատմութեան, արիւնագիր անցեալի՛ն, որուն բաւիղներուն մէջ մեր արժանապատուութիւնը կը շարունակէ եռալ ու պղպջալ, և ուրկէ՝ մեր նոր սերունդները կ՚ըմպեն ազգ մը արժեւորող ոգեկան աւիշը։ Կ՚ըմպեն կտակը մեռնողներուն, — միշտ արի ու բարձր մնալու, արատ չբերելու իրենց «գիտցեալ մահու» դրօշին, և հաւատալու՝ Փոքր Ածուի պատմական կոչումին և յաւերժօրէն գոյատեւելու իրաւունքին։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի հրաշքը, իբրեւ Յայտնութեան Գիրքը հայ ժողովուրդի, կը խտացնէ ցեղային մեր կենսունակութեան, տոկունութեան և գաղափարական խոյանքներուն հոգեկան ու բարոյական էտապները։ Ասոր համար է, որ հայութեան գծով ապրող ամէն մարդու համար՝ այդ կազմակերպութիւնը մարզերու մրախանում մը կամ մէկտեղում մը չէ, այլ՝ այլապէս տժգունելու դատապարտուած ազգային կենսական արժանիքնե-

րու փայլատակում մը, վերանորոգ ընձիւղում մը, — կոթողում մը:

Ամէն մէկ Հ. Մ. Ը. Մ.ականի մէջ՝ աճիւն մը կայ մեր հերոսներէն, որովհետեւ՝ ամէն մէկ անգամ, ծառայութեան կոչուած է՝ հերոսներու մահով անմահացած ազգային իտէալներու։

Ամէն մէկ Հ. Մ. Ը. Մ.ականի մէջ՝ անմահութեան մէկ գաղտնիքը կայ մեր փոքր ժողովուրդին, որովհետեւ՝ ամէն մէկ անգամ կանչուած է որակ *մը դառնալու, իր հայրենիքին ու ցեղին համար։*

Ամէն մէկ Հ. Մ. Ը. Մ.ականի մէջ՝ պատմութիւնը կայ Հայոց ժողովուրդին.— *որովհետեւ Պատմութիւնը անցեալ մը չէ միայն. այլեւ՝* ներկայ մը. *ու մանաւանդ՝* ապագայ:

*
* *

... Ու այսուհետեւ ալ, ինչ որ ալ ըլլան պայմանները և ժամանակները, Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի շարունակէ, անկախաբար իր շարքերէն, ամբողջ մեր ժողովուրդը ունենալ Հ. Մ. Ը. Մ.ականութեան դրօշին տակ, — մանուկ հայորդիէն մինչեւ ալեւոր հայ ծերունին։

Հալէպի դաշտերուն վրայ Միութեան դրօշը պարզող Հ. Մ. Ը. Մ.ական շարքերը, աներեւոյթ բայց յաւերժօրէն իրական *ուրի՜շ դրօշ մըն ալ կը պարզէին իրենց բարձր ճակատներուն վրայ.*— Հայրենիքի երկու միլիոն հայ ժողովուրդի փառքը: *Ա՛յն փառքը, որ՝ լուռ բայց խոր երկունքով մը՝ կը խմորուի, իբրեւ ազատութեան և ինքնօրէն գոյութեան պաշտամունքով ապրող ժողովուրդի մը դարաւոր ուխտը։ Եւ մենք. բազմահազար ներկաներս,* մանաւանդ այդ դրօշն էր որ կ'ողջունէինք, մեր արցունքը մեր հաւատքին խառնած:

*
* *

Հ. Մ. Ը. Մ.ը գտանք անապատի աւազներէն, և՝ յանուն գաղափարի աճիւնացած սերունդի մը երկունքէն ծնած իբրեւ կոչ *ու* պատգամ: *Հրաւէր՝ վերապրումի, և ուղեցոյց՝ նոր կերտումներու, նոր խոյանքներու և ճախրի։ Անոր մէջ փնտռեցինք, կարենալ բարձրանալու, կարենալ ուղիղ և անդեդեւ քալելու, անկարելի վերելքներ նուաճելու հոգեկան ուժը*— եւ գտանք:

ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

«ԱԶԴԱԿ»

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏՂԱՓԸ

Սիրած եմ մեր տղաքը, Պոլսոյ մէջ, Հայաստանի մէջ, Ցունաստանի մէջ, Լիբանանի մէջ, Սիւրիոյ մէջ, Երուսաղէմի մէջ, Իրագի մէջ, Իրանի մէջ։ Ամէն տեղ։

Սիրած եմ անոնք, մեր տղաքը, երբ մանուկ էի ու կը նայէի անոնց իբրեւ իմ հերոսներուն.— Քրիսեան, Ցակոբեան, Շիրմէճեան, Շօլօլեան և միւսները։

Սիրած եմ մեր տղաքը Հայաստանի մէջ, ուր կը մարզէինք անկախ Հայաստանի ազատ սկաուտները եւագոյնին, մեր եւագոյնին ծալքերուն ու ծփանքներուն տակ։ Անմոռանալի եղերաբախտ նահատակ վահան Զերագն ու իր ընկերները։

Որովհետեւ անոնք՝ հաւատարիմ իրենց ուխտին և ընտրած ու ընդունած բարձր նշանախօսքին, ամենէն դժնդակ պահերուն իսկ, մնացին իրենց դիրքերուն վրայ, ինկան հերոսներու պէս, ի պատիւ իրենց ցեղին և իրենց կազմակերպութեան։

Սիրեցի Մեր Տղաքը մանաւանդ անցեալ տարի երբ անցայ Աթէնքէն, Պէյրութէն, Երուսաղէմէն, Դամասկոսէն, Հալէպէն, Պաղտատէն ու Թեհրանէն։ Տեսայ թէ ինչպէս անապատներէն ու անդունդներէն հրաշքով ճողոպրած սերունդն ու իր զաւակները բարձրացուցած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ի նուիրական Դրօշը, զոր հայ ժողովուրդին արիւնկզակ թշնամին ուզեց այրել, ջուրերուն ու հովերու յանձնել անոր մոխիրները։ Տեսայ թէ փիւնիկի նման յառնող Մեր Նոր Տղաքը ինչ սքանչելի դեր կը խաղան անոր ծփանքներուն ներքեւ, մեր գաղութներուն մէջ։ Տեսայ Մեր Տղաքը խաղերու մէջ, տողանցքի ժամանակ, առաջնորդութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի և մեր ազգային դրօշներուն։ Տեսայ և ոգեւորուեցայ. դարձայ մանուկ ու պատանի ու կրկին լեցուեցայ հին հին օրերու խանդով, եռանդով, սիրով ու կեանքով։ Զգացի որ կ'ապրինք և պիտի ապրինք հակառակ հին ու նոր բոլոր հայացինջ տարրերու ճիգերուն։

Որովհետեւ տեսայ թէ անոնք, Մեր Նոր Տղաքը, գիտակից իրենց կոչումին, հաւատարիմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վեհ սկզբունքին — ԲԱՐՁՐԱՑԻՐ, ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՐ — հաւատարիմ իրենց նախորդներու սքանչելի օրինակին, կանգնած են պարտականութեան ճամբին, պատուաբեր գործերու մէջ և պատասխանատու դիրքերու վրայ, պատրաստ ծառայութեան, պատրաստ զոհողութեան յօգուտ և ի պատիւ զիրենք ծնող ժողովուրդին։

Անոնց հետ ու անոնցմով, ես կը զգայի ինքզինքս միշտ երիտասարդ ու առոյգ, որովհետեւ անոնցմով մեր ժողովուրդն է երիտասարդ ու առոյգ, լի երազներով ու իտէալներով, պատրաստ թռչելու դէպի բարձրերը, աւելի բարձրերը, ուր միշտ տեղ կայ ժողովուրդներուն, ինչպէս անհատներուն համար։

Կը սիրեմ մեր կազմակերպութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը իբրեւ մեր հայ ազգային կեանքի մէկ ամուր կայանը, ուրկէ մեր նոր սերունդը ա-

ARAM webaram.com

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Հ· Մ· Ը· Մ·ը սիրելի կազմակերպութիւն մըն է, որ կը պատրաստէ բարոյապէս և ֆիզիքապէս առողջ սերունդ մը։

Ան երիտասարդութեան կը ներշնչէ նաեւ սէր Հայ Եկեղեցւոյ, Հայ Մշակոյթի և Հայրենիքի հանդէպ։

Առողջ սերունդը հայ ժողովուրդի մեծագոյն հարստութիւններէն մէկն է։

Մարդիկ ընդհանրապէս առողջ կը ծնին, սակայն կարգ մը պատճառներով կը կորսնցնեն իրենց կարողութիւնները և առաւելութիւնները։

Հ· Մ· Ը· Մ·ը համախմբելով երիտասարդութիւնը առողջ մթնոլորտի մը մէջ, կ'արգիլէ երիտասարդներու անկումը։

Երիտասարդութիւնը ծաղիկն է ժողովուրդին, սակայն բոլոր ծաղիկները բուրումնաւէտ չեն։ Հ· Մ· Ը· Մ·ը իր աշխատութեամբ, իր հովանիին տակ ապրող երիտասարդ ծաղիկները կը վերածէ բուրումնաւէտ և պղպեղից։

Հալէպի մէջ Հ· Մ· Ը· Մ·ի կողմէ կազմակերպուած միջ–մասնաճիւղային հանդիսութիւնները կը հրճուեցնեն մեզ, և մենք հպարտ կը զգանք անոր գործունէութեամբ։

Կ'աղօթենք որ Աստուած զօրացնէ Հ· Մ· Ը· Մ·ը և իր բոլոր ձեռնարկները յաջողութեամբ պսակէ։

«ԱՐԵՒԵԼՔ ԲԱՑԱՒԻԿ»
21 Ապրիլ 1957

ՂԵՒՈՆԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
Առաջնորդ Հայոց Բերիոյ Թեմին

ուած նո՛ր ոյժ ու թափ, գոած չափ ու կշիռ, կը նետուի ազգային եռուն կեանքի, պատասխանատու գործի ասպարէզ։

Ահա այդ կայանն հասած այս օրերու Մեր Տղաքն են որ իրենց ճիգին ու թռիչքին մէջ պէտք ունին մեր աջակցութեան։ Չենք կրնար կասեցնել անոնց թափը, մեր անտարբերութեամբ, սակայն կրնանք արագացնել ու ամրացնել զայն համակրալիր վերաբերումով, հաւանող նայուածքներով, և աջակցութիւն կարկառող ձեռքով։

Սիրենք զանոնք, ժպտինք անոնց, ձեռք երկարենք անոնց։
Օգնենք անոնց որ օգնեն իրենց յաջորդներուն։
Տանք անոնց որ տան իրենց հետեւորդներուն։
Բարձրացիր, Բարձրացուր։

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

«ՀԱՑՐԵՆԻՔ ՕՐԱԹԵՐԹ»
(Մայիս 7, 1952)

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի Ն Կ Ո Զ Ո Ւ Մ Ը

... Ուրիշ չատ մը միութիւններէ աւելի նուիրական է Հ. Մ. Ը. Մ.ին կոչումը և կարեւոր՝ անոր կատարելիք դերը։ Անիկա, նորահաս հայ սերունդին կազմակերպութիւնն է։ Միակը՝ իր տեսակին մէջ, որ կը ձգտի վաղուան Հայը պատրաստել այսօրուան Հայկականերէն։ Որ կ'աշխատի անոնց ջամբել՝ հայրենասիրականին միացած ֆիզիքական, բարոյական ու հոգեկան առողջ դաստիարակութիւն մը։ Եւ որ կը հանդիսանայ անոնց ուղեցոյցը դպրոցէն դուրս, կեանքի մէջ, ուր այնքան առատ են խոչընդոտներն ու փորձութիւնները և այնքա՜ն այլասերող, այնպէ՛ս ապականիչ։

... Որքան ալ ֆիզիքական կրթութիւն ջամբելու մասնայատկութեամբ բնորոշուի այս կազմակերպութիւնը առաւելապէս և առաջին ակնարկով, այնու ամենայնիւ մենք անոր վրայ նայած ենք իբրեւ գերազանցապէս հայապաշտ կազմակերպութիւն մը, որ ամէն բանէ առաջ պիտի ձգտի վաղուան հայրենասէր Հայը կերտել իրեն յանձնուած պատանիներէն։ Ֆիզիքական կամ մարմնական կրթութիւնը ա՛յս առաջադրութեան քով կը մնայ երկրորդական. չատ չատ կը քալէ անոր հետ կողք կողքի, բայց առաջ չի կրնար անցնիլ, պէտք չէ որ անցնի։ Չի բաւեր փողոցէն ու փողոցի փորձութիւններէն փրկել նորահաս երիտասարդը։ Հարկ է փրկութեան այդ գործին ընկերացնել նաեւ զայն հայութեան համար մեծցնելու և Հայ Հայրենիքին համար պատրաստելու աշխատանքը։ Եւ այս ուղղութեամբ անոր սիրցնել այն բոլոր առաքինութիւնները, որոնք մեր ցեղինն են, այն բոլոր արժէքները, որոնք ցեղի գոյութեան պատուանդանն ու տեւականացման ազդակները կը հանդիսանան և այն բոլոր սրբութիւնները, որոնք հայ ժողովուրդի երէկուան ոգորումները, տառապանքներն ու յաղթութիւնները կը խորհրդանշեն և վաղուան նոր ու աւելի չքեղ յաղթանակներու հաւատքովը կը գօտեպնդեն մեզ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ին, Հայ ժողովուրդի այս արի ու առաքինի կազմակերպութեան կը նայինք մենք ա՛յս աչքով ու ա՛յս ակնկալութիւններով։ Որովհետեւ, մարզական կամ մարմնակրթական Միութիւն մը ըլլալէ աւելի ցեղատօրէն ուժապաշտ չարժման առաջնորդներէն մէկն է ան։ Այս պատճառով ալ սիրուած է ան հայ ժողովուրդի առողջ ու գիտակից զանգուածներէն։

Պատի՛ւ անոր հիմնադիրներուն։ Եւ ողջո՛յն բոլոր անոնց, որոնք բեռ մը չալկած ու դեր մը ստանձնած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի գեղեցիկ առաջադրութեանց իրականացման ապահովու համար։

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

«ՀՈՐԻԶՈՆ»
(Սելանիկ, 24 Դեկտ. 1933)

ARAM webaram.com

ԾԱՌԸ ԻՐ ՊՏՈՒՂԷՆ ԿԸ ՃԱՆՉՑՈՒԻ

Կրկնուած ճշմարտութիւն է, թէ ծառը իր պտուղէն կը ճանչցուի. այդպէս ալ, որեւէ միութիւն կամ կազմակերպութիւն իր գործերէն կը ճանչցուի:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը այն միութիւններէն է որ իր հառաջամեայ յառաջուն գործունէութեամբն ու բոլորաձուէր ծառայութեամբը ծանօթ է բովանդակ Հայութեան եւ արժանի դարձած աճուր արդար գնահատումին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը հայ գաղթաշխարհին մէջ եղած է հայ պատանիին նկարագիրը կերտող, հոգին ազնուացնող եւ աճուր առողջ միտք եւ առողջ մարմին տուող մեծագոյն միութիւնը:

Սերունդներ ներշնչող եւ առաջնորդ մեծութիւն մըն է Հ. Մ. Ը. Մ.ը, եւ մեծութիւն մը պէտք չունի գնահատագրերու աւելի եւս մեծնալու եւ կամ հաւատքեան ներկայացուելու համար, երբ մէջտեղն է ինքը այդ մեծութիւնը իր բոլոր շքեղութեամբը եւ հառասուն տարիներու բեղուն վաստակովը:

Ա՛յս է իմ վկայութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասին:

Այս առթիւ, կ'օրհնեմ յիշատակը Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր հիմնադիրներուն:

Կ'օրհնեմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի այժմու բոլոր դեկավարները, որոնք ամբողջական նուիրումով լծուած են աճուր գեղեցկագոյն եւ ազնուագոյն նպատակներու իրագործման:

Կ'օրհնեմ աճուր բազմահազար անդամներն ու սաստ հաւդիսացողները, որոնք իրենց արտաքուէր ընծայաբերութեամբն ու զոհողութեան ոգիովը ծաղկեալ եւ կենսունակ կը պահեն այս մեծ միութիւնը:

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՀԱՅՈՑ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԹԵՄԻՆ

ARAM webaram.com

ԵՐԳ ՇՔԵՐԹԻ

(Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ)

Անցէ՞ք հպարտ, անցէ՞ք խրոխտ ու ժպտուն,
Դուք ժառանգներ մեր փառապանծ անցեալին,
Ձեզմով հիմա, ձեր շարքերուն հետ եռուն
Կը տողանցէ երազն անմահ հայ ցեղին:

Պայքարներու եւ խոյանքի ախոյեան՝
Ձեզ կ'ողջունեն սրտերը մեր բոցավառ.
Յաղթանակի լոյս դափնիներ բազմազան
Կը պսակեն ձեր ճակատները պայծառ:

Դո՛ւք էք ներկան, ձեր հաւատքով տիրական,
Գարնանային ձեր ծաղկումով յորդառատ.
Դո՛ւք էք նաեւ մեր երջանիկ ապագան՝
Փառքէ ի փառք ձեր վերելքով անվհատ:

Դարձէք բանակ, դարձէք հեղեղ ու անցէք
Օտարութեան ճամբաներէն այս բոլոր.
Ձմոլորի եւ չկասի՛ թող երբե՛ք
Յառաջընթաց երթը կեանքին ձեր հզօր:

Մ. ԻՇԽԱՆ

ARAM webaram.com

ԵՐԳ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Հալածական՝ մեր պապերուն մեզի ժառանգ սուրբ հողերէն՝
Հաւատաւոր հիմնադիրներն ամրակառոյց մեծ Միութեան՝
Բոցավառող ջահ մը անշէջ, նաւասարդեան հին օրերէն,
Համոզումով կտակեցին սերունդներուն իբրեւ աւանդ։

Մարդասէր, վե՞հ ու հիւրընկալ տարաշխարհի այս ափերուն,
Հայորդիներն նոր շունչ առած անհունօրէ՞ն բարձրացան վե՞ր,
Ու իրենց հետ եղբայրացած զաւակները այդ ազգերուն՝
Բարձրացուցին խիզախօրէն, եւ կը դիմեն սէգ կատարներ։

Ըմբոստացած արիւնը մեր երակներուն մէջ նայիրեան,
Հայրենիքի ազատութեան ու հաւատքի ջահը բռնած՝
Խի՛տ շարքերով, հզօ՛ր թափով, մենք կը կերտենք մեր լո՞յս ներկան,
Ու գալիքին պիտ ընթանանք մի՛շտ աննահանջ, միշտ նորոգուած։

Մասի՛ս անյա՞ղթ, յոյսի աղբիւր ո՞վ Արագած յաւերժական.
Տե՛ս զաւակներդ հազարաւոր, քեզի՛ կու գան բանակ կազմած,
Կատարելու Մեծ Տողանցքը, աշխարհին մէջ Արարատեան,
Որուն համար ազատատենչ Ա՛զգ մը ամբողջ է երազած։

Կ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ARAM webaram.com

Ա. ԳԼՈՒԽ

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԸ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀ. ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ ԱՌԱՋ

ՄԱՍՆ Ա.

1900 - 1908

Հայ մարմնակրթական շարժման առաջին քարոզիչները հանդիսացան Պոլսէն՝ Գրիգոր Ցակոբեան, Շուարշ Քրխեան, Մերճանով, Վահան Չերազ, Քաջունի եղբայրները, իսկ Իզմիրէն՝ Էլմասեան և Եանըգեան։

Առնցմէ իւրաքանչիւրը մէյմէկ կորիզ դարձան։ Իրենց չուրջ հաւաքեցին իրենց չարժումին համակիրները։ Առնք, իրենց կարգին, ընդլայնելով շրջագիծը, ժողովրդական լայն խաւերուն սեփականութիւնը դարձուցին մարմնակրթանքի գաղափարականը։

Հայ մարմնակրթանքի յառաջապահ հանդիսացաւ Գրիգոր Ցակոբեան։ Տակաւին աշակերտ Բօզըրթ Գոլէճին մէջ, մեծ սէր ու հակում ցոյց կու տայ դէպի մարմնամարզը։ Ան չգոհանալով պատանեկան շրջանին ձեռք բերած արդիւնքէն, 1902—1904, հաղորդակցութեան մէջ կը մտնէ Փրոֆ. Տէպոնէի՝ Փարիզ, ու ֆրանսական մարմնակրթական այլ հաստատութիւններու հետ, երկար տարի կը հետեւի անոնց ուսմունքներուն։

Գրիգոր Ցակոբեան, հետզհետէ աւելի խանդավառուելով իր ձեռք բերած արդիւնքէն, ան փորձ մը կ'ընէ Գոլէճէն դուրս ալ զբաղելու մարմնակրթանքի դաստիարակման գործով։ Այդ շրջանին ֆութպոլը Պոլսոյ մէջ նորոյթ էր։ Ֆութպոլը ծանօթ էր միայն Գոլէճին, ու Պոլսոյ Անգլիական գաղութին։ Այդ օրերուն, Գրիգոր Ցակոբեան և Գոլէճի քանի մը ընկերներ, հիմը կը դնեն, Պոյաճի գիւղին մէջ, ֆութպոլի հայկական առաջին խումբին՝ Պալթա-Լիման անունով, որ իր ժամանակին հռչակ կը հանէ մրցելով օտար խումբերու հետ։

Պալթա-Լիման, տիրացած հռչակի, յաղթանակէ յաղթանակ իր ընթացքով, խանդ ու աւիւն կը սփռէ հայ զանգուածներու սրտերէն ներս, անոնց մէջ արթնցնելով աճող հետաքրքրութիւն դէպի մարմնակրթանքը։ Այս տարածուող հետաքրքրութիւնը մղիչ կը հանդիսանայ որ Գրիգոր

ARAM webaram.com

Ցակոբեանէն հաք, մարզական չարժման յաջորդ լծակը հանդիսանայ, ժամանակի սերունդին լաւագոյն ներկայացուցիչներէն Վահան Չերազ։

Վահան Չերազ, աշակերտ Պոլսոյ կեդրոնականին, Անգլիա այցելութենէն դարձին, հետը կը բերէ ֆութպոլ մը, ծանօթացնելու մաօք զայն իր ընկերներուն։ Քիչ վերջ, դպրոցին մէջ կը կազմուի Սանթրալ խումբը, որ կը հանդիսանայ ֆութպոլի հայկական երկրորդ խումբը։ Վահան Չերազ, առանց չբաւականանալով կը կազմէ Բրոթի կղզիին մէջ, համանուն խումբը ու քիչ հաք, ինք կը հանդիսանայ Չիլն ու հոգին Surf խումբին որ համադրութիւնը կ'ըլլայ Սանթրալին ու Գում-Գափուին։

Որպէսզի յատակ ըլլայ հայ մարմնակրթական չարժման սկզբնական պատկերը, հետզհետէ կազմուող խումբերը կ'արձանագրենք ժամանակագրական կարգով։

Պալթա-Լիման, երիցապոյն այս խումբը, կազմուած է 1905-1906ին Բօզբրթ Գօլէճի, Բումելի-Հիսարի ու Պօյաճը գիւղի հայ երիտասարդներուն նախաձեռնութեամբ։ Իր կազմութեան օրէն մեծ յաջողութիւնով ճակատած է օտար անուանի խումբերուն դէմ և յաջողութիւններ արձանագրած՝ չնորհիւ Գրիգոր և Լեւոն Ցակոբեաններու, Շ. Քրիսեանի, Վարագ Փոզարեանի, Միհրան Նազաշեանի, Դ. Գասապեանի, Ս. Պօղոսեանի, Յ. Խուպէսէրեանի և ուրիշներու։

Սանթրալը, բացառաբար կազմուած է կեդրոնական վարժարանի սաներէն, անդամներուն մէջ կը հաշուէր եղիչէ Քաջունի, Հայկ Սէմերճեան, կարապետ Գազանճեան, Կոպեռնիկ և Արտաշէս Սէֆէրեաններ։

« ՑՈՐՔ » Խումբը

ARAM webaram.com

Գում-Գափու, սակաւաթիւ մարզական կորիզներէն մէկը, տուաւ տիպար մարզիկներ։ Տուրֆ խումբին կազմութենէն ետք, Գում–Գափու միացաւ անոր։

Տուրքի կազմութիւնը յատկանշական երեւոյթներ կը պարզէ մարզական մեր կեանքին մէջ։ Ան դուրս կուգայ թաղային խումբի մը հանդամանքէն՝ սեփականութիւնը դառնալու համար հանրութեան։ Իր անդամները կազմուած են Պոլսոյ զանազան թաղամասերէն։ Այս կը նշանակէր՝ նախաքայլ դէպի կազմակերպութիւն՝ չրջաններու լաւագոյն ուժերու խտացումով և հաւաքական ճիգի համադրութիւնով։ Խումբին կեդրոնը ընտրուած էր Գում–Գափու, Թրքահայոց պատրիարքարանի թաղը։

Տուրքին գլխաւոր նպատակը ֆութպոլը ըլլալով հանդերձ, իր ծրագրին մէջ կ՚առնէ՝ լողալ, դաշտային խաղեր և արշաւանքներ։ Այս առաջադրանքով, ան, մարմնակրթանքը իր ճիւղերով՝ կիրարկելու նախաքայլը կ՚առնէ։ Տուրք առաջինը կը հանդիսանայ նաեւ իր անդամներուն տալով տեսական ուսուցում՝ դասախօսութիւններով։ Իր ձեռնարկած անդրանիկ դասախօսութիւնը որ առաջին դասախօսութիւնը կ՚ըլլայ մարմնակրթաւիի շուրջ, կը դասախօսէ Եղնիկ Քաջունի։

Տուրք, համադրութիւնը՝ Պալթա-Լիման, Սանթրալ ու Գում-Գափու խումբերուն իր մէջ միացուց այդ խումբերուն հիմնադիրները։ Անոնց

ԱՐԱՔՍ Ֆութպոլի խումբը

ARAM webaram.com

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՖՈՒԹՊՕԼԻ ԽՈՒՄԲԸ
(կեդրոն՝ Պ. Աւետ Նիկողոսեան, Քրիսեանի գործակիցներէն)

հետ նաեւ նոր դէմքեր՝ Եղնիկ Քաջունի, Պօղոս Շապոյեան, Ա. Պօթիկեան, Գ. Մաճառեան, Վ. Մատթէոսեան, Հ. Ճօլօլեան, Տատ և Միչի Տատեան և ուրիշներ։

Տորքէն ետք լաւագոյն խումբերէն մէկը կը հանդիսանայ Աւետը։ Ան հռչակի կը հասնի չնորհիւ իր փայլուն յաղթանակներուն որ կը տանի օտար խումբերուն դէմ։

Արագ կազմակերպչական տեսակէտով, կարեւոր երկու երեւոյթներ կը պարզէ։ Ունեցած է սեփական ակումբ, իր առաջին խումբին կողքին ուզած է յառաջացնել երկրորդական խումբեր, ինչ որ գրաւականներ են հետապնդուած նպատակի մը յարատեւման ձգտումին։

1906ի սկիզբներուն, կրթական երեք հաստատութիւններու — Բոպըրթ Գոլէճ, Պարտիզակի Ամերիկեան վարժարան, Պէրպէրեան — աշակերտները միանգամայն հիմը կը դնեն ֆութպօլի խումբի մը Սկիւտար անունով։ Սկիւտար, ինչպէս հայկական միւս մեծ խումբերը, իր կարգին, օտար ուժեղ խումբերու դէմ ճակատելով փայլուն յաջողութիւններ կ'արձանագրէ։

Ճնշող ու բռնակալ վարչաձեւ մը, որպիսին էր Սուլթան Համիտ Բ.ի միրակալութեան ժամանակաշրջանը, կաշկանդուած հայութիւնը, մարմնակրթանքի մարզին մէջ մանաւանդ, հազիւ կրցաւ քանի մը ածուներ պատրաստել անոնց տալով քիչ մը լոյս և աճելու միջոց։ Աւելի լա՛ւ պայմաններ էին պէտք, որպէսզի թեւ ու թռիչք առնող երիտասարդութիւնը թեւածէր աւելի լայն հորիզոններու վրայ։ Այդ առիթը պիտի տար Օսմ. Սահմանադրութիւնը որ չուշացաւ հռչակուելու։

ARAM webaram.com

ՄԱՍՆ Բ·

1908 - 1915

ա·— ՊՈԼԻՍ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

1908 Յուլիսին հռչակուած Օսմ· Սահմանադրութիւնը կը խորտակէ ախտահոչակ բռնակալին իշխանութիւնը՝ խոստանալով բերել ազատ կարգ ու սարք։

Հայ ժողովուրդը, գլխաւորաբար Թրքական իշխանութեան սահմաններուն մէջ, իր քաղաքական կեանքի կորուսեալէն ապին, ամենէն չատ տառապած տարրը եղած էր և որպիսին մեծ ցնծութեամբ պիտի դիմաւորէր ազատաբեր այս նորածագ արշալոյսը որ կը բանար վարագոյրը կեանքի նոր շրջանի մը։

Օսմանեան կայսրութեան մայրաքաղաք Պոլիսը էր նա՛եւ Թրքահայաստանի ազգային ու մշակութային կեանքի կեդրոնը։ Հայկական Պոլիսը ականատեսը կ՚ըլլար աննախընթաց եռուզեռի մը — արագօրէն յեղաշրջուող վարչակարգին հետ, կը յեղաշրջուէր նաեւ ազգային կեանքը իր բազմաթիւ երեւոյթներով։ Այս երեւոյթներէն մէկն էր մարզական կեանքը որ դուրս կուգար իր սեղմ շրջանակէն եւ առագաստ կը բանար։ Պոլսոյ Թաղային խումբերու անդամներուն թիւերը արագօրէն աճում կ՚ունենային, բազմաթիւ նոր խումբեր կը կազմուէին, մրցումները աւելի արագ իրար կը յաջորդէին՝ աւելի՛ խուռներամ բազմութեան մը աչքերուն առջեւ, աւելի ազա՛տ մթնոլորտի մէջ։

Մարզական կեանքը սակայն, տակաւին, կը բնորոշուէր Ֆութպոլով։ Րոպըրթ Գոլէճի տղաքն ու դրսէն քանի մը հոգիներ միայն կը մըշակէին, իրենք իրենց մէջ, մարմնակրթանքի այլ ճիւղեր։ Այս քանի մը տղաքը, քիչ ետք, մարմնակրթանքի ոգին պիտի տարածէին իրենց շրջապատէն դուրս ու դառնային առաջին դաստիարակները այդ մարզին մէջ։ Մարմնակրթանքի ընդհանրացումէն առաջ սակայն, զեկավար շրջանակին մտահոգութեան գլխաւոր խնդիրներէն մէկն էր հասկցնել իրենց հետեւորդներուն մարզական ոգին։ Ան չէր նշանակեր լոկ Ֆութպոլ և ո՛չ ալ բիրտ ուժի զարգացում, այլ «Ֆիզիքական ներդաշնակութիւն, նկարագրի կազմութիւն, մոլութիւններու խափանում, փոխադարձ յարգանք» (Մարմնամարզ)։

Այս այնքան կրթիչ առաջադրանքները իրագործելու համար պարտադրանք էր ունենալ մշիչ ոյժ, ուղղութիւն տուող կեդրոնական անձ կամ մարմին մը։ Ահա՛ հրապարակ կ՚իջնէ՝ նպատակին համար լայն ընդունակութիւններով օժտուած երիտասարդ առաքեալը՝ ՇԱՒԻԱՐՇ ՔՐԻՍԵԱՆ։

Քրիսեան առանձինը չէր։ Ան քաջալերանք ու թելադրանք կը ըստանար իր շրջապատէն,— Յակոբեան եղբայրներ, Հինդլեան, Քաջունի-

ARAM webaram.com

ներ, Զէրազ, Նիկողոսեան, Մերճանով, Սիրունի, Կէօզիւպէյիւքեան, Գույումճեան, Մկրեան և բազմաթիւ ուրիշներ որոնք նոյն ատեն իր անմիջական գործակիցներն էին։

Պոլսոյ հայ մտաւորականութիւնը, որուն աչքերուն առջեւ տեղի կ'ունենար երիտասարդութեան այս նոր ու կենսունակ շարժումը, անտարբեր չմնաց անոր հանդէպ։ Հայ մամուլին յառաջապահ դասը, տէր կանգնեցաւ նուիրական այս գործին։ Արամ Նիկողոսեան և Յ. Թ. Հինդլեան մեծ ջանք թափեցին Ուսումնական Խորհուրդին մօտ որ մարզանքը պարտաւորիչ կերպով դպրոցներու դասացուցակին մաս կազմէր։

Մարզական կեանքի շուրջ աճող հետաքրքրութիւնը, նկատելի պակաս մ'ունէր որ հրամայական անհրաժեշտութիւն կը դառնար օրէ օր։ Այս պակասը նկատի առեր էին ո՛չ միայն մարզանքի նուիրուած մասնագէտ վարիչներ այլ նաեւ սերունդին ֆիզիքական դաստիարակութիւնը իրենց սրտին մօտիկ զգացող մտաւորականներ, ասոնց կարգին Յ. Թ. Հինդլեան և Յ. Ճ. Սիրունի։ Ասոնք անվերապահ աջակցութիւն կը խոստանան պահանջ համարուող մարզական պարբերականին հրատարակման առթիւ իրենցմէ ակնկալուած զոհողութիւնը բերելու։ Բարոյական օժանդակութեան այս խոստումները, միացած՝ Յակոբեան եղբայրներու նիւթական աջակցութեան կարելի կ'ընեն որ Շաւարշ Քրիսեան 1911 փետրուարին հրատարակէ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶը որ առաջինը կը հանդիսանայ իր տեսակին մէջ։

Մարմնամարզի հրատարակումով, հայ մարզական կեանքը կը մտնէ նոր փուլի մէջ. «Մեր նպատակը պիտի ըլլայ մարդ պատրաստել և մարդեր են որ մեզի կը պակսին» կը յայտարարէ Քրիսեան իր թերթին առաջին թիւին առաջին խօսքին մէջ։

Քրիսեան մարմնակրթանքի հանդէպ խոր համոզում ունեցող, անոր անհրաժեշտութիւնը որպէս սկզբունք որդեգրող յեղաշրջող մը կը ներկայանայ մեր ընկերային կեանքի բարդ խնդիրները... «Մարդուն կեանքը դրամագլուխ մըն է և որպիսին պարտի այդ կեանքը բարելաւելով զաւակներուն յանձնել... ազգ մը խմբովին, որակի տեսակէտով, այնքան կ'արժէ որքան զինքը կազմող անհատները անջատաբար...» (Մարմն.)։

Ազգին անհատները կրթելու և բարձրացնելու իր ձգտումին մէջ, նշդրակը կը զարնէ իր տեղին, — մեր ընկերային կեանքի ամենէն կենսունակ տարրին կաշկանդումները քանդելու և անոր շուրջ քարացած գաղափարները փշրելու ու ցեղին ազնուացման խոր արմատները նետելու ընտանեկան կեանքէն ներս։ Քրիսեան կոչ կ'ընէ հայ աղջկան, հայ կնոջ որ իր այլ տեսակի դաստիարակութիւններուն կարգին, իրեն համար կենսական եղող մարմնամարզին ալ հետեւի. «Այր մը կրթել, միայն մարդ մը պատրաստել է, իսկ կին մը կրթելը ամբողջ սերունդներ»։ Հայ ժողովուրդը, վեց հարիւր տարի ստրկութենէ ետք, որքա՜ն պէտք ունէր առողջ մտքով, հոգիով ու մարմնով կրթուած հայկուհիներու։

Մարմնամարզի առաջին թիւի վերջաւորութեանը, կոչով մը հրաւէր կ'ուղղէ հայ երիտասարդութեան որ թօթափուի իր կենդանի մեռելութե-

նէն, միանա՛ թաղերու, գիւղերու, քաղաքներու մէջ, հիմը դնէ մարմնամարզական ակումբներու.— «Հայ երիտասարդը պէ՛տք է կազմակերպուի ու մղուի տայ մարմնամարզին...»:

Մարմնակրթանքի այս շրջանը մեզի կը ներկայանայ ակումբային կազմակերպութեան պատկերով: Իւրաքանչիւր ակումբ, ֆութպոլի իր խումբով, իր ղեկավարով, իր կանոնագրով առանձին միաւոր մըն է: Նոր ակումբներու հիմը դնելու կոչը ընելէն ետք, Մարմնամարզ կու տայ նաեւ ուղեցոյց մը որ ընդհանուրին է: Հայ երիտասարդութեան ուղղուած կոչը և պարզուած ուղեցոյց-կանոնագիրը անպատասխան չեն մնար: Փափաք կը յայտնուի կազմելու Կեդրոնական Հայ Մարմնամարզական Ակումբ մը որ պիտի դառնար ճիւղաւորուող հաստատուն բունը:

Հայ մարզական ակումբները մէկ յայտարարի ներքեւ առնելը հետզհետէ հրամայական կը դառնար որովհետեւ, Պոլսոյ մէջ, կազմուած էր Ֆութպոլի Միջազգային Ընկերակցութիւն մը (association) որ կ՚որոշէր մրցող խումբերուն աստիճանը և մրցման ժամանակը: Այս ասօսիասիոնի դասաւորումով հայերը երկրորդ դասի խումբերուն հետ կը մրցէին:

Պոլսոյ երբեմնի լաւագոյն խումբը՝ Պոյթա-Լիման լուծուած էր, իսկ միւսները, իրենց անջատ վիճակով տկար էին: Լաւագոյն խումբերու համադրութիւնը, անկասկած, ուժեղներ պիտի ստեղծէր որ հայ դնդերը մարզադաշտին վրայ ինքզինք պարտադրէր ու հայորդիներու կուրծքերը հպարտութեամբ ուռեցնէր: Արդարեւ հայ կուրծքերը պիտի բրդանային, հայ հոգիին գեղեցիկ վերազարթնումովը որ նոր թափ ու թռիչք պիտի առնէր 1911 Մայիս 1ին:

Քրիսեան և համախոհները, խիզախ պոռթկումով մը, կը ձգտին նոր ու խորունկ ակօս մը բանալու հայ մարմնակրթական շարժման մէջ: Իրենց ծրագիրն ու կոչը, կազմակերպելու Մայիս 1ին մրցահանդէս համա-ակումբային ուժերով, հայ մարմնակրթական շարժման վերելքին անկիւնադարձ թուական մը կ՚արձանագրէ:

Հայ մարզական ակումբներուն ուղղուած կոչը լայն արձագանգ կուտայ ու 1911 Ապրիլ 8ին, Մարմնամարզին խմբագրատան մէջ տեղի կ՚ունենայ առաջին խորհրդակցական ժողովը. «Աննախընթաց դէպք մըն էր տարբեր համայնքներու պատկանող Պոլսոյ քանի ակումբներուն հաւաքումը... Ընդհանուրին փափաքին վրայ որոշուեցաւ այս մարզահանդէսը նկատել հայկական ողիմպիական խաղերու առաջինը»:

Այսպէս կնունքի կուգային հայկական ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐԸ:

«Ձէ՞ք տեսներ, ահա՛ ան որ ծնունդ կ՚առնէ:

...«Ու՜ թո՛ղ Մայիս Մէ՛կ Հայկական այդ մարզահանդէսը հիմնաքարը ըլլայ Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութեան որ պարբերաբար ցոյց տար հասարակութեան հայ ջիղն ու մկանը, հայ ոյժն ու կորովը...

«Ճամբայ բացէ՛ք այդ նոր սերունդին» (Մարմնամարզ):

Ճամբայ կու տայ հայ ժողովուրդը: Հայորդիներ մարզադաշտ կ՚իջնեն ցուցադրելու իրենց մկանները ժողովուրդի մը որ վեց հարիւր

ARAM webaram.com

Տեսարան՝ Հայկական Առաջին Ողիմպիականէն
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ (ձողով ցատկելու ատեն)

տարի ստրկութեան ծանր շղթաններու տակ հեծեծելէ ետք, կու գար խուռներամ, ծափահարելու իր հարազատներուն զարթնող ոգեւորութիւնը։

Առոյգ ու ջլապինդ, համաչափ ու խրոխտ տողանցք, վազք ու ոստում,— հայ ֆիզիքական ույժը իր վերածնունդը կ'արձանագրէ։

«Ճամբան սկսուած է, ա՛լ կանգ պէտք չէ առնել», կը գրէ Քրիսեան ու կը շարունակէ.

«Մայիս 1ի մրցահանդէսը առաջին փայլուն յաղթանակն էր հայ վերածնող երիտասարդութեան մկաններուն։

«Այս խանդավառ ոգեւորութիւնը որ չորս ժամ պտըտեցաւ... սրտերու խորը, շրթունքներուն ծայրը ու աչքերուն վրայ... զոր երկու հազարէ աւելի հայեր ամբողջ չորս ժամ փայփայեցին իրենց հոգիին մէջ՝ դէպի այդ ծլող երիտասարդութեան նորազարթ մկանները...

...«Ճամբան սկսուած է, ոճիր է կանգ առնելը»։

Գատը գիւղի Իւնիոն Քլիւպի մարզադաշտին վրայ սարքուած առաջին ողիմպիականին «Օրուան թագուհին էր Տիկ. Մարթէն Յակոբեան... օրուան ախոյեանն է Վարագ Փաղարեան (Տօրքէն), իսկ ախոյեան ակումբն է Ռոպըրթ Գոլէճի ուսանողութիւնը...» (ԱՐԻ էջ 10)։

Օրերու հետ արմատ ձգող մարմնակրթանքի շարժումը, անկասկած իր հետ պիտի առաջացնէր նոր պահանջքներ ո՛չ միայն Պոլիս այլ մասնաւորաբար հեռաւոր գաւառներու մէջ ուր մարմնամարզի ուսուցիչներու կարիքը աւելի զգալի էր շատ խօսուն պատճառներով։

ARAM webaram.com

«Բայց ո՞ւր են մշակները...

«Այս աղաղակն է որ մեզ սկսեր է հասնիլ ամէն կողմէ, արուարձաններէն և թէ գաւառական կեդրոններէն, դպրոցներէն և թէ ակումբներէն... մշակներ հայթայթեցէք մեզ որպէսզի կարենանք պէտք եղածին պէս ընթանալ ձեր հրահրած ճամբէն։

«Ու մենք, ահա՛ սիրսուռած ենք խորհիլ», կը գրէ Քրիսեան։

«Շարժումը նոր է ու գործին համար պատրաստուած ուսուցիչներ չկան... դժուար հարցերու առջեւ ձեռնածալ ու երազուն մնալը տկար մարդու գործ է, և մենք, գոհութիւն մեր կամքին, տկարներ ըլլալ չենք ուզեր։ Ու հոդ, մեր պարտականութիւնն է որ ծնունդ կ'առնէ» (Քրիսեան)։

Մինչեւ պատրաստուին գործի դաշտի ատակ մշակները, Մարմնամարզի մէջ կը բացուի դասընթացք — չափահասներու, ակումբներու և միութիւններու համար։ Նման դասընթացքի շարք մը կը բացուի դպրոցական մարմնակրթանքի՝ որպէս ուղեցոյց ուսուցիչներու։ Այս միջոցները հիմնական դարմաններ չէին որովհետեւ «ամենէն առելի մարմնամարզի բուն ուսուցիչներն են պէտք» կը յայտարարէ Քրիսեան ու կը ձեռնարկէ այդ կենսական գործին. կը կազմակերպէ դասախօսութիւններու շարք մը։

Պոլսոյ մէջ, մարմնակրթանքի շուրջ տարածուած ծաւալուն աշխատանքը, պէտք էր տար համապատասխան արդիւնք։ Մարմնամարզի լոյս տեսնելէն վեց ամիս ետք, Պոլսոյ մէջ, լուս կազմակերպուած խումբերուն թիւը կը հասնէր տասն եւ ութի։ Այս խումբերուն բազմանալը որքան հաճոյք և գոհունակութիւն կը պատճառէր, նոյնքան մտահոգութիւն կու տար Մարմնամարզի շրջանակին։ Անհրաժեշտ էր, խումբերուն ճիգերը աւելի արդիւնաւոր դարձնելու համար, իրագործել՝ զանոնք միացնելու կենսական խնդիրը։ Այս պիտի ըլլար միակ գրաւականը շարժման ամրապնդումին։ Այս մտածումներէն մղուած, Մարմնամարզի շրջանակին մէջ, կը ծնի գաղափարը, Պոլսոյ մէջ, յառաջ բերելու Ֆութպոլի Հայկական Ակումբ մը։ Դէպի հաւաքական աշխատանք ու կազմակերպութիւն տանող կառուցուածքին առաջին հիմնաքարը կը դրուի 1911 Յուլիսին։

Ֆութպոլի համար կազմուած այս ընկերակցութիւնը բաւարար չէր գոհացում տալու մարմնակրթական ընդհանուր գծերով հրապարակ իջնողներու փափաքներուն։ Հարկ էր մարմնակրթութեան համար եւս մշակուէր ծրագիր, համախմբել ուժեր, ունենալ կեդրոնական մարմին, մանաւանդ որ Պոլսէն, շրջակայքէն թէ գաւառներէն արդէն տեղեկութիւններ կ'ուղէին հայկական երկրորդ ողիմպիականին շուրջ, երբ առաջինին վրայէն հազիւ երկու ամիսներ անցեր էին։

Արագ ու հաստատաքայլ վերելք նշող այս շարժումին ընթացքը հունի մէջ առնելու համար, կենսական հարցը կար ու կը մնար, յառաջացնել կազմակերպութիւն մը՝ շարժումը քնորոշող հասցէով։

... «Արդ տեսնելով որ մարմնակրթական ակումբները սկսած են կազմուիլ և պիտի կազմուին մինչեւ յառաջիկայ Մայիս, մտադրուած է

հայկական երկրորդ ողիմպիականէն մէկ քանի օր առաք, բոլոր հայ ա-կումբներու ներկայացուցիչներով, գումարել հայ մարմնամարզական առաջին հաւաքումարը, ուր պիտի ընտրուի կեդրոնական մարմին, պիտի կազմուի հայկական ողիմպիական խաղերու մնայուն ժիւրին և պիտի վա-ւերացուի Հայ Մարմնամարզական Միութեան ծրագիրը» (Մարմնամարզ)։

Ճամբան հարթուած է։ Մտքերը պատրաստուած են։ Մնացածը ժա-մանակի խնդիր է։

Հայ կեանքի այս նոր շրջանին, բազմաթիւ կազմակերպութիւննե-րու կարգին, կազմակերպուեցան նաեւ դպրոցներու աշակերտները՝ Սա-նուց Միութիւններ անուան տակ։ Առնցմէ իւրաքանչիւրը հրապարակ կու գար՝ օժանդակելու նիւթապէս և բարոյապէս իր alma-materին։ Այս միութիւններէն մէկն է Բերայի Էսայեան վարժարանի Սանուց Միութիւ-նը որ խիզախ առաջադրանքներով, ուղղուած Բերայի թաղական խոր-հուրդին, կը պահանջէ վարժարանին մաքրագործման ու բարեկարգու-թեան հետ հաստատելու նաեւ մարմնամարզի դաս վարժարանին մէջ, բժիշկի կանոնաւոր այցելութիւն, առողջապահական դասախօսութիւններ և աշակերտներուն բացօթեայ յաճախակի պտոյտներ։

Մարմնամարզ ի տես այս չարժումին հրաւէր կը կարդայ «բոլոր վայրերու երիտասարդութեան որպէսզի օրինակ առնեն այս պայքա-րէն...»։ Պայքա՞ր դպրոցներէն ներս Պոլսէն մինչեւ գաւառները։ Այս պայքարին գլուխը կանգնած է Մարմնամարզը որ ա՛լ «ժամանակը եկած» կը նկատէ «հանրութեան ցուցնելու թէ ի՛նչ տեսակ համոզումներով կա-զապարուած անձեր կրնան դառնալ որոնք մեր գաւակները կրթելու, մարդ ընելու կոչուած են։

... «Մենք կրթական վարիչ շրջանակներէ կը պահանջենք ապա-գայ հայ սերունդին հաւասարակշիռ կրթութիւնը... Այսօր երբ Առաջնայի Ազգ. վարժարանին տեսուչը քաջ ըմբռնած ըլլալով ֆիզիքական դաս-տիարակութեան կարեւորութիւնը, իր վարժարանը կ'օժտէր մարզանքի մնայուն ուսուցիչով — վարագ Փողարեան, — երբ Եւթոկիոյ, Պրուսայի թաղական խորհուրդները մեզ կը դիմեն որպէսզի իրենց մարզանքի դա-սատուներ դառնանք, երբ կարինէն հրաւէր կ'ըլլայ թերթիս անօրէնին որ-պէսզի Հայաստանի այդ սրտին մէջ պաշտօնավարէ, երբ Պոլսոյ մէջ 7—8 վարժուհիներ մեր կողմէ պատրաստուած կանոնաւոր մարմնամարզական դասընթացքի մը կը հետեւին իրենց սորվածները գաւառներուն մէջ տա-րածելու, ի հարկէ կը հրճուինք ու կը սկսինք հայ երիտասարդութեան ֆիզիքական, նիւթական ապագային մասին լաւատես ըլլալ...» (Մար-մնամարզ)։ Այն վարժուհիները որոնք կը մարզուին Քրիսեանի կոզմէն, համապատասխան վկայական կը տանին Ուսումնական Խորհուրդէն։ Հայ մարմնակրթանքի նուիրուած այդ առաջին վարժուհիներն են՝ Զապէլ Համբիկեան, Աղաւնի Յովակիմեան. Արմենուհի Ճաֆճաֆեան, Տիրուհի Ազարեան, կատարինէ Քենտիրեան, Զարուհի Փեչտիմալճեան, Զապէլ Զա-քարեան։ Առնցմէ մաս մը կը մնկնի գաւառ՝ Զէյթուն և այլ վայրեր։

Երիտասարդութիւնը տոգորուած է իր ժամանակի արդիականաց-

ARAM webaram.com

ման ըմբռնումով, մարզական կեանքը իր ճիւղերով, կը ջանայ քարձրացնել եւրոպական մակարդակի. «Մենք չնորհաւորել միայն կրնանք ի տես այն խաղին որ տեղի ունեցած է Գնայլիի մէջ ուր հայ օրիորդներ և երիտասարդներ, անգլիական դրութեամբ. երկսեռ, սկսած են բեճիս խաղալ» (Մարմնամարզ. 1911 Օգոստ.):

Պոլսոյ մէջ բազմացած ֆութպոլի խումբերը, իրար յաջորդող ոդիմպիական խաղերը, մարզադաշտի մը պակասը միշտ կը չեշտէին: Այդ կենսական պակասը լրացնելու մտօք, Հայ Ոդիմպիական Խաղերու Մասնախումբը կը մղուի ուղղելու Կոչ Ընդհանուր Հայութեան:

«Ոդիմպիական Խաղերու Մասնախումբը երբեք Պոլսահայութիւնը իբր ամբողջ մը չէ ընդունած, այլ Հայաստանի հայութեան մէկ աննշան մասը միայն, հետեւաբար միշտ նախապատուութիւն պիտի տայ գաւառական ձեռնարկներու, բայց նկատի ունենալով Պոլսոյ վայելած դիւրութիւնները, ստիպուած է առաջին մարմնամարզարանը Պոլսոյ մէջ հիմնելով մարմնամարզի դասատուներ պատրաստել ու գաւառները ղրկել» (Մարմ. 1911 Հոկտ.):

Ֆութպոլի հայկական ընկերակցութեան (league) մը կազմութեան նախաքայլը՝ Մարմնամարզի կողմէ, կարգ մը պատճառներով թէեւ ձախողութեան կը մատնուի, սակայն ընկերակցութեան մը կազմութեան գաղափարը կը յղթանակէ ու կը կազմուի Բումելիի Լիկը որուն կ'անդամակցին՝ Արաւադդ, Արտքս, Կալաթա Սէրայ, Մագրի Գիւղ, Սահակեան, Բաֆֆի, Արծիւ Բ. խումբերը:

«Մենք, կը գրէ Քրիսեան, մեծ հաճոյքով կ'աւետենք Բումելիի Լիկին կազմութեան լուրը ու կը հրաւիրենք, առանց բացառութեան բոլոր ակումբները համախմբուիլ այդ Լիկին չուրջ» (մարմ. 1911 Հոկտ.):

Մարմնակրթանքի բոլոր երեւոյթներուն մէջ, անկասկած, հիմնականը ոդիմպիական խաղերն են: Հայկական առաջին յաջող ոդիմպիականէն քաջալերուած, Պոլսոյ մարզական ակումբները, ահա՛ կանգնած են հայկական երկրորդ ոդիմպիականին սեմին:

... «Հայ երկրորդ ոդիմպիականը ձեռնարկ մըն է, կը գրէ Քրիսեան, որուն մէջ պէտք է հայ երիտասարդութեան բոլոր տարրերը միանան, մոռնալով ամէն համոզումի տարբերութիւն, ընկերական դիրքէ յառաջ եկած մտայնութիւն, անձնական գաղափար հաշիւներ: Հայ երիտասարդութեան համար խմբասեղի մըն է ան՛ ուր հայուն մարմնի վերածննդին գեղեցիկ գաղափարին առջեւ պէտք է լռեն բոլոր ներհակ հայեցողութիւնները: Հայ ոդիմպիականը ՀԱՆՈՒՐ ՀԱՑՈՒԹԵԱՆՆ է...: Ան պէտք է հին Յունաստանի նմանի: Այդ նպատակին համար անհրաժեշտ է որ նախ գաւառի մեր երիտասարդութիւնն ալ չարժի, սկսի մարզուիլ ու կազմակերպուիլ ու երբ միեւնոյն ձգտումով տոգորուած բազմաթիւ միութիւններու մէջ կը ստեղծուի կապ մը, կը կազմակերպուի Դաշնակցութիւն մը մարմնամարզական բոլոր միութիւններու միջեւ... Մինչ այդ հայ երկրորդ ոդիմպիականը որ տեղի պիտի ունենայ 20 Մայիս

ARAM webaram.com

1912ին, կը սպասէ լիաքուռն համակրանք Պոլսոյ հայութենէն» (Մարմ. Մայիս 1912)։

Եւ սակայն հայկական երկրորդ ողիմպիականը «ըլլալու համար մեր համայնքին կենսունակ տարրին ամբողջական արտայայտութիւնը, հայ ողիմպիականին կը պակսի հայ պարմանուհիին մասնակցութիւնը։ Ասիկա թերի մըն է անշուշտ։ Ժամանակը պիտի լրացնէ պակասը ու երրորդ հայ ողիմպիականին ներկաները թերեւս մեծ հաճոյքով պիտի տեսնեն իգական սեռին մասնակցութիւնը հանդիսութեան մը որ իրմով աւելի արդիւնաւոր ու լիակատար պիտի ըլլայ։

«Մայիս 20ը մարմնամարզական մեր տարեգրութեանց մէջ սահմանուած է իր տեղը ունենալու. անիկա յարատեւութեան չղթային երկրորդ կուռ օղակն է... Այս գործը նախաբանն է, համեստ և սակայն իր ներկայացուցած հեռապատկերներով վսեմ ու յուսադրիչ, երբ հայ ողիմպիականի ըմբռնած միջոցներով կարենանք կազմել Ընդհանուր Հայ Մարմնամարզական Դաշնակցութիւնը. այն ատեն կը բացուին մեր առջեւ նոր ուղիներ...» (Մարմ.)։

Նոր սերունդին գեղեցիկ ձգտումներուն թշնամիներուն յաւապոյն պատասխանը կուտայ կիներու համար մարմնամարզական առաջին ակումբը։ Այս լուրը «անհուն հրճուանքով» հաղորդելէ ետք, Մարմնամարզ, կը գրէ.

«Լուսիկան Սանուց Միութեան վարչական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ կ'ընդունի կիներու մարմնամարզական մասնաճիւղ մը կազմելու ծրագիրը»։

Ծրագրէն գործնականի անցնելով, կիներու ակումբը իր առաջին դաշտահանդէսը կուտայ կեանքի կոչուելէն ընդամէնը երկու ամիս վերջը։ Կանանց դաշտահանդէսի օրերուն, տեղի կ'ունենայ նաեւ այնքան սպասուած հայկական երկրորդ ողիմպիականը։ Մարմնամարզ այս առթիւ կը գրէ. «կը սիրենք հաւատալ թէ հայ ժողովուրդին մէջ մարմնակրթանքի հանդէպ իսկապէս համակրանքի հոսանք մը արթնցած է ու այդ կը հետեւցնենք այն խանդավառ վերաբերումէն ու յուզող քաջալերական ցոյցերէն զորս ըրաւ հայ ժողովուրդը»։

Այս բոլորէն աւելի' քաջալերուած, հայ մարմնակրթանքի վարիչները, կը յանդգնին խիզախ պոռթկում մը եւս արձանագրելու իրենց տարեգրութեանց մէջ։ 1912 Ցունիսին տեղի պիտի ունենար, Սթոքհոլմի մէջ, միջազգային հինգերորդ ողիմպիականը։ Մարմնամարզ իր գործակիցներով, կ'որոշէ մասնակցիլ այդ մրցումին։ Երկու մարզիկներ Մ. Մկրեան և Վ. Փափազեան, կ'երթան խառնուելու 4000 մարզիկներու...։

... «Հայեր հազիւ երկու ներկայացուցիչներ ունեցան այդ խաղերուն... Թէեւ հայ երիտասարդները որեւէ նշանակելի յաղթանակ չտարին խաղերուն մէջ, սակայն զոնէ ցոյց տուին թէ հայն ալ ակռեր է չարժիլ՝ այս թմրած արեւելքի մէջ։

«Մենք վստահ ենք որ միջազգային վեցերորդ ողիմպիականին... հայը պիտի ունենայ աւելի թիւով ներկայացուցիչներ...։

«Բայց մինչ այդ, այնքան աշխատանք կայ կատարելիք» (Մարմ. 1912 Ցուլիս)։

ARAM webaram.com

կատարուելիք այդ աշխատանքին գլխաւորը պիտի ըլլար յառաջացնել կազմակերպութիւն, կեդրոնական մարմին, կանոնագիր: Այս ուղղութեամբ տարուած աշխատանքները՝ ֆութպոլի հայկական լիկ, ակումբային մարմիններ, իրենց մասնակի յաջողութիւններով չէին կրնար գոհացում տալ ընդարձակուող չարժումի այն ծիրին որ կ'ընդգծէր՝ Պոլիս ու չըրջակայքը, գաւառն ու արտասահմանը:

«Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութեան հիմը դնելու համար, Մարմնամարզի խմբագրութեան նախաձեռնութեամբ կազմուած առաժամեայ մասնախումբը, որոշած է յառաջիկայ 20 Յուլիս (1912)ին համաժողով մը գումարել Պոլսոյ մէջ» (Մարմնամարզ): Հայ մարմնակրթանքի առաջին համաժողովը պիտի գթազէր հետեւեալ օրակարգով:

Ա. Պատրաստութիւն հայ մարմնամարզական միութեան հիմնական ծրագրին:

Բ. Հայկական ոլիմպիական խաղերու մասին ընդհ. ծրագրի պատրաստութիւն:

Գ. Հայ մարմնամարզական միութեան տարեկան պիտճեի ճշնութիւն:

Դ. Տեղեկագիր Մարմնամարզի խմբագրութեան, հայ մարմնամարզական ակումբներուն եւ հայ վարժարաններուն շուրջ:

Ե. Ընտրութիւն կեդրոնական գործադիր մարմնի» (Մրմ. 1912 Յունիս):

Դէպի կազմակերպչական կեանքի ձգտումի գուգահեռ, մարմնամարզական կեանքը կ'ընթանայ իր մրցումներովն ու դաշտահանդէսներով: Ահա՛, առաջին անգամն ըլլալով, հայ ոլիմպիական խաղերու մասնախումբը լոզալու մրցում կը սարքէ 26 Օգոստ. 1912ին: Այս մրցումին կը փայլի Վահան Զերազ:

Այս շրջանին Եգնիկ Քաջունին կը թարգմանէ շուէտացի Լ. Ժ. Քիմլիէնի Ամենուն Մարմնամարզը: Տղոց, կիներուն և այրերուն յատկացուած այս գիրքը կուգար մեծ պակաս մը լրացնելու մարմնամարզի հետեւողներուն, մանաւանդ գաւառներուն մէջ ուր մարզանքի վերաբերեալ գրականութիւն գրեթէ գոյութիւն չունէր:

Պոլսոյ մէջ, ակումբներու անջատ գոյութիւնը, գաւառներու անկազմակերպ վիճակը, համագումարի մը հանդէպ ցոյց տրուած անտարբերութիւնը, մտահոգութիւններ պատճառող իրողութիւններ էին որոնց շուրջ, Քրիսեան Ակումբներ Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութեան մէջ, խորագրին տակ կը գրէ.

«Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութեան կազմուելուն պարագային, կարեւոր է գիտնալ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ արդէն կազմուած ակումբներուն դիրքը և փոխադարձաբար»: Թէեւ, «Ցաւով տեսած եմ խոստովանիլ թէ Պոլսոյ մէջ տակաւին կանոնաւոր հայ մարմնամարզական ակումբ մը գոյութիւն չունի, անշուշտ ակումբ բառը իր իսկական իմաստով ընկալելով, հոս ու հոն քանի մը երկոտասանեակ երիտասարդներ, գովելի եռանդով, միացած ու սկսած են կարգ մը մարզանքներ կատարել, քալորուելով ընդհանրապէս ակումբի մը շուրջ, որ որոշ տեղ մը, կեդրոնատեղի մը չունի այլ ունի անուն և ծրագիր...

ARAM webaram.com

... «Մենք՞ աղքատ ազգ ենք, ասիկա իրողութիւն մըն է, բայց իրողութիւն մ'է նաեւ թէ մեծնալ, հարստանալ ուզող անձ մը հետամուտ ըլլալու է իր վիճակէն դուրս գալու... Այսօր որ չատ մը ակումբներ կան որոնք փափաք ունին աշխատելու, անհրաժեշտ է որ գան Ընդհանուր Հայ Մարմնամարզական Միութեան մէջ, կեդրոնական զօրաւոր վարչութեան հակողութեան տակ... Չենք կարող ազգային օգտակար ձեռնարկներ յաջողցնել ու անոնց գլխաւորներու կարգին է Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւնը» (Մարմ. 1912 Սեպտ.):

Մարմնամարզին միտքը կրծող, հոգին մաշեցնող հարցը երիտասարդութիւնն է: Անոր մեկտեղումը մէ'կ գրօշի ներքեւ կարենալ կերտելու ապագայ իտէալ հայը: «Դիմենք ազգային վերածնունդ բայց սկսինք կրթական վերածնունդով...» (Մարմ. 1912 Նոյ.): «ԴԷՊԻ ՅԱՌԱՋ ՄԻՇՏ ԳԱՂԱՓԱՐԻ ԴՐՕՇԻՆ ՀԵՏ» (Մարմ. 1913 Յուն.): Ու գաղափարի գրօշը չուառով պիտի ծածանէր թարմ ուսերէ բարձր, թարմ հոգիներու վերեւ... Ահա՛ անոնք, Քրիսեանի որակումով՝ ՆՈՐ ԱՂԱՆԴԱԻՈՐՆԵՐԸ – հայ երկաուոնները: Անգլիացի Զօրավար Պէյան Բաուէլի սկաուտական չարժումին արձագանգը, տակաւին եւրոպական բազմաթիւ երկիրներէ ներս չթափանցած, հայ ֆիզիքական, մտային ու հոգեւոր կեանքի առաջապահ մշակները, կրցան ըմբռնել այդ չարժման կարեւորութիւնը ու դարձան անոր գաղափարախօսները մեր մէջ: Յ. Թ. Հինդլեան, հայ ազգին հասնող սերունդներուն դաստիարակչական գործին կոչումով նուիրուած առաքեալներէն մէկը, առաջինը կը հանդիսանայ մեկնաբանելու Մարմնամարզի էջերուն մէջ, տարածուող չարժման էութիւնը:

...«Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ այս ձեռնարկին կարեւորութիւնը... Ռոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ բարեկեցութեան զարգացումը կը վաստիգ բարոյական հաւատարակչութիւնը և քաղաքացիական արժէքները: Գերաբաղաքակրթութեամբ կամքը և ձեռներէցութեան ոգին տկարացուցած է: Մտաւորականներու և դիւրազգացներու, արուեստագէտներու, գիտուններու, քննադատներու սերունդներ կ'արտադրէ ան, բայց գործելու, ճգնելու, վաստիգը դիմագրաւելու եռանդը երթալով կը պակսի, կորովը, նկարագիրը կը փճանայ... ասելի կը սիրենք վայելել քան ստեղծել...

... «Հիմակ ու հիմա, ես պիտի փափաքէի որ Պէյսըն Բաուէլ հիմնած սկաուտներու սկումբին նման սկումբ մը հիմնելու հաւէն չըլլանք, այլ ձեր բարքերուն մէջ մացնէք այդ ձեռնարկին ոգին որ կը հաւատամ թէ չատ յարմար է ազնուացնելու մեր ցեղը, և գիտէք թէ մեր ցեղը որքա՜ն պէտք ունի ազնուանալու: Այդ բանը ընելով ամենէն արդարակչիռ ազգասիրութեան գործը կատարած պիտի ըլլաք» (Մարմ. 1912 Մայիս-Յունիս):

Հինդլեանի այս խօսքերուն վրայէն վեց ամիսներ պիտի սահէին, մինչեւ որ, հարցը կրկին սեղանի վրայ գար աւելի վճռական ձեւով:

«Հայ սկաուտնե՞րը, կը հասկնամ ձեր զարմանքը, կը գրէ Քրիսեան, իրաւունք ունիք, անոնք այսօր չկան, բայց վաղը պիտի ողջունենք զա-

ARAM webaram.com

նոնք... Ազգասիրութեան ամենէն կարեւոր գործերէն մէկն է սիրել զանոնք, որոնք օր մը, ազգին նայուածքները, յոյսերը իրենց վրայ պիտի կեդրոնացնեն. ամէն հայ տղու և ամէն ծնողքի համար մեր կեանք տուած նոր չարժումը — հայ սկաուտներու — հաւատքի մը չափ նուիրական պէտք է ըլլայ, որովհետեւ ան հիմնուած է ազգասիրութեան և բարոյականութեան առաջնորդող գաղափարներուն վրայ։

«Մեր երդումը չատ կարճ պիտի ըլլայ, հրաւէրը ազգային է, որովհետեւ յառաջ գալիք բարիքը ազգային պիտի ըլլայ, այդ երդումը կը պարտադրէ՝ պատուոյ վրայ երդնուլ ազգին ու հայրենիքին որեւէ կերպով օգտակար ըլլալու, ես այժմ այս երդումը դիտակցօրէն կ'ընեմ, այս երդումիս տակ կը տորագրեմ ու ձեզի կ'ըսեմ, պիտի չուզէի՞ք ինծի պէս ընել» (Մարմ. 1913 Յունիս)։ Ուրեմն առաջին հայ սկաուտը և հրապարակաւ երդում կատարողը կ'ըլլայ Շաւարշ Քրիսեան, իսկ առաջին հայ դպրոցը որ սկաուտական չարժումը իր յարկէն ներս կը քաջալերէ Հինդլեան–Մալաթեան Նոր Դպրոցը կ'ըլլայ, ապա Պէրպէրեանը... Սակայն, «Առաջին հայ սկաուտներու խումբը կազմած ըլլալու պատիւը կ'իյնայ Սկիւտարի հայ երիտասարդութեան...» (Մարմ. 1912 Մարտ)։ Աւելին։ Հայ տղուն հետքերով պիտի քալէր նաեւ հայ աղջիկը... «Մեզի հա-

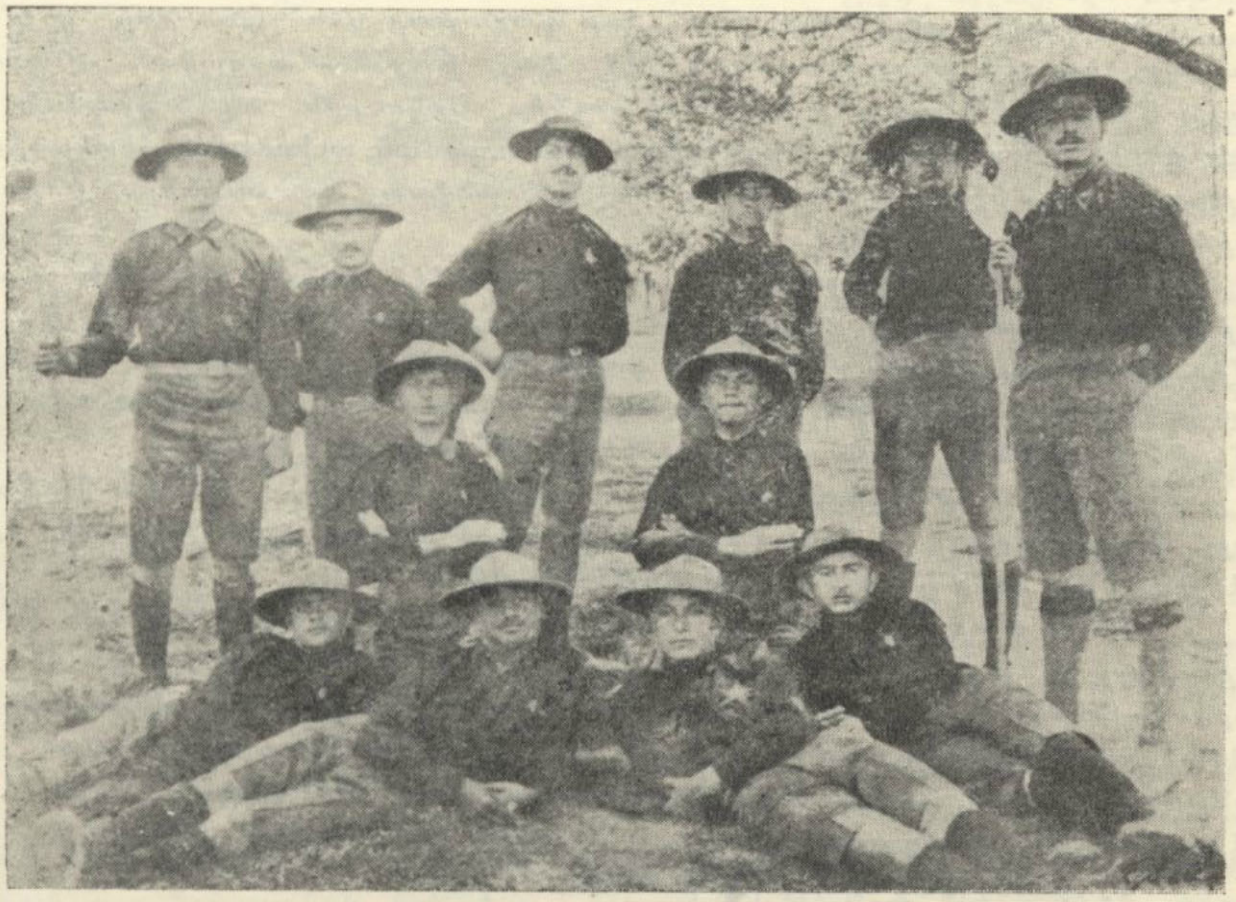

ՀԱՑ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՒՄԲԸ (Սկիւտար)

ARAM webaram.com

մար անակնկալ մ'եղաւ Սկիւտարի իգական սեռի այն ելոյթը, յանդըգնութեան մօտեցող ելոյթը, որով ուզեց կազմել ու կազմեց իգական սեռին յատուկ սկաուտներու խումբ մը...» (Մարմ. 1913 Մարտ):

«Կեանքը, որ թերթով մը ստեղծուեցաւ, կը գրէ Քրիսեան, իր կարգին սկսած է ծնունդ տալու երկու նոր չարժումի, որոնք միաժամանակ կեանք առնելով, նպատակ ունին երեք տարի առաջուան իտէալներ, գեղեցիկ ծրագիրներ թուղթի գաղափարները իրականութեան վերածել:

«Անձնական համոզումով, անհատական նախաձեռնութեամբ ու գաղափարին համակիր անձերու օժանդակութեամբ հիմնած ենք ՀԱԳ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ մը և ՀԱԳ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐ անուն կազմակերպութիւն մը: Առաջինը, գէթ իբր գաղափար, բոլորովին նոր պէտք չէ ըլլայ մեր ընթերցողներուն, բազմաթիւ անգամներ ու զանազան կարելի ձեւերու տակ խօսած ենք անոր իրականացման, և անկէ ծագելիք բարիքներուն մասին, և սակայն ցարդ չէինք կարողացեր Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութիւն մը կազմելու գաղափարը իրականացնել... երեք տարիէ ի վեր ըրինք ինչ որ կրնայինք... Զեռք բերած արդիւնքը խօսուն է... ու այժմ գործը աւելի ազգային ու տեւական հիմերու վրայ դնելու համար կազմակերպած ենք իբր Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութիւն:

«Երկրորդ չարժումը, թէեւ իբր գաղափար դեռ չատ նոր է մեզ համար, սակայն իրականութեան մէջ Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութենէն տարբեր նպատակ չունի: Երկուքին ալ նպատակն է հայ ցեղին բարոյական եւ ֆիզիքական ազնուացման աշխատանք. հետեւաբար երկուքն ալ միջոցներ են միայն և ոչ թէ անջատ նպատակներ. ինքնին իրարու օժանդակներ են:

«Պարզ է թէ սկաուտական չարքերուն մէջ պիտի գտնուին տասն երկու տարեկանէն վեր դպրոցական կամ այլ պատանիներ, իսկ Հ. Մ. Ը. Միութեան չարքերուն մէջ պիտի գտնուին աւելի տարէցներ և գործին համակիրներ, այսպիսով այսօրուան հայ սկաուտները պիտի դառնան Հ. Մ. Ը. Միութեան վաղուան անդամները» (Մարմ. 1913 Ապրիլ):

Քրիսեան պարզելէ ետք երկու նոր երեւոյթներու հանգամանքները, Մարմնամարզի նոյն համարին մէջ լոյս կ'ընծայէ ՀԱԳ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԱՄԵԱՑ ՏՆՕՐԻՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ:

«1913 Մարտ 16ին, Սկիւտարի Ցառաջդիմասիրաց Միութեան սրահին մէջ, Տ. Շ. Քրիսեանի կողմէ կատարուած բանախօսութենէն ետք, երկաթ ներկաներու առաւար թիւ մը նախ ինքզինք Հայ Սկաուտիզմի Օժանդակ անդամ հռչակեց և յետոյ տեղական գործադիր մարմին մը ընտրեց: Այս գործադիր մարմինը հաւաքուեցաւ 1913 Ապրիլ 23ին...»: Այս ժողովին, կարգացուելէն ետք, ծրագիր կանոնագիրը, կ'որոշուի.

1. Ընտրել հայ սկաուտիզմի տնօրէն ժողովը:
2. Ընտրել Սկիւտարի հայ սկաուտիզմի տեղական ժողովը:
3. Հայ սկաուտիզմի ընդհ. ժողով գումարել:

ARAM webaram.com

4. Տնօրէն ժողովին յանձնել մշակումը հայ սկաուտիզմի վերջնական ծրագիր կանոնագրին:

«Առժամեայ տնօրէն ժողովոյ անդամ կ'ընտրուին Տիկիններ Նիկողոսեան, Բարսեղեան, Շահրիկեան՝ ու Պ. Պ. Նիկողոսեան, Հինդլեան, Տօքթ. Ուզունեան, Շ. Քրիսեան, Գ. Շահրիկեան, Կ. Թաշճեան, Մ. Մկրեան, Վ. Թէքէեան և Սարգիս Մինասեան:

«Սկիւտարի տեղական մարմնի անդամ կ'ընտրուին Օրիորդներ՝ Տայեան, Տէր Սահակեան, Պուչաքճեան, Վ. Կէվրէկեան, Մ. Գալուստեան, Ցովակիմեան.— Պարոններ Ուշագլեան, Հանէսեան, Կէօզիւպէյիւքեան, Հ. Ճիզմէճեան և Տէր Աւետիսեան»:

Հոս, ինչպէս կը տեսնուի, գործնական քայլեր կ'առնուին դէպի սկաուտական կազմակերպութիւն: Ինչ որ մխիթարական է, ընտրուած մարմինները երկսեռ են: Եւ այս զուր տեղը չէ: Քրիսեան քանիցս անդրադարձած էր հայ կնոջ դերին, չեշտած անոր մարմնակրթութեան անհրաժեշտութիւնը, իսկ Տիկին Եւգինէ Շահնազար, հրապարակաւ արտայայտուած էր հայ կնոջ մարմնակրթանքին շուրջ որոշ բանաձեւումներով: Օր. Արփինէ Պետրոսեան, աւելի խիզախ կերպով հրապարակ կ'իջնէ Մարմնամարզի 1913 Փետրուարի համարին մէջ: Ան պարզելէ ետք հայ իգական սեռին ընկերային դիրքը, յախուռն կերպով հաշուի կը նստի.

«Այսօր բաւական լուսաւոր և ազատ դարու մէջ կ'ապրինք, և մեր առջեւ բացուած է գործելու բաւական լայն ասպարէզ, պէտք է թօթափենք մեր վրայէն ստրկութեան լուծը և բաց ճակատով, ազատ գաղափարով ու գործով ասպարէզ գանք: Թողունք կեղծ ամօթխածութիւնը և չեշտակի նայուածքով ըսենք իրեն, այր մարդուն, մենք այլեւս քու տանդ ու հաճոյքին առարկան չենք, այլ քու կեանքիդ ընկերը, քու ցաւդ իմս է եւ իմ ցաւս քուկդ, եթէ կ'ընդունիս այս պայմանները, տուր ձեռքդ, միասին քալենք կեանքի փշոտ ճանապարհէն...»:

Հայ հասարակական կեանքի փշոտ ճանապարհը ինկած, հայ իգական սեռը, արթնութեան նոր նշաններ կու տայ օրըստօրէ: Էսայեան Սանուց Միութենէն ետք, ահա՛ հայ արիներուն հետ, առաջին օրուընէ, կազմուեցան հայ արենուշներու խումբը: Ու անդին, վարժարաններէն ներս, ինչպէս Նիկողոսեան աղջկանց վարժարանին, կը կազմուի ԵՌԱՆԴ մարմնամարզական ակումբ մը որ շուտով իր շուրջ կը հաւաքէ վաթսունէ աւելի անդամուհիներ որոնց նպատակը պիտի ըլլար, «մատաղ սերունդին, մանաւանդ աղջիկներու և կիներու տժգոյն, ակար, կորաքամակ ու կորովազուրկ դրութենէն ազատագրել ու առաջնորդել մաքուր և պարզ կեանքը որ ԱՌՈՂՋ կեանքն է և առողջ կեանքն է ՆՐՋԱՆԻԿ կեանքը» (Մարմ. 1913 Ապրիլ):

Արփինէ Պետրոսեանի գրչէն ելած այս բանաձեւը, նշանաբանն էր հայ մարմնակրթական շարժման ջատագովներուն, որոնց աւագ առաջադրանքն էր ցեղ մ'ամբողջ առաջնորդել դէպի առողջ ու երջանիկ կեանք: Դէպի այս նպատակին հասնելու վճռականութիւնով հրապարակ իջած սերունդը, հանդրուանէ հանդրուան, աւելի հաստատաքայլ կը յառաջա-

նայ միշտ յաջողութիւն արձանագրելով։ Կազմակերպչական ներքին կեանքին զուգահեռ լարուած ուշադրութիւնով կը սարքուին մրցումներ, դասախօսութիւններ, դաշտահանդէսներ ու մանաւանդ ա՛լ սովորութիւն դառնալ սկսող ողիմպիական խաղերը։ Առաջին և երկրորդ հայկական ողիմպիականներէն ետք, 1913 Յունիս 16ին, հովանաւորութեամբ Սրբազան Պատրիարք Հօր, և նախագահութեամբ կոմիտաս վարդապետին, տեղի կ՚ունենայ հայկական երրորդ ողիմպիականը որուն ընթացքին «Ամենէն աչքառու հաճելի նորութիւնն էր հայ սկաուտներուն ներկայութիւնը, անոնց տողանցքը, անոնց մարզանքը։ Մանաւանդ եւրոպական եղերքին սկաուտներուն, իրենց խումբին իսկ նուագով կատարած տողանցքը ընդհանուր զոհունակութիւն պատճառեց ներկաներուն»(Մարմ. 1913 Յուլիս)։

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՑ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵԶԵՐԲՒ ԽՈՒՄԲԸ

«Աննախընթաց էր այս անգամուան ոգեւորութիւնը։ Գաւառն ալ այս անգամ իր մասնակցութիւնը ունի» (Արի էջ 10)։

Ցաջալերական ու խրախուսիչ երեւոյթ մըն է նաեւ այն պարագան որ Թրքահայոց Ս. Պատրիարք Հօր հովանաւորութեան ներքեւ, հայ կղերի լաւագոյն ներկայացուցիչ կոմիտաս վարդապետի նախագահութեամբ կը կատարուէր երրորդ ողիմպիականը։ Հայ կղերին գիտակից դասը Պոլսէն մինչեւ գաւառները, մարմնակրթանքի առաջին օրէն իսկ ծափահարեց — Պատրիարք, կոմիտաս վարդապետ, Արաքսիբէն Գարեգին վարդապետ, Ուրֆայէն Արտաւազդ վարդապետ և ուրիշներ իրենց լայն աջակցութիւնը բերին թէ՛ դրական աշխատանքով և թէ խօսքով... «Մրցումներուն աւարտումին, կոմիտաս վարդապետ, օրուան հանդէսին պատշաճ ճառով մը վեր հանեց այս օրինակ հանդէսներու բարոյական մեծ նշանակութիւ-

ARAM webaram.com

նը և ազգային գոյութեան պայքարին մէջ, երիտասարդութեան կատարելիք մեծ դերը... Յետոյ իւրաքանչիւրին յանձնեց մրցանակը, համբուրելով անոնց ճակատները» (Մարմ. 1913 Յունիս)։

Հայ մարմնակրթանքը իր լայն չրջագծով — Պոլիս, գաւառ և արտասահման — համազգային չարժումի մը հանգամանքը սկսած էր առնել և որուն համապատասխան արտայայտիչը պիտի ըլլար նորակազմ Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւնը որուն կատարելիք դերին, Քրիստեան անգամ մը եւս կ'անդրադառնայ։

... «Հ. Մ. Ը. Միութիւնը հիմնուած է վարելու և առաջնորդելու հայ կեանքի մէջ ծագում առած ամէն մարմնամարզական չարժում, ասիկա պիտի ըլլայ իր գոյութեան իրաւունքը արդարացնող գործունէութիւնը...։

«Ինչպէս անուանէն դիւրին է տեսնել Հ. Մ. Ը. Միութիւնը իր գոյութիւնը պիտի չսահմանափակէ միայն Պոլսոյ մէջ, այլ մանաւանդ պիտի աշխատի իր գոյութիւնը զգալի ընելու այն ամէն տեղերուն մէջ, ուր հայեր կը գտնուին և որոնք փափաք ու կամք ունին հայ երիտասարդութեան, ապագայ հայութեան վիճակը բարելաւելու։

... «Միշտ հետամուտ պիտի ըլլանք գաւառական գլխաւոր կեդրոններու մէջ հիմնելու Շրջանային Տեղական Միութիւններ, որոնք բոլորովին ազատ պիտի ըլլան իրենց գործունէութեան մէջ ու բարոյապես կապուած պիտի մնան կեդրոնին, Պոլիս, որուն կեդրոն մնալու միակ արդարացուցիչ պատճառը գործը դիւրավարելու համար ունեցած դիւրութիւնն է» (Մարմ. 1913 Ապրիլ)։

Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութեան վարիչներուն, մասնաւորապար անոր բանկը Մարմնամարզին մատնոգութեան գլխաւոր առանցքը մնաց միշտ Օսմ. Սահմանադրութենէն ետք կազմուած խումբերուն մեկտեղումը։ Մենք կուսանք այդ խումբերը ժամանակագրական կարգով.

ՏՈՐՔ, կը պատկանի նախորդ չրջանին։ Սահմանադրութենէն ետք, մարմնակրթանքի մարզին մէջ։ աւելի լայն ծիրով հրապարակ իջնելով իր մէջ ներմուծեց նաեւ աթլէթիզմը։ Ողիմպիական մրցումներուն իր անդամները՝ Հայկ Սէմերճեան, Վարագ Փողարեան, Հայկ Ճօլօլեան, կը չահէին, զանազան խաղերու մէջ, առաջնութիւն։ Տորք կը չահի նաեւ 1912ին, ակումբային գրօշաբչաւի մրցումը։ Ամէն տարի մարմնակրթանքի հետ կազմակերպուած է լողալու մրցում։ Իր դերը մեծ եղած է հայ մարմնակրթական չարժման մէջ։

ԱՐՏԱԻԱԶԴ, եղած է փութպօլի խումբ մը Պէչիկթաչի մէջ։ Պարբերաբար մրցումներ կազմակերպած է զանազան խումբերու հետ։

ԱՍՊԱՐԷՋ, Գում-Գափու, աւելի լսարանական միութիւն եղած է։ Երբեմն մարզանքով ալ հետաքրքրուած է։ ԱՐԱՒՍ, Տորքին նման կու գայ հին չրջանէն։ Նոր չրջանին աւելի կը զօրանայ, կը հետեւի նաեւ մարմնակրթանքի։ Հայկական ողիմպիականներուն ունեցած է յաջողութիւններ չնորհիւ վաղարչակ վարժապետեանի, Պօղոս Նասիպեանի և Արմենակ Խաչերեանի։ Արդէն 1911ին Մագրի գիւղի փութպօլի խոյանութիւնը կը չահի։ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ, կը մասնակցի հայկական ո-

ARAM webaram.com

ղիմպիական առաջին խորհրդակցական ժողովին։ ԷՄԱՑԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, Պոլսոյ մէջ, հայ իգական սեռի մարմնակրթանքի առաջին միութիւնն է։ կազմուած է 1911ին Շ. Քրխեանի ջանքերով։ Լսոյեան վարժարանի մանչերու բաժնի ֆութպոլի խումբը կազմուած է 1910—1911ին։ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ, Սամաթիոյ մէջ, լսարանական միութիւն մ'եղած է, ունեցած է մարզական կեանք ֆութպոլի խումբով, երբեմն ալ հովանաւորած է ՎԱՀԱԳՆ մարզական միութիւնը։ Մագրի գիւղի ԺՈՂՈՎՐԴԱՑԻՆ լսարանական միութիւնը ունեցած է մարզական ճիւղ, և հովանաւորած է ՏԻՏԱՆ մարզական միութիւնը։ ԿՈՒԿՈՒՆԵԱՆ լսարան, Թօփ Գափու, մասնակցած է Ա. ողիմպիականի ժողովին։ ՀԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ եղած է խիստ կենսունակ, ունեցած է նաեւ մարզական կեանք։ Բերայի ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑը մասնակցած է Ա. ողիմպիականի խորհրդակցական ժողովին, իսկ Շիշլիի ՀԱՑ ԵՐԿՍԵՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆը 1911ին, ունեցած է մարզական առանձին ճիւղ մը։ ՐՕՊԸՐԹ ԳՈԼԷՋԻ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ, այս անուան ներքեւ իրական միութիւն մը գոյութիւն ունեցած չէ, ան բնորոշում մըն է գոլէճի հայ ուսանողութեան որ մեծ արժէք ներկայացուցած է մեր մարզական կեանքին մէջ։ Մեծ ձեռնարկներուն, ինչպէս ողիմպիականներուն, գոլէճի ուսանողութեան բերած լայն օժանդակութիւնը միշտ նկատի առնուած է։ ՄԱՍԵԱՑ ԱԿՈՒՄԲ, առաւելապէս եղած է մշակութային միութիւն մը, ունեցած է նաեւ մարզական բաժին։ Սկիւտարի ՑԱՌԱԶԻՄԱԿԱՆի գործադիր մարմնի անդամները, մարզական կեանքի չունչն ու ոգին եղած էին՝ Մ. Մկրեան, Հայկ Ճիզմէճեան, Արամ Նիկողոսեան, Հայկ Ցովակիմեան, Զարդի Մեծատուրեան, Գ. Շահինեան, Կ. Ուշագլեան։ Միութիւնը 1912ին միանալէ ետք ՐԱՑՑԻԻՆ, որդեգրեց գործունէութեան աւելի լայն դաշտ մը, մարզական ճիւղերով — ֆութպոլ, թէնիս, պասքէթ պոլ, որսորդութիւն, դաշտային խաղ, և հետիոտն երկար պտոյտներ։ Այս միութիւնը կազմեց ակաուտական առաջին խումբը։ ՐԱՑՑԻԻ մարզական միութիւն, այս միութեան չունչ տուողն էր Մ. Մկըրեան։ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, մասնակցած է ողիմպիականի խորհրդակցական ժողովին։ ՍԱՆԹՐԱԼը որ հին չրջանէն կու գար, իր գոյութիւնը պահած է։ ՄԱՍԼԱՔ, Շիշլի, կարճատեւ կեանք ունեցող ֆութպոլի խումբ եղած է։ կարճատեւ կեանք ունեցող խումբեր եղած են նաեւ ԿԻԼԻԿԻԱ, ԿԱՑՄԱԿ, ՇԱՆԹ, ՇԱՐԺՈՒՄ, ՍԱՀԱԿԵԱՆ, ՍԱՍՈՒՆ, ՎԱՐԱԶԴԱՏ, ԱՐՇԻԻ (Մագրի գիւղ), ԱՐԱԳԱԾ (Սկիւտար), ԱՐԱՐԱՏ (Գում Գափու)։ ՎԱՀԱԳՆ մարզական լաւագոյն միութիւններէն մէկը եղած է, նուիրուած է չուէտական մարզանքի, բուրգերու կազմութեան, ֆութպոլի։ Կազմուած է 1909ին Սամաթիոյ լսարանականին կողքին որպէս մասնաճիւղ։ Մարզական բոլոր ճեւերը կիրարկած է, մասնակցած է հայկական բոլոր ողիմպիականներուն։ ԱՐԱՐԱՏ, Նշանթաշի Արդի վարժարանի աշակերտութեան կողմէ հիմնուած է, նախաձեռնութեամբ Հայկ Ճօլօլեանի որ չրջանաւարտ ըլլալէ ետք, նոյն վարժարանին մէջ կը պաշտօնավարէ, այլ առարկաներու հետ, կը սաւանձնէ նաեւ մարզանքի դասերը։ Արարատ հայկական ողիմպիականներուն տուած է լաւ մարզիկներ։ Խումբ-

ARAM webaram.com

բը, դպրոցէն դուրս, մրցումներու մասնակցելէ զատ, ամէն տարի կը կազմակերպէ դպրոցին աթլէթիքի ախոյանական մրցումները։ ԲՐՕԹԻ, երքեմնի լաւագոյն խումբերէն, սահմանադրութենէն հոգ կը պահէ իր գոյութիւնը։ Հիմնուած է վահան Զերազի պատրաստած սերունդին կողմէն։ Այս խումբը հայ մարզասիրին տուած է լաւագոյն ֆութպոլիստներ՝ Տիգրան Կոյեան, Մաճառեան, Պաքրճեան, Գոչեան և ուրիշներ։ Գոհար գիւղի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆը հիմնուած է համանուն վարժարանի սաներուն կողմէ։ Մխիթարեանները, նոյնիսկ Համիտեան չրջանին, անտեսած չէին մարմնակրթանքը։ Հասցուցած է լաւ մարզիկներ։ Ունեցեր է իր ֆութպոլի խումբը։ ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ, լրջօրէն որդեգրած էր մարմնակրթանքը դաստիարակութեան որպէս լրացուցիչ մաս։ Իր սաները ունեցած են բակառատական խումբեր, նաեւ ֆութպոլի խումբ մը փայլակ անունով։ ՊՈԼՍԱՅ ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ հիմնուած է Քրիսեանի կողմէ։ ՏԻԳՐԱՆ, կազմուած է 1908ին, նախաձեռնութեամբ Գրիգոր Մերճանովի, Մագրիգիւղ, լսարանական մրցութեան կողմէ։ Անդամները, բացառաբար բազկացած էին պատանիներէ։ Տիգրան հետեւած է չուէտական չափական և գործնական մարզանքներու։ Սարքած է դիմակաւոր հանդէսներ,— Նաւասարդեան խաղեր։ կատարած է արշաւ՝ Ալէմտաղ ու ապրած վրաններու տակ։ Մասնակցած է ոլիմպիականներուն ու իր մարզանքովը ու բուրգերովը արժանացած է ներկաներուն ջերմ գնահատանքին։ Ունէր իրեն յատուկ դրօշակ Տիգրան Միւրիւճ վերատեսութեամբ։ ԱՐԱՔՍ և ԱՐԱՐԱՏ խումբերը միանալով կը կազմեն ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ֆութպոլի խումբը։ ԱՆԴՐԱՆԻԿ, ունէր ֆութպոլի խումբ, կը զբաղէր նաեւ մարմնակրթանքով։ Պէրպէրեան վարժ. մէջ, Սկիւտար, 1912ին Ր. Կէօղիւպէյիւքեանի ու դպրոցին դեր–անօրէնն ու հայ մարմնակրթանքի յառաջապահներէն Արամ Նիկողոսեանի նախաձեռնութեամբ՝ կազմուած է ՄԱՐԶԱՍԻՐԱԿԱՆ Միութիւնը։ Դպրոցէն ներս սարքուած Նաւասարդեան Օրերը նուիրուած էին, գլխաւորաբար, դաշտային մրցումներու և մարզանքի։ Սկիւտարի ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆը կազմուած է 1912ին, կազմակերպուած է դաշտահանդէս մը Յառաջդիմասէր միութեան հետ։ Հայ ֆութպոլի լաւագոյն խումբը Պալթա-Լիման կը վերակազմուի 1912ին։ Իժի (առողջութիւն), աղջկանց երկրորդ մարմնամարզական ակումբը կազմուած է 1912ին, Սկիւտարի մէջ, քանի մը օրիորդներու նախաձեռնութեամբ։ ԵՒՆԴ, իգական սեռի պատկանող ուրիշ միութիւն մը կազմուած է 1913ին, Նիկողոսեան վարժարանի սաներէհիններուն կողմէ ու նուիրուած մարմնամարզի։ Ունեցած է վաթսունէ աւելի անդամուհիներ։ ՄԱՍԻՍ, հիմնուած է 1911ին, ունեցած է ֆութպոլի լաւ խումբ, մասնակցած է հայկական ախոյանական մրցումներուն։ 1913–14 մասնակցած է միջազգային մրցումներուն, վեց խումբերուն մէջ առաջին հանդիսացած է։ Բերայի ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ակումբը, առաջին հայ մարմնամարզարանն է ուր չուէտական ու գործնական դրութիւնով զանազան խաղեր կը կատարուէին։ Շ. Քրիսեան մարզանքի ուսուցիչ էր։ Սկիւտարի ՀԱՑ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆը հիմնուած է Մ. Մկրեանի կողմէ, կը հետեւի մարմնակրթանքի։

ARAM webaram.com

ՀԱԳ ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ ակումբը, հիմնուած է 1913ին Պօյաճը գիւղին մէջ պատանիներու կողմէն, նպատակ ունենալով զարգանալ՝ բարոյապէս, ֆիզիքապէս, մտաւորապէս։ ՀԱԳՈՐԴԻՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ, հիմնուած՝ Գարլօ Շահինեանի կողմէն, իր անդամները կը բազկանայ դպրոցական պատանիներէ, որոնցմէ հետագային պիտի գային մարմնակրթանքի վարիչներ՝ Ն. Ատուածատուրեան, Մ. Շիշմանեան, Հ. Կոթողեան, Հ. Պարսումեան և ուրիշներ։ Ունէր իր սեփական մարզարանը և թէնիսի դաշտը։ ՀԱԳՈՐԴԻՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆը առաջինը ըլլալով ունեցաւ թէնիսի դաշտ, ուրկէ դուրս եկաւ վահրամ Շիրինեան՝ Թուրքիոյ Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ թէնիսի ախոյեանը։

Հայկական առաջին ֆութպօլի խումբին Պալթա–Լիմանի կազմութենէն մինչեւ 1914 Օգոստոս, հայկական Զորոդ ողիմպիականի սեմին՝ ՄԻԱՑՆ Պոլիս և արուարձաններըը, գոյութիւն ունէին վաթսուն եւ հինգ մարզական միութիւններ, ակումբներ, խումբեր առաւել կամ նուազ արժէքով։ Ասոնցմէ չատ քիչեր միայն վազանցուկ կեանք ունեցած են, իսկ ուրիշներ տիրապետած՝ ազգային և միջազգային մրցումներուն։ Ուրեմն, ընդամէնը մօտ տասը տարուան ժամանակաշրջան մը կ'ընդգծէ այն հրաշակայ աշխատանքը որ ո՛չ միայն արթնութիւն բերաւ հայ երիտասարդութեան այլ զայն օժտեց ֆիզիքական ու հոգեկան հարստութիւնով, և ապահովեց հայ ֆիզիքական ուժին ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԸ հայկական ողիմպիականներուն ճամբով։

Հայ մարմնակրթանքի առաջապահը՝ Շաւարշ Քրիսեան, ի տես այս բազմացող ակումբներուն, խանդավառ երիտասարդներուն, վերածնուող ուժին, գեղեցիկ ներշնչումով մը կեանքի կոչեց՝ ՀԱԳ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ու պատրաստուած էր այդ անունով ողջունելու հայկական Զորոդ Նաւասարդեան Ողիմպիականը երբ, պալքաններէն արձակուած խենթ գնդակով մը բռնկեցաւ վառօդը ու պայթեցաւ աշխարհամասան պատերազմը...։

Բ. ԳԱԻԱՌ

Հայ մարմնակրթանքի չարժման դեկավարները, երբ հրապարակ իջան, առաջին օրէն իսկ իրենց նայուածքը ուղղեցին դէպի գաւառ։

Մարմնամարզ իր առաջին համարին մէջ, հայ երիտասարդութեան ուղղած կոչով, մասնաւոր հրաւէր կ'ուղղէ Թուրքիոյ մէջ գտնուող մարմնակրթական բոլոր ակումբներուն որ փութով իրենց մասին տեղեկութիւն տան և ինք պատրաստ է ինչպէս Պոլիս, նոյնպէս գաւառներէն եղած ամէն հարցումի պատասխանելու։

Մարմնամարզի կոչը անպատասխան չմնաց։ Իզմիր, կ. Պոլսէն ետք, Թուրքիոյ ամենակարեւոր քաղաքը, առաջին արձագանգ տուողը կ'ըլլայ։ Ազգային մեր զարթօնքի օրերուն ու յետոյ ալ, Իզմիր իր կարեւոր տեղը ունեցած է։ Վերազարթնումի այլ երեւոյթներու կարգին մարմնակրթանքի առաջին քայլերը, եթէ աւելի կանուխ չեն առնուած քան Պոլիս, գոնէ միեւնոյն թուականներուն կը սկսին։

Ինքնաւնական թուականներուն հայ մարզիկներ կային որոնք օտար խումբերու կը մասնակցէին։ Համիտեան տարափը պատճառ էր որ հայկական խումբեր չկազմէին։ Այդ մարզիկներէն Էլմասեան, մասնագիտանալու համար կը մեկնի Եւրոպա. կը վերադառնայ ու կը կարգուի Ազգ. վարժարանի գաւառաց։

1901 Յունիսին, չնորհիւ Էլմասեանի ջանքերուն, տեղի կ'ունենայ մարզահանդէս՝ հարիւրէ աւելի մարզիկներու մասնակցութեամբ։ Յաջորդ տարիներուն, աւելի փայլուն յաջողութիւնով կը շարունակուին այս մարզահանդէսները։ Էլմասեան ասով չէր բաւարարուեր։ Ան նպատակ դրած էր ներունդ պատրաստել։ Հաւանաբար կը զգար թէ իր մեկնումը Իզմիրէն մօտալուտ էր։ Ապրիլ 1905ին, ստիպուած էր թողուլ Իզմիրը քաղաքական պատճառներով։

Էլմասեանի մեկնելէն ետք, իր աշակերտները կը հիմնեն Մեսրոպեան Միութիւնը։ Այս միութիւնը կրցաւ սկսուած գործը շարունակել մինչեւ 1910 թուականը։ Այս թուականին Մեսրոպեան վարժարանի տնօրէնը, Իզմիր կը հրաւիրէ, չուէտական մարզանքի մասնագէտ Պ. Մելիքեանը։

Այս շրջանին սկսած էին կազմուիլ մարմնակրթական միութիւններ։ Էլմասեան հիմնած էր Հայ Ֆութպոլիստ Միութիւնը, իսկ ուրիշներ հետզհետէ կազմեցին Շանթ, Վասպուրական, Վարդանեան եւ Սահակեան խումբերն ու Հայ Մարմնակրթական Ակումբը։ Շատ չանցած, այս բոլորը պիտի միանային կազմելու Հայ Ոտոռդաց Ակումբը։ Այս համագործակցութիւնը արդիւնք էր «Իզմիրի հայ մարզական կեանքի աչքառու դէմքերէն» Մկրտիչ Տանըգեանի ջանքերուն։ Տանըգեան յունական Փելոփս խումբի հայ անդամները, Հայ Ոտոռդաց Ակումբին միացնելէ ետք, մեծ խան-

ARAM webaram.com

դավառութեամբ, ամբողջական կը նուիրուի հայ ակումբին, անդամներուն թիւը հասցնելով 600ի։

Իզմիրի Ֆութպոլի խումբը մեծապէս զօրացած պատկառելի ոյժ մը կը ներկայացնէր։ 1911–1912ին Ֆութպոլի եղանակին, հայ խումբը, տեղական բոլոր խումբերը յաղթելով արծաթեայ բաժակը կը չահի։ Այս յաղթանակը մեծ խանդավառութեան գրգիռ կը դառնայ։ Հայ կեանքէն հեռու ապրող անտարբերներն, մօտեցան միութեան որուն գործօն անդամներուն թիւը 1000 հասած էր։

«Բաժակի այս յաղթանակին արձագանգը և Իզմիրի Որսորդաց Հայ Ակումբի համբաւը չուտով տարածուեցաւ Պոլիս և այլ հայկական քաղաքներ։

... «Երբ Պոլսոյ հայ երիտասարդութիւնը որոշ չափով մարմնակրթանքին կարեւորութիւնը ըմբռնած ու Ֆութպոլի խաղին մեծ գարկ տուած էր, չափազանց հետաքրքրական պիտի ըլլար Իզմիրի իրենց հայրենակիցներուն խաղը դիտել»։ Մարմնամարզ նախաձեռնակ կ'ըլլայ ու Պոլիս կը հրաւիրէ Հայ Որսորդաց Ակումբը։

1913ին ծրագրուած այցելութիւնը կը կատարուի։ Տասը օրուան ընթացքին տեղի կ'ունենան չորս մրցումներ — Կալաթա Սէրայի, Տորքի, Արաքսի և Ֆէնէր Պաղչէյի խումբերուն դէմ — առաջինին հաւասար, Տորքի և Արաքսի դէմ դիւրին յաղթանակներ կը տանի, իսկ վերջինէն

ԻԶՄԻՐԻ ՀԱՑ ՈՐՍՈՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԸ

ARAM webaram.com

կը պարտուի։ Հայ Որսորդաց Ակումբի ֆութպոլի խումբի յաջողութիւնները կը չարունակուին մինչեւ 1914։

Ֆութպոլի զուգընթաց, Հայ Որսորդաց Ակումբը զարկ կուտայ նաեւ բացօթեայ պտոյտներու և մարմնակրթանքի։ Մարզահանդէսները կը չարունակուին։ Այս հանդէսներուն աչքառու դէմքեր հանդիսացան՝ Գէորգ Ծաբէթեան, Կ. Ցովհաննէսեան, Գ. Շաքարեան, Ա. Ֆընտըգլեան։ Այս մարզիկներէն Գէորգ Ծաբէթեան, պոլսոյ մէջ կատարուող ոլիմպիականներուն իր մասնակցութիւնը բերած ու իր «մարզական կարողութիւններով յայտնութիւն մ'եղած պոլսահայութեան» (քաղուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձեռնամեակէն)։

Մարմնամարզ հետզհետէ արձագանգ կը գտնայ գաւառներուն մէջ հիմնուող մարմնակրթական միութիւններուն։ Մանիսայի մէջ, առաջին առիթով, կը կազմուի ԱՐԱՐԱՏ ակումբը։ Պարտիզակ՝ մարմնակրթական չարժումը ծնունդ առած էր պոլսական չարժումներու օրերուն. իր առաջին դաչտահանդէսը տեղի կ'ունենայ 1911 Յունիս 2ին։ Դաչտահանդէսէն զատ տեղի կ'ունենային, պարբերաբար, ֆութպոլի մրցումներ։ Պարտիզակ ունեցած է նաեւ ԱՐԾԻՒ մարզական միութիւնը։ Մարզուանի Ա. նաթօլիա գոլէճին մէջ կազմուած գրական և մարզական անջատ միութիւնները, 1908ին միանալով կը հիմնեն ՇԱԻԱՐՇԱՆ միութիւնը։ Միութիւնը ֆութպոլին հետ կը զարգացնէր նաեւ Պէյսպոլ ու կը հրատակէր ԱՑԳ հանդէսը։

Խարբերդ անմասն պիտի չմնար այս չարժումներուն մէջ։ Առաջին փորձերը կը սկսին Եփրատ Գոլէճէն ներս պասքեթպոլի խաղով։ Ֆութպոլ թէեւ գոյութիւն ունէր, բայց անոնց համար դնդակը հարուածել ու եաեւէն վազել կը նշանակէր։ Տեղի կ'ունենային արշաւանքներ։ Օրուան նորոյթն էր հեծելարշաւը։ Խարբերդի մէջ, չորս գոլէճներու՝ Եփրատ, Ֆրանսական, Գերմանական և Ազգ. Կեդրոնականի մասնակցութեամբ ֆութպոլի առաջին մրցումը տեղի կ'ունենայ 1911 Մայիս 20ին։ «Չկար ոչ ֆութպոլի կօշիկ, և ոչ ալ ֆորմա»։ Խաղացողներ կը կրէին էնթարի կամ տաբատ։ Ֆրանսական գոլէճի մէջ աւելի լաւ կազմակերպուած էին խաղերը։ Կար նաեւ տեսակ մը սկաուտական խումբ բարօճած անունով (քաղուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձեռնամեակէն)։ Երզնկայի մէջ 1911ին կը կազմուի ՀԱՑ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, իսկ 1912ին կը հիմնուի ԺԱՑՌ մարմնամարզական միութիւնը։ 1911ին Սեբաստիոյ մէջ կը կազմուի ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՑ ՊԱՐԹԵՒ ԱԿՈՒՄԲԸ։ Զարկ կը տրուի ֆութպոլին, նաեւ կը կատարուին վազք և մարզական այլ խաղեր։ Սեբաստիան կ'ունենայ նաեւ ԱՐԾԻՒ միութիւնը։ Սեբաստիան կը պատրաստուի տալու իր առաջին մարզահանդէսը։ Առաքազարի մէջ կը հիմնուի ԱՐԱՄԱԶԴ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ։ 1911ի վերջերը տեղի կ'ունենան դաչտային առաջին մրցումները։ Տիվրիկի մէջ կը կազմուի մարմնամարզական միութիւն մը, իսկ Նիկոմիդիոյ մէջ ԱԹԼԱՍ մարմնամարզական ակումբը։ Աթլաս կը ներկայանայ կազմակերպուած լաւագոյն ակումբներէն մէկը որ կը կիրարկէ մարզական քաղաքական ճիւղեր։

ARAM webaram.com

Կարնոյ մէջ հիմը կը դրուի ԿԱՐԻՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻՆ։ Կարնոյ մէջ մարմնակրթանքը իր լայն չափով, մանաւանդ լողալ և չմչկել՝ կը կիրարկուէին Սանասարեանէն ներս։ Լողալը՝ պարտաւորիչ էր Սրտաճոր փոխադրութենէն և վրանաբնակ կեանք վարելու օրէն — Յուլիս և Օգոստոս ամիսներուն։ ... Լեռնային պոյտները մեծ տեղ կը գրաւէին, հակայական բարձունքներ, անդնդախոր ձորեր... կատարեալ ալփինիզմ իր ամենալայն համայքներով... Պէյտն Բաուլի սկաուտական չարժուձները չէին իսկ ծրագրուած, երբ Հայաստանի լանջին վրայ ամենալայն սկաուտիզմ փառա և իրականութիւն էր յանձին Սանասարեան աշակերտութեան... ժամանակի ընթացքին ոդիմպիական խաղերն ալ, զորս մենք կ'անուանէինք Նաւասարդեան խաղեր, տեղ գրաւեցին մեր մարզանքներուն մէջ... Գնդախաղերը առօրեայ մարզանքի գեղեցկագոյն մասը կը կազմէին...» (քաղուած՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ցուչարձանէն)։

Կարնոյ մէջ, 1912 Յունիսին, տեղի կ'ունենայ մարզահանդէս մը։ Այս հանդէսին ներկայ կ'ըլլայ կուսակալը և պետական բարձր պաշտօնէութիւնը։ Կարնոյ ցառաջը այս առթիւ կը գրէ. «Մարմնամարզական վարժութիւնները օրհնութիւն մը պիտի ըլլան մեզի համար, Պոլսէն մինչեւ Հայաստան։ Եւ պէտք չէ որ անոնց համար բան մը խնայենք։ Ընդհակառակը, մեզի համար օրուան անունդին չափ մտահոգութիւն պէտք է պատճառէ այդ պարտականութիւնը՝ մանկապարտէզներէն մինչեւ երիտասարդներու մարմնամարզական ակումբները...»։

Տրապիզոնի մէջ հինուց գոյութիւն ունէր մարմնամարզական ԱՐԾԻԻ միութիւնը որ հետագային վերածուեցաւ ՇԱՐԺՈՒԻՄ անուն կազմակերպութեան։ Համնոյ մէջ կը կազմուի ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԿՈՒՄԲԸ։ Մարզուան, իր այլ մարզական միութիւններու կարգին, կ'ունենայ Ազգ վարժարանի ՀԱՑՈՐԴԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ։ Եդեսիոյ մէջ, 1912 Յունիս 16ին, տեղի կ'ունենայ առաջին մարզական հանդէսը, Ազգ. կեդրոնական վարժարանի աշակերտներուն կողմէ, նախագահութեամբ Արտաւազդ Ծ. վարդապետի և առաջնորդութեամբ մարմնամարզի ուսուցիչ Յակոբ Սէրիկեանի։ Վանը, որ մեր ազգային դարթօնքի թատերաբեմերէն մէկը եղած էր, անմասն պիտի չմնար մարմնակրթանքի նման կենսական չարժումէն։ Մկրտիչ Փորթուգալեան կ'ըսէ «պատրաստած կրթական ծրագրիս մէջ դրի մարմնամարզը, և Խորէն Խրիմեանի գնկավարութեամբ սկսան խաղերը»։ Կարող ուսուցչի պակասը զգալի եղած է, տեսեր մը ուսս բանակի սպայ վրթանէսեանը առանձներ է այդ դասը, ապա կարապետ Փիլիպպոսեան, որուն օրով, մարմնամարզը մեծ զարկ կը ստանայ, ո՛չ միայն դպրոցին աշակերտութիւնը այլ նաեւ քաղաքին երիտասարդութիւնը խանդավառութեամբ գործի կը լծուի...։

«1913ին երբ Պոլիս գացի, տեսայ կատարուած մարզանքները, բացի սկաուտական չարժումէն, մնացեալ բոլորը կը կատարուէին վանայ մէջ...» (Հ. Սկաուտ էջ 147)։

Մարմնակրթանքի բոյները որոնք գաւառի այս ու այն անկիւնը կը

ARAM webaram.com

կազմուէին, հարկ էր զօրացնել: Ասոր համար Բէօթանիայէն, Մարմնամարզի էջերէն ձայն կը բարձրացնէ Կարօ Ուշագլեան ԴԷՊԻ ԳԱՒԱՌ հրաւիրելով բոլոր անոնք որոնք ժողովուրդին մտքին ու ֆիզիքականին ծառայելու կոչումը ունէին՝ բժիշկ, մտաւորական ու մարզիչ: Դարձեալ գաւառէն, Արաբկիրի Առաջնորդ Գարեգին Վարդապետ, իր կարգին, Մարմնամարզի էջերուն վրայ կը գրէ, ... «Կը ցաւիմ որ Պոլսոյ մէջ չէք կրցեր գտնել մէկ հատ մարզանքի ուսուցիչ՝ որ զոհողութիւն յանձն առնէր, ֆիզիքական կրթութիւնը գնահատելու տրամադրութիւն ցոյց տուող ժողովուրդի մը զաւակներուն համար այնքան անհրաժեշտ եղող մարզանքի դասը ստանձնելու...»:

Գաւառի կանչերը անպատասխան չեն մնար: Գալիք վառ Արշալոյսներու ի խնդիր, մարմնակրթանքի առաքեալները հեռահեռէ կ'երթան գաւառ: Հայկական սփոռի փայլուն ներկայացուցիչներէն՝ Մատթէոս Զարիֆեան՝ Ատանա, Եղիշէ Թաջեանի՝ Վան, Վարագ Փաղարեան՝ Ատանա, իսկ Վահան Ցովհաննէսեան (Մինախորեան) Սամսոնի մէջ մարմնակրթանքը իր կատարելութեան պիտի հասցնէր:

Կեսարիոյ Էֆքէրէի Ս. Կարապետ վանքին հոգաբարձութիւնը, մարզիկներուն կը տրամադրէ տարածուն դաշտ մը ուր տեղի կ'ունենան Մայիս 1ին, մարզական խաղեր: Վէզիր Քէօփրիի և Զէնկիւլէրի մէջ կը կազմուին ԱՐԾԻՒ և ԳԱՅԼ մարմնամարզական ակումբները: Անդին «Ամասիացիներուն համար մխիթարական է տեսնել մարմնամարզի մուտքը դպրոցներէն ներս...»: Սիվրի-Հիսարի մէջ կը կազմուի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ՀԱՅՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ մշակելու մտօք չուէտական մարզանքը, իսկ պատանիներուն և երիտասարդներուն համար հիմը կը դրուի ԱՌԻՒԾ մարզական խումբին: Սեբաստիոյ Կովտուն գիւղին մէջ կը հիմնուի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ակումբը: Աւելի խրախուսիչ պատկեր մը կը պարզուի Տէօրթեօլի մէջ:

«Մեծ դաշտահանդէս տեղի ունեցաւ Տէօրթեօլի մէջ, մասնակցութեամբ Ատանայի և Իսկէնտէրունի մարմնամարզական խումբերուն: ...Բուռըն ծափահարութեամբ սկսաւ ֆութպօլը, Տէօրթեօլի հայ Կեդր. Վարժարանի Սիսուան խումբը՝ Իսկէնտէրունի միջազգային մարմնամարզական խումբին դէմ, յետոյ սկսաւ վազքի և ցատկելու մրցումը՝ Ատանայի, Իսկէնտէրունի, Տէօրթեօլի և Քէլէկեան որբանոցի աշակերտներուն մասնակցութեամբ, տեղի ունեցաւ նաև չուէտական մարզանք... Տէօրթեօլի Կեդր. Վարժ.ի հոգաբարձութիւնը արծաթ մետալիններ նուիրեց մրցումներու մէջ շահողներուն, որոնք կը կրէին Կիլիկեան Ողիմպիական 1914, Զօրք Մարզուան վերտառութիւնը... (Մարմ. 1914 Սեպտ.):

Գեղեցիկ, պատկեր մը կը պարզուի նաև Տէրսիմի սարոտը Չմըշկածագի մէջ ուր մարմնակրթական և սկաուտական զոյգ շարժումները «մուտք գտան 1913ին, շնորհիւ երկու ուսուցիչներու Ղազարոս Գույումճեանի (Սանասարեանէն), և Պօղոս Զէննէեանին (Պրուսայէն): ... Տնօրէն Գույումճեանն էր որ 1912ին, աշակերտներուն կը բաժնէր Հինդըլեանի և Քրիսեանի հրատարակած սկաուտական գրքոյկը... Իր կազմած

գաւառի առաջին ակառատներուն ՏԻՐՈՒԻՄ ԽՈՒՄԲԸ... արչաւներ կատարած է դէպի Ոսկեդէղ լճերը և Արածանիի ու Եփրատի ափերը...իսկ Զէյնէեան իբր մարզիկ պատանիներուն մէջ մարզանքի ճաշակն ու սէրը կ'արթնցնէր» (Հ.Մ.Ը.Մ.ի Քառնամեակ):

Գաւառներուն մէջ կային նաեւ ՈՒՍՈՒՄ և ԱՐԱՐԱՏ ակումբ՝ Հալէպ, ՀԱՄԱԶԱՍՊ՝ Այնթապ, կազմուած 1909ին: ՄԱՍԵԱՑ ՄԱՐՄՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ՝ Գոնիա, հիմնուած 1913ին. ՎԻՇԱՊ՝ Օվաճըգ 1912ին կազմուած:

Մինչ մարմնակրթանքի չարժումը, արեւմտեան Հայաստանի մէջ, ծաւալուն կերպարանք կը ստանար, սահմանէն անդին, քաղաքական աւելի լաւ պայմաններու մէջ, այս ուղղութեամբ ոչ մէկ չարժում կը կատարուէր: Հայ քաղաքական մտքի լաւագոյն ներկայացուցիչներէն Գ. Խաժակ որ մարմնակրթանքի չարժման խանդավառ օրերուն Պոլիս կը գտնուէր ուր քանիցս իր խօսքը ըսած է ակումբներու մէջ թէ մարզադաշտերուն վրայ, կը գրէ Արծիւեան առորագրութեամբ, Մարմնամարզի մէջ, առաջին ղիմպիականին առիթով.

«Առաջին անգամն է որ տեսնում եմ հայ երիտասարդի կողմից մի այսպիսի հանդէս:

«Լինելով կովկասցի հայ, մենք վարժուած ենք տեսնելով փառաւոր հանդէսներ, որոնց մէջ երգւում են գեղեցկապէս պատրաստուած քառաձայն երգեր,— թէ ժողովրդական և թէ եւրոպական,— սովորել են լսել աքանչելի ստանաւորներ և արձակ հատուածներ...

«Բայց այսպիսի հանդէս ես չէի տեսած:

... «Այո՛, կովկասեան մեր դպրոցներում արդէն սկսուած է առարկաների քիչ ու չատ մանկավարժօրէն աւանդումը: Այնտեղի դպրոցներն աւարտած տղաները գուրս են գալիս բաւական զարգացած գլխով ու սրտով: Օ՛, գիտեմ, դեռ չատ, չափազանց չատ գործ կայ ընելու...

«Մտէք Էչմիածնի Ճեմարանը, Թիֆլիսի Ներսէսեան դպրոցը, Երեւանի ու Շուշի Սէմինարեաները, — միջնակարգ դպրոցներ, — մտէք նոյնիսկ գաւառական 5–6 տարեայ դասընթացք ունեցող ծխական վարժարանները: Ամէն տեղ ձեր աչքին առջեւ կը ցցուին տղաների գունա՜տ, ուժասպառ թոքախտաւոր կերպարանքները, մէջքերը կռացած, երկու ուսերն իրար մօտեցած, կուրծքերը ինկած: Տղաներից աւելի լաւ չեն նաեւ ուսուցիչները որ ծնունդ են նոյն միակողմանի դաստիարակութեան:

... «Ո՛չ, ո՛չ, չեմ ուզում այն ուսուման ու կրթութիւնը որ պիտի հիւծէ, հալ ու մաշ անէ մեր հասարակութեան ապագայ յենարանները, նրա լուսատու ճրագները կազմող մանուկ սերունդը...

«Տուէ՛ք մեզ մի սերունդ, որուն ուղեղը կազմուած լինի, սիրտը մշակուած ու հերկուած անձնազոհողութեան և այլասիրութեան վեհ զգացումներով, բայց որի մկանները նոյնպէս լինին մարզուած, մարմինը առողջ, կենսուրախ, մշտաժպիտ, վարդագոյն երեսով... Ուժ տանք մարմնամարզութեան որ առողջ սերունդ ունենանք... ժամանակն է տալ մեր դպրոցներուն և հասարակական կեանքում մարմնամարզութեան իրեն վայել կարեւոր տեղը» (Մարմ. 1911 Սեպտ.):

ARAM webaram.com

Պոլսէն մինչեւ Հայաստանի հեռաւոր գաւառները սկսած էր արշաւը։ 1914ին, մարմնակրթանքի յառաջապահներէն եղիչէ Քաջունի, իրաւաբանական վարժարանը աւարտելէ ետք, կը մեկնէր վան ուր իր ասպարէզի կիրարկման զուգընթաց պիտի կազմակերպէր մարմնակրթանքը վասպուրականի մէջ։ Եւ այս, այն օրերուն, երբ հայ քաղաքական միտքը նոր յաղթանակ մը տարած էր, և իր թափած անհուն ճիգին ու զոհողութիւններուն պտուղները կը տեսնէր։ Հայկական նահանգներ հաստեր էին Հօֆ և վէտէնենկ։ Հայ միտքը նոր թափ ու թռիչք կ'առնէր ի տես խաղաղութեան աղաւնիներուն... Անկասկած չատ մօտ էր այն օրը երբ Քրիստոնեաներն ու Քաջունիները պիտի խիզախէին Արաքսէն անդին՝ Հայաստանի իրենց եղբայրներուն փոխանցելու հայոց Նաւասարդեան խաղերու չունչով բոցավառուող Ջահը։ Գարեգին Յաժակները եթէ անկեղծ ախտաճանաչումը կ'ընէին տահմանէն անդին ապրող պատանիներու ֆիզիքական վատ վիճակին, հայ մարմնամարզի ռահվիրաներ գիտակցօրէն կը յառաջանային դէպի Արարատ, դէպի Արարատեան դաշտ... բայց աւա՛ղ պատերազմը կանխեց։

ARAM webaram.com

Գ.— ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

«Մարմնամարզ» իր կոչերուն մէջ, չմոռցաւ արտասահմանի մէջ գործող հայ մարմնակրթական միութիւնները հրաւիրել որ իրենց հասցէները յայտնեն ու կապ պահեն։ Եղած հրաւէրը անպատասխան չմնաց. հետզհետէ մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաներէն ձայներ լսուեցան։

Ռուսճուգ, 1906–1910 ունեցած է մարմնամարզական կեանք։ 1911ին կը վերակազմուի ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐԶԻԿ ԽՈՒՄԲը։ Հեռաւոր Միացեալ Նահանգներու Ուստըր քաղաքին մէջ հիմը կը դրուի ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, իսկ աւելի հեռուն Ֆաւլը քաղաքին մէջ 1910ին հիմնուած է ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ։ Ակումբին նպատակը եղած է ազգապահպանումին հետ զարկ տալ նաեւ նորահաս սերունդին ֆիզիքական զարգացման։ Աւելի կանուխ 1889 կազմուած է Ուէսթ Հապօքիէ քաղաքին ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ։ 1910ին այս քաղաքը կը տօնէ իր հիմնարկութեան տասնամեակը։ Տեղի կ'ունենան հանդէսներ ու տողանցք։ Հայ Մարմնամարզական Միութիւնն ալ կը մասնակցի։ Այս առթիւ ամերիկեան թերթ մը կը գրէ. «Խումբը որ ամենէն աւելի ուշադրութիւն գրաւեց կը բաղկանար երեք հարիւր հայերէ։ Անոնք իրենց հայրենի երկրի զէն ու զարդով, նկարագեղ տեսարան մը կը պարզէին։ Եւ եթէ ծափահարութիւնները նշանակութիւն մը ունէին, հայերը մեծապէս վարձատրուեցան» (Մարմ. 1911 Յուլիս)։ Փեթըրսըն քաղաքին ՀԱՅ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ, 1911 Օգոստոսին դաշտահանդէս մը կը սարքէ ուր տեղի կ'ունենան ցատկել, վազել, նշանառութիւն։

Հայը, ամէն անգամ որ ունեցած է ազատ միջավայր, անկաշկանդ կեանք, յայտնաբերած է դարերու ժառանգ թաքուն կարողութիւնները։ Ահա՛ օժտուած ուսանող մը, Աղեքսանդրիայէն, Ստեփան Խանճեան, կ'անցնի Լիոն ուր ֆրանսական ակադեմիայի ներկայութեան, տասնեւվեց գաղիացի երիտասարդներու մէջ, առաջինը կը հանդիսանայ քննութեանց մէջ ու Մարմնակրթանքի ՓՐՕՖԷՍԷՕՐ տիտղոսով կը վերադառնայ։

Խանճեանի ուսուցիչը եղած է Արթին Էլմաս։ Միասին կը պաշտօնավարեն Ազգ. Վարժարանին մէջ։ Երկու տարուան ընթացքին զգալի արդիւնք ձեռք կը բերեն։ Դժբախտաբար անօրէն Գայայեան և նորընտիր հոգաբարձութիւնը աւելորդ կը նկատեն մարզանքի դասը։

Աղեքսանդրիոյ երիտասարդութիւնը 1911ին կը վերակազմէ Ֆութպօլի Հայկական խումբը։ 1912 Յունուարին, Խանճեան, Հմայեակ Սուքիասեան եւ Պուլկարեան կը կազմակերպեն Աղեքսանդրիայէն — Գահիրէ հեծելարշաւ մը։ Ասիկա՛ հայկական առաջին հեծելարշաւն էր որ կը կատարուէր Նեղոսի ափին ի վեր։

ARAM webaram.com

1912ին ամառը, Շաւարշ Քրիսեան կը մեկնի Եգիպտոս, արձակուրդը հոն անցնելու մտօք։ Քրիսեան հոն հասնելէն առաջ կը գրէ.

... «Շատ դիւրին է երեւակայել այն ուրախութիւնը զոր զգացի օտար միջավայրի մը մէջ առաջին առթիւ ներկայ գտնուելով հայ մարմնամարզական հանդէսի մը, ուր հաճոյքը ունեցայ ծանօթանալու առաջնորդ եպիսկոպոսին, վարժարանի հոգաբարձութեան, Տնօրէն Փրոֆ. Գայեանի, ու ծանօթ մարմնամարզիկ Սահակ Պանճեանի հետ։

«Օրինակելի ճշդապահութեամբ մը հանդէսը որոշեալ ժամուն սկսաւ, ու երբ երկաթ մարզիկները իրենց սեղմ շարքերով յառաջացան, առաջին վայրկեանին իսկ ուշադրութիւնս գրաւեց աղջկանց համարձակ ու կայտառ քալուածքը. վախի զգացում մը դիս պատեց, թէ մի գուցէ մարզանքներուն ատեն սխալին. Առաջին փորձերէն իսկ յայտնի եղաւ թէ լաւ մարզուած էին» (Մարմ. 1912 Յուլիս)։

Առաջին մարզահանդէսն է որ երկաթ հայորդիներ միասին դաշտ կ'իջնեն։ Ասիկա հայ մարմնակրթանքի յաղթանակի հանդէսն է։ Երէկ հոգաբարձու և տնօրէն հակառակ էին, իսկ հիմա համաձայն ու մասնաւոր օր տրամադրած են երկաթ մարզիկներու դաշտ իջնելու։

Եգիպտոս մեր հին ու լաւ կազմակերպուած գաղութներէն էր։ Արդար էր որ հոն մարմնակրթանքը լայն ընդունելութիւն գտնէր։ Արդարեւ Ալեքսանդրիայէն հաք կը չարժի նաեւ Գահիրէն։ Ազգ. վարժարանի դաստիարակին մաս կը կազմէ մարմնակրթանքը. «Մարմնամարզի դասերէն և դպրոցական պտոյտներէն զատ վարժարանը մասնաւոր կարեւորութիւն

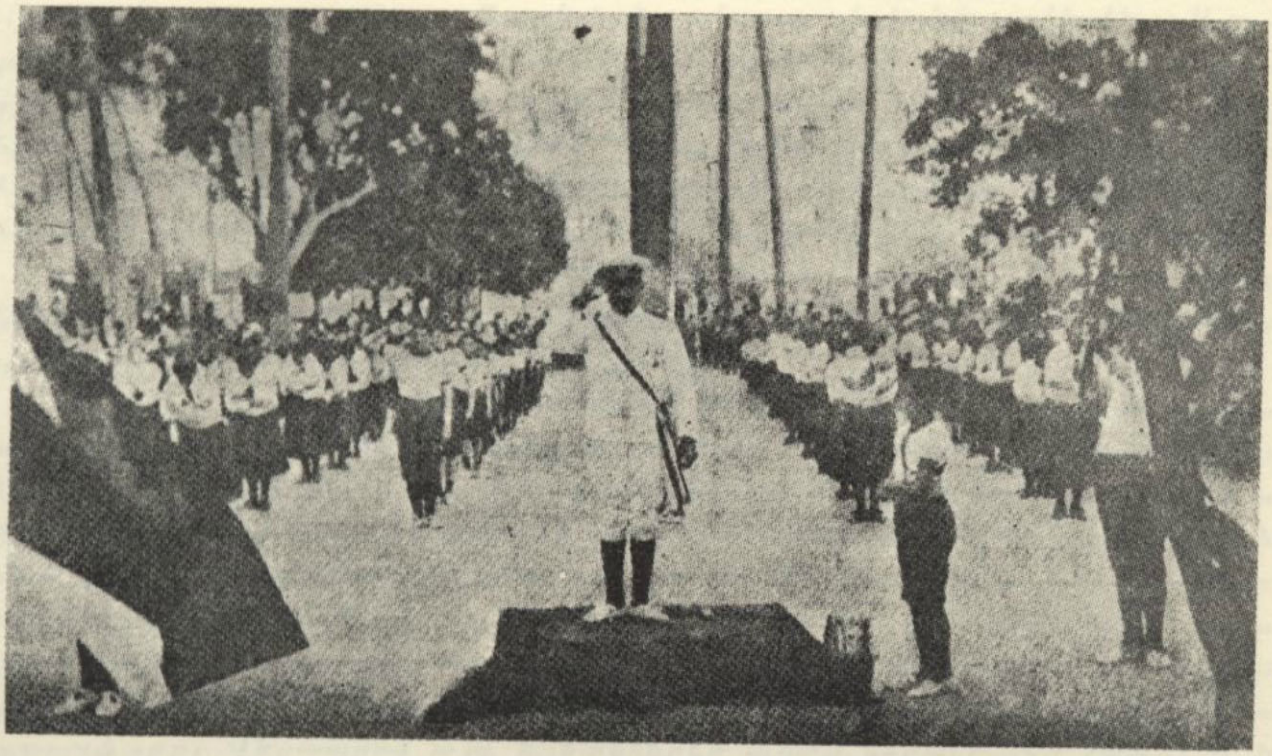

Հայկական առաջին երկաթ մարզահանդէս 1912ին Ալեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի մէջ։ Մարզիչ՝ ՕՏԵՓԱՆ ԽԱՆՃԵԱՆ։

ARAM webaram.com

կու տայ դաշտային խաղերու, զբօսանքներու։ Այս նպատակով կազմուած է Մարզասիրաց Ընկերութիւնը։ Այս միութիւնը կը սարքէ տարեկան մարզահանդէս։

Շաւարշ Քրիսեան Եգիպտոսի մէջ միայն աշակերտական մարզահանդէս դիտելով չի գոհանար։ Հիմնական աշխատանքի կը լծուի։ Ազգանանդրիոյ մէջ Տօքթ. Ժամկոչեանի հետ կը հիմնէ ԿԱՄՔ մարզական ակումբը, նման աշխատանք կը տանի նաեւ Գահիրէի մէջ ուր կը կազմուին երկու ակումբներ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՒԹՊՕԼԻ ՏՈՐՔ և ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ակումբները։

Փիլիպպէի մէջ դեռ 1904ին հիմը կը դրուի ՎԱՀԱԳՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ Գրիգոր Մերճանովի ջանքերով։ Դարձեալ Փիլիպպէի մէջ կը կազմուի մարզական միութիւն մը ԴԱՅԼԱՅԼԻԿ ԱՐՇԱԼՈՅՍ անուանով, իսկ Վառնայի մէջ ԱՐԾԻՒ մարմնամարզական ակումբը։

Հայ մարմնակրթական կեանքը, հեռաւոր Ամերիկա, Եւրոպա, Ափրիկէ, Փոքր Ասիա, մինչեւ Արարատի սառոյցը վերելքի ճամբուն վրայ էր։ Ընկրկում չկար, նահանջ չկար։ Ամէն կողմ միեւնոյն զապանակէն մղուած, նոյն ձգտումը կը հետապնդուէր՝ բարձրացնել ցեղը։ Համաշխարհային պատերազմը սակայն կասեցուց ինչպէս ազգային այլ նպատակներու իրագործումը նաեւ սերունդին ֆիզիքական դաստիարակման գործը։

ARAM webaram.com

Բ. ԳԼՈՒԽ

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ԾՆՈՒՆԴԸ

ՄԱՍՆ Ա.

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԶԱԿԱՆ

Ա.— ՊՈԼԻՍ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

1918 Հոկտեմբերին, երբ տակաւին զինադադարը չէր յայտարարուած, ռազմադաշտերուն վրայ վառօդը տակաւինամպ կը կապէր, յոգնատանջ մարդկութեան տակաւին կ'ուշանար խաղաղութեան ազատին, Վոսփորի ափերուն վրայ, Ապրիլեան ահաւոր եղեռնի զոհերէն, Այաչի բանտին մէջ նահատակուած, հայ մարմնակրթանքի առհվիրայ առաքեալին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՔՐԻՍԵԱՆի չունչովը հասակ նետած երիտասարդները, որոնք հրաշքով ազատած էին թշնամիին հնձող մահասփիւռ գերանդիէն, ի տես հայութեան կրած չչմեղուցիչ հարուածներուն, կ'որոշեն ոտքի կանգնիլ, համախմբել պատանեկութիւնն ու երիտասարդութիւնը դրօշի մը ներքեւ։

Եւ ահա, հուրի ու բոցի մէջէն կը ծնէր, արեւաչուի հրաշք պատճեկիկը, հայկեան սերունդը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի և Ազատ ու Անկախ Հայրենիքի դրօշներով խանձարուրուած։

Այն ինչ որ պատերազմէն առաջ դժուար եղաւ, մեծ ճիգ ու աշխատանք պարտադրեց Քրիստոնեաներուն մինչեւ որ կրցան արտասանել Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն անունը, հիմա՛, պատերազմին յառաջացուցած ազգային մեծ ալէկոծին յանդիման, դժուար չեղաւ յօդուտ ազգին մեծ վէրքի դարմանումին, վերջնական ձեւ ու մարմին տալ այն անհրաժեշտ կազմակերպութեան որ իր թեւերուն ներքեւ առնելով հայ պատանին, հայ երիտասարդը, մանաւանդ ծնողազուրկ բիւրաւոր հայ որբերը անոնց ֆիզիքական կրթութեան հետ պիտի տար ազգային դիտակցութեան գաղափարը։ Վերապրող այդ խլեակներէն պիտի կերտէր նոր ՀԱՑԸ։ ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆՆԵՐՈՒ, ՀԱՑԿ ՃԻՋՄԻՃԵԱՆՆԵՐՈՒ, ՏԻԳՐԱՆ ԽՈՑԵԱՆՆԵՐՈՒ չլապինդ ձեռքերնէին որ կրանիթեայ հիմերով, պիտի բարձրացնէին վերա-

ARAM webaram.com

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԻ

Ե. Հ. ՍԻՐՈՒՆԻ

ՀԱՑԿ ՀԻՋՄԻՀԱՆԱՆ

Ռ. ԿԻՕՋԻՊԻՕՒՐԱՆ

ՑԻԳՐԱՆ ԽՈՑԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՄԵՐՃԱՆՈՎ

ԱՐԱՄ ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ

ARAM webaram.com

ԱՆՄԱՀ ՌԱՀՎԻՐԱՆԵՐ

ԵԶՆԻԿ ՔԱՋՈՒՆԻ

ԵՂԻՇԷ ՔԱՋՈՒՆԻ

ՊԱՕԼՕ ՇԱՀԻՆՅԱՆ

ՎԱՀԱՆ ՁԻՐԱՋ

ՀԱՐՕ ՈՒՉԱՊԼԻԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱԼՈՒՄԻԱՆ

ARAM webaram.com

ծնուող ազատ հայրենիքի և սփիւռքի մէջ հաստակ առնող ապագայ սերունդին ֆիզիքական առողջ կրթութեան և ազգային ուժեղ նկարագրի կառուցումի չքեղ տաճարը՝ Հ·Մ·Ը·Մ·Ը·ի

Ահա հայ մարմնակրթանքին գաղափարախօս՝ Գրիգոր Զակորեանի վկայութիւնը Հ·Մ·Ը·Մ·ի հիմնարկութեան չուրջ։

«Պատերազմը խորտակեց նաեւ հայ երիտասարդութիւնը։ Ո՛չ միայն կոտորակեց անոր թիւը, այլ լցրճեց անոր մարմինն ու հոգին։ Եթէ նոր սերունդ մը չգար՝ արտով և մարմնով առողջ, իր կամքին ու ջիղերուն տէր, անկարելի էր խորհիլ ցեղին վերականգնումին մասին։ Գոնէ այս էր մեր մտատանջութիւնը պատերազմի օրերուն։ Ո՞վ պիտի էր կանգնէր հայ երիտասարդութեան, երբ բարի օր մը վերջ գտնէր համայնաւեր սպանդը։

«Զինադադարը եկաւ։ Իր քերած առաջին ափափանքին հետ բերաւ նաեւ անհաւատ հոգեր։ Հասաւ որբերուն և գաղթականներուն առաջին կարաւանը։ Կը խչխչար մարդուս սիրտը անոնց վիճակը տեսնելով։ Հայ երիտասարդութիւնը չարժման մղելու և մարդական ոգեւոր կեանք մը վերսկսելու հրամայական պահանջը ծնաւ մտքիս մէջ, երբ տարագիրներու և որբուկներու պարզած աղեխարշ պատկերը տեսայ։ Ու խորհեցայ որ հայ երիտասարդութիւնն ալ պէտք է բաժնէ հայ ժողովուրդի վերապրողներուն ուսերուն բարդուած բեռը։ Ահա այդպէս ծագեցաւ մարզանքն ու սկաուտութիւնը միակ կազմակերպութեան մը մէջ միացնելու գաղափարը։ Մարզանքը մեզի պիտի տար մարմնով և հոգիով առողջ սերունդ մը և սկաուտութեան չնորհիւ նոր սերունդին մէջ պիտի սաեղծուէր պարտականութեան գիտակցութեան, զոհողութեան, ժուժկալութեան և հայրենասիրութեան ոգին։ Պէտք էր սակայն մարմին տալ այս գաղափարին։ Ինդիրը կը գտնար նախաձեռնութիւնը սատնձնելուն մէջ։ Առաջին աշխատանքը Սիրունիին հետ ունեցանք մեր տունը։ Պատրաստեցինք ծրագրի մը ուրուագիծը։ Մարմնակրթութիւն և սկաուտութիւն հաւասարապէս հիմը կազմեցին այդ ծրագրին։ Պէտք էր սակայն հաւատքական աշխատանքով մարմին տալ այս ծրագրին։ Որոշեցինք խորհրդակցութեան մը կանչել մեր մարզական չարժման վեթերաններն ու ամենամօտ բարեկամները չատ սահմանափակ թուով. դրկեցինք հեռաւեալ շրջաբերականը.

«Հայ մարզական միութիւն մը կազմելու համար, ժողով մը տեղի պիտի ունենայ մեր գրասենեակը, Վեթալի խաճ, թիւ 7, կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

«Նոյեմբեր 1ին է որ մեր գրասենեակին մէջ տեղի ունեցաւ պատմական այդ նիստը։ Հոն էին Հայկ Ճիզմէճեան, Տիգրան Խոյեան, Գառլօ Շահինեան, Լեւոն Զակոբեան, Սիրունի եւ ես։ Հարկ չկայ ըսելու թէ բոլորին ալ սրտին մօտիկ էր գաղափարը, — մարմնամարզը և սկաուտիզմը քաջալերել մեր ժողովուրդին մէջ։ Ամէնքն ալ տագնապած էին անմիջական աշխատանքի առանց մխրճուելու ձեւակերպութեանց մէջ։ Ներկաներն էին որ պիտի կազմէին առաջին խարիսխը՝ իբրեւ կեդրոնական վարչու-

ARAM webaram.com

ԱՄԵՆ. Տ. Տ. ԶԱՒԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՏԷՐ ԵՂԻԱՅԵԱՆ

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

թիւն (Հ·Մ·Ը·Մ·ի), քանի մը բացականներ աւելցնելով, ինչպէս Յովհաննէս Հինդլեան, Ժիրայր Խորասանճեան, Գրիգոր Միրճանով և ուրիշներ։

«Այս առաջին նիստին իսկ մարմնակրթութիւնն ու սկաուտիզմը միացուեցան միակ դրօշի մը տակ իբրեւ լրացուցիչ մաս իրարու: *Առանց պատճառի չէր որ որդեգրուեցաւ* Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն *անունը։*

«Մարմնակրթական բառը բաւական չէր հիմնադիրներուն իտէալը պարզելու համար։ Մեր որդեգրածը մարմնամարզը չէր միայն, այլ մարմնակրթութիւնը իր լայն, ամբողջական և բարերար իմաստով։ Այդ նիստին մէջ էր որ Հ· Մ· Ը· Մ· կրճատումն ալ որդեգրուեցաւ» (Արի, Նոյ· 14, 1926)։

Հայկ Ճիզմէճեան Հ·Մ·Ը·Մ·ի հիմնադրութեան առաջին օրերուն մասին կը գրէ·

... *«Հ·Մ·Ը·Մ·ը չունեցաւ* մեծ հիմնադիր *այլ՝ ՄԵԾ Հ·Մ·Ը·Մ·ը ունեցաւ նախ քան պատերազմը ապրող մարզական ակումբներուն, իրենց նկարագրին հիմունքը կազմուած մէկ քանի վերապրողներ՝ իբր ճամբայ բացողներ»* (Հ·Մ·Ը·Մ·ի Քսանամեակ)։

Հայ մարմնակրթանքի այս նոր շրջանին ճամբայ *բացողներուն շարքին մէջ, իր որոշ տեղը ունի հայ եկեղեցականութեան նուիրապետական աթոռներէն մէկուն աթոռակալ երջանկայիշատակ Տ· Զաւէն Ս· Պատրիարք որ իրեն ուղղուած նամակին, հայրական զգայուն սրտով, հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ·*

Պատրիարքարան Հայոց
Կոստանդնուպոլիս

Կ. Պոլիս, 8 Յունիս 1919

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
Ազգ· Կեդրոնական Վարչութիւն
Համար 1454

Հայ արիներու պատուարժան միութեան
Ողջոյն հայրական սիրոյ եւ օրհնութեան

Սրտի մեծ բերկրութեամբ կարդացի Ձեր Յուլիս 12 թ· գեղեցիկ գրութիւնը, ուր խտացուցած էիք Ձեր բիւրեղ սրտերուն եւ շուշան հոգիներու ծրնունդ եղող մաքուր զգացումները: Ձեր միութիւնը անոր համար աւելի մօտիկ է սրտիս, վասնզի դուք կը խորհրդանշէք ապագայ հայութիւնը իր մաքրակենցաղ, առոյգ ու կենսունակ պատկերով: Հայ ցեղը թէեւ ի բնէ լաւ յատկութիւններով օժտուած, սակայն դարերու ընթացքին մէջ ստրկութեան շղթաներէն ազդուած՝ սակաւ ինչ արատներ կը կրէ իր ֆիզիքական ու բարոյական դիմագծութեան վրայ: Արդի եւ յաջորդ սերունդներուն գործն է ուժեղացնել, բարձրացնել ցեղին ֆիզիքական, բարոյական ու մտաւորական, ընտիր յատկու-

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. ի ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՎԵՐԻՆ ՄԱՐՄԻՆ 1921, Պոլիս.

Ա. շարք ձախէն աջ — Ա. Յովակիմեան, Թ. Մեծաուտեան, Գ. Յակոբեան, Հ. Ճիզմէճեան, Օ. Թրէնկեան

Բ. շարք ձախէն աջ — Ի. Տ. Աբանոսեան, Գ. Պէօրեֆեան, Մ. Մայումեան, Ա. Յակոբեան, Ժ. Մինթաճեան

Ն. Սերոբեան, Յ. Թոզաչեան:

ARAM webaram.com

թիւններր, մարզելով իրենց մարմինն ու նկարագիրը: Դուք, սիրելի Հայ արիներ, դուք Հայրենիքի յոյսն ու յոյսն էք: Ձեր բարոյական զինուորագրութիւնը գործունէութեան լայն ու գեղեցիկ դաշտ մը ունի իր առջեւ: Կազմակերպուեցէք, ազնուացէք որքան կրնաք, լեցուցէք Ձեր սիրտն ու միտքը, վասնզի դուք պիտի ըլլաք վաղուան սրբազան Հայրենիքին հրաշակերտ տաճարին սիւները:

Եւ ես իմ հայրական սրտաբուխ մաղթանքներով կ'օրհնեմ Ձեր սիրելի միութիւնը, հայցելով Աստուծոյ հովանաւորութիւնը Ձեր բարենպատակ գործերուն եւ ջանքերուն վրայ:

Աղօթարար
Պատրիարք Հայոց
ԶԱՒԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Հ.Մ.Ը.Մ.ը կեանքի կուգար այնպիսի շրջանի մը, երբ, Պոլիս, օրէ օր կը դառնար գաղթակայան: Հետզհետէ հասնող գաղթականներուն առողջապահական հարցերով զբաղելու, անոնցմով հետաքրքրուելու անմիջական կարիքէն մղուած, մեծ թափով առաջ կը տարուէր սկաուտական խումբերու կազմակերպումը:

Ահա՛ Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին կեդրոնական վարչութեան տեղեկագիրը 1 Նոյ. 1918–1 Հոկտ. 1919.

«Առաջին պատեհութիւնով Ղալաթիոյ եկեղեցւոյ շրջափակին և Սկիւտարի մէջ հիմնեցինք առաջին ձրի դեղարանը և շարժուն հիւանդանոցը, սկաուտներ յատկացուցինք այս գործին համար, աշխատանքի բաժանման և կարգապահութեան մասին մեր ձեռքէն եկածը ըրինք և այս գործը տեւեց երկու ամիս որու միջոցին 1500ի մօտ գաղթական և կարօտ հիւանդներ խնամեցինք, — մեր այս ձեռնարկին մէջ ազնուօրէն մեզի աջակցեցան մեր հայ բժիշկներէն մի քանիները: Հայ Կարմիր Խաչի հաստատումով մենք այս գործէն քաշուեցանք և սակայն անգործ չմնացինք: Սկիւտարի մէջ սկաուտները կալուածատիրոջ թոյլտուութիւնով չորցած ծառեր կտրեցին տարագիրներու կայանին իբր ձմեռուայ վառելիք:

«Օգնեցին որբահաւաքներու և որբերու տեղափոխութեան: Ասոնցմէ դուրս ազգային տօներու հանդիսութեանց առիթներով սարքուած սկաուտական ջահագնացութիւնները եկան ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին տալու հայուն կենսունակութեան գոհար նմոյշը, կարգապահութեան ծայրայեղ ոգին և քաղաքակրթութեան բարձրագոյն աստիճանի հասնելու ընդունակութիւնը» (Հայ Սկաուտ):

1919 Օգոստոս 3ին տեղի կ'ունենան յետ պատերազմեան հայկական առաջին *ողիմպիական խաղերը: Օտար բարձրաստիճան զինուորականներու և հիւրերու ժամանումէն ետք, «Իր հետեւորդներով մարզադաշտ կը հասնի Զաւէն Պատրիարք, որ նախագահն է Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութեան և Հայ Սկաուտ մը ինքն ալ, արձանագրուած Հայ սկաուտներու շարքերուն մէջ: Իր ժամանումը կ'ողջունուի հայկական քայլերգով և հայ սկաուտներու ջոկատ մը զինք կ'առաջնորդէ պատուոյ բեմը: Խան-*

ARAM webaram.com

դավառուած է ինքը, պատրիարքը, ու կը յայտնէ որ առջի օր սուգեր է արդէն Հայ արիներու ուխտը յատկանշող գոտին — Արարատով, Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր նշանաբանով»։

«Բնաբ» նուագախումբի առաջնորդութեամբ տողանցքը կը սկսի։ Հայ սկաուտներուն կը յաջորդեն Սկիւտարի հայ օրիորդներու չոկատ մը՝ առաջնորդութեամբ պ. Ջունդ Սմբատեանի։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ը լայն ժողովրդականութիւն կը գտնէ։ կարճ ժամանակի մէջ կազմուող մասնաճիւղերուն թիւը կը հասնի քսան և հինգի։ վարիչները մօտէն հետամուտ կ'ըլլան մասնաճիւղերու կեանքով, զանոնք մղելով մեզուաջան աշխատանքի՝ մարզական բազմաթիւ ճիւղերու մէջ՝ ֆութպոլ, թէնիս, պասքէթպոլ, դաշտային մրցումներ և պտոյտներ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարիչները ազգային նեղ շրջանակէն դուրս գալով կը փորձեն ինքզինքին ծանօթացնել միջազգային սկաուտական կազմակերպութիւններու, առաջին առիթով նամակով մը կը յայտնեն իրենց գոյութիւնը սկաուտապետ Ջօր. Պէյլըն Բաուէլին. ահա՛ այդ նամակէն պարբերութիւն մը։

Ցարգելի պետ,

Հրճուանքով եւ ազնիւ հպարտութեամբ կու գանք Ձեզ ծանօթացնելու Հայ Սկաուտական շարժումը։ Թերեւս զարմանալի երեւայ Ձեզ այս շարժումին հող գտնելը այնպիսի ազգի մը մէջ՝ որ տակաւին երէկ հալածանքներու ամենասարսափելիին ենթարկուեցաւ, ցիրուցան եղաւ եւ իր զաւակներուն ու պատանիներուն ամենաառոյգները զոհ տուաւ։ Անշուշտ դուք լսած կ'ըլլաք անոր չարչարանքին պատմութիւնները որ կրեց յանուն հաղաքակրթութեան։

ՀԱՑ ՍԿԱՈՒՏՆ

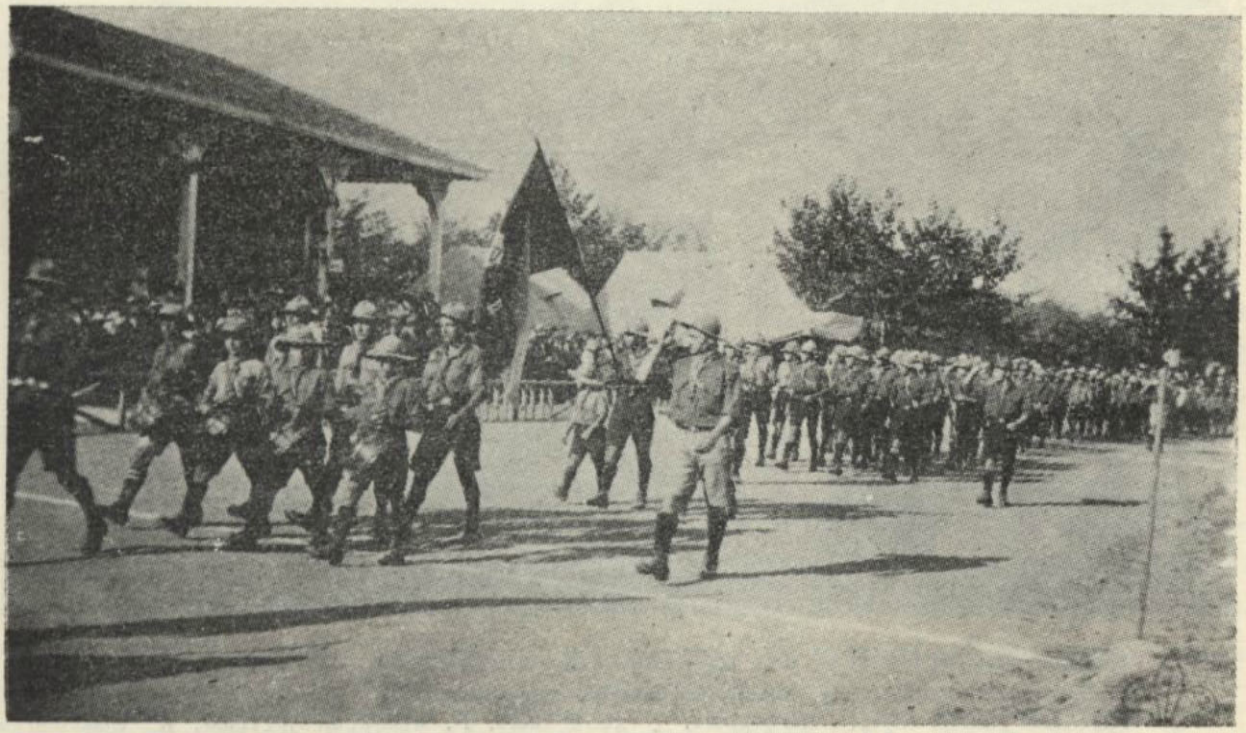

Պոլսոյ Հ. Մ. Ը. Մ-ի սկաուտները կը մասնակցին միջազգային տողանցքին

ARAM webaram.com

Հայ սկաուտական շարքերը կը խտանան։ Երդման արարողութիւնները իրարու կը յաջորդեն, որոնց կը նախագահէ, գրեթէ միշտ, Զաւէն Պատրիարք, օրհնելով,— խրատելով նորընծայ սկաուտները «որպէսզի ըլլան ճշմարիտ ազգասէրներ, ֆիզիքականով և նկարագրով զարգացած անհատներ որոնց անհամբեր կը սպասեն ազգն ու հայրենիքը» (Հայ Սկաուտ թիւ 5)։ Գում-Գափուի սկաուտական երդման այս արարողութենէն ետք, տեղի կ՚ունենայ նաև Սամաթիայ սկաուտներուն արարողութիւնը նոյն կիրակի 14 Դեկտ. 1919 Թ., իսկ 25 Յունուար 1920ին, տեղի կ՚ունենայ Բերայի, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, հանդիսութիւն Ս. Պատրիարք հօր նախագահութեամբ, որուն խօսած ճառէն անհատուածներ.

... «Ամէնքս ալ մեծ յուզումով տեսանք այս 60ի չափ պատանիները որ եկան այստեղ և հայուն դրօշակին և Աւետարանին առջև երդում ըրին հաւատարիմ մնալ Աստուծոյ, ծառայել հայրենիքին և գործել իբր պարտականութեան գիտակից մարդ... Ասոնք պիտի ըլլան պարկեշտ և պատուաւոր քաղաքացիներ, իբր հայրենիքի քաղաքացի՝ պիտի ըլլան պարկեշտ, իբր զինուոր՝ պիտի ըլլան հաւատարիմ հայրենիքին։ Անոնց մեր ամենուն ներկայութեան ըրած երդումին մէջ հագուստի, զարդարանքի, վազելու, ցատկելու խօսք չկայ. անոնց երդումն է ամբողջապես ստեղծել բարոյական մթնոլորտ... Մի կարծէք որ այս երիտասարդական յանդուգն քայլ մըն է և վաղը պիտի մոռցուի։ Ես այս չեմ ընդունիր։

1919ի Պոլսոյ Հ. Մ. Ը. Մ-ի ողիմպիականէն վերջ առնուած խմբանկար մը Զաւէն Պատրիարքի շուրջ։

Կ՚երեւան ձախէն աջ՝ Լ. Յակոբեան, Հ. Ճիզմէճեան, Բ. Կէօզիւպէօյիւքեան, Ա. Սալմասլեան-Յ. Թ. Հինդլեան, Տոքթ. Էքմէքճեան, Զաւէն պատրիարք, Տոքթ. Ուզունեան, Գ. Յակոբեան, Ժ. Խորասանճեան, Ա. Գավանօզեան, Ա. Ալաճվէրտեան:

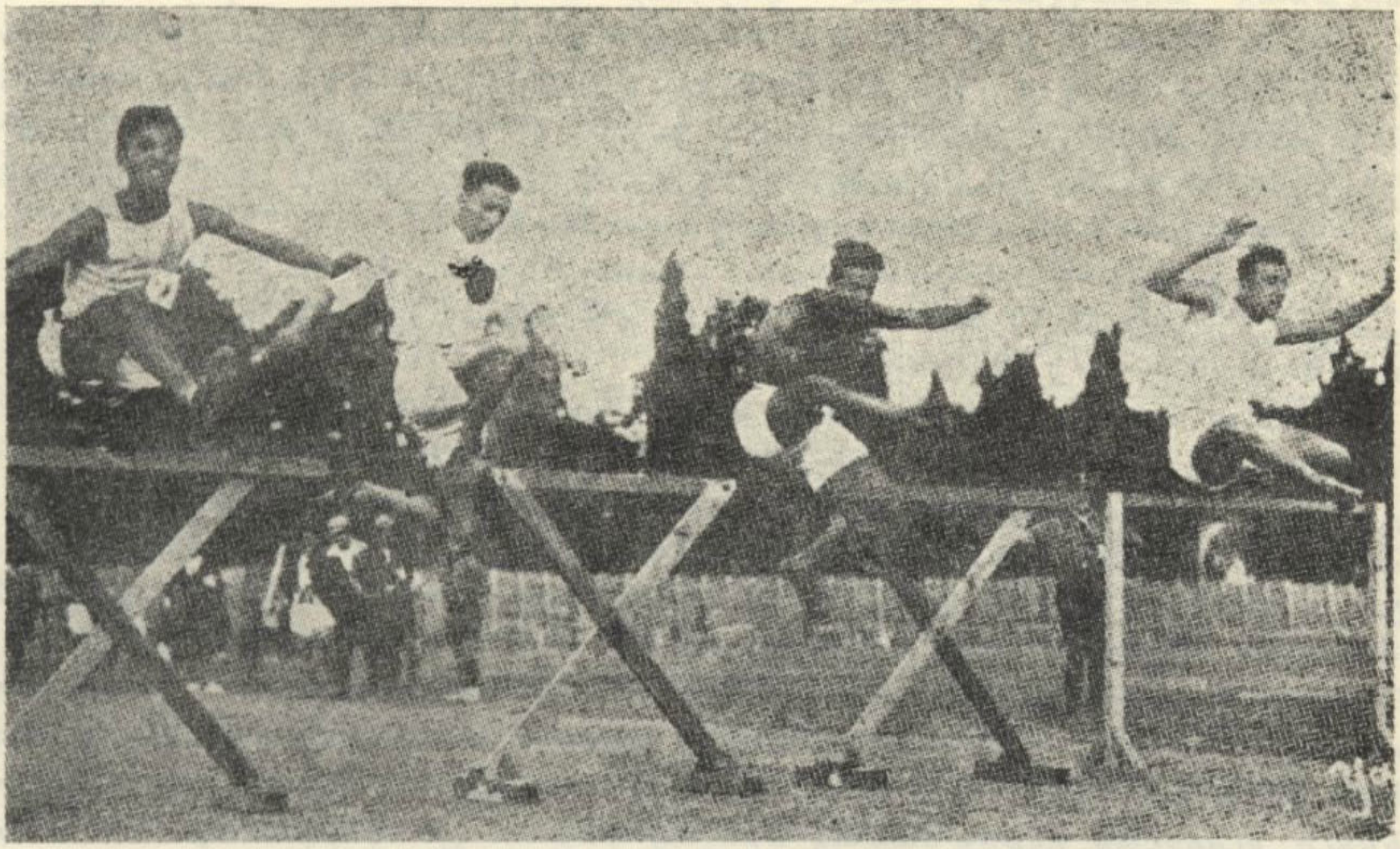

1922-ի Պոլսոյ ողիմպիականին արգելարշաւի մեկնումը:

Ես կը հաւատամ որ այս երդումը պիտի քանդակուի անոնց բոլորին մէջ
— Հաւատարիմ ընթացք մ'ունենալ եւ կատարեալ կարգապահութեամբ ապրիլ:
Գիտէի թէ ստրկութեան տարիները ահագին ազդեցութիւն գործած են, յարգանքի պակասը մեր մէջ այսքան տարուայ ստրկութեան արդիւնք է: Ահա՛ սկաուտները կ'երդնուն ըլլալ կարգապահ մարդ և գիտակից՝ իրենց գործերուն մէջ... Որքա՜ն ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ մեր որբերէն մինչեւ մեծերը, բոլո՛ր մեր դպրոցականները ընէին այս երդումը... Ի՞նչու աղջիկներն ալ նոյն բարձր ոգիով, նոյն բարձր ուխտերով և երդումներով չներկայանան հո՛ս դրօշակին, Ս. Աւետարանին առջեւ...

«Երդման այս արարողութիւնը ինծ առիթ կու տայ ըսելու թէ որքա՜ն հիացումով կը դիտեմ այս ուղղութեամբ յառաջացումը մեր մէջ: Գոհ եմ որ ամէն թաղի մէջ պատանեկութիւնը սիրով նուիրուած է այս ազգօգուտ շարժումին: Երջանիկ պիտի ըլլայի եթէ մանկապարտէզէն մինչեւ բարձրագոյն վարժարանները տարածուէր այս ոգին....» (Հայ Սկաուտ էջ 123–124):

Սրբազան Պատրիարք, մտաւորական ու բանուոր, լծուած են նուիրական այս աշխատանքին, արագ ու անխոնջ ճիգերով, վերականգնելու հայը իր բոլոր խաւերով: Աշխատանքի այս թափը, ամբողջ տարի մը մեծ ոգեւորութիւնով Պոլսոյ թաղերէն սկսեալ մինչեւ արուարձաններն ու գաւառ կը շարունակուի, մինչեւ կը գումարուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին պատգամաւորական ժողովը 1920 Մայիս 9ին Եսայեան վարժարանին մէջ:

Պոլսոյ բոլոր մասնաճիւղերը, բացի մէկէն, կը մասնակցին ժողովին իրենց երիտասարդ ներկայացուցիչներով. «Իսկապէս ազգային վերա-

ծնութեան տեսակէտով չատ կարեւոր և կենսական ժողով մըն էր այս» (Հայ Սկաուտ թիւ 14)։ Այս ժողովին կեդրոնական վարչութեան անդամ կ'ընտրուին Պ.Պ. Արշակ Յակոբեան, Գրիգոր Մերճանով, Գրիգոր Յակոբեան, Ժիրայր Խորասանճեան, Տոքթ. Կ. Մուրատեան, Յովհ. Թ. Հինդլեան և Պօղոս Շապոյեան։ Հինդլեան, բազմասթաղ, կը հրաժարի, իր տեղ կը հրաւիրուի եղուարդ Խաչատուրեան։

Կեդրոնական վարչութեան ընտրութենէն քիչ ետք, Յունիս 31—Օգոստ. 7, 1920ին, Լոնտոնի մէջ տեղի կ'ունենայ Սկաուտական Միջազգային մեծ բանակումը (Jamboree)։

«Այդ բանակումի փառքին պիտի արժանանան քանի և վեց ազգութիւններ ի քաց առեալ անչուշտ հայերը, ...Անչուշտ կու գայ օր մը, երբ մենք ալ կը փայլինք ազգերու չարքին մէջ, ցորչափ մեր կրակոտ կուրծքերուն տակ կը կրենք ապագայի անչէջ յոյսը և պողպատէ կամքը» (Հայ Սկաուտ թիւ 18)։ Իրաւ է որ հայերը չկրցան մասնակցիլ այդ բանակումին, սակայն հայուն խօսքը հասաւ հոն իր պաշտօնաթերթին ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏԻՆ բացառիկ հրատարակութիւնով, պատկերազարդ և անգլերէն, ողջոյնի կոչերով, ուղղուած ԱՄԲՈՂՋ ԱՋԳԵՐՈՒ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ։ Հայ Սկաուտի բացառիկին մէջ, Զօր. Պէյտըն Բաուէլի և սկաուտ խմբապետներուն ուղղուած ուրիշ նամակ մըն ալ կայ որ կը վերջանայ հետեւեալ խօսքերով.

«Ազնիւ բարեկամներ, հայ սկաուտներուս եղբայրական ողջոյնները հաճեցէք հաղորդել ժամպուրին ներկայ եղող սկաուտներուն և տարէք զանոնք Ձեր երկրի սկաուտ պատանիներուն»։

Կաչկանդուած հայը, թռիչք չունեցաւ Ալպիոն հասնելու, հոն, մեծերու զաւակներուն հետ հաւասարակած սեղան նստելու, հո'ն մեծերու զաւակներուն հետ դաշտ իջնելու... վերածնուող հայու դնդերներուն յաժը ցուցնելու։ Այս ցուցադրութիւնը եթէ չչնորհուեցաւ իրեն, Լոնտոնի միջազգային բանակումին, ան ունեցաւ առիթը մասնակցելու Պոլսոյ միջազգային սկաուտական տողանցքին. «Այս տողանցքը... իրապէս փառքի և կենսունակութեան ապացոյցի օր մը եղաւ, հաւաքաբար մեզ հայերուս» (Հայ Սկաուտ թիւ 19—29)։

Այս առթիւ սկաուտներու միջազգային կազմակերպութեան նախագահ Գնդ. Մաքսուէլ Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութեան յղած իր նամակով գոհունակութիւն և չնորհակալութիւն կը յայտնէ «Այն կարգուսարքին համար որով տեղի ունեցաւ տողանցքը 20 Յունիս 1920ին»։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին պատգամաւորական ժողովէն վերջ, ան կը դառնայ բազմաճիւղ արմատներով ծառ մը և որպիսին իր գործունէութեան դաշտը կ'ընդարձակէ։ Կանոնաւոր մարզական կեանք — ֆութպոլ, մարմնամարզ, արշաւ, զինուորական մարզանք, ասոնց զուգահեռ հանրային կեանք,— որքերու զգեստաւորման համար հանգանակութիւն, Հայաստանի սկաուտներուն համար հագուստի հաւաքում և հանգանակութիւն, մշակութային ձեռնարկներու լայն մասնակցութիւն, միջ-թաղային մարզական ու ֆութպոլի մրցումներ, նոյն ատեն կազմակերպչական լայն գործունէութիւն՝ գաւառ, Հայաստան և գաղութներ։

ARAM webaram.com

Այսպէս գործունէութեան ընդարձակ դաշտով, փայլուն յաղթանակներով, կուռ և կազմակերպուած շարքերով Հ.Մ.Ը.Մ. կը պատրաստուէր սարքելու յետ պատերազմեան երրորդ ողիմպիականը որ տեղի կ'ունենայ 5 Սեպտ. 1920ին, նախագահութեամբ Զաւէն Պատրիարքին և ներկայութեամբ օրուան մեծ հերոսին Անկախ Հայաստանի ներկայացուցիչ՝ Պ. Թահթաճեանի։

«Այս ողիմպիականը մասնաւոր կերպով խանդավառ էր, որովհետեւ կը վայելէր ներկայութիւնը Անկախ Հայաստանի ներկայացուցիչ Պ. Թահթաճեանի, որ յաղթականներուն կուրծքէն կախեց մրցանակները շնորհաւորելով Հայաստանի ապագայ քաղաքացիները»։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներուն համար այս բոլորին հետ կար կարեւոր հարց մը որ լուծման կը կարօտէր։ Բազմաճիւղ և բազմանդամ այս կազմակերպութեան նպատակը բացատրող նշանաբան մը պէտք էր։ Եւ այդ նշանաբանը յղացաւ Թուաբանագէտ Պ. Պետրոս Ատրունի, — Մեծ ու Փոքր Մասիսներ, ԲԱՐՁՐԱՑԻ՛Ր, ԲԱՐՁՐԱՑՈ՛ՒՐ նշանաբանով։ Այս նշանաբանին ու խորհրդանիշին շուրջ Զիթունի կը գրէ.

... Եւ աւելի գեղեցիկ նշանակ մը ու նշանաբան մը չէր կրնար դրնել *Հ.Մ.Ը. Միութիւնը*, իր սկաուտի դրօշակին ու գօտիին վրայ:

Կլոր շրջանակի մը մէջ, սլացիկ, ալեփարթամ, բայց միշտ առոյգ բարձրութիւն, Արարատ լեռը, արեւու շողերով օծուն, ահա նշանակը, հարազատ հայեցի ու տիեզերական:

Արարատին վրայ՝ ծիածանուած է երկու բառ.— *Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր*,—երկու բառ, այո՛, բայց ոսկի երկու կանոն. ե՛ւ անհատի, ե՛ւ ազգի, ե՛ւ մարդկութեան ուղղուած երկու վսեմ փարոս, հանգանակ կամ կրօնք մը.

— Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր:

Հաւատարիմ այդ վսեմ նշանաբանին, Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ, այնքան արագ տարածուող ու լայնընդունելութիւն գտնող շարժումը, չմոռցաւ ո՛չ գաւառի իր եղբայրակիցները, ո՛չ արտասահմանի հայորդիները, և ոչ ալ Ազատ և Անկախ Հայաստանի քաղաքացիները:

ARAM webaram.com

Բ.— ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐ

Ջինադաշարէն ետք որբանոցներ կը բացուին։ Որբանոցներու յար կերու ներքեւ հայ անձնուէր ուսուցիչներու չունչով, հայ լեզուն ու պատմութիւնը թափ ու թռիչք կ՝առնեն նորէն։ Ասոնց կարգին պիտի չմոռցուէր նա՛եւ մարմնակրթանքի կենսական հարցը։ Այս հարցը իր լուսաբոյն լուծումը կը գտնէ երբ նախապատերազմեան լաւագոյն մարզիկներէն Բիւզանդ Կէօզիւպէօյիւքեան կը կարգուի Ազգային Խնամակալութեան ընդհանուր տնօրէն։ Ան որբանոցներու դռները լայն կը բանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիկներուն առջեւ։ Իւր համոզում ունէր Կէօզիւպէօյիւքեան որ ո՛չ միայն մարմնակրթանքը, այլ Հ.Մ.Ը.Մ.ի գաղափարականութիւնն ու ոգին հարկ էր ներմուծել մեր պատանիներուն մէջ, որոնք այնքան խաթարուած ու այնքան անմշակ կերպով բերուեր ու մէկտեղուեր էին որբանոցները, անապատներէն թէ թուրք տուներէն առնելով։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարիչներուն առաջին իսկ ժողովին, սեղանի վրայ դրուած էական հարցերէն մէկը կ՝ըլլայ ՆՈՐ ԲՈՂԲՈՋՆԵՐԸ, ինչպէս կ՝որակէ ՀԱԾ ՍԿԱՈՒՏ։

Այդ բողբոջները հարկ էր որ մանէին սկաուտական չարքերը։ Անոնք պէտք էր ունենային իրենց համազգեստը։ Այս նպատակին հասնելու համար 1920ի Զատկուայ տօնին, Պոլսոյ թաղերը հայ սկաուտներու խումբերով կ՝ողողուին՝ fոfարթի իրենց տուփերով՝ հաւաքելու համար անհրաժեշտ գումարը։

Բաժնուած քոքարթներուն վերատառութիւնն էր ՑԻՇԵՆՔ ՄԵՐ ՈՐԲԵՐԸ։ Հայ ժողովուրդը յիշեց իր որբերը, յիշեց ու անոնց մէջ տեսաւ իր գոյութեան խարխափը ու նուիրեց 4000 ոսկի որպէս զի հայ որբն ալ սկաուտական տարազ ունենայ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ղեկավարութիւնը եռանդով ու նուիրումով կը լծուի Գարակէօզեանի, Եսայեանի, Խասգիւղի, Գատըգիւղի Արամեանի և Մխիթարեանի, Պէյլէր Պէյի, Առնաւուտ գիւղի, Մագրի գիւղի Պէզազեանի, Գում Գափուի և Մահմուտ փաշայի Վիքրի Հօմ և Տէօչ Հօմ որբանոցներու աւելի քան 8000 հազար հոգիի ֆիզիքական կառուցումի աշխատանքին։

Վարդգէս Տէր Անդրէասեան, Լեւոն Սարուխան, Մ. Մալումեան, Հրանդ Պարսումեան, Թիրայր Մինթաճեան, Ներսէս Սերոբեան, Քերովբէ Թպտունի և տակաւին ուրիշներ, հոյլ մը Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիչներ և ոբակաւոր մարզիկներ, իւրաքանչիւրը մարզական իր ճիւղին, սկաուտիզմ, պատքէթ պօլ, աթլէթիզմ, լուղորդ եւայլն, ուսուցումին առընթեր, Միութեան գաղափարական հաւատամքէն առաջնորդուած, տասնեակ հազար ապագայ հայ սերունդի մարդկային ազնիւ առաքինութեանց և ազգային առողջ նկարագրի կերտումին սրբազան գործին էին լծուած։

ARAM webaram.com

Պոլսոյ Տեր Դպրոցի սկաուտները առաւէ մը դարձին 1920ին.

Կ. Պոլիս, Սկիւտարի Հայ Կայսերու խումբը 1920ին.

ARAM webaram.com

1922ի Իւմիրի աղէտը դժբախտաբար, պատճառ պիտի դառնար որ մարդակերտումի եւ հայակերտումի հոյակապ այս գործը, խանգարուէր և Պոլսոյ բազմահազար որբերը անգամ մը եւս տարագրուէին, ապաստան գտնելու համար հիւրընկալ Հէլլադայի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի որբանոցներուն մէջ։

Երկրորդ արտագաղթը յուսալքումի տուիթ մը չեղաւ սակայն։ Հ·Մ·Ը·Մ·ի վարիչներն ու որբերը, լեցուած՝ անոր բարձր գաղափարականով, վստահութեամբ և հաւատքով, չարունակեցին ազգապահպանումի չքեղ գործը։ Ներկայիս Յունաստանի մէջ գոյութիւն ունեցող Հ·Մ·Ը·Մ·ի բազմաթիւ մասնաճիւղերը, հազարաւոր սկաուտներով և մարզիկներով, ենթակայ՝ Աթէնքի Շրջանային վարչութեան, արդար վաստակն է իրենց անսակարկ զոհաբերումին։

Գ·— ԳԱՒԱՌ

Զինադադարին, Հայկական գաւառ, իր նախկին իմաստով գոյութիւն չունէր։ Ամբողջ Թրքահայութիւնը բնաջնջուած էր, երկիրն ալ աւերակի վերածուած։ Եւ սակայն, թիւրքերու և քիւրտերու, եզիխներու և արաբներու քով ծառայողներ, որդեգիրներ և բռնի ամուսնացածներ, ցեղին արեան ձայնին անսալով, կը լեցուէին կեդրոն քաղաքներ ուր վերապրող հայերու ցանցառ թիւ կար։

Այրինարէ և որբերէ բազկացած մնացորդացին առաջին ճիգը եղաւ իր ֆիզիքական գոյութիւնը պահել, ապա, եկեղեցի ու դպրոց բանալ։ Իրեն համար դժուար էր տակաւին ընկերային հասարակական կեանք ստեղծել։

Այս տխուր պատկերին դէմ կային մխիթարական երեւոյթներ՝ Անկախ Հայաստանի գոյութիւնը, կիլիկիոյ ազգային չարժումը, Պոլսոյ և մերձակայ գաւառներուն հայկական կեանքը, ուր հայը, իր ձեռներէց ոգիի չնորհիւ, դարձեալ թռիչք սկսեր էր առնել։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի հիմնադրութեան օրերուն, «գաւառէն» ոգեւորիչ լուրեր մը հասնին։ Տարագրութենէն վերադարձողներ սկսեր էին խաղ ու մրցումներ սարքել։

1919 Օգոստ. 31ին, Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած Հ·Մ·Ը·Մ·ի առաջին ողիմպիականին, Առաքազարէն, Իւմիրէն ու Իզմիթէն, յատկապէս, ողիմպիականին համար նշանակուած պատգամաւորներ, ներկայ կ'ըլլան։ Այդքանը բաւական չէր։ Գաւառի և կեդրոնի միջեւ համագործակցութիւնը անհրաժեշտ էր։ Ասոր համար Հ·Մ·Ը·Մ·ի պաշտօնաթերթին՝ ՀԱԳ ՍԿԱՈՒՏին առաջին համարին մէջ կոչ մը կը հրատարակուի «արտասահմանի և երկրի մարմնակրթական և սկաուտական կազմակերպութիւններուն»։ Այս կոչին նպատակն էր որ կապ պահեն, թղթակցութիւն ղրկեն որպէսզի կարելիութեան պարագային համագործակցութիւն ստեղծուի։

ARAM webaram.com

Այս կոչին առաջին արձագանգը կու գայ Իզմիրէն ուր մարզական խանդ ու կեանք և գործունէութիւն կայ։ Տեղւոյն սկաուտ խորհուրդին կազմակերպած առաջին հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ 24 Հոկտ. 1919ին։ Հաւաքոյթին ներկայ կ'ըլլան Առաջն. փոխ. Հայր Սուրբը, ազգային մարմիններ, միութիւններու և մամուլի ներկայացուցիչներ և Մերձ. Արեւ. Նպաստամատոյցի պաշտօնեաներ։ Հանդէսին խօսք կ'առնեն նախագահ Հայր Սուրբը, Մկրտիչ Եանըգեան և Պ. Նիւմէն։

Իզմիրի սկաուտական շարժման արագ զարգացումը արդիւնք էր Մ. Եանըգեանի, Բաֆֆի կիւրճեանի և ուրիշներու անձնուէր աշխատանքին։ Առանց քով պէտք չէ մոռնալ Մ. Ա. Նպաստամատոյցի պաշտօնեաներէն Պ. Նիւմէն որ իր լայն միջոցներով մեծ գործ կատար սկաուտական շարժման։ Իզմիրի սկաուտներուն առաջին բանակումը տեղի կ'ունենայ 1920ի Զատկին Սինճիրլիի բարձունքին վրայ։

Սկաուտական շարժման հետ, գործ կը տրուի նաեւ մրցումներուն։ Պատերազմի չորս տարիներու դադարէ ետք, Իզմիրի ֆութպոլիստները դարձեալ դաշտ կ'իջնեն մրցելու անգլիացի ծովայիններու և ուրիշներու հետ։

Իզմիրի չրջանէն ետք, Կիլիկիան պիտի հանդիսանար այն վայրը ուր մարմնակրթական շարժումը մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէր մանաւանդ այնպիսի ժամանակ մը երբ Ռուբէններու, Լեւոններու և Հեթումներու չունչը անգամ մը եւս սկսած էր սաւառնիլ Տաւրոսի բարձունքներուն վրայ։

Ադանա հրատարակուող Կիլիկիա օրաթերթին, 2 Մարտ 1919 համարին մէջ, Պ. Ռ. Շիրվան Հայ Նոր Սերունդին Մարմնակրթութիւնը վերնագրով յօդուածի մը մէջ անհրաժեշտութիւն կը տեսնէ Կիլիկիոյ նոր սերունդին ֆիզիքական ու բարոյական դաստիարակութեան ու կոչ կ'ուղղէ երիտասարդութեան կազմակերպել ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՑ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ մը։ Շատ չանցած, մարզասէր երիտասարդներ հիմը կը դնեն ԱՐԻԱՄԱՐՏ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ։ Կարճ ժամանակի մէջ Արիամարs ձեռք կը բերէ մեծ յաջողութիւն, պարտութեան մատնելով ֆրանսական և անգլիական ֆութպոլի խումբերը։

Արիամարs, քաջալերուած մամուլէն և ժողովուրդէն, իր աշխատանքի դաշտը ընդլայնելու մտադրութենէն մղուած, սկաուտական խորհուրդի պետ Միքայէլ Իշլէմէճեանի առաքելութեամբ հեռեւեալ նամակը կը յղէ Կ. Պոլիս Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնական վարչութեան։

Ասանա, 26 Նոյ. 1919

Հ. Մ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութիւն-Պոլիս

Գոհունակութեամբ ստացայ Ձեր դրկած *Հայ Սկաուտներու* ծրագիրը։ Պիտի խնդրեի որ Ձեր հրահանգները յաճախ դրկեիք մեզ, կ'ուզեմ որ օգտուիմ Ձեր միութենեն, քանի որ հայ կեանքի մէջ ամենաառաջին կազմակերպութիւնն է։ Ի հարկէ ունիմ գործին բաջ հմուտ մարդիկ։ Իսկ մենք հոս շատ

ARAM webaram.com

բանէ զուրկ ենք, մեր մէջ կայ եռանդ գործելու, ունինք անգլ. եւ Ֆրանսական սկաուտներու գրքեր, փոքր ինչ ալ տեղեկութիւն, բայց այդ չբաւեր. ուստի վերոյիշեալ խնդիրքս կը յուսամ թէ նկատի կ'առնէք։ Պատիւ ունիմ Ձեզ յայտնելու որ կարողացայ Ատանայէն զատ Տարսոնի մէջ ալ մասնաճիւղ մը հիմնել եւ կը յուսամ շուտով Մերսինի մէջ ալ մասնաճիւղ մը հիմնել, ուրկէ պէտք է անցնիմ միւս շրջանները, ինչպէս Սիս, Հաճըն, Մարաշ, Զէյթուն, Տէօրթ-Եօլ, իւրաքանչիւր շրջանի արիներուն մարզիչներ նշանակած եմ։

Ընդունեցէք յարգանացս անկեղծ հաւաստիքը,
Կիլիկեան հայ արիներու մարզիչ

Միքայէլ Մ. Իշլէմէնեան

Այս նամակէն վերջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնական Վարչութեան, Հ.Ե.Ե. Միութեան և Արիամարտ Մարմնակրթական Միութեան միջեւ տեղի ունեցած կարճ թղթակցութենէ մը վերջ, Ատանայի մէջ կը կազմուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Առժամեայ Յանձնախումբ։

Նոյն ամիսներուն, Բորթ Սայիտէն, իր կազմած սկաուտական խումբով. Կիլիկիա կ'անցնի մարզիչ Համազասպ Փանոսեանը և Մերսին հաստատուելէն վերջ, կը նուիրուի նոր սերունդի ֆիզիքական դաստիարակութեան։ Յիշեալը խանդավառուած՝ մարզական ընդհանուր շարժումէն հետեւեալ նամակը կը յղէ Կ. Պոլիս Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութեան։

1919 Դեկտ. 19
Մերսին, Կիլիկիա

Պատուարժան խմբագրութիւն «Հայ Սկաուտ»ի
Կ. Պոլիս

Անհուն ուրախութեամբ ստացայ Հ.Մ.Ը. Միութեան *Հայ Սկաուտ* պաշտօնաթերթը

Ուրախալի՝ մանաւանդ խիստ գովելի է ընդհանուր հայութեան մէջ սկաուտական այս շարժումը։

Վերջերս Կիլիկիոյ մէջ եւս շարժում մը սկսած է։ Այս նուիրական գործը լայն ասպարէզի մը վրայ դնելու համար Ատանայի մէջ կազմուած է սկաուտական խորհուրդ մը, որուն պետն է Միքայէլ Իշլէմէնեան, որ Մերսին եկած է, միօրինակ խումբեր կազմակերպելու մտօք։ Այդ մասին երկար տեսակցութիւն ունեցանք։ Շատ ուրախալի էր որ ծրագիրներու գործադրութեան մէջ հակասական որեւէ բան չունէինք, գաղափարնիս նոյնն էր։

Երիտասարդներու կազմակերպչական այս եռանդը ցոյց կու տայ որ այս անգամ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի հիմերը ամուր հողի վրայ պիտի դրուին։

Ուրեմն, խումբերուն եւ իմ կողմէ, հրճուանքով կ'ողջունեմ բոլոր փոքր եղբայրներս որոնք մինչ այժմ սկաուտի դրօշին տակ համախմբուած՝ վաղուան փառքը հիւսելու ճիգին մէջ կը գտնուին» (*Հայ Սկաուտ թիւ* 5, 1920)։

Ատանայէն և Մերսինէն զատ, Տարսոնէն՝ Հայ Արիներու Վարչութիւնն ալ 21 *Նոյ.*1919 *թուակիր նամակով, Պոլսոյ կեդրոնական վարչու-*

ՄԻՔԱՅԵԼ ԻՇԼԻՄԻՃԵԱՆ

ՀԱՄԱՋԱՍՊ ՓԱՆՈՍԵԱՆ

թենէն կը խնդրէ բարոյական օժանդակութիւն, ուղղութիւն և սկաուտական գրականութիւն

Այս նամակները անպատասխան չեն մնար: Առաջին մարմին մը կը կազմուի որ 1919 Հոկտ. 14ին, հրաւէր կ'ուղղէ Կիլիկիոյ տեղւոյն մէջ բնակող հայ ծնողներուն որ իրենց զաւակները 11–19 տարեկան յանձնեն սկաուտական նորակազմ միութեան խնամքին: Կիլիկիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի կազմակերպութիւնը 1919 Նոյ. 14ին կ'ընտրէ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Կիլիկիոյ Շրջանային Վարչութիւնը:

Նորընտիր Շրջանային Վարչութիւնը մեծ եռանդով գործի կը սկսի: Իր ընտրութենէն չորս ամիս ետք, 1920 Մարտ 28ին, Աբգարեան վարժարանին մէջ կը տարբէ սկաուտական երդման արարողութեան հանդէսներ որոնց կը նախագահէ Տիար Մինրան Տամատեան, ներկայ կ'ըլլան ազգային իշխանութիւն և օտար հիւրեր: Հանդէսներուն խօսք կ'առնեն Տամատեան, Կ. Ատուտաճատուր, Արծրունի և ուրիշներ:

Մարզուանի Անաթոլիա գոլէճը կը վերաբացուի 1919ին: Հայ ուսանողութիւնը կը վերակազմէ ՇԱԻԱՐՇԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ: Շաբաթ 1919 Նոյ. 25ին կը տարբէ իր առաջին դաշտահանդէսը:

Ատաթազարի մասնաճիւղը, անկախ իր ընդհանուր գործունէութենէն, յատուկ ուշադրութեան առարկայ կը դարձնէ հայ վարժարաններէն ներս մարմնակրթանքի գործը: Դպրոցներու մէջ կը կազմէ սկաուտական խումբեր և իր հակողութեամբ ու միջոցներովը կը մարզէ զանոնք: Իսկ Արմաչը, մարզիկ և սկաուտ, խանդավառ եռանդով, կը պատրաստուին, մօտ ապագային, Պոլսոյ մէջ տեղի ունենալիք Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Գ.րդ ոլիմպիականին...:

Աւա՜ղ, տեղի պիտի չունենար այդ ոլիմպիականը, վասն զի մեծ եղեռնէն փրկուած հայ ժողովուրդի մնացորդացը, տակաւին իր վէրքերը չսպիացած, պիտի ստիպուէր քամել իրեն ճակատագրուած դառնութեան բաժակը և անգամ մը եւս գաղթականի ցուպը վերցնելով պիտի քալէր դէպի անծանօթ և անհարազատ հորիզոններ՝ ցրիւ գալով աշխարհի չորս ծագերուն...:

ARAM webaram.com

Գ.— ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

Պատերազմի ամբողջ տեւողութեան հայկական արտասահմանը կը-տրուած էր Պոլսէն ու գաւառէն։ Երբ Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւնը կը հիմնուի, անոր վարիչները, իրենց պաշտօնաթերթի առաջին թիւով իսկ, գաւառին հետ նաեւ արտասահմանի մէջ գործող մարմնակրթական և սկաուտական կազմակերպութիւններուն կոչով մը կը հրաւիրեն կապ պահել իրենց հետ։

Այս կոչին առաջին արձագանգը պիտի գար Գահիրէէն, ուր դեռ 1913ին գոյութիւն ունէր սկաուտական կազմակերպութիւն իր «Գառնուկ» նուագախումբով։ Սկաուտներու յատուկ մարզանքներուն հետ կը կիրարկուէր վազք, ֆութպոլ եւլն.։ Իսկ զինադադարին կազմակերպուած միջազգային տողանցքին, հայ սկաուտները «գերազանցեցին բոլոր օտարները իրենց դրօշակներով, երաժշտութիւնով և կանոնաւոր տողանցքով» (Հայ Սկաուտ թիւ 11)։

Գահիրէ, 1914ին, ունեցած է ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ։ Ասոր վերելքը մեծ ճիգի արդիւնք է եղած։ Այս Միութիւնը 1916ին, Հէլիոպոլիսի մէջ, կը կազմակերպէ մարզահանդէս մը ղեկավարութեամբ Ստեփան Խանճեանի որ հայ և օտար մամուլէն մեծապէս կը գնահատուի։

Գահիրէէն ետք, ահա նաեւ Աղեքսանդրիան, ուր, դարձեալ Ստեփան Խանճեան, իր գործակիցներով զարկ կուտայ հայ տղոց ֆիզիքական դաստիարակութեան ԿԱՄՔ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻՆ մէջ, որ օժտուած է նաեւ մարզավայրով մը։ Մարմնակրթանքին զուգընթաց, կը կազմուի նաեւ սկաուտական և ֆութպոլի խումբեր որոնց միջազգային հանդիպումները յաղթանակներով կը պսակուին։

Սկաուտ խմբապետ Ստեփան Ամիրայեան, Գահիրէէն, նամակով մը կը թելադրէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնական վարչութեան, միջոցներ խորհիլ, բոլոր հայ սկաուտները համախմբելու մէկ դրօշակի տակ, միօրինակ ըզգեստաւորումով նաեւ կիրարկել ընդհանուր դաստիարակութեան մէկ ծրագիր։

Մ. Գ. Ասատրեան, Վանայ հայ սկաուտներու մարզիչը, կը գրէ 25 Փետր. 1920 թուականով.

«Ամէն միջոց կը գործադրենք մեր շարքերը պատանիներով խտացնելու։ Կ'աշխատինք անոնց բարոյական և ֆիզիքական զարգացման։

«Շքեղ երեկոյթ մը, սարքուած՝ Հայ Երիտասարդաց Ինքնազարգացման միութեան կողմէ, Վանայ սկաուտները առաջին անգամ ըլլալով այս երեկոյթին հրապարակ իջան՝ շուէտական մարզանքներով և ջահերով։ Նորութիւն մըն էր Վանայ հայութեան համար։ Անդրանիկ քայլերնիս մեծ քաջալերանք գտաւ։ Սկաուտներուն թիւը այդ երեկոյթէն ետք բարձրացաւ»։

Թուրքիոյ քաղաքական կեանքի նոր յեղաշրջումով, հայերը ստիպուած, պիտի թողէին իրենց բնակավայրերն ու ապաստան գտնէին արտասահման ուր հայկական բազմաթիւ այլ կազմակերպութիւններուն կարգին, Հ.Մ.Ը.Մ. իր առաքելութիւնը պիտի հետապնդէր տարագիր սերունդին ազգային դիմագիծը անաղարտ պահելու համար։

ARAM webaram.com

ՄԱՍՆ Բ·

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

> Հետագայ դարերի հայ մարդը պիտի զարմանայ այն սերունդին վրայ, որ օրհասի տարիներին հերոսական վճռականութեամբ տէր կանգնեց իր անտէր հայրենիքին եւ իր անվարժ ու թոյլ ձեռքով բայց եւ անվեհեր հոգով կարողացաւ աւերակների եւ սովի միջից նոր Հայաստան կերտել:
>
> Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ

Վեց դար հայ քաղաքական կեանքը զուրկ էր գոյութիւն ունենալէ։ Հայ ժողովուրդի աչքերուն մէջ մարած էր ազատութեան յոյսի հեռաւոր նշոյլն իսկ։ Քիչեր էին, ընտրանիներ միայն, որոնք զրահապատուած՝ իրենց հաւատքի ուժով, կը թիավարէին հոսանքն ի վեր։ Մըտքի, հոգիի և զէնքի անձնուրացներ, իջան կրկէս, պատերազմի սարսափի տարիներուն, արհամարհելով իրենց տկարութիւնները, խիզախեցան դարաւոր թշնամիին դէմ դէպի Սարդարապատ, Բաշ-Ապարան, Ղարաքիլիսէ։

Քաոսէն և աւերակոյտէն, որպէս հրաշածին փիւնիկ, իր աճիւններէն կեանք առնող, իր իսկ սեփական ու տքնաջան աշխատանքով աւերակ բոյնը շինող հայորդիներուն հանդէպ, եղբայրական անխառն սիրով լեցուած, օգնութեան կը փութայ արտասահմանը։

Հ·Մ·Ը·Մ·ը որ ոտքի կանգնած ու գործօն դեր ստանձնելու ատակ դարձած կազմակերպութիւն էր, իր ուժերը պիտի լարէր, առաւելագոյն չափերով, օգնելու համար Հայաստանի որբերուն, հայ բանակին ու մանաւանդ մարմնակրթանքի զարգացման։

Անկախ հայրենիքի անդրանիկ քաղաքացի Աւետիք Սահակեանի արտասանած «կեանքի երկաթէ օրէնքի ուժով» լարուած աշխատանքի շնորհիւ, կարճ ժամանակի մէջ, Հայաստան «այնքան ամրապնդուեցաւ որ այլեւս համարձակ կարող էր կանգնիլ քաղաքական ասպարէզի վրայ և իր խօսքը ըսել աշխարհին» և այս ամրապնդումի ընթացքին չմոռցուեցաւ զարկ տալ նաեւ մարմնակրթանքի։

«Անկեղծ հրճուանքով կը տեղեկանանք որ Երեւանի մէջ արդէն կազմուեր է հայ արիներու (սկաուտ) առաջին խումբը և վարչապետ Պ. Խատիսեանի առաջարկուած է գլուխ կանգնիլ անոր։ Նոյնպէս սկաուտապետ Հ. Նազարեան կոչ կ'ուղղէ ամբողջ Հայաստանի պատանեկութեան

ARAM webaram.com

գալ հաւաքուիլ դրօշին տակ, կազմելու սկաուտական խումբերը։ Այս սաթիւ փափաք կը յայտնուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի հետ յարաբերութեան մէջ մտնել» (Հայ Սկաուտ թիւ 3, 1919)։

Հայաստանի մէջ սկաուտական շարժման առաջին լծակներէն մէկը կ՚ըլլայ Ծօրճ Մարտիկեան, որ սկաուտական կեանքէն ներս իր մուտքը գործած էր Պոլիս, Սկիւտարի մէջ կազմուած սկաուտական առաջին խումբին մաս կազմելով։ Պատանի տակաւին, կ՚անցնի Հայաստան, կռուելու թշնամիին դէմ։ Առաջինը կ՚ըլլայ որ Կարսի մէջ կը կազմակերպէ սկաուտական խումբեր։ Կարսի անկումէն ետք կ՚անցնի Ալեքսանդրապոլ ուր հասած էր արդէն Վահան Չերազ. կը դառնայ անոր գործակիցը։ Հայաստանի մէջ, Մարտիկեանէն և սկաուտապետ Հ. Նազարեանէն զատ, սկաուտական խումբեր կազմելու առաջին աշխատանքներուն իր լայն բաժինը կը բերէ նաև Եղնիկ Քաջունի որ նոյնպէս Պոլսէն անցած էր Հայաստան։ Ահա Եղնիկ Քաջունիի առաջին նամակը, ուղղուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութեան։

Երեւան 15 Նոյ. 1919

Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութեան
Կեդրոնական Վարչութեան - Կ. Պոլիս

Յարգելի ընկերներ.

Բոլորովին անակնկալ մը, Պոլսէն, ընկերներէն մէկը, իմ հասցէիս ղրկած էր «Հայ Սկաուտ»ի առաջին թիւը:

Անսահման հրճուանքով կարդացի ի հարկէ վերյիշելով անցեալի բոլոր քաղցր օրերը... Ձեր մարզած սերունդն է որ պիտի կազմէ ռահվիրան եւ դրօշակիրը հայ ժողովուրդի գնացքին՝ դէպի լուսաւոր բարձունքներ, դէպի լուսաշող քաղաքակրթութիւն:

Երեւանի մէջ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի միւս բոլոր կեդրոնները, պիտի աշխատինք տարածելու այդ նոր գաղափարը գործով, եւ վստահ ենք, իրապէս պիտի ունենայ մեր հոգիներուն վրայ, մոգական գաւազանի ազդեցութիւնը:

Կրթական Նախարարութիւնը անսահման խոստումներ ունի եւ կարելի է ըսել որ արդէն գործի սկսած ենք:

Անպայման կը թղթակցիմ ձեր թերթին, ջանալով ձեզ հաղորդել, օրը օրին, ամէն մանրամասնութիւն եւ նոյնիսկ լուսանկարներ։

Սիրով՝
Եղնիկ Քաջունի

ARAM webaram.com

Քաջունիի նամակէն ետք, երեւանէն պոլիս կը վերադառնայ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի սիւներէն Գ. Մերճանով որ Հայաստանի մէջ ակաուտական ու մարզական կեանքի վերաթերեալ, նա՛եւ կրթական Նախարարին պարտադրութիւններուն շուրջ, կու տայ հետեւեալ զեկոյցը։

«Հայաստանի լուսաւորութեան (կրթական) նախարարութիւնը մտահոգութեան առարկայ ըրած է նաեւ մարմնակրթական և ակաուտական չարժումը։ Ներկայիս Հայաստանի մէջ կան 20·000 երկաեռ որբեր որոնց 6·000ը երեւանի մէջ են։ Ասոնք կը հետեւին մարզանքի, ուսուցիչ ունինք եգնիկ Քաջունին և Ձեխ մը որ կառավարութիւնը յաուուկէն բերել տուած է այս նպատակով... Գործ մը կայ մէջտեղ որ պէտք ունի ՄԱՐԴԻՒ և անձնուէր մարդու։

«Ակաուտներ կան, սակայն, այս տեղիններուն պէս ամէն դիւրութիւն չունին, բոպիկ ոտով մարզանք եւ պտոյտներ կ'ընեն ցոյնիսկ աղջիկները։ Նախարարութիւնը ընդարձակ մարզարաններ յատկացուցած է։ Ամերիկեան որբախնամն ալ իր որբանոցներուն մէջ բաւական ոյժ կուտայ մարզական գործին։

«Սակայն կառավարութիւնը կ'ուզէ հաստատուն և կանոնաւոր հիմերու վրայ դնել չարժումը, որուն համար մէկ միլիոն րուպլիի պիւտճէ մը կը պահանջէ խորհրդարանէն և յոյս կայ որ խորհրդարանը պիտի վաւերացնէ այս գումարը։ Թիֆլիսի մէջ տեսակցութիւն ունեցայ կրթական նախարար Պ. Նիկոլ Աղբալեանի հետ որ Պոլսոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի աշակցութիւնը կ'ուզէ Հայաստանի մէջ եւս տարածելու նոյն չարժումը։ Երեւանէն դարձին, պիտի գրէ հոս կեդրոնին որ չուէտական մարզանքի մասնագէտ ուսուցիչ մը ղրկենք հոն տեղւոյն վրայ գոնուող մի քանի ուժերուն հետ կազմակերպելու համար այս կենսական գործը։

«Պէտք է պատրաստ կենանք նախարարական կոչին և կարելին նոյնիսկ քիչ մըն ալ անկարելին գործ դնելու համար պէտք եղած ուժը հաւաքենք ղրկելու համար հոն՝ ուր գործ կայ և գործիքի պէտք կայ» (Հայ Սկաուտ 5, 1920)։

Ազգային ու քաղաքական ըմբռնումի խոր դիտակցութեամբ, Հայաստանի Բանակի ՕՐՈՒԱՆ առթիւ ՀԱԸ ՍԿԱՈՒՏ, 16 Փետր. 1920ի համարին մէջ, վճարեցի՛ք Ձեր Պարտքը Հայ Բանակին խորագրով կոչ կ'ուղղէ։

Այս կոչին ամենէն առաջ կը պատասխանէ Հ.Մ.Ը.Մ.ը Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ զօրակոչի ենթարկելով իր բոլոր միջոցները հըսկելով թէ հանգանակութեան և թէ այդ առթիւ կատարուած հանդիսութիւններուն։

Հայաստանի կրթական Նախարար Պ. Նիկոլ Աղբալեանի թելադրութիւնով, առողջապահական բաժնի վարիչ բժշ. Վ. Արծրունի ՀԱԸ ՍԿԱՈՒՏ թերթին կը յղէ հետեւեալ նամակը։

ARAM webaram.com

Հ. Հ.
ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ԱՐՈՒԵՍՏԻ
Թիւ 38
2 ՅՈՒՆ. 1920
ԵՐԵՒԱՆ

ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏ թերթի Պատ. խմբագրութեան

Հանրային Կրթութեան եւ Արուեստի Պ. Մինիստրը որի սրտին շատ մօտ է մարմնակրթութեան գործը, յանձնարարել է ինձ յայտնել Հ.Մ.Ը. Միութեան իր գոհունակութիւնը Կ. Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցող սկաուտական շարժման առիթով: Յաջողութիւն ցանկանալով Ձեր ազգօգուտ ձեռնարկութեանը, Պ. Կրթ. Մինիստրը խնդրում է ձեր պատուական թերթից տաս օրինակ ուղարկել Հ. Կրթ. Մինիստրութեան անունով. բաժանորդագինը կ'ուղարկուի:

Իմ կողմից եւս, ի բոլոր սրտէ ցանկանում եմ ծաւալումը Ձեր սքանչելի գործին, որը գալու է ամրացնելու մեր մատաղ անկախութիւնը, բարձրացնելով մեր ազգի ֆիզիքական ու բարոյական կորովը:

Երեւանի մատաղահաս սկաուտներն եւս յղում են իրենց եղբայրական սիրոյ ողջոյնը իրենց Պոլսեցի եղբայրակիցներին, եւ յոյս են յայտնում որ մօտ է ապագան, երբ Մայր Միացեալ Հայաստանի գրգում ձեռք կտան իրենց եղբայրակիցներին:

Եթէ նեղութիւն չէք համարի, խնդրում եմ բարեհաճեցէք ուղարկելու ինձ «Հայ Սկաուտին Օրինագիրը» նաեւ հաղորդեցէք ինձ սկաուտի զգեստի արժէքը:

Հայաստանի Կրթութեան եւ Արուեստի Մինիստրութեան
բժշկա-առողջապահական բաժնի վարիչ

Բժշ. Վ. Արծրունի

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչութիւնը ինքզինք կը գտնէ աւելի լաւ կազմակերպուելու հարկադրանքին տակ որովհետեւ «Նամակներ կը ստանանք, կը գրէ Հայ Սկաուտ, մարզական և սկաուտական նոր նոր միութիւններէ՝ իրենց հետ յարաբերութիւն հաստատելու։ Մենք կը փափաքինք յանուն ուժի, տնտեսականութեան և օգուտի որ այս հաստատուածները գան միանան Հ.Մ.Ը.Մ.ի Բարձրացիր Բարձրացուր *նշանաբանին տակ։*

«Ահա՛ հայրենիքը մեզ պարտականութեան գլուխ կը կանչէ, շինարար աշխատանքի զանգակը հնչելու մօտ է և այս աւեր հայրենիքին մէջ մենք պէտք ունինք ծրագրուած միութիւններու, կազմակերպուած ձեռնարկներու, որոնց շնորհիւ ամենակարեւորներէն է սա մեր պատանիներու կազմակերպութիւնը։ Ասոնք պիտի շէնցնեն այդ ամայութիւնները, միակամ և համաքայլ ձեռք ձեռքի տալով պիտի հիմնադրեն նոր ցեղը,

ARAM webaram.com

հայ քաղաքացին... Լուրջ կերպով խորհինք և միտնանք որոշ, հաստատ ծրագրի մը շուրջ աշխուժօրէն տանելու համար նոր հայրենիքի նուիրական դժուարութիւնները»։

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ, ահա՛ օրուան կարգախօսը ուղղուած գաղութներու սկաուտական կազմակերպութիւններուն. *«Այսօր մենք պէտք կը զգանք կրկնել այս հրաւէրը յանուն ուրիշ շատ կենսական պահանջի մը, որ մօտ օրէն, թերեւս ամիս մը վերջ, մեզ պարտականութեան գլուխ պիտի կանչէ։*

«Ներգաղթն է այս.

«Ո՛չ մէկ ատեն, մենք, սկաուտական կազմակերպութիւններս, այնքան օգտակար պիտի կրնանք ըլլալ, որքան մեր ժողովուրդէն մնացած բեկորները դէպի ԵՐԿԻՐ առաջնորդելով»։ Հրամայական է այդ պարտականութիւնը որովհետեւ ահա՛ «կը լսենք հայրենահրաւէր փողը, մեզի է այս հրաւէրը» կը գրէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի պաշտօնաթերթը Հայաստանի անկախութեան երրորդ տարեդարձին առթիւ եւ չուշանար հայրենիքի Կրթական Նախարար Պ. Աղբալեանի հրաւէրը ուղղուած՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիկներուն։

Հ. Հ.
ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ԱՐՈՒԵՍՏԻ
ԹԻՒ 145/1789
28 ԱՊՐԻԼ 1920 Թ.
ԵՐԵՒԱՆ

Կ. Պոլսոյ Հայաստանի Հանրապետութեան դիւանագիտական միսիային

Ի լրումն նախարար Աղբալեանի հեռագրի, որով խնդրում է երկու մասնագէտ սկաուտ պետեր յղել Երեւան, պատիւ ունիմ տեղեկացնելու որ մինիստրութեան ծրագիրն է Հայաստանի մէջ ամենալայն չափով տարածել սկաուտութիւնը, բայց դրան արգելք է հանդիսանում հմուտ մասնագէտների բացակայութիւնը: Ուստի եթէ տակաւին չէք ղրկած մարզիչներ, խնդրում եմ բարեհաճէք առանց յապաղելու կատարել Պ. Նախարարին խնդիրքը, որովհետեւ ժամանակն անցնում է եւ կարիքը անսահման:

Հանրային Կրթութեան եւ Արուեստի Մինիստրութեան
բժշկա-առողջապահական բաժնի վարիչ

Բժշ. Վ. Արծրունի

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պաշտօնաթերթը այս նամակը հրատարակելէ ետք, կ՛աւելցնէ. «Օրէ օր կը ծանրանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի գործը, և միութիւնը իր ճիգին ծայրագոյն աստիճանին հասած ըլլալով հանդերձ, ստիպուած է հանիլ նաեւ մայր երկրի կոչին, իր գերագոյն պարտականութեանը, որ իր նպատակն է։ Սակայն դիտել կուտանք մասնաւորապէս Միութեանս

ARAM webaram.com

պատուակալ նախագահ Ս. Պատրիարքին որ ուշադրութեան բաժին մը յատկացնէ մեզի, բարոյական աջակցութենէ զատ նիւթական օժանդակութեան աղբիւր մը ցոյց տայ միութեանս սա նեղ օրերուն մէջ որ անյետաձգելի պահանջքը ունի հասնելու եղած ստիպողական խնդրանքին»։

Կարելի չէր ուշանալ սակայն։ Կրթական Նախարարի հրաւէր-կոչէն՝ Հայաստանի քառասուն հազար որբերու ձայնը կը հասնի զգայուն ականջներու։ Երեք նուիրեալներ, Վահան Ձերազ, Տիգրան Խոյեան և Օննիկ Եազմաճեան արհամարհելով բոլոր դժուարութիւնները, Հ.Մ.Ը.Մ.ի և ազատագրուած հայրենիքի սուրբ դրօշակները ամուր բռնած իրենց ձեռքերուն մէջ, հարազատներու և բարեկամներու բարեմաղթութիւնները ընդունելէ վերջ, կը բարձրանան նաւ դէպի աւետեաց երկիր — Մայր Հայաստան։

Երեք մարզիչներու մեկնումէն անմիջապէս ետք, կը հասնի Եղնիկ Բաջունիի երկրորդ նամակը·

... «Խառնակ է մեր դրութիւնը, հիմա զինուոր եմ. մարզանք կ՚ընեմ ամէն առաւօտ, իմ թաղի մօտ 200 երիտասարդներու մարզանքի դասը ինծի յանձնուած է։ Յունիսի մէկին արդէն դպրոցները կը վերջանան, որմէ վերջ ես բոլորովին պիտի նուիրուիմ աշակերտուհիներուս, սկաուտական խումբին և զինուորներու մարզումին։

«Իմ սկաուտներուս ԱՐԾՈՒԻԿ գունդը կը բաղկանայ 12–18 տարեկան մօտ 200 աղջիկներէ։ Վերջին ծայր ծանրաբեռնուած եմ։ Արդէն մէկ ու կէս ամիս է սկսած եմ կազմակերպութեան, 82.000 ռուբլի դրամ առած եմ, ունինք չորս թմբուկ, 12 սրինգ, ազգային գոյներով ժապաւէններ, ազգային դրօշակներ՝ մեծ ու փոքր 25 հատ։ Այդ դրամով անմիջապէս միատեսակ գլխարկներու պատրաստութեան սկսայ տեղական միջոցներով։ Երեք սրահ լեցուն շերամ կը պահենք, շուտով կը ստանանք անոնց արդիւնքը, և անմիջապէս կը սկսինք կոշիկներուն ծախսել, ամենադժուարը հագուստներն են, բայց պիտի աշխատինք։

«Այստեղ կազմեցի նաև լաւ խաղացող սպաներէ և կիմնազիայի մեծ աշակերտներէ ֆութպոլի ուժեղ խումբ մը»։

Հաճոյքով և հպարտութիւնով կը հրատարակենք, այս և նման նամակներ, կը գրէ ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏ, որովհետև «Մայր երկրի մէջ ամենապզտիկ սկաուտական շարժումն իսկ մեզի թանկագին է և կը գուրգուրանք անոր վրայ։ Այսքան նեղ և դժնդակ պայմաններու մէջ հետապնդել այս հայրենասէր շարժումը, ցոյց կու տայ ցեղին անընկճելի ոգին։

«Մեր կորովի Եղնիկը անշուշտ բաւական մը մխիթարուած ու քաջալերուած պիտի զգայ իր կողքին գտնելով Հ.Մ.Ը.Մ.ի երեք մարզիկները որ մեկնեցան, կը յուսանք, որ օտար մարզիչին դերը աւարտած կ՚ըլլայ և հայ պատանին հայ լեզուով կը լսէ մարզանքի հրահանգները»։

Հայաստան մեկնող մարզիչներէն Վահան Ձերազ, իր ճամբուն վրայ, կը գրէ Պոլիս։

«Տրապիզոնի առջև տեղեկացանք որ այնտեղ պատանեկան միութիւն կայ և մարզանք կ՚աւանդուի որբերուն։ Անմիջապէս նամակ գրե-

ARAM webaram.com

ցինք ցուցմունքներ տալով, քաջալերելով և հրաւիրեցինք կապ հաստատել Հ.Մ.Ը.Մ.ի հետ։ Ղրկեցինք «Ամենուն Մարմնամարզ», «Սկաուտական օրինագիրք», ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏ կնքուած՝ մեր կեդրոնի կնիքով, այս եղաւ մեր առաջին պաշտօնական ակտը։ Դուք ընթացք տուէք գործին, գրեցէք Տրապիզոն։

«Պաթում հասանք բոլորովին կազդուրուած և պատրաստ աշխատանքի։ Այստեղ գտանք մեր Եղիշէն (Թոջունի)։ Անոր դիրքը շատ բարձր է։ Շատ խոստումներ ըրաւ, իր պահեստէն մեզի տալու սկաուտական հագուստի կտաւ, գուլպայ, ոտնաման և ապագային ալ մարմնամարզական ամէն կարևոր գոյքեր հայթայթելու խոստում։

«Տղաք, մեր կատարելիք գործին ու ծրագրին բաղդատած, մեզ հետ բերած գոյքերը և քարոզչութեան հրատարակութիւնները անհամեմատ ջնջին են։ Պէտի խնդրենք որ առաջին առիթով կրկնէք քանակը։

«Տղաք, հայկական գոյներով ժապաւէն, հայկական կամ սկաուտական քօքարդ, հայկական փոքր դրօշակներ, թուղթէ կամ կտաւէ, ինչ որ կրնաք ղրկեցէք։

«Մեզ զօրավիգ պիտի ըլլան մեր վարչական և մանաւանդ ընկերական անուշ ու անքակտելի կապերը։ Մեզ մոռացութեան մի՛ տաք։ Ենթադրեցէք թէ այդտեղ ենք, ձեզ մօտ, կեդրոնը։ Միշտ բաժին հանեցէք ձեր յուշերէն, ձեռնարկներէն, գաղափարներէն, գործերէն։ Գիտցէք որ մեզի չէ որ կուտաք այլ Հայաստանին»։

Տիգրան Խոյեան երկրորդ նամակագիրը, Պաթումի մէջ ռուս և հրեայ սկաուտներուն շարքին կը ծանօթանայ նաև հայ սկաուտներու որոնց թիւը 20ի կը հասնի։ Անոնց կը թելադրէ թիւէն աւելի որակին կարևորութիւն տալ, խոստանալով ամէն տեսակ աջակցութիւն ու կ'աւելցնէ, խօսքը պոլսեցիներուն ուղղելով «ի՛նչ լաւ կ'ըլլար տղաք, եթէ անոնց օրինակ մը ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏ յատկացնէիք... դրօշնիս պէտք է ամէն տեղ իր քաղցր ու մաքուր շունչը տարածէ. չէ՞»։

Հայաստանի ճամբուն վրայ տակաւին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիչները, առիթ չեն փախցներ՝ օգտագործելու ու տարածելու Հ.Մ.Ը.Մ.ի քաղցր ու մաքուր շունչը հայ պատանիին ու երիտասարդին վրայ։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ական մարզիչները Հայաստան հասնելնուն պէս, կ'անցնին իրենց պաշտօնին։ Որպէսզի գաղափար մը տանք, այդ օրերու ֆութպոլի մրցումներէն, արձանագրենք հետևեալը։

Աղէքսանդրապոլի մէջ 26 Սեպտ. 1920ին տեղի կ'ունենայ տեղւոյն Մեծն Վարդան և Երևանի Սպորտ ակումբին միջև փոխվրէժի ֆութպոլի մրցում մը։ Առաւօտ կանուխ, մունետիկը, փողոցէ փողոց կը կանչէ.

— «Լսօ՛ր, էս սըհաթին, ձէն կու տա՛մ, լսեցէք։

— «Էս օր, ժամը 4ին, Երևան և Աղեքսանդրապոլ ֆութպոլի մըրցում ունին։

— «Շտապեցէք ձեր տոմսակները գնել»։

Որոշուած ժամուն ժողովուրդը «քաղաքին նորոյթ» համարուող մրցումին համար կուգայ։ Կարգապահութեան կը հսկեն սկաուտներ և ոս-

ARAM webaram.com

տիկաններ «կար զինուորական նուագախումբ և Շիրակի եռանդուն նահանգապետը՝ կարօ Սասունին, որ փութացած էր խաղաղաշէն»։

Խումբերը դաշտ կ'իջնեն իրենց գոյներով։ Աղէքսանդրապօլի խըմբապետը «կուրծքին վրայ կը կրէ վարդան Զօրավարին մեծադիր, գունաւոր պատկերը»։ Օրուան իրաւարար կը կարգուի Տիգրան Խոյեան։ «Տիգրանին բծախնդիր աչքիչը այնքան անընդհատ կը սուլէր որ անիրազեկը պիտի կարծէր թէ ֆլիւթով accompagnement կ'ընէր խաղին...»։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի կեդրոնական վարչութիւնը չզոհացաւ միայն մարզիչ ղրկելով Հայաստան և անոնց հետ՝ գիրք, թերթ ու գոյք, կար կենսական խնդիր մը· որքերէն պիւզանտեաններ պատրաստել ու հայրենիք ղրկել։ Այս նպատակին համար որքեր հաւաքուեցան Արմաշի դպրեվանքը, թէ ինչպէ՛ս·

«1919ի փետրուարի սկիզբը, կը գրէ Հայկ Սէրէնկիւլեան, Ատաբազարէն Արմաշ այցելութեան, գաղափարը ունեցայ մեր դպրեվանքը վերածել գործնական գիւղատնտեսական վարժարանի, անապատներէն գարձող մեր որքերէն 200 հատ հոն տանիլ և անոնցմէ երկու տարուայ դաստիարակութեամբ, Հայաստանին հասցնել գիւղատնտեսներ»։

Պոլիս գարձին այս ծրագիրը կը ներկայացնէ Ս· Պատրիարքին, եղիչէ եպ· Դուրեանին և Ազգ· վարչութեան։ Ծրագիրը ընդունելութիւն կը գտնէ։ Որքերը կը հաւաքուին։ Եօթը պաշտօնեայով գործի կը ձեռնարկուի։ Ամենէն մտահոգիչ կէտը՝ տարբեր միջավայրերէ հաւաքուած այդ 200 որքերուն հայերէ դաստիարակութիւնը կ'ըլլայ։

«Հ·Մ·Ը·Մ·ի դրօշակը և սկաուտական ծրագիրը եղան մեր գործին յաջողութեան գլխաւոր ազդակները»։

1921ին 25 գիւղատնտես տղաք պատրաստ պիտի ըլլային Հայաստան մեկնելու· սակայն 1920ի կոտորածը կը քանդէ այդ մեղուանոցը։ Բոլորը մէկ Պոլիս չունէ կ'առնեն։ Պոլսոյ կեանքը տղոց խորթ կու գայ։ Անհամբեր Հայաստան մեկնելու կը սպասեն։ Եւ վերջապէս «1920 Օգոստոս ամառ գեղեցիկ օր մը Ղալաթիոյ քարափը հազարաւոր երկաթ հայրենասէր հաստարակութիւն մը հաւաքուած էր ի տես մեր չոգենաւին որ զարդարուած էր ֆրանսական և հայկական եռագոյններով և Հ·Մ·Ը·Մ·ի դրօշակով։ Անկախ Հայաստանի ճանապարհն էր որ մեր 126 սկաուտները պիտի բռնային՝ իրենց հեւէն քաշելու համար ցիրուցան բազմութիւններ։

«Հայ սկաուտը Հայաստանի ճանապարհին վրայ իր առաջնորդողի դերին մէջն էր։ Հ·Մ·Ը·Մ·ի անձնուէր ներկայացուցիչները իրենց դրօշակը մեզ նուիրած ատեն այնքան խորապէս զգացած չէին իրենց ձեռնարկին ու գործին մեծութիւնը»։

Պաթումի մէջ հազարաւորներ կը դիմաւորեն ներգաղթող որքերը։ Հազարներու մէջ առաջին գծի վրայ կուգայ Հայաստանի ներկայացուցիչ Աթապէկեանը որ ընդունելութիւն կը սարքէ և յաջորդ օր մեծ չուքով, չոգեկառքով ճամբու կը դնէ։ Թիֆլիսի մէջ, սկաուտական տարազով ու նուագախումբի առաջնորդութեամբ, փողոցէ փողոց անցնելով, կանգ կ'առնեն Հայաստանի հանրապետութեան չէնքին առջեւ որուն

ARAM webaram.com

Պոլսէն Հայաստան մեկնող հայ որբերը:

ARAM webaram.com

պատչգամէն Տիգրան Պէկզատեան քարեգալուստի խօսք կ'ուղղէ որմէ ետք կ'առաջնորդուին նոյն չէնքին ներքնասրահը։

«Անօթի էինք, կը գրէ Սերէնկիւլեան, բայց մեր յուզումէն և խանդավառութենէն ոչինչ կերանք։ Հայաստանի զօրավարներ, գործիչներ, դեսպան, զանազան նախարարութիւններու ներկայացուցիչներ, հոն են, սեղաններուն չուրջ երեխայի նման ուրախ խանդավառ յուզումով լեցուն։ Երա՞զ թէ իրականութիւն։ Այդ վայրկեանը կեանք մըն էր մեզի համար, մոռցած էինք մօտիկ անցեալը ու վաղուան մեծ յոյսը մեր առջեւն էր ՑԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ խմբերգով կը յառաջանայինք փողոցէն»։

Գիշերը, չոգեկառքով ճամբայ կ'ելլեն դէպի Հայաստան։ Մեծ անձկութեամբ կը լուսցնեն, որովհետեւ հակառակ ազգ բուռն փափաքին խաւարին մէջէն անկարելի կ'ըլլայ բան մը տեսնել։ Առաւօտեան «պայծառ ու ջինջ» արեւով կը հասնին Երեւան։

«Բնութիւնը մեզ հետ կը խաղայ, Հեռո՞ն Աստուածատուր Մասիսը, փառապանծ գագաթով վեհօրէն կը հսկէ Հայաստանի վրայ, ի տես անոնց անկարելի է կորաքամակ կենալ ու մենք ուղիղ, հպարտ և յաղթական քայլերով կը յառաջանանք — նուագախումբը կը նուագէ ԱՐԻ ԾԱԳԵՑ ՋԻՑԹՈՒՆՑԻՆԵՐ։

«Երեւանի բնակիչները յանկարծակիի եկած էին։ Ամէն կողմէ կը վազէին դէպի մեզ — հայեր են, հայեր են բացագանչելով։ Այո՛, հայեր էինք և կ'երթայինք մեր հարազատ կառավարութեան հպատակութիւն յայտնելու։

«Վերը պատչգամին վրայ հայ նախարարներ՝ գլխաւորութեամբ վարչապետին, կ'ողջունէին սկաուտական մեր երդումը, — կ'երգնուինք հաւատարիմ մնալ Ազգիս ու Հայրենիքիս —։ Համօ Օհանջանեանը արտասուախառն աչքերով կը չնորհաւորէ ազգին հարազատ զաւակները։ Հայաստանի քաղաքացիներ էինք այլեւս — Մեր սկաուտները երջանիկ էին» (Ռահանամեակ)։

Արմաշի գիւղատնտեսական դպրոցի սկաուտներու Երեւան հանդիսութիւնը առիթով նախարարութիւնը բացօթեայ հանդէս մը կը կազմակերպէ։ Այս հանդէսին յայտնութիւն մը կ'ըլլայ 250 աղջիկներու «հպարտ, ուղիղ քայլերով, գեղեցիկ, ազատ մարզական չարժուձեւերով» մուտքը։ Հակառակ այս յաջողութիւններուն, Չերազ կը գրէ· «մենք քիչ ենք, իսկ գործը հսկայ, այդ պէտք է լաւ գիտնաք, այստեղ Հայաստան է, մեծ է արդէն ու պիտի մեծնայ, կարելի չէ գործել մանաւանդ չորս հոգիով ան ալ իրարմէ հեռու։

«Զօրս հոգի ենք և պիտի մարմնակերթե՞նք Հայաստանը։ Պիտի կազմենք սկաուտական խումբեր, պիտի հայացնենք լեզուն, հրամանները, խաղնուածքները, ոգին։ Պիտի մանենք օրբանոցները ուր հազարներու զանգուած մը կայ· անանուն, անգոյն, անժպիտ և ամայի անգին։ Պիտի հսկենք դպրոցներուն, պիտի զբաղինք մամուլով — կարս արդէն թերթ կը հրատարակէ՝ ՀԱՑ ԱՐԻ։ Պիտի վարենք կեդրոնի գործ, կապ պահելով թէ՛ ձեզ, թէ՛ նախարարութիւններուն և թէ մենք մեր միջեւ։ Արշա-

ARAM webaram.com

ՄԱՍԻՍ

ARAM webaram.com

ւանքներ, քննական պատյաններ պէտք է կատարենք։ Նիւթ, գոյք, պզեստեղէն պէտք է ճարենք երկրի մը մէջ ուր ոչինչ կայ։

«Ձեր ղրկած մի քանի կտոր գրքերը, թերթերը, գոյքերը նամակները, մեզ համար կ'ունենան բարոյական խիստ մեծ նշանակութիւն։ Նոր չրջաններ ալ պիտի կազմակերպենք սակայն դրօշակներու, սկաուտական դրօշակներու համար ձեր ղրկած կտաւները չափազանց անբաւական են։ Կանանչ, դեղին, սրճագոյն, նարնջագոյն բնաւ չկան. չատ նեղը ենք... իսկ փողկապի, հագուստի, գլխարկի մասին խորհած իսկ չունինք։ Հայաստանի սկաուտները սեւ հագուստ են ընդունած տրամադրած կտաւով։ Ձեր յառաջիկայ քօքարթաբաչխումը յատկացուցէք Հայաստանի սկաուտներուն։

«Տղա՛ք, ինչպէս կը տեսնէք, գործը ինքնին մեծ ու դժուար ըլլալէ զատ ամէն օր յարուցուած նոր դժուարութիւններով կը բարդանայ։ Այս բոլորը գրեցի ո՛չ թէ որեւէ յուսահատութիւն արդարացնեմ կամ մօտակայ ձախողութիւն մը բացատրեմ, ո՛չ։ Մենք ոչ պիտի յուսահատինք և ո՛չ ալ պիտի ձախողինք, գրեցի որպէսզի գաղափար մը կազմէք մեր գործին մասին և ըստ այնմ չափեցէք մեր ակնկալութիւնները և յոյսերը։

«Ներեցէք որ գրեմ տակաւին։

«Անցեալ օր Էջմիածին գացինք։ Քալելով գացինք, քալելով եկանք իբր ճշմարիտ սկաուտներ։ Ինձ հետ էին Եղնիկը, Տիգրանը և Պոլսէն Արմաշի աշակերտներու հետ եկած գիւղացիներու խումբ մը, կոպեռնիկ Թանտրճեան, Փարթամ, Արըճեան եւլն։ Այնտեղ սկաուտական գործով ալ զբաղեցանք։

«Գիտէ՞ք Հ.Մ.Ը.Մ.ը մենք այստեղ կը կարդանք սապէս Հայաստանի Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն։ Մօտ առնէն պիտի այցելենք նաև Սարը Ղամըշ, Ղարաքիլիսէ, Ձնլալ Օղու և Տիլիճան»։ (Հ.Սկ. թիւ 23—24)։

Հայաստանէն տխուր լուրեր կը հասնին՝ «գորշ վարագոյր մը իջած է» հոն։ Անատոյգ կացութեան ենթարկուած է երկիրը։ Հակառակ այս իրողութեան Հ.Մ.Ը.Մ.ական մարզիչները առանց յուսահատելու կը չարունակեն իրենց առաքելութիւնը։ Տղաքը կարծես աւելի խանդով ու նուիրումով յարած են սկաուտական գործին։ Զանազան ճակատներ կը ըզրկուին սկաուտներ որպէս՝ սուրհանդակ, մթերանոցներու հսկիչ, կարմիր խաչ։

Օրերու հետ պիտի ծանրանար Հայաստանի կացութիւնը։ Թշնամիները հզօր էին իսկ ինքը տկար, ազազուն, հազիւ ոտքի եղած ու ազատ չնչելու համար թոքերը բացած։ Նոր բռնակալը անգութ էր։ Հայաստան կ'անճիտուի իր բանակէն, իր պետական կեանքէն։ Երեսփոխանական պալատի պատշգամբէն կ'իջնէ արիւնով ձեռք բերուած հեռագրը, տեղը կը բարձրանայ անհարազատ օտարը...

Իր լաւագոյն զաւակներէն կը կացինահարուին բանտերու մէջ, կ'իյնան փետրուարեան ապստամբութեան օրերուն։ Շատեր կ'աքսորուին Սի-

ARAM webaram.com

պերիա, ուրիշներ կ՚ապաստանին սահմաններէն դուրս։ Հ.Մ.Ը.Մ.ական մարզիչները ատեն մը կը շարունակեն իրենց առաքելութիւնը։ Անոնք ալ ստիպուած կը թողուն երկիրը։ Հոն կը մնայ Զերազ որ 1924ին կը վարձատրուի տխրահռչակ Չեկայի անողորմ գնդակով...։

Հ.Մ.Ը.Մ., անբաժանելի մասը հայութեան, իր բոլորանուէր աջակցութիւնը բերել էր նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետութեան վերելքին՝ Կարմիր սարսափի առաջ չէր որ պիտի նահանջէր հրապարակէն։ Անհաւասար պայքարին մէջ, որ հայութիւնը կը մղէ ներխուժող կարմիրներու դէմ՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ղեկավարներն ու մարզիկները ցուցաբերեցին օրինակելի կարգապահութիւն և զոհողութեան բարձրագոյն չափանիշը։ Իջաւ սև վարագոյրը Հայաստանի Հանրապետութեան վրայ ու անկախութեան սիրոյն հայութեան ընծայաբերած արեան մէջ Հ.Մ.Ը.Մ. ունի իր նուիրական բաժինը։ Ինկան Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ Հայաստանի հողին վրայ ու ուրիշներ մահացան աքսորավայրերու մէջ։ Շատեր մնացին հոն՝ շարունակելու նոր սերունդներու դաստիարակութեան սրբազան աշխատանքը։

Ջնջուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ. անունը հայրենիքի մէջ՝ բայց անմահ հոգին այս պանծալի միութեան՝ պիտի տեւէ այնքան ատեն որ խումբ մը հայեր կան մտահոգ՝ նոր սերունդներու ֆիզիքական դաստիարակութեամբ։

ՄԱՍՆ Գ·

Հ. Մ. Ը. Մ. ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

Մեծ եղեռնին յաջորդող զինադադարի քանի մը տարիներու ընթացքին, դէպի Պոլիս, Կիլիկիա և գաւառները ներգաղթող հայութեան մնացորդացը, հազիւ իր անտեսութիւնը վերականգնած, քանդուած օճախը վերաշինած և իրեն համար ազգային հաւաքական կեանք առեղծած, կը պայթի Քեմալական չարժումը, «Թուրքիան Թուրքին» նշանաբանով։

Հեռաւոր Անատոլուի մէկ անկիւնէն ծնած այս չարժումը, չնորհիւ մեծերու հակամարտ չահերէն թելադրուած փոխադարձ չահերուն, չուտով պիտի տարածուէր բովանդակ Թուրքիոյ սահմաններուն վրայ և Մուսթաֆա Քեմալ, քաջալերուած Ֆրանքլէն Պիւյսոն — Քեմալ ախուր դաչնագրով չահուած դիւանագիտական դիւրին յաղթանակով մը, Կիլիկիոյ վերըստացումէն վերջ, պիտի դառնար դէպի արեւմտահայ Թուրքիոյ կարուսած հողերը, Իզմիր և Պոլիս, զինու ուժով չուտով վերագրաւելու համար զանոնք։

Տակաւին հոգեկան իր վէրքերու կոտորումը ապրող հայ զանգուածը կը մասնուի նոր տարափի, մօտալուտ հալածանքներու և նոր խաչելութեանց տանջող մտալկումին։ Գաւառներէն մինչև Կիլիկիա, և Կիլիկիայէն, Իզմիրէն և Պոլսէն բազմահազար հայութիւն, ի խնդիր կեանքի, դարձեալ կը վերցնէ գաղթականի ցուպը, իր ֆիզիքական ապահովութիւնը գտնելու համար դրացի ասպնջական երկիրներու, Բուլկարիոյ, Ռումանիոյ, Կիպրոսի, Եգիպտոսի, Լիբանանի և Սուրիոյ մէջ և աւելի ուշ, անտեսական լաւագոյն կեանքի մը ակնկալութեամբ, դէպի Ֆրանսա և մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները։

Պոլսոյ մէջ Հ·Մ·Ը·Մ·ի կեդրոնական վարչութիւնը, 1922, Սեպտեմբեր 16ի իր վերջին նիստին կ'որոշէ Թուրքիոյ մէջ լուծուած յայտարարել Միութիւնը և՝ որպէս հարազատ զաւակը իր ժողովուրդին, հետեւիլ անոր՝ սփիւռքի մէջ չարունակելու համար ազգապահպանումի նուիրական իր առաքելութիւնը։

ARAM webaram.com

Ա.Մ.Ը.Մ.ի երկրորդ եւ վերջին պատգամաւորական ժողովը
Պոլսոյ մէջ:

ARAM webaram.com

Ա․— ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

1922ի աշնան, Թուրքիայէն, առաւելաբար Պոլսոյ և Իզմիրի շրջաններէն, հարիւր հազարներու հասնող յոյն գաղթականներու շարքին նաեւ աւելի քան յիսուն հազար հայութիւն, մաշած և ընչազուրկ, կ՚ապաստանին Յունաստան։ Ասպետական Հէլլադայի զաւակները գրկաբաց կ՚ընդունին մեր ազգակիցները և իրենց ցեղակից գաղթականներուն հաւասար չափով գուրգուրանքի և հոգածութեան առարկայ կը դարձնեն զանոնք։ Պէտք էր սակայն, որ համատարած այս թշուառութիւնը մեղմելու հաւաքական ճիգին, նա՛եւ հայ ժողովուրդը բերէր իր բաժինը։

Հ․Մ․Ը․Մ․ի կեդրոնական վարչութիւնը, Միութիւնը Թուրքիոյ մէջ լուծարքի ենթարկելէ անմիջապէս վերջ, Յունաստան ապաստանող մեր ազգակիցներուն անմիջական կարիքներուն հասնելու առաջադրութիւնով, Եղբ․ Կարօ Ուշագլեանի նախագահութեամբ, կը նշանակէ օգնութեան յատուկ մարմին մը կազմուած՝ հետեւեալ սկաուտ ղեկավար վեց եղբայրներէ — Արշակ Յակոբեան, Մկրտիչ Մալումեան, Ժիրայր Մինթաճեան, Օննիկ Դարբինեան, Միհրան Զարիֆեան և Արա։

Առաքելութիւնը, Պատրիարքարանէն, Հ․Մ․Ը․Մ․ի կեդրոնական վարչութենէն, Յունական դեսպանատունէն և Ազգերու Դաշնակցութեան

Սկաուտական առաքելութեան կազմը
Նստած՝ ձախէն աջ՝ Արշակ Յակոբեան, Մ. Մալումեան
Ոտքի՝ ձախէն աջ՝ Արա, Ժիրայր, Օննիկ եւ Զարիֆեան

ներկայացուցիչներէն վաւերացուելէ վերջ, կը հաւաքէ Պոլսոյ Հ·Մ·Ը·Մ·Ի սկաուտական բոլոր գոյքերը, կը կատարէ նուիրահաւաքում և 1922 Հոկտեմբեր 7ին, 90 հակ հագուստեղէններով, 7 անտուկ դեղորայքով, 6 հակ սկաուտական գոյքերով ու վրաններով և ստանձնելով 750 գաղթականներու հակողութեան պատասխանատուութիւնը փոքր չոգենաւով մը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Ցունաստան։

Առաքելութիւնը կը հասնի Տէտէագաճ և անմիջապէս կը լծուի աշխատանքի։ Հոս իրենց գնահատելի աջակցութիւնը կը բերեն Հայկ Սէրէնկիւլեան, Տօքթ· Տուտի, Հրանդ Քէօսէեան, Առաքել Պետրոսեան, Գ· Փափազեան և Դեր· Փերտահճեան Սրբազան։ Շուտով կը կազմակերպուին նպաստաբաշխումի և բժշկական դարմանումներու գործերը։ Կիւմիւլճինա, Տրամա, Ոքիչէ, Սէրէզ, Քավալա, Սելանիկ, Տէտէ Աղաճ, Աթէնք և տակաւին այլ վայրերու մէջ ապաստանած մեր ազգակիցները կը ստանան հագուստեղէն, կօշիկ, ծածկոցներ և բազմահարիւրներ կը պատուաստուին զանազան վարակիչ հիւանդութեանց դէմ։ Առաքելութեան գործը վերջ կը գտնէ 1923ի Փետրուարին։

Պոլսէն, Իզմիրէն և այլ շրջաններէ Ցունաստան ապաստանող հայութիւնը իր ծոցին մէջ կը հաշուէր բազմաթիւ Հ·Մ·Ը·Մ·ականներ։ Ասոնք իրենց հաստատուած վայրերուն մէջ կը հիմնեն Հ·Մ·Ը·Մ·Ի կորիզներ և մարզական ու սկաուտական կեանք կ'ստեղծեն։ Ապակեդրոն այս գործունէութիւնը սակայն, հեշտ չէր Միութեան Ծրագիր կանոնագրին։ Անհրաժեշտ էր ունենալ կեդրոնական ղեկավարութիւն մը համադրելու, միացնելու համար սպառուած անջատ ճիգերը։ Մկրտիչ Մալումեան, Հ·Մ·Ը·Մ·Ի գործիչ և սկաուտ խմբապետ իր հանգամանքովը, 1924ին կը կազմէ Սկաուտական կեդրոնական յանձնախումբ մը, որմէ վերջ կը կազմուի նաեւ Ցունաստանի առաջին Շրջանային Վարչութիւնը» (Նոր Սերունդ, թիւ 1)։ Շրջանային վարչութեան անդամները եղած են Եղբայրներ՝ Առաքել Պետրոսեան, Ս· Տամլամաեան, Պատուելի Ամէմեան, Յակոբեան և Յովհաննէսեան, Յաքէթեան ֆութպոլի պատասխանատու, Հայկ Տէտէեան և Պետրոս Գայեան սկաուտ խմբապետներ։

Նորընտիր մարմինը կը լծուի ծրագրուած կազմակերպչական աշխատանքի։ Վերջ կուտան ապակեդրոնացման դրութեան և կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը յաջողի անջատ շրջանները կապել կեդրոնին և Հ·Մ·Ը·Մ·Ի Դրօշին տակ մէկտեղել հինգ հարիւր մարզիկներ և սկաուտներ։

Ցնորհիւ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի նիւթական օժանդակութեան, Շրջանային վարչութիւնը մարզական և սկաուտական կարիքներու մատակարարութենէն ետք բաւականի թեթեւցած, իր ճիգերը կը կեդրոնացնէ տըղոց ֆիզիքական դաստիարակութեան համընթաց, անոնց հոգեկան, մտային և բարոյական զարգացման կենսական գործին։ Կը կազմակերպէ հըրապարակային հանդէսներ, դասախօսութիւններ և մշակութային հաւաքոյթներ։ 1926ին կը սկսի հրատարակել Նոր Սերունդ պաշտօնաթերթը որ պիտի ըլլար «աղբիւր հրահանգուելու և դաստիարակութեան» (Նոր Սերունդ, թիւ 1)։

ARAM webaram.com

Ցուցաստանի առաջին Երջանային վարչութիւնը:

Նստած՝ ձախէն աջ՝ Պատ. Եպիս. Սեխեմեան, Ս. Պետրոսեան, Ս. Տամլամեան, Գ. Յարէքեան.
Կանգնած՝ ձախէն աջ՝ Ս. Ս. Յակոբեան, Հ. Տէտէեան, Մ. Մալումեան, Պ. Գայեան, Ս. Նիկողոսեան:

ARAM webaram.com

Ցուցաստանի հայ սկաուտական Ա. եւ Բ. խումբերը 1922ին.
Մէջտեղը՝ Պ. Արամ Կայծակ՝ կեդր. վարչութեան ցախագան,
իր աջ եւ ձախ կողմը երկու կազմակերպիչներ՝ Գայեան եւ Ն. Մաճուկեան:

ARAM webaram.com

Սկաուտական խումբերու թուական յաւելումը և որակի բարձրացումը յատուկ ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ։ Անկախ միութենական բանակումներէ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտները կը մասնակցին նաև միջազգային բանակումներու և կ՚արժանանան օտար պետութեանց բարձր գնահատումին։ Նման բանակումի մը առիթով, «Նոր Սերունդ»ի Թիւ 3ի մէջ կը կարդանք.— «1927ին յոյն կեդրոնին կողմէ կազմակերպուած սկաուտական բանակումին մասնակցեցան նաև հայերը Ա. Մակարեանի առաջնորդութեամբ։ Հայ սկաուտները յոյն սկաուտ խմբապետներու գնահատումով առաջնակարգ և ամենաընտիր սկաուտները յայտարարուեցան»։ Հազիւ քանի մը տարիներու տքնաջան աշխատանքին արդար այս գնահատումը, շքեղ փաստն է մեր ղեկավար եղբայրներուն նուիրաբեր ոգիին և չափանիշը Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաստիարակչական և կազմակերպչական ուժին»։

Կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը հիմնուին մասնաճիւղեր Փիքսի, Սինկրուի, Լիբադմայի, Քօքինայի, Նէօ Ֆալերոնի, Կրէտէի, Միտիլլիի, Սելանիկի և այլ շրջաններու մէջ իւրաքանչիւրը իր վարչական մարմիններով՝ ենթակայ Աթէնքի կեդրոնին։

Մասնաճիւղերու կազմութենէն վերջ, Շրջանային Վարչութիւնը

1929, Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին ողիմպիականի երդման արարողութիւնը՝ Յունաստան: 1929ի ատենապետ Պ. Վահան Ճկլունի (յետոյ Տէր Յարութիւն քհն.՝ վախճանած) Աթոռին վրայ՝ եղբ. Համօ Միհրապեան օրուան ախոյեան, (այժմ Տէր Տաճատ քհն. հովիւ ի Պուէնէս Այրէս):

ARAM webaram.com

կը նախաձեռնէ մասնաճիւղային տարեկան հանդիպումներու որու առաջինը կը գործադրուի 1926ի Ապրիլ ամսոյն։

Առաջին Պատգամաւորական ժողովը կը գումարուի 1927 Հոկտեմբեր 2ին մասնակցութեամբ մասնաճիւղերու 36 լիազօր ներկայացուցիչներու։ Շրջանին Հ.Մ.Ը.Մ.ի գերագոյն այս ժողովները, իւրաքանչիւր տարի, նոյնիսկ երկրորդ աշխարհամարտի փոթորկալի օրերուն երբ երկիրը ներքին և արտաքին թշնամիներու դէմ կենաց և մահու պայքարի մէջ էր, անխափան կը շարունակուէին գումարուիլ։

Տարիներու ընթացքին, տնտեսական պայմաններու հարկադրանքով, յունահայ գաղութէն հազարաւորներու դէպի Ֆրանսա և հեռաւոր Ամերիկա գաղթը պատճառ չէ եղած որ Միութիւնը ընկրկի և տկարանայ, ընդհակառակը, շնորհիւ Շրջանային և մասնաճիւղերու վարչութեանց բոլորանուէր ճիգերուն և անչափ զոհաբերումին, շրջանը տարուէ տարի զգալի վերելք և նոր նուաճումներ արձանագրած է։ Ներկայիս գոյութիւն ունին եօթը մասնաճիւղեր մօտ 700 երկսեռ անդամներով։

Անկախ աթլէթիկ և մարզական խաղերուն, Շրջանային և մասնա-

Յունահայ առաջին ողիմպիականը 1929 Յունիս 30
(Հովանաւորութեամբ՝ Առաջնորդ Մազլըմեան Սրբազանին,
դէպի աջ՝ զինուորական համազգեստով Զօր. Թարզոմ:)

ARAM webaram.com

ճիւղերու վարչութեանց առաւելագոյն գործունէութիւնը կը կեդրոնացնայ սկաուտական չարժումին ճիշդ գնահատումով մը զայն նկատելով «Հ.Մ.Ը.Մ.Ի աւագ դուռը, ուրկէ ներս կը մտնեն պատանի Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ և անկէ դուրս կու գան ազգային և մարդկային նկարագրով ազնուացած, առաքելութիւններով հարստացած կարգապահ և օրինապահ Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ»։

Ինչպես գնահատելի է նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի «Բնութենագէտներ»ու մասնաճիւղը, միակը բովանդակ սփիւռքի մէջ, կազմուած 1934ին և պետութեան կողմէ ճանչցուած ու վաւերացուած որպէս «Հայ Լեռնագնաց Բնութենագէտներու Միութիւն» անունով։ Առաւելապէս երկաթ երէց Հ.Մ.Ը.Մ.ականներէ կազմուած և բազմակողմանի օգուտներ նշող այս մասնաճիւղին առաջադրութիւնն է, առօրեայ կեանքի մաշեցնող աշխատանքէ մը վերջ ֆիզիքական կազդուրում, լեռնային և ծովային արշաւներով, որպէս հայ մեծ ընտանիքի մը հարազատ քոյրեր և եղբայրներ յարգել գիրար, պաշտել ազգային աւանդութիւնները, երգել հայ երգը, այլ մանաւանդ չմոռնալ ոսկեղնիկ մեր լեզուն»։

Սելաճիկի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պահէր պօլի խումբը
1956ին։

ARAM webaram.com

Յունաստան՝ Ձիքսի եւ Գոգինայի պասքէթպօլի խումբերը 1954ին:

Յունաստան՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Բնութենասէրներու խմբանկար
արշաւի մը ընթացքին:

Իրարյաջորդ Շրջանային Վարչութիւնները, մանաւանդ վերջացող տասնամեակին, նախանձախնդրութեամբ պահած են բարոյական կապը սփիւռքի քոյր շրջաններու և մասնաւորապէս Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի Շրջանային Վարչութեանց հետ։ 1951ին պատգամաւորով մը ներկայ էին այս վերջինի 11րդ Շրջանային Ժողովին իսկ 1952ին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի Միջմասնաճիւղային Զատկի տարեկան մարզական փառատօնին իրենց ֆութպօլի Ա. խումբով մասնակցութիւնը յաւելեալ խանդավառութեան առիթ մը եղաւ։

Սուրիա, Լիբանան և Յորդանանէն վերջ, սփիւռքի մէջ, որպէս ուժեղօրէն կազմակերպուած, կենսունակ և տարածուն շրջան Յունաստանն է։

Յունաստան՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու միօրեայ արշաւանք։

Յունաստանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային Վարչութիւնը 1958-ին:

Ոտքի՝ ձախէն աջ, Լեւոն Գայեան (Շրջ. Սկաուտ Ընդհ. Խմբապետ), Յարութիւն Սրվազլեան (Գանձապահ), Ստեփան Նշանեան, Աւետ Խաչատուրեան:

Նստած՝ ձախէն աջ, Դանիէլ Դանիէլեան (Ատենադպիր), Պատրիկ Սարգիսեան (Ատենապետ), Համբարձում Կիւտէնեան:

ARAM webaram.com

Բ.— ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Հ.Մ.Ը.Մ.ը հաւատարիմ իր կոչումին, Պուլկարիոյ մէջ, եղած է ազգային ոգիով տոգորուած, կենսունակ կազմակերպութիւն մը։

Պուլկարիոյ հայաշատ քաղաքներուն մէջ, մարզական անջատ միութիւններ ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղեր գոյութիւն ունէին, իսկ 1924ին երբ Ֆիլիպէի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, նոյն քաղաքին մէջ, պատգամաւորական ժողով կը գումարուի, այս ժողովին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն՝ Ֆիլիպէ, Սոֆիա, Վառնա, Բազարճըգ ու Ջակօրա։ Այս ժողովէն հաք Հ.Մ.Ը.Մ.ը կը դառնայ կեդրոն որպէս կազմակերպուած մարզական միութիւն։ Ֆիլիպէի ՇԱՆԹ մարզական միութիւնը կը միանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ին։

Առաջին պատգամաւորական ժողովէն ի վեր Շրջ. վարչութիւնը, առնապետութեամբ Տօքթ. Թ. Թովմասեանի, կը մշակէ ծրագիր–կանոնագիր։ Այս կանոնագիրը կ'իւրացուի բոլոր մասնաճիւղերէն։ Կառավարութիւնը իր կարգին կը վաւերացնէ զայն։

Պուլկարիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջանային վարչութիւնը, որպէս վայր ունեցած է Ֆիլիպէ 1924—34, Սոֆիա 1934—35, Վառնա 1936ին։ Առաջին

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պալքանեան օրջանի պատգմ. ժողովէ մը վերջ։
Նստած ձախէն աջ՝ Թագուր Թագուրեան, Ց. Հ. Սիրունի, Կ. Ղազարոսեան։

ARAM webaram.com

երկու վայրերուն մէջ Շրջ. Վարչութեան ատենապետութիւնը վարած են Կ. Ղազարոսեան, Յ. Մալխասեան, Ն. Աստուածատուրեան, Բժ. Թ. Սեդրակեան, իսկ Վառնայի վարչութեան մաս կազմած են Տօքթ. Պերճ Հաճոլեան, Բարթող Մինասեան, Յովսէփ Մինասեան, Արշակ Ջաքէեան, Կարօ Զիվիճեան։

Դեռ 1924ին, Շրջ. Վարչութիւնը, կը հրատարակէ իր պաշտօնաթերթը Հ.Մ.Ը.Մ. խմբագրութեամբ Կարօ Ղազարոսեանին։ Պաշտօնաթերթը կարճ ժամանակի մը մէջ կը դառնայ իր շրջանի մարզական կեանքի լաւագոյն արտայայտիչը։ Ան կ'արձագանգէ նաեւ Պուլկարիոյ սահմաններէն անդին տեղի ունեցող հայ մարմնակրթանքի վերելքը, մանաւանդ իր սահմանակից Ռումանիոյ, և այս այն աստիճանի սերտ որ երկու երկիրներու վարիչ մարմինները, համախորհուրդ, կ'ունենան խորհրդաժողով 1926 Նոյմ. 21—24ին Ռուսճուգի մէջ։ Այս խորհրդաժողովը որ նպատակ ունէր յառաջացնելու Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնական վարչութիւն, երեք օրերու յաջորդական նիստերուն, քննութեան կ'ենթարկէ բազմաթիւ հարցեր ու ժողովը կ'որոշէ միացնել Հ.Մ.Ը.Մ.ի երկու երկիրներու պաշտօնաթերթերը՝ ԱՐԻ և Հ.Մ.Ը.Մ., կազմակերպել միացեալ դաշտահանդէս, մարմնակրթանքը պարտաւորիչ դարձնել հայ դպրոցներէն ներս, պատրաստել արիներու և մարզական ուղեցոյցներ, իրականացնել հայկական ընդհանուր ողիմպիական, ընտրել առժամեայ կեդրոնական մարմին մը՝ բոլոր շրջաններուն հետ յարաբերելու և ընդհ. պատգամաւորական ժողովի մը գումարումը հնարաւոր դարձնելու։

Արտագրեցինք քանի մը խորագիրները միայն խորհրդաժողովին օրակարգի խնդիրներէն, ցոյց տուած ըլլալու համար, կենսունակ ու ձեռներէց ոգին որ ցցուն կերպով մեր դէմ կը կանգնի որպէս Նպատակ՝ կազմակերպութիւն, մէկ դրօշի ներքեւ հաւաքուած տեսնելը գաղութահայ երիտասարդութիւնն ու նոր սերունդը։

Որքան որ կրցեր ենք հետեւիլ Հ.Մ.Ը.Մ.ի շարժման ընթացքին, առաջին անգամն է որ Պուլկարիոյ մէջ կը հանդիպինք «Հ.Մ.Ը.Մ.ի օր» տօնակատարութեան։ Ֆիլիպէ, Սոֆիա, Ռուսճուգ, Հասքովոյ և Փազարճըգ աննախընթաց խանդավառութիւնով, բոլոր այս վայրերուն մէջ, կը տօնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի օրը, հանդիսական զանգուածներու ներկայացնելով մարզական այս կազմակերպութեան ձգտումները որ կը գործէ ու պէտք է շարունակէ իր առաքելութիւնը գաղութներուն մէջ։

Պուլկարիոյ հողին վրայ, պուլկար սկաուտներու մասնակցութիւնով, կատարուած դրօշակի օրհնութիւնն ու 24 նորընծաներուն երդման արարողութիւնը, 1926 Զատկին, Փազարճըգի մէջ, Տէր Պասկ Քհնյ. Տօնիկեանի նախագահութեամբ, անկասկած որ հանդիսաւոր գեղեցիկ ձեռնարկ մ'ըլլալէ զատ էր նա՛եւ ոգեկոչումի, հպարտանքի ու ազգային խոր ապրումներու օր մը։

Պուլկարիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմակերպութիւնը իր առաջին տասնամեակին ունեցած է մօտ 1000 գործօն անդամներ, տասէ աւելի մասնաճիւղերով։ Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձուած է սկաուտական

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ-ի Վառնայի մասնաճիւղի գայլիկներէն մաս մը իրենց աքելլայ Օննիկ Էնկիպարեանի եւ փոխ աքելլայ Մուշեղ Կուտուզեանի հետ:

Հ. Մ. Ը. Մ-ի Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ շրջաններու խորհրդաժողովի առթիւ նկարուած:

Պատկերին մէջ կ'երեւին Ե. Ճ. Սիրունի, Թ. Թագւորեան, Կարօ Ղազարոսեան, Ս. Պապիկեան, Օ. Սինանեան, Ե. Քոստիկեան, Մ. Տլուկեան:

ARAM webaram.com

չարժման որ մաս կազմած է պուլկարական պետական կազմակերպութեան (Օ.Պ.Մ.Թ.) որ կը հովանաւորուէր իշխանութեան կողմէ։ Հ.Մ.Ը.Մ.ը իր գոյութեան առաջին տասնամեակին սարքած է մի քանի նաճիւղային ինը օլիմպիականներ որոնցմէ եօթը Ֆիլիպէ, մէկը Սոֆիա, իսկ վերջինը վառնա 1936ին։ Մինչեւ իններորդ պատգամաւորական ժողով, օլիմպիականներուն զուգընթաց, տեղի ունեցած են նաեւ սկաուտական բանակում, բայց 7րդ տասգամաւորական ժողովը, նկատի ունենալով նիւթական դժուարութիւնները, կ'որոշուի օլիմպիական և բանակում երկու տարին անգամ մը կազմակերպել։ Այս մասնաճիւղերուն մէջ մարզական ախոյեանութիւնը միշտ չահած է Ֆիլիպէ որ կը պահէ Վարազդատ Առջակուճի բաժակը։

Պուլկարիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիկները դուրս գալով իրենց չրջագիծէն, փայլած են նաեւ օտար մարզադաշտերու վրայ։ Հայութեան և Հ.Մ.Ը.Մ.ի անուններն բարձր պահողներէն է Յովսեփ Երեմեան, որ ունի ազգային չորս մրցանիչ, նաեւ օտար մրցումներէ, ախոյեանն է վառնայի թէնիսի մրցումներուն՝ օտար մրցորդներու դէմ։ Հրայր Սրապեան ունի վազքի մրցանիշներ, և ձեռք բերած է փայլուն յաջողութիւններ։ Եփրաս Յակոբեան, պատանի մարզիկ մը, վազքի մէջ առաջնութիւններ չահած է։ Այս մարզիկները մասնակցած են, Պուլկարիոյ անունով, Աթէնքի մէջ կազմակերպուած միջպալքանեան օլիմպիական մրցումներուն։ Մարզիկներուն հետ նաեւ ֆութպոլի խումբերը փայլուն յաղթանակներ տարած են չնորհիւ լաւագոյն խաղցողներուն՝ Պետրոս Գազանճեանին, Թորգոմ Գալփագճեանին, Հրայր Սրապեանին, Եր. Քէպապճեանին և Յ. Երեմեանին։ Վառնայի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը, որուն մէջ կը համրուին Օննիկ Ղարիպեան և կարօ Կարապետեան, Պուլկարիոյ չրջանի հայ ախոյեան խումբն է որ կը պահէ Մեծն Տիգրան բաժակը։

Գաղութահայ կեանքի յատուկ բոլոր տեսակի գործունեութիւնները յաղթահարելով, Պուլկարիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ներքեւ հաւաքուած՝ զեկավար, մարզիկ ու սկաուտ, մեծ ճիգով ու խանդավառ ոգիով, կանգնած՝ միշտ պատնէշի վրայ, հայու իրենց տակուն բազուկներով, միշտ վեր ու բարձր բռնած են, հայ ֆիզիքական ուժին մարմնացում Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը, կը բարձրացնեն, բարձրացնելու համար ցեղը։

ARAM webaram.com

Գ·— ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Նո՛յն ոգին ու շունչը, նո՛յն կամքն ու տոկունութիւնը, նոյն եռանդն ու աւիւնը, Պալքանեան երկիրներու մէջ նոր տեղաւորուող հայորդիներուն մօտ։ Յունաստանէն, Պուլկարիայէն ետք, ահա նաեւ Ռումանիան ուր դեռ 1921ին Պուքրէշի մէջ գոյութիւն ունէր 40—50 հոգիներէ բաղկացած սկաուտական կազմ մը խմբապետութեամբ Երուանդ Սմսարեանի։ Անհատական ճիգով կազմուած այս խումբը կաղ ի կաղ կը շարունակէ իր կեանքը մինչեւ որ 1922 Փետրուար 22ին, Պուքրէշի մէջ հիմը կը դրուի Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ Գ· Քէօտանեանի, Ա· Սայեանի, Յ· Պզտիկեանի, Կ· Փալատեանի։ Այս անձերը մեծ թափով գործի կը ձեռնարկեն ու կը կազմեն Սիլեստրէ, Քօսթանցայի, Փազարճըգի եւ Սթրուկայի մասնաճիւղերը։ Քօսթանցայի մէջ Հ·Մ·Ը·Մ·ի կը միանայ ԱՐՇԻԻ մարմնակրթական ակումբը ֆութպօլի իր խումբերով, իսկ Փազարճըգի մէջ նոյն ձեւով Հ·Մ·Ը·Մ·ի կը միանայ ՓԱՅԼԱԿ մարմնակրթական միութիւնը։

Այս մասնաճիւղերուն կազմութենէն ետք, 1923 Օգոստոս 13ին, տեղի կ'ունենայ Քօնսթանցայի մէջ, առաջին ընդհ· բանակում մասնակ-

Պուքրէշի սկաուտները եւ Սթրուկայի որբանոցի սկաուտները, 26 Յուլիս 1925-ին արշաւանքի մը պահուն։

ARAM webaram.com

յութեամբ Պուքրէշի, Քոնսթանցայի, Փապարճըգի և Սիլիստրէի մասնաճիւղերուն։

1923 Սեպտեմբեր 30ին, Պուքրէշի մասնաճիւղի նախաձեռնութեամբ, կը գումարուի Ռումանիոյ շրջանի առաջին պատգամաւորական ժողովը։ Այս ժողովին մէջ վարչութեան անդամ կ'ընտրուին՝ Տօքթ. Սալըբի, Շ. Կիւրճեան, Վահէ Տիրատուրեան, Ց. Աթանասեան և Ց. Ճ. Սիրունի։

Շրջանային վարչութիւնով օժտուած, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի կազմակերպութիւնը, Ռումանիոյ մէջ, իր գործունէութեան առաջին օրերուն իսկ, անհրաժեշտութիւն կը զգայ, իր անդամներու ֆիզիքական դաստիարակութեան զուգահեռ՝ ջամբելու նաեւ մտային ու հոգեկան անունդ, ուստի, 1924 Փետրուար 1–ին, լոյս կ'ընծայէ պաշտօնաթերթ Արին որ երեք տարի հրատարակուելէ ետք կը միանայ Ֆիլիպէյի մէջ լոյս տեսնող Հ. Մ. Ը. Մ. պաշտօնաթերթին։

Ռումանահայ առաջին ոդիմպիականը տեղի կ'ունենայ 1924 Յունիս 20ին Պուքրէշի և 1924 Օգոս. 15–18 Քոնսթանցայի մէջ, երբ, տեղի կ'ունենայ նաեւ Ռումանիոյ շրջանի Բ. պատգամաւորական ժողովը։ Այս ժողովին մէջ կը քուէարկուի 48.000 լէյ որպէս տարեկան պիւտճէ։ Շրջանային վարչութեան անդամ կ'ընտրուին՝ Ց. Ճ. Սիրունի, Ց. Նշանեան, Վ. Տիրատուրեան, Տօքթ. Սալըբի և Վահան Ալթունեան։

Կազմակերպչական աշխատանքներուն հետ չեն մոռցուիր խաղերն ու քանակումները։ Այս վերջինը, Ռումանիոյ շրջանի Բ. քանակու-

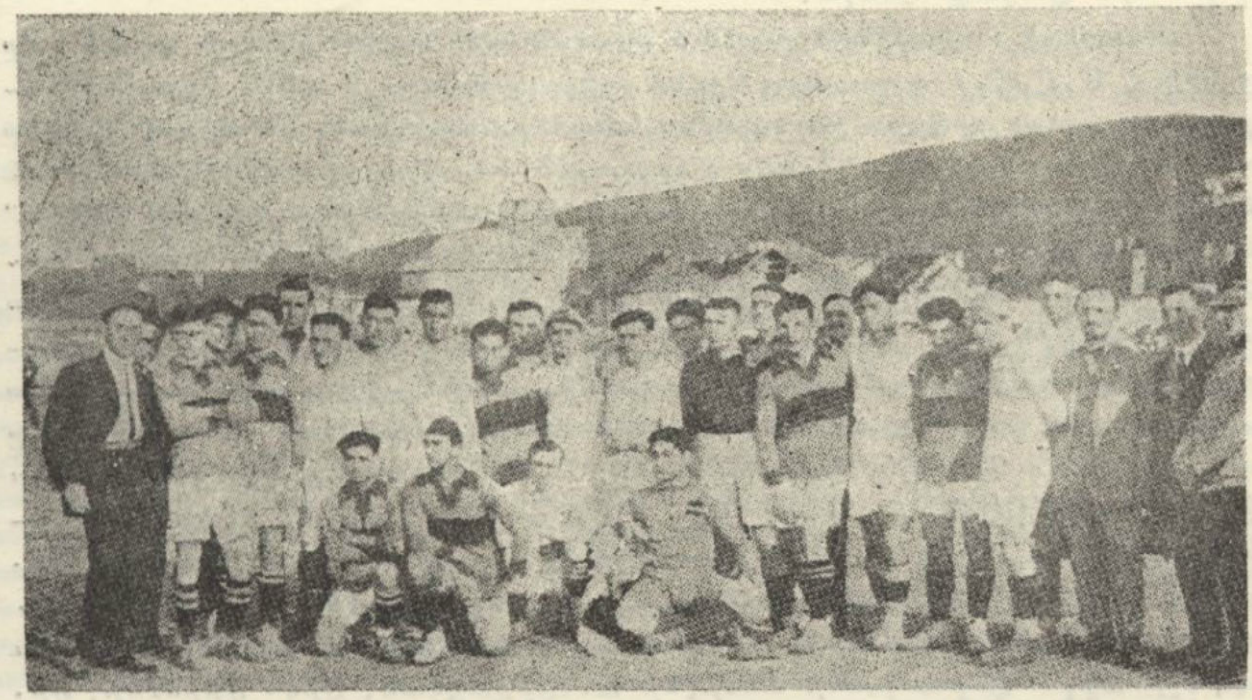

Նեռլայի Սփարթա եւ Պուխրէօի Հ. Մ. Ը. Մ-ի խումբերը։
Ձեռուց՝ կեռլայի Հայոց մայր Եկեղեցին։
Պատկերին մէջ աջին՝ կ'երեւի Ց. Ճ. Սիրունի։

ARAM webaram.com

մը, իր մասնաճիւղերով, կը կատարուի 1924 Օգոստոսին, Քոնսթանցայի մէջ։

Սթրուկայի մէջ Նշանեան և Պզտիկեան, իսկ Տօքթ. Սալբի կալափի մէջ հիմը կը դնեն նոր մասնաճիւղերու։

1925ի կիսուն, Շրջ. Վարչութեան օրակարգի գլխաւոր խնդիրը կ'ըլլայ, Սթրուկայի որբանոցի ցրուումի հարցը։ Մինչեւ այդ թուականը, որբանոցի մարզանքի ուսուցիչ Յ. Թաքաթլեանի և Շրջ. Վարչութեան ջանքերուն շնորհիւ կարելի եղած էր հոն կազմելու մասնաճիւղ, իսկ հիմա անոնք դուրս կուգային որբանոցի յարկերէն։ Շրջ. Վարչութիւնը, համախորհուրդ որբանոցի խնամակալութեան հետ, կ'որոշէ այդ որբերը հաւաքել Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ներքեւ որ հնարաւոր ըլլար հաւաքականօրէն հետաքրքրուելու անոնցմով և հեռու պահելու զանոնք այլասերումի վտանգէն։ Այս ցրուած որբերուն առաջին խումբը, Պուքրէշի մէջ, 35 հոգի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի ղեկավարներու և իրենց տնօրէն Ս. Սըրենցի ներկայութեամբ, կը կատարեն իրենց երդման արարողութիւնը։ Երեսուն և հինգ որբեր կուգան մաս կազմելու Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքին։ Այսքանը բաւական չէր։ Կային տակաւին ուրիշներ։ Այս բոլորին համար սակայն հարկ էր հայթայթել համազգեստ։ Այս կարիքին բաւարարութիւն տալու մօք, Շրջ. Վարչութիւնը, կը հրաւիրէ իր բոլոր մասնաճիւղերը որ լոյն ծիրի մը մէջ հանգանակութիւն կատարեն։ Այս հանգանակութիւնը, 48.288 լէյ, յաջողութեամբ կը պսակուի։

Հ.Մ.Ը.Մ.ը, հայուն այս կենսանորոգ ոգին, թափանցող ու արթնօղ, կ'որոշէ 50 հոգինոց առաքելութիւն մը ղրկել Թրանսիլվանիոյ հայակերտ հին քաղաք՝ Կեռլա։

«Կեռլայի հայութեան համար պատմական օրեր էին այն քանի մը օրը զոր Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաքելութիւնը անցուց Կեռլայի մէջ։ Երբեմնի հայաքաղաքը, այդ օրերը, խանդավառ ժամեր ապրեցաւ։ Դարերէ ի վեր հեռու թողուած հայրենակիցներ կ'երթային առաջին շփումը ունենալու և ստեղծելու առաջին կապը միեւնոյն արիւնէն երիտասարդներուն միջեւ՝ զորս իրարմէ բաժներ էին դարերն ու սահմանները, Կեռլան այդ օր տեսաւ թէ հեռուն եղբայրներ ունի որոնք իր կարօտը ունին։ Եւ անոնք որ Կեռլա անցուցին այդ քանի մը օրը՝ իրենց սրտերուն մէջ զգացին անպատմելի երանութեան մը անուշ յուզումը, տեսնելով որ դեռ հայ սիրտ մը կը բաբախէ ուծացած, այլասերած կարծուած հայ գաղութի մը կուրծքին տակ։ Դարերը աղարտեր են այդ սիրտը, բայց չեն կրցեր փրցնել նետել» (Արի, Բ. տարի թիւ 6)։ Այս առաքելութեան կը մասնակցէին սկաուտ ու մարզիկներէն զատ, Շրջ.Վարչութեան ատենապետ Թ. Ճ. Սիրունի, մարմնակրթանքի յանձնախումբի անդամներէն Յ.Ապագեան, Կ. Արսլանեան, Շ. Կիւրճեան, Օ.Սինանեան, Պ.Տէյիրմէնճեան, ինչպէս նաեւ Պուքրէշի Ազգ. Վարժարանի տնօրէնը Ա. Տիրացեան, Տիկ. Սիրունի, Օր. Ապրիլեան, Օր. Թերզեան, Հ. Մկրտիչ Պօտուրեան, և Քէմէնչիստ Ռուբէն։

Առաքելութիւնը Կեռլայի կայարանին մէջ կը դիմաւորուի քաղաքի ողջ հայութեան կողմէն։ Տօքթ. Մարտիրոս Քօփաթեան, հայերէն

բարի գալուստի խօսքը կ'ուղղէ Հ.Մ.Ը.Մ.ականներուն որ դարերու հալածանքներէ ետք, կեալս հաստատուած հայերը «առաջին անգամ պատիւը կ'ունենան այսպէս խմբուելու, իրենց մէջ հիւր ունենալու արեւելքցի եղբայրները... Մենք երջանիկ ենք որ մեր փոքրիկ եղբայրները, իրենց այս այցելութեամբ, կը պատուեն մեզ ճանչնալու եւ մեզ խանդավառելու համար» (Արփ. Թիւ 6)։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՊՈՒՔՐԷՇԻ ՍԿԱՈՒՏ/ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲԸ

Երկրորդ շարքին կանգնած՝ ձախին Երդը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտ առաջնորդ ԿԱՐԱՊԵՏ ԼԵՒՈՆ ՊԱԼՃԵԱՆ, ներկայիս Ն. Ս. Օ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. Կաթողիկոս Ս. Էջմիածնայ։

1956ին. երբ Էջմիածնայ Հայրապետը Պէյրութ եկաւ «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան նախագահելու եւ ազգընտիր կաթողիկոս օծելու», ընդունեց նաեւ այցելութիւնը Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Շրջանային Վարչութեան։ Մօտէն հետաքրքրուեցաւ սփիւռքի Հ.Մ.Ը.Մ.ի գոյավիճակով, ի մասնաւորի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի շրջաններով։ Գոհունակութեամբ լսեց, ազգապահպանումի մարզին մէջ Միութեան բերած մեծ նպաստը եւ անոր մարզական նուաճումները։ Վեհափառը ուզեց նաեւ գիտնալ ելքը այն շարժումին, որը տարիներ առաջ սկսած էր Ֆրանսայի մէջ սկաուտական կազմերը Հ.Մ.Ը.Մ.ի ղեկավարութենէն անջատելու նպատակով։ Ուրախացաւ երբ իմացաւ թէ ձախողած էին ղեկավարները յիշեալ շարժումին եւ սկաուտական կազմերը կը մնան եւ պիտի մնան կապուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի ղեկավարութեան եւ ներքակայ անոր։ Վեհափառը կարեւորութեամբ յանձնարարեց պահել կացութիւնը եւ թոյլ չի տալ ոեւէ անջատում, որը բաւ, անկասկածօրէն պիտի հանգէր սկաուտական շքեղ եւ ուժեղ կառուցուածքի փլուզումին։ Նկատած եմ, որ աւելցուց Հայրապետը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական շարքերէն հասնող մեր երիտասարդութիւնը հայ հանրային կեանքին մէջ, ամենապիտանի եւ արժէքաւոր մարդիկը եղած են։ Հոգեկան մեծ բաւարարութիւն էր մեզի, լսել Մայր Աթոռի Գահակալին անմիջական եւ սքանչելի այս վկայութիւնը։

ARAM webaram.com

կեռլան ամբողջ կ'արթննայ որպէս հայ, իր գարերու թմբիրէն։ Խանդ ու եռանդ, հայ պատարագ և երգեցողութիւն, ֆութպոլի մրցում տեղւոյն Սփարթա խումբին հետ ու 300 հոգիներու հասարակաց սեղան — ճաշկերոյթ որուն ընթացքին Ռուբէնին քէմանչան անակնկալ մը կ'ըլլայ։ Անոր կը մասնակցի, իր երգով, Օր. Արմենուհի Թերզեան։ Այս բոլորէն ետք հոն պէտք էր ձգուէր ազգային ոգիի թթխմարէն մաս մը քացխեցնելու կեռլայի հայութիւնն ու նոր սերունդը, ուստի «Կիրակի իրիկուն Տօքթ. Փոփ կիւրովի բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ խորհրդակցական ժողով մը որուն կը մասնակցէին Շրջ. վարչութեան ատենապետ Սիրունի, Ա. Տիրացեան, Ս. Պապիկեան, Ապազեան, Արսլանեան, Սինանեան, իսկ կեռլայի մարզական չարժման ղեկավարներէն Տօքթ. կիւթով և Տօքթ. Փոնկրատ էրինէս։ Այս խորհրդակցական ժողովին մէջ որոշուեցաւ կազմուած յայտարարել Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղը կեռլայի մէջ, որուն առաջին գործը պիտի ըլլայ մանչերու որբանոցի սաները կազմակերպել իրր սկաուտ։ Այդ նպատակով Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. վարչութեան կողմէ տրամադրուեցաւ 2000 լէյ և բաւական քանակութեամբ կերպաս սկաուտներուն համար։ Որոշուեցաւ որ հետզհետէ արձանագրուին նաեւ մարզիկ անդամներ՝ որոնք պիտի ունենան ֆութպոլի իրենց առաջին խումբը և պիտի մասնակցէին յառաջիկայ ռումանահայ ոլիմպիականին» (Արի թիւ 6)։

Առաքելութիւնը խանդավառութեամբ կը վերադառնայ իր չնորհակալութեան խօսքերը յայտնելէ ետք ռումէն իշխանութեան, կեռլայի հայութեան և քաղաքապետին։

1925 Յուլիս 19ին, Պուքրէշի մէջ տեղի կ'ունենայ Ռումանիոյ չրջանի Բ. ոլիմպիականը։ Օրուան ախոյեան մարզիկը կը հանդիսանայ վահրամ Մերճանեան իսկ մասնաճիւղը Պուքրէշ։ Նոյն տարին տեղի կ'ունենայ նաեւ չրջանին Գ. Պատգամաւորական ժողովը. կը քուէարկուի 226.013 լէյ որպէս պիւտճէ։ Շրջ. վարչութեան անդամ կ'ընտրուին Սիրունի, Շ. Կիւրճեան, Պ. Տէյիրմէնճեան, Գ. Հաճի Ալթինեան և Օ. Մինանեան։

Աշխատանք բոլոր ճակատներու վրայ։ Պուքրէշի սեփական ակումբին բացում, Շրջ. վարչութեան նախաձեռնութեամբ հրատարակում «Ուղղեցոյց Արի»ի Ա. և Բ. պրակներու. դարձեալ Շրջ. վարչութեան կողմէ սարքուած հայկական աննախընթաց պարահանդէս որ կ'ապահովէ 55.000 լէյ զուտ հասոյթ, ինչպէս նաեւ 30.000 լէյ արժողութեամբ գոյք։

Ռումանիոյ աշխատանքի հայազգի նախարար Պ. Գրիգոր Թրանքու Եաչ, կ'ընտրուի, 1926ի Մայիսին, Ռումանիոյ չրջանի պատուոյ նախագահ որը կ'ընդունի 8 Յունիս թուակիր նամակով։

Փայլուն յաջողութիւն կ'արձանագրեն Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ Կալապի մէջ կազմուած, 1926 Յուլիս 13ին, միջազգային ոլիմպիականին առթիւ։ Առաջնութիւններ կը չահին Մ. Մկրեան, Յ. Պետոյեան, Վ. Արզուեան, Ա. Խաչխաչեան։ Իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Գ. ոլիմպիականին, 1926 Սեպտ. 4ին, օրուան ախոյեան կը հանդիսանայ Մովսէս Շլուկեան, իսկ ախոյեան՝ մաս-

ARAM webaram.com

նաճիւղը կը մնայ դարձեալ Պուքրէշ։ Նոյն թուականին տեղի կ'ունենայ Պուքրէշի մէջ, Ռումանիոյ չրջանի Դրդ պատգամաւորական ժողովը, կը քուէարկուի 290.000 լէյ պիւտճէ։

1927 Սեպտ. 4, Ռումանիոյ չրջանի 7րդ ոզիմպիականէն անմիջապէս ետք, կը կազմակերպուի Շիրակի աղէտեալներուն համար հանգանակութիւն մը որ կը գոյանայ 12.700 լէյ որը Հայ կարմիր Խաչի միջոցաւ կը ղրկուի Հայաստան գործածուելու իր նպատակին։ Դարձեալ 1928ին, Պուլկարիոյ երկրաշարժէն ազէտեալներուն համար կը կազմակերպուի օգնութեան գործը ու կը բացուի, Ֆիլիպէի մէջ, աննդակայան մը։

1629ին, Պուքրէշի մէջ, կը ձեռնարկուի կանանց բաժնի կազմակերպումի կենսական գործին։

Այսպէս, ամուր հիմերու վրայ դրուած ու մեծ հաւատքով ու նուիրումով կազմակերպուած Ռումանիոյ չրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.Ը., նիւթական իր հնարաւոր միջոցներով, տոգորուած՝ մանաւանդ ազգային վառ ու հարազատ ոգիով, բարձր բռնած նահատակ Շաւարշ Քրիստաններու քարոզած՝ մարմնակրթանքի կոչը, արձանագրած է միշտ վերելք։ Այս վերելքին իր բաժինը բերած է նաեւ վազգէն Ա. վեհափառ Հայրապետը որպէս ակաուտ վարիչ առաջնորդ։

Դ.— ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱ

Կեդրոնական Եւրոպայի հայկական գաղութը միշտ ալ ցանցառ եղած է։ Հակառակ այս իրողութեան և դժուարութիւններուն, մի'չտ հայ կեանքի բոլոր երեւոյթներուն իր մասնակցութիւնը բերած է։ Այս փոքր գաղութներէն եղած է Զուիցերիան, ուր եղած են, այլեւայլ ժամանակներու մէջ, հայ անհատ մարզիկներ որոնք մասնակցած են տեղական մարմնակրթական միութիւններու։ Հոն ատկայն, հայ մարմնակրթական կեանքը կը սկսի ՀԱԾ ԴՊՐՈՑի հիմնարկութիւնով (Պըներէն–Ժընեւ)։

... «Զուիցերիահայ մարզական կեանքը կը սկսի այս դպրոցէն ուր ֆիզիքական դաստիարակութիւնը յուրջ հոգածութեան առարկայ դարձած է առօրեայ մարզանքներով, չատ անգամ մէկ քանի օր տեւող արշաւանքներով։

«Առաջին անգամ, Պըներէնի Հայ դպրոցի նախակրթարանի աշակերտներէն կազմուեցաւ գայլիկներու խմբակ մը։ Նոյն դպրոցի աւելի մեծ աշակերտներով կազմուեցաւ սկաուտական խումբ մը որուն պետը եղաւ Շանբէլի չրջանաւարտներէն Ազատ Սաֆրազեան։

«1925ին, Գէորգ Սէմէրճեանի նախաձեռնութեամբ, Շամբէլի տղաքը կազմեցին «Հայ առողջապահիկ Մարզիկներու Միութիւն» մը, որուն նշանաբանն էր մասուր ապրիլ, մաքուր՝ ֆիզիքապէս, մաքուր՝ բարոյապէս։

«Այս խումբին գործունէութիւնը եղած է 1.— Անհատական մար-

ARAM webaram.com

զանք, 2.— Խմբական մարզանք, 3.— կազմակերպութիւն տարեկան ողիմպիականներու։

«Ունեցան նաեւ ֆութպոլի խումբ մը...» (Բանամեակ)։

Զուիցերիոյ նման, Իտալիոյ մէջ, հայ ֆիզիքական ուժի գոյութիւնը, միջազգային մրցարաններուն մէջ, կ՚արտայայտուի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտութեան կողմէ որոնք երբեմն իրա՛ւ յաջողութիւններ ձեռք ձգելով պանծացուցեր են հայ անունը Իտալիոյ մէջ հայ մարմնի ճկունութեան գծով, ինչպէս երբեմն Տրդատները, դափնեպըսակ խլեցին նոյն այդ երկրի կրկէսներէն։

Պալիյալի — պատանիներու պետական ընկերակցութիւնը ողիմպիական մը կը կազմակերպէ «Վենետիկի միջնակարգ և միւս դպրոցներու աշակերտութեան համար։ Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանն ալ կը մասնակցի այս ողիմպիականին երեք խումբերով իւրաքանչիւրը բաղկացած 18 հոգիէ։ Մրցումները կը բաղկանային հաւաքական, այսինքն իւրաքանչիւր խումբէ կատարուած և անհատական մարզական փորձերու մէջ։

«Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը առաջինը հանդիսացաւ միջնակարգ դպրոցներու մէջ և արժանացաւ ոսկիէ շքանշանի...։ Այսպէս, Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը օտար երկրի մէջ և տեղական բազմաթիւ աշակերտութեան մէջ — երեք հազար մարզիկներ — կրցաւ անոնցմէ խլել առաջնութիւնը թէ ընդհանուրին և թէ մասնական խաղերու մէջ» (Բանամեակ)։

Վարժարանը ունեցեր է իր պասքէթպօլի խումբը, ինչպէս նաեւ իր զոյգ մակոյկները, կրթելու համար աշակերտները նաւամարզին մէջ։ Տեղական ֆութպոլի խումբերուն մասնակցեր են անհատ հայեր թէ՛ Վենետիկի և թէ այլ քաղաքներու մէջ որպէս հետեւանք հայ մարզական միութեան մը պակասին։

Այս հատուածին ներքեւ քանի մը խօսք ալ Պելճիքայի մէջ խմորուող հայ մարմնակրթական շարժումին մասին։ 1925ին, Պրիւքսէլի մէջ, հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ Գովանի և Գույումճեան եղբայրներուն ու կ՚արձանագրուի Պելճիքական ախոյեանական ֆութպոլի ախոյեանութեան, մասնակցելով ամբողջ չորս տարի անոր բոլոր մրցումներուն։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պրիւքսէլի մասնաճիւղին ոգին կազմած են Մարեան և Զամքէրթէն ընտանիքներու նիւթական օժանդակութիւնը, ինչպէս նաեւ Կ. Գույումճեանի, Պ. Մուրատեանի, Մ. Մալճեանի անխոնջ ջանքերը։ Արդարեւ, մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը որուն մէջ կը յիշուին Պագըճեան, Մաճարեան, Մասեհեան որոնց մասին պելժիքական թերթեր միշտ արձագանգ եղած են գովեստով։ Իր գոյութեան երկրորդ ամիսներուն արդէն ինքզինք պարտադրող խումբ մը կ՚ըլլայ մրցելով Ալիանս Իւնիոն, Պրիւքսելուա, Վուայաժէօր ֆութպոլի ակումբի խումբերուն հետ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ը անկասկած, աւելի ծաւալուն կերպով ձեւ ու մարմին պիտի ստանար, Եւրոպայի ցամաքամասին վրայ, հայկական մեծ գաղութ՝ Ֆրանսայի հողին վրայ։

ARAM webaram.com

Ե.— ՖՐԱՆՍԱ

1920ին, Փարիզի մէջ քանի մը մարզասէր երիտասարդներ, հիմը կը դնեն, Հ.Մ.Ը.Մ.ի, Ֆրանսայի առաջին մասնաճիւղին ու կապ կը հաստատեն Պոլսոյ կեդրոնին հետ։ Իմմիրի ազէտէն ետք, հայ գաղութը, ինչպէս այլ վայրեր, Ֆրանսայի մէջ եւս կը խտանայ ու Փարիզի մասնաճիւղի 20–30 անդամներով Հ.Մ.Ը.Մ.ի կորիզը կը վերածուի մեղուանոցի մը նոր հասնող երիտասարդ փորձառու ուժերու չնորհիւ։ Ոգեւորութիւնը մեծ էր եւ գործունէութեան դաշտը ընդարձակ — մարմնակրթանքին հետ կը սկսին գիշերային հաւաքոյթներ, դասախօսութիւններ ու կիրակնօրեայ հաւաքական պտոյտներ։

1923ին տեղի կ'ունենան փարիզահայ առաջին ախոյեանական մրցումները Սէն Մարիի մարզադաշտին վրայ։ Յաջորդ տարի 1924ին, Փարիզ կը հանդիսանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախկին վարիչներն ու մարզիկները։ Վարիչներու այս ժամանակաշրջանին որպէս հետեւանք գործը աւելի կը հիմնաւորուի։ Ձեւ ու մարմին առած մասնաճիւղը, աւելի կուռ կազմակերպութիւնով մը, հրապարակ կուգայ Էլիզապէթ մրցարանին վրայ նախագահութեամբ՝ Գ. Նորատունկեանին եւ հայ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան։

Այս շրջանին կը կազմակերպուին սկաուտական խումբեր նախաձեռնութեամբ Ա. Պէրպէրեանի։ Մասնաճիւղը կ'ունենայ Ֆութպոլի հինգ խումբեր ու կը սկսին չիմանի մէջ մտնել օտար խումբերու հետ։ Մասնաճիւղի գործօն անդամներուն թիւը կը հասնի 300ի։

Փարիզի մէջ, հայ մարմնակրթական շարժումը, աւելի թափ կ'առնէ ու հայկական շրջանակներու մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը առեղծէ, երբ, կը կազմուի Պօղոս Թրէնկեանի ճիգով, Ֆութպոլի յանձնախումբ մը։ Թրէնկեանի անխոնջ ջանքերու չնորհիւ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը, յաղթանակէ յաղթանակ կ'անցնի, օտարներուն հետ իր կատարած մրցումներուն ընթացքին։ Այս փայլուն վերելքին, փարիզահայ գաղութը, անվերապահ քաջալերը կը հանդիսանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բոլոր ձեռնարկներուն։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի վարիչները, անկասկած պիտի չանտեսէին Լոյս Քաղաքին արուարձաններուն մէջ տուն ու տեղ հաստատող հայ նոր գաղութի մը բնակիչներն ու հասնող սերունդը, որոնք, հեռաւորութեան հետեւանքով, դժուարութիւններ պիտի ունենային մօտէն հետեւելու քաղաքին մէջ զարգացող ազգային–հասարակական կեանքի շարժումներուն որոնց կարգին մարմնակրթանքին։ Ուստի, անմիջականօրէն, լայն ցանցով մը, մասնաճիւղեր կը կազմուին՝ Պուա–Քօլոմպ իր շրջականերով, Ալֆորվիլ, Սարսէլ, Արնովիլ լը Կոնէս, Անկիէն, Ռօնի, Ռէնսի, Պէլվիլ, Իթալի, Իսի լը Մուլինօ, Գարակէօզեան, Շաւիլ ու Ժուանվիլ։

Այս մասնաճիւղերու կազմուելէն ետք, տեղի կ'ունենայ շրջանի առաջին պատգամաւորական ժողովը, 1926ին։ Պատգամաւորական այս ժո-

ARAM webaram.com

Փարիզի Հ. Մ. Ը. Մ-ի համբաւաւոր ճուպպօլի խումբը իր յաւազոյն կազմով:

Առաջին շարք ծունկի՝ **Մ. Մկրեան, Վ. Տէվէճեան, Թ. Շահմիրեան:** Երկրորդ շարքին մէջ կան՝ **Գարմէր, Պարոյր,** իսկ երրորդ շարքին մէջ՝ **Աւաուր, Շ. Պաբրճեան, Կ. Կարապետեան, Ս. Կարապետեան:**

ARAM webaram.com

ՀԱՅԿԱԶՆ ԱԹԻԼԵԱՆ ՎԱԶԳԷՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Ֆրանսայի շրջանի սկաուտ պետեր

Ալֆորվիլի սկաուտական խումբ, վարիչ՝ Սարգիս Գարտալմասեան:

Պուա - Քոլոնպի սկաուտական խումբը:

ARAM webaram.com

ղովը ծնունդ կուտայ Շրջանային Վարչութեան։ Նորընտիր Շրջանային Վարչութիւնը, նախագահութեամբ Տօքթ. Լ. Գրիգորեանի, գլխաւորաբար ֆութպօլի մարզին մէջ, բաւական ատեն գործը կը շարունակէ։ Իր հրաժարումէն ետք, 1927ին, կ՚ընտրուի Բ. Շրջանային Վարչութիւն մը բաղկացած հետեւեալներէ՝ Աթօք Կէվրէկ, Տօքթ. Իզմիրլեան, Տօքթ. Խանջէր, Նշան Սէրքօյեան, Ս. Ճէպպար և Արա Արսեւեան։ Շրջանային այս Վարչութիւնը կ՚առաջադրէ աւելի տարածուն գետնի վրայ գործել, կազմակերպելով տարեկան մրցահանդէսներ ու միջազգային ֆութպօլի մրցումներ։

Փարիզէն ետք, կամ անոր զուգահեռ, Ֆրանսայի ներքին գաւառները բնակութիւն հաստատող գաղութներու մէջ եւս, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին տակ մարմնակրթական շարժումը սկսեր էր բոյն դնել գլխաւորաբար Մարսէյլ։ Շատ չանցած, Մարսէյլի ու Փարիզի մասնաճիւղերուն նախաձեռնութեամբ կ՚որոշուի ստեղծել Ֆրանսայի Շրջանային Վարչութիւն։ Այս առաջադրութեամբ, Փարիզի մէջ, տեղի կ՚ունենայ Ֆրանսայի շրջանի առաջին պատգամաւորական ժողովը որուն կը մասնակցին՝ Մարսէյլ, Լիոն, Տեսին, Վալանս, Վիէն և Փարիզի մէջ գոյութիւն ունեցող մարզական կարգ մը անջատ կազմակերպութիւններ ու Պելճիքա։ Այս պատգամաւորական ժողովին, Արեւմտեան Եւրոպայի Շրջանային Վարչութեան անդամ կ՚ընտրուին՝ Պ. Էսմէրեան, Վ. Թագւորեան, Հ. Ճէվահիրճեան, Ս. Քարեան, Հ. Արքէլեան, Բ. Համբարձումեան, Կ. Ուշագլեան,

Փարիզի սկաուտական խումբ, վարիչ՝ Օտօ Սերճանեան։

ARAM webaram.com

1938 Յունիս 19ին Փարիզի Հայոց Եկեղեցիին մէջ, ցանասակ եւ վախճանած հայ մարզիկներու յիշատակին կատարուած սգեհանգիստէ մը վերջ ազգուած խմբանկար:

Մ. Մալումեան և վ. Հարիկեան։ Այս վարչութիւնը, դժբախտաբար, երկար կեանք չունեցաւ։ Անդամներէն շատեր կը հրաժարին։ Մասնաճիւղերը կը մնան անջատ գործունէութեան գետնի վրայ, իրարու հետ պահելով բարոյական թոյլ կապ մը։ Ֆրանսայի Հ.Մ.Ը.Մ.ական կեանքին մէջ, առաջին օրէն իսկ, վարիչ մարմիններու մէջ առնուած են ամէն գաղափար մարդիկ, որով մարմիններու կեանքը կարճ եղած է որմէ տուժած է կազմակերպութիւնը։ Ֆրանսայի կազմակերպչական ամբողջ կեանքը

վարչական տագնապ եղած է։ Անցնինք փուլերու զարգացման ընթացքին, ցոյց տալով այս տխուր երեւոյթին գուգահեռ, դրական արդիւնքները՝ ձեռք բերուած չափազանց պրկուած ճիգով։

Իր հակակարգապահական ընթացքով, 1928ին, գէշ տպաւորութիւն կը թողու, փարիզէն Լոնտոն այցելող սկաուտական խումբը։ Անոնք հոն կը վայելեն լայն հոգածութիւն ու գուրգուրանք հայ գաղութին կողմէ։ Կ'ըլլան նաեւ նիւթական նուէրներ։ Խումբը որ մնկնած էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին տակ, կը դժկամակի նախ, և ապա կը մերժէ հաշիւ տալ վարչութեան։ Որպէսզի կարեւորին օձիքնին ազատել, կը թողուն Հ.Մ.Ը.Մ.ի չարքերը ու կը կազմեն առանձին միութիւն։ Ի զուր կ'անցնի որեւէ կերպով հաշակցողութիւն գոյացնել։ Հետեւորդները կը հրահրուին այն աստիճան որ ա՛լ կը դադրին որպէս սկաուտ բարեւել Հ.Մ.Ը.Մ.ական սկաուտներու...

Հ.Մ.Ը.Մ.ի իրա՛ւ վարիչները, սակայն մտահոգուած միշտ նոր սերունդի ապագայով, նախանձախնդիր Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին բարձրացումին, վարչական վերջին մարմիններուն հրաժարումէն ետք, խմբապետները հաւաքուելով կը կազմեն սկաուտական յանձնախումբ մը, իրենցմէ իւրաքանչիւրը առանձնելով շրջանի մը կազմակերպչական գործը։ Որոշ աշխատանքէ ետք կը գումարուի պատգամաւորական ժողով, կ'ընտրուի Շրջ. վարչութիւն նախագահութեամբ Ներսէս Օհանեանի։ Այս մարմնի գլխաւոր նպատակը կ'ըլլայ խորացնել սկաուտական չարքերը, կազմակերպել գաւառը, կապ պահել շրջաններուն հետ ու հրատարակել ՀԱԾ ՍԿԱՈՒՏ պաշտօնաթերթը խմբագրութեամբ Կարօ Ուշագլեանի։

Հայ Սկաուտի երեւումը, Ֆրանսայի Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատմութեան մէջ, նոր շրջան մը կը բանայ։ Իր ձայնը կը հասցնէ երկրին հեռաւոր անկիւնները, կ'արթնցնէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ոգին ու երիտասարդութիւնը կը հաւաքէ իր չուրջը։ Մխիթարեան մեքենան գեղեցկօրէն չարժման մէջ կը դրուի ու գործի չորջան մը կը բացուի։ Շնորհիւ թերթին ու խմբապետներուն ջանքերուն միայն Փարիզի շրջանը իր մէջ 500 սկաուտ կը համրէր։ Տարեկան դաշտահանդէսներն ու մրցահանդէսները նոր եռանդ և աւիւն կը բերեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի չարքերուն, ու ժողովուրդի խաւերուն մէջ։ Եւ իրաւացի էր Ներսէս Օհանեան, Հ.Մ.Ը.Մ.ի անմոռանալի հայրիկը, երբ կը յայտարարէր.

— Եթէ մեր ժողովուրդը կ'ուզէ 50 տարիներ յետոյ Փարիզի մայթերուն վրայ հայեր տեսնել, տակա պիտի ըլլայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական չարքերուն չնորհիւ։

Ու ո՛չ միայն Փարիզի լպրծուն մայթերու երկայնքին այլ գաղթաշխարհի բոլոր մայթերուն վրայ, հայը, իր գաղութային կեանքի առաջին տասնամեակին սկսեր էր տահիլ, և այս տահանքին առաջքն առնողներուն մէջ գլխաւոր դերերէն մէկը կ'ինչայ Հ.Մ.Ը.Մ.ին որուն վարիչները մղուած՝ ցեղին այլասերման վտանգի հեռանկարէն, որպէսզի լաւագոյն կերպով դիմակալէին խոչընդոտներ, կ'որոշեն առիղծել համագաղութային Հ.Մ.Ը.Մ.ական կեդրոնական մարմին մը։ Այս առաջադրութիւնով, 1931ին, Փարիզի մէջ կը գումարուի պատգամաւորական ժողով, որուն

ARAM webaram.com

Ա. Մ. Ը. Մ-ի Մարսէյլի Ֆութպոլի Ա. խումբը 1927-ին

Մարսէյլի Ա. Մ. Ը. Մ-ի պատանիներու խումբը 1956—57-ին

կը մասնակցին՝ Սուրիա-Լիբանան, Պալքաններ, Հարաւային և Հիւսիսային Ամերիկաներ, Եգիպտոս ու Ֆրանսա։

Երկու ամիս տեւող այս ժողովը, կ'անցնի արդիւնաւոր։ կը մշակէ սկաուտական կանոնագիր, ծրագիր, ու կ'ընտրուի կեդրոնական վար-

ARAM webaram.com

չութիւն բաղկացած հետեւեալներէ՝ Լ. Կիմիշկերտանեան, Լ. Բաշալեան, Տօքթ. Կ. Գրիգորեան, Զ. Խանզատեան, Ն. Օհանեան, Ն. Գարագեան և Ա. Զաքրեան։ Կեդրոնական վարչութեան կողքին կ'ընտրուի նաեւ սկաուտական վերին մարմին մը որուն անդամներն էին՝ Վահան Փաստըրմաճեան, Գրիգոր Ճակոբեան (Ազգ. պետ.), Օ. Եազմաճեան, Յ. Յովհաննէսեան, Տիկ. Էլլէն Բիւզանդ, Յովհ. Պապէեան, Հ. Աբէլեան (շրջանային սկաուտ պետ)։

Կեդրոնական վարչութիւնը հազիւ տարի մը կեանք կ'ունենայ։ Դարձեալ աշխատանքի ծանրութիւնը կը մնայ սկաուտական մարմնի ուսերուն վրայ որ կը տանի մինչեւ 1933, երբ, նախանձախնդիր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ կ'որոշեն Շրջանային վարչութիւնը վերակազմել։ Կը գումարուի պատգամաւորական ժողով, կ'ընտրուի Շրջ. Վարչութիւն որ կը սկսի տանիլ արդիւնաւոր աշխատանք, բայց այս անգամ ալ իրենց դաժան դէմքը կը ցուցնեն նիւթական տագնապն ու քաղաքական աննպաստ պայմանները որոնց հարկադրանքին տակ Շրջ. Վարչութիւնը կը հրաժարի։ Այս նահանջը սակայն պէտք էր դարմանուէր այլ ճիգով մը, ուստի, 1934ին, Ներսէս Օհանեան, Ազգային Սկաուտ Պետ Գրիգոր Ճակոբեան, օրուան վարիչներուն և խմբապետներուն դիմումին ընդառաջելով, լիազօրութիւն կուտան վազգէն Անդրէասեանին վերակազմելու Ֆրանսայի Շրջանային Վարչութիւնը և սկաուտական վերին մարմինը։

Վազգէն Անդրէասեան իր առնապետութեամբ, իր շուրջ կը հաւաքէ սկաուտական մարմնի կարգ մը անդամները՝ Մինթանճեան, Քիւրքճեան, Օննիկ Դարբինեան և ուրիշներ։

Սկաուտական այս մարմինը յարաբերութեան մէջ կը մտնէ հեռաւոր անկիւններու հետ։ Պաշտօնաթերթ «Հայ Սկաուտ»էն զատ հրապարակ կը նետուին «Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներու բարեկամ»ներ տոմսեր։ Այս մարմինը փարիզէն, շրջանէն, ազգային սկաուտ պետի գլխաւորութեամբ, սկաուտական առաքելութիւն մը կը ղրկէ Ֆրանսայի կեդրոնական քաղաքներն ու Մարսէյլ։ Առաքելութիւնը մեծ ոգեւորութիւն կը առեղծէ։ Մինչ սկաուտ վերին մարմինը իր գործին լծուած զարկ կուտար սկաուտական կազմակերպութեան, անդին, Ազգ. Սկաուտ Պետ Գրիգոր Ճակոբեան, Ներսէս Օհանեան և Գառնիկ Յովհաննէսեան կը յաջողին գումարել պատգամաւորական ժողով ու ընտրել Շրջ. Վարչութիւն որուն կազմին կը մասնակցին՝ Առաքել Զաքրեան, Ս. Տէր Թովմասեան, Վազգէն Անդրէասեան, Փափազեան, Խուպրիկեան, Աբէլեան, Մալումեան, Քիւրքճեան, Էլմոյեան, Աստուրեան և Սարաֆեան։

Այս շրջանին Ֆրանսայի Հ.Մ.Ը.Մ.ական կազմակերպութիւնը, մարզական ու սկաուտական տեսակէտով, վերելք կ'արձանագրէ։ Այս վերելքը, դժբախտաբար, կրկին իր թափը պիտի կասեցնէր նիւթական սուր տագնապի հետեւանքով։ «Հակառակ այս դժուարութիւններուն, սկաուտական ճիւղը, ի գին յամառ ջանքերու, կը մնայ կանգուն և այսօր ալ ամէն կողմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի գայլիկները, սկաուտներն ու կայտերը իրենց սի-

ARAM webaram.com

բուն տարազներով կը չարունակեն կատարել արշաւներ, բանակումներ, հանդէսներ»։

Ֆրանսայի չրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղերուն մէջ, փարիզէն ետք, կ'արժէ քիչ մը հանգամանօրէն կանգ առնել Մարսէյլի վրայ որ հիմնուած է 1924ին վազգէն Անդրէասեանի նախաձեռնութեամբ։ Իր գոյութեան առաջին օրէն իսկ մեծ խանդավառութիւն առեղծած է միութեան անդամներուն թէ դուրս։ Երիտասարդներ ու պատանիներ իր դրօշին ներքեւ հաւաքուած, չնորհիւ միութեան անձնուէր անդամներուն՝ Անդրէասեանի, Մալումեանի, Մ. Փափազեանի և կ. Ուչուպչեանի կը կրթուին սկաուտական, մարմնակրթական, ֆութպոլի մարզերուն մէջ որոնք յառաջ կը տարուին համերաչխ կերպով։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի գործունէութիւնը աւելի հիմնաւորելու դիտաւորութեան մղուած, նախ անոր իրաւական գոյութիւնը հաստատել կը տրուի կառավարութեան կողմէն, ապա կ'արձանագրուի մարմնակրթական, լողալու, հեծելանիւի ու կռփամարտի դաշնակցութիւններու մօտ։

1925ին կ'ընտրուի պատուոյ վարչութիւնը մը հետեւեալներէ Ց. Սահաթճեան, Տօքթ. Քէչեան, Ս. Երէցեան, Մ. Տէրտէրեան, Հ. Գուլումճեան, Վ. Սահաթճեան, Մ. Մալումեան։ Այս վարչութիւնը մինչեւ 1928 կ'ունենայ արդիւնաւոր գործունէութիւն։

Իր կազմութեան առաջին օրերուն չուքի մէջ մնացած մարզական այս միութիւնը, կարճ ժամանակի մէջ իր տարած յաղթանակներուն չնորհիւ, հայ և օտար չրջանակներու ուշադրութիւնը կը գրաւէ։

1926ին երբ մասնաճիւղը կ'ունենայ իր սեփական դաշտը, կը կազմակերպուի միջազգային ախոյեանական մրցում։ Ասոր կը մասնակցին սպանիացիներ, յոյներ, պելճիքացիներ, իտալացիներ, զուիցերիացիներ և հայեր։ Հ.Մ.Ը.Մ. չախչախիչ յաղթութիւն կը տանի չահելով 6 առաջին, 3 երկրորդ և 1 երրորդ կէտեր ու կը յայտարարուի Champion Etranger Littoral:

Մարսէյլ ըլլալով առաւելաբար ֆութպոլի սիրահարներու քաղաքը անկասկած որ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի վարիչներն ալ մղում պիտի տային ֆութպոլին։

«Միութեան անդամներուն թիւը, ժամանակի ընթացքին հասած է 200ի. իսկ հիմա 200էն ալ աւելի է։ Ասոնց 100էն աւելին ֆութպոլիստներ են։

«Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի ֆութպոլի 6 խումբեր, որոնց մէկը կը պատկանի Ա. դասակարգին, իսկ մէկ այլ խումբ, նոյն դասակարգէն, կը մնայ պահեստի։ Բոլոր խումբերը կը մրցին իրենց համապատիճան խումբերու հետ և կը մասնակցին նաեւ Ֆրանսական Ֆետերասիոնի Մարսէյլի ենթաչրջանի ախոյեանական մրցումներուն։ Մնացեալ խումբերը կը բաղկանան 12—17 տարեկան խաղցողներէ և կը մարզուին չարունակ։ Ա. խումբը ախոյեան հռչակուած էր 1945—46ին, Մարսէյլի ենթաչրջանին մէջ։

«Միմամասնաճիւղային մրցումներ ալ կը կազմակերպուին ամէն տա-

ARAM webaram.com

րի, Մարսէյլի, Լիոնի, Վիենի և Փարիզի խումբերուն մասնակցութեամբ, առաջին երեք քաղաքներէն մէկուն մէջ։

«Հ. Մ. Ը. Մ.ը ժամանակին ունեցած է նաեւ աթլէթական, բասկաուտական և պասքէթպոլի խումբեր, հիմա սակայն կը զբաղի ֆութպոլով։

«Կազմակերպութիւնը ունի իր որակեալ իրաւաբանները, որոնք կը հրաւիրուին ֆրանսական մրցումներուն։ Իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ական իրաւաբար վճռամշապուհ (Ֆրանսուա) Էօրտէքեան կը վարէ երբեմն Ֆրանսայի ազգային խումբի մրցումներուն իրաւաբարութիւնը։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը Ֆետերասիոնի մօտ ունի իր երկու ներկայացուցիչները յանձին Տիգրան Փափազեանի և Փոլ Հայոցեանի։ Եւ մարզական ամէն տարեմուտի փոքր վճարումներ կ'ընէ Ֆետերասիոնին։

«Միութիւնը կապ կը պահէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութեան հետ (Պէյրութ)։

«Տարին անգամ մը կը գումարուի ընդհ. ժողով, ուր կ'ընտրուի նոր տարեշրջանի վարչութիւնը։ Պիւտճէն կը գոյանայ պատուոյ անդամներու վճարումներէն, տարեկան երկու պարահանդէսներէ, անդամավճարներէ, եւլն., ինչպէս նաեւ մրցումներու հասոյթներէն, որոնք ենթակայ են Ֆետերասիոնի հակակշռին (Ֆետերասիոնը կը ստանայ հասոյթներու 100ին 40ը)։ Ընդհանուր հասոյթներու գումարը կը հասնի չուրջ մէկ միլիոն ֆրանքի, որ ծայրը ծայրին հազիւ կը գոցէ ծախքերը։

«Ընթացիկ տարեշրջանի վարչութեան կ'անդամակցին Րաֆֆի Նազարեան (առենապետ), Ժան Ծովհաննէսեան (փոխ-առենապետ), Սարգիս Գուլումճեան (առենադպիր), Պօղոս Քիքեւեան (փոխ-առենադպիր), Պարոյր Գուլումճեան (գանձապահ), Բիւզանդ Բաբէլեան (փոխ-գանձապահ), և Բարսեղ Սարգիսեան։ Խումբերու մարզիչ-խմբապետն է Ժան Ծովհաննէսեանն» (ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, Կարօ Գեորգեան, 1959)։

Կեդրոնական և հարաւային Ֆրանսայի բազմաթիւ մասնաճիւղերը՝ Լիոն, Կրընոպլ, Տէսին, Վալանս, Նիս, առաւել կամ նուազ չափով, պահած են Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմակերպութիւնը իրենց շրջանակին մէջ։ Առնցմէ ամենէն չատ աչքի զարնողը Վալանսն է, հիմնուած 1925ին Գուլէլիի որբանոցի սկաուտներէն կօշկակարեանի ջանքերով։ Անդամակցած է Ֆութպոլի դաշնակցութեան։ Մասնակցած է ախոյեանական մրցումներուն յաջող արդիւնքներով։ Ունեցած է սկաուտական կազմ, կազմակերպած է արշաւներ ու հեծելանիւթի մրցումներ։

Ֆրանսայի շրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեանքը ելեւէջներով կեանք մ'եղած է։ Հակառակ այս անկանոն վիճակին, արդիւնք ներքին և արտաքին պատճառներու, հոն միշտ բարձր մնացած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը ազգային և միջազգային մրցումներուն։ Փարիզ և Մարսէյլ, իրենց ֆութպոլի խումբերով, միշտ փայլած են ու հայուն անունը պանծացուցած օտարներուն մէջ, իսկ իրենց սկաուտական կազմակերպութիւններով հայ տղուն սորվեցուցած են իրերօգնութեան սկզբունքին հետ հայրենիքին ու մշակոյթին հանդէպ սէրը ու պաշտամունքը։

ARAM webaram.com

Ջ. ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ, ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՆԵՐ

Ա.— ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի պանծալի դրօշը, երկրորդ արտագաղթի առաջին օրերուն իսկ կը ճեղքէ Ատլանտեանը հասնելու համար Նոր Աշխարհ։ Պոլսէն հասած քանի մը երիտասարդներու՝ Մամաս Խիւպէսէրեանի, Օննիկ Քէմանճեանի, Յակոբ Գարապէքեանի կողմէ հիմը կը դրուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի 1921 փետրուարին, որ կը վաւերացուի Պոլսոյ կեդրոնէն որպէս 30րդ մասնաճիւղ։

Նիւ Եորքի մէջ կազմուած առաջին վարչութիւնը՝ ատենապետութեամբ հանգուցեալ Տօքթ. Պայընտըրեանի կը գործէ նաեւ որպէս Շրջանի Կեդրոնական Մարմին ու կը ձեռնարկէ յառաջացնել մասնաճիւղերու ցանց մը ամերիկեան հայաշատ այլ քաղաքներու մէջ։ Ծիգը ապարդիւն չի մնար։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը մուտք կը գործէ Ֆիլատելֆիոյ, Պօսթընի, Հարթֆըրտի, Փրովիտէնսի եւ Իւնիըն Սիթիի մէջ։ Մասնաճիւղերու արագ այս բազմացումը անհրաժեշտ կը դարձնէ ստեղծումը Նիւ Եորքի մէջ կեդրոնական վարչութեան մը ատենապետութեամբ Եղիշէ Քաջունիի։ Ցուսադրիչ այս շարժումին ղեկավարներ եղած են նաեւ Տիգրան Խոյեան, Ա. Հիւսնեան, Վ. Սերթոսեան, Ա. Քէմոնճեան, Մ. Նագգաշեան եւ Վ. Վարդապետեան։

Կեդրոնական վարչութիւնը, անկախ մասնաճիւղային մարզական գործունէութենէ, հարթելով որոշ դժուարութիւններ, կը կազմակերպէ նաեւ միջմասնաճիւղային ողիմպիական, ֆութպոլի, պասքէթի, թէնիսի խաղերու փայլուն հանդիպումներ, որոնք կը շարժանկարուին քարոզչութեան նպատակով, հայաշատ կեդրոններու մէջ ցուցադրուելու համար։

Շնորհիւ Մամաս Խիւպէսէրեանի, Տիգրան Խոյեանի եւ Պօղոս Կէօքճեանի բոլորանուէր ջանքերուն, Նիւ Եորքի ֆութպոլի կազմին թէքնիք արժէքը կը բարձրանայ այնքան որ խումբը ի վիճակի կ՚ըլլայ Նիւ Եորք Սթէյթ Լիկի խաղերուն մասնակցելու եւ միջազգային խումբերու շարքին խիստ պատուաբեր դիրք գրաւելու։

Այժմ, դժբախտաբար, որոշ տուեալներ կը պակսին մեզի յիշեալ կեդրոնական վարչութեան եւ իրենց ենթակայ մասնաճիւղերու գործունէութեանց մասին աւելի մանրամասն գրելու համար։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Տիրոյիթի վարչութիւնը եւ անդամները

Ներկայիս Միացեալ Նահանգներու մէջ կը գործեն երեք մասնաճիւղեր, Տիթրոյիթ, Լոս Անճէլըս և Ֆիլատելֆիա որոնք կապ կը պահեն Սուրիոյ, Լիբանանի և Ծորդանանի Երջանային վարչութեան հետ։ Այս մասնաճիւղերը անկախ ակաուտական և մարզական գործունէութիւնէ, լծուած են նաեւ մշակութային և գեղարուեստական աշխատանքներու։ կը մասնակցին ազգային տօնակատարութիւններու և յաճախ կը հանդիսանան նախաձեռնողները։

Հոս կ՝արժէ արձանագրել թէ, Տիթրոյիթի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արմինիա մասնաճիւղը, որու պատուոյ նախագահն է Տօքթ. Պ. Դարբինեանը, 1954ին, 600 տոլարի գնահատելի օժանդակութիւն մը ըրաւ Պէյրութի իր քոյր Մասնաճիւղի դաշտի Ֆօնտին։

Միացեալ Նահանգներու սոյն բաժինը կը փակենք Աւագ Եղբայր Ճորճ Մարտիկեանով, որ 1919էն ի վեր որպէս Հ. Մ. Ը. Մ.ի ակաուտ ղեկավար, Միութեան զարդանչանը հպարտութեամբ և գուրգուրանքով կը պահէ իր կուրծքին որպէս խորհրդանշան Միութեան հանդէպ իր հաւատքին, հաւատարմութեան և նուիրումին։

1951 գարնան, Ճորճ Մարտիկեան իր ազնուափայլ Տիկնոջը հետ դէպի Մերձ. Արեւելք չրջապտոյտի ընթացքին այցելեց նաեւ Լիբանան, Սուրիա և Ծորդանան։ Պէյրութի մէջ հանդիպումներ ունեցաւ Սուրիոյ, Լիբանանի և Ծորդանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Երջանային վարչութեան հետ։ Մեծ խանդավառութեամբ լսեց մարզական գետնի վրայ Միութեան ձեռք

ARAM webaram.com

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Սկաուտապետի տարազով Ցուցասացի մէջ, 1922ին:

բերած չքեղ նուաճումները: Հոգեկան անսահման բաւարարութեամբ հաստատեց, ազգապահպանումի մարզին մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բերած անգնահատելի նպաստը, որը կը կայանայ մարմնակրթանքի ճամբով, տալ հայ երկաեռ պատանի և երիտասարդ գաղութներուն ազգային գաղափարական առողջ գիտակցութիւն, մարդկային բարձր առաքինութեանց մբռնումն ու ցեղային ազնիւ նկարագրի կառուցումը: Մօտէն հետաքրքրուեցաւ Միութեան ընդհանուր կարիքներով և խոստացաւ Ամերիկա վերադարձին, նիւթական և բարոյական լայն աջակցութիւնով մասնակից դառնալ վերոյիշեալ շրջանի ղեկավարութեան հաւաքական ճիգերուն: Եղբայրը վերադարձին փութով իրականացուց իր խոստումը նիւթական մեծ գումարներ յատկացնելով Պէյրութի, Հալէպի, Դամասկոսի և Ցորդանանի մասնաճիւղերուն:

Բարձր խմացականութեամբ և հոգեկան ու ֆիզիքական անսպառ կորովով հարուստ մեր Աւագ եղբօր հասարակական գործունէութիւնը դուրս կու գայ հայկական սահմաններէն և կը տարածուի միջազգային գետնի վրայ: Ամերիկեան քաղաքական և պինուորական բարձրագոյն շրջանակներու մօտ ունեցած մեծ վարկին և վայելած անսահման վստահութեան շնորհիւ, կարողացած է իր նախաձեռնութեամբը և անփոխարինելի ջանքերով ծնունդ տալ «Հայրենազուրկ Հայերու Օգնութեան Ամերիկեան

Ազգային Կոմիտէին, ծանօթ ԱՆԶԱ անունով, որու կատարած նախախնամական դերը համահայկական չափանիշով պատմական է և անգնահատելի։ Արդարեւ, այս կազմակերպութեան բարոյական և նիւթական միջոցներովն էր որ կարելի դարձաւ բազմահազար հայրենազուրկ և տնազուրկ հայերու դէպի Միացեալ Նահանգներ փոխադրութիւնը և հոն սեփական բնակարաններու և ազատ աշխատանքի ապահովումով ֆիզիքական ստոյգ կորուստէ փրկութիւնը։

Անգնահատելի են նաեւ Մարտիկեանի անսպառ ճիգերը և բարոյական ու նիւթական մեծ զոհաբերութիւնները ի խնդիր Արաբ ասպնջական երկիրներու մէջ ապաստան գտած հարիւր հազարաւոր մեր ազգակիցներուն մշակութային և անտեսական վերելքին և ֆիզիքական ապահովութեան մարզին մէջ։

Բ.— ՄԷՔՍԻԿՕ

Միջնարեւելեան երկիրներէն և առաւելապէս Յունաստանէն Մեքսիկօ գաղթող հայութիւնը, հազիւ հաստատուած օտար այս երկրին մէջ, օրուան հացի կողքին, իր մտահոգութեանց առարկայ կ'ընէ նաեւ ընկերային հաւաքական կեանքի մը ստեղծումը և որպէս լաւագոյն միջոց երիտասարդութեան ֆիզիքական և բարոյական առողջ կառուցումի, նախապատուութիւնը կուտայ մարմնակրթանքին։ Այսպիսով է որ, 1926 Յուլիս 19ին, Թալէ Թօրէժի Տօրա քաղաքին մէջ հաստատուած ափ մը երիտասարդներ հիմը կը դնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին։

Մարզիչ սկաուտ խմբապետ Գասպար Առաքելեանը, որ գլխաւոր ղեկավարներէն մէկը եղած է շարժումին, կը գրէ.—

«Հակառակ տիրող դժուարութիւններուն, լոկ անդամավճարներով գոհանալով յարատեւեցինք գործը։ Հիմա ունինք 25 մարզիկ անդամներ և արիներու խմբակ մը որոնք շաբաթը երկու անգամ մարզավայր կ'երթան ու շուէտական մարզանք և այլ խաղեր կը կատարեն։ Ունինք ֆութպոլի խումբ մը որ բաւական զօրաւոր է։ Ունինք հաւաքավայր մը, սենեակ, ուր Միութեան բոլոր անդամները կու գան և իրենց պարապոյ ժամերը կ'անցնեն կարդալով թերթ ու գիրք, երբեմն կը կատարեն կափամարտի փորձեր։ Մեր հաւաքավայրը զիրենք հեռու կը պահէ քաղաքին ապականիչ մթնոլորտէն» (Հ. Մ. Ը. Մ., թիւ 7)։

1933—34ին, երկրին մէջ ստեղծուած դժբախտ դէպքերու հարկադրանքով, ինչպէս այլ կազմակերպութիւններ, նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը դադրի գործելէ մինչեւ 1951, երբ դարձեալ կը վերականգնի

ARAM webaram.com

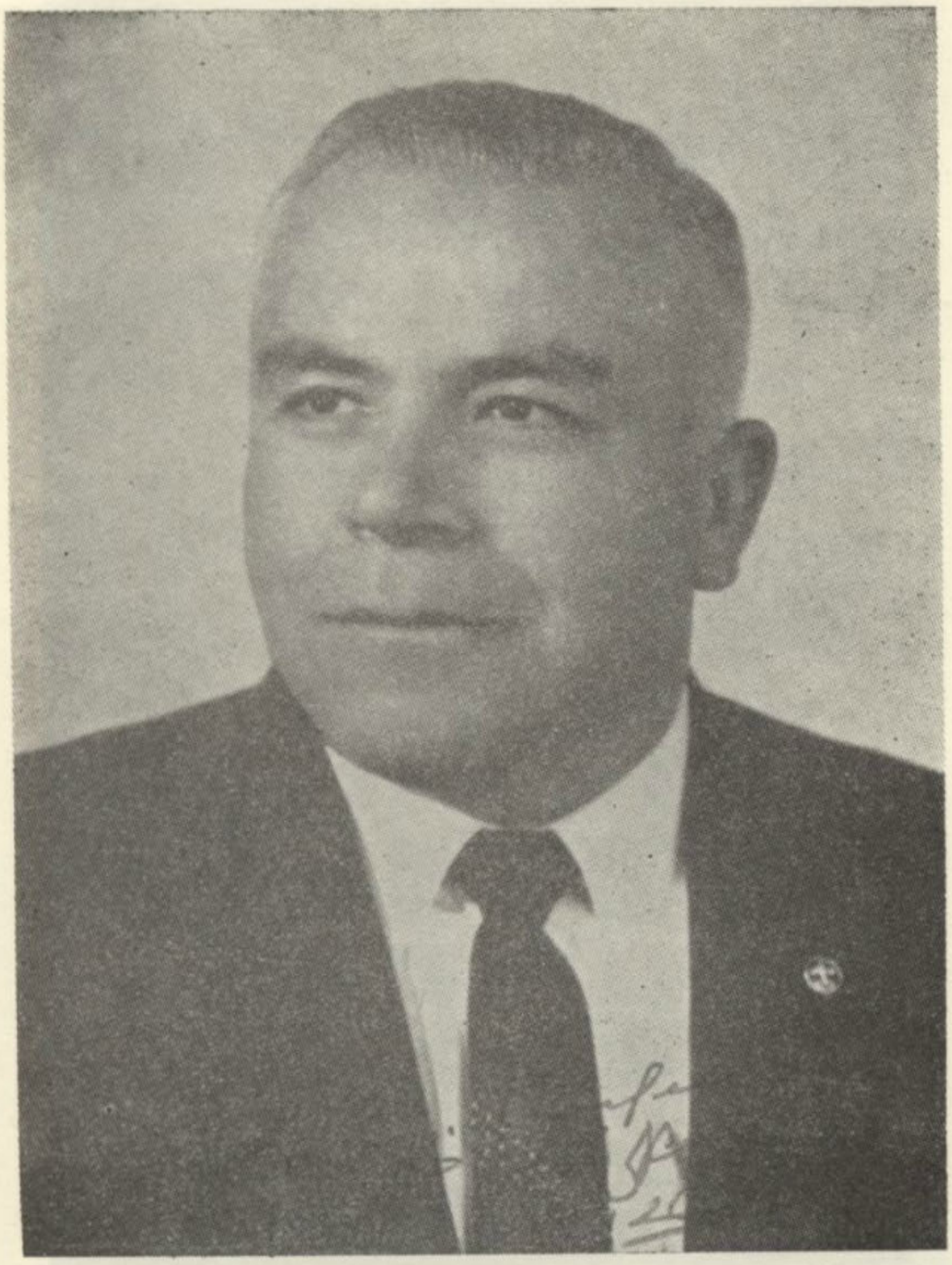

ՔԵՐՈԲԷ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մեքսիքայի Մասնաճիւղի հաւատաւոր մղիչ ուժը.

«ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ» անուան տակ, ու այս անգամ գործունէութեան աւելի լայն և հիմնական առաջադրութիւններով:

Յունաստանի շրջանի նախկին սկաուտ և ներկայիս մեքսիկահայ գաղութի առաջաւոր դէմքերէն Քերոբ Առաքելեանը, երբ 1951ին մերձաւորեւելեան երկիրները այցելեց, բարեդէպ զուգադիպումով մը բախտը ունեցաւ ներկայ ըլլալու Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջանային Վարչութեան նախաձեռնութեամբ՝ Հալէպի մէջ տասնեակ տարիներէ ի վեր զատկուայ տօնական օրերուն կազմակերպած՝ մարզական եռօրեայ մեծ փառատօնին. եղբայրը հաղորդակից եղաւ տասնեակ հազար հանդիսական հայորդիներու հոգեկան խոր ապրումներուն, ազգային հպարտանքով դիտեց և շարժանկարեց տողանցքը և անչափելի խանդավառութեամբ խոստացաւ Մեքսիկօ վերադարձին յառաջացնել մարմին մը, որու գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլար ճանչցնել Հ. Մ. Ը. Մ.ը Մեքսիկայի, Միացեալ Նահանգներու և Գա-

ARAM webaram.com

ՔՍՐՈՔ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Սկաուտական տարազով 1927ին Ցուճաստաճ.

նատայի հայ զանգուածներուն և անոնց նիւթական օժանդակութիւնը ապահովելու Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի և Ցուճաստանի Հ. Մ. Ը. Մ. Ի. շրջաններուն։

Քերոբ Առաքելեան փութով կատարեց իր խոստումը Մէքսիկա հասնելէ անմիջապէս վերջ, կազմելով մարմին մը պատուոյ նախագահութեամբ ձերբ Մարտիկեանի և հետեւեալ կազմով,— Քերոբ Առաքելեան ատենապետ, Կարապետ Հէքիմեան գանձապահ, Գասպար Առաքելեան և Տիրան Ինճէեան խորհրդականներ։

Վերոյիշեալ Մարմինը փութով կը լծուի բոլորանուէր աշխատանքի որ կարճ ժամանակի մը ընթացքին խիստ գնահատելի չափանիշով մը կ'արդիւնաւորուէր։

ARAM webaram.com

ԱՒԱԳԵԼԵԱՆ ՍԿԱՒԻՏ ԵՐԵՔ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐ
Ձախէն աջ՝ Քերոբ, Գասպար եւ Յարութիւն 1927ին Ցուճաստան.

Ափսոսդ չենք նկատեր արտագրելու Շրջ. վարչութեան և Մեքսիկոյ կեդրոնին հետ կատարուած թղթակցութիւններէն հետեւեալ նամակները։

18 Դեկտ. 1951, Մեխիկօ Սիթի

Հ. Մ. Ը. Մ.ի
Շրջանային Վարչութիւն
Պէյրութ

Սրտակից Եղբայրներ,

Ձեր նամակը ուղղուած մեր Ատենապետին յանձնուած է մեր ուսադրութեան։ Մեզ հասան Ծրագիր-Կանոնագիրները, ինչպես նաեւ վերջին հանդիպումներու արձանագրութիւնը։

Մեր դիրքը պարզ է այլեւս Շրջանային Վարչութեանդ հանդէպ։

ARAM webaram.com

Գործ պիտի ունենանք ձեզ հետ, մասնաճիւղերու բլլալիք որեւէ օգնութեան պարագային:

Հանեցէք մեզ հաղորդ պահել, սեղմ գծերու մէջ, հետեւեալ հարցերուն:

Ա.— Ի՞նչ պակասներ ունին մասնաճիւղերը:

Բ.— Պակասները դասաւորել՝ անմիջական, երկրորդական եւ երրորդական աստիճաններով:

Գ.— Այդ պակասները լրացնելու համար, մօտաւորապէս որքա՞ն դրամի կարիք կայ, տոլարով հաշուած:

Մեր ջանքը պիտի բլլայ հինգ տարուան շրջանի մը մէջ գոհացում տալ պակասներուն որքան որ հնարաւոր է, ապա թերի մնացածները՝ ամբողջացնել յաջորդ հնգամեակի մը ընթացքին:

Գործիչի մը հարցը դեռ անպատասխան կը մնայ:

Խնդրենք մեզ հաղորդել՝ նախկին Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու հասցէներ, որոնք ընդունակ են կազմակերպչական աշխատանքի, Մ. Նահանգներու մէջ:

Առաքելեան երկու եղբայրներ, ծրագրած են գարնան լծուիլ նոր աշխատանքի, Մ. Նահանգներու աջակցութիւնը անհրաժեշտ պիտի բլլայ:

Մեր հետաւորութիւնը, որոշ կերպով, կը դանդաղեցնէ մեր գործը, բայց վստահ ենք, երբ գործը յարուի, կանոնաւորաբար յառաջ պիտի ընթանայ ամէն ինչ:

Ի Դիմաց Հայ Մարմնակրթասիրաց Միութեան Կ. Վարչութեան

Ատենադպիր
Լ. ՊՕՏՈՍԵԱՆ

Ատենապետ
ՓԵՐՈՒԶ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

17 Յունուար 1952

ՅԱՐԳԵԼԻ ՏԻԱՐ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՐԺԱՆ ԱՆԴԱՄՔ
ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆԴ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՄԵՔՍԻՔՕ

Սիրելի եղբայրներ,

Ստացանք Ձեր թիւ 24 եւ 18 Դեկտ. 1951 թուակիր գրութիւնը: Ջերմօրէն եւ սրտի մեծագոյն հպարտութեամբ կը շնորհաւորենք Ձեր կազմութիւնը եւ մեր եղբայրական յարգանքները կը ներկայացնենք նորընտիր վարչութեանդ: Հետաւոր Մեքսիքոյի մէջ, Ձեր նախաձեռնութիւնը միութեան մը կազմութեան եւ այն խոր ըմբռնումը զոր կ'արտայայտէք Մերձ-արեւելեան երկիրներու Հ. Մ. Ը. Մ.ական կազմակերպութեան զօրացման եւ բարգաւաճումին ուղղութեամբ, ամենաուժեղ փաստն է մեր ազգային միասնականութեան հակառակ սփիւռքի ներկայ դժբախտ իրականութեան:

ARAM webaram.com

Բոլոր տեղերու հայութիւնը մէկ է, բոլորը կը կազմեն մէկ ամբողջութիւն: Բոլորին ձգտումն ու իտէալը մէկ է, այսօր իրարու հետ եւ իրարու համար, վաղուան մէկ եւ ամբողջական հայրենիքին համար:

Այս հաւատով կ'ընդառաջենք Ձեր աջակցութեան խոստումներուն, եւ առանց ամօթի զգացումի կը ներկայացնենք մեր կարիքները համաձայն Ձեր ցանկութեան եւ մասնաճուղ ասիճանաւորումին:

Պարտ կը համարենք հոս ըսել, որ սկզբունքով միութիւնը արտաքին որեւէ օժանդակութիւն չկրնար օգտագործել միութենական ընթացիկ եւ վարչական ծախսերու համար: Ուրախ ենք յայտարարելու որ միութիւնը իր մօտ 30000 տոլարի տարեկան եկեւմուտքը կը հաւասարակշռէ բացառաբար իր միջոցներով: Արտաքին որեւէ նպաստ կ'օգտագործուի միութեան բարգաւաճման հիմնական նպատակներուն:

Արդ, այս հասկացողութեամբ, մենք մեր կարիքները կը դասաւորենք հետեւեալ կարգով:

Ա. Մեծ ու պզտիկ մեր բոլոր մասնաճիւղերը պէտք է ունենան իրենց հաւաքավայր օճախները համաձայն տեղւոյն պահանջին եւ բաւարարութեան: Հ. Մ. Ը. Մ.ական հաւաքավայր մը տունն է երիտասարդութեան եւ պատանութեան ուր կու գան միախառնուելու հոգիները, հաղորդուելու եւ ամրապընդուելու իրարմով:

Մեր 28 մասնաճիւղերէն չորս պզտիկ ընջաններ միայն ունին իրենց սեփական ակումբները: Կեդրոն խաղաքներէն Հալէպ միայն ի մօտոյ կ'ունենայ իր ակումբը, իր միջոցներով 20.000 տոլարի արժէքով գնուած հողամասին վրայ եւ Պրն. Ճորճ Մարտիկեանի բրած 5000 տոլարի մեծասիրտ նուիրատուութեան վրայ, աւելցնելով նոյնքան գումար մը:

Մնացեալ ընջանները բացի բնաւ չունեցող վեց փոքրիկ մասնաճիւղերէն, միւսները վարձու մարզադաշտ կամ սրահ միայն ունին:

Բ. Բոլոր ընջանները պէտք է ունենան իրենց խաղավայրերը: Մեծածախս գումարներու կը կարօտի արդիական իմաստով եւ բոլոր յարմարութիւններով օժտուած խաղավայր մը: Բայց կարելիութեան եւ անհրաժեշտութեան սահմանին մէջ անհրաժեշտ կը նկատենք մեր հաւաքավայրին մօտ Պասքէթ Պոլի դաշտ եւ աթլէթիք խաղերու փորձերուն համար բաւարար հողաշերտերու սեփականութիւնը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը առաւելապէս կենդանի ընջումի միութիւն է: Այդ ընջումը կազմակերպուած արտայայտութիւն եւ նպատակադրուած իրականութիւն կը դառնայ միայն այն պարագային երբ անհատական եւ հաւաքական մարզանքներու գործադրութեան հնարաւորութիւն կը տրուի պատանի երիտասարդին:

Արդ մեր բոլոր մասնաճիւղերէն երեքը միայն ունին սեփական խաղավայր: Տասը ընջաններ ունին վարձու խաղավայր իսկ մնացեալ ընջաններ ժամանակ առ ժամանակ կ'օգտագործեն ուրիշներու խաղավայրերը:

Մեր միութիւնը իր 5000ի մօտ անդամներով, հաւատաւոր, կայտառ, ջլապինդ երիտասարդութեամբ հրաւիրենք պիտի իրագործէր եթէ կարենայինք մեր մասնաճիւղերուն տրամադրել հաւաքավայր — օճախ մը եւ խաղավայր մը:

ARAM webaram.com

28 մասնաճիւղերու մէջ նման ծրագիր իրականացնելու համար մօտ 130,000 — 150,000 տոլար անհրաժեշտ է: Այս գումարը առաջին ակնարկով պիտի երեւի մեծ եւ ծրագրի իրագործումը դժուարին: Բայց ծրագրի գործադրութեան՝ աստիճանական դասաւորում մը, Ձեր եւ մեր ճիգերու համակարգումը, Ձեր եւ մեր իտէալներու եւ կամքերու համադրումը անիրագործելի թուող երազներն անգամ իրագործելի իրականութիւններ կրնան դարձնել:

Գ. Մեր միութիւնը իրականացուցած է եւ ապահոված ոգեկան յաղթանակը՝ Առաւելապէս մարզական այս միութիւնը, մարզանքը դաւանած է իբրեւ միջոց ազգապահպանման հիմնական նպատակին: Այդ նպատակի ուղիով լրիւ յաջողած ենք եւ այսօր կազմակերպուած մեր երիտասարդութիւնը հըպարտ է իր ազգութեամբ, իր ազգային արժէքներով, անոր փառապանծ անցեալով եւ ուժգնօրէն հաւատացող է իր ազգի ապագային:

Բայց մեր մարզական կերպերը թերի մնացած են եւ անբաւարար են ներկայ պայմաններու չափանիշով: Երիտասարդութեան մարզական մակարդակի բարձրացման համար անհրաժեշտօրէն պէտք ունինք մասնագէտ դաստիարակ մարզիչներու, մարզիչներ որոնք իրենց կեանքի ասպարէզ ընտրեն մարզիչութիւնը մեր դպրոցներէն ներս եւ մեր միութենական շարքայիններուն համար՝ Պէտք ունինք նաեւ մասնագէտ սկաուտ վարիչներու, ծանօթ սկաուտական մեթոտներուն եւ անոնց գիտական եւ գործնական կիրարկման մեր ըսկաուտներուն, գայլիկներուն եւ աղջիկներուն (Girl scouts) համար։

Մեր ներկայ մարզական վարիչները եւ սկաուտական առաջնորդները տեղական ինքնաբոյս երիտասարդներ են: Եթէ կարելիութիւն ստեղծուի անոնցմէ յաւագոյններուն մէկ կամ երկու տարիով Եւրոպա կամ Ամերիկա մասնագիտանալու, համապատասխան հաստատութիւններու մէջ, մեր միութենական աշխատանքները տասնապատիկ աւելի կ՚արդիւնաւորուին։

Պրն. Մարտիկեանը անձնուիրաբար յանձն առած է Հայկէպէն նման երիտասարդի մը Ամերիկայի մէջ ուսման անհրաժեշտ ծախսը: Մենք այս տարւայ սկզբնաւորութեան Պէյրութէն երիտասարդ մը ղրկեցինք Ֆրանսա, մեր միջոցներով, վեց ամսուայ շրջանի մը համար: Իւրաքանչիւր նման ուսանողի տարեկան ծախսը 1200 — 1500 Տօլար է: 8—10 շատ ընդունակ եւ տրամադիր երիտասարդ տարրեր ունինք այդ նպատակին: Արդ, եթէ յաջորդող երկու երեք տարիներու ընթացքին մենք կարենանք այդ երիտասարդներուն ապահովել մարզական եւ սկաուտական համապատասխան դաստիարակութիւն, մեր դպրոցներու եւ միութենական մարզական սկաուտական թեքնիք կրթութիւնը 4–5 տարւայ ընթացքին մօտաւոր կատարելութեան կը հասնի:

Երբ այս պէտքերը կը ձեւակերպենք, Ձեր ուշադրութեանը յանձնելու համար անոնց աստիճանական իրականացումը, կրնաք վստահ ըլլալ որ Ձեր բերելիք նպաստը նոր գրգիռ մը պիտի ըլլայ մեզի, տեղւոյն վրայ, մեր ժողովուրդէն ապահովելու համար նոյնքան գոհողութիւն:

Դ. Մենք մեր շրջանները կը ղեկավարենք նամակագրութեամբ եւ պարբերական շրջաբերականներով: Անմիջական կենդանի կապը կը պակսի մեզի. բացի տարեկան միջմասնաճիւղային Ֆութպոլի՝ Պասքէթ Պոլի եւ միջմասնաճիւղային ողիմպիական խաղերու հանդիպումներէ եւ երկու տարին անգամ

ARAM webaram.com

մը զումարուող պատգամաւորական ժողովներէ որոնք առիթ կու տան մօտէն ծփման մէջ մտնելու իրարու հետ։

Կարելի էր շրջուն գործիչներու միջոցաւ լաւագոյնս ապահովել այդ կապը։ Գործիչը պիտի կրնար ժամանակաւոր այցելութիւններով փութացնել մեր խօսքը, հետաքրքրուիլ իրենցմով եւ իրենց գործունէութեամբ, խանդավառել շարքերը, նոր եռանդ եւ նոր ոգի տալ մասնաւորապէս հեռաւոր անկիւններու մեր մասնաճիւղերուն։ Նման օգտագործելի ուժեր ունինք բայց պահանջուած նիւթական միջոցները կը պակսին։

Գործիչ մը կարելի է ունենալ տարեկան 1200 — 1500 Տօլարով։ Մեկ գործիչ կը բաւարարէ մեր պահանջները եւ կրնայ հրաշքներ գործել։

Այսպիսով վերջացուցած կ'ըլլանք մեր պետքերու ցուցակագրութիւնը։

Եղբայրական բարեւներով

Ի դիմաց Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի, Պաղեստինի եւ
Անդրյորդանանի Շրջանային Վարչութիւն

Ատենադպիր   Ատենապետ

Շրջանային Վարչութիւն
Հ. Մ. Ը. Մ.ի   29 Օգոս. 1951
Պէյրութ

Սիրելի Եղբարք իմ.

Ուշացայ Ձեզ գրելու. վերադարձիս գործի անյետաձգելի կարգադրութիւններ զիս շատ զբաղ պահեցին։ Այս ու յաջորդ ամսուան ընթացքին, կըրնամ զբաղիլ ինծ սիրելի այդ հարցերով, իսկ տարուան վերջին երեք ամիսներու ընթացքին, գլուխ քերելու իսկ ժամանակ չեմ ունենար։

Չեմ մոռցած Ձեզ։ Արդէն նախապատրաստական քայլեր առած եմ։ Այս օրերուն սեղիս վրայ կը կազմուի յանձնախումբ մը։ Աշխատանքի լծուելու պատրաստ անձինք կան. Ցաւ ի սիրտ, մեր գաղութը շատ փոքր է, որով մեր ջանքը պիտի ըլլայ Մ. Նահանգներու գաղութը լծել գործին։ Այդ ուղղութիւնով ալ քայլեր առնուած են։ Արդիւնքի մասին կը տեղեկագրեմ շուտով։

Պոսթըն եղած պահուս, շփում ունեցայ Կ. Կ.ի անդամներուն հետ, որոնք պատրաստակամութիւն յայտնեցին նկատի ունենալ հարցը Հ. Ե. Դ.ի միջոցաւ, ապա տեսնուեցայ HAIRENIK WEEKLYի խմբագիրին հետ։

Անհրաժեշտ նկատուեցաւ, թէ՛ ՀԱՅՐԵՆԻՔ օրաթերթին եւ թէ HAIRENIK WEEKLYին թղթակիցներ նշանակել, որոնց ջանքը պիտի ըլլայ, պարբերական թղթակցութիւններով, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական խումբերուն ջանքերուն եւ

ARAM webaram.com

մըցումներուն պատկերը տալ: Արթնցնել հետաքրքրութիւն եւ շահագրգռել բոլորը դէպի կազմակերպուած աշխատանքը, որով աւելի կ'արդիւնաւորուի մեր սկսելիք օժանդակութեան կազմակերպութիւնը:

Խնդրեմ, ինծ հաղորդեցէք թէ Պրն. Մարտիկեանի հետ ի՞նչ կարգադրութիւն ունեցաք: Որեւէ խօսում բրա՞ւ, ես զինք հոս հրաւիրած եմ. Հոկտ.ին. հաւանաբար գայ եւ միասնաբար լծենք մեր առնելիք քայլերը, յաջող պատուանդանի մը վրայ դնելու համար:

Եղբայրներ, «ուշ ըլլայ, անուշ ըլլայ», կ'ըսէ հայկական առածը. յուսանք որ մեր ջանքերը պիտի արդիւնաւորուին:

Ջերմագին բարեւներով
ՔԵՐՈԲԷ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

16 Հոկտեմբեր 1951
ՄԵԿՍԻՔՕ

ՄԵԾԱՅԱՐԳ
ՏԻԱՐ ՔԵՐՈԲԷ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Սիրելի Եղբայր,

Ստացած ենք Ձեր 29 Օգոստոս 1951 թուակիր նամակը որով մեզ կը տեղեկացնէք կազմութիւնը Հ. Մ. Ը.Մ.ի օժանդակ յանձնախումբի մը որ իր կարելի միջոցներով պիտի ջանայ հետաքրքրութիւն ստեղծել մեր կազմակերպութեան շուրջ Ամերիկահայութեան մէջ եւ ապահովել անոր գործնական աջակցութիւնը:

Շրջանային Վարչութիւնը իր գոհունակութիւնը կը յայտնէ Ձեր ձեռնարկած այս գեղեցիկ գործին համար եւ յաջողութիւն կը ցանկայ յանձնախումբի աշխատանքներուն:

Ձեր թելադրանքին ընդառաջելով Շրջանային Վարչութիւնս «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ներուն համար նշանակեց մասնաւոր թղթակից մը որ պարբերաբար յօդուածներով պիտի ներկայացնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի գործունէութիւնը, ընդհանրապէս տալով զանազան շրջաններու մէջ կատարուած մարզական ձեռնարկները: Այսպիսով «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի ընթերցողները առիթ կունենան գաղափար մը կազմելու մեր կազմակերպութեան մասին:

Շուտով կ'ուղարկենք մեր վերջին պատգամաւորական ժողովին կողմէ վերամշակուած մեր ծրագիր կանոնագրէն քանի մը օրինակ եւ մեզի ծանօթ ամերիկաբնակ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու անունները իրենց հասցէներով:

Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մարտիկեանի այցելութիւնը մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի գլխաւոր կեդրոններուն մէջ: Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերը իրենց մասնակցութիւնը բերին ի պատիւ հիւրերուն տրուած բոլոր հանդիսութիւններուն, որոնց կարգին Պէյրութի մեր ակումբին մէջ Շըր-

ARAM webaram.com

ջանային Վարչութիւնը կազմակերպեց ժողովրդական մեծ հաւաքոյթ մը, ուր մարզական զանազան ցուցադրութիւններէ եսէ, Պրն. Ժորժ Մարտիկեան խօսեցաւ խանդավառ ճառ մը որ խոր տպաւորութիւն թողուց ներկայ հազարաւոր ունկնդիրներուն վրայ:

Պրն. Ժորժ Մարտիկեան հպարտանքով յիշեց իր ճառերուն մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ական ըլլալը եւ մօտէն հետաքրքրուեցաւ մեր միութեան կեանքով: Իր հետ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցանք Հ. Մ. Ը. Մ.ի շուրջ եւ որպէս յիշատակ իրեն նուիրեցինք Հ. Մ. Ը. Մ.ի գործունէութեան զանազան ճիւղերը պատկերացնող albիւմ մը: Պրն. Ժորժ Մարտիկեան խոստացաւ Ամերիկա վերադարձին մեզի հետ սերտ կապ պահել եւ իր կարելի միջոցներով օգտակար ըլլալ մեր կազմակերպութեան:

Ամառնային շրջանը վերջ գտած է եւ մարզական կեանքը կը սանայ նոր թափ: Պիտի ջանանք, պարբերաբար Ձեզ տեղեակ պահել մեր ձեռնարկներուն:

Յաջողութեան ջերմ մաղթանքներով եւ եղբայրական բարեւներով:

Ի դիմաց Հ. Մ. Ը. Մ.ի
Սուրիոյ, Լիբանանի, Պաղեստինի եւ Անդր - յորդանան
Շրջանային Վարչութիւն

Պատուարժան Շրջանային Վարչութիւն — Յունիս 16, 1952
Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Պէյրութ.

Սիրելի Եղբայրներ,

Ուրախանք Ձեզ գրելու: Սպասեցինք Եղբայր Քերոբէ Առաքելեանի վերադարձին՝ Մ. Ն.երու մէջ կատարած ճամբորդութենէն եւ իր ձեռք բերած արդիւնքին:

Եղբայր Քերոբէի ներկայութիւնը ապարդիւն չմնաց: Առաքելէն առաքելեան, մեծ հաղորդներու մէջ հետաքրքրութիւն արթնցուց եւ 17 վայրերու մէջ, յաջողեցաւ յանձնախումբեր կազմելու եւ մեզ օգնելու խոստումներ առնելու: Այժմ ջանք կը թափենք այդ խոստումներու իրականացման: Եղբայր Մարտիկեան, իր լաւագոյնը կ'ընէ Մ. Ն.երու մէջ, մեր ներկայութիւնը արդիւնաւորելու:

Յուսալից ենք: Դանդաղութիւնը թերեւ անհրապոյր, այսու հանդերձ չմոռնանք թէ մեծ գործեր ժամանակի կը կարօտին: Մ. Ն.երու գաղութը որեւէ այլ յոգնած ըլլայ բոլոր մարզերու մէջ, երբ շարժի, լաւագոյն արդիւնքը կու տայ: Ապա կան անհապաղ երեւոյթներ այլ, անտեղի փոթորիկներ, որոնց յարդարումէն կախում ունի ճաւ մեր յաջողութիւնը:

Երկու ամիսէն, տեղի կ'ունենայ մեր ընդհ. ժողովը եւ կը սկսինք մեր դրամական առաջնումներուն, առանց սպասելու, Մ. Ն.ներու հանգանակութեան արդիւնքին. *ապա հետզհետէ կ'ընենք մեր առաջնումները:*

ARAM webaram.com

Կարեւոր կը նկատենք, Եղբայր Գասպար Առաքելեանի(*) կտակի մասին լուսաբանութիւն մը տալ: *Կտակը կը պահէ իր ոյժը* եւ գործադրելի է *յետ մահու:* Այսու հանդերձ, Եղբայր Գասպար կը խոստանայ նաեւ մեզ, անոր եկամուտը տրամադրել Հ. Մ. Ը. Մ.ի պէտքերուն, *երբ շէնքը կը վճարէ իր վրայ եղած պարտքերը:*

Ի Դիմաց Հ. Մ. Ը. Միութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ

Լ. ՊՕՏՈՍԵԱՆ — Ք. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի — 28 Յուլիս, 1952

Մեքսիքոյի Մասնաճիւղին

Յարգելի Եղբայրներ,

Ստացանք Ձեր 16 Յունիս 1952 թուակիր եւ թիւ 46 նամակը՝ կամքէ անկախ պատճառներով ուշացուցինք պատասխանը:

Մեր առաջին եւ նուիրական պարտականութիւնը կը նկատենք մեր ջերմ շնորհակալութիւնը յայտնել նուիրեալ ճիգին համար, որ ի գործ կը դնէք Ձեր միջավայրին եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգներու շրջանակին մէջ Հ. Մ. Ը.Մ.ի շուրջ համակիր տրամադրութիւններ յառաջացնելու ուղղութեամբ՝ Ամէն գնահատանքէ վեր է եղբայր Առաքելեաններու աշխատանքը, նուիրումը եւ առատաձեռնութիւնը:

Անկախ նիւթական արդիւնքէն, մեզ համար խանդավառող, գօտեպնդող հանգամանք ունի այն գիտակցութիւնը որ առանձին չենք մեր գործին եւ առաքելութեան մէջ: Ի՜նչ մեծ հաճոյք է զգալ որ հեռաւոր աշխարհամասերու մէջ զգացումի նոյնութեամբ բաբախող սրտեր, ազգային նոյն մտահոգութիւններով տագնապող հոգիներ կան:

Պարտք նկատեցինք նաեւ երկտողով մը շնորհակալութեան գիր ուղղել Պրն. Ճ. Մարտիկեանին Ձեր գործին բերած աջակցութեանը համար:

Գործունէութեան ընդհանուր դադարումի ներկայ շրջանին զբաղուած ենք սկաուտներու ամառնային բանակումի հարցով ու աշնանամուտին կայանալիք Միջմասնաճիւղային ողիմպիականի պատրաստութիւններով:

Կը սպասենք աւելի յաճախակի լսել Ձեզմէ:

Եղբայրական Ջերմ բարեւներով

Ի Դիմաց Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. Վարչութեան

Ա. Դպիր — Ա. Պետ

(*) Եղբ. Գասպար Առաքելեան 1952ին, իշխանական ելոյթով մը, Մեքսիքօ քաղաքին կեդրոնը բարձրացուցած վեց յարկաբաժիննոց գեղեցիկ շէնքը կտակած է, *յետ մահու*, Հ. Մ. Ը. Մ.ին:

Գ.— ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

Հարաւային Ամերիկայի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին մասնաճիւղը կը հիմնուի Պուէնոս-Այրէս։ Հիմնադրութեան ճշգրիտ թուականը չկրցանք ստուգել։ Թղթակցութիւն մը հետեւեալ ձեւով կը նկարագրէ մասնաճիւղին առաջին քէյասեղանը։

«Նոյեմբեր 5ին (1927), տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդրանիկ քէյասեղան — երեկոյթը, գաղութիս Միութեան սրահին մէջ։ Օրուան նախագահը, Պ. Ղազարոս Փափազեան, խօսեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծրագրին շուրջ, որմէ վերջ, 35 անդամ եւս արձանագրուեցան արդէն գոյութիւն ունեցող 25 անդամներուն վրայ։ Ցոյս կայ որ այս թիւը մօտ ատենէն կրկնապատկուի։ Միութիւնը ունի ութը կտիճամարտիկ և ֆութպոլի երկու խումբեր։ Ունեցաւ իր Ընդհ. անդամական ժողովը ուր վարչութեան անդամ ընտրուեցան Ղազարոս Փափազեան, Յովհ. Ալանեան, Գր. Տարագճեան, Գր. Սարուրեան, Վազգէն Արթինեան, Մանուկ Ալանեան» (Նոր Սերունդ 1927 թիւ 8)։

Պուէնոս-Այրէսի մասնաճիւղի հիմնարկութենէն մինչեւ մեր օրերուն, տեղեկութիւններ կը պակսին դժբախտաբար։ Սակայն չրջանի ներկայ վիճակէն դատելով, կարելի է դիւրութեամբ եզրակացնել որ տա-

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ 1957ԻՆ.

Ոտքի, ձախէն աջ.— Մկրտիչ Նազարէթեան, Սեդրակ Օհանեան, Վազգէն Թիւթիւնճեան, Կարապետ Թուփալեան, Հայկ Լեւոնեան, Վահագն Խաչատրեան։
Նստած, ձախէն աջ.— Յակոբ Մսրլեան, Արամ Կիւզէլեան, Պարգեւ Պարսամեան, Արմենակ Ֆէրէնեան եւ Տոքթ. Հրաչ Յովակիմեան։

ARAM webaram.com

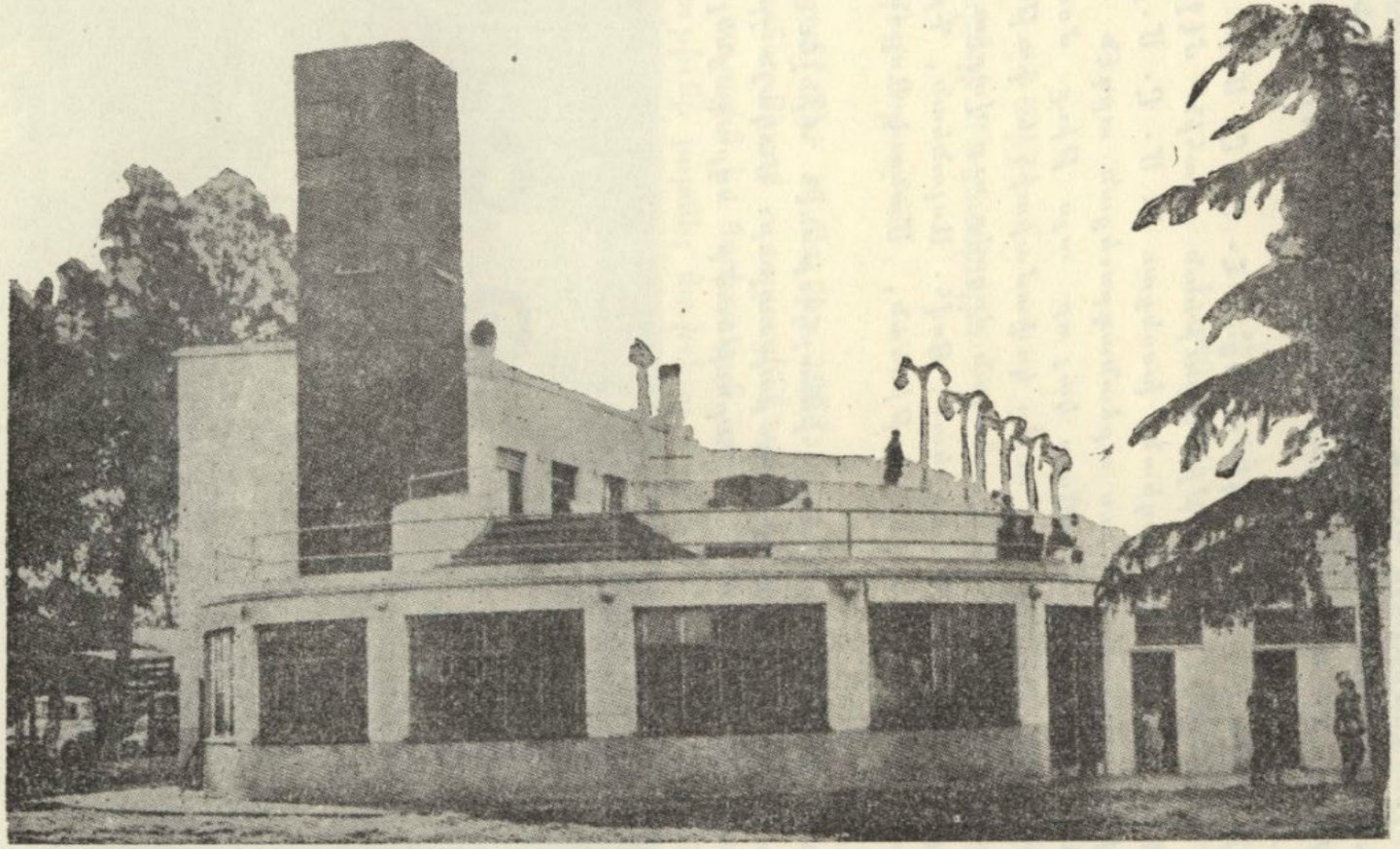

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԲԱՄՈՍ ՄԵԽԻԱՑԻ ԱԿՈՒՄԲԸ (Պ. ԱՑՐԷՍ)

ARAM webaram.com

բիններու ընթացքին, եկող ու գացող ղեկավար մարմինները, գիտակից մօտեցումով կատարած են իրենց պարտականութիւնները և շրջանը հասցուցած ներկայ նախանձելի ու պատուաբեր բարձրութեան։ Անուրանալի իրողութիւն մըն է նաեւ որ Պուէնոս-Այրէսի հայութիւնը անվերապահ գուրգուրանք ու բարոյական և նիւթական քաջալերութիւն ընձեռած է Միութեան ղեկավարներուն որուն չօշափելի ու գեղեցիկ արդիւնքը եղած է մասնաճիւղին հոյակապ ակումբին կառուցումն Բամոս Մէխիայի մէջ։

Արդիական այս ակումբը օժտուած է հաւաքավայրով՝ ընտանեկան և անդամական հաւաքոյթներու համար, նաեւ պարտէզով և լոգարանով (փիսին) ու մարզական ակումբի մը անհրաժեշտ բոլոր յարմարութիւններով։

Մասնաճիւղը որպէս մարմնակրթանք, մշակած է մարզական գրեթէ բոլոր ճիւղերը, մասնաւորաբար լուղորդութիւն, ձիավարութիւն, պասքէթ և վոլի պօլ ևայլ խաղեր։

Ամենագնահատելի և մեզ խորապէս խանդավառող երեւոյթը, այս շրջանին մէջ, այն է որ տարիներու ղեկավարութեան հիմնական նպատակը եղած է յառաջացումը ակտուտական ուժեղ կազմերու։ Այս ուղղութեամբ տարուած աշխատանքը ուրախութեամբ կ՚արձանագրենք որ լիուլի արդիւնաւորուած է։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պ. Այրէսի Պասքէթ-Պոլի խումբը

ARAM webaram.com

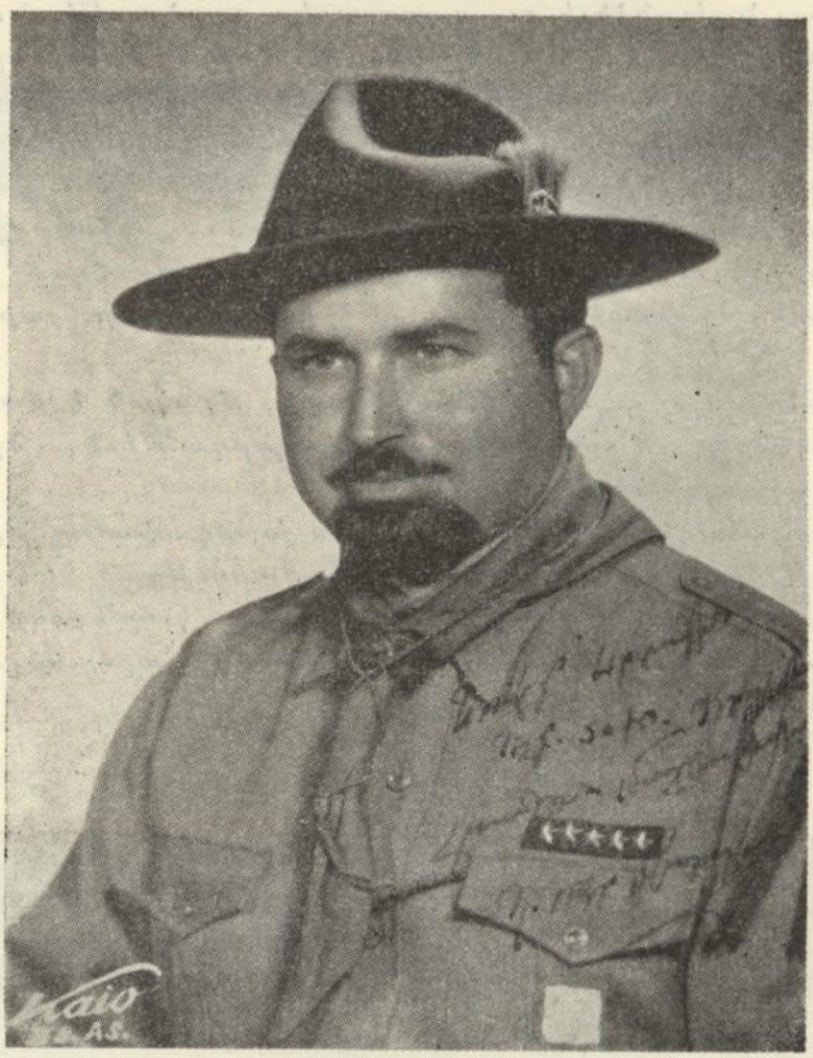

ԿԱՐՊԻՍ ՏԷՐ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

Ցուցահայ սկաուտներու Աբէգի Շրջ. նախկին պետ, այժմ Սկաուտ Ընդհ. Խմբապետ Պ. Այրէսի

Ներկայիս սկաուտ ընդհ. պետ կարպիս Տէր Մեսրոպեանի և իրեն գործակից ձեռնհաս սկաուտ աստիճանաւորներու հոյլին շնորհիւ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Պուէնոս-Այրէսի շրջանը ունի սկաուտական կազմակերպութիւն մը բաղկացած՝ 35 գայլիկներէ, 40 մրջիւններէ, 70 արհեստչներէ, 75 սկաուտներէ և քանի հոգիէ բաղկացած նուագախումբ մը։ Ատոնք ունին իրենց սկաուտական սեփական չէնքն ու մարզադաշտը։ Այս տարուան ընթացքին 80 սկաուտներ, 800 ք. մ. հեռաւորութեան վրայ, Բեռերնալէսի Պ. Միհրան Մեսրոպեանի գեղատեսիլ ագարակը 25 օր տեւող բանակում մը կատարած են։ Այս ձեռնարկը իր տարողութեամբ և տեւողութեամբ ինքնին ցոյց կու տայ Միութեան բարոյական ուժն ու մեծութիւնը։ Այս բանակումը յայտարար նշան է նաեւ զեկավարութեան ակտիւութեան հանդէպ ունեցած գուրգուրանքին ու հետաքրքրութեան։

ARAM webaram.com

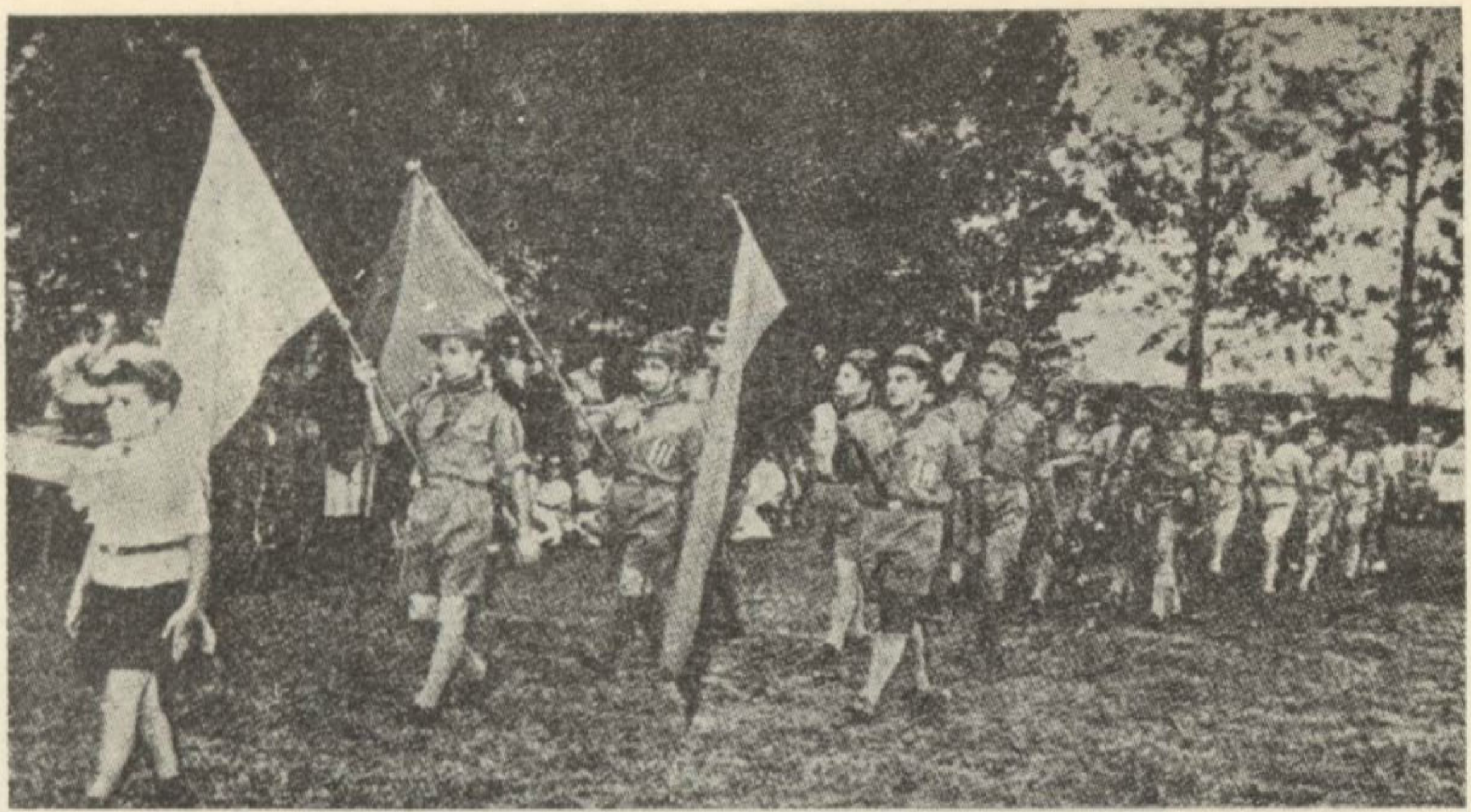

Հ. Մ Ը. Մ.ի Պ. Այրէսի Սկաուտական տողանցքը առաջնորդութեամբ իրենց նուագախումբին:

Պ. Այրէսի Հ. Մ. Ը. Մ.ի փոքրիկները ձիավարժութեան ընթացքին:

ARAM webaram.com

Պ. Այրէսի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սկաուտական եւ ծնողական խորհուրդը
Գայլիկներու, Արծուեաձներու եւ Սկաուտներու հետ:

ARAM webaram.com

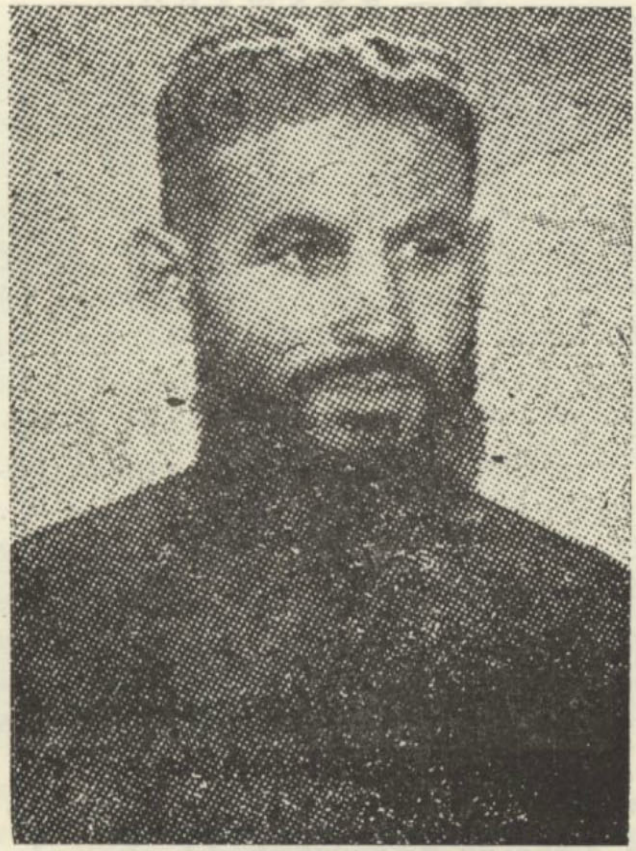

ՇԱՒԱՐՇ ՓՀՆԳ. ՄԵՀՐԱՊԵԱՆ
Հոգեւոր Հովիւ Հ. Մ. Ը. Մ.–ի Ադժանթինի շրջանին

Պուէնոս-Այրէսի մասին մեր այս քանի մը խօսքերը փակելէ առաջ, պարտք կը զգանք յիշելու անբասիր և անխոնջ Հ. Մ. Ը. Մ.ական Համօ Մեհրապեանը, որ Պալսոյ որբանոցներէն մինչեւ Յունաստան և ապա Պուէնոս-Այրէս եղաւ ու կը շարունակէ բլլալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հաւատաւոր գործիչը։ Այսօր, ինք, որպէս գաղութին հոգեւոր Հովիւ Տ. Շաւարշ Փհնյ. Մեհրապեան, իր բոլոր կարողութիւնը ի սպաս կը դնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծաւալման ու զարգացման ի խնդիր։

ARAM webaram.com

Է.— ԵԳԻՊՏՈՍ

Ա. ԳԱՀԻՐԷ

Նախորդ էջերուն, քանի մը տողերով գրած. ենք Եգիպտոսի մէջ խմորուող հայկական մարմնակրթանքի չարժման չուրջ, այժմ կը ներկայացնենք այդ չարժման փուլերը քիչ մ'աւելի լայն գծերով։

Գահիրէի ՄԱՐԶԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ որ կազմուած էր դպրոցական նեղ չրջանակի մը մէջ, բնականաբար գոհացում պիտի չտար մարզասէր երիտասարդութեան և հասարակութեան։ Աւելի լայն ծիրով գործելու մարզական միութեան մը կարիքը կը զգացուէր. ուստի, խումբ մը հաւատաւոր մարզիկներու և մարզասէրներու կողմէ, հիմը կը դրուի ԱՐԱՐԱՏ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 1914ին։ Նորակազմ միութիւնը իր ընկերական չրջանին որոշ դժուարութիւն կ'ունենայ մարզադաշտի պակասի հետեւանքով։ կարգադրութիւն կ'ըլլայ Գալուստեան Ազգ. վարժարանի պատասխանատուներուն հետ ու կ'իրագործուի վարժարանին դաշտը, մինչեւ որ կը փոխադրուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վայրը։ Հոս ալ երկար չեն մնար որովհետեւ Ազգ. իշխանութիւնը կ'որոշէ եկեղեցի չինել այդ վայրին վրայ։ Միութեան մարզիկները կը փոխադրուին Շուպրա պէլեսի մէջ գտնուող կարապետեանի ընդարձակ դաշտը 1928ին։

Այս նոր մարզադաշտը լայն հնարաւորութիւն կու տայ Միութեան վարիչներուն և անդամներուն բոլորելու քեղուն չրջան մը մինչեւ 1936։ Այս չրջանին է որ զարկ կը տրուի մարզական և ակառուտական չարժման, որոնց զուգահեռ նաեւ ֆութպոլի, թէնիսի և այլ խաղերու։ Բազմաթիւ

ԱՆՏՈՆ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
Ալարատի վազքի անպարտելի ախոյեանը, 1913 – 1930 իր մարզական վաստակով։

ARAM webaram.com

Ս. Արարատի վարչական կազմը 1934ին.

Ձախէն աջ առաջին շարք՝ † Բաբգէն Քեհեայեան, † Գրիգոր Զագրճեան, Սեփան Ամիրայեան, † Սարգիս Միքայէլեան: Ձախէն աջ երկրորդ շարք՝ Գարեգին Շամլեան, Թորոս Խաչատուրեան, † Վարդան Գազանճեան, Ա. Պէրպէրեան, † Փայլակ Շահրոզեան:

որակաւոր մարզիկներ ի յայտ կու գան որոնք Եգիպտոսի միջազգային մարզադաշտերուն վրայ ախոյեանութիւններ կը շահին: Միութեան այս թափը տանեն մը պիտի կասէր այն տխուր երեւոյթին հետեւանքով որ յառաջ եկաւ անջատողական ոգի մտցնող կարգ մը անձերու կողմէ որոնք բաժնուելով կազմեցին այլ անունով միութիւն մը: Մեծամասնութիւնը հաւատարիմ մնաց Արարատ Մարզական Միութեան: Հաւատարիմ մնացողները առաջնորդութեամբ վարդան Գազանճեանի, Սեփան Ամիրայեանի, Թորոս Խաչատուրեանի, Զարեհ Սագայեանի, Բիւզանդ Մինասեանի, Սարգիս Մեսրոպեանի, Յակոբ Պալըգճեանի և Շամլեան եղբայրներու, կը սեղմեն իրենց գօտիները, կը կեդրոնացնեն իրենց ճիգերը, քաղաքին մէջ, կեդրոն տեղ մը մարզադաշտ մ՝ունենալու համար:

Մեծ զոհողութիւններով կը վարձեն ներկայիս գոյութիւն ունեցող մարզարանը և իրենց կարելիութեան սահմանին մէջ զայն կը դարձնեն Գահիրէի մարզասէր երիտասարդութեան կեդրոնը: Այս շրջանին է որ Արարատի հետազօտիչները կը դառնան Հայ Արի և կը կապուին Փարիզի կեդրոնին: Հայ Արիներու հաւաքավայրը սակայն, կը մնայ Արարատ Մարզական Միութեան մարզադաշտը:

Ժամանակի ընթացքին, Եգիպտոսի մէջ, ֆութպոլի խաղը լայն ժողովրդականութիւն կը գտնէ արձանագրելով հակայաքայլ յառաջդիմութիւն: Այս յառաջդիմութիւնը կը քանդէ փոքրամասնութեանց խումբե-

ARAM webaram.com

րը որոնք կամ բոլորովին կը վերցուին մէջտեղէն և կամ կ'իյնան երկրորդական դիերու վրայ։ Արարատ Մարզական Միութիւնը զուրկ ըլլալով նպատակին յարմար մարզադաշտէ մը, կը դադրեցնէ ֆութպոլը, իր ուժը կեդրոնացնելով պասքէթպոլի և աթլէթիզմի վրայ։ 1936էն ասդին միութիւնը ունեցած է պասքէթպոլի ներկայանալի խումբեր որոնք յաճախ առաջին դասակարգի խումբերուն հետ մրցելով ախոյեանութիւն չահած են և իրաւունք ունեցած են «էքսէլանս» դասակարգին մաս կազմելու։

Միջազգային չափանիշով մարզիկներու չարան մը տուած է Արարատ Մարզական Միութիւնը որուն լաւագոյն ներկայացուցիչները եղած են մարաթոնի անպարտելի ախոյեան Անտոն Ծովսեփեան, կռփամարտի միջազգային ախոյեան Հայկ Ասատուրեան, 5000 մեթր վազքի եգիպտոսի ախոյեան Առսեն Շամլեան։

Եգիպտոսի մէջ հեծելանիւի առաջին մրցումները կազմակերպողը Արարատ Մարզական Միութիւնը եղած է, որուն մարզիկները եռագոյն չապիկներով մասնակցած են միշտ միջազգային մրցումներուն ու պարտութեան մատնած բոլորը և ախոյեանութիւնը պահած իրենց ձեռքը։ Այժմ մարզին մէջ անմոռանալի է ոգբացեալ Յակոբ Ղազարեան մեծ ախոյեանը։

Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ վարչական կազմը 1958ին.

Նստած՝ ձախէն աջ. Պարոյր Թէնեբեան – Փոխ Ատենապետ, Վարուժան Միհրասեան Ատենապետ. Գարեգին Շամլեան – Գանձապահ, Գրիգոր Նիզիպլեան – Ատենադպիր եւ մարզական ընդհ. պատասխանատու։

Ոտքի՝ ձախէն աջ. Կարօ Մոմճեան – Օգնական մարզիչ Աթլէթիզմի եւ խորհրդական, Նազարէթ Գալուստեան – Արաբերէն լեզուի բարեւղար եւ գոյապահ, Մարտիրոս Քէշիշեան, Սկաուս Աւագ խմբապետ, Հայկ Պէյլերեան – Խորհրդական։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. Ա.րարատի Սկաուտական Շրջանային խորհուրդը 1958ին.

Նստած՝ ձախէն աջ. Օննիկ Գաւիթեան – Շրջ. Ատենադպիր, Անդրանիկ Արթինեան – Շրջ. Պետ, Մկրտիչ Թիւթիւնեան – Շրջ. Գանձապահ: Ոտքի ձախէն աջ. Մարտիրոս Քէհիեան Աւագ խմբապետ, Հայկ Պէյլէրեան – Փոխ Շրջ. Պետ(*), Կարօ Նշանեան – Աւագ խմբապետ.

1944ին Արարատ Մարզական Միութիւնը կազմակերպելով Եգիպտահայ Աթլէթիք մրցումներ՝ «Նաւթխոնալ»ի դաշտին վրայ, ուշադրաւ է իր հիմնարկութեան երեսուցամեայ տարեդարձի առիթով հրատարակել մանրամասնութիւնները մը, որոնք կը վերաբերին Հայ Մարզական Միութեան հիմնադրութեան:

Ահա մրցում-հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերած են Եգիպտահայ բոլոր մարզական միութիւնները, Հայ Արիները և Հայ կայտերը:

1946ին Հելիոպոլսոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչները, գլխաւորութեամբ ողբացեալ Հայկ Ճիզմէճեանի և Արարատ Մարզական Միութեան վարիչներու՝ Ստեփան Ամիրայեանի, մարզիչ Գ. Նիզիպլեանի, Գարեգին Շուշեանի, Թորոս Խաչատուրեանի և ողբացեալ Վարդան Գազանճեանի, քով քովի կու գան և կ'որոշեն երկու կազմակերպութիւնները միացնել և հանրութեան ներկայանալ մէկ անուան տակ Հ. Մ. Ը. Մ. ԱՐԱՐԱՏ:

Դժբախտաբար այս գեղեցիկ համագործակցութիւնը երկար չի տեւեր, մէջտեղ կու գայ Հ. Մ. Ը. Մ. Նոսպար Միացեալ Մարզական Միութիւնը: Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ տակայն հաւատարիմ կը մնայ համազգային մեծ կազմակերպութեան՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ին ու կը գործադրէ անոր Ծրագիր-Կանոնագիրը:

Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ Միութեան վարիչները գեղեցիկ գաղափարը ունեցան 1949ին վերջերը հրաւիրելու Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի մաս-

---

(*) Եգիպտոսի ակաուտական գործադիր խորհուրդի անդամ եւ միջազգային ճարտուղար: 1947 - 1949 – 1953, ներկայացուցիչ միջազգային գոնկրէսներու:

ARAM webaram.com

նաճիւղի պասքէթպօլի ախոյեան խումբը որ Գահիրէ գալով մեծ խանդավառութիւն առեղծեց։ Եգիպտահայութիւնը առիթը ունեցաւ ճանչնալու իրա՛ւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր վարիչներով և մարզիկներով։

1949 Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ Միութեան համար դարձակէտ թուական մ՚եղաւ, որմէ ասդին ան ինքզինք աւելի եւս գտաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մեծ ընտանիքին անդամ ու իր կապը պահեց Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի Շրջ. վարչութեան հետ՝ Պէյրութ, Նոյնիսկ, 1951ին, Հալէպի մէջ գումարուող Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատգամաւորական ժողովին, խորհրդակցական ձայնով, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ Միութիւնը կը մասնակցի հոն ղրկելով իր մարզական ընդհանուր պատասխանատուն, մարզիչ Գրիգոր Նիզիպլեանը։ Նոյն տարին, 1951ին, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ եգիպտոս կը հրաւիրէ Պէյրութի մանուճիւղին աղջկանց պասքէթպօլի խումբը որ Լիբանանի մէջ, տարիներէ ի վեր, անպարտելի ախոյեան հանդիսացեր է։ Այս խումբն ալ, ինչպէս տղոցը, կը մասնակցի միջազգային մրցումներու, պանծացնելով հայ մարզիկուհիին անունը նեղոսի ափերուն վրայ։

1958ին Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ եգիպտոս կը հրաւիրէ առաջին Հայկական ֆութպօլի խումբը — Հալէպի մանուճիւղի խումբը։ Այս խումբը պատուաբեր արդիւնք ձեռք կը բերէ ճակատելով միջազգային համբաւի տիրացած խումբերուն հետ։ Այս հրաւէրներով և սարքուած մրցումներով, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատի վարիչները, փափաքեցան առիթ ստեղծել որ աննման Հ. Մ. Ը. Մ.ական մարզիկներ, մարզական խաղերու միջոցով, աստաբեն հայը աւելի եւս ծանօթացնելու օտարներուն։ Պատիւ մեր մար-

Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ Աղջկանց Պասքէթի խումբը.

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ Ֆութպոլի խումբը:

զիկ մարզիկուհիներուն. անոնք արժանաւորապէս արդարացուցին իրենց վրայ դրուած յոյսերը:

1946—1958 Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատի մարզիկները, իրենց կարգին, իրենց պատուաբեր տեղը ունեցած են եգիպտոսի աթլէթիզմին մէջ: Ասոնցմէ, վազքի մէջ մրցանիշներ կոտրող ու տակաւին այդ մրցանիշները պահողներ են՝ Գեղամ Քիւսճեռեան և Ձիմի Լաչինեան:

1954ին Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ կը ստեղծէ իր հիմնարկութեան քառասնամեայ տարեդարձը՝ կազմակերպելով եգիպտահայ աթլէթիզմ մրցումներ: Այս ստեղծագործութեան կը մասնակցին եգիպտահայ մարզական բոլոր միութիւնները:

1955էն ադին, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ, իր պասքէթպոլի խումբով, Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. Վարչութեան հրաւէրին պատասխանելով, կը մասնակցի Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջմասնաճիւղային մրցումներուն որոնք ամէն տարի տեղի կ'ունենան Զատկին, Հալէպի մէջ: Այս մեծածախս մասնակցութիւնը կարելի եղած է իրագործել չնորհիւ Շրջ. Վարչութեան և Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատի նիւթական բացառիկ զոհողութեանց: Կ'արժէ այս զոհողութիւնը ընել բոլոր չրջաններուն համար. ան լաւագոյն առիթը կ'ընծայէ որ հայորդիներ զիրար տեսնեն, զիրար ճանչնան, միաձուլուին:

Երկար տարիներ, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ և Հայ Արիները, ապրեր են մէկ յարկի ներքեւ: 1957ին, երկու կազմակերպութեանց վարիչները, նկատի առնելով որ նոյն միջոցներով, նոյն նպատակին կը ձգտին, այսինքն Հայը Հայ պահելու սփիւռքի մէջ, ակա-

ARAM webaram.com

ուսական և մարզական չարժումը միջոց գործածելով, որոշեցին միանալ և կազմել մէկ ոյժ։ Ահա այդ թուականէն ասդին միութիւնը կը ճանչցուի Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ և Հայ Արիներու Ընկերակցութիւն անունով։

1958ին, մեծ չուքով, Նասիոնալի մարզադաշտին վրայ, նախագահութեամբ Եգիպտոսի աթլեթիզմի Ֆետերասիոնի նախագահին, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ և Հայ Արիներու Ընկերակցութիւնը կը տօնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան Քառասնամեակը։ Այս առթիւ Եգիպտահայ մարզական բոլոր միութիւնները իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն տօնակատարութեան իրենց մարզիկներով, սկաուտներով, արիներով, արենուչներով և արծուիկներով։ Եգիպտահայութիւնը հոծ բազմութեամբ կու գայ իր յարգանքի տուրքը վճարելու համազգային մեծ կազմակերպութեան — Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութեան որ քառասուն երկար տարիներ անընդհատ և անվհատ առաջնորդեց ափիւռքի հայ մանուկները, պատանիներն ու երիտասարդները ղէպի հայկական ոգիով առլցուն մաքուր կեանքի մը։

Այժմ Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ և Հայ Արիներու ընկերակցութիւնը ունին 428 անդամ — սա բաժանումով՝ 150 պարզ անդամ, 120 մարզիկ, 102 սկաուտ և 56 գայլիկ։ Առնցմէ կը հետեւին 50 հոգի աթլեթիզմի, 75 հոգի պասքէթպոլի, 15 հոգի փինկ փոնկի և 20 հոգի լուղորդութեան. ունին երեք խաղավայր և գրադարան մը՝ 200 հատոր գրքերով։

Բ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Սահմանադրութեան հռչակումը լայն անդրադարձում կ'ունենայ նաեւ Եգիպտահայ գաղութին վրայ, աւելի չեշտուած կերպով Աղեքսանդրիա ուր ազգային կեանքը զօրեղ հիմերով կազմակերպուած էր։

Պօղոսեան Ազգ. վարժարանի մեծանուն տնօրէնը՝ Աղազար և իր պաշտօնակից համալսարանաւարտ ու մանկավարժ ուսուցչական կազմը, ստեղծած էին արդէն զարթօնքի չրջան մը։ Բազմաթիւ այլ հրատարակութիւններու կարգին, կանոնաւորաբար կը ստացուէր հայ մարմնակրթանքի ռահվիրայ Շաւարշ Քրիսեանի «ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ» հանդէսը որ մեծապէս կը խանդավառէր երիտասարդութիւնը։

1910ին վարժարանին մարզանքի ուսուցիչ կը նշանակուի Փրոֆ. Արթիւր Էլմաս (Իզմիրէն) և այդ թուականին է որ մարմնակրթանքի հանդէպ հետաքրքրութիւնը թափ կ'առնէ երիտասարդութեան մէջ ու զգալի կը դարձնէ մարզարան մ'ունենալու պահանջքը։ Այդ պահանջքին ոյժ կու տան նոյնինքն տնօրէն Աղազար և ուսուցչական կազմը, սակայն ցաւալի պարագաներու հարկադրանքին տակ անոնց մեկնումը պատճառ կ'ըլլայ որ գործնական աշխատանքները կիսաւարտ մնան։ Այս աշխա-

ARAM webaram.com

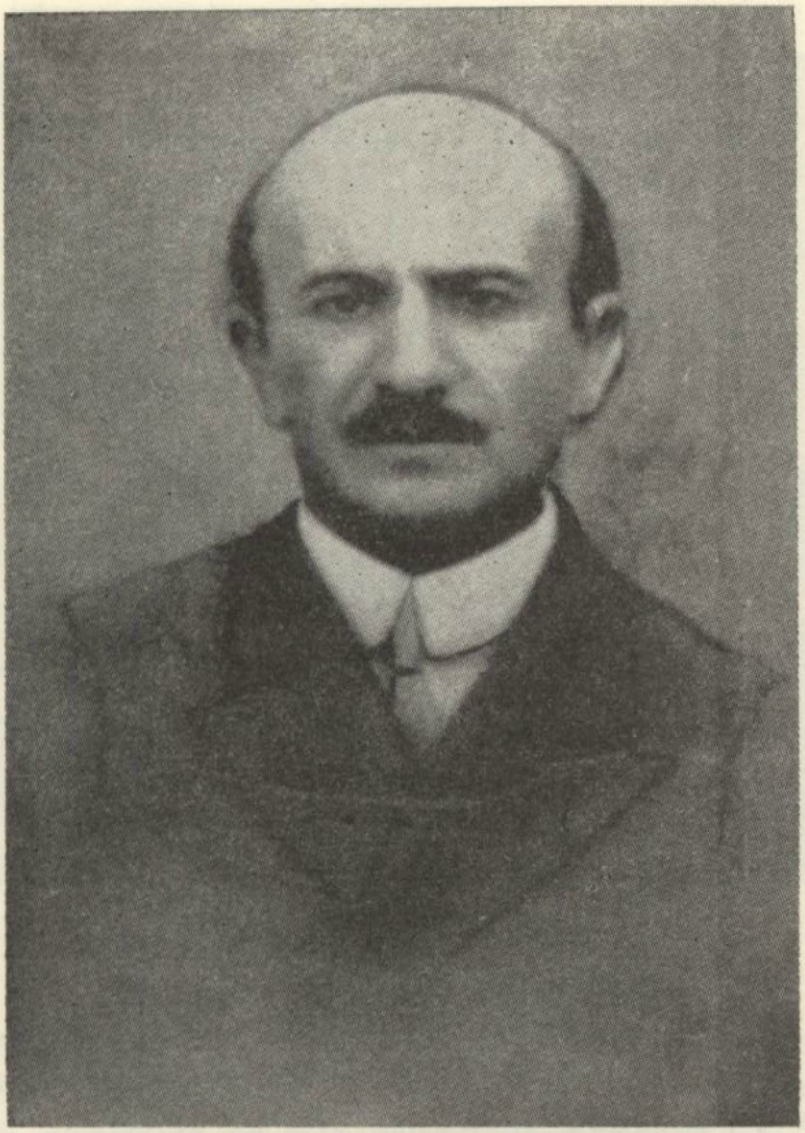

ԲԱՐՍԵՂ ՕՀԱՆԵԱՆ
Կամքի հիմնադիրը եւ մղիչ ուժը 1912ին.

տանքը սակայն որոշ չափով կը չարունակուի չնորհիւ մարզիչ Ստեփան Յանճեանի որ կը կազմակերպէ հեծելանիւթի արշաւ, և կու տայ հայկական առաջին երկտեղ մարզահանդէսը 1912ին Պօղոսեան վարժարանին մէջ, ուր ներկայ կ'ըլլայ նաեւ Շաւարշ Քրիստեան։

Դպրոցի նեղ շրջափակէն ներս խմորուող մարմնակրթանքը պէտք եղած բաւարարութիւնը չէր տար մարզասէր երիտասարդութեան ու ժողովուրդին. հարկ էր դուրս գալ այդ շրջափակէն ու մարմնակրթանքի գաղափարականը ժողովրդականացնել։ Այս ընելու համար պէտք էր, կարիքը կար ուժեղ անհատականութիւն ունեցող անձի մը որ բարեբախտաբար գտնուեցաւ յանձին ԲԱՐՍԵՂ ՕՀԱՆԵԱՆԻ։ Ազգային ոգիով նկարագրով օժտուած Օհանեան լաւագոյն անձն էր որովհետեւ ան, նոյն ատեն, կը վայելէր լայն ժողովրդականութիւն։ Իրեն կը միանան նոյն զգացումներով ու գաղափարներով տոգորուած, քանի և ուրիշ երիտասարդներ և

ARAM webaram.com

ՄԵԼՔԻ ԳԼԼՃԵԱՆ

Կամքի հիմնադիրներէն եւ Հայ Հետազօտիչներու կազմակերպիչը 1915ին.

հաւաքաբար դիմում կը կատարեն այդ չրջանի Ազգ. Քաղաքական ժողովին՝ պարզելով իրենց ծրագիրը հայկական մարզարան մը հաստատելու մասին։ Քաղաքական ժողովը միաձայնութեամբ կ՚ընդունի ներկայացուած ծրագիրը և զօրավիգ կը կանգնի նախաձեռնող երիտասարդներուն՝ տրամադրելով հայոց եկեղեցիին կից գտնուող ազգապատկան խոպան հողը։

Ամբողջ վեց ամիս անդուլ աշխատանքէ վերջ, այս գեղինը հետզհետէ կը վերածուի ներկայանալի մարզավայրի մը և 1 Օգոստ. 1912ին, հիմնադիր անդամները կը գումարեն իրենց անդրանիկ ընդհանուր ժողովը։ Ժողովին նախագահ կ՚ընտրուի Քաղաքական ժողովի ատենապետ Տօքթ. Միսաք Ժամկոչեան որուն առաջարկով կը կազմուի վարչութիւնը բաղկացած՝ Պերճ Օհանեանէ (ատենապետ), Բարսեղ Օհանեանէ (մարզանքի պատասխանատու), Մխրան Թէլեանէ (գանձապահ) և Ազնաւուրեանէ (ա-

ARAM webaram.com

Կամքի աթլեթիզմի առաջին խումբը 1912ին:
Մէջտեղը՝ Կամքի հիմնադիր՝ ԲԱՐՍԵՂ ՕՀԱՆԵԱՆ.

տանադպիր)։ Ժողովը օրակարգի վրայ կ'ունենայ անմիջական հարցեր — ծրագիր — կանոնագրի մշակում, ընդհ. անդամական ժողով և անդամագրութիւն, և նկատելով որ այս ձեռնարկը արդիւնքն է նորահաս սերունդին, մարզարանը պիտի կնքուէր ԿԱՄՔ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ անունով։ Այս անունը յղացողը եղած է Շաւարշ Քրիսեան որ ականատես ըլլալով հիմնադիրներու զոհողութեան և թափած ջանքերուն, թելադրած է մարզարանին տալ ԿԱՄՔ անունը իբրեւ խորհրդանիշ և ներշնչման աղբիւր գործող և գալիք սերունդներուն։

Կամքի առաջին ընդհանուր անդամական ժողովը կը գումարուի 1912ին որուն կը մասնակցին յիսուն երիտասարդներ։ Տօքթ. Ժամկոչեան մարմնակրթանքի չուրջ երկար առնախօսութենէ մը վերջ, կոչ կ'ուղղէ երիտասարդութեան անդամակցիլ ու զօրավիդ կանգնիլ սկսուած գործին։ Այս ժողովի ընթացքին կը վաւերացուի ծրագիր–կանոնագիրը ու կը յղուի Ազգ. Ղազաքական ժողովին առ ի վաւերացում։ Ազգ. Ղազաքական ժողովը 1914 Հոկտ. 12ին իր հերթական նիստին կը վաւերացնէ ներկայացուած ծրագիր–կանոնագիրը միաժամանակ խոստանալով անվերապահ աջակցութիւն։

1915 Մայիս 18ին, հիմը կը դրուի, տարիներէ իվեր փայփայուած երազի մը — ՀԱԳ ՀԵՏԱԶՕՏԻՉՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ։ Այս չարժման

ARAM webaram.com

Կամքի Ֆութպոլի խումբը 1935ին.

նախաձեռնողը կ'ըլլայ Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Քաղաքական ժողովը որ ընդառաջելով արտայայտուած բաղձանքներուն Սեպտ. 9ի իր հերթական նիստին կը կազմէ յանձնախումբ մը, բաղկացած՝ Արամ Կամսարականէ, Արամ Անլեանի, վահրամ Աբրահամեանէ, Ղազար Մուքաֆեանէ, Մելքի Գըլըճեանէ, Հրանդ Նասիպեանէ, կարապետ Աչըգեանէ, Լեւոն Ազնաւուրեանէ և ժան Գատիֆեանէ։ Ապա նաեւ Բարսեղ Օհանեան ներս կ'առնուի երեք հրաժարողներու պակասը լրացնելու մտօք։

Աղեքսանդրիայէն վահան Գալուստեան, ցուսաբեր օրթերթին մէջ քանի մը յօդուածներ ստորագրած է Կամքի չուրջ. այդ յօդուածներէն կը կատարենք հետեւեալ քաղուածքները.

1. ԿԱՄՔ

ԿԱՄՔը իր ետին ունի 47 երկար տարիներու անցեալ մը և յաղորդած է, իր հիմնադրութեան օրերէն սկսեալ, ի գին մեծ զոհաբերութեանց, զարկ տալ ո՛չ միայն մարզական կեանքին, այլեւ մաքուր նկարագրով ու ազգային բարձր ոգիով տոգորուած սերունդներ տալ մեր գաղութին։

ԿԱՄՔը, իր երկարատեւ գործունէութեան ընթացքին, չէ գոհացած միայն մրցումներ կազմակերպելով եգիպտահայ մարզական ակումբներուն հետ. մասնակցած է նաեւ միջքաղաքային մրցումներու և հասցուցած է

ARAM webaram.com

Տաւրի վարչական Կազմը 1958ին.

Նստած՝ ձախէն աջ Սեբեոսպիր Վահան Գավուգեան, մէջտեղը Սեբեոսպես Գարեգին Մելիոնեան, իսկ փոխ սեբեոսպես Վազգէն Եսայեան: Ոտքի ձախէն աջ Վարչութեան անդամներ՝ Յակոբ Տէր Պետրոսեան, Բիւզանդ Մուրատեան, Մարտիրոս Շահախցեան, Նշան Պետրոսեան եւ գանձապահ Նշան Գրիգորեան:

մարզիկներ, որոնք յաճախ պատիւ բերած են հայ անունին ու վարկին։ ԿԱՄԻՔը իր պատուաբեր տեղը ունի եգիպտահայ մարզական կեանքի պատմութեան մէջ։

Ատոր իբր ապացոյց ունինք ԿԱՄԻՔի տարիներու ընթացքին չհաշած յաղթանակները, անոր տուած ախոյեաններն ու միութեան սրահը զարդարող 150է աւելի գեղեցիկ բաժակները, որոնք պերճախօս վկայութիւնը մը կը կազմեն ԿԱՄԻՔի դրօշին տակ աճող սերունդներու նորանոր նուաճումներու մասին։

ԿԱՄԻՔը իբրեւ իէալ ունեցած է ազգային չունչ և ոգի ներշնչել նորահաս սերունդներուն։ ԿԱՄԻՔի հիմնադիրներուն այդ իէալը սերունդէ սերունդ փոխանցուած է նորերուն, որոնք հաւատարմօրէն չարունակած են իրենց նախորդներուն սկսած գեղեցիկ գործը։

Այդ հայեցի չունչին ու ոգիին չնորհիւ միշտ պատնէշի վրայ է եղած։

Այս անունին կազմակերպութիւնը կարեւոր դեր մը կը խաղայ մեր գաղութի կեանքին մէջ, վկայ անոր ժողովրդականութիւնը։ ԿԱՄԻՔի մարզիկները խորունկ զգացումներով կապուած կը մնան իրենց միութեան և մինչեւ իսկ այլ գաղութներ փոխադրուած չատ մը անդամներ (Ամերիկա, Արժանթին, Աւստրալիա, Նոյնիսկ հայրենիք) թղթակցութիւններով միշտ կապ կը պահեն ԿԱՄԻՔի հետ։

ARAM webaram.com

Սփիւռքահայ մարզական կեանքին քաջածանօթ պ. Լուսեր Մասպանճեան, 1958ին, իր եգիպտոս այցելութեան առթիւ կ'ըսէր ԿԱՄԻՔի վարիչներուն.

— «Մամուլի միջոցով տեղեակ եմ սփիւռքահայ մարզական կեանքին, ի միջի այլոց, նաեւ ԿԱՄԻՔի գործունէութեան։ Սակայն, երբ այսօր աչքերովս կը տեսնեմ ԿԱՄԻՔը և սկաուտական չարժումը, անվերապահ կերպով կրնամ ըսել թէ առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւեն սփիւռքահայ մարզական կեանքին մէջ»։

Պէտք է խոստովանիլ որ ԿԱՄԻՔն ալ ունեցած է տակաւ չրջաններ։ Նախ սկզբնական չրջանին, յետոյ պատերազմի ընթացքին և վերջապէս 1947—1950 հայրենադարձի օրերուն, երբ 100է աւելի որակաւոր մարզիկներ մեկնեցան հայրենիք։ Մէկ օրէն միւսը զանոնք կարելի չէր փոխարինել նորերով։ Սակայն այդ տակաւ չրջաններուն իսկ, ԿԱՄԻՔը իրեն վերապահեց գերակչռութիւնը եգիպտահայ մարզական միութեանց մէջ։

Այսօր ԿԱՄԻՔը կը ներկայանայ մեզի այս երկրին մէջ միջազգային ուժ և արժէք ներկայացնող մարզական միութիւն մը և իրմով կը խանդավառուին ոչ միայն եգիպտահայ գաղութը, այլեւ եգիպտական մարզական ֆետերասիոնները, որոնք մեծապէս կը գնահատեն ԿԱՄԻՔի մարզիկներուն և վարիչներուն աշխատանքը։

2. ԿԱՄԻՔԻ ԱԹԼԷԹԻԶՄԻ ԽՈՒՄԲԸ

Հակիրճ ակնարկ մը պիտի նետեմ ԿԱՄԻՔի կազմակերպած առաջին աթլէթիք մրցումներուն վրայ, որ տեղի ունեցած են 7 Սեպտ. 1913ին, Միութեան հիմնադրութեան թուականէն ճիշդ մէկ տարի ետք։

Առեղնագրութեանց մէջ կը կարդանք։ Խանդավառութիւն կը տիրէ ԿԱՄԻՔի մէջ, օրուան մարզիկներն են Սեներքերիմ Թեոլեքճեան, Լեւոն Աչըգեան, Ս. Զիլինկիրեան, Հ. Մարտիկեան, Ա. Թադէոսեան, Ա. Սաֆրաստեան, Օ. Սապոնճեան, Ց. Նաճառեան, Կ. Մարտիրոսեան, Ի. Գէորգեան եւայլն։

Կազմակերպուելիք առաջին աթլէթիք մրցումներուն համար կը կազմուի վարչական քննիչ յանձնախումբ մը, բաղկացած՝ պ.պ. Հրանդ Նահիկեանէ, Մ. Ժամկոչեանէ և Մ. Թէլեանէ։ Յանձնախումբը տպագրութեան կու տայ ճոխ յայտագիր մը բաղկացած հետեւեալ մրցումներէ, վազքեր, պարձիխս և պարբարալել, սկաւառակ և գունդ արձակել, բարձրութիւն և մէկ քայլ ոստում և կոփամարտ։

Ստեղծուած խանդավառութիւնը և ձեռք բերուած մեծ յաջողութիւնը տուին կու տան ԿԱՄԻՔի վարիչներուն որոշելու որ ամէն տարի յաջորդաբար կազմակերպեն տարեկան աթլէթիք մրցումներ։

Ուրախութեամբ պէտք է նշենք թէ վարիչները հաւատարիմ մնացին և չդադրեցան ամէն տարի կազմակերպելէ աթլէթիք

ARAM webaram.com

Կամքի դրօշարշաւի աղջկանց խումբը.

մրցումներ և իրենց կարելին ըրին՝ բան մը աւելցնելու համար նախորդ-ներուն կատարած նուաճումներուն վրայ։

Քառասունըհօթը տարիներու ընթացքին, ԿԱՄՔը մեծ թիւով մար-զիկներ և մարզիչներ է տուած ո՛չ միայն եգիպտահայ գաղութին, այլև միջազգային համբաւ վայելող մարզիկներ և մարզիչներ, որոնցմէ ոմանք դարձան եգիպտական աթլէթիզմի ֆետերասիոնի թէքնիք ճիւղի խրատա-տուներ։

Կազմակերպուած պաշտօնական մրցումներուն (միջքաղաքային թէ քաղաքային) մասնակցող մարզիկներուն մէջ կը տեսնէք մանիշակագոյն շապիկաւորներ, որոնց նշանաբանն է մարզադաշտին վրայ ներկայ հազա-րաւոր հանդիսատեսներուն լսելի ընել արմենական անունը։

ԿԱՄՔի աթլէթիզմի ճիւղի վարիչն է Պոլսոյ նախկին Հ. Մ. Ը. Մ.-ական մարզիկներէն և եգիպտահայ մարզասէր հասարակութեան ծանօթ մարզիչ Կարպիս Թիւֆէքճեանը։

Կազմակերպուած եգիպտահայ 12 աթլէթիք մրցումներու ընթացքին

ԿԱՄՔԲի մարզիկները կարողացած են իրենց Միութեան վերապահել հետեւեալ մրցանիշերը·

Բարձրութեան ոստում՝	Համօ Դարմանեան.
Զողով ոստում՝	Զաւէն Բռուտեան·
Սկաւառակ արձակում՝	Ալեքս Զարմարեան.
Նիզակ արձակում՝	Արմենակ Ասլանեան·
Գունդ նետել՝	Գէորգ Տէր Սիմոնեան.
400 *մեթր վազք՝*	Վարդգէս Աստուածատուր.
3000 *մեթր վազք՝*	Կարօ Մոմճեան·
10.000 *մեթր վազք՝*	Կարօ Մոմճեան.

3. ԿԱՄՔԲԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԸ

Ժամանակին ֆութպոլը Եգիպտոսի մէջ ամենէն փնտռուած խաղն էր՝ մարզասէր հասարակութեան կողմէ։

Արդարեւ, զօրաւոր խումբեր ունէին ոչ միայն «Իւնիոն ռէգրէչէնը», «Օլիմպիկ»ը, կամ «Թրամ»ը այլեւ յոյները, իտալացիները և հայերը (ԿԱՄՔԲը, առաջին բաժանում)։

Տարիներ շարունակ, ֆութպոլի հետեւող մեր մարզիկները պատուաբեր յաղթանակներով պանծացուցած են ԿԱՄՔԲի անունը և անոր միջոցաւ բարձրացուցած են հայութեան վարկը միջազգային մեծ մրցումներու մէջ։

Կազմակերպուած Ֆեստէր մրցումներուն ներկայ կ՚ըլլային հոծ բազմութիւններ, երբեմն անոնց թիւը կը հասնէր տասը հազարի։ Այս բազմութիւնները ականատես կ՚ըլլային եգիպտական ազգային խումբի մարզիկներ Յարութիւն Գոչիկեանի և Նշան Գազանճեանի գեղեցիկ խաղարկութիւններուն։

Տակաւին թարմ է մտքիս մէջ Փամպուքճեան եղբայրներու խաղարկութենէն գեղեցիկ տեսարանները, Մելքոնեան եղբայրներու նուրբ և ճկուն խաղարկութիւնը, Վահէ Քէչիչեանի, Արտաշ Պետավեանի, Յովհաննէս Ատամեանի, Վարդգէս Աստուածատուրի, Աւետիս Օհանեանի և Կարօ Պետրոսեանի արագ վազքերը և հակառակորդ բերդապահին տագնապալի վիճակը, Գրիգոր Լէյլէկեանի, Գուշուքճեան եղբայրներու, Ստեփան Շատախցեանի, Մուրատ Քիրեճեանի և Յակոբ Զատէլեանի համարձակ և նոյնքան փայլուն խաղարկութիւնը։

Այս խումբին հետ պէտք է յիշել նաեւ մեր անուանի և զօրաւոր բերդապահ Անթուան Զարմարեանը որ միշտ անառիկ պահեց ԿԱՄՔԲի «բերդ»ը։

Կարելի՞ է մոռնալ նոյնպէս ողբ. Պաղտիկ Փափազեանը, պարթեւահասակ բերդապահը, որուն հուժկու հարուածները և ճարպիկ խաղարկութիւնը կ՚ոգեւորէին թէ՛ մարզիկները և թէ հանդիսականները։

ARAM webaram.com

«Կամբի Ֆութպոլի խումբը 1958

Թարմ է նոյնպէս մտքիս մէջ, ԿԱՄԲի անդամներէն ֆութպոլի «սիրահար» ողբացեալ Սեպուհ Մազլումեանի զօրաւոր ձայնը, որ մերթ ընդ մերթ կու գար դաշտի որեւէ մէկ անկիւնէն «Տղաք ձեր յաղթանակը պիտի տօնենք «Ցառաչդիմասէր»ի մէջ․ ձեզ տեսնեմ, սեւերես չհանէք մեզ»։

Այսպէս, ամէն յաղթանակէ ետք, բոլոր ֆութպոլիստները կը թըխմուէին Սեպուհի ինքնաշարժին մէջ և կ՚ուղղուէին «Ցառաչդիմասէր»ի սրահը։

Խումբի ժամանումէն առաջ, հոն կ՚ըլլային ողբացեալ Թովմաս Գաչիկեանը և Սեդրակ Փափազեանը, որոնք միշտ ներկայ կ՚ըլլային բոլոր մրցումներուն։ Անոնց հետ կ՚ըլլար խումբին ղեկավար և միջազգային իրաւարար մեր սիրելի Արմենակ Թէլալեանը։

Ամէն յաղթանակէ ետք, «քէֆ էին անում և ուրախանում», ինչպէս պիտի ըսէր մեր անմահ բանաստեղծ Ցովհ. Թումանեանը։

Անցան ֆութպոլի այդ երանելի օրերը, փոխուեցան պայմանները և այժմ ոչ միայն տկար է ԿԱՄԲի ֆութպոլի խումբը, այլեւ իրմէ շատ աւելի տկար է յունական ներկայ խումբը․ գոյութիւն ունենալէ դադրած է նաեւ իտալական խումբը։

Դժբախտաբար, վերոյիշեալ խումբերու կողքին տկարացած են նաեւ առաջին բաժանումի բոլոր խումբերը և եգիպտական ֆութպոլի ֆետեռասիոնը մեծ ճիգեր կը թափէ բարձրացնելու համար ֆութպոլի վարկը Եգիպտոսի մէջ։

Շնորհիւ ԿԱՄԲի վարիչներուն, մասնաւորաբար խումբին ղեկավար Նշան Գրիգորեանի, ԿԱՄԲը միակ հայկական միութիւնն է որ կը պահէ ֆութպոլի խումբ և կը մասնակցի երկրորդ բաժանումի մրցումներուն։

1957—1958 տարեշրջանին ունեցած են եօթը Ֆեսեռ մրցումներ և արձանագրած են չորս յաղթանակներ։

4. ԿԱՄՔԻ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐԸ ԵՒ ՕՐԵՆՈՒԹՆԵՐԸ

ԿԱՄՔի վարչութիւնը, մարզական բոլոր ճիւղերու վարիչները, ինչպէս նաեւ պատուակալ պետերը գուրգուրանքով կը մօտենան սկաուտական և արենոյշներու չարժումին։

Մանկավարժական ըմբռնումէ և մանաւանդ նուիրումէ պէտք է ունենալ, գրպելու համար աւելի քան 250 մարզիկ հաշուող խումբով։ Մարզիկներուն մեծ մասը ուսանողներ են, համալսարանական, երկրորդական վարժարաններէ և ազգային կրթարաններէ շրջանաւարտներ։

Շաբթական կանոնաւոր հաւաքոյթներ, հաւաքական աշխատանք, բացօթեայ բանակումներ և արշաւներ, խմբային դրութիւն, մարզանք, հետաքրքրական դասախօսութիւններ, ձեռական աշխատանքներ, դաշտահանդէսներ.— ահա ԿԱՄՔի գործունէութեան դաշտը։ Գեղեցիկ և հայեցի մթնոլորտի մէջ է որ հասակ կը նետեն և իրենց ընդունակութիւնները կը զարգացնեն ապագայ աշխոյժ մարզիկները և հայրենասէր երիտասարդները։

ԿԱՄՔի սկաուտական բաժնի ղեկավարութիւնը վստահուած է խմբապետներ Գօգօ Մալեզեանի, Յարութիւն Մատթէոսեանի, Կարօ Թօսունեանի, Գառնիկ Համբարձումեանի, Գօգօ Նալպանտեանի և Վահան Գաւուգճեանի։

Իսկ արենոյշներու բաժնին պատասխանատուութիւնը վստահուած է խմբապետուհիներ Անահիտ Օ. Փափազեանի, Արաքսի Գանոնճեանի, Սոնա Շիկեճեանի, Էլիզապէթ Ջուլալեանի և Տիրատուրեանի։

Ուրախութեամբ պէտք է արձանագրել, թէ ԿԱՄՔի մարզական բոլոր ճիւղերու մարզիկները, աթլէթները, պասքէթ-պօլիստներ և ֆութպօլիստներ մեծամասնութեամբ կը հետեւին սկաուտական չարժումին։

Երկար պիտի ըլլար անդրադառնալ խումբերու գանազան գործունէութեանց, կը բաւէ այցելել իրենց գեղեցիկ սրահը, գաղափար մը ունենալու համար տարուած ձեռական և այլ աշխատանքներու մասին։

1957 – 1958 տարեշրջանի ընթացքին իրենց կատարած թէքնիք քննութիւններէն ետք, կազմակերպեցին ընտանեկան մեծ զբօսապտոյտ մը դէպի Գահիրէ, որ անոնախընթաց խանդավառութիւն առեղծեց։ 200է աւելի սկաուտներ ու արենոյշներ, 100է աւելի ծնողներու հետ, խմբովին երեք օրեր անցուցին Գահիրէի մէջ։ Այցելեցին եգիպտական թանգարանները, Գահիրէի պատմական վայրերը ու կազմակերպեցին ընտանեկան հաւաքոյթ մը «Ցուսաբերի Տան մէջ։

25 Մայիսին կազմակերպեցին մեծ դաշտահանդէս մը՝ ԿԱՄՔի դաշտին վրայ, մասնակցութեամբ միութեան 300է աւելի սկաուտներու և արենոյշներու։

2000է աւելի բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու մեր նորահաս սերունդը։ Կատարուեցան մարզական և սկաուտական խաղեր։ Հանդիսութեան ընթացքին մեր սկաուտներն ու մարզիկները վերանորոգեցին իրենց

ARAM webaram.com

ուխտը՝ ծառայելու ասպնջական եգիպտոսին և հայոց հայրենիքին։

Մեր ակաուտներն ու արենոյչները կազմակերպած են նաեւ խմբային բանակումներ և արշաւներ։ Ընդհանուր բանակումը տեղի ունեցաւ Շաբաթ 23 և Կիրակի 24 Օգոստոսին, Հայ կարմիր Խաչի կազդուրման կայանին մէջ, տեղի ունեցաւ խարոյկահանդէս մը՝ ի ներկայութեան ԿԱՄԲի վարիչներուն և ծնողներուն։

Մասնակցած են նոյնպէս եգիպտական ակաուտական բոլոր ձեռնարկներուն, կատարուած մեծ տողանցքներուն՝ մեր ազգային դրօշով։ ԿԱՄԲի ակաուտական և արենոյչներու բաժիններու վայելած բարի համբաւը առիթ տուած է մեր ժողովուրդին՝ անվերապահօրէն գուրգուրալ և քաջալերել այս հանրանուէր կազմակերպութիւնը։

5. ԿԱՄԲԻ ՊԱՍՔԷԹ-ՊՕԼԻ ԽՈՒՄԲԸ
1957—1958

ԿԱՄԲը ունի պասքէթ-պօլի երեք խումբեր։ Մէկը մաս կը կազմէ Ա. բաժանումին, միւսը՝ երկրորդ բաժանումին, իսկ երրորդը կրտսերներու բաժնին։

Երեք խումբերն ալ կը մասնակցին եգիպտական պասքէթպօլի Ֆետերասիոնի կազմակերպած բոլոր մրցումներուն։

Պասքէթ-պօլի խումբէն երեք լաւագոյն խաղացողներ վերջնականապէս հեռացան։ Գէորգ Դարմանեան և Վարուժան Քիւֆեկեան՝ գործի

Կամբի Պասքէթպօլի խումբը 1958ին.

ARAM webaram.com

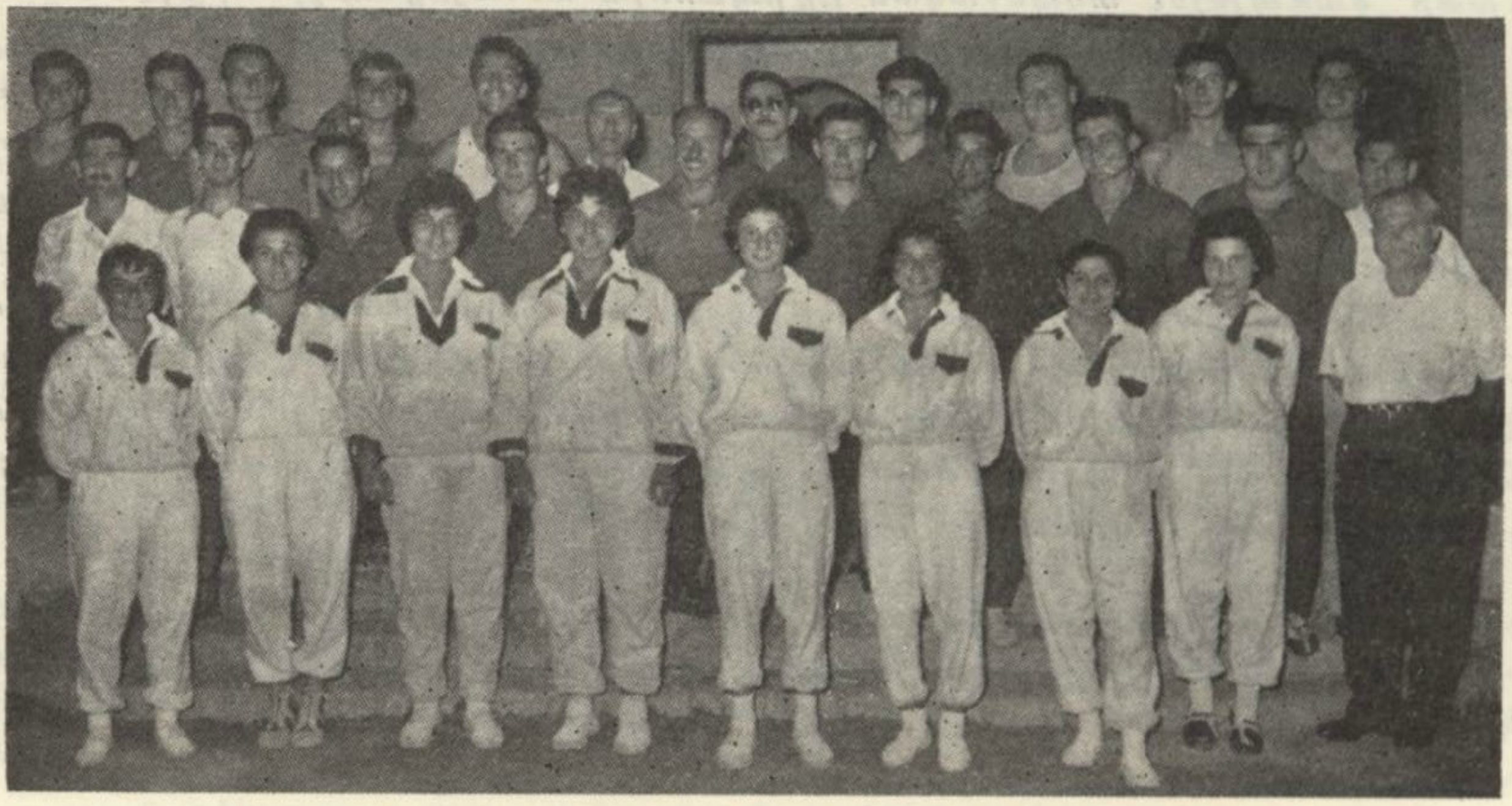

Կամքի մարզիկ եւ մարզիկուհիները 1958ին.

բերումով, իսկ Ճոնի Աճմարանեան քաղաքէս մեկնելուն հետեւանքով։

Հակառակ ստեղծուած ծանր կացութեան, խումբին վարիչը՝ Արիս անակնկալի չեկաւ, խումբին խմբապետ Պերճ Թօսունեանի և փորձառու մարզիկ Եդուարդ Ցրունճեանի հետ ամէն ճիգ ըրին, որպէս զի ԿԱՄՔի պասքէթ-պօլի խումբը ո՛չ միայն հասնի իր նախկին մակարդակին այլեւ տիրանայ աւելի բարձր դիրքի մը։

ԿԱՄՔի խումբը զօրացաւ հետեւեալ նորեկներով.— Անտոն Թօփալեան, Վարդգէս Ցակոբեան, Աբրահամ Արծրունեան, Արմենակ Ասլանեան և Ճոնի Ունճեան։ Անոնք ցոյց տուին թէ արժանի յաջորդներն են նախորդներուն։

Արդարեւ, Ֆետերէ մրցումներուն ընթացքին ո՛չ միայն հայ, այլեւ օտար մարզասէր հոծ հասարակութիւն մը միշտ ներկայ կ՚ըլլար, դիտելու համար անոնց հետաքրքրական խաղարկութիւնը։ Կազմակերպուած 18 Ֆետերէ մրցումներուն մէջ (երեք բաժանումներու համար), ԿԱՄՔը արձանագրեց 12 յաղթանակներ։

Այժմ ԿԱՄՔ ունի 425 անդամներ, ասոնցմէ 110 պարզ, 145 մարզիկ և սկաուտ, 50 գայլիկ և 120 մարզիկուհի, արենոյշ և արծուիկ են։ Մարմնակրթանքի կը հետեւին 40 հոգի, 15 ֆութպօլի, 40 պասքէթ պօլի, 10 վօլի պօլի և 10 հոգի ալ փինկ-փոնկի։

ԿԱՄՔ ունի ակումբ և խաղավայր, և գրադարան մը 100 հատոր գրքերէ բաղկացած։

ARAM webaram.com

Ը.— ԻՐԱՔ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Պաղտատի Մասնաճիւղը հիմնուած է 1948ին։ Աւելի առաջ, 1942էն սկսեալ, գոյութիւն ունեցած են մարզական խումբեր, Հայ Կարօտեալոց Ինամակալութեան հակողութեան ներքեւ։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ը նախ սկսած է գործել Նորաշէն աւանին մէջ, մանչերու և աղջկանց ղոյդ մասնաճիւղերով. ժամանակ մը վերջ, երկու մասնաճիւղեր հիմնուած են նաեւ քաղաքին մէջ։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ը ունի ֆութպոլի, պասքէթպոլի և վոլի պոլի խումբեր։ Ֆութպոլի խումբը մէկէ աւելի յաղթանակներ տարած է տեղական խումբերու դէմ։

Հ.Մ.Ը.Մ. առանձնած է նաեւ ազգային վարժարաններու մարմնամարզի դասերը և կազմած է սկաուտներու և գայլիկներու խումբեր։ Անդամներու թիւը հասած է մինչեւ 500ի։ Մասնաճիւղը սարքած է հրապարակային հանդէսներ և թատերական ներկայացումներ որոնց հասոյթը յատկացուած է չքաւոր աշակերտներու կրթաթոշակներուն։ Մասնաճիւղը, մարզական գետնի վրայ կապ հաստատած է դրացի երկիրներու Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղերուն հետ։

Իրաք, բազմիցս փափաք յայտնած է մասնակցելու Հ.Մ.Ը.Մ.Ի միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն, սակայն, նիւթական պատճառներով կարելի եղած չէ իրագործել իրաքցիներուն այս փափաքը։

ARAM webaram.com

Թ.— ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Իրանահայ հին և հոծ գաղութի երիտասարդական ծաւալուն կազմակերպութիւնն է «ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԱՐԱՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ»ը որ հիմնուած է 4 Յուլիս 1944ին, միաձուլումով պատանեկան հինգ անջատ միութիւններու։ Սկզբնական տարիներուն կազմակերպութիւնը կոչուած է Հայ Պատանեկան Մշակութային Միութիւն, ապա, 1946ին, կոչուած է Հայ Երիտասարդական Մշակութային Միութիւն։ Զորս տարի յետոյ, 1950ին, երբ միութիւնը տարածուած և ուռճացած էր արդէն, կարգ մը նոր միութիւններու միաձուլումով, կազմակերպութիւնը ստացած է ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԱՐԱՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ անունը։ Այսօր, այս բազմաճիւղ Միութիւնը դարձած է Թեհրանի Հայութեան երիտասարդական գլխաւոր կազմակերպութիւնը։ Ունի գրական, գեղարուեստական, երաժշտական թատերական և մարզական ու սկաուտական բաժիններ։ Միութեան անդամներու թիւն է մօտ 1000։ կազմակերպութեան մարզական բաժնին կը հետեւին 60 երկտեղ մարզիկներ. 300 սկաուտներ և 40 գայլիկներ կը դաստիարակուին միութեան մէջ. այս վերջին ճիւղի վարիչն է Իրանեան խորհրդարանի հայ երեսփոխան Պ. Սեւակ Սապինեան։

Մարզական բաժնին մէջ կը կիրարկուին ֆութպոլ, պասքէթպոլ, կռփամարտ, փինկ-փոնկ, լեռնագնացութիւն, սքի, մարմնամշակութիւն, ծանրաբարձութիւն եւն.։ Երեք տարիէ ի վեր, փինկ-փոնկի Թեհրանի ախոյեանութիւնը կը պահէ Արարատի աղջկանց խումբը։ Մանրաբարձութեան մէջ Արարատ տուած է մէկէ աւելի ախոյեաններ. Յակոբ և Լեւոն Քիւքճեաննները, Հենրիկ Թամրազեան որոնք բազմաթիւ անգամներ չհած են տեղական և միջազգային ախոյեանութիւններու։ Նոյնպէս, Արարատի պատ-

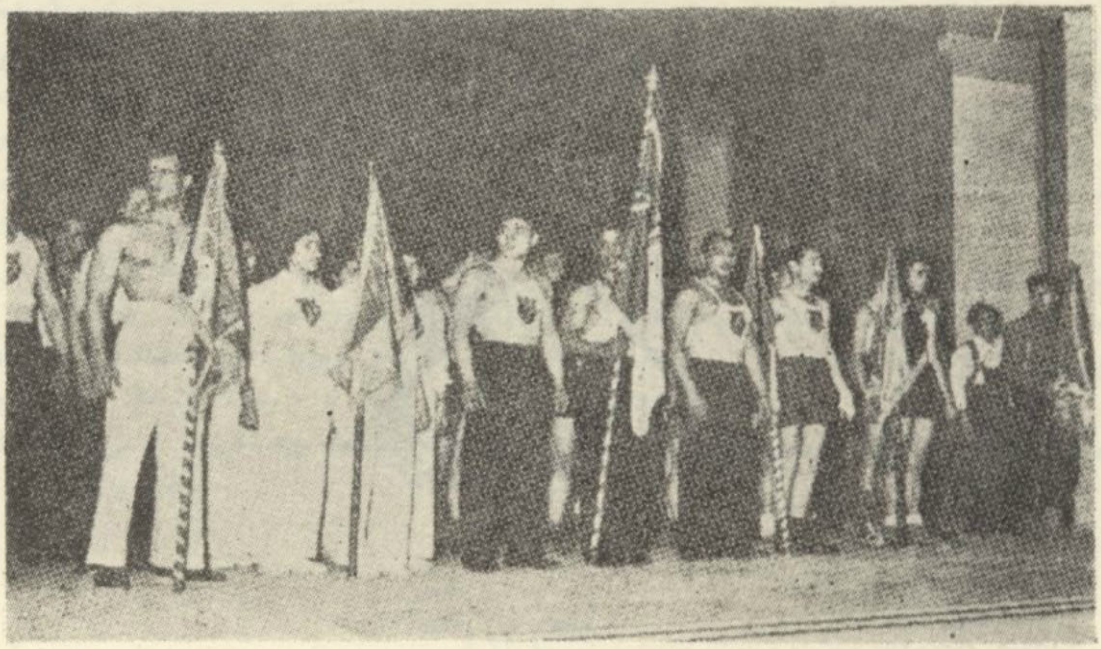

Հայ Մշակութային Ակումբ Միութեան երկտեղ մարզիկները բեմին վրայ, հանդէսի մը առիթով.

ARAM webaram.com

Իրանահայ երեսփոխան Պ. ՍԵԻԱԿ ՍԱԴԻՆԵԱՆ
Ն. Վ. ՇԱՀԻՆ կը ներկայացնէ ԱՐԱՐԱՏի մարզիկները։

ARAM webaram.com

քէթպօլի աղջկանց խումբը ախոյեանն է Թեհրանի համատեղ խումբերուն։ Միութեան մարմնակրթական ճիւղը կը ղեկավարուի Պ. Լեւոն Խաչատուրեանի կողմէ։

Միութիւնը ունի ընդարձակ ակումբ, իր թատերասրահով, տաւնեակը մը սենեակներով, ճոխ գրադարանով, ընդարձակ, բացօթեայ քակով և բեմով։

Միութիւնը ճանչցուած է պետութեան կողմէ և կը վայելէ պաշտօնական բոլոր ապաստարկութեանց անվերապահ վստահութիւնն ու աջակցութիւնը։ Կեդրոնական վարչութեան անդամներն են (1956—57), Վաչիկ Ղարաբէկեան (նախագահ), Սեպուհ Յովհաննէսեան (փոխ-նախագահ), Արտաշէս Բաղդասարեան (քարտուղար), Խաչիկ Շատիկեան (գանձապահ), Սեւակ Սագինեան, Խաժակ Արզումանեան, Մարգար Մարգարեան և Օր. Վանուշ Աւետիսեան։

Վերջին տարիներուն, Արարատ Միութիւնը յարաբերութիւն պահած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային վարչութեան հետ։ Իսկ այս տարի, Միութեան պասքէթ-պօլի խումբը, առաջին անգամ ըլլալով, մասնակցեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջմասնաճիւղային 3Շրջ մրցումներուն և աւարտականի մնաց Պէյրութի մասնաճիւղի խումբին հետ։ Մաղթելի է որ յառաջիկայ տարիներուն աւելի սերտանան յարաբերութիւնները մարզական գետնի վրայ, առիթ տալով Միջին Արեւելքի հայ մարզիկներուն մօտէն ճանչնալու զիրար։

Գ. ԳԼՈՒԽ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԼԻԲԱՆԱՆ, ՍՈՒՐԻԱ, ՊԱԼԵՍՏԻՆ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ

(ՄԵՐՁԱՒԱՐԵԼՔԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԸ)

Միջազգային քաղաքական նոր բարդութիւնները, 1922ին, անգամ մը եւս կը սպիտկն, որ հայ ժողովուրդը տարագրութեան ցուպը ձեռք առնէ ապաստան փնտռելու համար աւելի ապահով երկիրներու տակ։

Յուճապահար փախուստի ազէտը այս անգամ կը պայթի նաեւ Պալատայութեան գլխուն, որ մինչ այդ չէր ներթարկուած զանգուածային գաղթի զարհուրելի տաժանքին։

Քէմալականներու խուժումի վազորդայնին, Պալատահայերէն չատեր կը թողուն իրենց պապենական դարաւոր օճախը և կը ցրուին աշխարհի չորս ծագերուն։

Անոնցմէ խոշոր մաս մը կը փոխադրուի Պալգանեան երկիրներ՝ Յունաստան, Պուլկարիա և Իւգոսլաւիա, որոշ թիւ մըն ալ կ'անցնի Ֆրանսա։

Պալատահայերու փոքրիկ տոկոս մըն ալ, առաւելաբար երիտասարդներէ բաղկացած, աչքերը կը սեւեռէ դէպի Լիբանան, ասպնջականութեան այս դարաւոր օրրանը։

Պալատահայ այս երիտասարդներու խմբակին մէջ կը գտնուէր աշխոյժ և ժպտադէմ երիտասարդ մը, որ կարգ մը այլ հայրենակիցներու հետ 1922 Նոյեմբեր 10ին, ոտք կը դնէ Պէյրութի քարափը։

Ան իր պատանեկութեան զուարթ օրերը ապրած ըլլալով Պոլսոյ մէջ, ներշնչուած էր Քրիսեացներու օրինակելի ոգիէն և վարակուած Գրիգոր Զակոբեանի և նմաններու վանք գաղափարականով։

Այս վառվռուն և հաւատաւոր երիտասարդը կը կոչուէր Ալպէռ Զակոբեան։ Զիչեալը առանց վայրկեան մը իսկ ընկրկելու ապրուստի ծանր մղձաւանջին առջեւ, 1924ի սկիզբը վճռական նախաձեռնութեամբ, աքան-

ARAM webaram.com

չելի գաղափարը կ'ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշը բարձրացնելու Լիբանանի գեղածիծաղ ափերուն վրայ, անոր ծալքերուն ներքեւ համախմբելու համար յուսաբեկ և անորոշութեան մէջ խարխափումի ենթարկուած հայ նոր սերունդը։

Մեծ ստեղծումները համեստ և անշուք ծնունդներու արդիւնք եղած են յաճախ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին մասնաճիւղի կազմութիւնն ալ Պէյրութի մէջ, այդպիսի անաղմուկ և անշուք սկզբնաւորութիւն մը ունեցած է։

Այդ ճակատագրական օրերուն, Պէյրութի Հին Մաարաթի մէկ անշուք անկիւնը կը գտնուէր տախտակէ պատերով և թիթեղեայ տանիքով փոքրիկ ճաշարան մը, որ ամենօրեայ ժամադրավայրն էր տարագիր հայ երիտասարդներուն, որոնց կարգին նաեւ Ալպէռին։

Օր մը, օրերուն ամենէն գեղեցիկը անկասկած, Ալպէռ իր սիրտն ու հոգին փոթորկող գաղափարին մարմին տալու մտադրութեամբ կ'ա-

ԱԼՊԷՌ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ջահակիրը եւ Պէյրութի Մասնաճիւղի Հիմնադիրը։

ARAM webaram.com

ազդարկէ իր սեղանակից՝ Յարութիւն Պէօյիւքեանին, Պէյրութի մէջ հիմը դնելու Հ· Մ· Ը· Մ·ին։

Յարութիւն, ինքն ալ Պոլսոյ սերունդէն և նոյնպէս ապրած Հ· Մ· Ը· Մ·ի կարճատեւ ակայն խանդավառ շրջանը, ջերմօրէն կը քաջալերէ Ալպէռը և կը խոստանայ իր անվերապահ օժանդակութիւնը բերել անոր ծրագրած նպատակին իրագործման։

Նոյն համակրական վերաբերումը կ'ունենան նաեւ Ժիրայր Ճիէրճեան, Սանթիկ Փուռեան և այլ կարգ մը բարեկամ տղաք։

Անյապաղ գործի անցնելով, յաջորդ օրուան համար կը ժամադրուի Սուք–Պէղիրկէնի մօտ գտնուող Հայկ Պուտաքեանի չապկագործի աշխատանոցը։

Առաջին խորհրդակցութիւնն իսկ բաւարար կ'ըլլայ որ Հայկ և Կարապետ Պուտաքեան եղբայրներ, Պոլսոյ «Որբանոց»ի ֆութպոլի խումբի աչքառու տարրերէն, ոգեւորուին իրենց կարգին գնահատելով ձեռնարկին յղացումը, անոնք կը խոստանան իրենց մասնակցութիւնը բերել, ըլլա՛յ իբրեւ անդամ նոր կազմակերպութեան, ըլլա՛յ մանաւանդ իբրեւ ֆութպոլիստ, չուտով կազմուելիք ֆութպոլի խումբին։ Այս փոքրիկ խմբակին կը միանայ նաեւ Մեհրան Գասպարեանն (այժմ Կիպրոս)։

Նախապատրաստական քանի մը հանդիպումներու և անպաշտօն հաւաքոյթներու ատեղծած վառ հետաքրքրութիւնը լաւատեսութիւն կը ներշնչէ Ալպէռին և կը մղէ գինք հաստատ և վճռական քայլերու։

Կոչ մը կը խմբագրուի ուղղուած նոր սերունդին, և հրատարակութեան խնդրանքով կը դրկուի այդ օրերուն Պէյրութի մէջ լոյս տեսնող ղոյգ հայ թերթերուն՝ «Փիւնիկ»ի և «Լիբանան»ի։ Այս վերջինը կոչի տարածման համար դրամ կը պահանջէ, որուն կարելի չըլլար ընծացած տալ, մինչդեռ «Փիւնիկ»ի խմբագրութիւնը առանց նիւթական որեւէ ակնկալութեան, քաջալերելու մտօք նորակազմ միութիւնը, լոյս կ'ընծայէ խնդրոյ առարկայ հրաւէր–կոչը։

Այս կոչը անարձագանգ չի մնար, նոր միութեան մասնակցելու օրինակելի առաջին քայլը կ'առնէ, պատանեկան Միութիւնը, գլխաւորութեամբ՝ Կարօ Պեթիկեանի։ Իսկ Պէյրութի մէջ գտնուող Ճիպէյլի Որբանոցի նախկին սաները, առաջնորդութեամբ Յովհաննէս Շահինեանի կը խտացնեն նոր միութեան շարքերը։ Այս ոգոյ մէջ յիշատակութեան արժանի են Օննիկ Փիլիկեան, Պօղոս Շահինեան, Համբարձում Յակոբեան, Գառնիկ Ներսէսեան, Արմենակ Անթիքաճեան եւլն.։

Ինչ չըլլար նաեւ թիւը շարք մը գոլէճական և համալսարանական ուսանողներու, որոնք կը միանան միութեան հիմնադրութեան սկզբնական օրերուն, և հետագային իրենց բոլորանուէր աշխատանքով և զոհողութեան լայն բաժինով, ամուր և ապահով հիմերու վրայ կը դնեն հետզհետէ բարգաւաճ միութիւնը։

Երբ միութեան չուրջ համախմբուած համակիրներու թիւը բաւարար կը նկատուի, կ'որոշուի օրինակացնել զայն։

ARAM webaram.com

1924ի աշնան, Ս. Նշան Ազգային վարժարանին մէջ տեղի կ'ունենայ միութեան առաջին ընդհանուր ժողովը՝ ներկայութեամբ չուրջ 25 անդամներու։

Կը կարդացուի Միութեան Պօլսոյ մէջ մշակուած ծրագիր-կանոնագիրը և կը տրուին յաւելեալ բացատրութիւններ որոնք ամբողջութեամբ կ'ընդունուին ժողովականներու կողմէ, և նոյն օրն իսկ կ'ընտրուին Հ. Մ. Ը. Մ.ի մերձաբերելեան չրջանի անդրանիկ մասնաճիւղի առաջին վարչութիւնը հետեւեալ կազմով. Ալպեռ Յակոբեան, Յարութիւն Պէօյիւքեան, Ժիրայր Պալեան, Յովհաննէս Շահինեան և Կարապետ Պեհիկեան։

Նորակազմ վարչութիւնը, ի վիճակի չէր ակնմբ մը կամ հաւաքավայր մը վարձելու, հետեւաբար առիթուած էր իր ժողովները գումարել կարապետ Պեհիկեանի բնակարանը, կամ Ամերիկեան Համալսարանի West-Hall սրահին մէկ անկիւնը։

Ջուներ նաեւ խաղավայր, բայց գոհացում տալու համար հետզհետէ աճող խումբերուն, փորձերն ու բարեկամական մրցումները կը կատարէր քաղաքի Բառանթինայի չրջանի բաց դաշտերուն վրայ ուր խաղավայրի սահմանները կը ճշդուէին պարաններով, իսկ բերդերը՝ քուռ մը քարերով կամ հագուստի դէզերով։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը հազիւ ոտքի կանգնած, իր օրինաւոր կազմութենէն քանի մը ամիս վերջ, հետեւեալ նամակը կը ղրկէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Երջանկայիչատակ Սահակ Բ. Վեհափառ Հայրապետին, Անոր օրհնութիւնն ու բարոյական օժանդակութիւնը խնդրելով։

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Սահակ Բ. Կաթողիկոս
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Վեհափառ Տէր,

Ներկայ գրութեամբ Ձերդ Վեհափառութեան կու գանք տեղեկացնել թէ, մօտ չորս ամիսներ առաջ տեղւոյս մէջ հիմը դրած ենք Հ. Մ. Ը. Մ.ի (Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն) Պէյրութի Մասնաճիւղին։

Ան իր շուրջ հաւաքած է որակով եւ քանակով հաւատաւոր երիտասարդներու խումբ մը, որոնք ուխտած են ճիգ չխնայել իրենց առաջադրած նպատակին իրագործման համար։

Ան այդ ներկայիս կու գանք խնդրել Ձերդ Վեհափառութենէն, որ չզլանաք Ձեր Հայրական Հովանաւորութիւնն ու օժանդակութիւնը այս բոլոր պարագաներուն, երբ միութիւնը կարիքը զգայ իր պատկառելի Հօրը դիմելու։

Ստորագրութիւն

Գրեթէ նոյն բովանդակութեամբ նամակներ կը ղրկուին նաեւ Հայ Ազգային Միութեան, Բողոքական և Հայ Կաթողիկէ համայնքներու հոգեւոր պետերուն։

Միութեան սկզբնական չրջանին վարչութեան գլխաւոր մտահոգութիւնն էր ֆութպոլի ուժեղ խումբի մը կազմութիւնը որ անպայմանօրէն

ARAM webaram.com

պիտի ըլլար զօրաւոր ազդակ խանդավառութեան և միջոց՝ երիտասարդ և պատանի հաւաքականութիւնը իր չուրջ հաւաքելու։

Թափուած ճիգեր ապարդիւն չեն մնար և կարճ ժամանակի մը ընթացքին, մանաւանդ կ՚օժտուի զօրաւոր ֆութպոլի խումբով մը, բազկացած իր ժամանակի ամենէն փայլուն խաղացողներէն։

Պէյրութի Մասնաճիւղին առաջին Ֆութպոլի խումբը:
Ա. շարք ձախէն աջ՝ Ժիրայր Ճիէրճեան, Եզնիկ Բէհիճեան, Կիւլպէնկ Կիւլպէնկեան, Օճնիկ Փիլիկեան, Պօղոս Շահինեան: Բ. շարք ձախէն աջ՝ Առսէն Գրիգորեան, Յովհաննէս Շահինեան, Յակոբ Անէմեան: Գ. շարք՝ Վահրամ Զորճարեան, Ալեքս, եւ Հայկ Պուտաճեան:

Այդ օրերուն Պէյրութի մէջ տեղացի միայն երկու խումբեր գոյութիւն ունէին, Union Sportive, որ կը խաղար Ծըրն-էլ-Շըպպէքի D. H.P.ի դաշտին վրայ և Cercle de la Jeunesse Catholiqueի խումբը, որուն մէջ կը խաղային Բիէռ և կապրիէլ ճէմայել եղբայրներ, առաջինը ներկայիս կրթական նախարար, ու երկրորդը Լիբանանի ողիմպիական խաղերու և Պետական Մարզական ատեանի վարչութենանց նախագահ։

Նորակազմ վարչութեան երկրորդ և անմիջական զբաղումը կ՚ըլլայ կորիզը դնել սկաուտական խմբակին, որուն կազմութեան և մարզումի ծանր պարտականութիւնը կը յանձնուի վարչականներէն Ժիրայր Պալեանին, որ որպէս նախկին սկաուտ, մեծ փորձառութիւն ունէր այդ մարզին մէջ։ Քիչ ժամանակի մը մէջ ան կը յաջողի միութիւնը օժտել սկաուտական տիպար խմբակով մը։

Նորընտիր վարչութեան հրապարակային առաջին հանդէսը տեղի

ARAM webaram.com

Պէյրութի առաջին սկաուտական կազմը: Խումբին մէջտեղը գլուխը բաց՝ ԺԻՐԱՅՐ ՊԱԼԵԱՆ

ARAM webaram.com

կ՚ունենայ 1925 Փետրուար 7ին, Թատրոն Քիւրսալին մէջ։ Այս երեկոյթը՝ առաւելապէս սկաուտական բնոյթ կունենայ՝ իր խաղերով, բուրգերով և կենդանի պատկերներով։ Հանդէսին նպատակը կ՚ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մ.ը մօտէն ծանօթացնել ժողովուրդին և անոր բերած հասոյթով մարզական գործիքներ գնել միութեան։

Ֆութպոլի և սկաուտական շարժումին զուգահեռ մասնաւոր զարկ և հոգածութիւն կը տրուի աթլէթիք խաղերու փորձերուն, հեռանկար ունենալով Ողիմպիական մրցումները։

Զուչանար նաև այդ մարզին մէջ վարչութեան արձանագրած նուաճումը։

Գարնանային գեղեցիկ օր մը, 1925 Մայիս 17ին, Պէյրութի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ առաջին անգամ հայ ողիմպիական խաղերու մարզահանդէսը, որուն իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Անթիլիասի Որբանոցի նուագախումբը և Հայ Կաթողիկէ որբանոցի սկաուտական խմբակը։

Անդրանիկ Ողիմպիականին արձանագրած յաջողութիւնն ու ժողովուրդի ցուցաբերած լայն համակրութիւնը կը քաջալերեն վարչութիւնը յաջորդական տարիներուն Ռաս-Պէյրութի զինուորական D. I. M.ի մարզադաշտին վրայ սարքելու տարեկան ողիմպիական խաղերը, աւելի մարզուած մարզիկներով և մանաւանդ շատ աւելի բազմամարդ հանդիսականներու ներկայութեամբ։

Ողիմպիականներու կանոնաւորութեան և անթերի կազմակերպութեան մէջ մեծ բաժին կ՚ունենայ ֆրանսական բանակի մարզական պատասխանատու Հարիւրապետ Լավօ, որ ձրիաբար միութեան կը տրամադրէ մարզադաշտը՝ մարզական գործիքներով և զինուորական դատաւորներով,

Ողիմպիականի մարզիկներուն տողանցքը

ARAM webaram.com

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀԻՆԵԱՆ
Պէյրութի Մասնաճիւղի կազմակերպած Ա. եւ Բ.
Ողիմպիական խաղերու օրուան ախոյեան (1925—1926):

մինչեւ անգամ ինք անձնապէս առանձնելով ընդհանուր դատաւորի պաշտօնը։

Մարզահանդէսի պատասխանատու վարիչի պաշտօնը կը կատարէ Ժիրայր Պալեան, իսկ օրուան բժիշկ կը նշանակուի Բրօֆ. Յովսէփ Եէնի Քամշուեան։

Յաջորդական երկու Ողիմպիականներու օրուան ախոյեան կը հռչակուի Յովհաննէս Շահինեան։ Երրորդ Ողիմպիականին, հաւասար կէտերու արդիւնքով օրուան ախոյեաններ կը հանդիսանան Հայկազ Տէր Մանուէլեան և Արմէն Գուլումճեան։

Յարաբերաբար այս կարճ ժամանակի ընթացքին, և ոչ նպաստաւոր պայմաններու տակ, Միութիւնը ֆութպոլի մարզին մէջ ունեցած իր յաջողութիւններով, սկաուտական շարքերու յարաճուն աճումով և ողիմպիական խաղերու մէջ արձանագրած նուաճումներով, ոչ միայն կը

ARAM webaram.com

Ա. Ողիմպիականի մարզիկներէն՝
ՕՆՆԻԿ ՓԻԼԻԿԵԱՆ եւ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀԻՆԵԱՆ։

Պէյրութի մասնաճիւղի Ողիմպիականի Գաւառական կազմը
Որոց մէջ կերեւան ձախէն՝ Բ. Գ. եւ Գ. Խորէն Սուքիասեան, Գասպար Իլիկեան, եւ
Տօքթ. Ալեքսան Պեզճեան։

ARAM webaram.com

Պէյրութի մասնաճիւղի Գ. Ոդիմպիականի պատուոյ բեմը:
Օրուան պագուհի՝ Տիկ. Ջարուհի Մ. Տամատեան:

Գ. Ոդիմպիականի զոյգ ախոյեանները
ՀԱՃԿԱԶ ՏԷՐ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ եւ ԱՐՄԷՆ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ARAM webaram.com

Պէյրութի Մասնաճիւղին երկրորդ վարչութիւնը 1927ին:
Նստած ձախէն աջ՝ Յակոբ Հայրապետեան, Ալպէռ Յակոբեան, Ժիրայր Պալեան, Արամ Բեհիեանեան:
Ոտքի ձախէն աջ՝ Մարտիկ Պէյլերեան, Հայկ Պուտաքեան, Տօքթ. Ասոմ Գարագաշեան:

ARAM webaram.com

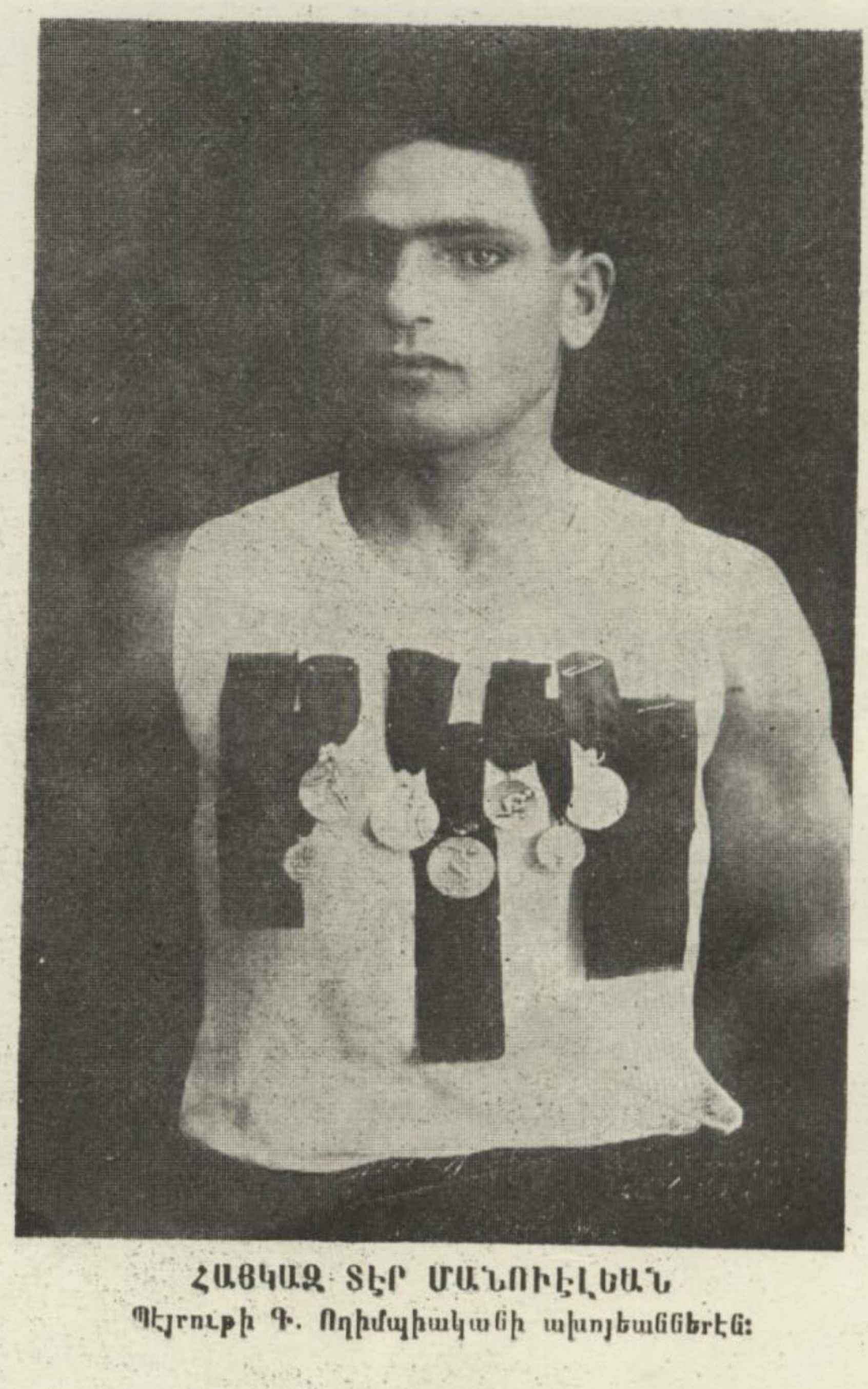

ՀԱՅԿԱԶ ՏԷՐ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ
Պէյրութի Գ. Ողիմպիականի ախոյեաններէն:

յաջողի մեծ հմայք և խանդավառութիւն ստեղծել իր անմիջական շըր-ջապատին մէջ, այլ և գուրգուրանքի և քաջալերանքի առարկայ կը դառնայ գաղութի բոլոր խաւերուն կողմէ։ Շարքերը կը խտանան աւելի ձեռներէց, աշխատունակ և զոհաբերուող տարրերով, որոնք հետզհետէ պատասխանատու պաշտօններու կոչուելով, կը նուիրուին Հ. Մ. Ը. Մ.ի զարգացման և վերելքին։

Արդար պիտի ըլլար այս առթիւ առ ի գնահատութիւն ու երախ-տապարտութիւն իրենց անսահման զոհաբերումին ու աքնաջան աշխա-տանքին համար բազմահարիւր այդ նուիրեալներէն յիշել գոնէ ամենէն վաստակաւորները իրենց ժամանակագրական կարգով. Ալպէր Յակոբեան, Ժիրայր Գալեան, Յարութիւն Պէօյիւքեան, Յովհաննէս Շահինեան, կա-

ARAM webaram.com

Ոդիմպիական խաղերու (Պէյրութ) Դատական կազմ:

բապետ Պետիկեան, † Յակոբ Հայրապետեան, Տօքթ. Ատոմ Գարագաշեան, † Հայկ Գալենտէրեան, † Հայկ Պուտաքեան, Տօքթ. Յակոբ Գասապեան, Մարտիկ Պէյլերեան, Գրիգոր Գարաեան, Արամ Քիւրտեան, Օննիկ Պէօճէքեան, Արամ Քեահեահեան, Վահան Ղազարեան, Սուրէն Բաբախեան (ներկայիս Տէր Սուրէն Աւագ. Քհնյ Բաբախեան, Տիթրոյիթ), †Մորէն Սուքիասեան, † Թադէ Գարագալփաքեան, † Տօքթ. Բենեամին Փուլտեան, † Վահրամ Կիւրճեան, Օննիկ Փիլիկեան, Սիմոն Թերճանեան և բազմաթիւ ուրիշներ որոնք բոլորանուէր ճիգով և անչափ զոհաբերումով աշխատեցան Պէյրութի մասնաճիւղը դարձնել հայ երիտասարդ սերունդի ֆիզիքական արժէքներու զարգացման տան: Այլեւ մանաւանդ անոնք աւագ պարտականութիւն նկատեցին հոյակապ այս չարժումով վարակել Լիբանանի, Սուրիոյ, Պաղեստինի և Յորդանանի հայաշատ կեդրոններու Հայ երիտասարդութիւնը:

Քանի մը տարիներու հետեւողական և լուրջ աշխատանքները կ'ըսկսին զոհացուցիչ արդիւնքներ տալ:

Պէյրութ իր ներկայանալի ֆութպոլի խումբին կողքին, կ'ունենայ իր սկաուտական տիպար խումբը և մարզիկները: Մարզիկներու այս գեղեցիկ հոյլը իր մրցումներով, արշաւանքներով և ոդիմպիական խաղերով առիվրան կը հանդիսանայ Լիբանանի ու Սուրիոյ մարզական չարժումին:

ARAM webaram.com

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽՈՒՄԲԻՆ ՎԵՐԵԼՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑԾԸ ՀԱԼԷՊ ԵՒ «ԱԶԴԱԿ»Ի ԲԱԺԱԿԸ

1927ին, Պէյրութի վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը կ'ունենայ ֆութպոլի իր խումբը առաջին անգամն ըլլալով դուրս հանելու Լիբանանի սահմաններէն։

Միջ-քաղաքային անդրանիկ այս հանդիպումը ուրիշ մէկուն դէմ չէր կրնար ըլլալ, եթէ ոչ Հալէպի նորակազմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի քոյր մասնաճիւղին։

Անկասկած ծրագիրը չատ գեղեցիկ էր և յաջողութեան հեռանկարը նոյնքան խանդավառող։

Բայց բազմաթիւ դժուարութիւններ կային հարթելի։ Տեղափոխութեան և յարակից ծախքերը հոգալու ի վիճակի չէր օրուան վարչութիւ-

ՅԱԿՈՒԲ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի Մասնաճիւղի կազմութեան շրջանի կեդրոնական ատենապետ։

ARAM webaram.com

նը։ Ակնկալելի չէր նաեւ որ Հալէպ, նոյնքան անձուկ նիւթական վիճակով, յանձն առնէր ձեռնարկին ամբողջ պատասխանատուութիւնը։

Սակայն ծրագրի կարեւորութիւնն ու անոր բերելիք բարերար անդրադարձը նկատի ունենալով, անհրաժեշտ էր բացառիկ զոհողութիւնով մը, յաջողցնել զայն։

Վարչութեան կողմէ Յակոբ Հայրապետեան ժողովի կը հրաւիրէ Ֆութպոլի Ա. խումբի տղաքը, կը հաղորդէ որոշումը եւ չեչտելէ վերջ ձեռնարկին բերելիք մեծ նպաստը միութեան բարոյական վարկին, կը պահանջէ իրենցմէ որ իրենք հոգան Հալէպ երթեւեկի ճանապարհածախսը։

Ներկաները ոչ միայն սիրով կ'ընդառաջեն վարչութեան առաջարկին այլ նաեւ կը խոստանան նիւթապէս բոլորովին անկարող խազացողներու բաժինը իրենք հոգալ։

Հալէպ մեկնումի կանխող չաբաթները կը դառնան յորձանուն ազգասորութեան օրեր։ Փորձեր, ժողովներ եւ հաւաքոյթներ իրարու կը յաջորդեն։

Մասնաճիւղի առաջին մեծ մրցումը՝ իր քոյր մասնաճիւղին դէմ պէտք էր յաղթանակով վերջանար, տիրանալու համար «Ազդակ» օրաթերթի կողմէ այս առիթով տրամադրուած բաժակին։

Վերջապէս կը հասնի սպասուած օրը, Զատկուան Աւագ Ուրբաթը, երբ Պէյրութի խումբը, ընկերակցութեամբ երիք վարչականներու՝ «Ցառաջ Նահատակը» թնդացնելով ճամբայ կ'ելլեն դէպի Հալէպ։ 18 ժամուան յոգնեցնող ճամբորդութենէ մը վերջ կը հասնի Հալէպ։

Պէյրութի Ֆութպոլի խումբին ճամբորդութիւնը 1927ին դէպի Հալէպ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու կոկիկ բազմութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ Լուսեր Մասպանաճեանի, Մխրան Կարապետեանի և Սահակ Խաչատուրեանի, կայարանին մէջ կը դիմաւորեն Պէյրութի խումբը և կառնչնորդեն Պապ-էլ-Ֆարաժի «Սանդրալ» պանդոկը։

ARAM webaram.com

Պէյրութի խումբը որ մասնակցեցաւ առաջին միջմասնաճիւղային մրցումին 1927ին:

կը հասնի վերջապէս բախտորոշ ժամը և մրցումը որ հետագային պիտի ըլլար Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջմասնաճիւղային տարեկան հանդիպումներու առաջինը, տեղի կ'ունենայ Հալէպի Պաղատա կայարանի խաղավայրին վրայ, որ որպէս այսպիսին ոչ մէկ յարմարութիւններ ունէր, բացի երկու կողմերու բարակ ձողերէն:

Հազիւ քանի մը հարիւր հանդիսականներ առաջին վկաները կ'ըլլան պատմական այս հանդիպումին: Պէյրութի խումբը դաշտ կ'իջնէր հետեւեալ կազմով.

Բեռդապահ՝	*Կարապիս Մերտինեան*
Ցեռսապահներ՝	*Հայկ Պուտաքեան և Յարութիւն Օղլպեան*
Միջնապահներ	*Արսէն Գրիգորեան, Ստեփան Ոսկանեան և Յակոբ Աճեմեան:*
Ցառաջապահներ՝	*Պօղոս Շահինեան, Օննիկ Փիլիկեան, Վահան Մըչիկեան, Եփրեմ Էլլէզեան և Յովհաննէս Շահինեան*
Օրուան իրաւարար՝	*Պր. Գեղամ Ազքիւլեան:*

Շատ հետաքրքրական և վերջին ծայր լարուած մրցումէ մը վերջ, Պէյրութ կը յաղթէ Հալէպին 1—0 արդիւնքով և կը տիրանայ «Ազդակ» օրաթերթի տրամադրած բաժակին:

Պէյրութի նախագիծը կը քաջալերէ Հալէպը, որ իր կարգին, յաջորդական երկու տարիներուն այցելէ Պէյրութ որուն, կը հետեւի նաեւ Դամասկոսը:

ARAM webaram.com

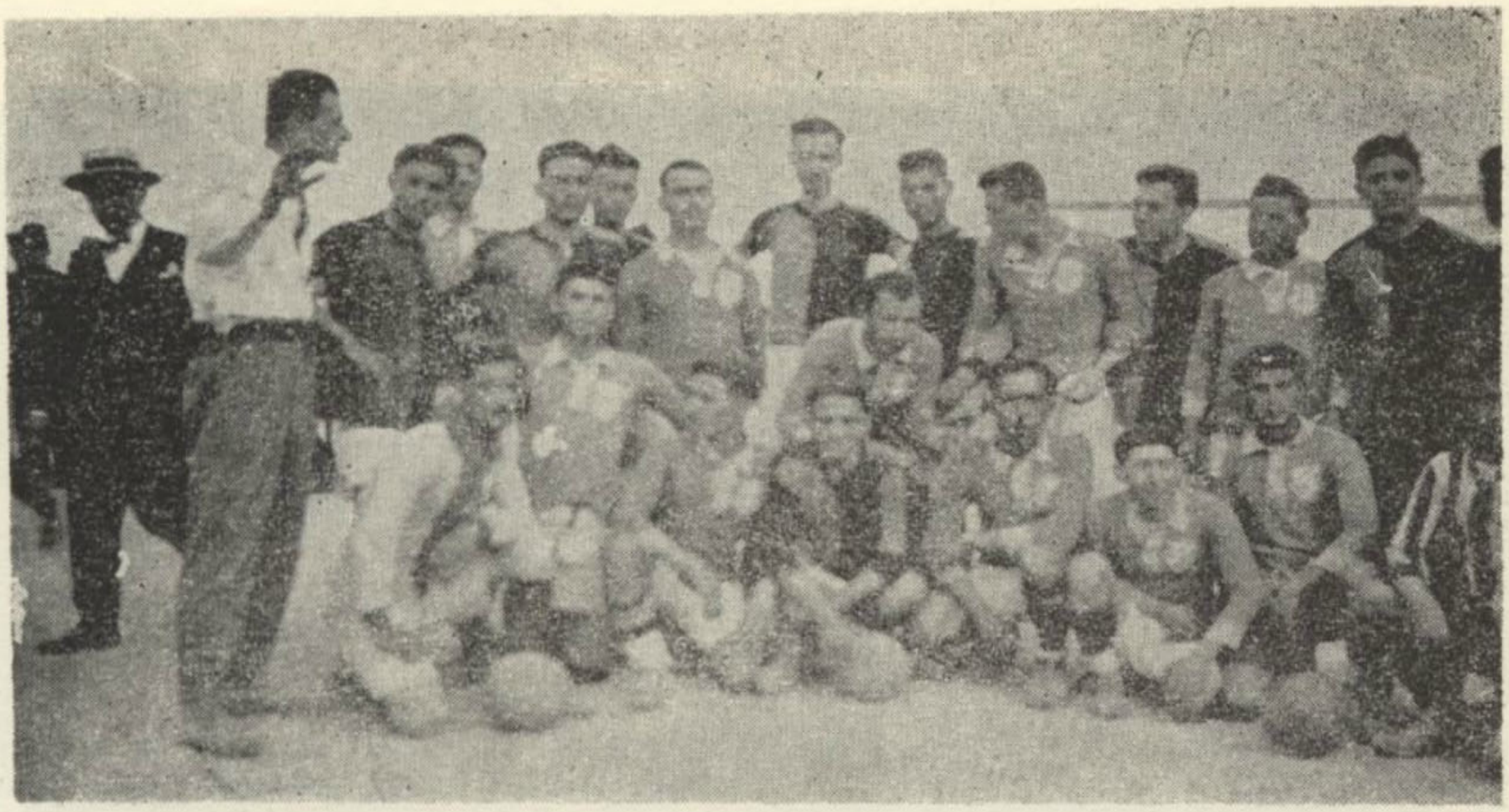

Հալէպ-Պէյրութ խառն խումբը, 1927ին Ա. Միջմասնաճիւղային մրցումէն առաջ:
Նկարին ձախը՝ օրուան իրաւարար՝ Պր. ԳԵՂԱՄ ԱԹԹԻԻԼԵԱՆ:

Այս թուականէն յետոյ անխափան կը շարունակուին Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջմասնաճիւղային հանդիպումները։ Երեսուն և երկու տարիներէ ի վեր։

Բժ. Էրնէսթ Ալթունեան Որդի, Պէյրութի խումբի խմբապետ՝ Յարութիւն Օղլագեանին կը յանձնէ յաղթանակի բաժակը:

Պէյրութ-Հալէպ խառն խումբը Ը. միջմասնաճիւղային մրցումէն առաջ. 1928ին, Պէյրութ:

ARAM webaram.com

Ը. Միջմասնաճիւղային մրցումէն վերջ (Պէյրութ-Հալէպ) Պէյրութ, 1928ին:

Տիկ. Արուսիակ Տ. Սրապեան յաղթանակի բաժակը կը յանձնէ Պէյրութի խումբի խմբապետ՝ Յակոբ Անեէեանին:

ARAM webaram.com

Գ. Միջմասնաճիւղային մրցումէն վերջ (Պէյրութ – Հալէպ) Պէյրութ 1929ին:
Տիկ. Առէմ Պէյլէրեան յաղթանակի բաժակը կը յանձնէ Հալէպի խմբապետին

Ձախ կողմի եռեւի շարիին վրայ ճօճանախաչով օրուան իրաւարար՝ Պր. ԲԻԼԻ ՃԷՄԱՑԻԼ (այժմ Լիբանանի կրթական նախարար:)

ARAM webaram.com

Պէյրութ—Դամասկոս մրցումէն վերջ 1929ին, Դամասկոսի մէջ:

Ձախը՝ Հայկ Գալենտէրեան, միութեան հաւատաւոր եւ անձնուէր անդամներէն, որ նոյն օրուան բաժակը տրամադրած էր:

Նստած ձախէն աջ՝ Հայկ Պուտաքեան, Կարպիս Մերտինեան, Առաքէլ Գրիգորեան.

Երկրորդ շարք՝ Օննիկ Փիլիկեան, Ստեփան Ոսկանեան, Յակոբ Անէմեան.

Երրորդ շարք՝ Եփրեմ Էյլէզեան, Անդրանիկ Կարապետեան, Վահան Մըշիկեան, Հրաչ Առենեան եւ Կարապետ Պատուճասեան: Աջ ծայրը՝ Ֆութպօլի պատասխանատու Յովհ. Տահինեան:

Պէյրութի Մասնաճիւղի երրորդ Վարչութիւնը՝ 1928ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Գրիգոր Գարաեան, Մարտիկ Պէյլէրեան, Վահան Ղազարեան:

Կանգնած, ձախէն աջ՝ Յովհաննէս Տահինեան, Տոքթ. Յակոբ Գասապեան, Օննիկ Պէօնէկեան Արամ Քիւրտեան:

ARAM webaram.com

Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի առաջին խումբը, իր կազմութեան առաջին տարիներուն կ'ունենայ յաջողութիւններ, կ'արձանագրէ փայլուն յաղթանակներ և յաճախ պատուոյ տեղը կը գրաւէ իր մրցակիցներու շարքին։

Դժբախտաբար սակայն ան կ'ունենայ նաեւ կարգ մը ժամանակաւոր դժուարութիւններ, դիտումնաւոր կերպով ստեղծուած արտաքին պղտոր ուժերու կողմէ, որոնց նպատակն էր հակադիր խումբ մը կազմելով տկարացնել Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը։

Ճիշդ այդ օրերուն, 1930ին, Յունաստանէն Պէյրութ կը փոխադրուի աքանչելի մարզիկ մը՝ Օննիկ Կէվրէկեան, *որ ֆութպոլիստի իր անվիճելի կարողութիւններով, կազմակերպիչի և ղեկավարի բացառիկ ձիրքովը օժտուած, շուտով կը յաջողի բարձրացնել խումբին բարոյական կորովը։*

Պէյրութի խումբը 1931ին. Նկարը առնուած Հալէպի մէջ Union Sportive յաղթելէ վերջ:

Նստած ձախէն աջ՝ Ռուբէն Գրիգորեան, Կարպիս Մերսինեան, Յարութիւն Չեմքերթէնեան,
Բ. շարք ծունկի՝ Հայկազ Տէր Մանուէլեան, Շաւարշ Պէքարեան, Յակոբ Անէմեան.
Գ. շարք ոտքի՝ Օննիկ Փիլիկեան, Եփրեմ Էլլէզեան, Օննիկ Կէվրէկեան, Հրաչ Եանըգեան,
Ներսէս Գազէզեան:

Օննիկի կողմէ մարզուած այս խումբն էր որ Հալէպ մեկնելով, քաջութիւնը պիտի ունենար ճակատելու մինչ այդ բովանդակ Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ անպարտելի նկատուած, Union Sportiveին դէմ մրցելով 4—2 փառաւոր արդիւնքով մը պարտութեան պիտի մատնէր զայն, իր դաշտին ու իր ժողովուրդին առջեւ։

Դժբաղդաբար սակայն կարճատեւ կ'ըլլայ Օննիկին գործունէութեան փայլուն շրջանը Պէյրութի մէջ։

Այդ օրերուն 1931—32ին, Դամասկոսի մէջ հիմը կը դրուի Չէրքէզներու անուանի խումբին, նախաձեռնութեամբ համանուն գումարտակի հրամանատար հարիւրապետ Թոլէի, որ իր ֆութպոլի նորակազմ խումբը զօրացնելու մտօք կը սկսի իր շուրջ հաւաքել այդ շրջանի բոլոր անուանի ֆութպոլիստները։

Հալէպէն շատով Դամասկոս կը փոխադրուին Կարապետ Սաաթճեան, Ջուէն Զարպաճեան, Արմէն Արգարեան և Կարապետ Գոճաօղլանեան. իսկ Պէյրութէն՝ Օննիկ Կէվրէկեան։

Չէրքէզներու զինուորական խումբի անուան տակ խաղացողներու այս գեղեցիկ հոյլը իր յաջորդական յաղթանակներով կը սկսի գրել և խօսիլ տալ զինուորական թէ քաղաքային իր մրցումներու մասին։

Չէրքէզներու այս խումբը, գրեթէ նոյն կազմով, սակայն իբր Դամասկոսի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի Ա. խումբ, առաջնորդութեամբ և խմբապետութեամբ Օննիկի, յաղթանակէ յաղթանակ կը սուրայ որուն ձգած անջնջելի յիշատակները տակաւին թարմ են կլոր գնդակի սիրահարներու հոգիին մէջ։

«ՋԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ» ԵՒ «ԼԻԿԱՅԻ» ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԻԱՑՈՒՄԸ Հ. Մ. Ը. Մ.ԻՆ

Օննիկի վաղաժամ մեկնումի և դաշտերու չգոյութեան հետեւանքով փորձերու և մրցումներու պակասը դարձեալ պատճառ կը դառնան Պէյրութի խումբին զգալի տկարութեան և այն աստիճան որ, Լիբանանի ֆութպոլի նորակազմ ֆետերասիոնի (1933) կազմակերպած պաշտօնական մրցաշարքերուն մէջ, Պէյրութի խումբին կը սպառնայ Բ. դաս իջնելու վտանգը։

Երբ Լիբանանի ֆութպոլը սկսած էր կարգ ու սարքի դրուիլ ու վերին մարմինը պաշտօն ունէր մինչ այդ պատահականութեան ձգուած այս առաջնակարգ մարզախաղը կանոնաւորութեան և օրէնքի հունին մէջ դնել, աւելի քան երբեք անհրաժեշտ էր Հ. Մ. Ը. Մ.ին հրապարակ գալ ներկայանալի և ուժեղ խումբով մը։

Նոյն օրերուն, գաղափարական նոյն շունչով և նպատակի նոյն ձգտումներով տոգորուած, Ջափահաս Որբերու «Վահագն» ու Լիկայի Մնացորդ «Աստղ» խումբերը տակաւին կը շարունակէին պահել իրենց գոյութիւնը, երբ այդ կազմակերպութիւններու հիմնական նպատակը, մար-

ARAM webaram.com

զականէն աւելի, մշակութային և ընկերային գործունէութեան բնոյթ ունէր։

Երբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութեան կողմէ դիմում կ'ըլլայ զոյգ միութեանց վարիչներուն, համադրելու և ներդաշնակելու հայ մարմնակրթական շարժումը, ղեկավարութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ին, անոնք շատ գնահատելի ելոյթով մը ընթացք կու տան Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջարկին և իրենց զոյգ խումբերը կը յանձնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ին։

Արդար ըլլալու համար պէտք է հոս յիշել թէ այս միացումի յաջողութեան մէջ իրենց անվերապահ օժանդակութիւնը կը բերեն Գէորգ Գանարեան, Եդուարդ Տիլանեան, Կարօ Աքարնալեան, Բենիամին Պասմանեան, Յովհաննէս Զիլինկիրեան, և Սամուէլ Անդրանիկեան։

Այս առթիւ կարելի չէ առանց յիշատակութեան անցնիլ այն անուններու վրայէն, որոնք «Վահագն»էն թէ «Աստղ»էն եկան խտացնելու Հ. Մ. Ը. Մ.ի շարքերը և գործակցաբար նոր հաւատաւոր տարրերու, հանգրուան մը եւս հաստատեցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի խումբի յաղթական գնացքին վրայ։

Այսպէս Ջափահաները Հ. Մ. Ը. Մ.ին տուին.— Գեղամ Բարսեղեան, Լուտեր Եարտըմեան, Արմենակ Թիւֆէնկճեան, Ոսկան Օհանեան, Խորէն Աւետիքեան, Հրանդ Տօստումեան և Պետրոս Սէտէֆեան։ Իսկ «Աստղ»էն միացան՝ Սարգիս Պատաքեան, Սամուէլ Անդրանիկեան, Փայլակ Թիրոյեան, Պատրիկ Ճնկըրեան և Սարգիս Տէվելեան։

Լիբանանի ֆութպոլի վերջին քսանհինգամեայ պատմութեան մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի խումբը իր արժանաւոր և պատուոյ տեղը ունեցած է, ոչ միայն իր հարիւրաւոր բարեկամական և ախոյեանական մրցումներով, այլ և բազմաթիւ միջազգային հանդիպումներով։

Վստահ և ճակատաբաց կարելի է հաստատել թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը եղած է և կը մնայ ամենէն ծափահարուած խումբը իր հաճելի, ներդաշնակ և մաքուր խաղարկութեամբ։ Անոր մրցումները մարզական վայելքի հոգեպարար ժամեր ապրեցուցած են հայ թէ օտար հանդիսականներուն։ Իր բոլոր խաղացողները եղած են տիպար և օրինակելի մարզիկներ, օժտուած՝ մարզական բարձր ոգիով։

Լիբանանի ազգային խումբը գրեթէ ամէն անգամ իր կազմը ներկայացուցած է առաւելագոյն չափով օգտուելով Հ. Մ. Ը. Մ.ական խաղացողներէ, ու եղած են պարագաներ, երբ տասնըմէկ խաղացողներու վրայ ութը Հ. Մ. Ը. Մ.ականներ ներկայացուցած են Լիբանանի դրօշը։

Տեղացի բարեկամ խումբեր, իրենց միջազգային կարեւոր հանդիպումներու ժամանակ, լայնօրէն օգտուած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի փայլուն տարրերէն։

Պէյրութի խումբը իր յաղթական սլացքին մէջ ու ներքին ճակատին վրայ ունեցած յաջողութիւններէն դուրս, իր պաշտօնական առաջին յաղթանակը շահած է 1940ին։

Պէյրութի քաղաքապետարանի բաժակի մրցումներու վերջին հանդիպումին 4—2 յաղթելով Հիլմի–Սփորին, քաղաքապետ Պր. Համմէվէի ձեռքէն ստացած է Պէյրութի քաղաքապետական բաժակը։

Ա. Մ. Ը. Մ.ի խումբի, խմբապետ՝ Կարապետ Սաթենեան
կը ստանայ Պէյրութի Քաղաքապետարանի բաժակը 1940ին:

Քաղաքապետարանի բաժակը շահող խումբը:
Նստած ձախէն աջ՝ Վ.արդան Պողոսեան, Պետրոս Մէտէճեան, Պետրոս, Երուանդ Պալրգճեան.
Ոտքի՝ Մարտիրոս Պալրգճեան, Օգսէն Սմբատեան, Աւետիս Տէր Պետրոսեան, Կիրակոս Գալայճեան,
Գեղամ Կարապետեան, Սարգիս Պատգճան, Արմենակ Թիւմէճկճեան, Կարապետ Սաթենեան,
Խաչիկ Խաչատուրեան

ARAM webaram.com

Նոյն աննկուն թափով, անընկճելի կորովով և նոր զինուորագրուած ուխտեալներով, Պէյրութի խումբը կը շարունակէ իր վերելքը տաաջնորդութեամբ և գուրգուրոտ հոգածութեամբ զիրար յաջորդող վարչութիւններուն։

1940ի Բաղաքապետարանի բաժակէն վերջ խիստ փայլուն կերպով կը բոլորէ 1943ի մարզական եղանակը, շահելով նոյն տարուան Լիբանանի Ա. Դասի Ֆուբպոլի Ախոյեանութիւնն ու բաժակը, որմէ վերջ յաջորդաբար, 1944ին, 1945ին, 1948ին, 1950ին և 1955ին, կը դառնայ դարձեալ ախոյեան, ընդամէնը վեց անգամ: Լիբանանի մէջ ոչ մէկ այլ խումբ, չէ յաջողած վեց անգամ շահիլ Լիբանանի Ա. դասի ախոյեանութիւնը։ Բացի ախոյեանական այս բացառիկ յաղթանակներէն, Պէյրութի խումբը, երկու անգամ, 1943ին և 1948ին, շահած է նաև Լիբանանի բաժակը։

Պաշտօնական այս մրցումներէն դուրս, Պէյրութի խումբը շահած է նաև բազմաթիւ այլ բաժակներ, ըլլայ տոնք ֆետերասիոնի կողմէ կազմակերպուած չրջախաղերէն, կամ ուրիշ միութիւններու նախաձեռնած միջ-խմբային հանդիպումներէն։

Պէյրութի խումբը 1942ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Եղիշէ Մանուկեան, Ժիրայր Ուրճալեան, Պետրոս Սէտէճեան, Վարդան, Մարտիրոս Պալըգճեան

Ոտքի՝ Երուանդ Պալըգճեան, Արմենակ Թիւֆէնկճեան, Հաճի Հայկ Կարմիրեան, Կիրակոս Գալայճեան, Կարապետ Սաաքեան, Խաչիկ Խաչատուրեան, Օգսէն Սմբատեան;

ARAM webaram.com

1943ի խումբը որ միաժամանակ տահեցաւ Լիբանանի Ա. դասի ախոյեանութիւնը եւ Լիբանանի բաժակը:

Նստած ձախէն աջ՝ Ճրմի, Ջաւէն Հրիկեան, Եղիճէ Մանուկեան.
Բ. շարք՝ Յովհաննէս Նազարեան, Ժիրայր Ուրճալեան, Կիրակոս Գալայեան.
Գ շարք՝ Մարտիրոս Պալըգճեան, Հանի Հայկ Կարմիրեան, Օգսէն Սմբատեան, Վարդավառ Յովհաննէսեան, Խաչիկ Խաչատուրեան:

Անուրանալի փաստ մըն է որ, ինչպէս այլ մարզախաղերու մէջ, նոյնպէս և ֆութպոլի կալուածէն ներս, Լիբանանի բոլոր անուանի հայ ֆութպոլիստները անցած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի դպրոցէն. ձեւաւորուած և թրծուած են անոր մէջ, դիրք չինած են, «Աստղ» դարձած և ապա անցած պատմութեան:

Ապերախտութիւն և թերացում պիտի ըլլար եթէ այս դիրքին մէջ չի յիշուէր անուններըը այն սիրելի տղոց, որոնք իրենց տուրքն ու վաստակը առաւելագոյն չափով տուած են իրենց միութեան ու հանդերձ խղճով և հոգիով այժմ քաշուած են ասպարէզէն. այսպէս ողբացեալ Հայկ Պուտաքեան, Ցարութիւն Օղլագեան, Օննիկ Փիլիկեան, Վահան Մրչիկեան, Պօղոս Շահինեան, Կարապետ Մեսրոպեան, Օննիկ Կեվրեկեան, Կարապետ Սաաքեան, Եղիճէ Մանուկեան, Տիգրան Առապեան, Կիրակոս Պօյաճեան, Հանի Հայկ Կարմիրեան, Մարտիրոս ու Երուանդ Պալըգճեաններ, Ժիրայր Ուր-

ARAM webaram.com

Լիբանանի 1944ի ախոյեան՝ Պէյրութի խումբը:
Նստած ձախէն աջ՝ Անդրանիկ Մկրտիչեան, Յովհաննէս Նազարեան, Ժիրայր Ուրֆալեան, Ստեփան Մելիքսէթեան
Բ. շարք՝ Կարապետ Սաաքնեան, Յարութիւն Մարտիրոսեան, Կիրակոս Գալայնեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան, Ջաւէն Հրբիկեան, Եղիշէ Մանուկեան, Վարդավառ Յովհաննէսեան:

1944ի խումբը Հալէպի մէջ:
Նստած ձախէն աջ՝ Ժիրայր Ուրֆալեան. Կիրակոս Գալայնեան, Գէորգ Էյնէշլեան Յովհաննէս Նազարեան, Ստեփան Մելիքսէթեան.
Ոտքի՝ Սամուէլ Գալուստեան (ընդհ. խմբապետ), Եղիշէ Մանուկեան, Գէորգ Քէօրեան, Վարդավառ Յովհաննէսեան, Իրաւարար՝ Վիլսըն, Անդրանիկ Մկրտիչեան, Հանի Հայկ Կարմիրեան եւ Վօքըր:

ARAM webaram.com

1945 Լիբանանի ախոյեան խումբը, ախոյանական բաժակով:
Նստած ձախէն աջ՝ Սարգիս Ազնաւորեան, Կիրակոս Գալայճեան, Տիգրան Առապեան,
Սեփան Մելիքսէթեան, Մանուէլ Ալթունեան:
Ոտի՝ Անդրանիկ Մկրտիչեան, Յովհաննէս Նազարեան, Եղիսէ Մանուկեան, Արմէն Աբգարեան,
Գէորգ Շարոյեան, Վարդավառ Յովհաննէսեան:

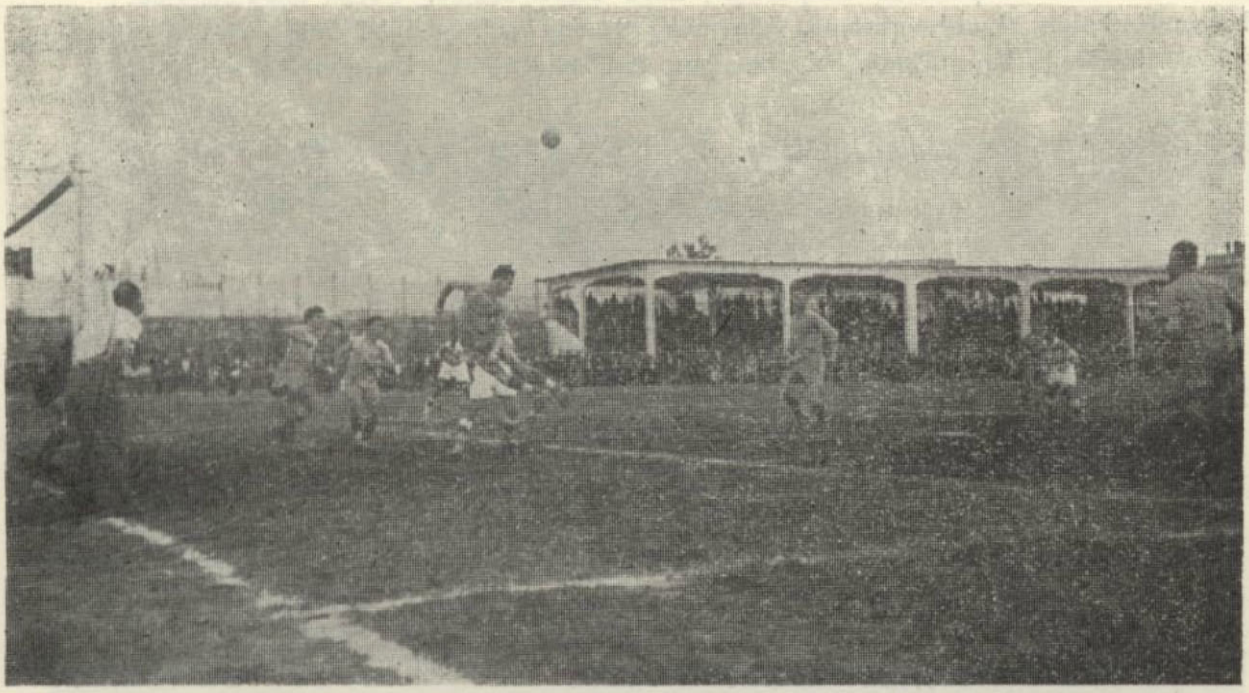

Տեսարան մը՝ Ա. խումբի մրցումներէն:
Ազգայական յեսապոհ, հաւասարիմ Հ. Մ. Ը. Մ.ական Կարապետ Սապենեան, գլխու
հարուածով մը ետ կը մղէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բեղին մօտեցող գնդակը:
Կարապետ Սապենեան, տասնրիվց տարի շարունակ փայլած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի Հալէպի,
Դամասկոսի, եւ Պէյրութի խումբերուն մէջ: Ան իրեւ օրինակելի մարզիկ տարիներ շարունակ
իր վրայ հրաւիրած է հայ թէ օսար մարզասէրներու հիացումը:

ARAM webaram.com

1948ի Պէյրութի խումբը:

Որ նոյն տարին շահեցաւ Լիբանանի ախոյեանութիւնը, Լիբանանի բաժակը եւ Հ. Մ. Ը. Մի միջմասնաճիւղային մրցումներու ախոյանութիւնը: Նոյն խումբը, 1950ին դարձեալ շահեցաւ Լիբանանի ախոյանութիւնը:

Նստած ձախէն աջ՝ Տրդատ Փանոսեան, Տիգրան Արապեան, Եղիշէ Մանուկեան.
Բ. շարք՝ Յովհաննէս Նազարեան, Ճորճ Շատարեւեան, Լեւոն Այնթապլեան.
Գ. շարք՝ Յակոբ Վարժապետեան, Անդրանիկ Գամարեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան (մարզիչ), Մանուէլ Ալթունեան, Վարդավառ Յովհաննէսեան, Սարգիս Ազնաւուրեան:

Տեսարան մը՝ Ա. խումբի մրցումներէն:
Բերդապահ Տիգրան Արապեանի փառքի օրերէն:
Տիգրան կը նկատուէր իր ժամանակի Սուրիոյ եւ Լիբանանի լաւագոյն բերդապահը:

ARAM webaram.com

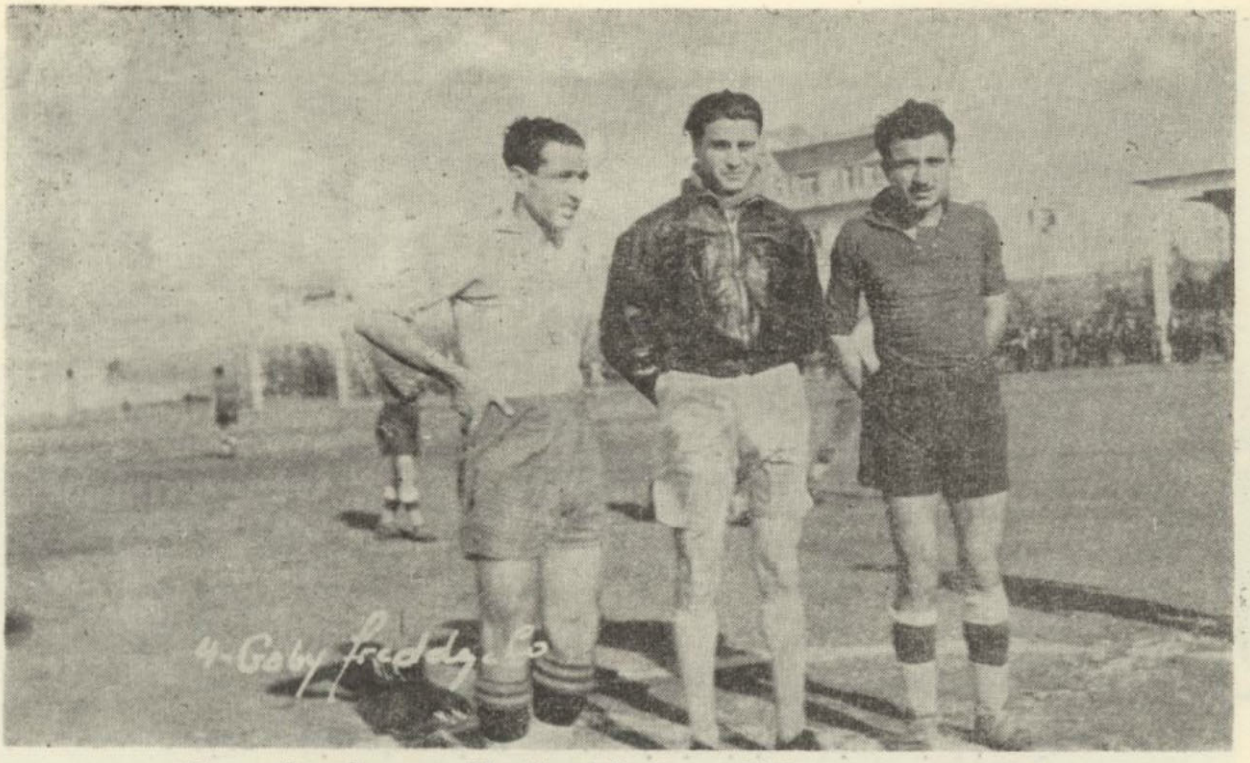

Քաղաքապետարանի վերջին մրցումէն առաջ 1940ին,

Օրուան իրաւարար՝ Պր. ԲԻԼՐ ՃԷՄՄՅԷԼ, զոյգ խումբերու խմբապետներուն հետ
ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԱՍԹՃԵԱՆ եւ ՍԱԼԱՀ ՖԱԼԱՀ

Պէյրութի խումբը 1948ին Կիպրոսի մէջ:

Նստած ձախէն աջ՝ Եղիճէ Մանուկեան, Տրդատ Փանոսեան, Յակոբ Աճառեան (Հալէպ),
Սարգիս Ազնաւուրեան, Վաղգէն Տէր Ղուկասեան (Հալէպ):
Ք. շարք՝ Ճորճ Շատարեւեան, Մանուէլ Այբունեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան, Յովհաննէս Նազարեան, Տիգրան Առապեան, Յակոբ Վարժապետեան, Անդրանիկ Գամարեան, Սեպուհ Մելիխէքեան,
Վարդավառ Յովհաննէսեան (խմբապետ):

ARAM webaram.com

Պէյրութի խումբը Նիկոսիոյ Հ. Ե. Մ.ի Ակումբին մէջ:

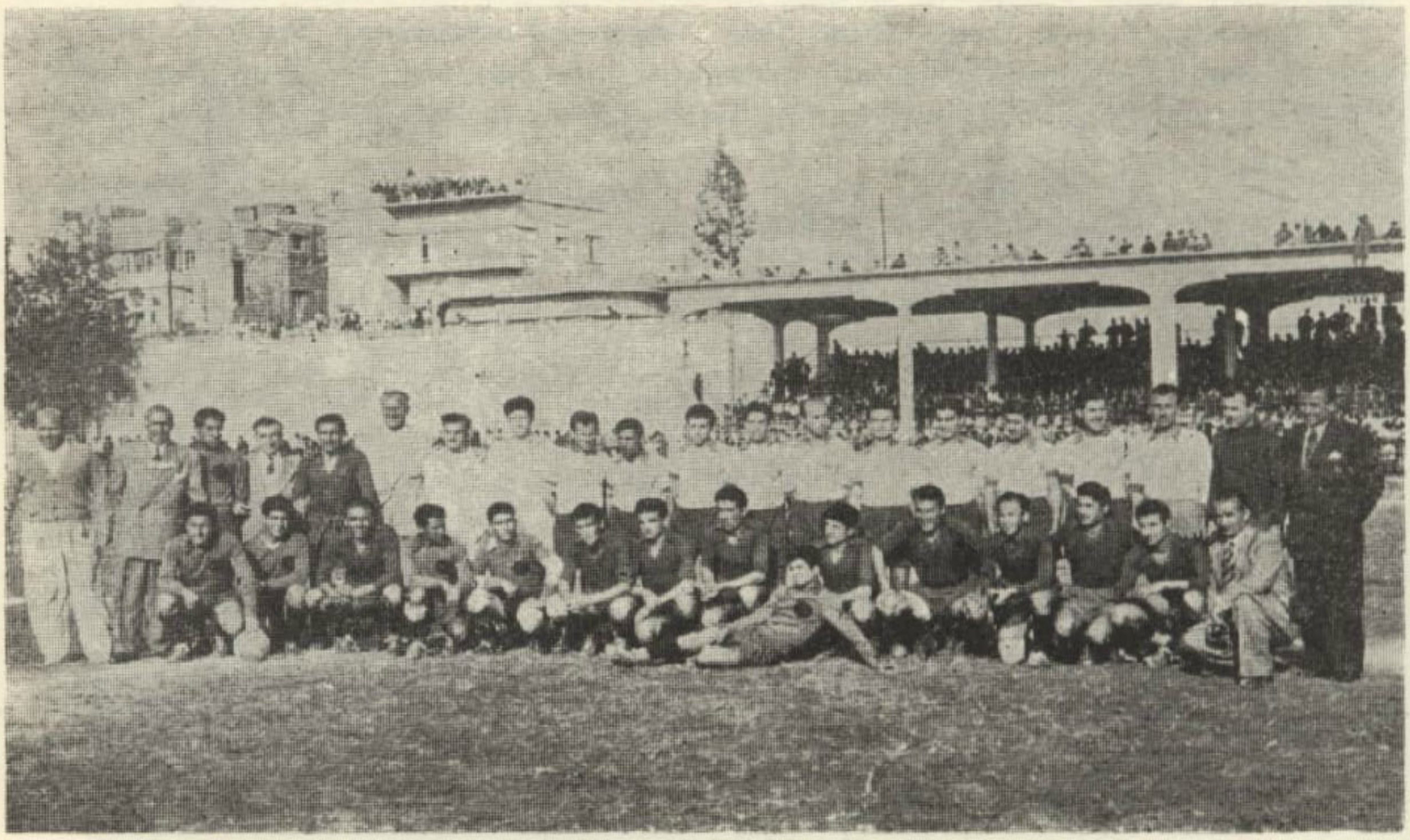

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Յունաստանի օրչանային եւ Պէյրութի խումբերը,
Պէյրութի Քաղաքապետարանի դաշտին վրայ 1952ին:

ARAM webaram.com

Լիբանանի 1936ի ախոյեան Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաւմբը:
Նստած ձախէն աջ՝ Մանուէլ Ալթունեան, Լեւոն Ալթունեան. Աւետիս Թերզեան,
Սարգիս Սարգիսեան, Յակոբ Պարիկեան, Աբրահամ Գասապեան:
Բ. շարք՝ Յոզէֆ Նալպանտեան (մարզիչ), Յովհաննէս Թերզեան, Ժիրայր Աստւրեան,
Պետրոս Վեգիլեան, Գէորգ Ոսկերիչեան, Արիս Մարզումանեան, Յովհաննէս Նազարեան:

Ֆալեան, Օգսեն Սմբատեան, Խաչիկ Խաչատուրեան, Գեորգ Քէօրեան Վարդավառ Յովհաննիսեան, Տրդատ Փանոսեան, Սարգիս Ազնաւուրեան, Սեթրակ Մելիքեան, Յովհաննէս Նազարեան, Մանուէլ Ալթունեան, *ու ասոնց հետ բազմաթիւ այլ ուրիշներ, որոնք տարիներ շարունակ, անընկճելի կամքի ուժով և վճռակամութեամբ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մաքուր հաւատարմութեամբ իրենց գերագոյնը չխնայեցին՝ ի փառս իրենց միութեան, անոր դրօշը միշտ բարձր պարզելու նուիրաբերումով:*

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի ֆութպոլի խումբին այս խիստ հակիրճ պատմութիւնը տալու ժամանակ, իր արժանաւոր տեղը հարկ է տալ կարեւոր այլ գործակիցի մը, որ նախ որպէս խաղացող և ապա որպէս խումբին մարզիչ վերջին տասնամեակին իր մեծ բաժինը ունեցաւ խումբի յաջողութիւններուն մէջ: Ան բոլորին ծանօթ Յոզէֆ Նալպանտեանն է:

Թերեւս չատերուն համար անակնկալ մը ըլլայ եթէ ըսենք թէ Յոզէֆի ֆութպոլի կեանքը չի սկսիր Հ. Մ. Ը. Մ.ով:

ARAM webaram.com

ԺՈՉԷՖ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Պէյրութի Ֆութպոլի խումբի վաստակաւոր մարզիչը:

Պարապաներու բերումով, ան իր պատանեկան առաջին տարիները անցուցած է առաւելաբար արաբական չրջանակներու մէջ, հոն իւրացուցած է երկրին լեզուն և կլոր գնդակի իր մեծագոյն ատպարէզը անցուցած է օտար խումբերու մէջ, դառնալով իր ժամանակի լաւագոյն բերդապահը, և որպէս այդ՝ քանիցս պաշտպանած է Լիբանանի ազգային խումբի բերդը:

Բայց երբ 1945ին կ'անցնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի չարքերը, նախ որպէս բերդապահ, ապա մանաւանդ իբր մարզիչ, վերջին 15 տարիներու ընթացքին ան իր ամբողջ հմտութիւնն ու կարողութիւնը ի սպաս կը դնէ Պէյրութի խումբի յառաջդիմութեան: Ան խումբին մէջ կը ներմուծէ աւելի ներդաշնակութիւն, թերիները կը սրբագրէ, խաղի թէքնիքի գաղտնիքներուն հետ ֆիզիքապէս կը մարզէ խումբը որպէս հաւաքականութիւն որակով կը հասնի գնահատելի մակարդակի:

Ֆութպոլի այս գլուխը փակելէ առաջ յիշենք նաեւ թէ, Պէյրութի խումբը, բացի տեղական բնոյթ ունեցող մրցումներէն և Լիբանան այցելող օտար խումբերու հետ ունեցած բազմաթիւ խաղերէն, այցելած է Սուրիա, Պաղեստին, Կիպրոս, և Պարսկաստան, ուր առաւել կամ նուազ չափով պատասխանատու արդիւնքներ արձանագրած է:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի խումբը Թեհրանի մէջ:

Մրցումէն առաջ, Ն. Վ. Շահին եղբայրը՝ Շահիւուր Ղօլամ Ըրզա կը ծանօթացնայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներուն եւ մարզիկներուն: Նկարին վրայ կ'երեւին՝ ողջացեալ Լեւոն Պապիկեան եւ Շրջանային Վարչութեան Քուքպօլի ընդհանուր պատասխանատու՝ Արամ Անթիգաճեան:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը Թեհրանի մէջ:

Թեհրանի Թաճ եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբեր մրցումէն առաջ:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի Ֆութպոլի խումբը 1958—1959ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Կարապետ Խշխոճեան, Յովսէփ Տոլմաճեան, Արիս Մարզումաճեան:
Բ. շարք ձախէն աջ՝ Մանուէլ Ալթունեան (խմբպտ.) Աբրահամ Գասապեան, Օննիկ Պարսամեան, Յոհհաննէս Շահպազեան:

Գ. շարք ձախէն աջ՝ Յակոբ Բրիճեան, Լեւոն Ալթունեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան (մարզիչ), Մանուէլ Գարճեան, Յակոբ Պէրպէրեան:

Պէյրութի խումբին մաս կը կազմեն նաեւ Գէորգ Արրճեան, Գէորգ Քէօրեան, Աւետիս Թերզեան, Սարգիս Սարգիսեան, Պետրոս Պուշագճեան, որոնք նկարին մէջ չեն երեւար:

ARAM webaram.com

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԵՐԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի նման տարածուն և կենսունակ մարզական միութեան մը համար ամենէն անհրաժեշտ պահանջքը եղած է մարզադաշտը և զգալով անոր բերելիք անվիճելի բարիքները, եկող և գացող բոլոր վարչականներուն աւագ մտահոգութիւնը եղած է այս հարցը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտերէն առաջինը, գրեթէ խոպան և քարքարոտ գետին մը, վարձուած է 1927ին Ֆըրն-Շըպպէքի մէջ, այժմու հանրակառքի կայարանի կռնակը, որուն հարթարումի ու ձևաւորման ծախսերը հոգալու համար օրուան վարչութիւնը, ատենապետութեամբ Մարտիկ Պէյլէրեանի ինքնատիպ գաղափարը կ'ունենայ Նոր Տարուայ գիշերը շնորհաւորական այցելութիւններ տալ Պէյրութահայ ազգայիններուն, և խնդրել որ ,տօնական օրերու առթիւ եղած իրենց նուիրատուութիւններէն բաժին մը հանեն ի նպաստ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նոր դաշտին, արձանագրուելով այս առթիւ հրապարակ ելած Ոսկի Մատեանին մէջ։

Ձեռնարկը յաջողութեամբ կը պսակուի և Հ. Մ. Ը. Մ.ը կ'ունենայ իր առաջին համեստ դաշտը ուր տեղի կ'ունենան 1928 և 1929ի Պէյրութ-Հալէպ երկրորդ ու երրորդ Միջմասնաճիւղային մրցումները։

Երկրորդ և վերջին դաշտի շինութիւնը կ'ունենայ աւելի հետաքրքրական պատմութիւն։

Երկար բայց համբերատար փնտռտուքներէ վերջ այս անգամ յարմարագոյն հողամասը կը գտնուի Գարակօլ-Տրիւզի թաղամասին մէջ։ Հողը կը պատկանի Յոյն-կաթոլիկ Պատրիարքարանին որուն հետ կը կնքուի եօթը տարի գործածութեան պայմանագրութիւն մը։

Հողամասը թէև կ'ունենայ շրջապատ, սակայն տարածութիւնը կը ներկայացնէ խոշոր աւազակոյտ մը որուն խաղավայրի մը վերածելու ծրագիրը կը գնահատուի 300 Լիբանանեան ոսկի մեծ գումարի մը, ինչ որ առաջին ակնարկով անկարելի կը թուի գտնել և պահ մը յուսաբեկումի կը մղէ միութեան վարիչները։

Երբ հարցի յոյժ կարևորութիւնը կը բացատրուի կարգ մը բարեկամ ազգայիններու, բոլորն ալ կը քաջալերեն վարչութիւնը ու պատրաստակամութիւն կը յայտնեն 50ական Լիբ. ոսկի (այն ատեն 10ը Օսմանեան ոսկի) փոխատուութիւն ընել միութեան, մէկ տարի վերջ վերըստանալու ապահովութեամբ։

Փոխատուութիւնները անմիջապէս կը կնքուին, որմէ գոյացած գումարով կը շինուի դաշտը, իր յարակից փոքրիկ թրիպիւնով։

Միութեան այս օժանդակութիւնը բերող ազգայինները կ'ըլլան հետևեալները։

Գասպար Իփէկեան
Յակոբ Տէր Մելքոնեան
Նշան Տէմիրճեան
Արամ Շալվարճեան
Յակոբ Թերճանեան
Սարգիս Պագալեան

ARAM webaram.com

Դաշտի շինութիւնները կը տեւեն աւելի քան մէկ տարի և կ'աւարտին 1936ին. դաշտին պատօնական բացումը հանդիսաւոր կերպով կը կատարուի Հ. Մ. Ը. Մ. Դամասկոսի և Պաղեստինի Ոստիկան զօրաց խումբերու մրցումով, հովանաւորութեամբ Անգլիական հիւպատոսին և ներկայութեամբը պաշտօնական անձնաւորութեանց և հազարաւոր հանդիսականներու։

Պէյրութի մանուճիւղը լայնօրէն կ'օգտագործէ վարձու այս դաշտը մինչեւ 1942, երբ պատերազմի ընթացքին ֆրանսական գրաւման բանակը, առանց ոեւէ հատուցումի կը գրաւէ զայն, գործածելու համար որպէս «փարք Օթոյ» և իր մեկնումէն վերջ զայն կը յանձնէ հողատիրոջ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաջորդող վարչութիւնները, նախանձախնդիր իրենց յանձնառութեան, զանազան ձեռնարկներէ գոյացած գումարներով կը վճարեն իրենց պարտքը վերոյիշեալ ազգայիններուն։

Հոս մանաւանդ պէտք է չհլշտել թէ, հասութաբեր այս ձեռնարկներուն գլխաւորը կ'ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին ցայգատօնը (քերմէս) 1937ին, Հանրային Պարտէզին մէջ, ուր ինքնատիպ ճոխութեամբ, չոգչոգուն լուսավառութեամբ, վիճակախաղերով ու պարերով հիմը կը դրուի աւանդական քերմէսներու շարքին։ Անկէ ի վեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի մանուճիւղը ամէն տարի Ծաղիկ ամսուն կը կազմակերպէ իր ցայգատօները միշտ նախորդները գերազանցող բծախնդրութեամբ և այլազանութեամբ, որոնք բարոյական փայլուն յաջողութիւններու կողքին միւթեան կ'ապահովեն պատկառելի գումար մը։

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱԿՈՒՄԲՆԵՐԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի մանուճիւղը, որքան մարզադաշտերու հարցով մտահոգուած նոյնքան եւս տառապած է ակումբ մը, հաւաքավայր մը ունենալու կենսական կարիքով։

Ան իր կազմութեան առաջին տարիներուն, վարչական թէ ընդհանուր ժողովները գումարած է անհատներու բնակարաններուն կամ պարտէզներուն մէջ։ Այս առթիւ աւելորդ չըլլար յիշել թէ երկու ընդհանուր ժողովներ կայացած են հանգուցեալ Պօղոս Սարաֆեանի բնակարանի պարտէզին մէջ։

Բայց հետզհետէ բազմացող անդամներու թիւը և գործունէութեան ընդարձակումը կը մղեն վարիչները աւելի հիմնական միջոցներու մասին մտածելու։

Այս ուղղութեամբ թափուած ջանքերը չատ համեստ սկզբնաւորութիւն մը կ'ունենան։

Միւթեան առաջին անշուք հաւաքավայրը կը հաստատուի պզտիկ տան մը չորս պատերէն ներս, Պաբ-Էտրիս թաղամասին մէջ։

Սակայն երկրորդը ու մանաւանդ երրորդը արդէն կը լրացնեն Ակումբի մը համար պահանջուած բոլոր պայմանները։

ARAM webaram.com

Ա. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի մասնաճիւղի Ռ. Ըզդիանուր ժողովէն վերջ առնուած լուսանկար մը.
Հանգուցեալ ՊՕՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ.ի բնակարանին մէջ:

ARAM webaram.com

1937ին յանդուգն և ինքնավստահ որոշումով մը և ծանր զոհողութիւններ ստանձնելու գնով, կը վարձուի Մար Իլիասի Թաղին մէջ գըտնուող «Թէնիս քլիւպի մարզավայրը յարակից իր պարտէզով և ակումբի համար գործածելի սրահով։

Այս մեծ ձեռնարկի յաջողութեան մէջ, նիւթական թէ բարոյական իր խոշոր բաժինը կ'ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ողբացեալ անդամ՝ Նշան Տէմիրճեան, իրեն անմիջական գործակից ունենալով յաւէտ ողբացեալ վաստակաւոր եղբայր Վահրամ Կիւրճեան։

Նոր ակումբը չուտով կը կերպարանափոխուի և կը բարեզարդուի։ կը շինուին Թէնիսի զոյգ խաղավայրեր, պասքէթպոլի դաշտ ու մարմնամշակումի օդակներու զուգահեռական ձողեր, փոքրիկներու զբօսարան եւայլն։

Թէնիսի խաղավայրը Պէյրութի Թէնիսմէններու ընտրանիին ժամադրավայրը կը դառնայ։

Պասքէթպոլի դաշտի կառուցումով, Նուպար և Յովսեփ Խաչատուրեան եղբայրներ պասքէթի խաղը կը ներմուծեն միութիւնէն ներս ու անոնց չուրջ հաւաքուած սիրողներու խմբակ մը չուտով հիմը կը դնէ պասքէթի խումբին, որ հետագային խելացի և հմուտ ղեկավարութեամբ մարզիչ Յակոբ Գասեճեանին կը դառնայ լաւագոյնը Պէյրութի մէջ, մինչեւ իսկ 1951ին տիրանալով Լիբանանի Ախոյեանութեան տիտղոսին։

Կազմակերպուած յարատեւ և լուրջ աշխատանքները, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սիրելի այս տունը կը դարձնեն Պէյրութահայ երկտեւ երիտասարդութեան անփոխարինելի ժամադրավայրը։ Բազմատեսակ ձեռնարկներով, մարզական թէ ընկերային հանդէսներով, մրցումներով, ակատուտական խաղերով, բացօթեայ պարահանդէսներով և քերմէսներով Միութեան հըմայքն ու վարկը մեծապէս կը բարձրանայ աւելի քան երբէք։

Սոյն վերելքը անարգել կը չարունակուի մինչեւ 1953, երբ քմահաճ ու անարդար կարգադրութեամբ մը, միութիւնը ստիպուած կըլլայ լքել իր տարիներէ ի վեր խնամած ու փայփայած տունը։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻ ԳՆՈՒՄՆ ՈՒ ՊԱՍՔԷԹՊՈԼԻ ՆՈՐ ԴԱՇՏԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ակումբի անակնկալ կորուստը կարճ ժամանակի մը համար գէշ անդրադարձում մը կ'ունենայ միութեան չարքերէն ներս, սակայն երբէք յուսահատում չի պատճառեր ղեկավարներուն, որոնք գիտակից իրենց դերին քաջութեամբ կը դիմագրաւեն անհաճոյ նոր կացութիւնը։ կը զգան և կը հաւատան թէ անկարելի է բազմաճիւղ գործունէութեամբ և բազմահարիւր մարզիկներով և անդամներով օժտուած միութիւն մը կանգուն պահել առանց ակումբի։

Աւելի քան երբէք ստիպողական և հրամայական կը դառնայ նոր

ARAM webaram.com

Ճաշասեղան ի պատիւ այց ազգայիններուն, որոնք կարեւոր գումարներով մասնակցեցան ի նպաստ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ակումբի Ճօճտիկ կազմակերպուած հանգանակութեան:

ARAM webaram.com

ակումբ մը գտնելու պարագան, այս անգամ սակայն սեփական հողի մը և ակումբի մը տիրանալու վճռականութեամբ։

Այս ձգտումով թացառիկ խորհրդակցական ժողով մը տեղի կ'ունենայ ծանօթ ազգային Պր. Գեղամ Խանամիրեանի բնակարանը։

Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային և Պէյրութի վարչութիւններու անդամները, ինչպէս նաեւ միութեան այլ դիկավարներ, թիւով մօտ 25 հոգի։

Ժողովականներուն կը պարզուի ակումբի կորուստով առեղծուած փափուկ կացութիւնը և նոր մը ունենալու առաջադրութիւնը։

Ներկաները կ'իրացնեն վարչութեան մտահոգութիւնները և պատրաստակամութիւն կը յայտնեն իրենց նիւթական բաժինը բերել ձեռնարկին յաջողութեանը համար։

Խօսքէն գործի անցնելով և դաշտի գնման ֆօնտին ի նպաստ հանգանակութեան ցանկը հողիւ պատրաստուած, առաջին արձանագրուողը կ'ըլլայ կրտսերագոյն ժողովական Սուրիկ Տէր Մելքոնեան, որ յուզիչ քանի մը քաջալերական խօսքերէ յետոյ, անձնական իր խնայողութիւնը եղող 750 Լիբանանեան ոսկին ամբողջութեամբ կը տրամադրէ միութեան։ Այս գեղեցիկ ժեսթին կը հետեւին բոլոր ներկաները որոնք ի նպաստ դաշտի ֆօնտին կ'արձանագրուին 1000, 500, 300 Լիբ. ոսկի նուիրատուութեամբ։

Երեւոյթը որքան այս ժողովին մէջ, նոյնչափով խանդավառ և վարակիչ կը դառնայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր անդամներուն քով, հետեւաբար ձեռնարկին յաջողութիւնը գրեթէ կ'ապահովուի։

Նախախնամական անօրինութեամբ մը, նոյնքան արագ կըլլայ յարմարագոյն հողի գնումը հայկական հոծ թաղամասի՝ Սօքաք-էլ-Պլաթի մէջ, Համազգայինի ճեմարանի կողքին, մօտ հազար քառակուսի մէթր տարածութեամբ։

Հողի փոխարժէքը՝ 64 հազար Լիբ. ոսկի կը վճարուի ընդհանուր հանգանակութեամբ գոյացած գումարէն որուն իրենց լիաբուռն մասնակցութիւնը կը բերեն Պէյրութահայ գրեթէ բոլոր ազգայիններն ու միութեան համակիրները։

Այս նպատակին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային և տեղական վարչութիւնները, Ամերիկայէն Պր. Ճորճ Մարտիկեան, Մեքսիկոյի կեդրոնական վարչութիւնն ու Տիթրոյթի մասնաճիւղը։

Գնումի առաջին ձեւակերպութիւնները լրանալէն և ամբողջ փոխարժէքը վճարուելէ յետոյ, իսկոյն կը սկսուի պասքէթպոլի նոր դաշտի և Ակումբի շինութեան աշխատանքներուն, որոնք կը վերջանան 1956ին, ու վերջապէս Պէյրութի մասնաճիւղը կ'օժտուի տիպար ու արդիական ակումբով մը և պասքէթպոլի գեղեցիկ դաշտով մը, իր գոց Քրիսթիւնով, հանդերձարանով, բաղնիքի բաժիններով, որոնց բոլորին յատակագիծը կը պատրաստէ և կառուցումի աշխատանքներուն սիրայօժար կը հակէ Հ. Մ. Ը. Մ.ական ճարտարապետ Ցարութիւն Գույումճեան։

ARAM webaram.com

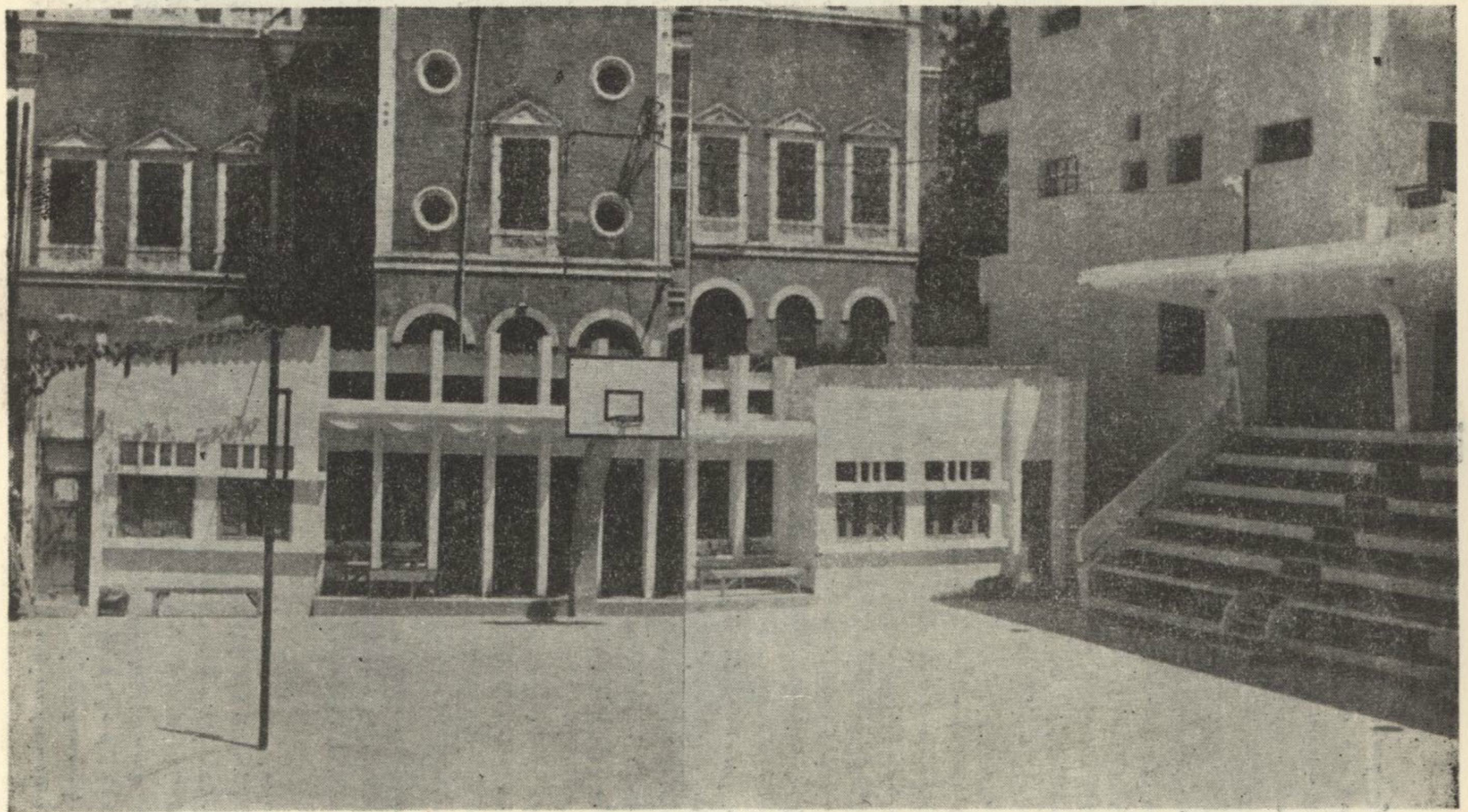

Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.-ի նորակառոյց սեփական Ակումբը եւ Պասքէթպոլի դաշտը:

ARAM webaram.com

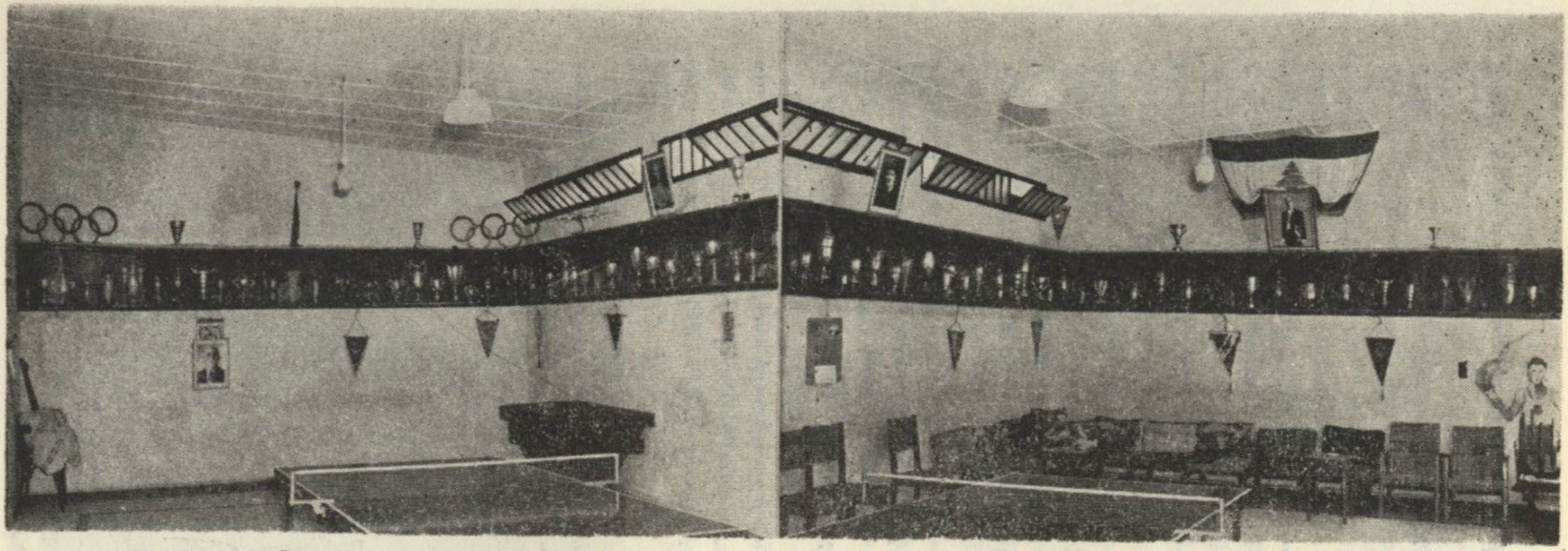

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ճոռակառույց սրահին մէջ ցուցադրուած են մասնաճիւղի յաղթանակները խորհրդանշող բաժակները:

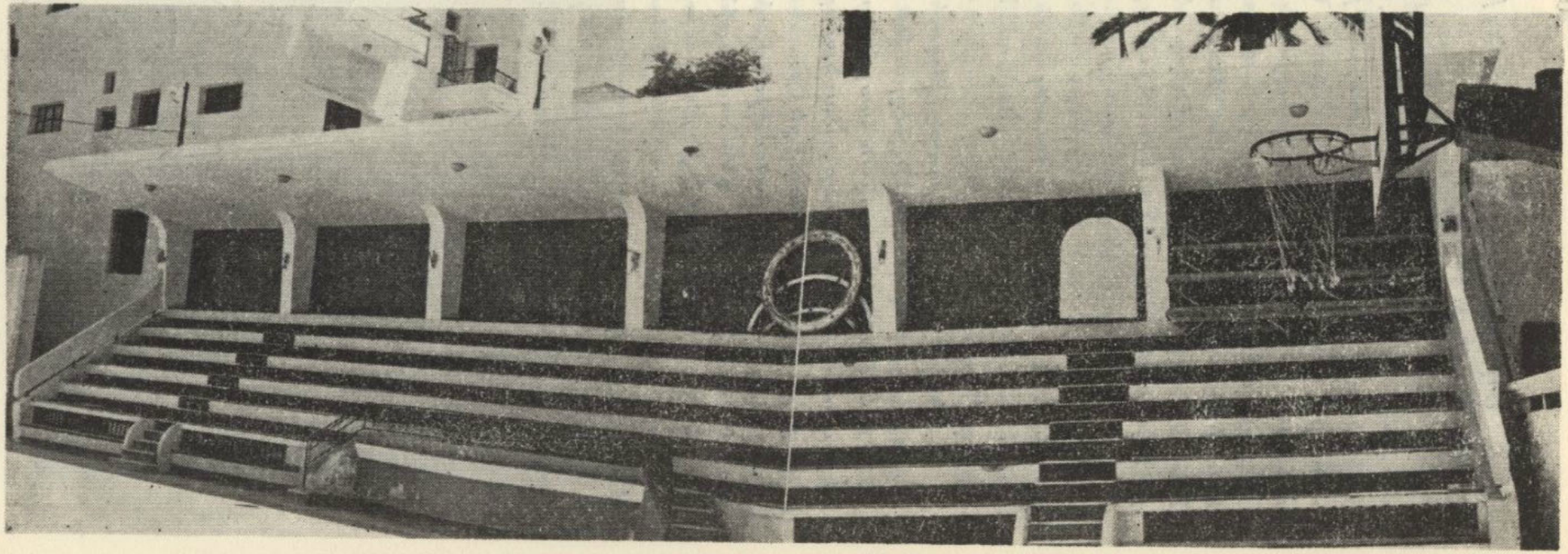

Պասէյքպոլի դաշտը իր զոց բրիպիւնով:

ARAM webaram.com

Նոր Ակումբի բացման հանդիսութիւնները նոր նուաճում մը կ'ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար։

1956 Մայիս 22ին գարնանային պայծառ իրիկուն մը Հանրապետութեան նախկին Նախագահ Ն. Վ. Քաւիլ Շամուն կը ստանձնէ բացման հանդիսութիւններու հովանաւորութիւնը և անձամբ ներկայ կ'ըլլայ հանդէսին, իր հետ ունենալով Վարչապետ Ն.Վ. Ապտալլա Եաֆի, պետական նախարար՝ Ն. Վ. Սաիպ Սլամ, նախկին նախարարներ՝ Պ. Հապիպ Ապի Շահլայ, Պ. Հաճիի Ֆարաօճ, կրթական տնօրէն Պ. Ֆուաս Սավաեա, պետական հայ երեսփոխաններ՝ Մովսես Տեր Գալուստեան և Տիգրան Թոսպաս, նոյնպէս և Լիբանանի Բարեկեան Ատաչնորդ Գեր. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեան և այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

Նոյն օրը, ի գնահատանք Հ. Մ. Ը. Մ.ի և Լիբանանի մարզական չարժումին բերած իրենց նպաստին, Հանրապետութեան Նախագահը Լիբանանի Ա. կարգի պատուանշաններով կը պարգեւատրէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի երեք վարիչ անդամները՝ Յովհաննէս Շահինեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան և Յակոբ Գասեան։

Իսկ Լիբանանի պասքէթպոլի ֆետերասիոնը, առ ի վարձատրութիւն և քաջալերութիւն Պէյրութի աղջկանց խումբի յաջողութիւններուն, որոնք եօթը յաջորդական տարիներ պահած են Լիբանանի աղջկանց խումբերու ախոյեանութիւնը, մասնաւոր յիշատակի մէտալներով կը զարդարէ մարզիկուհիներուն կուրծքերը։

Ներկայ հասարակութիւնը, ի տես իր սիրելի միութեան ընծայուած այս բացառիկ գնահատանքին, յուզումի և հպարտութեան խանդավառ ապրումներով, ինքնաբուխ նուիրատուութիւններու ցանկ մը կը բանայ, ի նպաստ դաշտի ֆոնտին, ուր տեղւոյն վրայ իսկ, և մէկ ժամուայ ընթացքին, 14 հազար ոսկի կը հանդանակուի։

Յարդ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական Ակումբին և դաշտին համար ծախսուած գումարը կը հասնի մօտ 125 հազար Լիբ. ոսկիի։

ARAM webaram.com

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Սկաուտիզմը Հ.Մ.Ը.Մ.ի ֆիզիքական, բարոյական և հոգեկան չքեղ կառուցուածքին հիմնաքարն է։ Հոն է որ հայ տղան տակաւին իր մանուկ հասակէն, մարմնակրթանքին առընթեր, պիտի առնայ մարդկային ազնիւ նկարագիր, ցեղային առաքինութիւններու ուժեղ զարգացում, սիրոյ, նուիրումի և զոհաբերութեան խոր գիտակցութիւն։ Պիտի սովրի ըլլալ օրինապահ և կարգապահ և դառնայ տիպար քաղաքացի ու իրաւ ՀԱԾ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի շրջանի ղեկավար մարմինները, գնահատելով մարդակերտումի և հայակերտումի գոյգ մարզերուն մէջ սկաուտիզմին կենսական արժէքը, իրենց մարմնակրթական աշխատանքներուն զուգահեռ, արհամարհելով նիւթական և այլ բազմաթիւ դժուարութիւններ, ճիգ և ջանք չեն խնայած մասնաճիւղէն ներս գայլիկներու և սկաուտներու խումբեր յառաջացնելու համար։

Պէյրութի մասնաճիւղի սկաուտական չարժումի ռահվիրան կը հանդիսանայ ԺԻՐԱՑՐ ՊԱԼԵԱՆ, որ միաժամանակ մասնաճիւղի հիմնադիր վարչութեան անդամ էր։ Ժիրայր Պալեանի նախաձեռնութեամբ և ջանքերով 1926—1927ին կը կազմուէին սկաուտական առաջին խումբերը մեծ խանդավառութիւն առեղծելով պատանիներու և ծնողքներու լայն շրջանակին մէջ։

Պէյրութի սկաուտ ճերք 1930ին։

ARAM webaram.com

Պէյրութի սկաուտ առաջնորդները 1930ին:
Մէջտեղը խմբապետ՝ ՅԱԿՈԲ ԱԻԱԳԵԱՆ:

Պէյրութի սկաուտները բանակումի պահուն 1933ին:
Կեդրոնը՝ Սկաուտ խմբապետ՝ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՃԵԱՆ:

ARAM webaram.com

Պէյրութի սկաուտները առղաւցքի պահուն:

Պէյրութի մասնաճիւղի էջերէքիէ թաղամասի սկաուտ պատասխանատուները 1945ին:
Ձախէն աջ՝ ՅԱԿՈԲ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ (փոխ խմբ.), ՅԱԿՈԲ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ (Աֆեկա),
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՍԷՄԵՐՃԵԱՆ (փոխ խմբ.):

ARAM webaram.com

Ժիրայր Գալեանի ճիգերը տուին իրենց պտուղները։ Սկաուտներու թիւը հետզհետէ կ'աճէր և անոնց որակը օրէ օր կը բարձրանար։

Գալեանի քաղաքէն մեկնումով, ողբացեալ Յակոբ Աւագեան կը ստանձնէր խմբապետի պաշտօնը, առաւելապէս զբաղուելով աստիճանաւորներու պատրաստութեամբ։ 1934էն մինչեւ 1939, յաջորդաբար սկաուտական շարժումին ղեկավարութիւնը կը ստանձնեն Լեւոն Աբգարեան, Արտաւազդ Հաճեան և Յովհաննէս Ժամկոչեան։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը դժբախտաբար պատճառ կը դառնայ, որ մերձաւորեւելեան երկիրներու երիտասարդական բոլոր կազմակերպութիւնները, որոնց շարքին նաեւ սկաուտիզմը որոշ ընկրկում արձանագրեն։ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի սկաուտական շարքերը անմասն չէին կրնար մնալ ընդհանուր կազմալուծումէն։

1941ին է որ վերականգնումի աշխատանքները կը սկսին։ Օրուան սկաուտ խորհուրդը, գլխաւորութեամբ ատենապետ Յովհաննէս Սերոբեանի և ողբացեալ Յակոբ Խուպէսէրեանի, կը հրաւիրեն մարզանքի ծանօթ ուսուցիչ և սկաուտ խմբապետ Պր. Լեւոն Աբգարեանը, իրեն վստահելով սկաուտ աստիճանաւորներու դաստիարակութիւնը։

Աստիճանաւորներու այս խումբը, բաժնուած երկու խմբակներու,

Պէյրութի սկաուտները Էխտէնի մէջ, 1946ին։
Լուսանկարուած՝ Լիբանանի հերոսներէն Եուսէֆ Քարամի յուշարձանին առջեւ։
Զախէն առաջին՝ Սկաուտ խմբապետ՝ ՍՈՒՐԷՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։

ARAM webaram.com

լրիւ մէկ տարի ակումբային դասախօսութիւններու, բանակումներու և արշաւներու գործադրութեամբ սկաուտական գործնական և տեսական գիտելիքներու բաւականաչափ պաշար մը առանալէ վերջ կ'ըլլան պատրաստ գործի լծուելու։

Եկած էր ուրեմն ժամանակը նախամշակուած ծրագրով կազմակերպչական աշխատանքի։

1943—1944ի սկաուտական խորհուրդը, առենապետութեամբ Տօք. Յակոբ Պէրպէրեանի, որ նոյն թուականին կը վարէր նաեւ մասնաճիւղի վարչութեան առենապետի պաշտօնը, որպէս օժանդակ ուժեր, համագործակցութիւնը կը խնդրէ նախկին երէց սկաուտ մի քանի հաւատաւոր տղաներու։ Կը մշակուի գործունէութեան նոր ծրագիր և ուժեղ թափով ու խանդավառութեամբ կը սկսին վերականգնումի աշխատանքները։ Նորամարզ սկաուտ սահիճանաւորներու խումբի տղաքը, ամբողջական նուիրումով, պարտականութեան գիտակցութեամբ և կարգապահութեամբ, հրահանգներու և առնուած որոշումներու նախանձախնդիր գործադրումով, շուտով կը կարողանան վերակենդանացնել Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի մասնաճիւղի սկաուտական նախկին կազմալոյծ խումբերը և գայլիկներու վոհմակները քաղաքամիջի, Փարանթինայի և Էյրէֆիէի հայաշատ կեդրոններուն մէջ։

Սկաուտական շարժումը վերազարթնումի չրջան մըն է որ կ'ապրի։ Մնողները անվերապահ հաւատքով կը պատասխանեն Խորհուրդին հրաւէրկոչերուն և իրենց զաւակներու դաստիարակութիւնը կը վստահին Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական դպրոցին։

Վերակազմումի այս ծանր աշխատանքի կեդրոնական մղիչ ուժերը կը հանդիսանան սկաուտ փոխ-խմբապետ Սուրէն Մուրատեանը և Յակոբ Ոսկերիչեանը որոնք 1943էն մինչեւ 1956, ամբողջ տասներեք տարիներ, աննահանջ կամքով, որպէս Մասնաճիւղին սկաուտ ընդհանուր պատասխանատուները կը վարեն իրենց վստահուած գործը, ինչպէս նաեւ Ա.քքեալա Յակոբ Կարապետեանը, որ 1944էն մինչեւ այսօր, կատարեալ ձեռնհասութեամբ ոչ միայն կը դաստիարակէ իր չրջանի՝ էյրէֆիէի գայլիկներու վոհմակները, այլ և մօտէն կը հսկէ քաղաքամիջի, Փարանթինայի և Պուրճ-համուտի քոյր մասնաճիւղի գայլիկներու դաստիարակչական աշխատանքներուն։

Բարոյական պարտք է, հոս արձանագրել ժամանակագրական կարգով անուններն բոլոր այն սկաուտ սահիճանաւոր ղեկավարներուն և վարչական Հ.Մ.Ը.Մ.ականներուն, որոնք զոհելով իրենց հանգիստն ու ժամանակը, մոռնալով նոյնիսկ սեփական գործը, բոլորանուէր ճիգով յաղթահարեցին անկարելի դժուարութիւններ և կրցան Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի Մասնաճիւղի արեւոյչներու, գայլիկներու և սկաուտական կազմերը, որակով և քանակով, հասցնել ներկայ գնահատելի բարձրութեան։— Ժիրայր Պալեան, ողբացեալ Յակոբ Աւագեան, Արտաւազդ Հաճեան, Լեւոն Աբգարեան, Յովհաննէս Սերոբեան, ողբացեալ Յակոբ Խուպէսէրեան, Հրանդ Սիմոնեան, Յովհաննէս Իքճեան, Զօհրապ Խաչատուրեան, Տօք. Յ. Պէրպէրեան, Գրիգոր Շահինեան, Վարուժան Մուրատեան, Վիգէն

ARAM webaram.com

Պէյրութի Գայլիկները իրենց Աքքելա՝ Գրիգոր Շահինեանի եւ Փոխ-Աքքելա՝ Վարուժան Մուրատեանի հետ:

Պէյրութի մասնաճիւղի Էշրէֆիէի թաղամասի սկաուտները:

ARAM webaram.com

Պէյրութի մասնաճիւղի սկաուտները:
կեդրոնը՝ սկաուտ Խմբապետ՝ ՀՐԱՅՐ ՃԻՋՄԻՃԵԱՆ:

Պէյրութի երէց սկաուտները:

ARAM webaram.com

Պէյրութի գայլիկները իրենց Աքէլա՝ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՑԻՆԵԱՆԻ հետ։

Պէյրութի Արենոյշները;

ARAM webaram.com

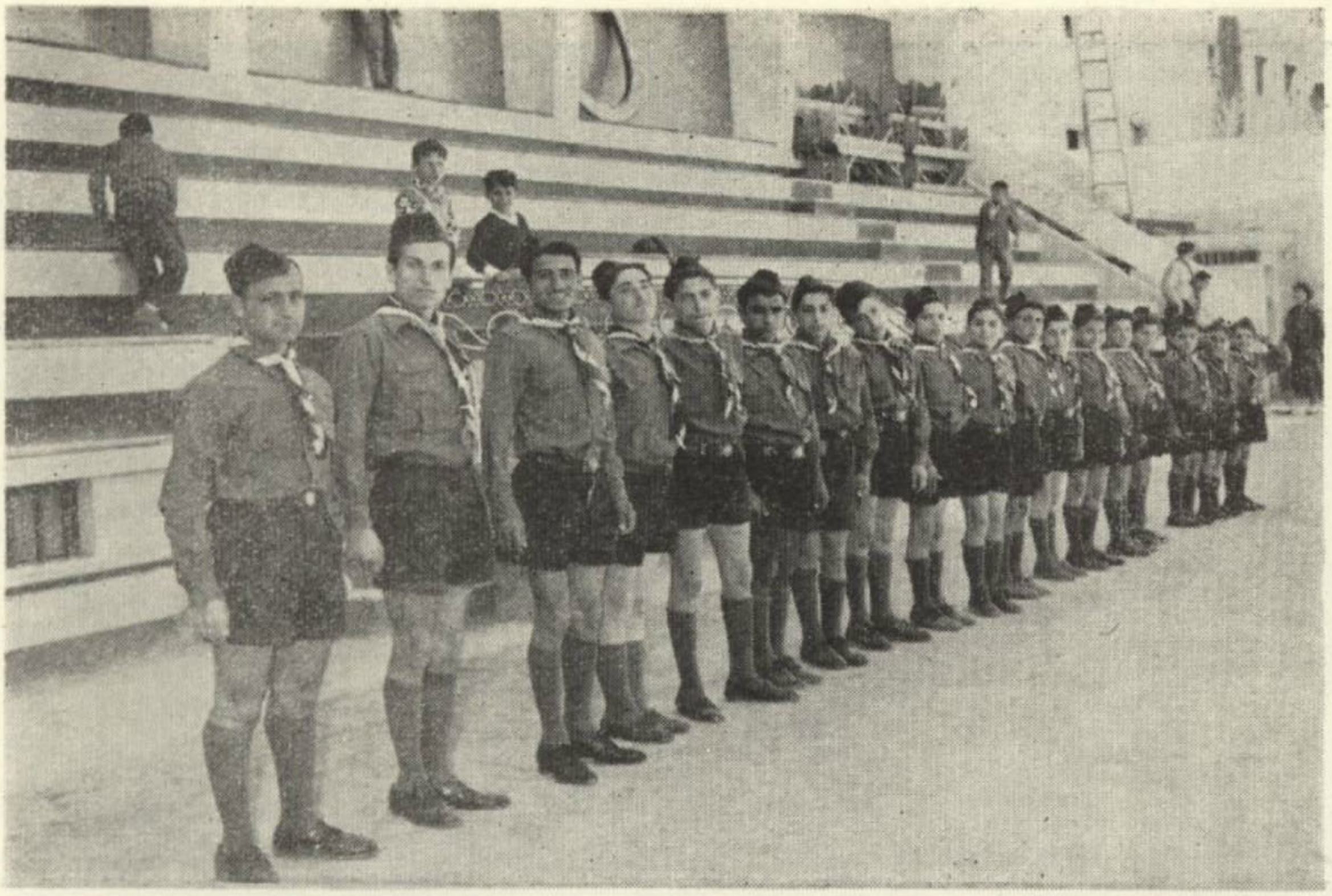

Պէյրութի մասնաճիւղի Քարանթինա թաղամասի սկաուտները:

Պետական սկաուտական քննիչ՝ Պր. Ապտալլահ Ցապպուս (ակնոցաւոր) Հ. Մ. Ը. Մ-ի Ակումբին մէջ:

Նկարին վրայ կ'երեւին ձախէն աջ՝ Վահէ Դանիէլեան (Պէյրութի Վարչութեան Ատենապետ), Հրայր Ճիզմէճեան (Խմբապետ), Խորհուրդի անդամ Մովսէս Էլէյնեան եւ Խորհուրդի Ատենապետ Յովհաննէս Պայքարեան:

ARAM webaram.com

Պէյրութի սկաուտները ակումբի մուտքին կ'ընդունին ՅՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԸ։

ARAM webaram.com

Սասունի, Սուրէն Մուրատեան, Յովհաննէս Ժամկոչեան, Յակոբ Ոսկերիչեան, Անդրանիկ Սէմէրճեան, Սիսակ Զպուզճեան, Վահէ Դանիէլեան, Տօքթ. Վազգէն Յովնանեան, Գեղարփի Տէր Մելքոնեան (ներկայիս՝ Տիկ. Եէնիգոմշուեան), Տիկ. Քնարիկ Կէվրէկեան, ողբացեալ Աստղիկ Տէր Պետրոսեան, Ոսկան Վարդիվառեան, Յովհաննէս Պայթարեան, Օր. Մարի Սարըեան և Աքքէլա Յակոբ Կարապետեան։

Նուիրեալներու այս փաղանգին անխոնջ ճիգին արդար վարձատրումը կը նկատուի մասնաւոր այն գնահատանքը, որ յայտնած է միջազգային սկաուտիզմի ընդհանուր քարտուղար գնդապետ Ոլիլսըն, երբ 1950ին Պէյրութ իր այցելութեան առիթով, ի պատիւ իրեն քաղաքի բոլոր սկաուտական կազմակերպութիւններու կողմէ կազմակերպուած ճամպօրիի ընթացքին մասնաւորապէս չնորհաւորած է Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սկաուտները և իրենց աստիճանաւորները։ Նոյն գնահատականը արձանագրած է նաեւ Պետական Սկաուտական Քննիչ՝ Պր. Ապտալլահ Տապպուս, անցեալ տարի, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սկաուտական գործունէութիւնը քննելէ ետք։

1956ին, օրուան սկաուտ խորհուրդը, առենապետութեամբ Տօքթ. Վազգէն Յովնանեանի և գործակցութեամբ սկաուտ աստիճանաւորներու խորհուրդին, գեղեցիկ մտածումը կունենայ կազմել երէց սկաուտներու խումբ մը։ Երէցներու այս խումբին աշխատանքը գնահատելի նպաստ մը կ'ըլլայ մասնաճիւղի սկաուտական ընդհանուր գործերուն։

Ներկայ սկաուտական խորհուրդը, առենապետութեամբ Յովհաննէս Պայթարեանի, որ տարիներէ ի՛վեր ամբողջական նուիրումով կը ծառայէ Միութեան, անկախ սկաուտական դաստիարակչական գործէն, իր ուշադրութիւնը կը դարձնէ նաեւ բանակումի անհրաժեշտ կազմածներու և սկաուտական գոյքերու ամբողջացումին, ինչպէս նաեւ արենոյշներու, գայլիկներու և սկաուտներու մխօրինակ զգեստաւորումին։ Մեծածախս այս գործը յաջողութեամբ կը պսակուի։ Պակասները չուտով կը լրացուին և զգեստներու պարենաւորման մթերանոցները հիմնովին վերանորոգուելով կը լեցուին արենոյշներու, գայլիկներու, կրտսեր և երէց սկաուտներու հագուստներով։

Մասնաճիւղին ներկայ սկաուտ ընդհանուր պատասխանատուն է Հրայր Ճիզմէճեանը որ ձեռնահասօրէն կը տանի իրեն վստահուած պաշտօնը։

Փակելէ առաջ Պէյրութի Մասնաճիւղին սկաուտական պատմութեան այս էջը, անհրաժեշտ կը նկատենք արձանագրել թէ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մերձաբերելեան երկիրներու բոլոր շրջաններու սկաուտական դաստիարակչական աշխատանքները կ'ընթանան միջազգային սկաուտիզմի ընդհանուր կանոններու հիմունքներով, պատշաճեցուած սակայն՝ կազմակերպութեան ազգային ոգիին և հանգամանքներուն։

ARAM webaram.com

ՊԱՍՔԷԹՊՕԼ

ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Մարզական այս ճիւղը, որ բաղդատաբար ֆութպօլին, նոր մարզախաղ մըն էր Լիբանանի մէջ, Պէյրութի Հ·Մ·Ը·Մ·ի չարքերուն մէջ կը սկսի կիրարկուիլ 1939ին։ Հիմնադիր այս խումբին առաջին 6 խաղացողները Կ՚ըլլան Նուպար և Յովսէփ Խաչատուրեան եղբայրներ, Խաչիկ Խաչատուրեան, Յակոբ Գեղունի և Վահրամ Պագամճեան։

Նոր խաղի գրաւչութիւնը և յաճախակի մրցումները Հ·Մ·Ը·Մ·ի Ակումբի դաշտին վրայ թէ այլուր, հետաքրքիրներու և հետեւողներու զգալի բազմութիւն մը կը հրաւիրէ դէպի իրենն։ Նոյն տարիներուն, Շեմարանականներէ կազմուած պասքէթպօլի «Կամք» խումբը, որուն մէջ կը համրուէին աչքառու խաղացողներ, կը միանան Հ·Մ·Ը·Մ·ին և հրապարակ կու գան զօրաւոր խումբով մը։ Գրեթէ նոյն ժամանակ խումբի մարզիչի ծանր պարտականութիւնը կը ստանձնէ Յակոբ Գատեան, որուն

Պէյրութի պասքէթպօլի խումբը 1945—1946ին։

Ձախէն աջ նստած՝ Ժան Տիարպէքիրեան, Նազար Յովհաննէսեան, Ալէն Ապուհայաթեան։ Պետրոս Ալանայեոյեան, Գէորգ Ազնաւուրեան, ոտքի՝ Լեւոն Պէրպէրեան, Վահրամ Անեմեան, Վարդգէս Պէրպէրեան, մարզիչ Յակոբ Գատեան, Համբարձում Առապեան, Վարդգէս Ալանայեոյեան, Վարդգէս Տէր Կարապետեան։

ARAM webaram.com

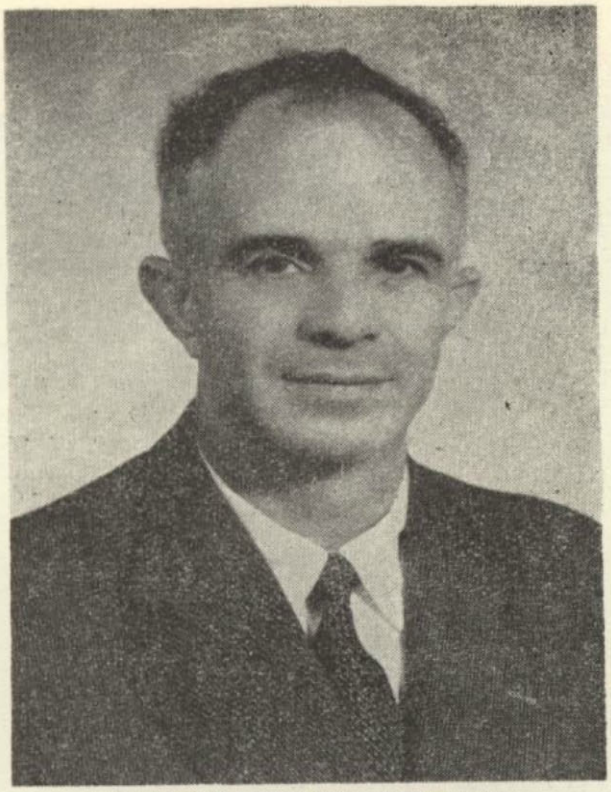

ՄԱՐԶԻՉ ՅԱԿՈԲ ԳԱՏԵԱՆ

Նախկին փայլուն մարզիկ, երկար վազքի եւ սուզումի ախոյեան Յ. ԳԱՏԵԱՆ տարիներէ իվեր ձեռնահասօրէն կը վարէ Պէյրութի Մասնաճիւղի աղջկանց եւ մանչերու պասկէթպոլի խումբերը:

Պէյրութի պասկէթպոլի խումբը 1947—1948ին:

Ձախէն աջ նստած՝ Յակոբ Զուիւրեան, Ալպէր Մարտիրոսեան, Պետրոս Ալահայոյեան, Գէորգ Ազնաւորեան, ոտքի՝ Վարդգէս Տէր Կարապետեան, Ալէն Ապուհայթեան, մարզիչ՝ Յակոբ Գասեան, Լեւոն Պէրպէրեան (խմբապետ), Համբարձում Առապեան:

ARAM webaram.com

Լիբանանի պասքէթպոլի Ա. Դասի ախոյեան Պէյրութի խումբը 1950ին:
Ձախէն աջ՝ մարզիչ Յակոբ Գասեան, Ժան Տիարպէքիրեան, Լեւոն Պէրպէրեան, Ալէն Ապուհայթեան, Վարդգէս Տէր Կարապետեան, Վարուժան Ազատեան, Համբարձում Առապեան, Վարդգէս Ալահայոյեան, Գարլոս Էսի:

հետեւողական և բծախնդիր հակողութեան տակ Հ·Մ·Ը·Մ·ի վերակազմուած նոր խումբը արդէն կը դառնայ լաւագոյնը Լիբանանի մէջ և 1950ին կը շահի Լիբանանի պասքէթպոլի ախոյեանութիւնը։ Յաջորդ տարին Հ·Մ·Ը·Մ·ի խումբը Գահիրէի «Արարատ» մարզական միութեան հրաւէրով կը մեկնի Եգիպտոս, ուր կ'ունենայ հինգ մրցումներ Գահիրէի թէ Ալեքսանդրիոյ զօրաւորագոյն խումբերու հետ, որոնցմէ առաջին չորսին կը յաղթէ, իսկ վերջինինը՝ բանակի խառն խումբին դէմ, կէտերու շատ փոքրիկ տարբերութեամբ միայն կը պարտուի։ Հ·Մ·Ը·Մ·ի խումբին տարած յաղթանակներն ու մանաւանդ խումբի խաղացողներու ցուցադրած մարզական բարձր ոգին խորապէս կը տպաւորեն Եգիպտոսի մարզասէր հասարակութիւնն ու մամուլը· այս վերջինը գնահատանքի և չնորհաւորութեան լայն սիւնակներով կը դրուատէ Պէյրութի խումբի օրինակելի և տպաւորիչ խաղարկութիւնը, անոր յաղթանակներուն մէջ տեսնելով իրենց մարզիչի անվիճելի կարողութիւնը։ Այդ խումբին մաս կը կազմէին Լեւոնիկ Պէրպէրեան, Վարդգէս Տէր Կարապետեան, Վարդգէս Ալահայոյեան, Գարլոս Էսի, Ալէն Ապուհայեաթեան, Վարուժան Ազատեան, Ժան Տիարպէքիրեան, Գէորգ Աղնաւուրեան, Էտուար Պաղչէճեան, Համբօ Առապեան։

Պէյրութի պասքէթի խումբը 1944էն ի վեր, բացի երկու տարիէն,

ARAM webaram.com

Պէյրութի խումբը 1951—1952ին

Ձախէն աջ նստած՝ Վահէ Պաղչէճեան, Եդուարդ Պաղչէճեան, Գէորգ Ազնաւուրեան, Ժան Ծիարպէհիրեան, Թաթուլ Այճէճեան, ոտքի՝ Վարդգէս Ալահայոյեան, Վարուժան Ազատեան, Ալէն Ապունայաքեան, մարզիչ Յակոբ Գասեան, Լեւոն Պէրպէրեան, Ջաւէն Սողոմոնեան, Յարութիւն Գույումճեան, Մարգար Ջարդարեան:

չարունակաբար չահած է Միջմասնաճիւղային պասքէթպոլի Ա. դասի ախոյեանութիւնը։

Ինչպէս ֆութպոլի, պասքէթպոլի մէջ եւս, Լիբանանի ազգային խումբը առաւելագոյն չափով օգտուած է Հ.Մ.Ը.Մ.ական խաղացողներէ։ Լիբանանի ազգային խումբին մաս կազմած են ժամանակագրական կարգով Լեւոնիկ Պէրպէրեան, Վարդգէս Տէր Կարապետեան, Վարուժան Ազատեան, Կարօ Սեդրակեան, Վարդգէս Ալահայոյեան, Յակոբ Թիւթիւնճեան, Վահէ Եավէրեան, Մուշեղ, Մինօ և Կարօ։ Պատիւ մըն է հոս յիշել թէ, ներկայիս Լիբանանի թիւ մէկ խաղացողը Հ. Մ. Ը. Մ.ական Յակոբ Թիւթիւնճեանն է որ միջազգային խաղացողի մը արժէքը կը ներկայացնէ։

Պէյրութի խումբը այժմ կը նկատուի Լիբանանի ամենէն ներդաշնակ և տպաւորիչ հինգեակը։

ARAM webaram.com

Պէյրութի խումբը պասքէթպոլի 1956—1957ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Չոհրապ Թալեան, Հրայր Տէյիրմէնճեան, Կարօ Սեդրակեան,
Չոհրապ Սվանեան, Ժագ Պօյաճեան,
Ոտքի՝ Վահէ Եավէրեան, Կարօ Գազանճեան, Յակոբ Թիւթիւնճեան, Անդրանիկ Անաբէկեան,
Համբարձում Առապեան, Միհօ Էրզրումեան:

ARAM webaram.com

ՊԱՍՔԷԹՊՕԼԻ ԱՂՋԿԱՆՑ ԲԱԺԻՆ

Պէյրութի Հ.Մ.Ը.Մ.ի աղջկանց խումբը կը կազմուի 1939—1940 տարեշրջաններուն, և, հետեւողական և մեթոտիկ փորձերով ու անմիջական հակողութեանը տակ մարզիչ Յակոբ Գասեանի, ոչ միայն չուտով կը հասնսարի իր մրցակից խումբերուն այլ և կը յաջողի գերազանցել բոլորը, բարեկամական բոլոր մրցումներուն մէջ միշտ յաղթանակներ ապահովելով իր միութեան։

Բացառիկ պարագայ կը նկատուի այն պատիւը որ կը վիճակուի Պէյրութի աղջկանց խումբին, որովհետեւ 1950էն մինչեւ այսօր, ան յաջորդաբար 7 տարիներ մասնակցելով Ֆետերասիոնի կազմակերպած իգական բաժնի մրցումներուն, չհասած է Լիբանանի պասքէթի ախոյեանութիւնը որուն տիտղոսը կը պահէ ցարդ։

Ինչպէս իրենց եղբայրները, Պէյրութի աղջկանց խումբը եւս 1951ին կը մեկնի Եգիպտոս, ուր իր կատարած չորս մրցումներու ընթացքին մեծապէս կը տպաւորէ ներկաները։

Պէյրութի մասնաճիւղի պասքէթպոլի աղջկանց խումբը 1947—1948ին:

Նստած՝ ձախէն աջ Անայիս Գասապեան, Արուսեակ Պէրպէրեան, Մարի Սարեան,
Ոտքի՝ Շահէ Տէր Մելոնեան, Էլիզ Եագուպեան, Սալբի Իփէկեան, մարզիչ Յակոբ Գասեան,
Արփինէ Թերճանեան, Էլոյ Տէր Մելոնեան:

ARAM webaram.com

Պէյրութի պասքէթպոլի աղջկանց խումբը Գահիրէի Աւարատ խումբին հետ 1951ին:

Պէյրութի աղջկանց խումբը 1956—1957ին:

Ձախէն աջ՝ Շահէ Մահտեսեան, Զեփիւռ Սուզեան, Սեդա Սարեան, Հուրիկ Շահինեան, Ջարուկ Գազազեան, Էլոյ Ալահայոյեան, Անահիտ Տէր Կարապետեան, Մարի Սարեան, Աստղիկ Տէր Կարապետեան, Ովսաննա Պալեան:

ARAM webaram.com

Պէյրութի աղջկանց խումբի փայլուն խաղացողներէն՝
Անահիտ Տէր Կարապետեան կէտ նշանակելու պահուն։

ARAM webaram.com

Պէյրութի մասնաճիւղի աղջկանց պասքէթի անպարտելի խումբը որ յաջորդաբար Ծօրը տարիներ շահեցաւ Լիբանանի ախոյեանութիւնը:

Ձախէն աջ՝ Անահիտ Տէր Կարապետեան, Սեդա Սարեան, Էլոյ Ալահայոյեան, Անդրիկ Տէր Կարապետեան, Մարի Սարեան (Խմբապետուհի):

Պէյրութի աղջկանց խումբի առաջին խաղացողները եղած են Շաքէ և Էլոյ Տէր Մելքոնեաններ, Անայիս Գասապեան, Սալբի, Զարուկ Գալէնեան, Էլիզ Եագուպեան և Մարի Սարեան, որոնցմէ անմիջապէս վերջ կու գան Էլոյ Ալահայոյեան, Անահիտ և Անդրիկ Տէր Կարապետեան, Սեդա Սարեան, ապա նաեւ ողիմպիական ախոյեան Տիկ· Միշլին Օսթըրմայէր — Ղազարեան:

Լիբանանի աղջկանց ազգային խումբին մաս կազմած են Հ·Մ·Ը·Մ· ական հետեւեալ խաղացողները· Մարի Սարեան, Էլոյ Ալահայոյեան, Անահիտ և Անդրիկ Տէր Կարապետեան և Արփի Թերճանեան որոնք ազգային խումբին հետ այցելած են Եգիպտոս, Ծունաստան և Լեհաստան:

ARAM webaram.com

ՀԵԾԱՆԻԻ

Ինչպէս մարզական զանազան ճիւղերուն, հեծանիւի մէջ եւս Հ.Մ.Ը.Մ.Ը կ'ունենայ իր փայլուն ներկայացուցիչները որոնք իրենց յաղթանակներով պատիւ կը բերեն թէ իրենց միութեան և թէ Լիբանանի։

Մարզական այս ճիւղի առաջին ներկայացուցիչը կ'ըլլայ տիպար մարզիկ՝ Յակոբ Պալըգճեան, անդամ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Բայաքի մանանաճիւղին, որ 1931—1937 տարիներուն կը հանդիսանայ Լիբանանի անպարտելի ախոյեանը։ 1937ին, երբ Յակոբ կը լքէ ասպարէզը, իր եղբայրը՝ Օննիկ Պալըգճեան կը դառնայ անոր արժանաւոր յաջորդը, որ մինչեւ 1945 յաղթանակէ յաղթանակ կը տանի, Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ կազմակերպուած բոլոր հեծելարշաւներուն մէջ։

1939ին Օննիկ կը հրաւիրուի Ֆրանսա, մասնակցելու միջազգային հեծելարշաւներուն, սակայն Համաշխարհային Բ. պատերազմը արգելք կ'ըլլայ այս գեղեցիկ ձեռնարկի իրականացման. Յակոբ և Օննիկ Պալըգճեան եղբայրները կը նկատուին Լիբանանի ոսկիվիրաները մարզական այս ճիւղին։ Յաղթանակներու երկար շարքը խանդավառած է բազմահազար պատանիներ ու երիտասարդներ, որոնց յաջորդները իրենց կարգին, ինչպէս Անտրէ և Մօրիս Տումանեան եղբայրներ, Ազատ Գաբոճեան, Փափա Հայկ, Յարութիւն Պուլտուգեան, Յակոբ Տէմիրճեան, Յարութիւն Նալչայեան, Սամուէլ Ադէմեան և ուրիշներ արժանաւոր յաջորդները կ'ըլլան Պալըգճեան եղբայրներուն և իրենց նոր յաղթանակներով պատիւ կը բերեն իրենց սիրելի միութեան։

1948ին նորահաս պատանի մը՝ Ժան Նալչայեան կը սկսի խօսիլ տալ իր մասին մարզական շրջանակներուն մէջ։ Ան նոյն տարին կը չահի սկանակներու վերապահուած յաջորդական մրցումները, իսկ 1950ին կը դառնայ Լիբանանի թիւ մէկ հեծելանուորդը չհանելով նոյն տարուան մէջ կազմակերպուած բոլոր տեսակի մրցումները, և որպէս բարոյական վարձատրութիւն «ՌԷժէօ» ընկերութեան կողմէ կը հրաւիրուի Ֆրանսա ուրկէ կ'անցնի նաեւ Գերմանիա և Պելճիքա ուր միջազգային ախոյեաններու կողքին մասնակցելով բազմաթիւ մրցումներու, կ'արձանագրէ պատուաւոր արդիւնքներ։

1951ին, Պէյրութ–Թրիփոլի միջոցը կը կտրէ 2 ժամ 2 վայրկեանէն և կը հաստատէ Լիբանանեան նոր մրցանիշ։ Ժան Նալչայեան Հ.Մ.Ը.Մ.Ի դրօշին տակ կը մասնակցի բազմաթիւ մրցումներու Սուրիոյ և Եգիպտոսի մէջ։ 1954ին սակայն, չարաղէտ արկածի մը հետեւանքով ան ստիպուած կ'ըլլայ լքել իր այնքան սիրած հեծիկը։

1952ին խանդավառ ուրիշ պատանի մը՝ յանձին՝ Յովհաննէս Շատուրեանի, կը սկսի փայլիլ հեծելարշաւներու մէջ։ Պէյրութ—Ցարաեա մրցումը կը հանդիսանայ իր առաջին յաղթանակը։ Յաջորդ տարին նոյն

ARAM webaram.com

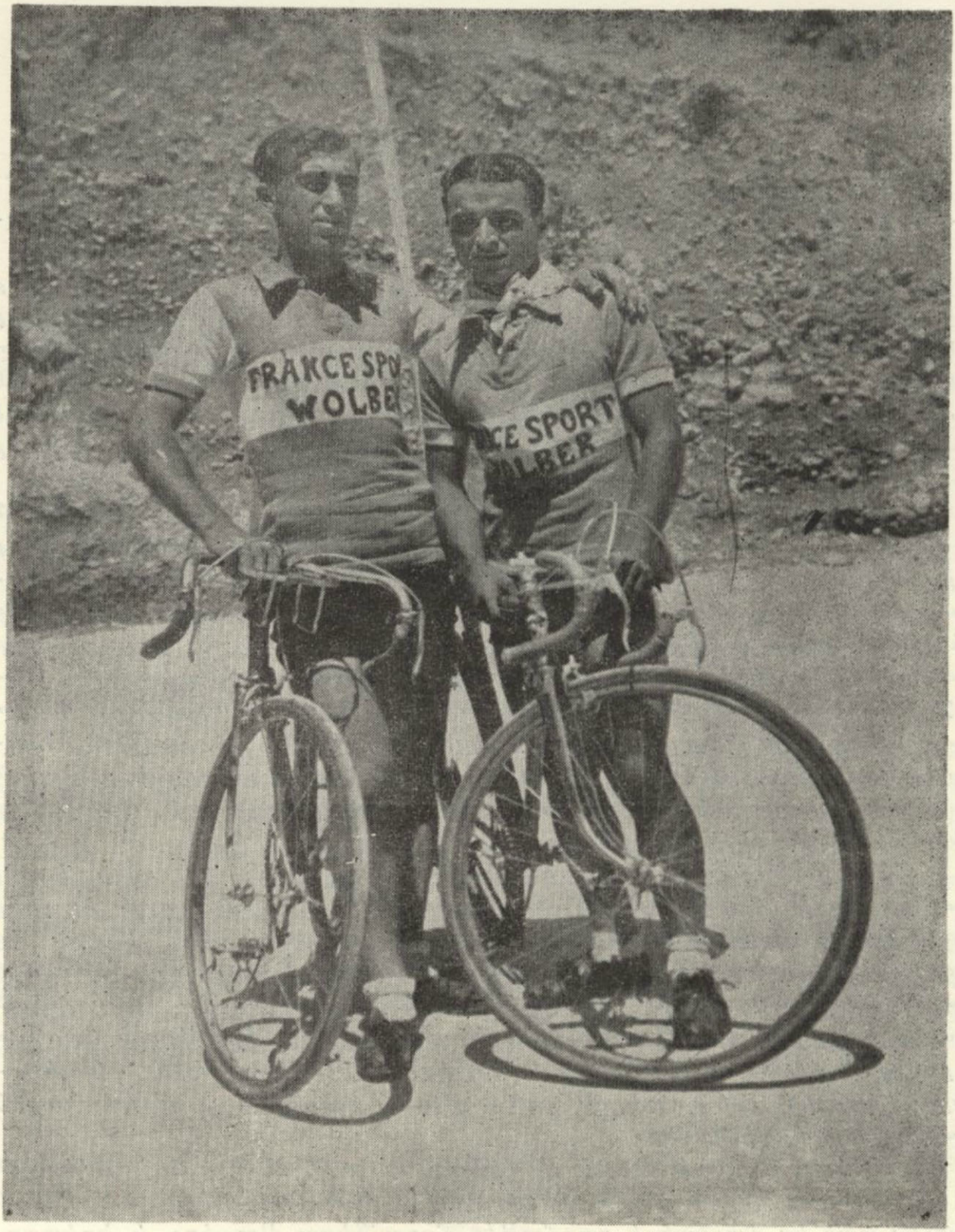

Ցակոբ եւ Օննիկ Պալըգճեան եղբայրներ
Լիբանանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հեծիկի առնվիրացներ:

ARAM webaram.com

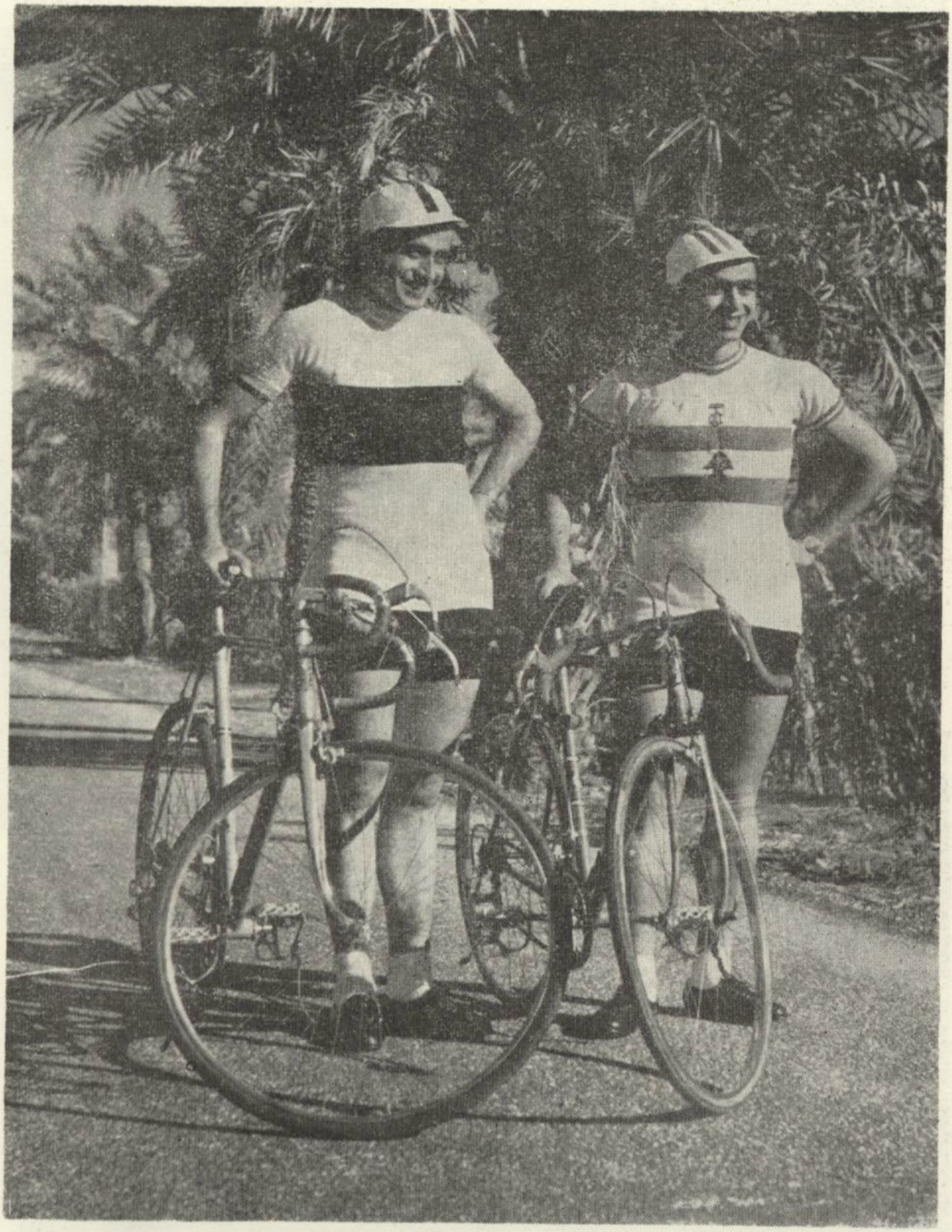

Յարութիւն եւ Ժան Նալչայեան եղբայրներ:

ARAM webaram.com

Ժան Գալշայեան՝ իր մէկ յաղթանակէն վերջ
բազմաթիւ համակիրներու կողմէ ուսամբարձ կ'առաջնորդուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ակումբը։

Պէյրութի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հեծանիւի խումբը

ARAM webaram.com

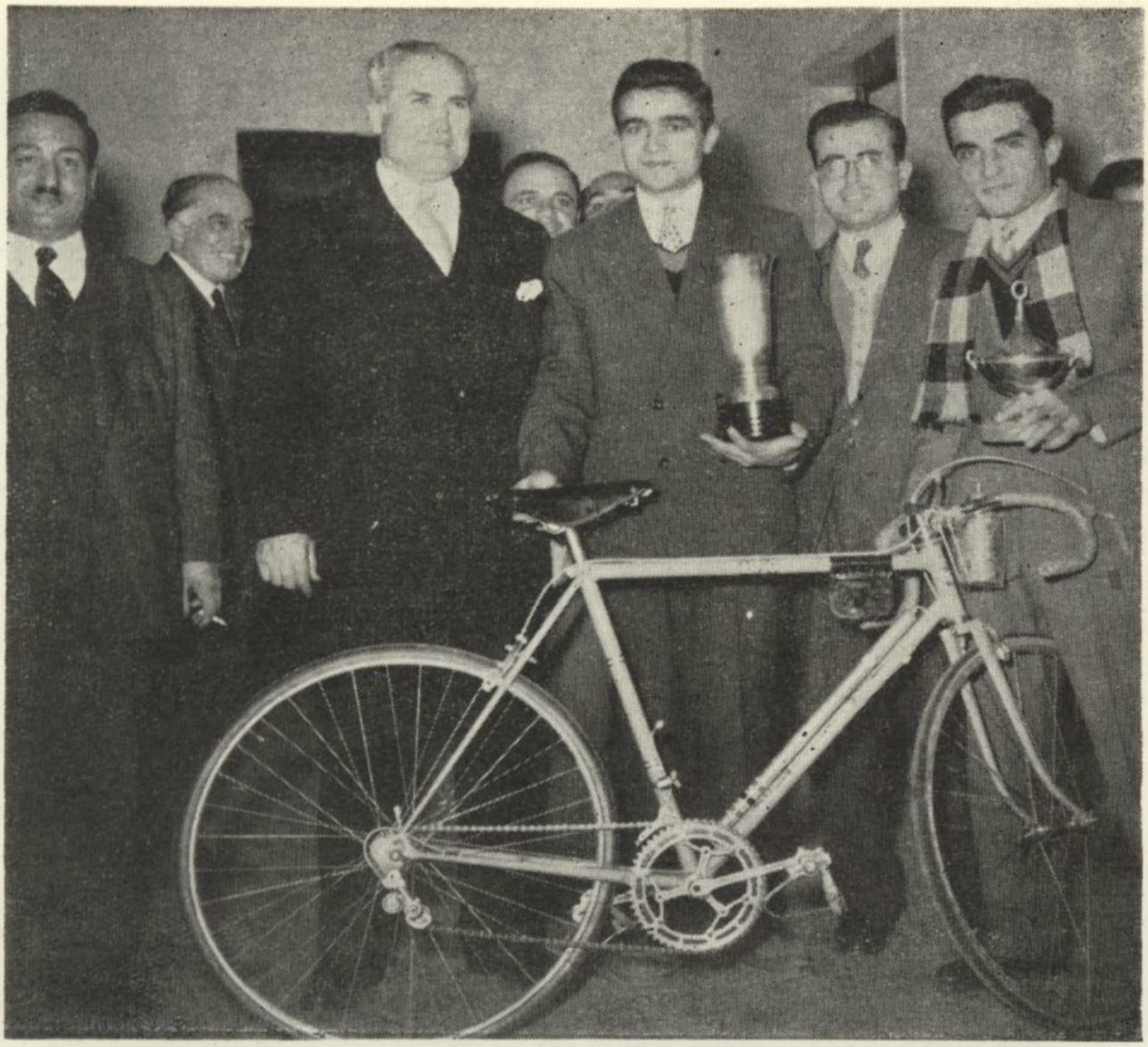

ԺԱՆ ՆԱԼՉԱՃԵԱՆ

Լիբանանի խորհրդարանի Նախագահ՝ Ն. Վ. Ատէլ Ուսէրանի ձեռքով կը ստանայ յաղթանակի բաժակը:

միջոցը կը կտրէ հինգ վայրկեան նուազ ժամանակով և կը հաստատէ նոր մրցանիշ։ Յ. Տատուրեանի փառքի տարին սակայն կ՚ըլլայ 1955ը, երբ Ֆետերասիոնի կազմակերպած հինգ մրցումներուն առաջնութիւնը կը շահի։ Որպէս հեծելանուորդ իր վաստակը տալէ վերջ իր սիրեցեալ միութեան, Յ. Տատուրեան այժմ նուիրուած է նոր հեծելանուորդներ պատրաստելու աշխատանքին։

Հ.Մ.Ը.Մ.ական սխոյեաններու յաջորդ սերունդը առաւելաբար պատանիներէ կազմուած, տենդագին մարզումի մէջ է՝ երէց եղբայրներու տեղը գրաւելու ձգտումով. անոնց մէջ կարելի է յիշել կարօ Թաշճեան, Եղիա Յակոբեանը, Ազատ Գալայճեան, Միսակ Թերզեան, Վարդգէս Տատուրեան, Պալըգճեան որդի, Յովհաննէս Վարժապետեան։ Կրտսերներուն մէջ՝ Յովակիմ Պաղտասարեան և Ներսէս Տէմիրճեան։

ARAM webaram.com

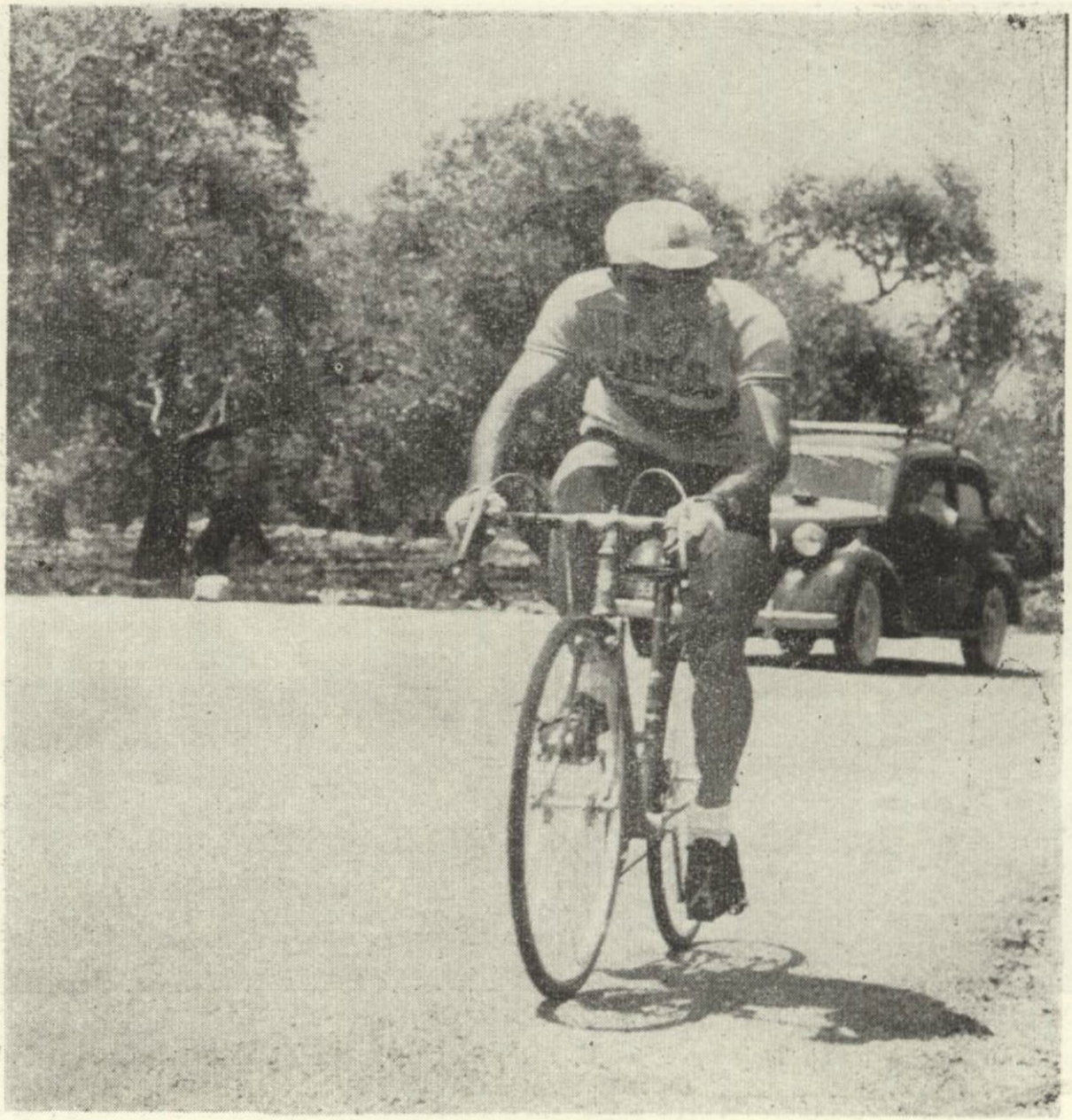

Велосипедը Տատուրեան:

ARAM webaram.com

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿ

Մինչեւ 1947 թուականը փիկ-փոնկը անկազմակերպ եւ լքուած մարզախաղի մը տպաւորութիւնը կը ձգէր Լիբանանի մէջ, թէեւ միութիւններ անհատական գետնի վրայ կը կիրարկէին պատանեկան այս մարզախաղը։

Ֆետերասիոնի կազմութեամբ 1947ին, աւելի լուրջ հակողութեան տակ, ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ թէ նորակազմ Ֆետերասիոնին եւ թէ միութեանց վարիչ մարմիններուն կողմէ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան կողմէ կազմուած փինկ-փոնկի յանձնախումբը հետեւողական եւ կանոնաւոր փորձերու կ'ենթարկէ իր խաղացողները։ Առաջին անգամ Սէն Ժօրժի մրցաշարքին հրապարակ կ'իջնեն երեք խաղացողներ՝ Վահագն Յովհաննէսեան, Պօղոս Յովհաննէսեան ու Երուանդ Թերզեան

Յաջորդ տարին, Ֆետերասիոնի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած ախոյեանական մրցումներուն, աղջկանց բաժնի ախոյեանութիւնը կը խլէ Հ.Մ.Ը.Մ.ական Այտա Մաթոսեան, իսկ մանչերու տիտղոսը՝ դարձեալ Հ.Մ.Ը.Մ.ական Վահագն Յովհաննէսեան։

1949ին փինկ–փոնկի դասաւորման մրցաշարքին, դարձեալ Վահագն Յովհաննէսեան յաղթելով իր բոլոր մրցակիցները կը հռչակուի Լիբանանի

ՎԱՀԱԳՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ Լիբանանի թիւ 1
փինկ–փոնկիստը։

ՊՕՂՈՍ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ARAM webaram.com

Պէյրութի մասնաճիւղի փինկ-փոնկի խումբը 1954ին:

Ձախէն աջ՝ ոտքի՝ Ցարութիւն Գույումճեան, Շահէ Թիւթիւնճեան, Վիգէն Մինասեան, Վահագն Յովհաննէսեան, Պօղոս Յովհաննէսեան (խումբին մարզիչ):
Ձախէն աջ՝ նստած՝ Սամուէլ Մաթոսեան, Զարեհ Պաղտասարեան.

Թիւ 1 խաղացողը իսկ նոյն տարին Վահագն՝ ընկերակցութեամբ Պօղոս Յովհաննէսեանի զոյգի ախոյեանութիւնը կը շահի։ Անհատական այս յաջողութիւններէն հաք, 1952ին Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը կը շահի խմբական ախոյեանութիւնը որուն տիտղոսը կը պահէ մինչեւ այսօր։

Անկասկած, փինկ-փոնկի մարզին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի ամենէն փայլուն և արժանաւոր խաղացողը կը մնայ Վահագն Յովհաննէսեանը, և կարելի է ըսել թէ ներկայիս գինք գերազանցող բաքէթներ չկան Լիբանանի մէջ։ Հ. Մ. Ը. Մ.ական Վահագն, բացմիցս, որպէս Լիբանանի փինկ-փոնկի ներկայացուցիչ, մեկնած է արտասահման. 1957ի միջարաբական խաղերուն դարձեալ ինք կ'ըլլայ Լիբանանի ներկայացուցիչը՝ և իր կորովի խաղարկութեամբ կ'ապահովէ Լիբանանի յաղթանակը։

Վերոյիշեալ խաղացողներէն դուրս Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի նոյնքան և արժէքաւոր խաղացողներ՝ յանձին Շահէ Թիւթիւնճեանի, Վիգէն Մինասեանի, Սամուէլ Մաթոսեանի, Զարեհ Պաղտասարեանի, Ժան Գալայճեանի, Ժան Զօրօղլուեանի և Հայկ Աչգարեանի։

Աղջկանց բաժնի մէջ միակ ներկայացուցիչը եղած է Նազիկ Յովհաննէսեան, որ 1957ին առաջին անգամ հրապարակ եկած և չհնած է իգական բաժինի Լիբանանի ախոյեանութիւնը, նախանձելի այդ տիտղոսը պահելով մինչեւ այսօր։

ARAM webaram.com

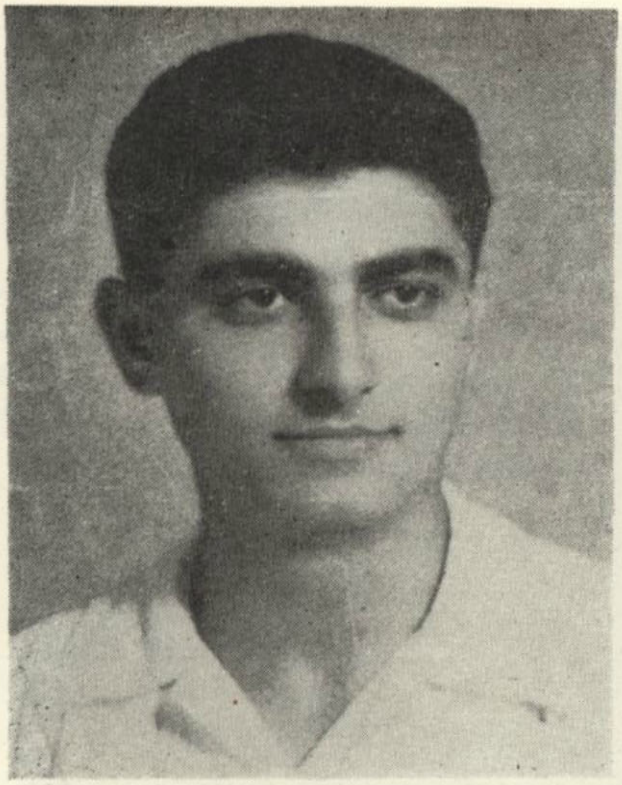

ՎԻԳԷՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

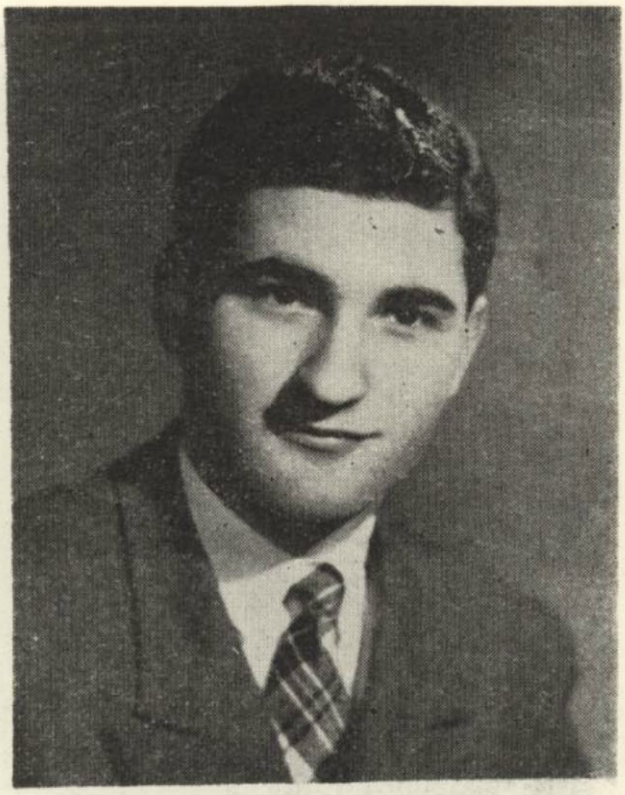

ՇԱՀԷ ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

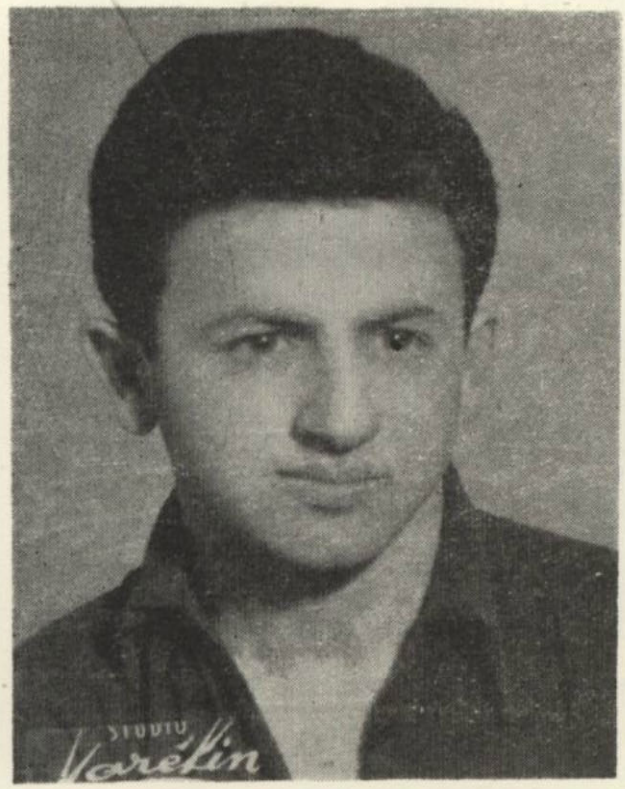

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄԱԹՈՍԵԱՆ

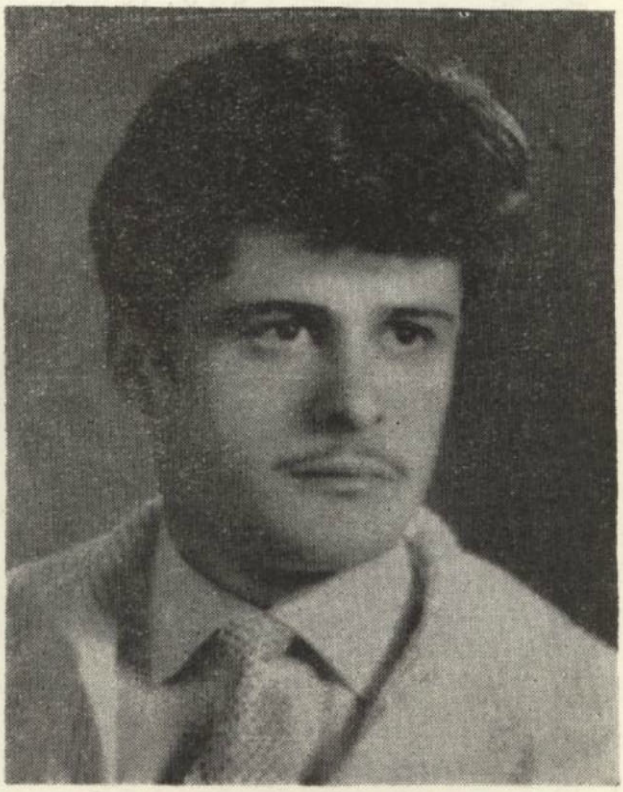

ՀԱՃԿ ԱՇԳԱՐԵԱՆ

ARAM webaram.com

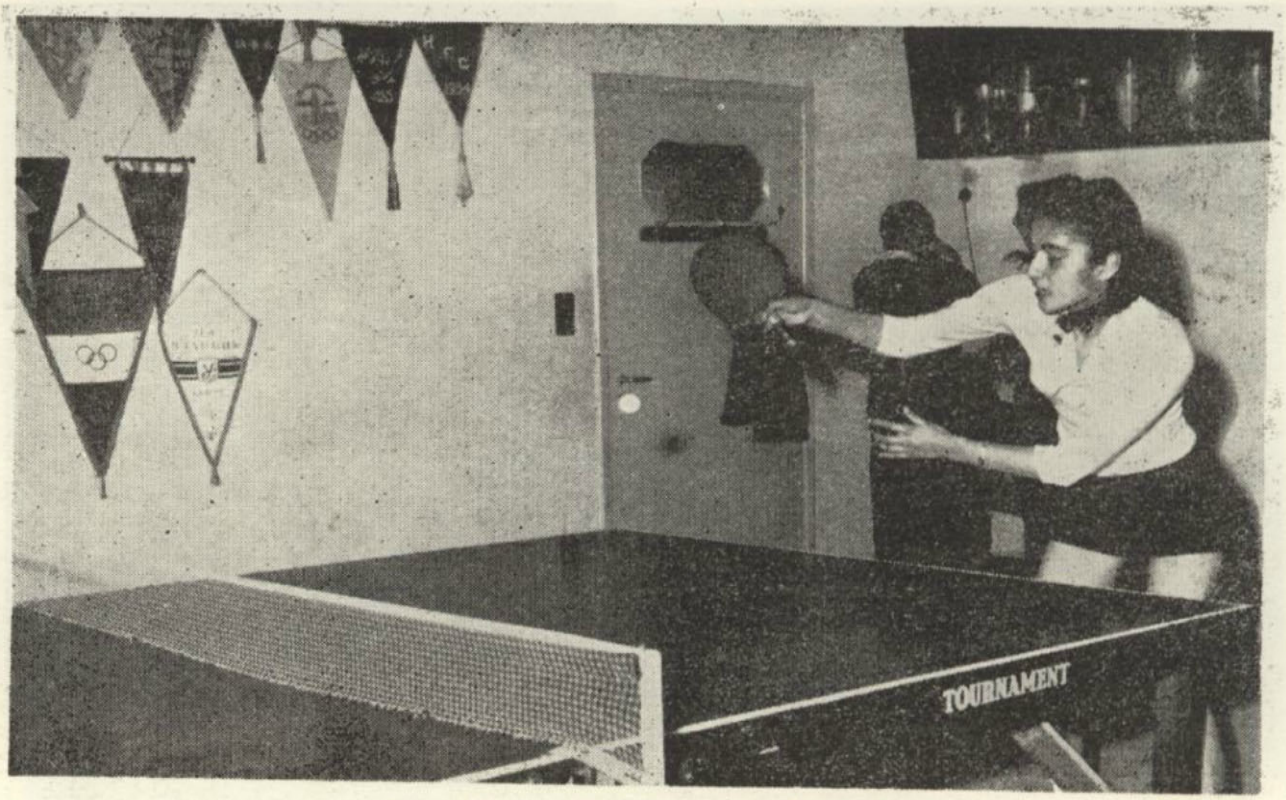

ՆԱԶԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Լիբացացի Ախոյեան

ՎՈԼԻՊՈԼ

Հակառակ նախորդ վարչութիւններու ճիգերուն մինչեւ 1959 կարելի չ'ըլլար մարզական այս ճիւղին համար մնայուն խումբ մը պահել։ Այս տարեշրջանին ի վերջոյ կը կազմուի սիրողներու խումբ մը որ, հակողութեանը տակ Պատրիկ Էֆէեանի, արդէն մեծ յոյսեր կը ներշնչէ քիչ ժամանակին տիպար խումբ մը դառնալու։

Պէյրութի մասնաճիւղի վոլիպոլի խումբը։

ARAM webaram.com

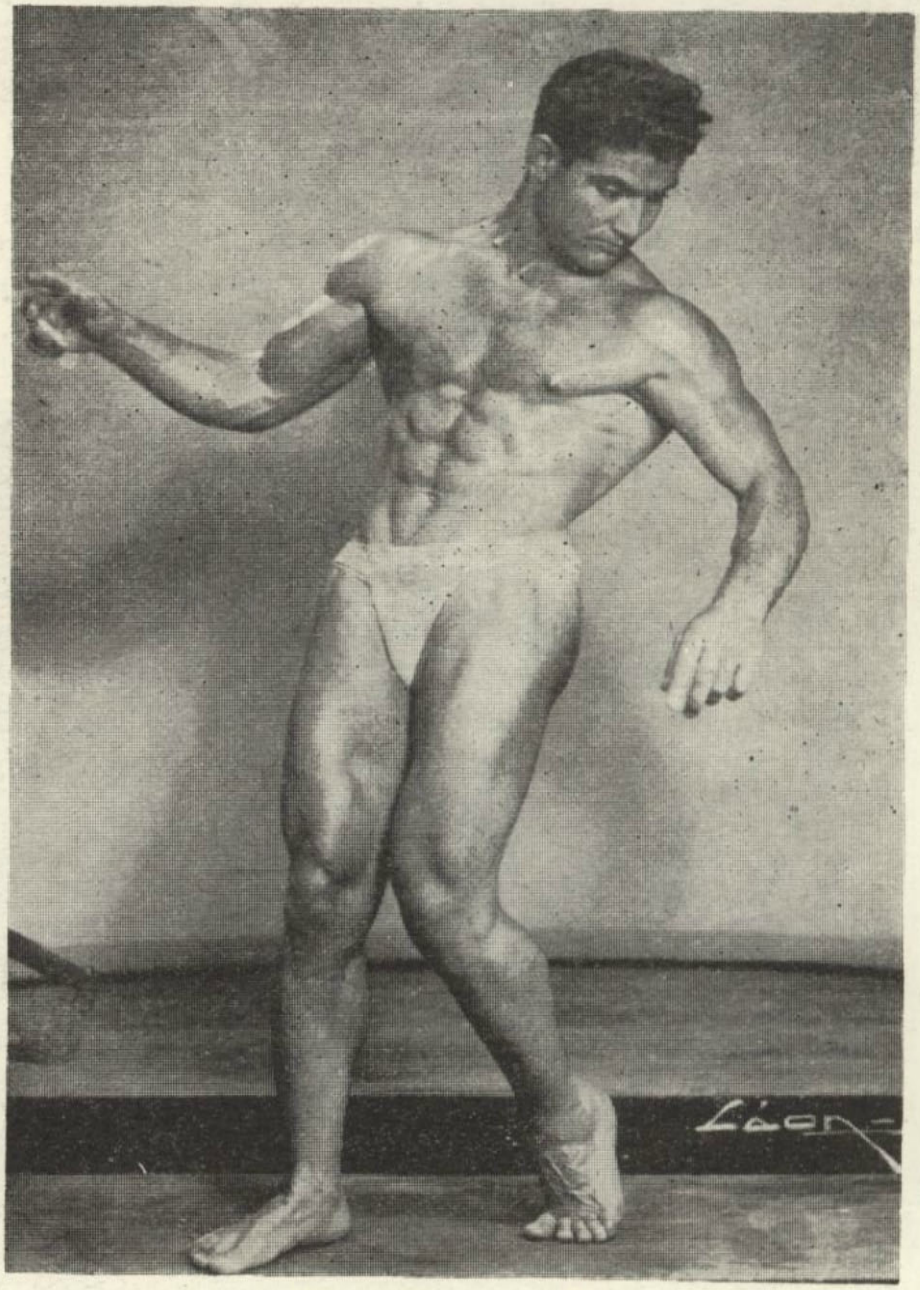

ՃՈՒՃ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մարմնի գեղեցկութեան Լիբաւանի ախոյեան:

Հ.Մ.Ը.Մ.ական Ճ. Մանուկեան մասնակցած է 1939ին Ֆրանսայի մէջ կազմակերպուած Միջազգային Մարմնի Գեղեցկութեան մրցումին եւ ստացած Բ. տեղը:

ARAM webaram.com

Պէյրութի մասնաճիւղի վարչական կազմը:

Նստած ձախէն աջ՝ Հրանդ Մուրատեան (Ատենադպիր), Ժիրայր Խաչատուրեան (Ատենապետ),
Արա Պապիկեան (Գանձապահ):

Ոտքի ձախէն աջ՝ Նուպար Խանամիրեան, Գրիգոր Մխձաւեսիբեան, Ժոզէֆ Նալպանտեան,
Յովհաննէս Պայթարեան, Յակոբ Շամլեան:

ARAM webaram.com

1.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

1932ին Պէյրութի Ելեկտրական Ընկերութեան մօտը գտնուող հայկական մեծ հիւղաւանը, իր Ս. Խաչ տախտակաշէն եկեղեցիով հրոյ ճարակ կը դառնայ մէկ գիշերուայ մէջ։ Տասնեակ հազարաւոր հայութիւն բացը կը մնայ։ Այս հայութիւնն էր որ Պէյրութի գետի արեւելեան ափը կ՚անցնի ու հիմը կը դնէ Կիլիկիոյ զանազան քաղաքներու անունով ընդարձակ թաղամասերու որոնց ամբողջութիւնը կը կոչուի իր տեղանունով՝ ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ։

Պուրճ Համուտի հողերու վրայ մնայուն կայք հաստատող հայութիւնը, իր հոգեւոր ու մշակութային հաստատութիւններուն կարգին չ՚անտեսեր նաեւ հասնող սերունդին ֆիզիքական ու ընկերային դաստիարակութեան կարեւորութիւնը և զանազան կազմակերպութիւններու կարգին հրապարակ կ՚իջնեն նաեւ մարզական խումբեր։ Այս խումբերը առաւելաբար կը զբաղէին ֆութպոլով և իրենց գործունէութիւնը սահմանափակուած էր գլխաւորաբար Պուրճ Համուտի շրջանակին մէջ։ Շատ քիչ անգամ հնարաւորութիւն կ՚ունենային Պէյրութի ծանօթ խումբերու դէմ չափուելու և աւելի նուազ առիթ կ՚ունենային Պուրճ Համուտի կամ Պէյրութի սահմաններէն անդին անցնելու։ Այս խումբերը կը գործածէին առհասարակ Վասպուրականի և Իւնիոնի մարզադաշտերը։

Իրերու այս կացութեան մէջ կարգ մը գաղափարական երիտասարդներ, Պուրճ Համուտի մէջ կազմակերպուած ու զօրաւոր խումբեր ունենալու ազգային նախանձախնդրութենէ մղուած, կը խորհին անջատ խումբերը մէկ դրօշի ներքեւ հաւաքելու մասին։ Այս մտածումին մղիչ ուժերը հանդիսացած են Արշակունի Ռաֆայէլեան, Բենիամին Մինասեան, Հայկ Նորկիզեան, Ահարոն Մկրտիչեան, Յակոբ Մինասեան, Սարգիս Գուլայեան և շարքը նմաններուն որոնք ի գին ամէն զոհողութեան կը ձգտին իրենց մտածումները շօշափելի արդիւնքի հասցնել. ուստի, ընդարձակ գետնի վրայ կատարուած խորհրդակցութենէ մը ետք, կը դիմեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջանային Վարչութեան։ Շրջանային Վարչութիւնը ընթացք կու տայ կատարուած դիմումին ու իր զոյգ ներկայացուցիչները՝ Օննիկ Պէօճէքեան և Սիմոն Թերճանեան կը լիազօրէ որպէսզի, համախորհուրդ տեղական ուժերու, կազմակերպեն այս նոր մասնաճիւղը։

Շրջանային Վարչութեան ներկայացուցիչներն ու տեղական ուժերը, քանի մը խորհրդակցական հանդիպումներէ ետք, 1935 աշնան երեկոյ մը, պաշտօնական ժողովի կը հրաւիրեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի գաղափարակիցներն ու համակիրները Արշակունի Ռաֆայէլեանին բնակարանը, ուր Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչ Օննիկ Պէօճէքեանի ներկայութեամբ, պաշտօնապէս, հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պուրճ Համուտի մասնաճիւղին։ Այս ժո-

ARAM webaram.com

ղովին կ՚ընտրուին մասնաճիւղին անդրանիկ վարչութեան անդամները Արշակունի Ռաֆայէլեան, Բենիամին Մինասեան, Հայկ Նարկիզեան, Անարոն Մկրտիչեան, Յակոբ Մինասեան։ Վարչական այս կազմը Շրջ. Վարչութեան վաւերացումէն ետք կ՚անցնի աշխատանքի։

Նորընտիր վարչութեան առաջին գործերէն մէկը կ՚ըլլայ ի մի հաւաքել ֆութպոլի անջատ խումբերը և անոնցմէ յառաջացնել զօրաւոր խումբ մը որ կարենայ մրցադաշտ իջնել Լիբանանի լաւագոյն խումբերուն հետ։ Այս աշխատանքը կ՚արդիւնաւորուի։ Կ՚արժէ արձանագրել Հ.Մ.Ը.Մ.ի նորակազմ մասնաճիւղին ֆութպոլի առաջին խումբին կազմը՝ Հայկ Նարկիզեան, Պետրոս Մանուկեան, Ս. Ֆըստըքճեան, Երուանդ Ֆըստըքճեան, Յարութիւն Կեցոյեան, Անարոն Մկրտիչեան, Յրթ. Ակիւլեան, Յակոբ Մինասեան և Յ. Ապունայեան։

Ընդհանուր անդամական ժողովի մը ընթացքին կ՚որոշուի Պուրճ Համուտի ներկայի քաղաքապետ, Գեր. Հայր Պօղոս Արիսին, մասնաճիւղի պատուոյ նախագահի տիտղոսը տալ, նկատի առնելով որ Հայր Պօղոս Արիս եղած է մեծագոյն քաջալերողներէն մէկը երիտասարդական կազմակերպութիւններուն, մանաւանդ մարզական ու սկաուտական շարժումներուն։ Հայր Պօղոս Արիս կ՚ընդառաջէ ընդհանուր անդամական ժողովի փափաքին ու կ՚ընդունի իրեն եղած պատիւը։

Միութեան զարգացման և յառաջդիմութեան համար այս առաջին քայլերը առնուելէ ետք, միութեան պատասխանատուները չեն գոհանար միայն ֆութպոլի գնդակով, որուն սակայն յառաջացուցած խանդավառութիւնը միութեան շուրջ հաւաքած էր պատանիներու հսկայ զանգուած մը. այդ պատանիներուն ալ հարկ էր գոհացում տալ. առ այդ, կը կազմակերպուին սկաուտական խումբեր, ղեկավարութեամբ սկաուտ առաջնորդ Գէորգ Փանճարճեանի։ Պատանիները արձանագրել, անոնց սկաուտ անուն տալն ու խանդավառելը բաւական չէին, հարկ էր հագուստ և ըսկաուտական անհրաժեշտ իրերու հայթայթում։ Հակառակ Պուրճ Համուտի շրջանի ժողովուրդին նիւթական անձուկ վիճակին, վարչութեան տարած աշխատանքները ապարդիւն չեն անցնիր։ Վարչութիւնը կը դիմէ ունեւորներու որ բարերար ըլլան մէկէ աւելի սկաուտներու հագուստներու հայթայթման։ Գոհունակութեամբ պէտք է արձանագրել որ եղած դիմումները յաջողութեամբ կը պսակուին ու 1937ին խմբապետ Գրիգոր Գազանճեանի ղեկավարութեամբ Պուրճ Համուտ կ՚ունենայ իր սկաուտական կազմը, համազգեստով և իր գոյներով։

Այս բոլորէն ետք, պետական վաւերացումը անհրաժեշտութիւն մըն էր. 1937ին այդ եւս ձեռք կը բերուի։

Կազմակերպական ու վարչական աշխատանքը իրարու յաջորդող վարչութիւնները, տարուէ տարի կը տանին. ամէն ճիգ կը թափեն մասնաճիւղը դնելու հաստատ հիմերու վրայ, գոհացում տալով հետզհետէ կազմակերպուող գայլիկներու և արենոյշներու խումբերուն, սկաուտական խտացող շարքերուն ինչպէս նաեւ ֆութպոլի աճող խումբերուն։ Ասոնց շարքին պիտի աւելնային, թէեւ քիչ մը աւելի ուշ, մարմ-

ARAM webaram.com

նակրթանքի հետեւողներու թիւն ու մանչերու և աղջիկներու պասքէթպոլի, նաեւ հեծանիւի կազմերը։

Մարմնակրթական նման միութիւն մը իր բազմաճիւղ գործունէութեամբ ու բազմաթիւ անդամներով, անհրաժեշտաբար պէտք էր ունենար իր հաւաքատեղին — ակումբը։ Դեռ 1935ին, իր կազմութեան օրերուն, փոքրիկ սենեակ մը կ'ունենայ. սակայն, բազմացող իր անդամներուն գոհացում տալու համար աւելի ընդարձակ վայր մ'ունենալու պահանջքին մասամբ գոհացում կը տրուի, երբ Նոր Սիսի Ազիրեան մանկապարտէզի չէնքին մէջ երկու սենեակներ կը տրամադրուին միութեան, նոյն ժամանակ արտօնելով սրահն ալ գործածել հանդէսներու, հաւաքոյթներու և անդամական ընդհանուր ժողովներու։

Սակայն, ի վերջոյ, պէտք էր առանձին ակումբ մ'ունենալ Պուրճ Համուտի աւելի հայաչատ կեդրոնին մէջ. ուստի, նիւթական լայն զոհողութիւնով, 1955ին, Նոր Մարաշի մէջ կը վարձուի հինգ սենեակներով ու ընդարձակ սրահով յարկաբաժին մը որ ցերեկ թէ իրիկուն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մեծ ընտանիքի անդամներուն հնարաւորութիւն կու տայ իր յարկին ներքեւ հաւաքուելու։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. վարչութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած տարեկան միջմասնաճիւղային հանդիպումները՝ Հալէպի մէջ, մեծագոյն խայծերէն մէկը եղած է, ինչպէս այլ քոյր մասնաճիւղերու, նոյնպէս նաեւ Պուրճ Համուտի համար։ 1936ին, առաջին անգամ ըլլալով, իր մասնակցութիւնը կը բերէ ու անխափան կը չարունակէ մրցադաշտ իջնելու իր դասակարգի խումբերու դէմ, միշտ յաղթելու հեռանկարով։ Յաղթանակի արդար ցնծութիւնը վայելելու համար հարկ կ'ըլլայ սպասել մինչեւ 1940, երբ Պուրճ Համուտի մարզիկները Հալէպէն կը վերադառնան որպէս Բ. կարգի ախոյեան։ Այս յաղթանակը պատճառ կը դառնայ որ մասնաճիւղին պատասխանատուները ճիգ թափեն ֆութպոլի խումբը անդամագրելու Լիբանանի ֆութպոլի Դաշնակցութեան։ Այդ թուականէն, (1940), սկսեալ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը մասնակցած է Լեռնալիբանանի ֆութպոլի ախոյեանական մրցումներուն։

1940-1953 Պուրճ Համուտի մասնաճիւղը տիրացած է Միջմասնաճիւղային երկրորդ Դասակարգի ութը ախոյեանութիւններու, իսկ 1954ին ապին երբէք ձեռքէ հանած չէ Պատուոյ Դասակարգի տիտղոսը։ Աւելին։ Պուրճ Համուտի մասնաճիւղը, ֆութպոլիստ արտադրող մասնաճիւղ մը եղած է. 1940-1953, մեծ թուով լաւագոյն խաղցողները տրուած են Պէյրութի մասնաճիւղի Ա. խումբին։ Այս եղած է գլխաւոր պատճառներէն մէկը որ Պուրճ Համուտի մասնաճիւղը, հակառակ իր ձգտումին, կրցած չէ մաս կազմել ֆութպոլի Դաշնակցութեան առաջին դասակարգին։

1956ին, Պէյրութի քոյր մասնաճիւղին հետ համախորհուրդ, կ'որոշուի զօրաւոր խումբ մ'ունենալ որուն մաս կազմէին երկու չրջաններու լաւագոյն խաղցողները ու նոյն ատեն մասնաւոր հոգածութեան առարկայ դարձնել երկրորդական խումբերը։ Այս առաջադրանքը իր լաւա-

ARAM webaram.com

Լեռնալիբանանի Ախոյեան Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի խումբը 1953ին:
Նստած ձախէն աջ՝ Գէորգ Ահարոնեան, Լեւոն Վէքիլեան, Գրիգոր Գառուգնեան, Յակոբ Ապտալեան, Ոտքի ձախէն աջ՝ պատասխանատու վարիչ՝ Ջաֆար Զօրպանեան, Ռօպէր Պետոյեան, Սարգիս Մանուկեան, Մամաս Քէհյաեան, Կարպիս Դաւիթեան, Ալպէր Ժօրէնեան, Գրիգոր Պապոյեան, Նիկողոս Գալայնեան, Ճօզէֆ Ճիմպաշեան:

Լիբանանի Բ. Դասի Ախոյեան Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի խումբը 1956ին:
Ձախէն աջ՝ Գրիգոր Գառուգնեան, Կարպիս Դաւիթեան, Սարգիս Մանուկեան, Գէորգ Տէր Յարութիւնեան, Ռօպէր Պետոյեան, Ալպէր Ժօրէնեան, Յարութիւն Իշխանեան, Յովհաննէս Տիրացուեան, Պօղոս Մօղալեան, Բարսեղ Գաւնեան, Սարգիս Նազգաշեան, Նիկողոս Գալայնեան, պատասխանատու՝ Ջաֆար Զօրպանեան:

ARAM webaram.com

Լեռնալիբանանցի Ախոյեան Հ. Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի խումբը 1958ին:
Նստած ձախէն աջ՝ Նիկողոս Գալայճեան, Նժդեհ Պաղտասարեան, Յակոբ Պէրպէրեան, Ռոպէր Պեհոյեան:
Ոտքի ձախէն աջ՝ Կարօ Թէխուճեան, Պերճ Տէմիրճեան, Գրիգոր Կէճագիւճեան, Պօղոս Մօղալեան, Բիւզանդ Լախոյեան, Կարպիս Դաւիթեան, պատասխանատու՝ Ջահար Ջորպաճեան.

Լեռնալիբանանցի Ախոյեան Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի խումբը 1959ին:
Նստած ձախէն աջ՝ Բիւզանդ Լախոյեան, Սարգիս Նազգաճեան, Նուպար Շիրինեան, Ջաւէն Գասապեան:
Ոտքի ձախէն աջ՝ Տիգրան Ոսկերիչեան, Ջաւիկ Գալճայեան, Միհրան Աւետիսեան, Նիկողոս Գալայճեան, Վարուժան Փուչիկեան, Մանուկ Կիրակոսեան, Գառնիկ Գալճայեան, Պերճ Տէմիրճեան, Գրիգոր Կէճագիւճեան, պատասխանատու՝ Ջահար Ջորպաճեան.

ARAM webaram.com

գոյն հանգրուանին հասցնելու համար կը կազմուի յանձնախումբ մը բաղկացած հետեւեալներէ, — Արամ Անթիքաճեան, Ա. Նաճարեան, Ա. Ունճեան, Զ. Զորպաճեան, Ցրթ. Մարկարոսեան, Վարդեվառ Ցովհաննէսեան. ապա այս յանձնախումբին մաս կը կազմէ նաեւ ծանօթ մարզիչ Ժ. Նալպանտեան։

Այս յանձնախումբը ներկայիս իր խնամքին տակ ունի 14 երկրորդական խումբեր որոնք ամէն շաբաթ խաղի մէջ են իրարու դէմ կամ այլ խումբերու հետ կը մրցին ախոյեանութեան համար։

Մասնաճիւղը իր ներկայացուցիչը ունեցած է Լեռնալիբանանի Ֆութպոլի Դաշնակցութեան մէջ յանձին Ցրթ. Նարտըմեանի և ներկայիս՝ Զաքար Զորպաճեանի։

Պուրճ Համուտը, Հալէպի Նոր Գիւղէն ետք, գաղթաշխարհի հայութեան մեծագոյն զանգուածը կը պարունակէ։ Հակառակ այս իրողութեան, դժբախտաբար, ան զուրկ մնացած է և տակաւին զուրկ է խաղավայրէ մը որը մեծագոյն օրհնութիւնը պիտի ըլլար բազմահազար պատանիներուն և երիտասարդներուն համար։ Դժուար է, գրեթէ անկարելի, Պուրճ Համուտի հայութեան միջոցներով մէջտեղ բերել այդ չատ անհրաժեշտ մարզադաշտը։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պուրճ Համուտի սկաուտական շարժման զարկ տուաւ խմբապետ Գ. Գազանճեան։ Անոր նպատակներէն գլխաւորն էր ոչ միայն նորագիրներով խտացնել սկաուտական շարքերը այլ անոնց մէջէնատակները հրապարակ քաշել ու պատրաստել որպէս սկաուտ առաջնորդներ, աքելլաներ։ Իր ձեռակերտն է ողբացեալ Ցրթ. Գարակէօզեան որ որպէս աքելլայ, խմբապետին ու փոխ-խմբապետ Ցրթ. Առաքելեանի կողքին մեծ աշխատանքի լծուեցաւ։ Սկաուտ և գայլիկներուն թիւը, իրենց և առաջնորդ սկաուտներու ջանքով հասաւ 300ի, ինչ որ նկատի առնուելիք թիւ մըն էր մանաւանդ երբ աչքի առջեւ ունենանք որ տարագի, գոյքի և այլ իրերու սարքաւորումը նիւթական զոհողութեան կը կարօտէր։ Այս շրջանին է որ հիմը կը դրուի ԵՐԷՑ սկաուտներու խումբերուն։

1938ին, խմբապետի պաշտօնը կը վարէ Արամ Պօյաճեան, ապա սկաուտներու ղեկավարութիւնը կը յանձնուի Կիրակոս Գալայճեանի և Ցրթ. Առաքելեանի որոնք իրենց վստահուած նուիրական գործը կը շարունակեն մինչեւ 1941։ Այս թուականին խմբապետի պաշտօնը կը յանձնուի Կարապետ Կիւլիւզեանի։ Կիւլիւզեանի շրջանը պատերազմի օրերուն կը հանդիպի — քաղաքական կեանքին հետ կը տարուբերի նաեւ սկաուտական կեանքը մինչեւ 1944, երբ, Գազանճեան գործի կ'անցնի — կը վերակազմէ խումբերը, շարքերը կը խտացնէ ու 1944ին, Զատկուայ միջմասնաճիւղային հանդիպումին՝ Հալէպ, ի տես Հալէպի քոյր մասնաճիւղին նուագախումբին, ինք եւս, կ'որոշէ իր մասնաճիւղին սկաուտական կազմը օժտել նուագախումբով մը։ Հալէպէն վերադարձին իր առաջարկը մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ վերապահութեամբ կը դիմաւորուի։ Գազանճեան, սակայն, առանց տատամսելու գործի կ'անցնի։ Հանգանակութիւն կը կատարէ։ Նուագախումբը իրականութիւն կը դարձնէ շնորհիւ

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Սկաուտ խորհուրդը 1945—1946

Նստած ձախէն աջ՝ Կարապետ Կիլեսէրեան, Կարօ Կիլիւզեան, Օհան Էմէրեան:
Ոտքի ձախէն աջ՝ Ցարութիւն Աճեոնեան, Յովհաննէս Թերճանեան (Խմբապետ),
Ճիմպաշեան, Արսէն Նաճարեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Սկաուտ ասպիճանայարցերը 1944—45ին:

ARAM webaram.com

Նորընտիր վարչութեան ժամանդակութեան որուն գլուխը կանգնած էր Արշակունի Ռաֆայէլեան։ Այս շրջանին կը վերակազմուին նաեւ երէց սկաուտներու խումբերը՝ 125 անդամներով։

Սկաուտական կուռ շարքերով ու նուագախումբով կատարուած տողանցքները Պուրճ Համուտի պողոտաներուն վրայ, ժողովրդային մեծ հետաքրքրութեան ու քաջալերանքի կ'արժանանան։ Օրէ օր սկաուտական շարքերը աւելի կը խտանան նորագիր պատանիներով։ Սկաուտական շարքերէն կը պատրաստուի վարիչ առաջնորդներու շարք մը — Յակոբ Ճինպաշեան, Յրք. Անտոնեան, Արսէն Նաճարեան, աստիճանաւորներ՝ Փանոս Հալաճեան, Ժօզէֆ Հալաճեան, Անդրանիկ Դարբինեան, Սարգիս Յակոբեան, Զաքար Զօրպաճեան, Ճորճ Նաճարեան, Օ. Աչըգեան, և աքելլաներ Եփրեմ Կիւլիւզեան ու Պարոյր Վասիլեան։ Սկաուտական կազմի թիւը կը բարձրանայ 500ի։

Սկաուտական դաստիարակութեան մեծ խնամք կը տարուի։ Ջեռական և այլ գիտելիքներու շուրջ լայն ծանօթութիւն կը տրուին։ Արշաւներ՝ խմբական թէ հաւաքական յաճախակի կը կազմակերպուին։ Մնողական հանդիպումներ և երեկոյթներ կը սարքուին՝ տրամախօսութիւններով, արտասանութիւններով ու սկաուտական մարզանքի ու կենդանի պատկերներով։ Այս հանդիպումները կ'ապահովեն նիւթական ու բարոյական մեծ չահ։

Սկաուտական այս չարժման աւելի զարկ տալու մտօք կը կազմուի Սկաուտական Խորհուրդ մը, որուն յաւելեալ ճիգերով սկաուտներուն թիւը կը հասնի 650ի։ Այդ օրերուն տեղի կ'ունենայ ներգաղթը։ Փոթորկալից կեանք մը կ'ապրի Լիբանանահայութիւնը։ Այս փոթորիկէն անմասն չի մնար մանաւանդ Պուրճ Համուտը։ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դէմ մղուած պայքարը, միութեան շարքերը աւելի եւս կը խտացնեն։ Այդ օրերուն, Շրջ. վարչութեան կողմէ, Պէյրութի մէջ կազմակերպուած ողիմպիականին, Սուրիոյ և Լիբանանի շրջանի սկաուտներու մեծ բանակումը, շուրջ 2000 սկաուտներով, տեղի կ'ունենայ Պուրճ Համուտի Մնսորպեան վարժարանի մարզադաշտին վրայ որ սիրայօժար տրամադրուած էր հայ կաթողիկէ հայրերու կողմէ։

Ողիմպիականին օրը, իրիկուան, Հ.Մ.Ը.Մի սկաուտական մեծ բանակը, առաջնորդութեամբ Հալէպի և Պուրճ Համուտի զոյգ նուագախումբերուն, Պէյրութի մարզական պատմութեան մէջ աննախընթաց չքերթ մը կը կազմակերպէ ջահագնացութիւնով, որուն ի տես Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Շէյխ Պիչարա Էլ Խուրի մեծ հիացումով կ'արտայայտուի, երբ չքերթը կանգ կ'առնէ նախագահական պալատին առջեւ։ Աւելցնենք որ 2000 սկաուտներ մէկ տեղ ապրեցան ամբողջ ՁՈՐՍ օրեր, նոյն սեղանը նստեցան տեղական վարչութեանց հաշոյն։ Ու այս առթիւ Պուրճ Համուտի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մայրիկները իրենց գուրգուրոտ աշխատանքը բերին եռացող կաթսաներուն չուրջ...

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Նուագախումբը:
Կեդրոնը նստած՝ խմբապետը խումբին, Վարիչ-Առաջնորդը եւ խմբավար Ճորճ Թորոսեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Սկաուտ-Առաքեցաւորական կազմը 1947ին:
Նստած ձախէն աջ՝ Վարիչ-Առաջնորդներ՝ Կարապետ Նորիկեան, Ճորճ Թորոսեան:
Խմբապետ՝ Յովհաննէս Թերճանեան, Վարիչ-Առաջներ.՝ Պօղոս Պողոսեան, Ցահակ Եղիկեան:

ARAM webaram.com

Ա.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուդի Սկաուտական առժիւ խումբը 1957ին:
Խումբին Վարիչ–Առաջնորդ կեդրոնը՝ Կարապետ Նորիկեան, Խմբապետ՝ Ցովհաննէս Թէրճանեան:

Ա.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուդի Սկաուտներու խումբ մը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը Մ· Պուրճ-Համուտի Գայլիկներ 1958ին:
Կեդրոնը՝ Աքքելա՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄՈՒՉԵԱՆ;

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Արենոյշներէն խմբակ մը 1957ին;

ARAM webaram.com

1948ի փայլուն օրերուն յաջորդող տարիներուն սկաուտական կեանքը քիչ մը կը տժգունի։ Անձնական գործի և տարիքի բերումով շատեր կը քաշուին։ Խմբապետ Յովհաննէս Թերճանեանի ճիգերը, սկաուտական կեանքը իր նախկին վիճակին հասցնելու, ապարդիւն կ'անցնին։ 1956ի վերջաւորութեան, առանձին ակումբ մը ունենալու պահանջքը անհրաժեշտութիւն կը նկատուի. այդ շրջանի վարչութիւնը ամէն ճիգ ի գործ դնելով կը վարձէ, Նոր Մարաշի մէջ, յարմար յարկաբաժին մը։ Մարզական իւրաքանչիւր ճիւղի կը յատկացուի առանձին սենեակ։ Այժմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական կողմը կը բաղկանայ 220 գայլիկէ, 130 սկաուտէ և 90 արենոյշէ, որոնք իրենց գործունէութեամբ պատիւ կը բերեն իրենց պատկանած միութեան։

1945ի Միջմասնաճիւղային հանդիպումէն քանի մը ամիս առաջ, քանի մը Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ՝ Կարապետ Կիւլիւզեան, Արսէն Նաճարեան, Եփրեմ Կիւլիւզեան, Փանոս Հալաճեան, Մարտիրոս Զալեան, Յովհ. Տ. Յարութիւնեան և Գէորգ Դաւիթեան, գաղափար կ'ունենան, Միջմասնաճիւղային այդ տարուան հանդիպումին, իրենք ևս, որպէս Պուրճ Համուտի պասքէթպօլի խումբ, մարզադաշտ իջնել։ Տեղական վարչութիւնը կ'իւրացնէ իրեն եղած դիմումը ու խումբը եռանդագին կը պատրաստուի։ Զատկուայ Միջմասնաճիւղային մրցումին թէև պարտուած կը

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Պասքէթի խումբը 1951ին,
Որ շահեցաւ Լիբանանի Բ. դասի ախոյեանութիւնը,
Նստած ձախէն աջ՝ Սարգիս Սառեան, Յակոբ Պօյաճեան, Յարութիւն Պալեան:
Ոտքի ձախէն աջ՝ Արշակունի Ռաֆայէլեան (Ասեճապես), Անդրանիկ Մկրտիչեան, Նուպար Ֆէրճասեան, Էտուար Թօփալեան, Կարպիս Մահսէրէճեան, Յարութիւն Եարսըմեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Պասքէթպոլի խումբը 1958-1959ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Միսակ Պէրպէրեան, Վազգէն Միւնասեան, Սարգիս Մուրեան, Արա Սեդրակեան, Սահակ Եաղուպեան:

Ոտքի ձախէն աջ՝ Սագօ Բալուլեան, Յովհաննէս Օհանեան, Նուպար Պուլտուգեան, Յովհաննէս Պարսումեան, Վահիկ Ղարախանեան, Արա Յակոբեան. Ալպէռ Ունենեան, (մարզիչ):

վերադառնայ բայց այդ պարագան երբեք զինք չի յուսահատեցներ այլ, խումբը, Յարութիւն Եարտըմեանի ղեկավարութեան տակ քաւականն կը մարզուի ու կը մասնակցի բազմաթիւ մրցումներու։ Ժան Սոզիկեանի ղեկավարութեան տակ ասկայն, խումբը կը կատարելագործուի, կը մասնակցի Բ. կարգի ախոյեանական մրցումներու ու չատ չանցած կը բարձրանայ Ա. դասակարգի խումբերու շարքին։ Խումբին այս վերելքի ընթացքին, 1953ին, Լիբանանի Պասքէթպոլի Դաշնակցութիւնը, որուն մաս կազմած էը 1947էն ի վեր, կարգ մը պայմաններ կը դնէ կարենալ մասնաճիւղին անդամակցութիւնը ցանկին վրայ պահելու համար։ Այդ պայմաններուն գլխաւորը առանձին մարզադաշտ ունենալու պարագան էր։ Հակառակ անոր որ Մարաչի Հայրկ. Միութեան պատկանող հողին վրայ դաշտ մը հարթարեր էր խումբը, բայց պասքէթպոլի Դաշնակցութիւնը իր օրէնքներուն համապատասխան չգտնելով, կրթական Նախարարութեան մէջոցաւ չեղեալ համարեց մեր անդամակցութիւնը։ Այդ թուականէն ասդին խումբը կը սահմանափակուի բարեկամական մրցումներու սահմանին մէջ։ 1954էն ասդին մասնաճիւղը կ'ունենայ նաեւ աղջկանց պասքէթպոլի խումբ մը որ մանչերու խումբին ճակատագիրը կ'ունենայ։ կը մասնակցի միայն բարեկամական մրցումներուն։

ARAM webaram.com

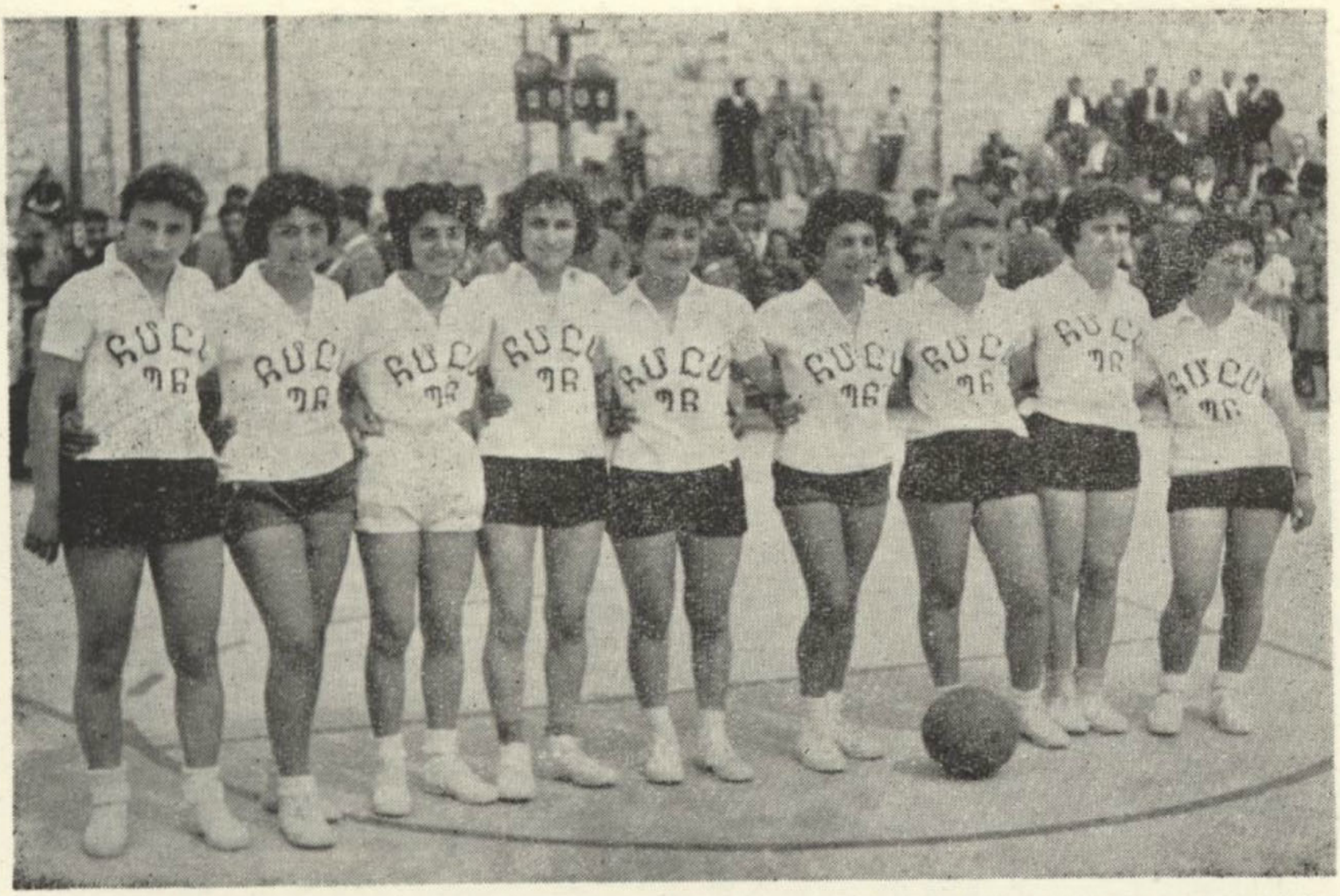

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի Պասքէթպոլի Աղջկանց խումբը 1958—1959ին։
Ձախէն աջ՝ Զարուհի Սաաքնեան, Սրբուհի Օհանեան, Նուրիցա Մարտիրոսեան, Վերժին Պըլըթեան, Արփի Լիպարիտեան, Յուշիկ Բարխուդարեան, Արաքսի Գաբրիէլեան, Ասղիկ Թէնիրեան, Զեփիւռ Մածունեան։

Մարմնամարզութիւնը առանձին տեղ մը կը գրաւէ մեր շրջանին մէջ շնորհիւ Ճորճ Թորոսեանի, որ ո՛չ միայն հիմնադիրը կըլլայ՝ այլեւ քաջալերողն ու մարզիչը։ Վարչութեան կողմէն սարքաւորուած սրահի մը մէջ օրական տասնեակներով պատանի-երիտասարդներ իրենց փորձերը կը կատարեն։ Ատեն մը մարմնամարզիկներուն թիւը կը հասնի մինչեւ 85ի։ Վարչութիւնը յաճախ, կը կազմակերպէ մրցումներ ու մրցանակներով կը վարձատրէ յաղթողները։ Այսօր անոնց թիւը իջած է 30ի. տեղի նեղութիւնը եւ հարկ եղած գործիքներու պակասը պատճառ կը դառնան որ մարմնամարզումի աշխատանքները կաղան։

Աթլեթիզմը ժամանակին յաջողագոյն ճիւղերէն մէկը եղած է Պուրճ Համուտի շրջանին մէջ։ Սակայն, երբ միջմասնաճիւղային ողիմպիական խաղերը վերջ կը գտնեն, այդ ճիւղը իր թափը կը կորսնցնէ։ Հակառակ տիրող պայմաններուն, մէկէ աւելի անգամներ կազմակերպուած են երկար վազքի մրցումներ՝ հովանաւորութեամբ քաղաքապետին, Պուրճ Համուտի շրջավազքը եւ Ծիւնի—Պուրճ Համուտ 18 ք. մ. երկար վազքերը։ Այս մրցումներուն միջտ առաջին հանդիսացած է Կարօ Գազանճեան եւ ստացած է քաղաքապետարանի տրամադրած բաժակը։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի կազմակերպած եւ կար վազքէն վերջ,
երկու յաղթականները կ'ընդունուին ջրացի Քաղաքապետ Հայր Պօղոս Արիսի կողմէ.
ձախէն յաղթական՝ Կարօ Գազանճեան, Բ. Սեդրակ Սարգիսեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Պուրճ-Համուտի վարչական կազմը:
Նստած ձախէն աջ՝ Ալպէր Ունճեան, Աւետիս Պալապանեան, Կարօ Մխիթարեան (Ատենապետ),
Արսէն Նաճարեան.
Ոտքի ձախէն աջ՝ Խաչիկ Գալուստեան, Չահար Զորպաճեան, Ներսէս Գէորգեան,
Հայկազ Սաղպազարեան, Անդրանիկ Ճակոբեան:

ARAM webaram.com

2.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՋԱՀԼԷԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ջահլէ, Պէյրութէն Մօտաւորապէս յիսուն հազարամէթր Արեւելք, Պէքաայի դաշտագեհրին կեդրոնական քաղաքն է։ Հայերու Լիբանանի հիւրընկալ ափերու վրայ տեղաւորման առաջին տարիներուն իսկ Ջահլէ կը դառնայ Լիբանանի բազմահոծ գաղութներէն մէկը, մանաւանդ, Ջահլէ որպէս ամարանոց, ամէն ամառ, օդափոխութեան գացող բնիկներու հետ հայերը անմասն չէին մնար։ Ամառ առեն Ջահլէ հայկական քաղաքի մը երեւոյթը կը առնուար։ Ահա, այս քաղաքին մէջ միայուն կայք հաստատող հայերը սկիզբէն իսկ մտահոգ ազգային ու հանրային կեանքի հանդէպ, իրենց եկեղեցւոյ ու ազգային կրթարանի կողքին, կը հետապընդեն ուննալու երիտասարդական կազմակերպութիւններ։ Այդ կազմակերպութիւններէն մէկը կը հանդիսանայ Հ.Մ.Ը.Մ.Ը որուն հիմը կը դրուի 1 Յունուար 1927ին։

Խումբ մը հաւատաւոր ու եռանդուն տղաք, — Ներսէս Գազազեան, Յակոբ Խաիրեան, Կիրակոս Թապագեան, Գերսամ Կարապետեան, Գառնիկ Հասըճեան, Մելքոն Նօխուտեան և Սարգիս Ոնճեան, — կը հաւաքուին

Հ.Մ.Ը.Մ. Ջահլէի մասնաճիւղի ճուրպոլի խումբը տրջապատուած՝ վարչականներով 1934ին։

ARAM webaram.com

Զահլէի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաուտները բնութեան ծոցին մէջ 15—7—45:

Զահլէի Քաղաքապետարանի անդամ և ազգային գործերու ղեկավար Տօքթ. Յակոբ Պէրպէրեանի քնակարանը, ուր, երկար խորհրդակցութենէ ետք, կ'որոշեն հիմը դնել Հ.Մ.Ը.Մ.ի Զահլէի Մասնաճիւղին, կապուիլ Պէյրութի կեդրոնին հետ ու անցնիլ աշխատանքի։ Պէյրութ կատարուած դիմումնագրին պատասխանը կը հասնի 22 Յունուար 1927ին։ Պէյրութ կը վաւերացնէ նոր մասնաճիւղը քաջալերական խօսքերով։

Առաջին խորհրդակցական ժողովի ներկաները, երկրորդ ժողովի մը մէջ գրեթէ ամբողջութեամբ կ'ընտրուին Զահլէի նորակազմ մասնաճիւղին անդրանիկ վարչութեան անդամները։ Կարճ ժամանակի մը ընթացքին ան-

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Զահլէի խումբը 1947ին, ախոյեան Միջմասնաճիւղային մրցումներու ֆութպոլի Բ. Դասին:

Ձախին՝ Վարչութեան Ատենապետ՝ Ազատ Գաստրնեան. աջին՝ Նուպար Մանկասարեան:

Ֆ.Մ.Ը.Մ. Զահլէի ֆութպոլի խումբը 1959ին:

ARAM webaram.com

Զահլէի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սերեցոյցներէն խումբ մը 1948ին:

դաշներուն թիւը կը հասնի 45ի, ինչ որ պատկառելի կոչուելու արժանի թիւ մըն էր այդ օրերուն, որովհետեւ, սկզբնական այդ շրջանին մարդիկ քմծիծաղով կը դիմաւորէին սկսուած մարզական շարժումը որուն գլուխը կանգնած էր մարզիկ Ներսէս Գազազեան, նուիրուած երիտասարդ մը, մարզուած՝ ճիպէյլի որբանոցին մէջ։ Այդ օրերուն, տեղացիները անգամ տարրական գաղափար չունէին մարզանքի ու կլոր գնդակի մասին։ Ինչպէս այլուր, հոն եւս, Հ.Մ.Ը.Մ.ը կը հանդիսանայ մարզական կեանքի ջահակիրը։

Հարիւրաւոր երիտասարդներ, երկար տարիներու ընթացքին, եկեր ու անցեր են Զահլէի մանանաճիւղի սկուամբին սեմին վրայէն ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշակին տակէն։ Անոնք բոլորն ալ ազգային ու Հ.Մ.Ը.Մ.ական գաղափարներով թրծուեցան։ մարզական ոգի տարին ու գացին աշխարհի ամէն կողմերը բախտ որոնելու։ Այսօր, 50–60 պատանի-երիտասարդներ, Զահլէի բարձունքին վրայ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշակը բարձր բռնած, մեծ հաւատքով կը նային ապագային։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Զահլէի մանանաճիւղը որպէս կազմակերպութիւն, իր երկար տարիներու գործունէութեան ընթացքին, կ'ունենայ ելեւէջներ։ կարելի է յիշատակել անուններ՝ Հրանդ Լամպաճեան, Ներսէկլեան եղբայրներ, կարապետ Ալէքսանեան ու մանաւանդ նուպար Մանկասարեան որոնց գործավարութեան օրերուն մանանաճիւղը փայլուն շրջան բոլորած է։

1949ին, վարչութիւնն ու մանանաճիւղը իր ամբողջ կազմով, ի գին նիւթական մեծ զոհողութեան և տարիներու տքնաջան աշխատանքով, մանանաճիւղը կ'օժտեն գեղեցիկ խաղավայրով մը որ մինակն է լեռնային

ARAM webaram.com

Զահլէի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Անդամակաց ընդհանուր ժողովէն վերջ 1948ին:

Զահլէի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաուտ եւ Առնոյօճներ միասին՝ 1948ին:
Կեդրոնը Բ. շարք նստած՝ Սկաուս խմբապետ ՆՈՒՊԱՐ ՄԱՆԿԱՍԱՐԵԱՆ:

ARAM webaram.com

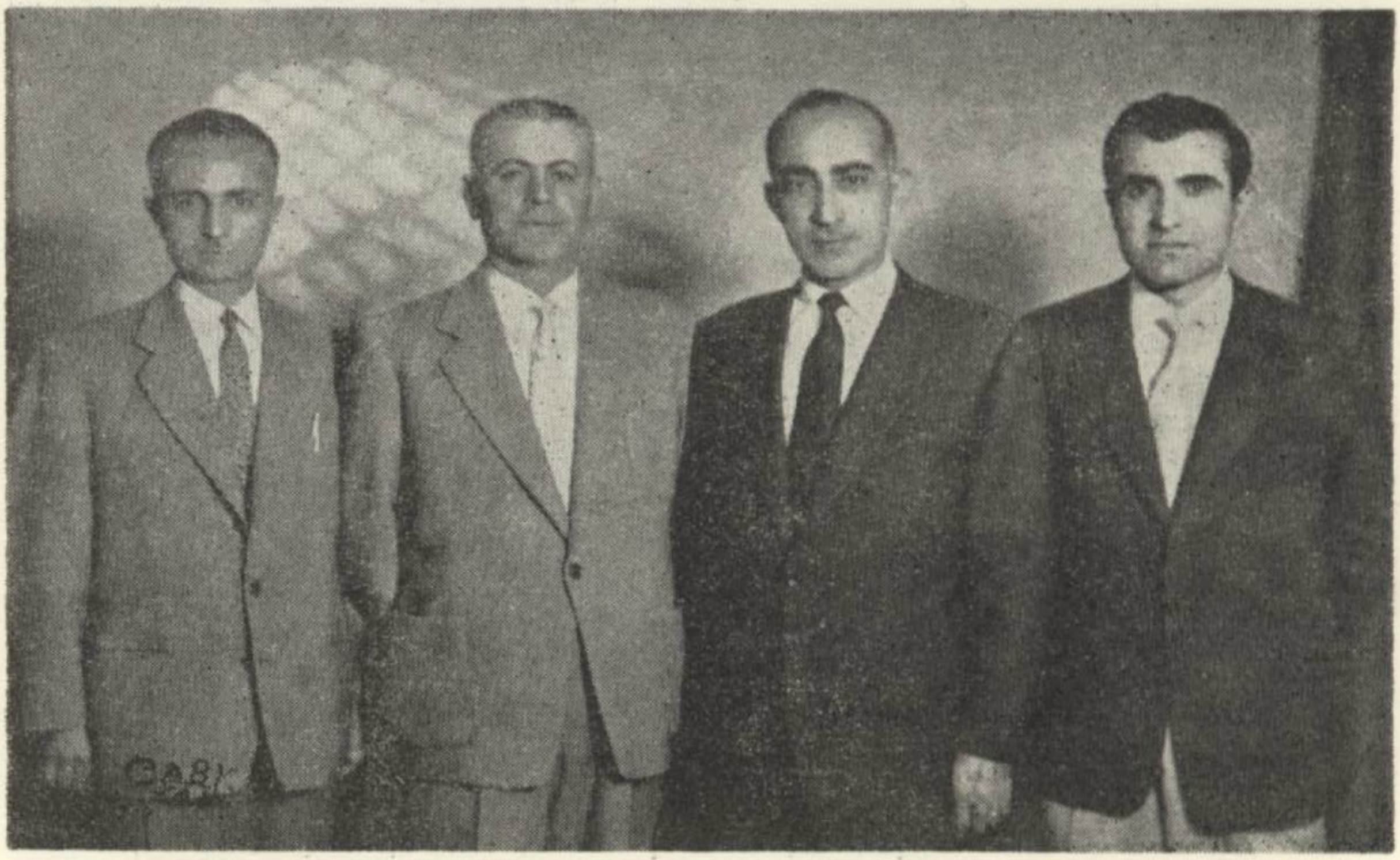

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Զահլէի մասնաճիւղի անխոնջ եւ եռանդուն Վարիչները:
Ձախէն աջ՝ Ազատ Գասարճեան, Կիրակոս Թապագեան, Փայլակ Բալուլեան,
Մուրատ Քէշիշեան:

այդ շրջանին մէջ: Կ'արժէ հոս յիշատակել հեքիւլեան աշխատանք պահանջող այդ խաղավայրը մէջտեղ բերող վարչութեան անդամներուն և այլոց անունները, — Փայլակ Բալուլեան, Կիրակոս Թապագեան, Թորոս Քիւրքճեան, Ազատ Գասարճեան, Կարապետ և Ցակոբ Միքայէլեաններ, Լեւոն Քիւտիմլեան և Նուպար Մանկասարեան։

Մասնաճիւղը մարզական բազմաթիւ ճիւղերու կարգին զարկ տուած է ֆութպոլի, պասքէթպոլի ու փինկ փօնկի խաղերուն։ Իր մրցումները, հայ և օտար խումբերուն հետ, շատ անգամ յաջողութեամբ պսակուեր են ու արժանացած բաժակի։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Զահլէի մասնաճիւղը գործունէութեան մասնաւոր թափ կը ստանայ ամառ եղանակին, երբ, օդափոխութեան գացողներուն թիւը քաղաքը ամբողջ կը կերպարանափոխէ։ Այդ ատեն, դաշտային մրցումներուն հետ, տեղի կ'ունենայ նաեւ լսարանային կեանք։

Զահլէի սեղմ շրջանակը, նիւթական մեծ զոհողութիւնով կը պահէ մասնաճիւղը։ Իր նիւթական աղբիւրները կը կազմեն՝ անդամավճարներ, հանրային զանազան ձեռնարկներ ու նուէրներ։ Հակառակ դժուարութիւններու, անդամներն ու անդամուհիները, մեծ հաւատքով տոգորուած՝ կ'աշխատին ԲԱՐՁՐԱՆԱԼ, ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼու համար ուրիշներն ալ։

3.— Շ. Մ. Ը. Մ.Ի ԹՐԻՓՈԼԻԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

Թրիփոլի, Լիբանանի Հանրապետութեան երկրորդ մայրաքաղաքը, շատ կանուխէն հիւրընկալած է հայկական հոծ գաղութ մը։ Գաղութը հաղիւ տեղաւորուած ու ինքզինք գտած, Հայ եկեղեցւոյ և Հայ դպրոցէն ետք, կը մտահոգուի պատանի — երիտասարդներու հաւաքական կեանքով։ Դեռ 1926—7ին, Հայկազ Աբմատճեանի ջանքերով հրապարակ կ'իջնէ ՀՐԱՋԴԱՆ մարզական միութիւնը։ Առանց խտրութեան, իր սկզբնական շրջանին, այս միութեան զարկ տուած են գաղութին պատանի երիտասարդներն ու քաղաքական զանազան գաղափարներու հետեւող ազգայիններբը։

Հրազդան Մարզական Միութեան Ֆութպոլի Ա. և Բ. խումբերը, առաջին օրէն իսկ, մեծ հետաքրքրութիւն կը յառաջացնեն ոչ միայն հայկական շրջանակներու մէջ այլ նաեւ տեղացիներուն որոնք զուրկ էին նման ձեռնարկներէ։ Ֆութպոլի խումբերու կողքին, չ'անտեսուիր նաեւ ֆիզիքական դաստիարակութեան հարցը. միութեան չարքերուն մէջ, այդ շրջանին, 60է աւելի երիտասարդներ կանոնաւորապէս կը հետեւին մարմնակրթանքի դասերու։ Թէ ֆութպոլի մրցումները և թէ աթլէթիք խաղերը մեծապէս գնահատանքի կ'արժանանան ժողովուրդին կողմէն ու եթէ կ'ուզէք, մարզական այս չարժումը խթան կը հանդիսանայ որ այլ համայնքներ եւս նման կազմակերպութիւններ յառաջացնեն։ Հրազդանի ակումբը կը հանդիսանայ այն մեղուանոցը ուր հայ տղան հոն կը գտնէ իր տարիքին կանչը, ակումբը կը հանդիսանայ հայերուն գլխաւոր հաւաքատեղին, իրենց տունը։

Դժբախտաբար, այնքան լաւ հիմունքի վրայ դրուած Հրազդան միութիւնը, 1928ին կ'անցընէ ցնցումի շրջան մը։ Մարդիկ, որոնք խօսքի մարդ են առհասարակ քան գործի, պայքարի կը սկսին միութեան դէմ, այն առարկութեամբ թէ հոն, միութեան չարքերուն մէջ, կուսակցական աշխատանք է որ կը տարուի։

Այդ ժամանակի վարչութիւնն ու ղեկավարները ի զուր կ'աշխատին տարհամոզել ընդդիմադիրները։ Այս պայքարին արդիւնքը այն կ'ըլլայ որ օրին մէկը, Հայկազ Աբմատճեան, Միսաք Լիպարիտեան, Յովսէփ Առաքելեան և Վահան Գազանճեան, խորհին Հրազդանը Հ.Մ.Ը.Մ.ին միացնել իբրեւ ծանօթ ու զօրաւոր կերպով կազմակերպուած մարզական միութիւն։

Այս մտածումին չունչ և մարմին տալու մտօք 1929 Յունուարին կը գումարուի Ընդհ. Անդամական ժողով, կ'ընտրուի նոր վարչութիւն, որուն մաս կը կազմեն — Միսաք Լիպարիտեան, Իսահակ Գարագեան, Վահան Գազանճեան, Յովսէփ Առաքելեան և Արիս Աբմատճեան։ Այս վարչութեան առաջին գործը կ'ըլլայ դիմել Պէյրութ՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. Վար-

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Թրիփոլի մասնաճիւղի սկաուտները եւ երէցները 1931ին:

չութեան որ Թրիփոլին նկատէր որպէս մասնաճիւղ։ Շրջ. վարչութեան վաւերագիրը Թրիփոլի կը հասնի 11 Յունիս 1929ին։ Վարչութիւնը հարկ եղած պաշտօնական ձեւակերպութիւնները կը կատարէ ու կը սկսի իր աշխատանքը տանիլ որպէս Հ.Մ.Ը.Մ.ի Թրիփոլիի մասնաճիւղ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի անունը նոր եռանդ ու թափ կու տայ գաղութի պատանի և երիտասարդ չրջանակներուն մէջ, որոնք ամէն թիւով և ամէն եռանդագին կը փարին Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ու բոլորն ալ ժամացոյցի ճշգրտութեամբ կը կատարեն իրենց պարտականութիւնները։

1930 *Փետրուարին, նկատի առնելով կարող ղեկավարի մը վերապահուած դերը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախագահի աթոռին կը հրաւիրուի Պ. Մինաս Արծրունի որ նոյն տարին Թրիփոլիի Թաղական խորհուրդի տեղապահն էր։ Պրն. Արծրունի կ'արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը, մեծ կորովով գործի կը լծուի իր հետ ունենալով անմիջական գործակիցներ վարչութեան դիւանը — Արիս Աթմաճեան որպէս քարտուղար, իսկ Յովսէփ*

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Թրիփոլիի Պասքէթի առաջին խումբը:
Աջից՝ խումբի պատասխանատու Անդրանիկ Ուրֆալեան:

Հ.Մ.Ը Մ. Թրիփոլիի Աղջկանց Պասքէթի խումբը 1959ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Թրիփոլիի Ֆութպոլի խումբը 1955ին։

Առաքելեան որպէս գանձապահ։ Մարզական թէ իմացական գետնի վրայ փայլուն շրջան մըն է որ կը բոլորէ Հ.Մ.Ը.Մ.ը։ Թաղական Խորհուրդը գնահատելով այս աշխատանքը Ազգ. Վարժարանէն ներս սենեակ մը կը տրամադրէ, հարկ եղած պարագային օգտագործելու արտօնութեամբ նաեւ սրահը։

Այս բոլորին հետ սակայն, թերի մը կար, պակաս մը, Հայ սկաուտը բացակայ էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի ընտանիքէն ներս։ Վարչութիւնը և միութեան ղեկավարները մեծ զոհաբերութեամբ, 1930ին, հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Թրիփոլիի մասնաճիւղի սկաուտական կազմին։

Առաջին սկաուտ խմբապետը եղած է Գէորգ Փափազեան, իսկ առաջին խումբին մաս կազմած են՝ Գէորգ Փափազեան, Գրիգոր Զուլֆայեան, Աւետիս Մուրատեան, Կարպիս Արծրունի, Յակոբ Տէրտէրեան։ Առաջին երդման արարողութիւնը տեղի ունեցած է 5 Նոյեմբեր 1930ին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի ակումբին մէջ։

Սկաուտական շարժման մեծ զարկ տուած է նաեւ Միսաք Ալապօղանեան։ Սկաուտները ունեցած են իրենց բանակումը, ու մասնակցած միշտ, Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն։ Կարպիս և Ռուբէն Թելեան եղբայրները և Անդրանիկ Ալէքսանեանի ջանքերով, սկաուտական կազմը աւելի եւս զարկ կը ստանայ ու կը պատրաստուի գիտելիքներով ու մարմնակրթանքով օժտուած խումբեր որոնց անդամներուն թիւը կը հասնի 30ի։ Սարգիս Գօնճեանի ղեկավարութեամբ, հետագային, սկաուտական կազմակերպչական աշխատանքը աւելի արդիւնաւոր գետնի վրայ կը դրուի։ Սկաուտները կը մասնակցին Շրջ. Վարչութեան կողմէ կազմակերպուած էհտինի բանակումին ուր Թրիփոլիի սկաուտական կազմը կ'արժանանայ Շրջ. Վարչութեան գնահատանքին։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Թրիփոլիի Ֆութպոլի խումբը 1959ին:

Իրար յաջորդող վարչութիւններն ու ակառւտ ղեկավարները, համերաշխաբար գործելով, միշտ վերելք կ'արձանագրեն այս մարզին մէջ։

Դեռ 1933ին, Թրիփոլիի չրջանին մէջ, առաջին հեծելարշաւի մրցումի մը նախաձեռնութեան պատիւը Հ.Մ.Ը.Մ.ին կ'երթայ։ Թրիփոլի — Պաթրուն այս մրցում–արշաւը յաջողութեամբ կը պատկուի. Տիգրան Չալեան կը հանդիսանայ առաջին։

Վարչական աշխատանքները կանոնաւոր կ'ընթանան։ Պատերազմը գործը քիչ մը կը դանդաղեցնէ բայց չի կասեցներ, ժամանակի ներած պայմաններուն հետ քայլ կ'առնէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմը։ Պատերազմէն ետք, կրկին թափ կ'առնէ։ Վերակազմութեան այս չրջանին, կը կազմուի, 1949ին, նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի պասքէթպոլի խումբը որ կարճ ժամանակի մը ընթացքին նկատելի վերելք կ'արձանագրէ։ 1957ին կը կազմուի նաեւ պասքէթպոլի աղջկանց խումբը որ Թրիփոլիի իգական սեռի միակ խումբն էր։ Այս խումբը մինչեւ այսօր ալ միակը մնաց, այլ համայնքներ տակաւին հրապարակ չիջան, ատոր համար ալ խումբը մրցումներէ զուրկ ըլլալուն, զօրանալու հնարաւորութիւն չունի։

ARAM webaram.com

4.— Շ. Մ. Ը. Մ.Ի ՃԻՒՆԻՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ճիւնի քաղաքը առաջին վայրերէն մէկը եղած է ուր հայեր հաստատուեր են արտագաղթի առաջին տարիներուն։ Ճիւնիի Հայկական և Ամերիկեան որբանոցները լուծարքի ենթարկուելէն ետք հայերն ալ կը քաշուին ու կը հաստատուին Պէյրութ։ Վերջին տասնամեակին ստկայն Ճիւնի հաստատուած հայերու թիւը քազմապատկուած է։ Այս ծովափեայ հանդարտ անկիւնը բնակութիւն հաստատող հայերը, եկեղեցի և դպրոց ունենալէ ետք, կը ձգտին նաեւ ստեղծել հանրային կեանք, մարզական և այլ կազմակերպութիւններով։

1950 Սեպտեմբեր 17, կիրակի, ուր կը պատանի-երիտասարդներ, 13—20 տարեկան, երեք ընտանիքներու զաւակներ՝ Գէորգ, Ծովաէփ և Ներսէս Գազանճեաններ, Ժան և Արմէն Սահակճեաններ, Բիւզանդ, Վարուժան ու Վարդգէս Թորիկեաններ կը հաւաքուին Թորիկեաններու բնակարանը և կ'որոշեն հիմը դնել պատանեկան միութեան մը, նպատակ ունենալով Ճիւնիի մէջ հասակ նետող պատանիներն ու երիտասարդները մէկտեղել։ Այս առաջին ժողովին իսկ կ'ընտրուի մարմին մը, ընթացք տալու համար առաջադրուած գաղափարին։ Առժամեայ մարմինը հետզհետէ գործի լծուելով կ'արդիւնաւորէ իր վրայ դրուած յոյսերը։ Անդամներուն թիւը կը կրկնապատկուի։ Անհրաժեշտ կը նկատուի որոշ անուն և կանոնագիր ունենալ։ Ասոր համար կը գումարուի ընդհանուր անդամական ժողով։ Այս ժողովը, միաձայնութեամբ, միութեան կու տայ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ անունը։ Այս կերպով, միութիւնը կը հակէր աւելի մարմնակրթական կողմը։ Սակայն, մարզական միութիւն մը առանց մարզադաշտի անհնարինական բնոյթ պիտի կրէր, ուստի, անհրաժեշտ էր ճիգերու լարում, նիւթական զոհողութիւն հանդուրժելու համար դաշտին։ Բլրանման, լքուած վայր մը, որ ոչ մէկը պիտի հաճարձակէր որեւէ նպատակի համար գործադրելի դարձնել, կը վարձուի ու անդամներուն ֆիզիքական տքնաջան աշխատանքով դաշտի կը վերածուի։

Անդամներու թուին հետզհետէ յաւելումը, անդամներու մօտ դէպի մարզական կեանք լայն ձգտումը, պատճառներ էին որ Ահարոնեան Մարմնամարզական Միութեան վարիչները իրենց նպատակները աւելի հիմնաւորելով մտածէին միանալ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մեծ ընտանիքին։ Այս մտածումը կ'ենթարկուի ընդհանուր անդամական ժողովի քննութեան, գումարուած՝ 17 Յունուար 1951ին, ուր կ'որոշուի դիմումնագիր մը ուղղել Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Շրջ. Վարչութեան ու պարզել իրենց նպատակը։ Օրուան վարչական կազմը որ պիտի հանդիսանար նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ճիւնիի մասնաճիւղին առաջին վարչութիւնը, — Ստեփան Հաստաճեան, Վարուժան Թորիկեան,

ARAM webaram.com

Հիւնիի Ա. Մ.Ը.Մ.-ի հիմնադիր անդամներ եւ կազմուած առաջին Պասքէթի խումբը 1953ին:
Ձախին՝ Բիւզանդ Պալմանուկեան (Ատենապետ):

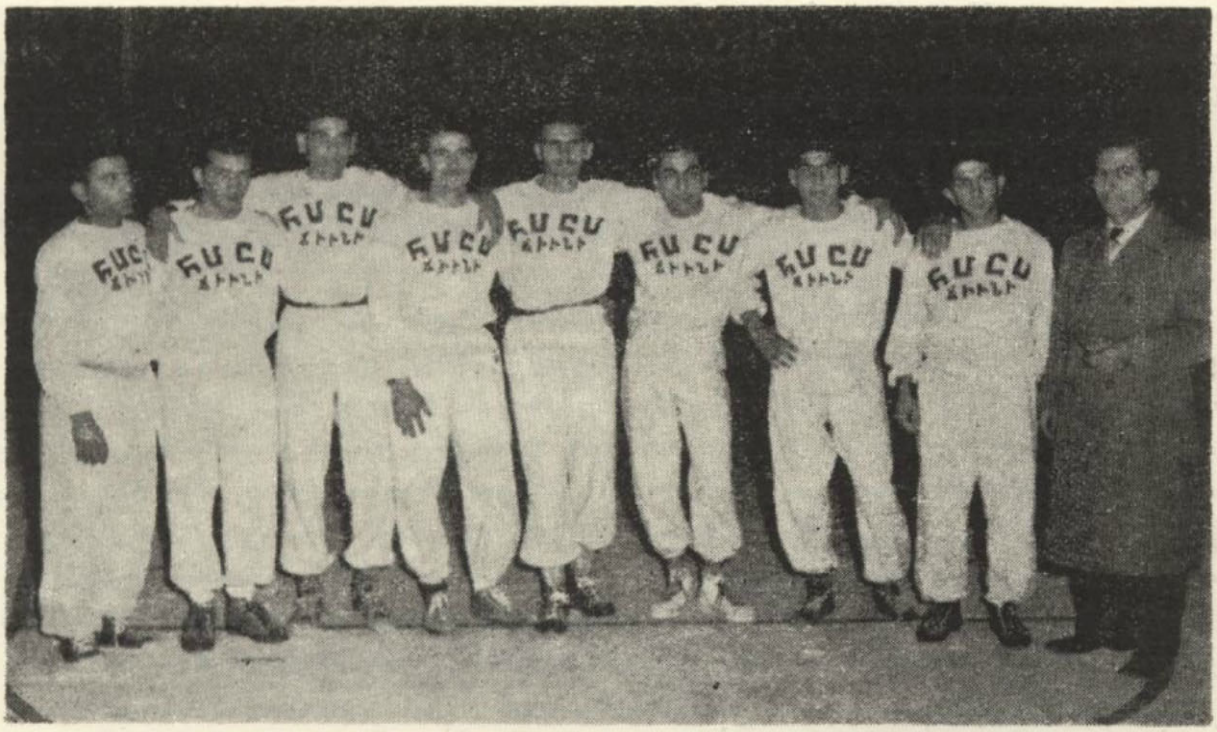

Ա. Մ.Ը.Մ. Հիւնիի Պասքէթպոլի խումբը 1959ին:
Աջին՝ խումբին մարզիչ Յովսէփ Գազանճեան:

ARAM webaram.com

Ճիւնիի Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչական կազմը 1958—1959ին:

Նստած ձախէն աջ՝ Աբրահամ Հալպրեան եւ Սեփան Հասանեան (Սեճնապես).
Ոտքի ձախէն աջ՝ Յովսէփ Գազանճեան, Լեւոն Գալբազլեան եւ Վարուժան Թորիկեան (Սեճնադպիր):

Ժան Սասթճեան, Գէորգ Գազանճեան, Բիւզանդ Թորիկեան — դիմում կը կատարէ 1951 Յուլիս 8ին, դաշտի բացման հանդէսին, հրապարակաւ կը կարդացուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. վարչութեան հաստատագիր նամակը։ Այդ թուականէն սկսեալ Ճիւնի կը դառնար Հ.Մ.Ը.Մի մեծ ընտանիքին մէկ անդամը, տոգորուած նոր յոյսերով ու նոր հաւատքով։

Ճիւնիի մարզադաշտը ոչ միայն կը լուսազարդուի ու կ'ունենայ իր հանդերձարանը այլ և անոր կից սրահի մը կառուցումով, մանանաճիւղը կ'օժտուի ակումբով մը որուն անհրաժեշտութիւնը կը զգացուէր առաջին իսկ օրերուն։

Ճիւնիի մանանաճիւղի մարզական կեանքը կը սկսի Վոլի—Պոլով, սակայն, երբ դաշտը կը հարթուի ու գործածելի վիճակի մէջ կը դրուի, Պասքէթ—Պոլը կը գրաւէ Վոլի—Պոլի տեղը։ Պասքէթի մարզիչ Յակոբ Թորիկեանի ճիգերուն չնորհիւ, Ճիւնիի խումբը կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը մասնակցի բարեկամական մրցումներու, իսկ 1958ին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի միջմանանաճիւղային հանդիպումին՝ Հալէպ, խումբը կը մրցի Բ. Դասի խումբերուն դէմ ու կը ստանայ ախոյեանական բաժակը։ Այս յաջողութիւնը բաւական էր մանանաճիւղին անդամներուն ու խումբին ներշնչելու ոգեւորութիւն՝ աւելին ձեռք բերելու, յառաջդիմելու։

ARAM webaram.com

Գասքէթ–Գօլի կից անդամներէն մաս մը կը հետեւի մարզական խաղերու։ Այս պատճառով իսկ պարտաւոր էին մաս կազմելու Լիբանանի Աթլէթիզմի Դաշնակցութեան որուն համար պետական վաւերացումը անհրաժեշտութիւն մըն էր։ Պետութեան մօտ որպէս պատասխանատու կը ներկայանայ Արամ Սուքիասեան որուն անունով, Ներքին և կրթական նախարարութիւնները կը վաւերացնեն մասնաճիւղը։ Մարզական խաղերուն կարգին կիրարկուած են նաեւ փինկ–փոնկ և հեծելանուորդութիւն։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի Ճիւնիի մասնաճիւղը հիմնուած օրէն իսկ, մասնաճիւղի ղեկավարութեան մտահոգութեան գլխաւոր կէտերէն մէկը եղած է սկաուտական հարցը։ Առաջին առիթով 10–15 գայլիկներով սկսուած չարժումը որոշ յաջողութիւն կ'արձանագրէ· կարող վարիչ առաջնորդի մը պակասը, մեծապէս կը վնասէ սկսուած գործին։ Ճիւնիի գայլիկներն ու սկաուտները իրենց մասնակցութիւնը բերած են Շրջ· վարչութեան կողմէն կազմակերպուած ամառնային տարեկան բանակումներուն՝ Տհուր Շուէբ, Այն-Սաֆա և այլուր։

Ցաւով կ'արձանագրենք մահերը մասնաճիւղին հիմնադիր անդամներէն Գէորգ Գազանճեանի և Արմէն Մատթէոսեանի։ Երկու խոստումնալից երիտասարդներ թէ իրենց անձին և թէ հանրային աշխատանքի համար։ Անոնց պակասը միշտ զգալի պիտի ըլլայ Ճիւնիի ազգային կեանքէն ներս։

ARAM webaram.com

5.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀԱՏԷԹԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հատէթի մասնաճիւղին հիմնադրութիւնը սերտօրէն կապուած է Հատէթի հայկական գաղութի կազմաւորման հետ։

Հատէթ, Պէյրութէն վեց հազարամէթր հարաւ, իր անունը հայկական շրջանակներու մէջ յայտնի կ'ըլլայ երբ ոդերացեալ գործարանատէր Մարտիրոս Դեզարարեան և եղբայրը Պարգեւ, հիմը կը դնեն, Հատէթի մէջ, հիւսուածեղէնի զոյգ գործարաններու։ Երբ այս զոյգ գործարանները իրենց դռները կը բանան, ամէն կողմէն, մասնաւորաբար Հալէպէն, բազմաթիւ արհեստաւոր և գործաւորներ իրենց ընտանիքներով կը հաստատուին Հատէթի մէջ։ Հատէթի մէջ նոր հաստատուող այս գաղութին առաջին մտահոգութիւնը կ'ըլլայ դպրոցի հարցը։ Այս չատ կենսական խնդրին առնչութեամբ, օր մը, Մարտիրոս Դեզարարեանի բնակարանը ժողովի կը կանչուին Գեղամ Գարակէօզեան, կարապետ Ճակոբեան, Անդրանիկ Արապեան և Գրիգոր Պապիկեան։ Ժողովին իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Պարգեւ Դեզարարեան։ Խորհրդակցութեան ընթացքին Մարտիրոս Դեզարարեան կը խոստանայ դպրոցին համար հարկ եղած հողը տրամադրել ձրի։ Պարգեւ Դեզարարեան կը խոստանայ չինանիւթը հայթայթել, իսկ այլ ծախսեր պիտի դոյանային հանգանակութեամբ։ Գաղութը, մէկ մարդու պէս, մեծ եռանդով գործի կը սկսի, դպրոցին հիմերը կը սկսին փորուիլ ու հանգանակութեան գործը յաջողութեան ճամբու մէջ կը դրուի, երբ, այդ օրերուն, դժբախտ արկածի մը հետեւանքով Մարտիրոս Դեզարարեան կը մահանայ իր ընտանիքով... կ'իջնէ սեւ վարագոյրը Հատէթի գաղութին վրայ։ Գործերը կը դադրին, արհեստաւորներ ու գործաւորներ իրենց ընտանիքներով կը մեկնին, հանրային կեանք, դպրոց և այլ ծրագիրներ երեսի վրայ կը մնան։

Հատէթի հայութեան գլխուն իջած այս հարուածը թէեւ սուղի կը նստի, ու վայրկեան մը յուսահատութեան կը մատնէ, և սակայն, մեկնողներէն ետք, մնացորդները կը վճռեն ամէն գնով, գոնէ մարզական կեանք յառաջացնել ու այդ միջոցով երիտասարդութիւնը մէկտեղ հաւաքել։ Ցարութիւն Իշխանեանի նախաձեռնութեամբ, շրջաբերականով մը ժողովի կը հրաւիրուի Հատէթի երիտասարդութիւնը կազմելու համար ֆութպոլի խումբ մը։ Ժողովը տեղի կունենայ Թադէոս Պաղտասարեանի բնակարանին մէջ։ Ժողովականները միաձայնութեամբ համամտութիւն կը յայտնեն շրջաբերականին բովանդակութեանը։ Խումբը կը կազմուի և կը մկրտուի ՀԱՄԱԶԱՍՊ անունով՝ ենթակայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութի մասնաճիւղին։

Այս թոլորը տակաւին իրենց սաղմնային վիճակին մէջ, Անդրանիկ Արապեան, իր քով կը հրաւիրէ քանի մը անձեր և կը թելադրէ որ հիմը

ARAM webaram.com

Հ. Մ.Ը.Մ. Հատէքի մասնաճիւղի Ֆուրպոլի առաջին կազմը 1949ին:

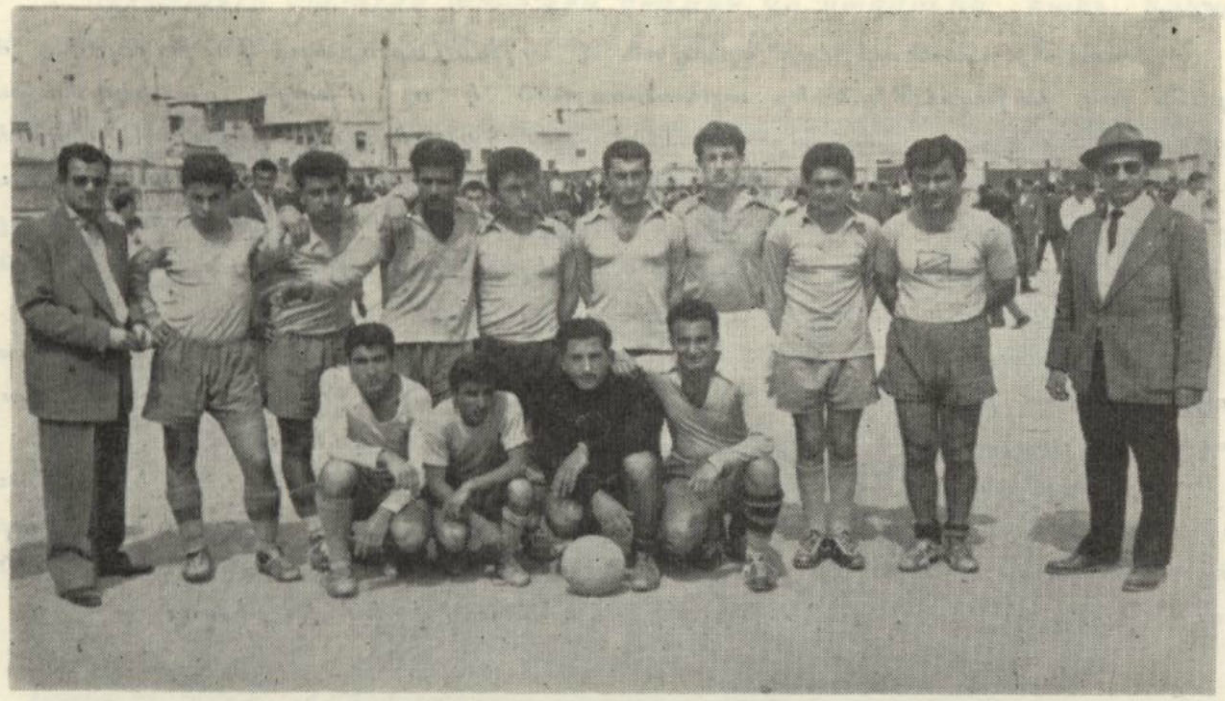

Հ.Մ.Ը.Մ. Հատէքի Ֆուրպոլի խումբը 1959ին:

ARAM webaram.com

դրաւի Հ·Մ·Ը·Մ·ի Հատէթի մասնաճիւղին և դիմում կը կատարուի Շրջ· վարչութեան վաւերացումի համար։ Այս անգամ ալ Ռուբէն Դեղաբարեանի ստորագրութեամբ չրջաբերական մը ժողովի կը հրաւիրէր բոլոր երիտասարդները Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղ մը հիմնելու նպատակով։ 1949 Փետրուար 10, 33 հոգի կը հաւաքուին Անդրանիկ Արապեանի բնակարանը։ Ռուբէն Դեղաբարեան, հաւաքոյթին նպատակը բացատրելէ ետք, և չնչաղէ ետք Հ·Մ·Ը·Մ·ի կարեւորութիւնը Հատէթի չրջանին համար, կ'առաջարկէ տեղւոյն վրայ գործադիր մարմին մը ընտրել որ հարկ եղածը կարգադրէ։ Այս գործադիր մարմինը կը նկատուի Հ·Մ·Ը·Մ· Հատէթի մասնաճիւղի անդրանիկ վարչութիւնը, որուն կ'անդամակցին՝ Ռուբէն Դեղաբարեան, կարապետ Յակոբեան, Կիւլպէնկ Հաճաքեան, Յակոբ Գասարճեան և Թադէոս Պաղտասարեան։ Վարչութիւնը, Շրջ· վարչութեան յղած դիմումնագրին զուգընթաց, կ'անցնի աշխատանքի։ Առաջին առիթով ակումբ մը կը վարձուի որուն տարեվարձքը կը վճարէ Պարգեւ Դեղաբարեան, իսկ Անդրանիկ Անլեան կը նուիրէ 30 ոսկի։

Շրջ· վարչութեան վաւերացման գիրը չ'ուշանար։ Հատէթ, որպէս մասնաճիւղ, իր կարելին կ'ընէ իր վրայ դրուած յոյսերը արդարացնելու։ Մեկնող ընտանիքներու տեղ նորեր կը հաստատուին։ Հատէթ այժմ դարձեր է հայկական մնայուն գաղութ մը։ Հ·Մ·Ը·Մ·ի ակումբը, անցնող տասը տարիներու ընթացքին, եղած է ժամադրավայրը բոլորին, հոն տեղի ունեցած են հանդէսներ և հարկ եղած պարագային եկեղեցական արարողութիւն ու երբ Լ· Օ· Խաչը կը փափաքի Հատէթի մէջ դպրոց մը բանալու, ակումբը կը տրամադրուի այդ չատ կարեւոր նպատակին համար։

Հատէթի մասնաճիւղը զբաղած է գլխաւորաբար ֆութպոլով, որ երբեմն լաւ յաջողութիւններ արձանագրած է ոչ միայն բարեկամական մրցումներուն այլ և Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն։ Անդամներուն յաճախակի տեղափոխութիւնը պատճառ եղած է որ չ'ունենայ մնայուն զօրաւոր խումբ մը։ Ժամանակի ընթացքին խումբին պատասխանատուութիւնը ստանձներ են Խաչիկ Միքայէլեան, Յարութիւն Իշխանեան, Գէորգ Պզտիկեան և կարպիս Համամճեան։

Ժամանակը եկած կը նկատուի որ Հ·Մ·Ը·Մ·ի Հատէթի մասնաճիւղը ֆութպոլի չրջանակէն դուրս գայ և կիրարկէ նաեւ մարզական այլ խաղեր ու յառաջացնէ գայլիկ ու սկաուտական կազմեր։

Հատէթի մասնաճիւղի վարչական աշխատանքներուն իրենց մասնակցութիւնը բերած են՝ Գեղամ Գարակէօզեան, Նշան Պապիկեան, կարապիս Իշխանեան, Սամօ Տաքէսեան, Խորէն Յակոբեան, Ժան Սահիանեան, Երուանդ Միքիքեան, կարօ Թիւթիւնճեան և Եփրեմ Զէքեան։

ARAM webaram.com

6.— Հ. Մ. Ը. Մ-Ի ԱՅՆՁԱՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Մանճագի պարպումէն ետք, Մուսա Լերան ժողովուրդը կը տեղաւորուի, Լիբանանի Պէքաայի դաշտին արեւելեան մէկ անկիւնը, Դամասկոս տանող խճուղիին վրայ։ Եթէ տեղաւորման առաջին տարիներուն դժուար կ'ըլլայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղ մը հիմնել, սակայն, շատ չանցած, 1940ին, 50 անդամներով և 36 սկաուտական կազմով կը հիմնուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Այնճարի մասնաճիւղը։ Պատերազմը, այս այնքան լաւ սկսուած գործը, կը դանդաղեցնէ։

Մասնաճիւղը 1948ին կը վերակազմուի 62 անդամներով, 45 սկաուտ և 35 գայլիկներով։ Սակայն նկատի ունենալով ժողովուրդին տնտեսական անձուկ վիճակը, և մանաւանդ սկաուտ մարզիչի մը պակասը, կարելի չըլլար սկաուտական կազմը պահել։ Ֆութպոլը եղած է և տակաւին կը մնայ գործունէութեան գլխաւոր դաշտը. խումբը 1951էն սկսեալ կը մասնակցի Միջ-մասնաճիւղային մրցումներուն։ Ֆութպոլի խումբը թէ բարեկամական և թէ Միջ-մասնաճիւղային մրցումներուն կ'արձանագրէ յաջողութիւններ. 1957ին կը տիրանայ Միջ-մասնաճիւղային մրցումներուն Գ. դասի ախոյեանութեան։

Մասնաճիւղը իր սեփական միջոցներով կ'ունենայ իր ակումբը և սեփական դաշտը 1957ին։

Սկաուտական կազմերը դարձեալ կը վերակազմուին 32 սկաուտ և 24 գայլիկներով։ Մեծ յոյս կը ներշնչեն որ այս անգամ, աւելի հաստատ քայլերով պիտի յառաջդիմեն։

Ֆութպոլի առաջին խումբին կողքին կը կազմուին նաեւ երկրորդական խումբերը որոնք միշտ փորձի մէջ են։

Այնճարի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ֆութպոլի խումբը 1957ին։

ARAM webaram.com

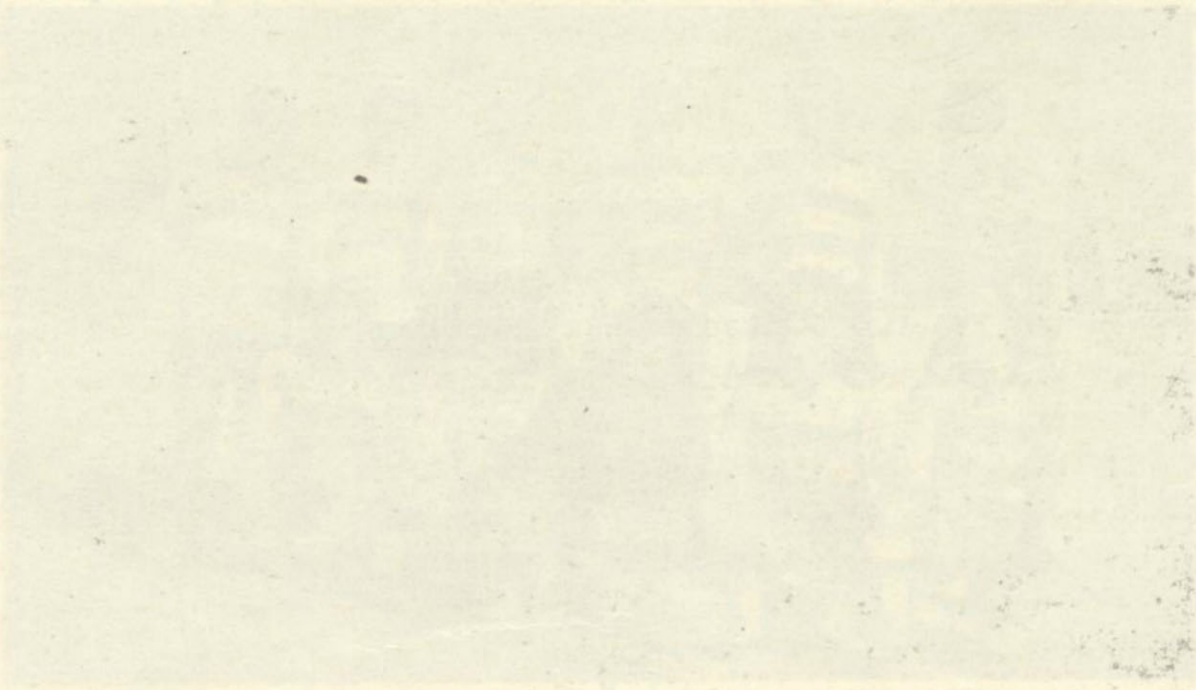

ARAM webaram.com

ՍՈՒՐԻԱ

ՀԱԼԷՊ

(ՇՐՋԱՆԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ)

Հալէպի Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղին կազմութիւնը սերտ կապ ունի, Օսմանեան Սահմանադրութեան օրերուն, Այնթափի մէջ հիմնուած ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հետ։ Ասոր համար ալ, պարտաւոր ենք, թռուցիկ ակնարկ մը նետել Այնթափի հայութեան ծոցին մէջ խմորուող մարզական շարժման վրայ։

Սահմանադրութեան վաղանցուկ ազատութեան այդ օրերուն, Թրքահայաստանի այլ գաւառներուն հետ նաև Այնթափի հայութիւնն ալ կ'ողջունէ ազգային զարթօնքի արշալոյսը, իր նորաստեղծ կազմակերպութիւններով որոնց կարգին բացառիկ տեղ մը վերապահուած էր Համազգաստ Մարզական Միութեան։ Ասկէ զատ, Այնթափի մէջ, ծնունդ առած էին ԱՐԱՐԱՏ և ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ մարզական միութիւնները։

Մարզական գետնի վրայ, այս միութիւններուն տարած աշխատանքէն զատ, 1910—1915, դպրոցներէն ներս կիրարկուած մարզական դաստիարակութիւնը մեծ դեր կատարած է երիտասարդութեան մարմնի և նկարագրի կերտման արբանեան դերին մէջ։ ԱՑՆԹԱՊԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԼԷՃԸ, երկրորդական զոյգ վարժարանները, կիլիկեան ճեմարանը մեծ կարեւորութեամբ հետապնդած են մարմնակրթանքը։

Այս բոլորին մէջ տիրապետող դերը կը մնար ՀԱՄԱԶԱՍՊ-ին, որ մինչև 1911—1915ի աղետաբեր թուականը մեծ գործունէութիւն կ'ունենայ չնորհիւ իր վայելած լայն ժողովրդականութեան։ ողբերգական այդ օրերուն հայկական այլ բնագաւառներուն հետ, կը քանդուի ու կը կործանուի նաև Այնթապը։

Կիլիկիոյ ազատագրումէն ետք ու մանաւանդ 1918ի զինադադարէն յետոյ, կիլիկեցի վերապրող հայութեան բեկորները կը վերադառնան իրենց հայրենի քնաւեր օճախները վերաշինելու։ Կիլիկեան այլ քաղաքներու կարգին, Այնթապ, վերականգնումի այդ օրերուն, իր ուժերը կը լարէ և ազգային այլ հաստատութիւններու կարգին, կեանքի կը կոչէ իր չատ սիրած մարզական միութիւնը՝ ՀԱՄԱԶԱՍՊը։

Խաւարի ու տառապանքի օրերէն ետք, հայ ժողովուրդը խանդավառ օրերու արշալոյս մըն է որ կը դիմաւորէ, կիլիկեան հողերու ազատագը-

ARAM webaram.com

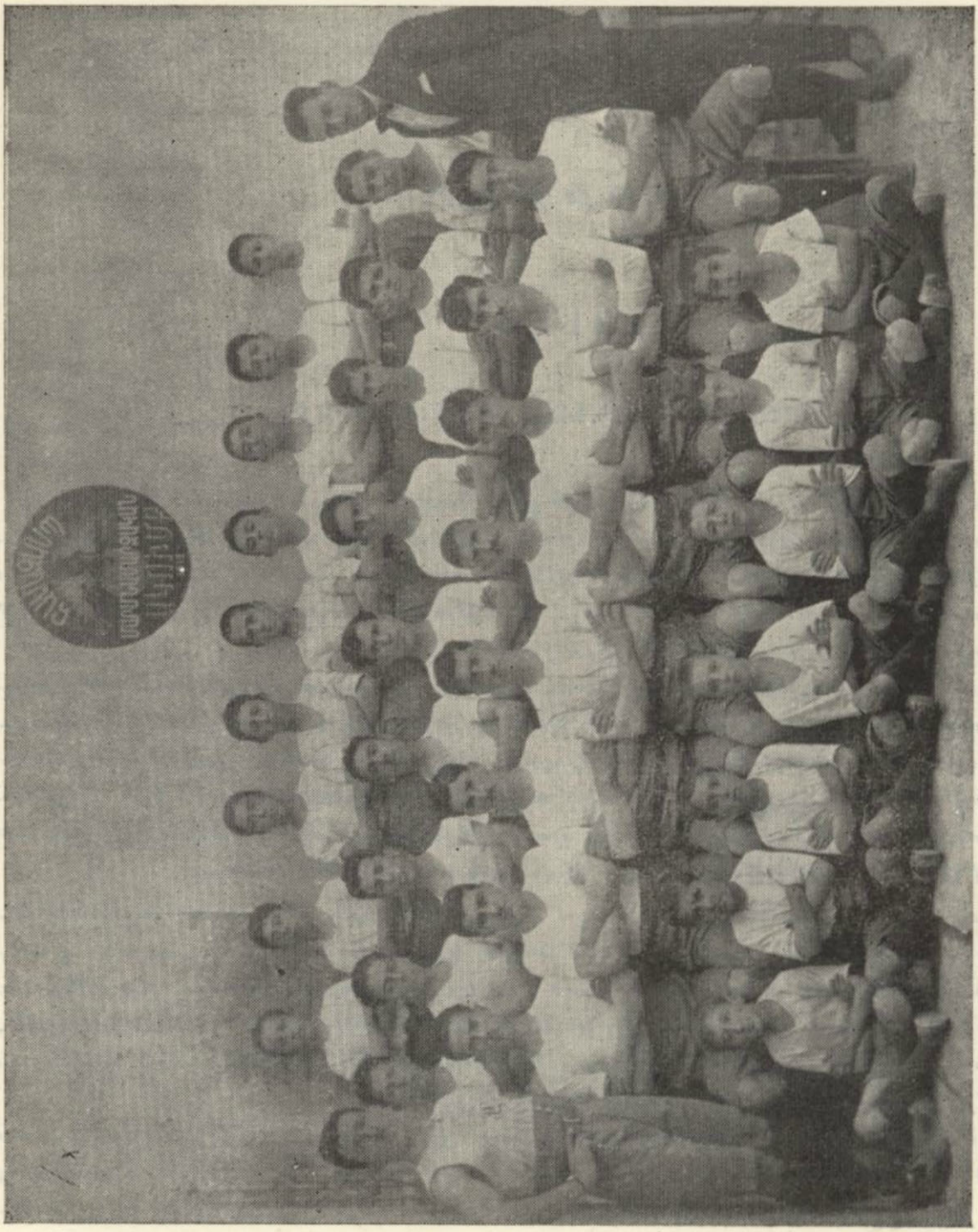

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Մարմնամարզական Ակումբի մարզիկները 1923ին:
Այս մարզիկները կազմեցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի կորիզը:

րում, Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծում և անկախութիւն, ասոնք պատճառներ էին որ երիտասարդական կազմակերպութիւններ՝ ամենուրեք, ու Այնթափի մէջ ալ, որոնց կարգին Համազասպ, օրըստօրէ ծաւալին ու իրենց գործունէութեան ծիրը լայնցնեն:

Հայ ժողովուրդը հազիւ տեղաւորուած, միութիւններ ու հաստատութիւններ հազիւ գործի սկսած, աւա՛ղ, ճակատագրի անգութ հարուածը կրկին կ'իջնէ հայութեան գլխուն: Համաշխարհային պատերազմէն պարտուած, քայքայուած ու բաժան բաժան եղած Թուրքիան, չնորհիւ քաղաքական չիլ հաշիւներու, երէկի իր թշնամիներու գործնական օժանդակութեամբ իսկ, կը վերականգնի: Թուրքերու վերականգնումով հայութեան

ARAM webaram.com

դիրքը կը վտանգուի։ Կրկին ահ ու սարսափի օրերը կը վերադառնան։ Հայութեան հորիզոնը կը մթագնի։ Տեղահանութեան ու ջարդի սարսափը ժողովուրդը կը մղէ տեղ տեղ ինքնապաշտպանութեան։ Ապատամբական ճիգերը որքան ալ հերոսական ու խիզախ պոռթկումներով առլի, սակայն, ի վերջոյ, գերազանց ուժերու ճնշումին տակ, անտէր ժողովուրդը կը պարտաւորուի վերջնականապէս լքել իր հայրենիքը և ապաստանիլ օտար երկիրներ։ Այնթապի հայութեան մեծամասնութիւնը կը տեղաւորուի Սիւրիա, մասնաւորաբար Հալէպ։

Հալէպ, Հայաստանի հարաւային սահմաններուն վրայ, հայկական ամենահին գաղութներէն մէկը եղած է։ Հին է այս գաղութին պատմութիւնը։ Համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին հոն կ'ապրէր փոքր թուով հայութիւն մը իր ազգային հաստատութիւններով։ Ան իր գործօն մասնակցութիւնը բերած է ազգային, մշակութային ու մարզական կեանքի մէջ։ Հալէպ, Օսմանեան Սահմանադրութեան, ունեցած է ԱՂԲԻՒՐ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ միութիւնը որ իր աշխատանքները տարած է մինչեւ 1915։

Հայութեան տարագրութեան սեւ օրերուն, հարաւի մէջ, Հալէպ կը հանդիսանայ գաղթականներու գլխաւոր կայաններէն մէկը։ Հալէպի հայ գաղութին դիմագիծը կը փոխուի։ Հոծ հայութիւն մը իր կայքը կը հաստատէ հոն, ու կիլիկիոյ արտագաղթէն ետք, Հալէպ կը հանդիսանայ հայկական ամենէն բազմաշատ քաղաքը։ Տակաւին պատերազմի անմիջական վերջաւորութեանը, Հալէպի մէջ, հիմը կը դրուի ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵՐԿՍԵՌ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, որ իր մշակութային գործունէութեան զուգընթաց, ֆութպոլի խումբ մը կը կազմէ։ Այս խումբը կարճ ժամանակի մը ընթացքին արդէն աչքի կ'իյնայ ու հրապարակ կ'իջնէ գրաւման բանակի խումբերուն դէմ մրցելու...

Այնթապի արտագաղթին, Համազասպ Մարմնամարզական Միութեան վարիչները, իրենց հետ կը բերեն միութեան արխիւներն ու գոյքերը։ 1922 Փետր. 18ին, Համազասպի վարիչները, գործի լծուելով, շրջաբերականով մը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրեն նախկին անդամները՝ Հայ Երիտասարդաց Ակումբին մէջ։ Միութիւնը կը վերակազմուի, առժամեայ մարմին մը կ'ընտրուի որ ընթացիկ կազմակերպչական գործերը վարէ մինչեւ նոր ընդհ. անդամական ժողով։

Լայն գործունէութեան համար անհրաժեշտ էին ակումբ և մարզավայր։ Միութեան վարիչներն ու անդամները, պարտաւոր էին առանձինն դիմակալելու դժուարութիւնները. նուազ հետաքրքրութիւն և քաջալերութիւն ցոյց կուտար ժողովուրդը։ Աւելին. այդ օրերուն, մարմնակրթանքն ու անոր հետեւողները արհամարհանքով կը դիտուէին նոյնիսկ մեր մտաւորականութեան կողմէն։ Հակառակ այս դժուարութիւններուն, Համազասպ Միութիւնը կրցած է արմատաւորել, իր շուրջը խմբել երիտասարդութիւնը և ուսանողութիւնը և 1922—1925ի վերջերը, Հալէպի մարզական կեանքի մէջ մեծ դեր կը կատարէ։ Հանգուցեալ Տօքթ. Ա. Ալթունեան, առ ի քաջալերութիւն, հողամաս մը կը տրամադրէ որպէս մարզարան գործածուելու. հոս կը համախմբուին նաեւ աթլէթիք խաղերով հետաքրքրուող մարզիկները։ Համազասպ կրցած է յառաջացնել լուսագոյն

ARAM webaram.com

ֆութպոլիստներէ կազմուած խումբ մը որ ի վիճակի եղած է, իր ժամանակի, օտար թէ տեղական խումբերուն հետ ճակատելու, յաճախ յաղթանակներ արձանագրելով։ Կ'արժէ յիշատակել այդ խումբին մաս կազմող ֆութպոլիստներու անուններուը որոնք նոյն ատեն դիկավարները եղած են միութեան, — Բիւզանդ Արեւեան, Կ. Ա.քքելեան, Յովհ. Դուրեան, Սահակ Խաչատուրեան, Տէօվլէթ Քեպապճեան, Ատուր Պօնուեան, Տիգրան Աղճայեան, Լուսեր Մասպանճեան, կարապետ Փոլատեան, Յրք. Սահակեան, Գեղամ Ագկիւլեան, Լեւոն Յարութիւնեան, Երուանդ Պապիկեան։ Միութիւնը կը պատրաստէ նաեւ մարզիկներ որոնք թէ Ագապայի Հայկ. որբանոցի մարզարանին և թէ այլուր կազմակերպուած ոլիմպիական խաղերուն մեծ յաջողութիւններ արձանագրած են. ասոնց չորքին լաւագոյնները եղած են՝ Յակոբ Զաղլաեան, Արսէն Փողոհարեան, Տիգրան Նաճարեան, Սուրէն Պայընտըրեան։ Միութիւնը մշակած է նաեւ պար Ցիխի և պար փարալելի քաժիններըը. ասոնց մէջ աչքի ինկած են Գրիգոր Թընկըրեան, Տիգրան Նաճարեան, Արսէն Փողոհարեան։

1924ին Պէյրութի մէջ հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սիւրիոյ և Լիբանանի առաջին մասնաճիւղին։ Նորակազմ մասնաճիւղը հազիւ ինքզինք ամրապնդած, Հալէպի մէջ եւս մասնաճիւղ մը հիմնելու նպատակով, 23 Հոկտ. 1925 թուակիր նամակով, կը գրէ Տօքթօր Ատուր Գապագեանին։ Տօքթ. Գապագեան, անհատական չրջաբերականով կոչ կ'ուղղէ ու խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ Հալէպի մէջ գոյութիւն ունեցող մարզական միութիւններուն և ֆութպոլի խումբերուն ներկայացուցիչները, հիմը դնելու, Հալէպի մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղի մը։ Այս հրաւէրին դրական պատասխան կուտան ու իրենց ներկայացուցիչներով, Տօքթ. Գապագեանի բնակարանին մէջ ներկայ կ'ըլլան՝ Համազասպ, Ուսումնասիրաց, Կայծակ և Տալորիկ մարզական միութիւնները։ Արարատ կը բացակայի։ Տօքթ. Գապագեան ներկաներուն կը բացատրէ ու կը չեչտէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կարեւորութիւնն ու անոր վերապահուած դերը գաղութներուն, մանաւանդ Հալէպի նման հայաշատ կեդրոնի մը մէջ։ Ան սրտագին կոչ կ'ուղղէ ներկայ եղող միութիւններու ներկայացուցիչներուն որ միանան, միաձուլուին և հիմը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղին։

Միութիւններու ներկայացուցիչները, սկզբունքով համաձայն ըլլալով հանդերձ եղած առաջարկին, նախքան որեւէ գործնական քայլի, կ'առաջարկեն ժամանակ տալ իրենց խորհրդակցելու իրենց պատկանած միութիւններու վարչութիւններուն և դիկավարներուն հետ և վերջնական որոշման մը գալու տրամադրութեամբ, կը ժամադրուին 1 Նոյեմբեր 1925ին հաւաքուիլ, նոյն ժողովատեղին։ Որոշուած թուականին ներկայ կ'ըլլան Համազասպ, կայծակ, Տալորիկ միութիւններու ներկայացուցիչները։ Առանց որեւէ բացատրութեան այս նիստէն կը բացակայի Ուսումնասիրացի ներկայացուցիչը։

Երեք միութիւններու ներկայացուցիչները, լիազօրուած՝ իրենց վարչութիւններու կողմէն, այս ժողովին լուծուած կը յայտարարեն իրենց միութիւնները և հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի Մասնաճիւղին։

Այս ժողովին մէջ իսկ կը կազմուի երեք հոգինոց առաջամեայ մար-

ARAM webaram.com

մին մը վարելու համար ընթացիկ գործերը,— յարաբերութեան մէջ մտնելու Պէյրութի մասնաճիւղի վարչութեան հետ, առանձնաբար հինգ օրէն գումարելու ընդհ. անդամական ժողով ուր պարզելէ ետք Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ծրագիր—կանոնագիրը, ընտրելու գործադիր մարմինը՝ վարչութիւնը։

Առժամեայ մարմինը ապագայի գեղեցիկ հեռանկարով գօտեպնդուած՝ գործի կը սկսի։ Գործի կը սկսի առանց նիւթական ապահովութեան. երեք միութիւններու միացեալ գանձը կը հաշուէ երկու մեծիս արծաթ դրամ։ Ասոր դէմ կար սակայն ոգեկան դրամագլուխը — սէր և հաւատք գործին հանդէպ, գոհաբերութեան պատրաստ երիտասարդութիւն մը, գործը յաջողութեամբ պսակելու վճռականութեամբ լեցուած։

17 Նոյեմբեր 1925ին, որոշեալ թուականին, կը գումարուի ընդհանուր անդամական ժողով ներկայութեամբ 48 հոգիներու, որոնք, լսելէ ետք առժամեայ մարմնին զեկուցումն ու Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ծրագիր—կանոնագիրը, բոլորն ալ առանց բացառութեան անդամ կ'արձանագրուին, ուխտելով իրենց լաւագոյն ճիգերով չարունակել ու տարածել միութեան գաղափարականութիւնը։

Ընդհանուր անդամական ժողովը, կ'ընտրէ ետքը հոգիէ քաղկացած վարչութիւն մը որուն մաս կը կազմեն՝ Տիգրան Աղճայեան, Լեւոն Աբգարեան, Մխիթար Կարապետեան, Լուսեր Մասպանաճեան, Սահակ Խաչատուրեան, Լեւոն Պապիկեան և Շաւարշ Պէքեարեան։

Առաջին առիթով իսկ, նկատի առնելով միութեան նիւթական անձուկ վիճակը, ինքնաբուխ հանգանակութիւն մը կը կատարուի տեղւոյն վրայ, որմէ գոյացած կոկիկ գումարը կը տրամադրուի ներընտիր վարչութեան։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի դրօշին ներքեւ սկսուած մարզական չարժումը մեծ արձագանգ կը գտնէ պատանի և երիտասարդական խաւերուն մէջ։ կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ անդամներուն թիւը մեծ համեմատութիւններ կը ստանայ։ Միութեան վարիչներուն համար անդամներուն թուին ծաւալումը որքան ուրախալի էր, նոյնքան մտահոգութեան դուռ կը բանար, որովհետեւ, օրըստօրէ, կը չեչտուէր ակումբի, մարզարանի և ֆութպոլի դաշտի անհրաժեշտութիւնը։

1925ին յանդուգն և պատասխանատու գործ էր ակումբի, դաշտի և մարզարանի մասին մտածելն իսկ. բայց հակառակ ասոր, կը գտնուին տասընեակ մը երիտասարդներ որոնք վճռականութեամբ յանձն կ'առնեն ամէն տեսակի զրկանք ու դժուարութիւն, սկսուած գործը տեղ մը հասցնելու։ Քանի մը տարի, քարոտ ու խոպան դաշտերու վրայ, կարկանուած գընդակներով խաղալէ, ժողովներն ու հաւաքոյթները տուներու, դպրոցներու և բացօթեայ վայրերու մէջ ընելէ ետք, վերջապէս 1928ին միութիւնը կը յաջողի ձեռք ձգել Նահրի մէջ պարտէզ—արտ մը վարձել և որպէս ակումբ տեղաւորուիլ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Ուխտին պատկան Հոգեւոր ականերէն մէկուն մէջ։

Հալէպի մարզական կեանքին մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ը կը հանդիսանայ առաջինը ֆութպոլի, պասքէթպոլի և թենիսի դաշտերուն հիմը դնողը։ Ֆութպոլի դաշտի յարդարման, պայն փշաթելերով շրջապատելու ծանր

ARAM webaram.com

գործը, ամբողջութեամբ, անդամները սիրայօժար կը կատարեն, իրենց առօրեայ ֆիզիքական ծանր աշխատանքներէ ետք. գործ՝ զոր կը կատարեն մանաւանդ լուսնակ գիշերներուն, մինչեւ կէս գիշեր։ Հոս կ՚արժէ յիշատակել այն անզուգական Հ.Մ.Ը.Մ.ականները որոնք ամիսներով, տուն ու տեղ ձգած, երբեմն ալ անձնական գործ, ճակտի քրտինք թափելով, իրականացուցեր են հերքիւլեան աշխատանք պահանջող սկսուած գործը։ Գործ՝ որուն արդիւնքը այսօր կը վայելեն իրենց զաւակներն ու թոռները։ Տանք անունները.— Միսաք, Կարապետ եւ Յարէթ Բարսեղեան եղբայրներ, Անդրանիկ, Մկրտիչ եւ Աւետիս Գափլանեան եղբայրներ, Կարապետ եւ Գէորգ Թորոսեաններ, Վռամ Ոսկեան, Անդրանիկ Աթթարեան, Անդրանիկ Աւլանեան, Կարապետ Սաաթճեան, Մանուէլ Գաթըրճեան, Ազատ Շուկայեան, Լեւոն Յարութիւնեան, Արմէն Աբգարեան, Նշան Թիւյսիւզեան, Օննիկ Մելիքսէթեան, Գառնիկ Ազիրեան, Փանոս Խաչգըզեան, Միսիրեան եղբայրներ, Բիւզանդ Արեւեան, Սահակ Խաչատուրեան, Յովհաննէս Դուրեան, Անդրանիկ եւ Գրիգոր Թընկըրեաններ, Սուրէն Գալէնտէր, Գեղամ Ագկիւլեան ու հարիւրաւոր մեծ ու փոքր անդամներ որոնք Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղին հիմնադրութեան առաջին օրերէն մինչեւ վերջ, իրենց ուժը ի սպաս դրած են մասնաճիւղին բարգաւաճման։

Հոս պարտք կը զգանք յիշելու Բերիոյ Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Ս. Արք. Սիւրմէեանի անունը որ իր բարոյական եւ նիւթական աջակցութեամբ թեւ ու թիկունք կանգնած է Հ.Մ.Ը.Մ.ին, հիմնադրութենէն մինչեւ իր մեկնումը Հալէպէն։ Արտաւազդ Սրբազանի մեկնումէն վերջ, զինք փոխարինող Գերշ. Տ. Զարեհ Ս. Եպիս. Փայասլեան — այժմ արժանընտիր Գահակալ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ պատմական Աթոռին —, նոյնքան եւ աւելի օգտակար եղած է Միութեան։ Ան որպէս պատուակալ նախագահ Հ.Մ.Ը.Մ.ի, հոգիով կը փարի անոր։ Միութեան բոլոր ձեռնարկներուն կը նախագահէ եւ տարեդարձներուն կը բանախօսէ ու սկաուտական երդման արարողութիւններուն ներկայ գտնըւելով կ՚օրհնէ. տասնեակ տարիներով Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջ-մասնաճիւղային մրցումները կը հովանաւորէ ու իր ներկայութեամբ կը քաջալերէ մարզիկներն ու բազմահազար հանդիսական ժողովուրդը։

Վերջին երեսուն երեք տարիներուն, մօտ երեսուն վարչութիւններ յաջորդած են իրարու եւ վարած՝ Հալէպի մասնաճիւղի լայնածաւալ աշխատանքները։ Դժբախտաբար հնարաւորութիւն չունինք յիշատակելու բոլոր վարչականներու, յանձնախումբերու եւ խորհուրդներու անդամներուն անունները. պիտի բաւականանանք յիշատակելով ատենապետներուն անունները, որոնք, յաճախ, քանի մը շրջաններ յաջորդաբար, վարած են ատենապետութեան պատասխանատու գործը, — Լեւոն Մասպանաճեան, Սուրէն Գալէնտէր, Տոքթ. Ատուր Գապագեան, Խաչիկ Եաւէրեան, Գառնիկ Ազիրեան, Միսաք Պժեան, Տոքթ. Յակոբ Գասապեան, Կարապետ Աղճայեան, Վահէ Զոգգարեան, Նշան Թիւյսիւզեան եւ Տոքթ. Ալպեռ Տայեան:

Այժմ կ՚անցնինք պատկերացնելու Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի գործունէութեան այլազան մարզերը։

ARAM webaram.com

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի կազմութեան առաջին օրերուն ինք, սկաուտական շարժման բերելիք փրկարար դերը նկատի առնելով, միութեան վարիչները, զարկ տուին այդ շարժումին։ Վարչութիւնը, իր անդամներէն սկաուտ խմբապետ Լեւոն Աբգարեանի գլխաւորութեամբ, կը կազմէ սկաուտական 30 հոգինոց խումբ մը, որ, փոխ-խմբապետներ եղեկիէլ Մինասեանի ու վաղամեռիկ Բաբգէն Վահրամեանի հակողութեան տակ դաստիարակուելով, կը դառնայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ապագայ սկաուտական աքանչելի կազմին կորիզը։

Շնորհիւ սկաուտական կազմակերպութեան անցնող 33 տարիներու աշխատանքին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղը, ներուննդ մ'ամբողջ, նուազագոյն 5—6 հազարի հասնող հայ պատանիներու բանակ մը կը դաստիարակէ։ Այս պատանիները, տոգորուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի գաղափարականով ու պարտաճանաչութեան գիտակցութեամբ, իրենց կեանքի պայքարը լաւագոյն կերպով կը մղեն ու անոնցմէ շատեր ցրուելով աշխարհի չորս ծագերուն, իրենց հետ կը տանին Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը ու կը հիմնեն նոր մասնաճիւղեր, կը կազմակերպեն սկաուտական նոր խումբեր, կը ներմուծեն մարզական ու ազգային ոգի նոր սերուններին մէջ։

Սկաուտական շարժման հիմնաւորումի սկզբնական շրջանին իսկ, կազմուած է սկաուտական Խորհուրդ՝ վարելու համար իրեն վստահուած պատասխանատու գործը — հինգէն վեց հարիւր սկաուտներու վարչական, դաստիարակչական, մարզական, առողջապահական, կազմակերպչական —

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի սկաուտական Բ. բանակումը Պիթիաս (Ճեպել-Մուսա) 1929-ին։

ARAM webaram.com

աշխատանքներ՝ անոնք փրկարար դեր կը կատարեն միութեան շարքերէն ներս շնորհիւ անձնուէր ու գիտակից երիտասարդ ղեկավարներու — խըմբապետներ, քանեակներով փոխ խմբապետներ, յիսունէ աւելի վարիչ առաջնորդներ, նոյնքան և աւելի թուով առաջնորդներ ու փոխ առաջնորդներ որոնց, դժբախտաբար, ամբողջական անուանացանկը ներկայացընելը այս էջերուն վրայ դժուար է։ Այս պարագային ալ պիտի գոհանանք թուել միայն պատասխանատու ընդհ. խմբապետներու անունները — Լեւոն Աբգարեան, Նշան Թիւյսիւզեան, Լեւոն Պապլուզեան, Արսէն Դանիէլեան և Սուրէն Նազարեան։

Երեսուն և երեք տարիներու ընթացքին, ամէն տարի, անխափան, սկաուտական բանակումները տեղի ունեցած են։ Այս բանակումներուն մասնակցած են նուազագոյն 1500 սկաուտներ։ Բացի մեծ ու շաբաթներ տեւող այս բանակումներէն, սկաուտները խմբական ու հաւաքական արշաւներ ու կարճ պտոյտներ կը կատարեն ամէն շաբաթ։ Սկաուտական դաստիարակչական գործը մեծ խնամքով կը հետապնդուի, անոնց ջամբելով տիպար քաղաքացիներ ըլլալու գիտակցութիւնն ու հաւատացեալ Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ ըլլալու արժանիքը։

Սկաուտները իրենց ամբողջական մասնակցութիւնը բերած են միութեան նիւթական թէ բարոյական բոլոր ձեռնարկներուն։ Անոնք յիշատակութեան արժանի նուիրումով հսկած են Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդիսութիւններուն — տօնակատարութիւն, երդման արարողութիւն, մարզական ցուցադրութիւն ելն.։ Սկաուտներուն մասնակցութիւնը, իրենց լրիւ խում-

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական բանակում՝ Քեսապի մէջ, 1933-ին։

Նկարին մէջ կ'երեւին՝ Յակոբ Սիմոնի, Լեւոն Աբգարեան, Քէսապի Տային, Նշան Թիւյսիւզեան եւ Ինճէճիզեան։

Հ.Մ Ը.Մ.ի Հալէպի սկաուտական կազմը 1932-ին.
կեդրոնը՝ խմբապետ Նշան Թիւյսիւզեան:

բերով, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջ-մասնաճիւղային մրցումներուն և պետական տոնդանքներուն, իրենց նուագախումբով, ընդհանուր խանդավառութիւն առեղծած է միշտ։ Այս նուագախումբը, զեկավարութեամբ Յակոբ Քէշիշեանի, իր փայլուն ու պատուաբեր գոյութիւնը կը պարտի որքան իր անձնուէր զեկավարին նոյնքան վարչութեան նիւթական լայն աջակցութեան ու սկաուտ խմբապետ Յովհաննէս Խաչատուրեանի նուիրումին։

Ամէն տարի, և այս սկաուտական խումբերուն կազմութեան օրերէն սկսեալ, Ս. Մնունդի օրը, կճղակ ցուրտին ու բուքին, սկաուտները, հայ ժողովուրդին Նոր Տարին ու Ս. Մնունդը կը շնորհաւորեն՝ տունէ տուն տանելով Ս. Մնունդի խորհուրդը պատկերացնող ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի իմաստը բացատրող էարբերը։ Անոնք հոգեկան հաճոյքի հետ, կ'ապահովեն նաեւ կոկիկ գումար մը օգտագործուելու միութեան կարիքներուն։

Միութեան լաւագոյն ֆութպոլիստներն ու մարզիկները սկաուտական շարքերուն մէջ թրծուած են, այսպէս, Արմէն Աբգարեան, Արսէն և Վազգէն Տէր Ղուկասեաններ, Մանուկ Յովհաննէսեան, Մանուէլ Գաբրիելեան, Համազասպ Արզումանեան, Աբրահամ Աբգնեան, Յակոբ Աֆարեան, Յովհաննէս Խաչատուրեան, Երուանդ Տէմիրճեան, Գափլանեան եղբայրներ և ուրիշներ։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական կազմը 1933-ին.
կեդրոնը՝ Շրջանային խմբապետ Սիմոն Թերճանեան:

Հ.Մ.Ը.Մ.ականները, մասնաւորաբար սկաուտները, չնորհիւ իրենց ջամբուած դաստիարակութեան, եղած են ու են օրինակելի քաղաքացիներն ու զինուորները հայրենիքին ու բանակին։ Բանակի սպաները պատուով արտայայտուած են Հ.Մ.Ը.Մ.ական չարքերէն զինուորական ծառայութեան կանչուածներու կարգապահութեան, ձեռնհասութեան և մարզանքի մէջ ցոյց տուած իրենց ուշիմութեան մասին։

Կարժէ յիշատակել նաեւ ներգաղթի օրերուն, միութեան հանդէպ սկաուտներու ցոյց տուած հաւատարմութիւնն ու զոհողութեան մեծ ոգին։ Անոնք մինչեւ վերջ պատնէշի վրայ մնացին, պահելու ու պահպանելու համար իրենց սիրելի միութեան պատիւն ու մխանականութիւնը։ Անոնք որոնք «պարտադրեալ» հրաժարականներով Հայաստան մեկնեցան, Հ.Մ.Ը.Մ.էն բաժնուեցան արցունքոտ աչքերով։ Վստահ ենք որ հոն եւս, Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ, որպէս սիպար քաղաքացիներ իրենց վարկը կը պահեն ու պարտքը կը կատարեն հայրենիքի հանդէպ։

ARAM webaram.com

Ա.Մ.Ը.Մ Հալէպի սկաուտ առաքելաւարժներու կազմը 1942-ին
կեդրոնը նստած՝ խմբապետ Լեւոն Պապլուզեան:

Սկաուտական խորհուրդը
Նստած ձախէն աջ՝ Գ. Խաչատուրեան, Ց. Տէրվիշեան, Յ. Խաչատուրեան (Ատենապետ) եւ Ս. Նազարեան (Ընդհանուր խմբապետ):
Ոտքի ձախէն աջ՝ Խ. Նազարեան, Ն. Սիմոնեան, Ա. Աւրճեան, Ս. Փիլոյեան եւ Տ. Սաճճեան:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. ՀԱԼԷՊԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ԿԱԶՄԸ

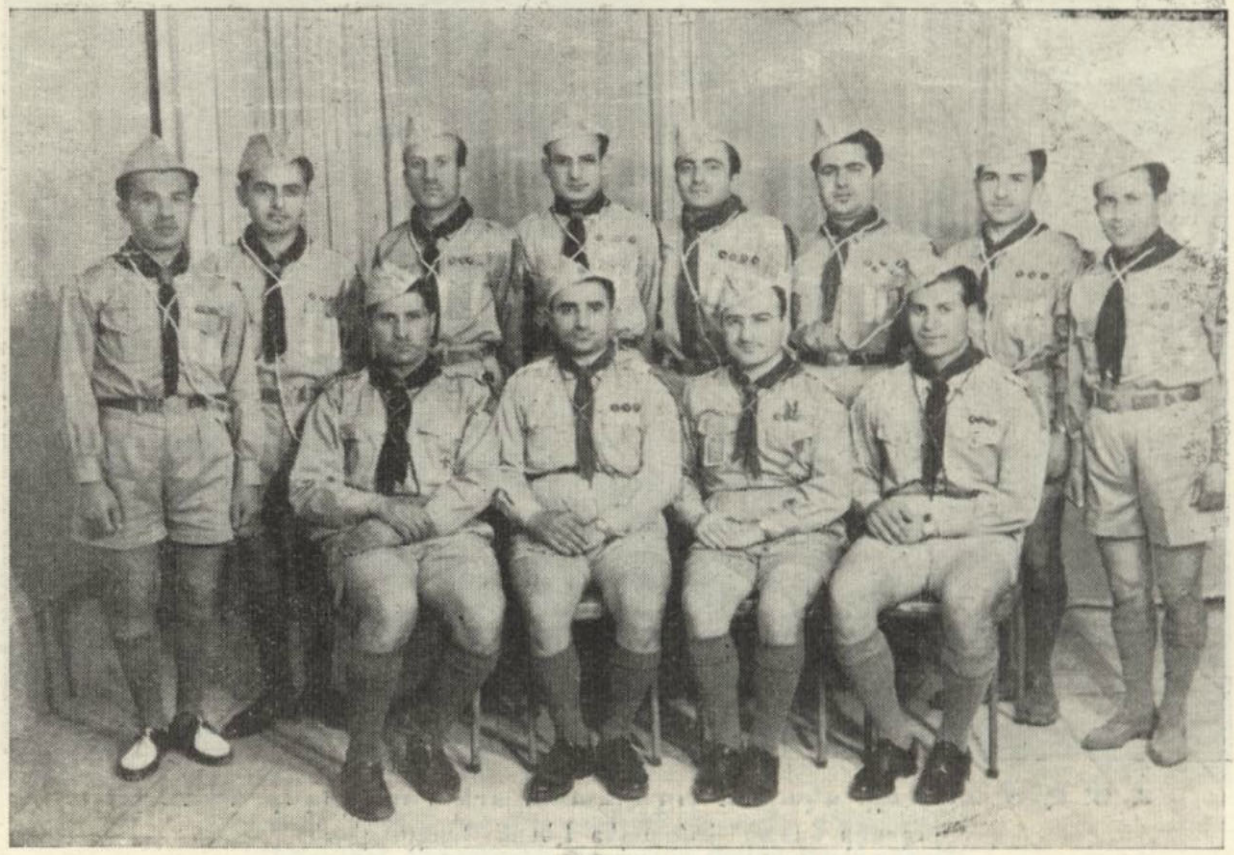

Խմբապետական կազմ

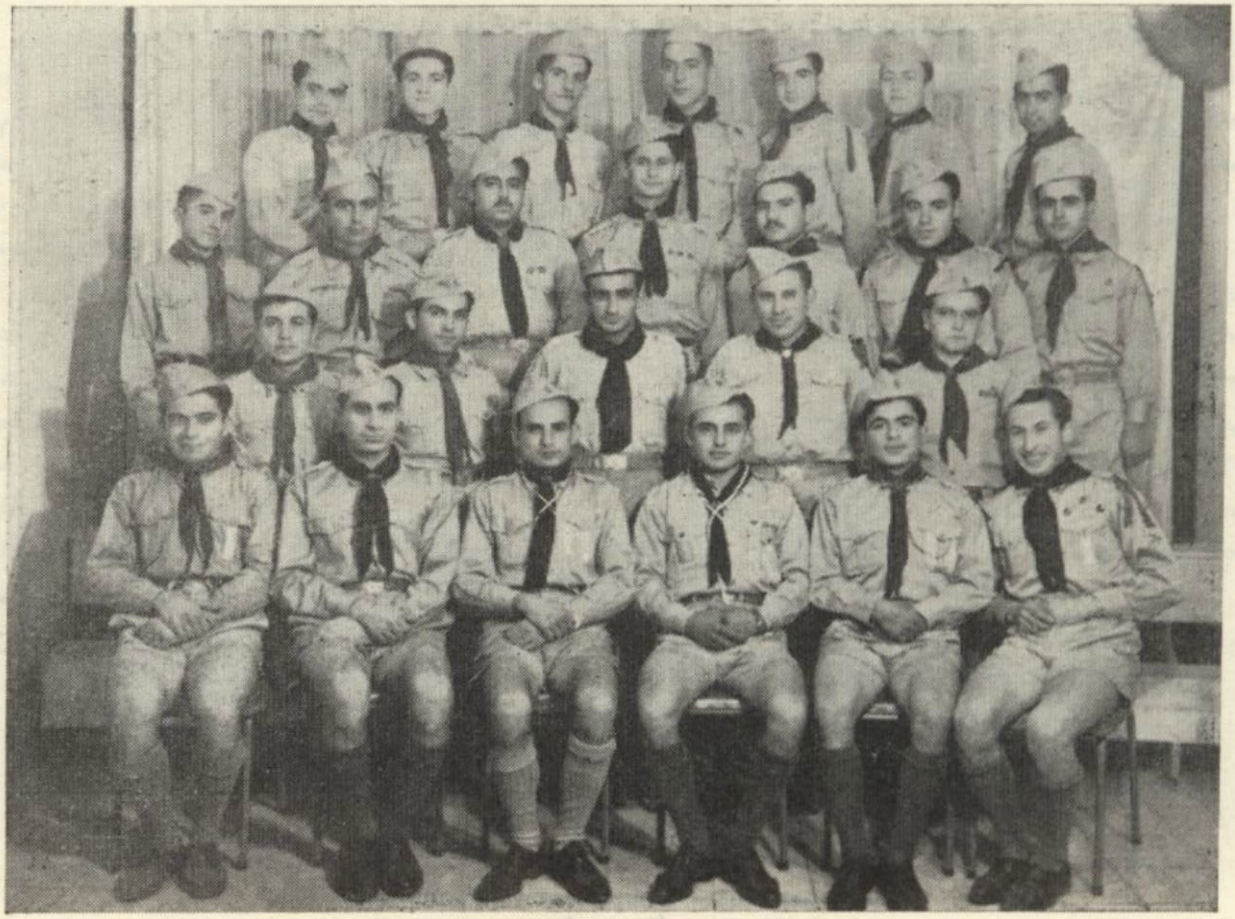

Ա. խումբ (ԵՐԷՑՆԵՐ)

ARAM webaram.com

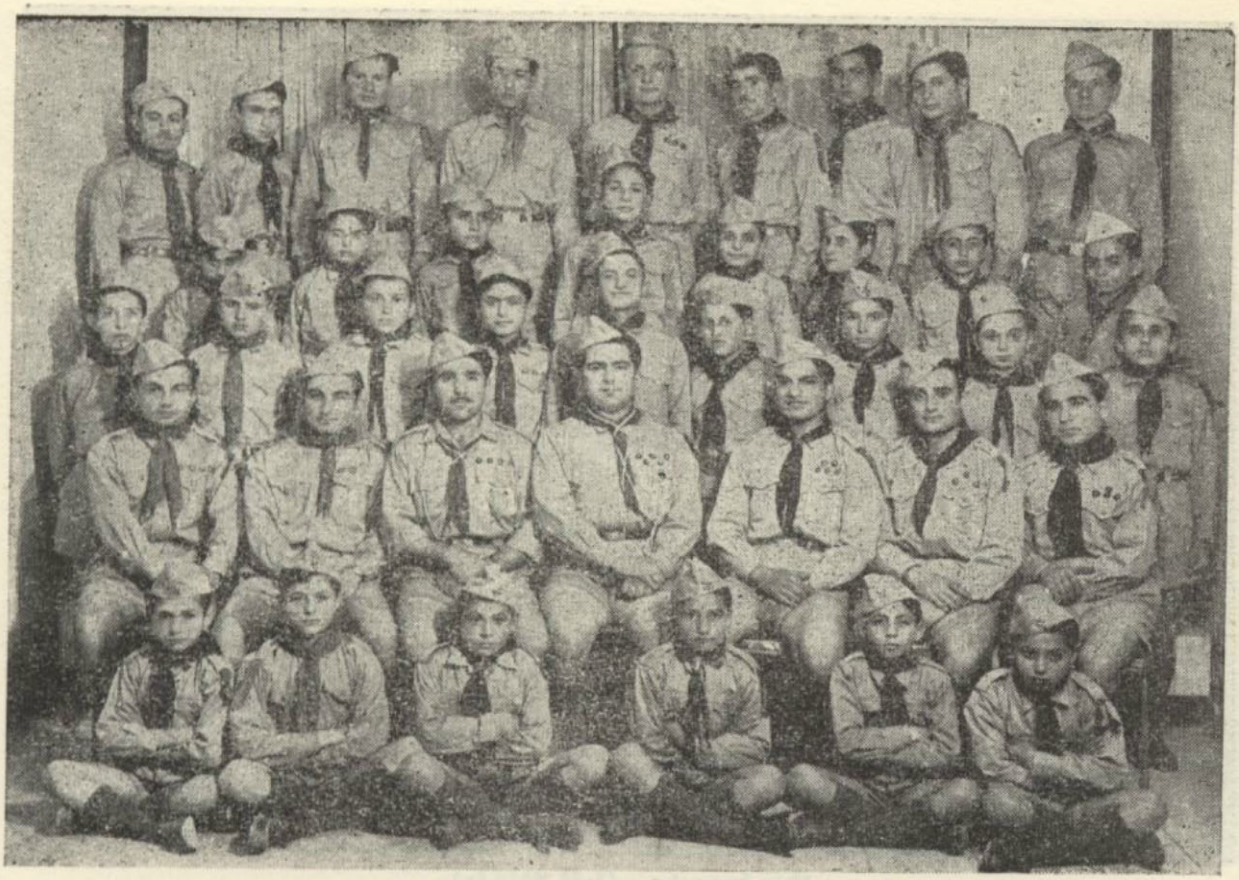

Ա. խումբ (ԱՒԻՒԽ)

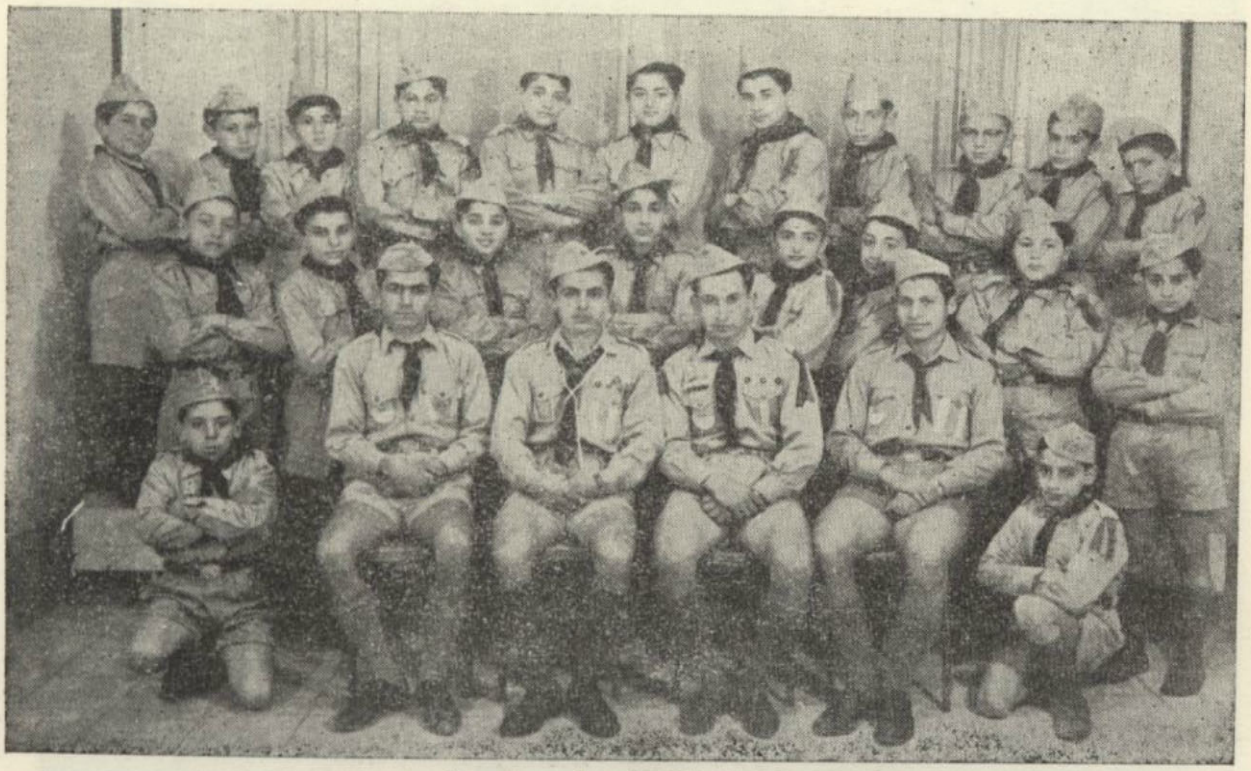

Գ. խումբ (ԱՐՇԻՒ)

ARAM webaram.com

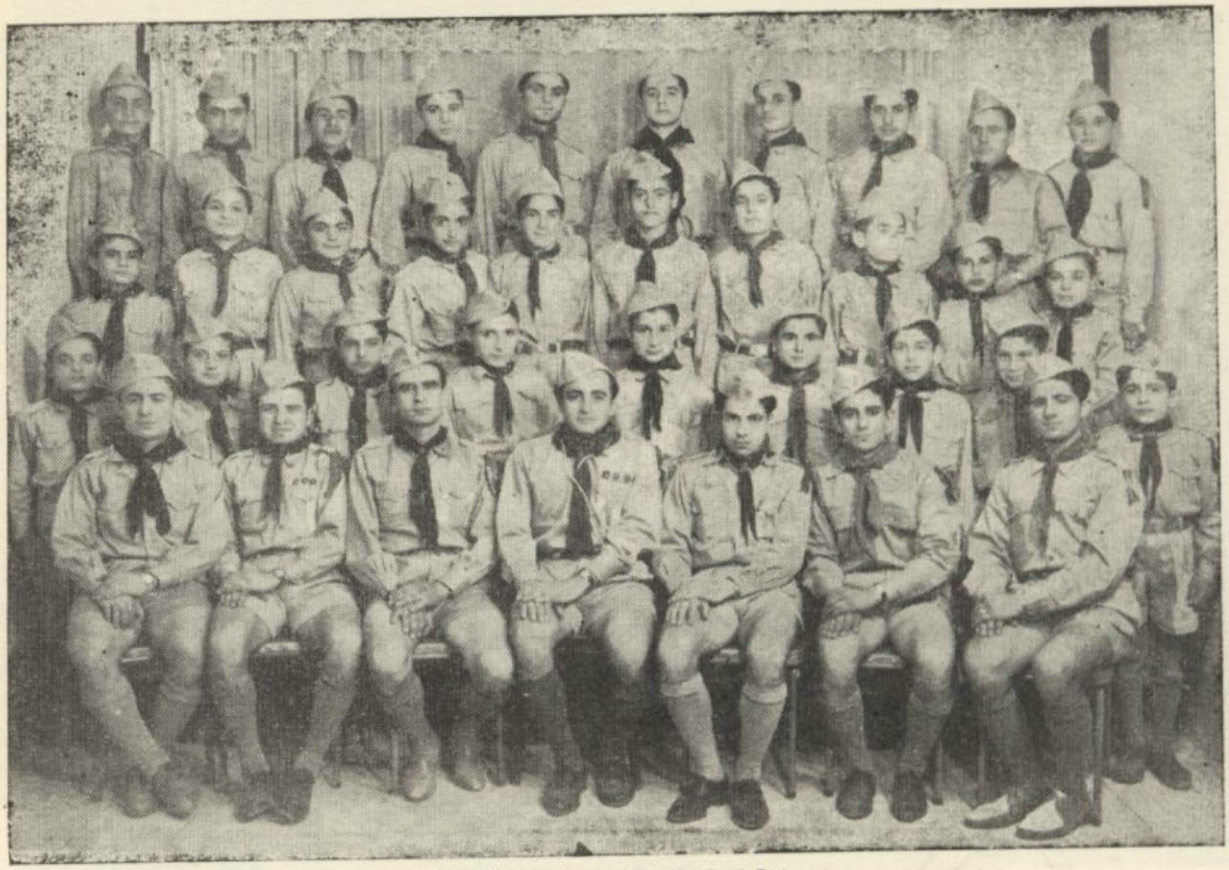

Գ. խումբ (ԱՆԴԱՄ)

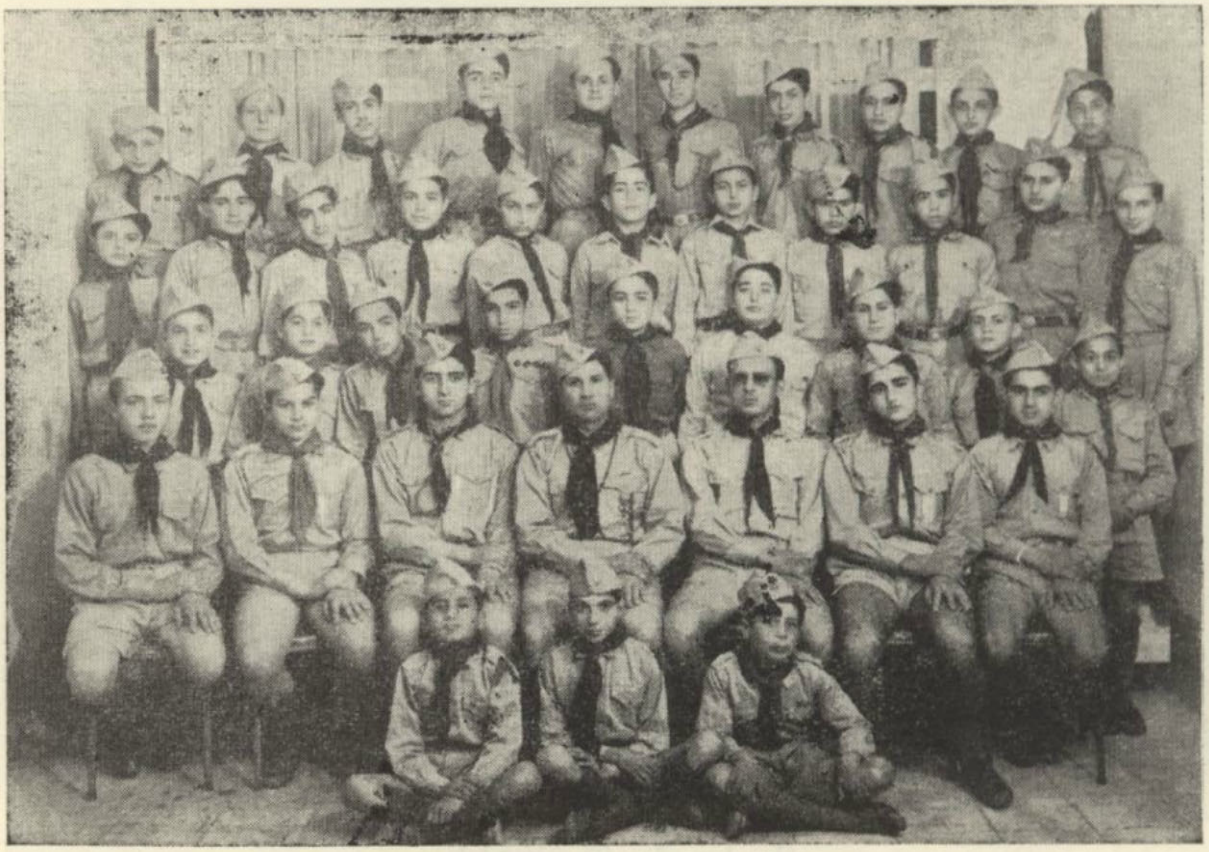

Դ. խումբ (ՆԱՊԱՍՏԱԿ)

ARAM webaram.com

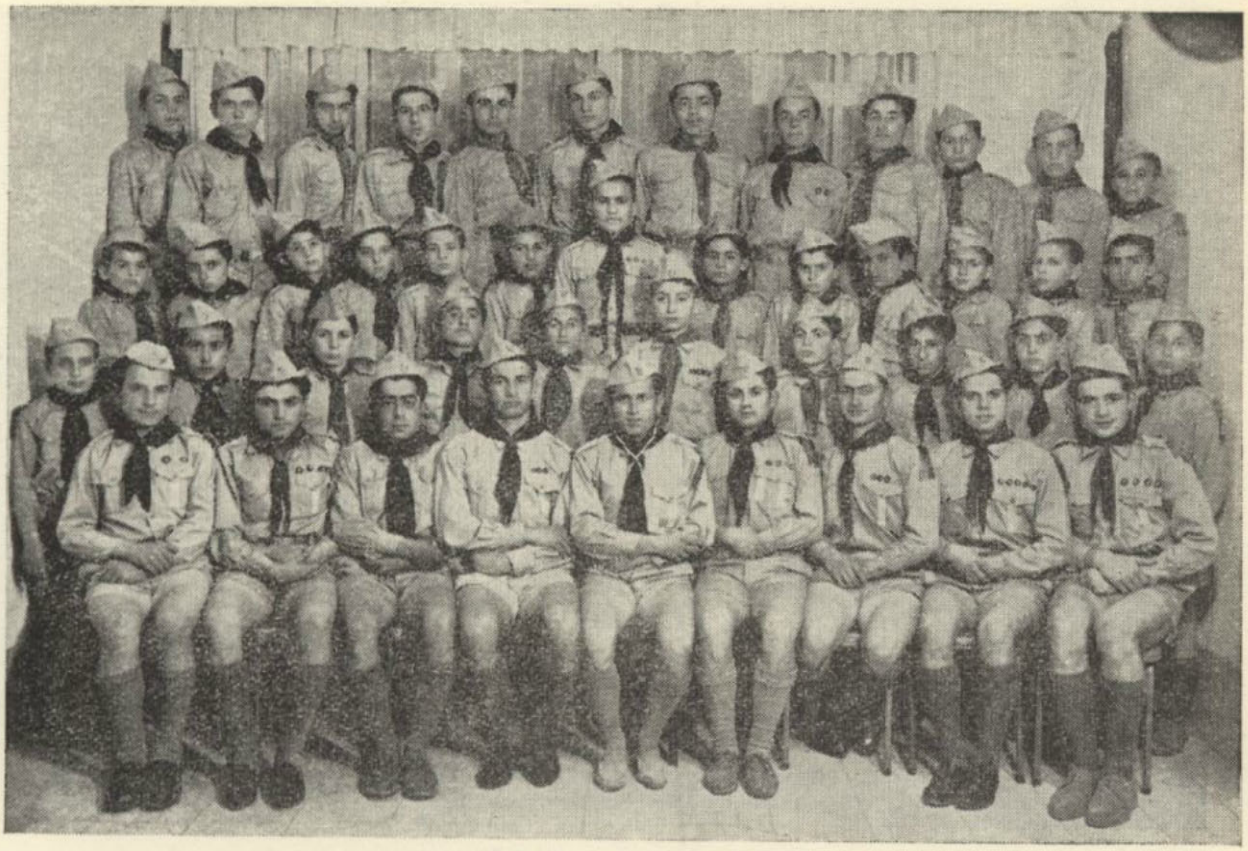

Զ. խումբ (ԿՈՒՆԿ)

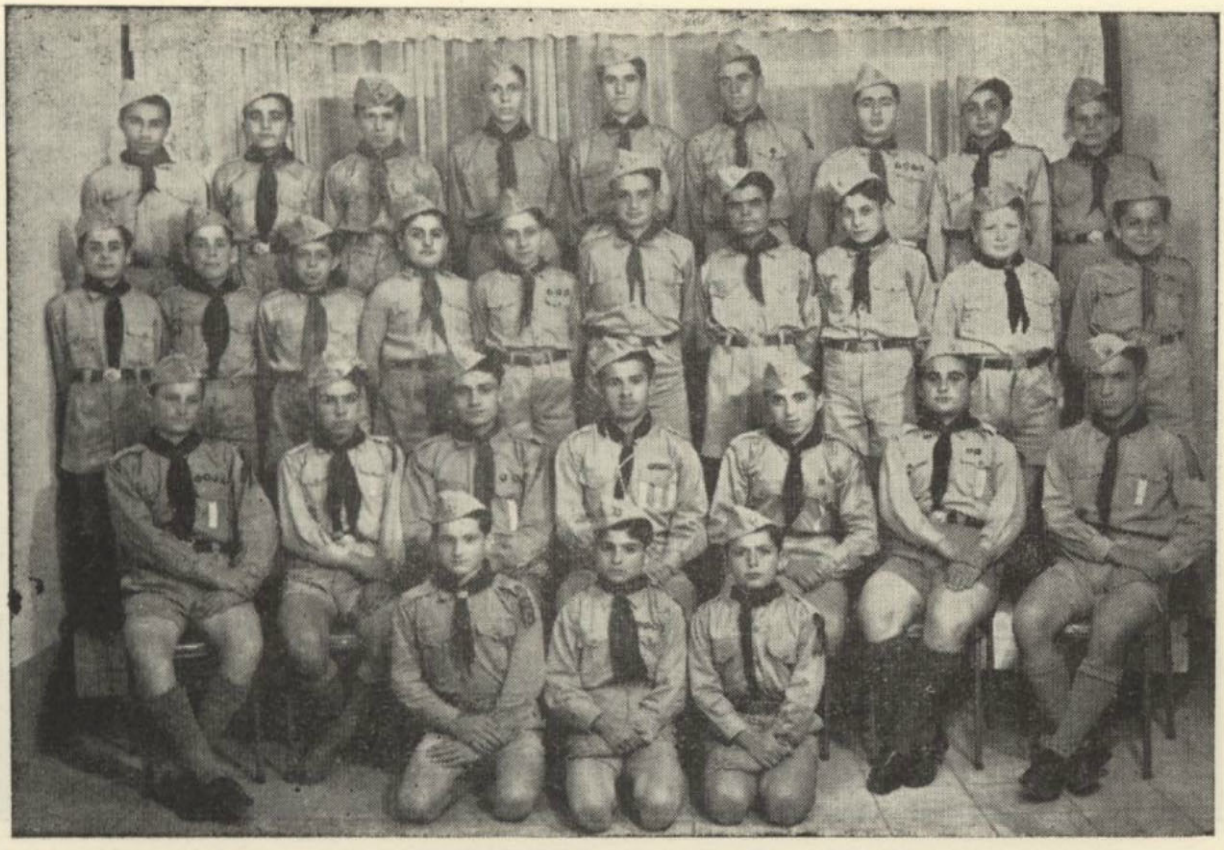

Է. խումբ (ՄԵԳՈՒ)

ARAM webaram.com

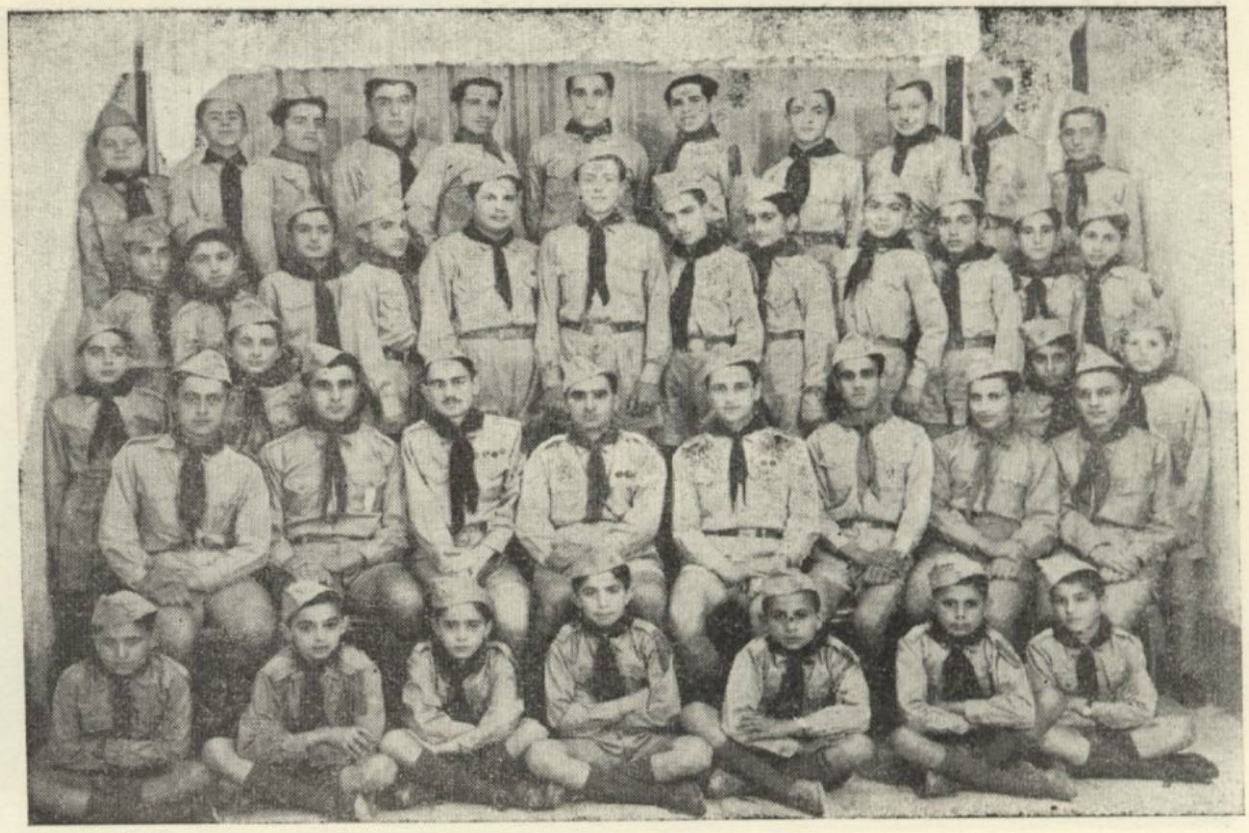

Ը. խումբ (ԵԳՆԻԿ)

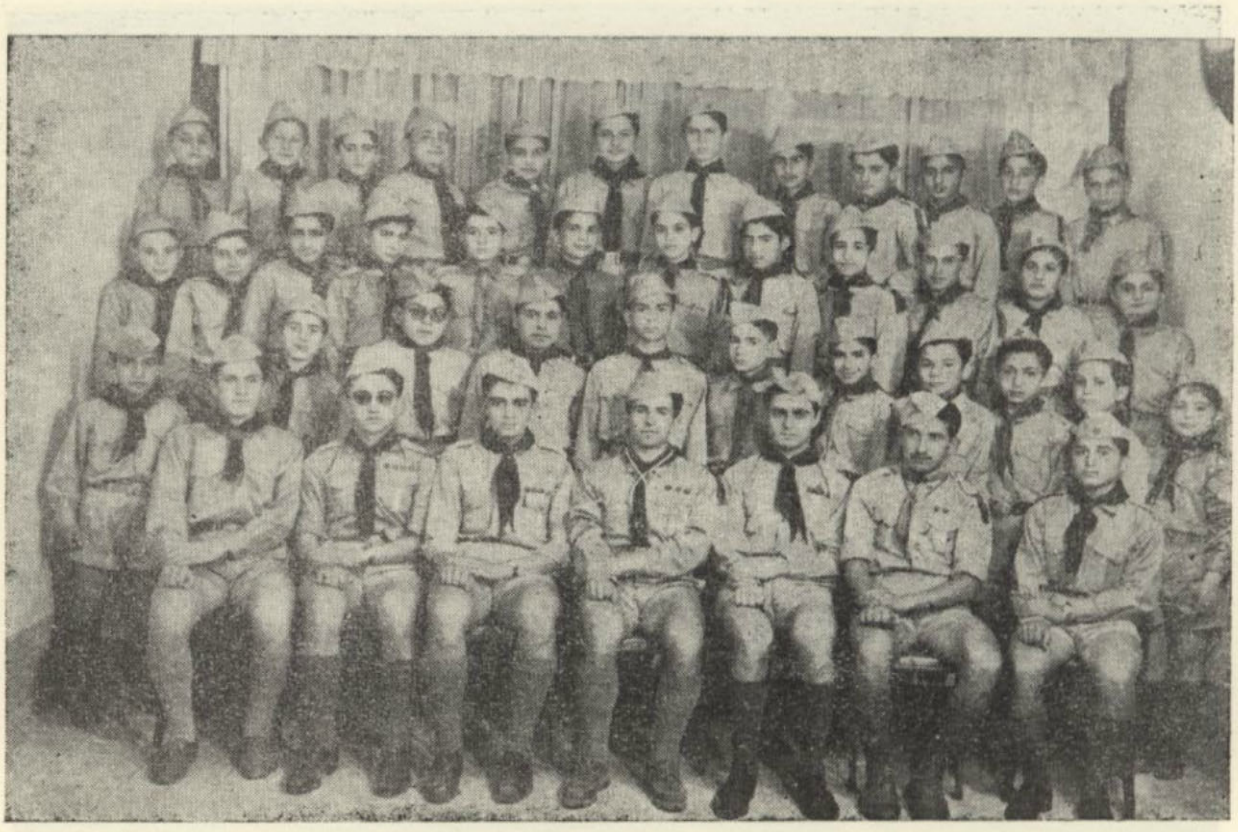

Թ. խումբ (ՎԱԳԱՐ)

ARAM webaram.com

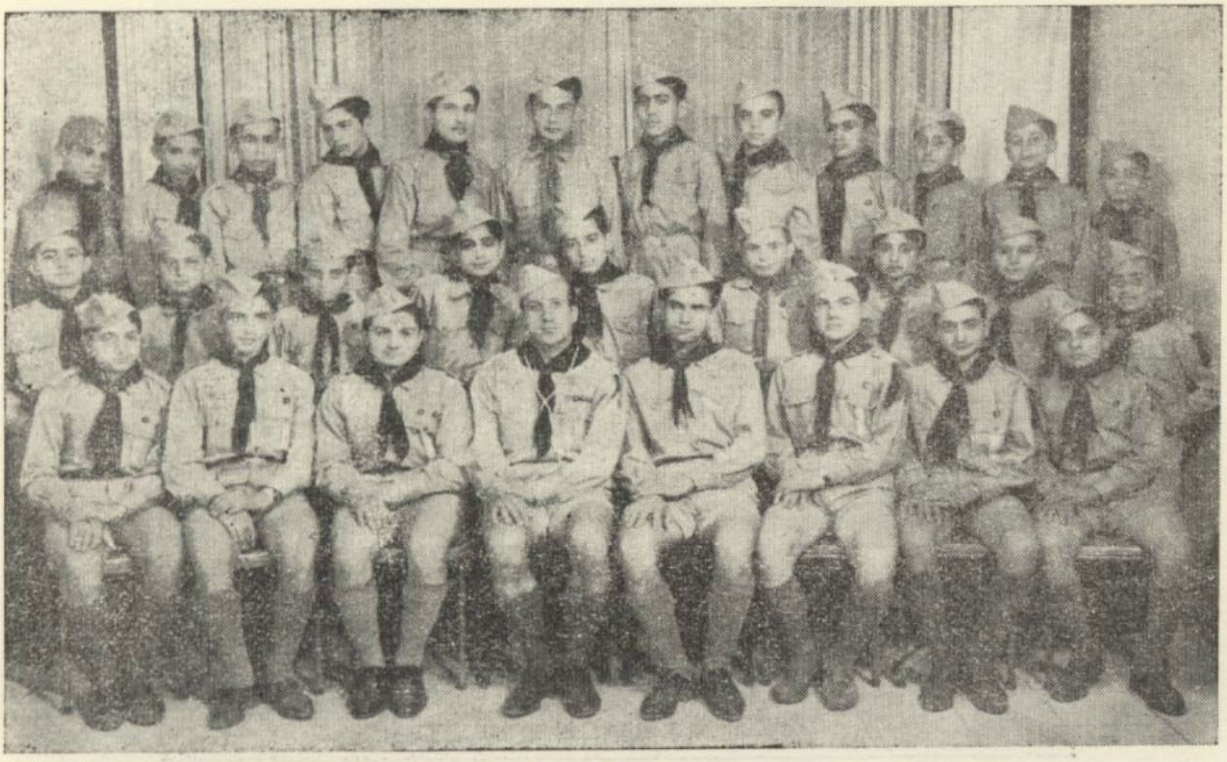

Ժ. խումբ (Զի)

ARAM webaram.com

Հալէպի մասնաճիւղի Գայլիկներու աստիճանաւորները 1942ին:
Ձախէն աջ՝ Նստած՝ Վարդգէս Կիւրեղեան, Կարապետ Փայլեան:
Կանգնած՝ Վազգէն Ստեփանեան, Եդուարդ Ճինոյեան (Ա.Բելլա), Միհրան Խաչատուրեան:

Գայլիկ աստիճանաւորներու կազմը 1959-ին:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. ՀԱԼԷՊԻ ՄԱՄՆԱՁԻԳԻ ԳԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅ ԿԱԶՄԸ

Քաղաքի երջանի գայլիկներ:

Հալէպի Նոր-Գիւղի երջանի գայլիկներ:

ARAM webaram.com

Քաղաքի օրջանի Արծուիկներու խորհուրդը

Նստած ձախէն աջ, Օր. Մ. Տագէսեան (Ատենապետուհի), Օր. Հ. Եիւզպաշեան:
Ոտքի ձախէն աջ. Օր. Մ. Տէր Ղազարեան, Ե. Ջաղացպանեան, Ս. Գրիգորեան,
Ա. Պահատուրեան եւ Ա. Ասլանեան:

Քաղաքի օրջանի արծուիկ ասպիճանաւորներու կազմը:

ARAM webaram.com

Ա.Ծուխիկյանու դրօշակիրը

Գաղաւի օրջանի ածուխիկյանու ՆԱԻԱՍԱՐԴ խումբը:

ARAM webaram.com

Քաղաքի շրջանի արծուիկներու (ՆԱՅԻՐԻ) խումբը:

Քաղաքի շրջանի Մրջնիկներ:

ARAM webaram.com

Նոր-Գիւղի շրջանի Արծուիկներու Խորհուրդը
Նստած ձախէն աջ. Օրդ. Թ. Ֆէրմանեան, Ս. Տէր Ղազարեան (Ատենապետուհի), Թ. Մալոյեան:
Ոտքի ձախէն աջ. Օրդ. Ա. Խարմանտարեան, Ա. Մարգարեան (Խմբապետուհի), Ա. Քիւլահեան եւ Վ. Կոստանեան:

Նոր-Գիւղի շրջանի Արծուիկ Աստիճանաւորներու կազմը:

ARAM webaram.com

Նոր-Ֆիւդի երջանի Մրջնիկներ:

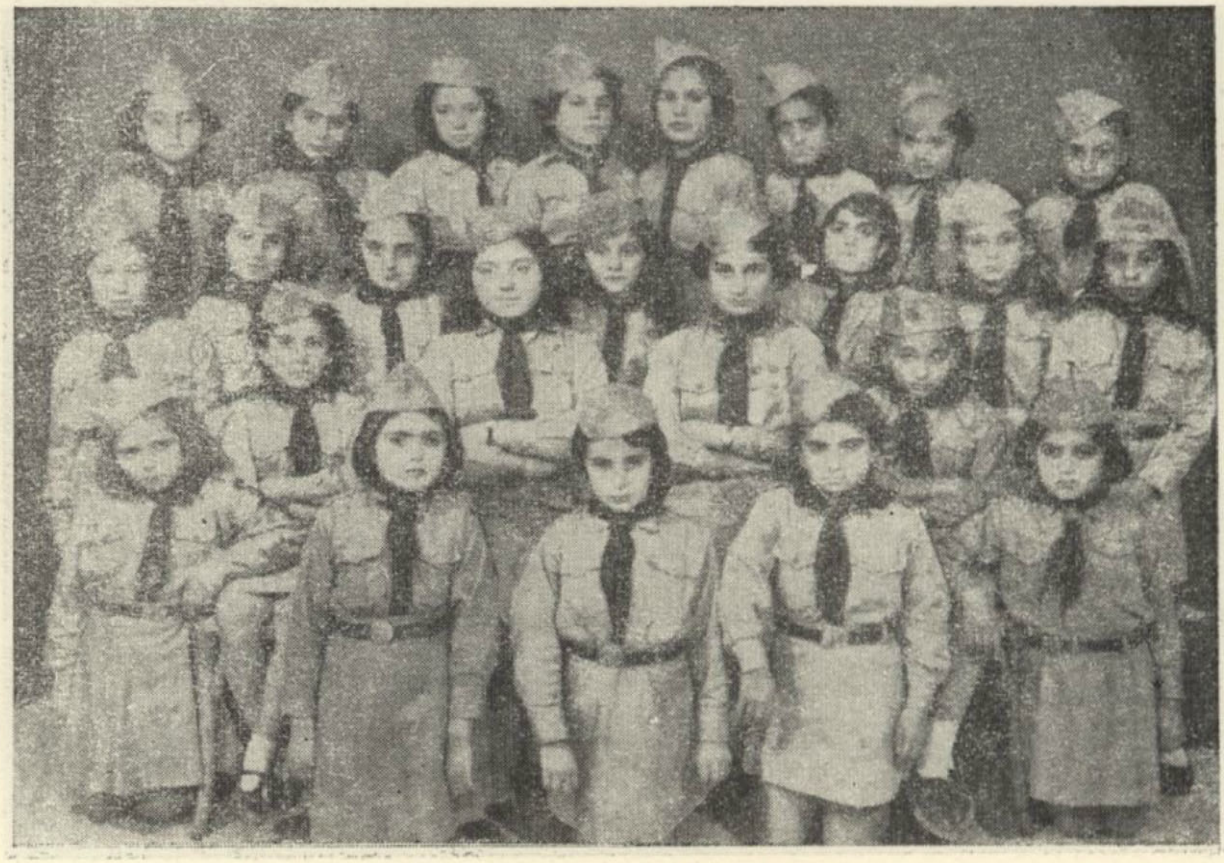

Նոր-Ֆիւդի երջանի Մրջնիկներ:

ARAM webaram.com

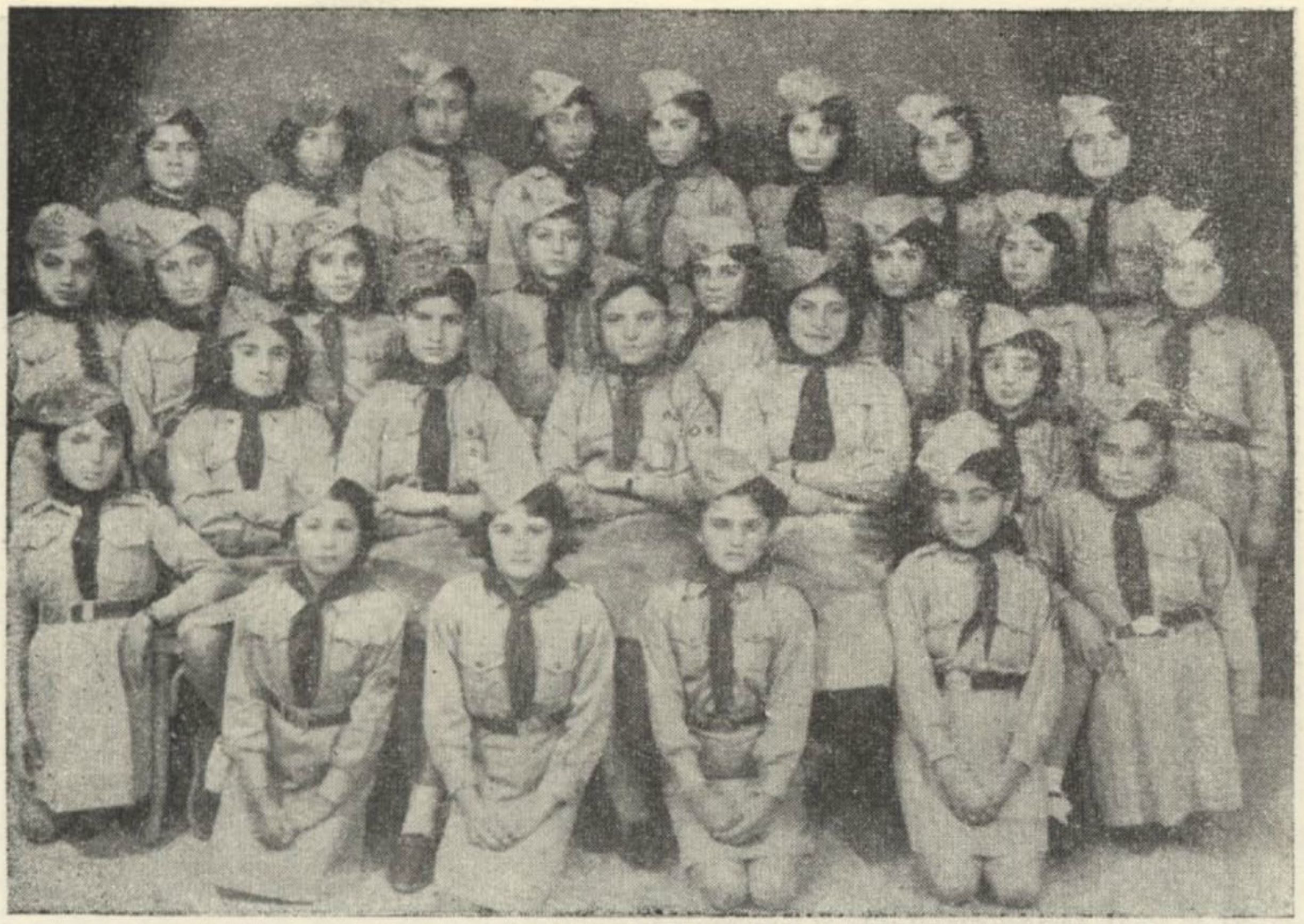

Նոր-Գիւղի շրջանի Արծուիկներու Բ. խումբը (ա) (ՄԵՂՈՒ)։

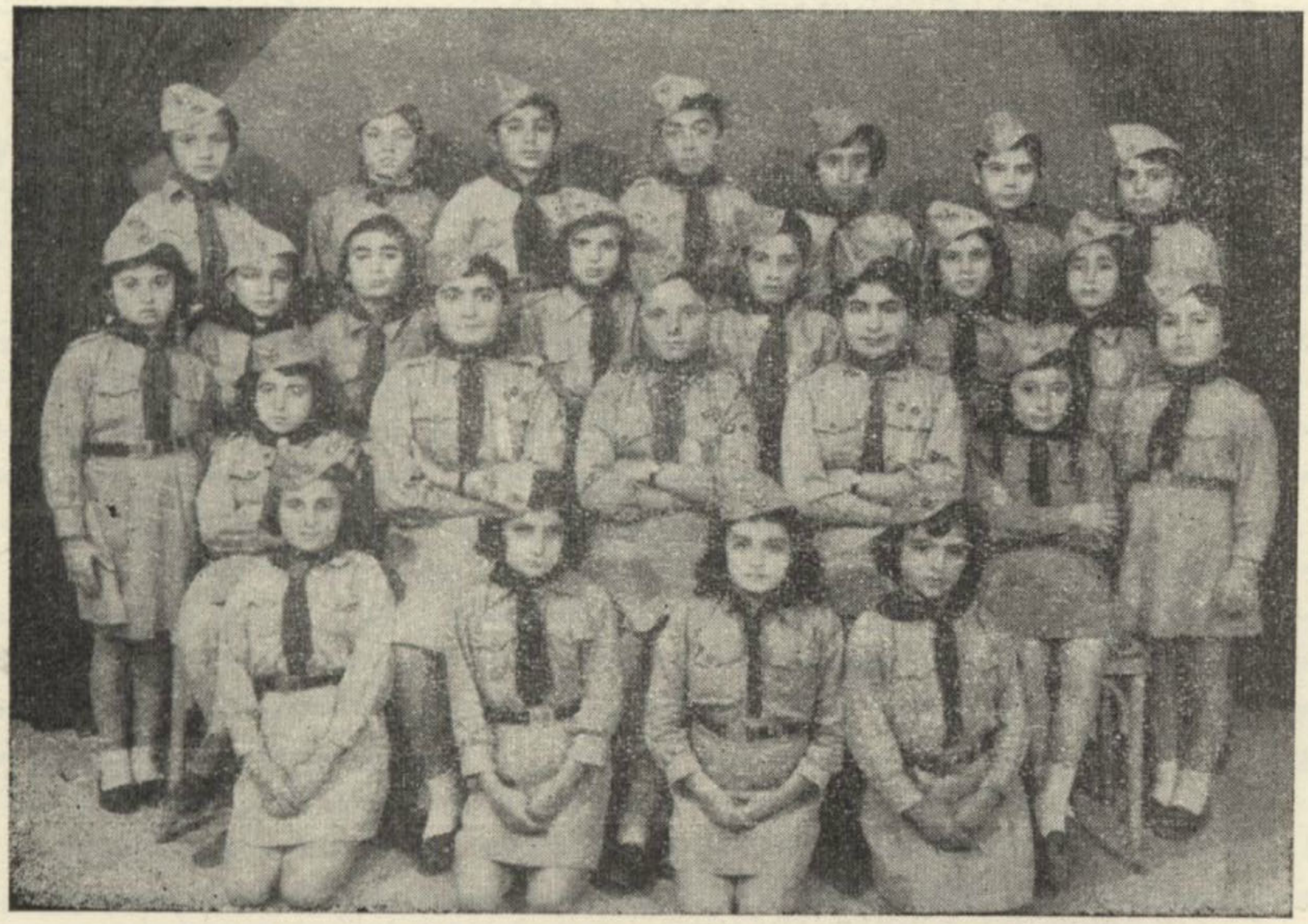

Նոր-Գիւղի շրջանի Արծուիկներու Բ. խումբը (բ) (ՄԵՂՈՒ)։

ARAM webaram.com

Նոր-Գիւղի շրջանի արծուիկներու Ա. խումբը (ԹԻԹԵՌՆԻԿ):

ARAM webaram.com

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

ՖՈՒԹՊՕԼ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղը, ինչպէս ակառուտական նահանջ մարզական գետնի վրայ մեծ նուաճումներ կատարած է, իր հիմնադրութենէն մինչեւ այսօր, հաւասար կարեւորութեամբ, զարկ տուած է ֆութպօլին, պասքէթպօլին, աթլէթիք խաղերուն, մարմնամարզականութեան, վոլիպօլին, թենիսին, փինկ փոնկին, հեծանիւին եւլն.։

Ֆութպօլի առաջին խումբը, իր կազմութեան օրէն մինչեւ այսօր, կրցած է բարձր պատուանդանի մը վրայ մնալ չնորհիւ իր բարոյական գիտակցութեան ու հաւատքին։

Շրջ. վարչութեան կողմէ կազմակերպուած Մ.Ը–մասնաճիւղային հանդիպումներուն, 1926էն սկսին, և հպարտ ասելի այլ մրցումներուն իր մասնակցութիւնը բերած ֆութպօլի Ա. խումբը, յաղթանակներու թէ պարտութիւններու առեն, կրցած է պահել Հ.Մ.Ը.Մ.ի վայել կեցուածք։ Ֆութպօլի մրցումները միութեան ծանօթացման ու տարածման մեծագոյն ազդակներէն եղած են։ Իւրաքանչիւր մրցումի ներկայ եղող հայ անհատ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի ֆութպօլիստներուն ընդմէջէն ճանչցած է Հ.Մ.Ը.Մ.ը ու հպարտացած որ անոր դրօշը միշտ բարձր պահուած է մարզադաշտերուն վրայ։

Հալէպի մասնաճիւղի ֆութպօլի խումբերու մասին գրելու ժամանակ, իր արդար տուրքը ստանալու պատուախնդրութեամբ, անհրաժեշտ է մանաւանդ հոգածութեամբ ու բացառիկ գնահատանքով գրել մանաւանդ այն խիստ արժէքաւոր խումբին մասին որ խմբապետութեամբ Վազգէն Տէր Ղուկասեանի ամբողջ տասը տարի 1939–1949 փայլեցաւ առհասարակ Սուրիոյ քաղաքներուն մէջ ընդհանրապէս, ու մանաւանդ Հալէպի մէջ, որուն տարած յաղթանակները ըլլայ տեղացի թէ օտար խումբերու վրայ դափնեպսակներու գեղեցիկ փունջ մը կը կազմեն, իսկ արդար քրտինքով չահաւած երկու տասնեակ մը բաժակներն ու դրօշակները այսօր պատուոյ տեղը կը գրաւեն Հալէպի Ակումբի ցուցափեղկին մէջ։

Այս միակամ խումբը, իր խիզախ, օրինակելի և տպաւորիչ խաղարկութեամբ երկար ժամանակ մնաց անպարտելի, որուն չհանած յաղթանակներուն և տիտղոսներուն փառապսակը կազմեց Հալէպի Քաղաքապետարանի արծաթեայ բաժակի մրցումը, տասնեակ հազարաւոր խանդավառ հանդիսականներու առջեւ ընդդէմ Union Sportive-ի, որ 5–2 արդիւնքով վերջացաւ Հալէպի խումբի փայլուն յաղթանակով։

Հալէպի մասնաճիւղը քացի Ա. խումբէն, ունեցած է միշտ 8–10 երկրորդական խումբեր, որոնք ունեցած են բազմաթիւ մրցումներ՝ մասնաճիւղերու խումբերու և իրարու հետ։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի ֆութպոլի Ա. խումբը 1926-ին:

Նստած, ձախէն աջ՝ Անդրանիկ Գափլանեան, Վռամ Ոսկանեան, Շաւարշ Պէճեարեան:

Բ. շարք, Գրիգոր Մէճէճէնեան, Լեւոն Մուրատեան, Լեւոն Հիմիտեան, Մատթէոս Մանուկեան, Յարութիւն Մարքոսեան:

Գ. շարք, Լեւոն Գապիկեան, Կարապետ Աֆֆեյեան, Սահակ Խաչատուրեան, Փանոս Խաչգրգեան, Ճորճ:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի 1929-ի ճուրպօլի խումբը:

Ա. շարք՝ ցնցած ձախէն աջ, Անդրանիկ Աբթարեան, Վռամ Ոսկանեան, Անդրանիկ Ալանեան:
Բ. շարք՝ ձախէն աջ, Պարգեւ, Անդրանիկ Գափլանեան, Եագուպ Իշխանեան:
Գ. շարք՝ ձախէն աջ, Գեղամ Ագկիւլեան (ընդհանուր խմբապետ), Ազատ Շուկայեան, Փանոս Խաչգրգեան,
Ճօրճ Միսիրեան, Չարեհ Ճերահեան, Վաղինակ Ճենապեան:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի Ֆութպոլի անպարտելի խումբը որ 1939—1949 պահեց Սուրիոյ ախոյեանութիւնը:

Ա. շարք՝ Նստած ձախէն աջ, Ստեփան Մելիքսէթեան, Վազգէն Տէր Ղուկասեան, Արմէն Աբգարեան, Արսէն Տէր Ղուկասեան, Համազասպ Արզումանեան:

Բ. շարք՝ ձախէն աջ, Կրացեան (խումբին մարզիչը՝ Ֆրանսացի, ծագումով հայ), Կարապետ Գարայեան, Ալեքսան Փիլաւճեան, Լեւոն Սարգիսեան, Մանուկ Յովհաննէսեան, Մանուէլ Գաբրճեան, Երուանդ Յովհաննէսեան:

ARAM webaram.com

Հաղթապետարանի բաժակը ծաւելէ վերջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի բազմահազար համակիրներ խմբապետ՝ Վազգէն Տէր Գուկասեանը ուսամբարձ կ'առաջնորդեն դէպի ակումբ:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Ֆութպոլի երիտասարդական խումբերէն «ՎԱՀԱԳՆ» 1941-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Ֆութպոլի երիտասարդական խումբերէն «ԱՄՊԱՍ» 1941-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի ֆութպոլի երիտասարդական խումբերէն «ՀԱՄԱՋԱՍՊ» 1941-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի ճարպօլի երկրորդական խումբերէն «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» 1941ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Նոր Փիւնի ճարպօլի Ա. խումբը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Սկաուտական Ճուրպոլի Ա. խումբը:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի Ճուրպոլի Ա. խումբը 1959-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Շէֆօ Պէտուբ, Կիրակոս Կիրակոսեան, Սարգիս Երէցեան,
Յարութիւն Գույումճեան եւ Սահակ Եղոյեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Աբրահամ Աւրճեան (խմբապետ), Սարգիս Կօշկարեան (Չէկրօ),
Գառնիկ Հանճառեան, Կարապետ Պէտիրեան, Գաբրիէլ Պէրպէրեան, Կարապետ Ալլրգեան եւ
Անդրանիկ Միւլիւճեան:

ARAM webaram.com

ԱԹԼԷԹԻԶՄ

Մասնաճիւղի հիմնադրութենէն ի վեր, աթլէթիք խաղերը մեծ ընդունելութիւն գտած են անդամներուն մէջ։ Մասնաճիւղը, առանց բացառութեան, ամէն տարի կազմակերպած է աթլէթիք մրցումներ։ Ասիկա բացառիկ երեւոյթ մըն է ո՛չ միայն ազգային շրջանակէն ներս այլ և Սուրիոյ մէջ, երբ նկատի առնենք որ ոչ մէկ մարզական միութիւն կը փորձէր աթլէթիք խաղերու մրցումներ սարքել։ Հ.Մ.Ը.Մ.ը, տարիներու ընթացքին ձեռք բերած փորձառութեան շնորհիւ, կրցած է բառին բուն առումով, ներկայանալի ողիմպիականներ սարքել։ Եղած է երկար շրջան մը, երբ, Հալէպի մասնաճիւղի մարզիկները տիրապետած են Սուրիոյ և Լիբանանի աթլէթի խաղերու մարզադաշտերուն։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջ-մասնաճիւղային ողիմպիականներուն, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ միջ-ակումբային աթլէթիք մրցումներուն, մասնաճիւղի մարզիկները, ոչ միայն խմբային թէ անհատական ախոյեանութիւններ շահած են, այլ նաեւ հաստատած են մրցանիշեր որոնք ո՛չ միայն իրենց ժամանակի չափանիշով բարձր են այլ և կը մնան տակաւին անգերազանցելի։ Կ'արժէ հոս արձանագրել այդ մարզիկներուն անունները որոնցմէ մէկ մասը Համազասպէն *փոխանցուած էին. այսպէս. Տիգրան Նաճարեան, Յակոբ Ջաղլասեան, Յարութիւն Մաթոսեան, Ճորճ Միսիրեան, Արսէն Փաղահարեան, Սուրէն Պայընտըրեան, Մարտիրոս Վարդանեան, Յովհաննէս Պասմաճեան, Վազգէն Տէր Ղուկասեան և Յարութիւն Ինճէեան՝* Ոսկի Տղան, *որ բազմիցս ախոյեանութիւն շահած է Միջ-մասնաճիւղային և թէ տեղական ողիմպիականներուն։*

Անցեալին այնքան փայլուն յաղթանակներ արձանագրած և աթլէթիք խաղերու մէջ Սուրիոյ և Լիբանանի միջ մասնաճիւղային ախոյեանութեան տիրացած Հալէպի մասնաճիւղը, վերջին տարիներուն, մարզական այս ճիւղին մէջ տկարութեան նշաններ երեւան բերած է։ Բարեբախտաբար, Հալէպի մասնաճիւղի վարչութիւնը, անդրադարձած է այս կացութեան և սկսած նախկին թափով ուժ տալ աթլէթիք խաղերուն։ Շնորհիւ մարզիկներու յարատեւ փորձերուն, անոնք պիտի կրնան ձեռք բերել լաւագոյն արդիւնքներ և հասնիլ իրենց նախկին բարձրութեան։

ARAM webaram.com

ԱՐԹԻՒՐ ՄԱԹՈՍԵԱՆ
Հ.Մ.Ը Մ. Հալէպի մասնաճիւղի Ա. ողիմպիականի օրուայ ախոյեանը 1930–ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի պրէյերները, 1949–ին:

ARAM webaram.com

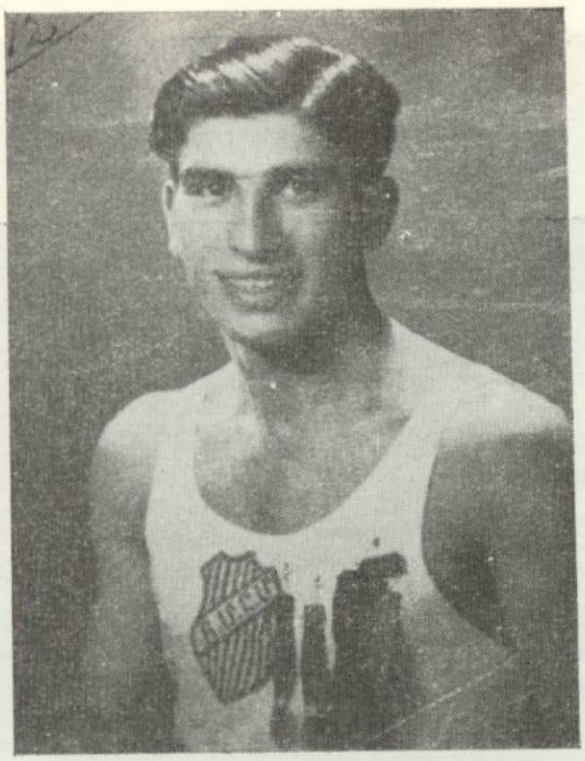

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Կարճ վազքերու ախոյեան:
Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջ-մասնաճիւղային ոդիմպիականներու
օրուայ ախոյեան 1943-ին եւ 1944-ին:

Հ. Մ.Ը Մ. Հալէպի մասնաճիւղի պլէքճերը 1953—1954-ին:

ARAM webaram.com

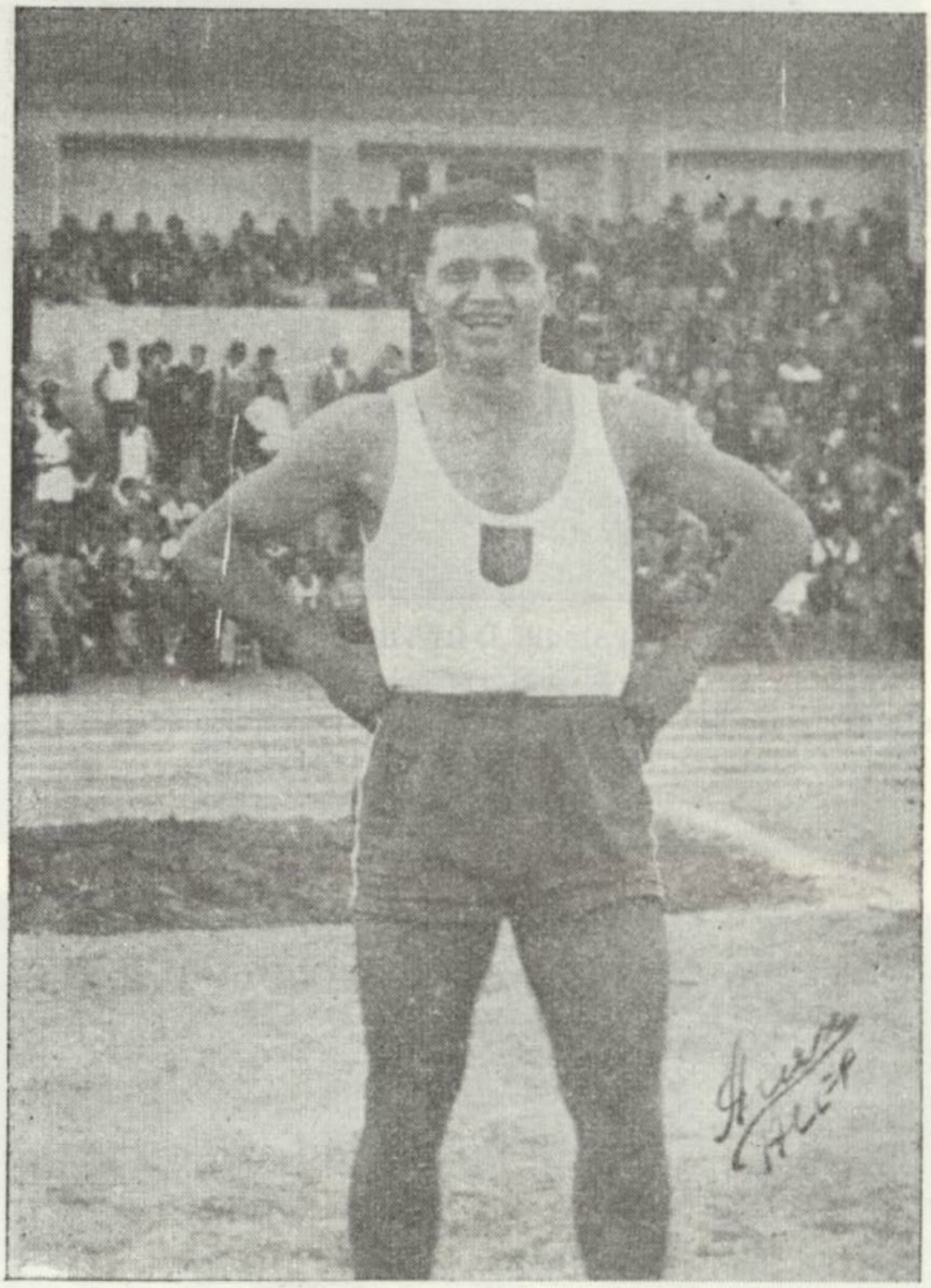

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԻՆՃԷԵԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի որակաւոր աթլէթը:
Որ 1949—1951 յաջորդաբար շահած է Հ.Մ Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի ողիմպիականներու եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջ-մասնաճիւղային ողիմպիականի (1951) օրուայ ախոյեանութիւնները:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի վերջին ոդիմպիականին
օրուան երկու ախոյեանները:
Ձախ՝ Սարգիս Երէցեան եւ Սարհատ Մերթխանեան:

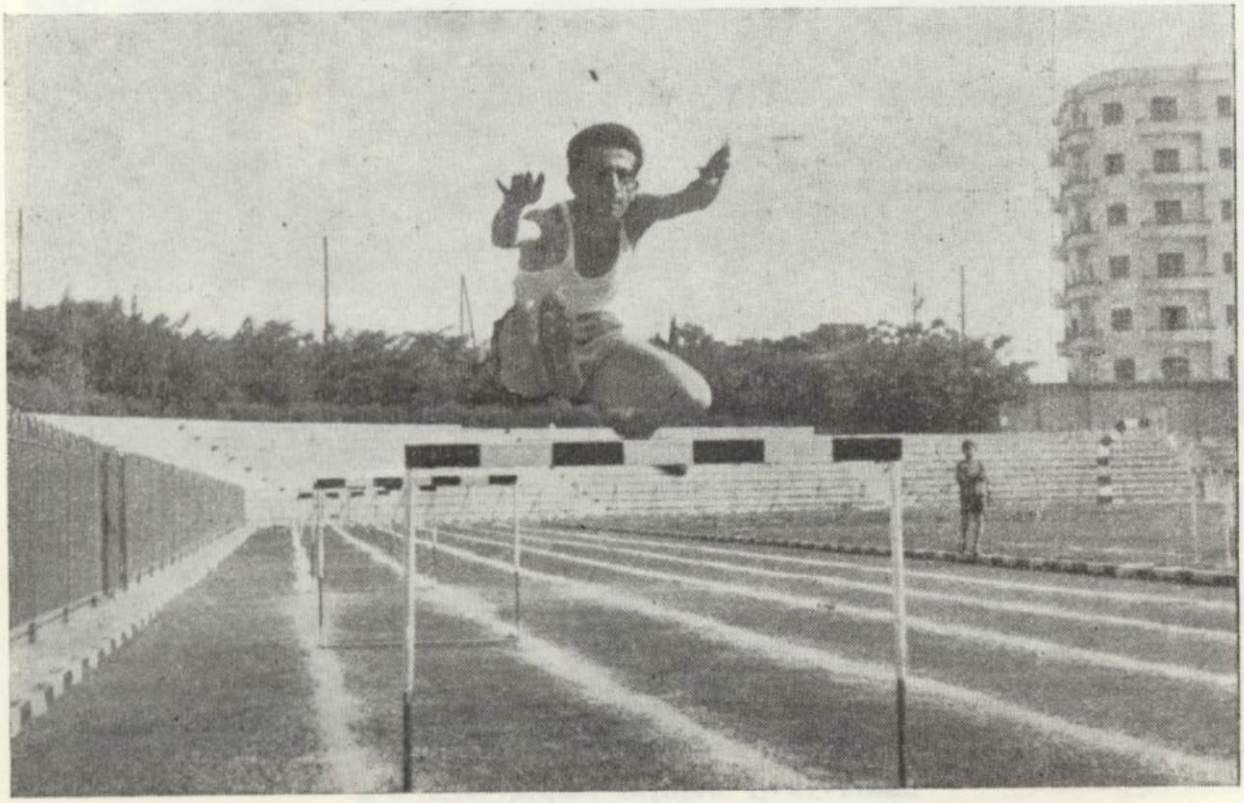

110 մէթր արգելաբազի Սուրիոյ ախոյեան-մրցանիշապահ
Հ.Մ.Ը.Մ.-ական Երուանդ Տէմիրճեան:

ARAM webaram.com

ԱՐՄԻՆ ՔԱՋԵԱՆ
Սուրիոյ բոլոր ժամանակներու լաւագոյն հեծելանուագը:

ARAM webaram.com

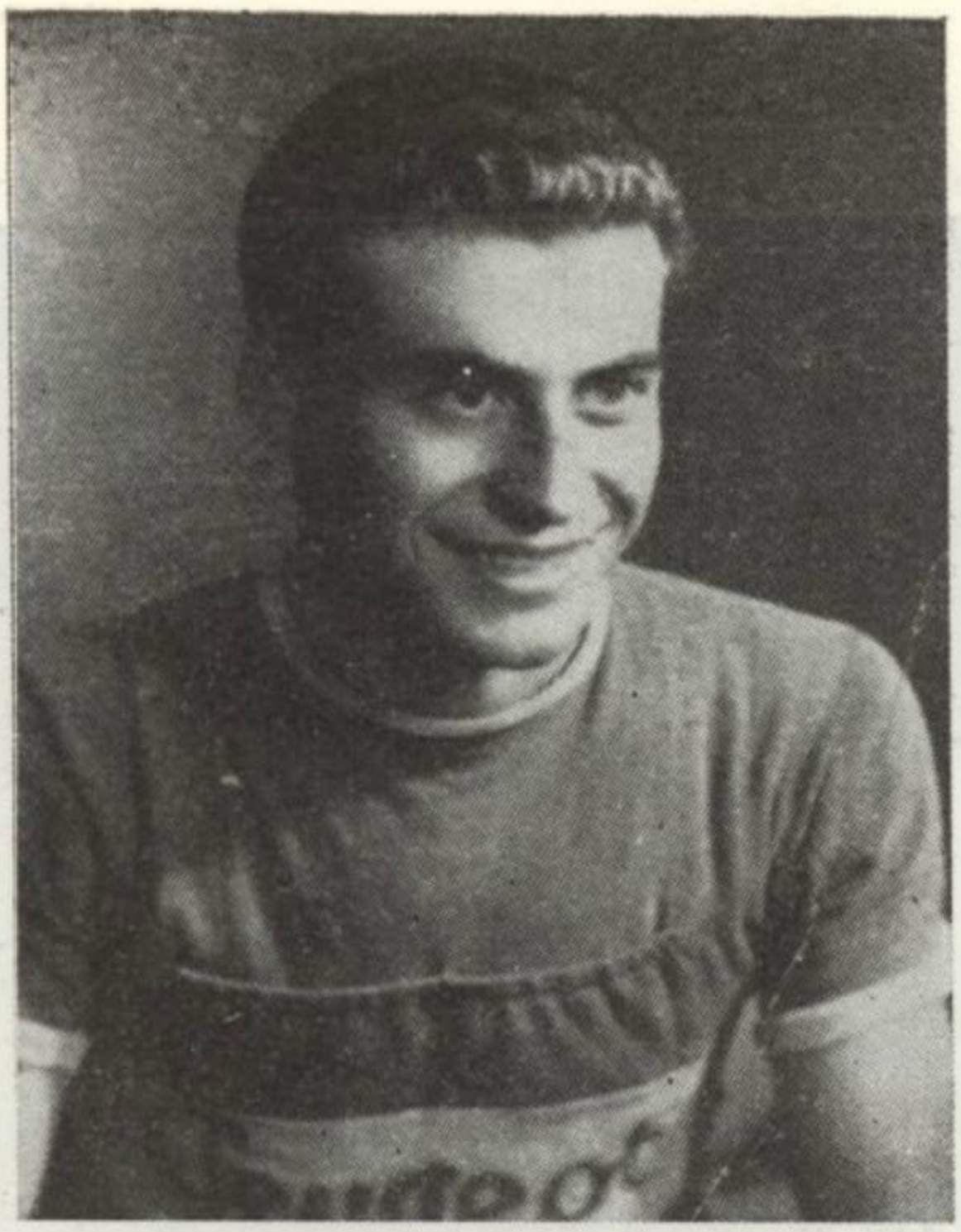

ԱԼՊԵՌ ԷՔՄԷՔՃԵԱՆ
Ա.Մ.Հ.ի լաւագոյն հեծելանուորդը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ական Ալպեռ Էքմէքճեան
Եգիպտոսի 1959ի Միջազգային շրջավազքէն ետք, որպէս առաջին արաբ մարզիկը, կը ստանայ իր նուէրը Գահիրէի Քաղաքապետէն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի տահաճ բաժակներուն մէկ մասը:

ARAM webaram.com

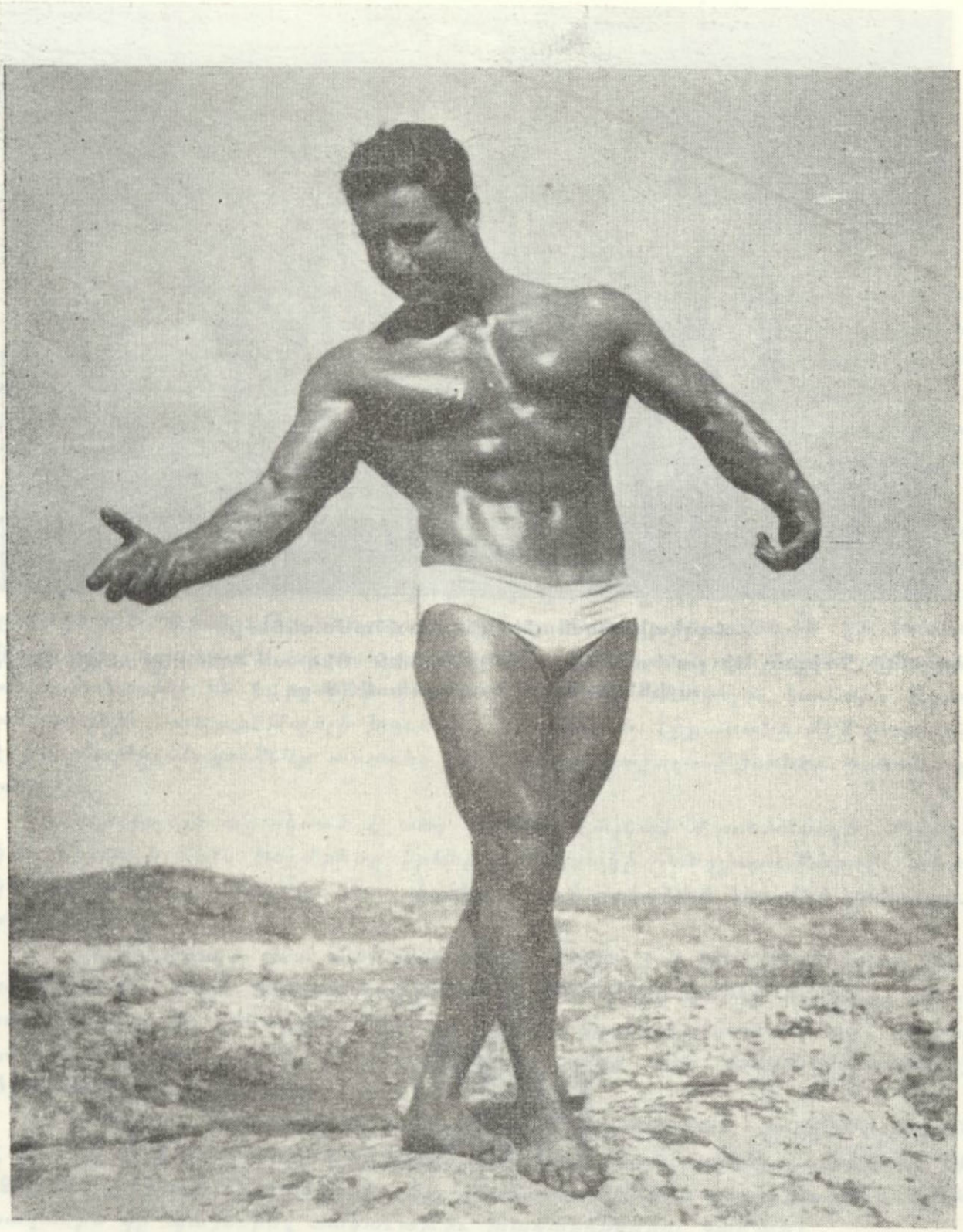

ԼԵՒՈՆ ՀԻՄԻՏԵԱՆ

Մարմնամարզուհի ախոյեան
1951-ի Լոնտոնի Համաշխարհային մրցումներու մէջ ցահեցաւ
իր դասակարգի երկրորդութիւնը։

ARAM webaram.com

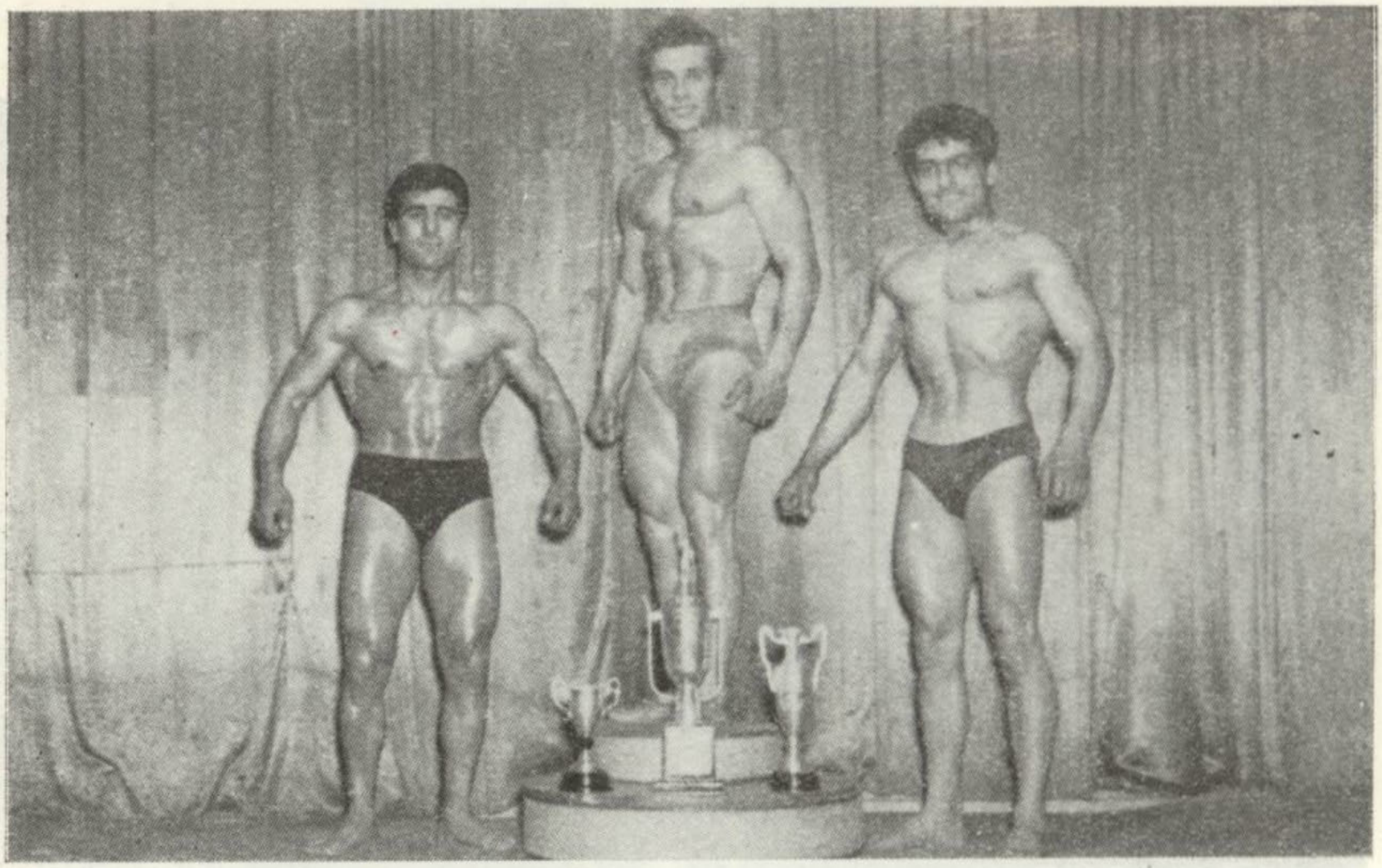

Հալէպի մասնաճիւղի մարմնամարզիկները

Կեդրոնը՝ Գրիգոր Միւլախեան (Առաջին), ձախին՝ Տիգրան Կարապետեան (2-րդ) աջին՝ Գրիգոր Գալայճեան (3-րդ):

ARAM webaram.com

ՊԱՍՔԷԹՊՕԼ, ՎՕԼԻՊՕԼ, ԹԵՆԻՍ ԵՒ ՓԻՆԿ-ՓՕՆԿ

Այս չորս խաղերուն մէջ, տարիներու ընթացքին, մասնաճիւղը տուած է աչքառու խումբեր և մարզիկներ։ Վերջին տասը տարիներուն պասքէթպօլը աւելի ժողովրդականութիւն կը շահի և ֆութպօլի չափ հետաքրքրութիւն կը ստեղծէ։ Հալէպի պասքէթի խումբը, խաղին յատուկ թեքնիքին կը տիրանայ, շնորհիւ Հ.Մ.Ը.Մ.ական ծանօթ մարզիչներու՝ Գ. Նեզիպլեանի և Յ. Գասեանի որոնք նիւթական թէ բարոյական զոհողութիւն յանձն առնելով եգիպտոսէն ու Պէյրութէն Հալէպ երթալով կը մարզեն պասքէթի խումբը։ Նեզիպլեան մինչեւ Գամբրլլի կը հասնի նոյն առաքելութեամբ — մարզելու այդ հեռաւոր մասնաճիւղի ֆութպօլի և պասքէթպօլի խումբերը։ Դժբախտաբար, Հալէպի խումբը, հակառակ ընծայուած դիւրութիւններուն ակնկալուած բարձրութեան չի հասնիր։ Ասոր պատճառներէն կարեւորագոյնը մարզիկներուն Հալէպէն յաճախակի տեղափոխութիւնն է, գործի կամ ուսում շարունակելու համար։ Այսուամենայնիւ, պասքէթպօլի խումբը, Սիւրիոյ և Լիբանանի մէջ կատարած է բազմաթիւ մրցումներ առաւել կամ նուազ յաջողութիւններ արձանագրելով։

Վոլիպօլն ալ սկսած է տեղ գրաւել Հալէպի մասնաճիւղի մարզական կեանքի մէջ։ Խումբերը իրենց յաճախակի հանդիպումներով, տեղական և օտար խումբերու հետ, իրենց շուրջ ստեղծած են մեծ հետաքրքրութիւն։

Փինկ-փոնկը չատ տարածուած խաղ մըն է Հ.Մ.Ը.Մ.ի բոլոր մասնաճիւղերուն մէջ։ Երկար տարիներէ ի վեր փինկ-փոնկի Սիւրիոյ ախոյեանութիւնը իր ձեռքին մէջ կը պահէ Հալէպի մասնաճիւղը, շնորհիւ Նուպար Գոնտուրաճեանի։ Մասնաճիւղը ունի 50է աւելի խոստումնալից փինկ-փոնկ խաղացողներ։

Թենիսը, հակառակ միջազգային ու տարածուած խաղ մ'ըլլալուն, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղին մէջ չատ հետեւորդներ չունեցաւ։ Դեռ 1932ին, Հալէպի մասնաճիւղը կը հաստատէ թենիսի զոյգ դաշտեր որոնք տակաւին կը պահուին, տակաւաթիւ խաղացողներու համար։

ARAM webaram.com

Ա.Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի Պասքէթպոլի զոյգ խումբերը 1941-ին:

Ա.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Պասքէթպոլի խումբը 1957-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Պասքէթպոլի խումբը 1959-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի Պասքէթպոլի աղջկանց խումբը 1959-ին:

ARAM webaram.com

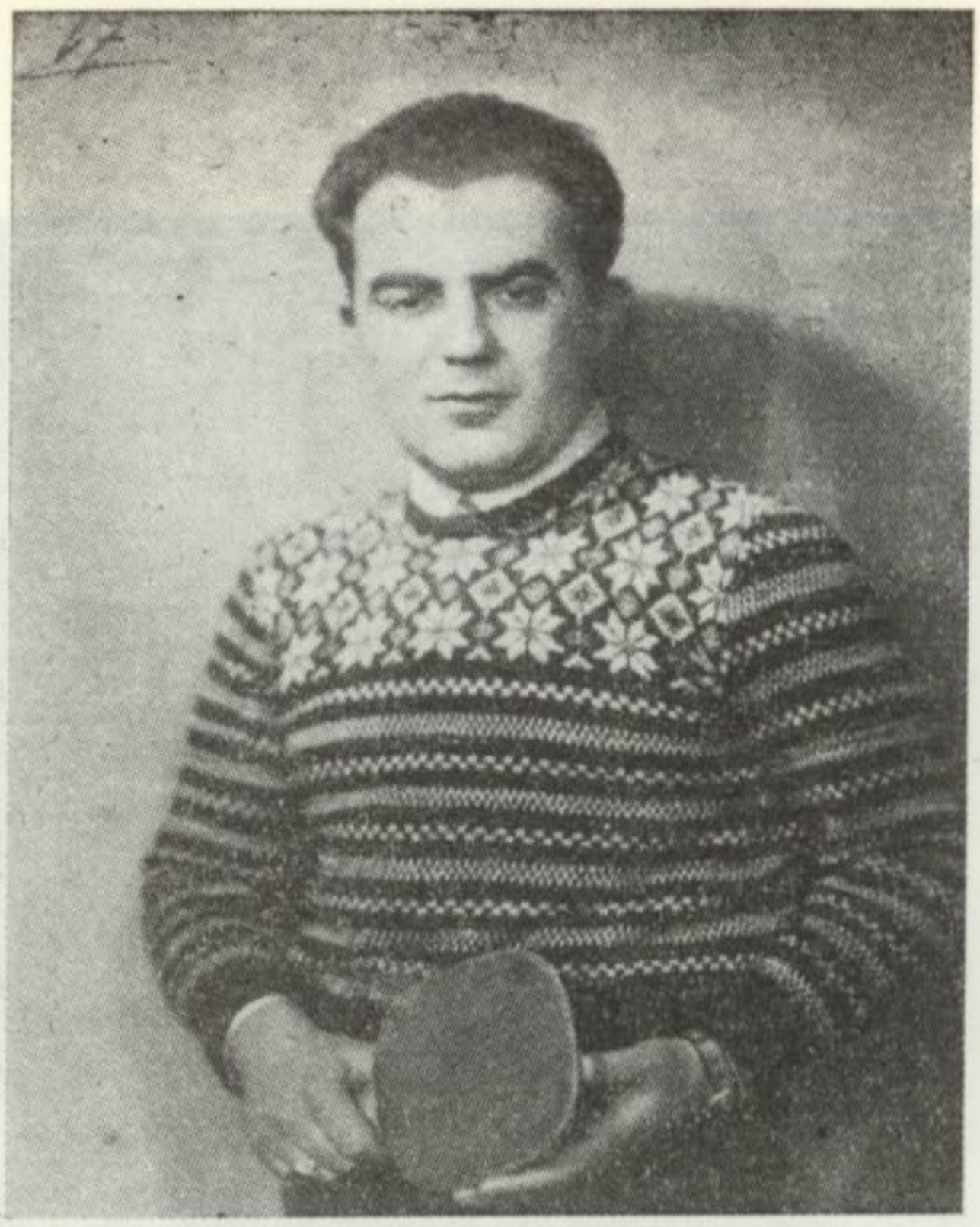

ՆՈՒՊԱՐ ԳՈՆՑՈՒՐԱՃԵԱՆ
Հ.Մ.Ը.Մ. Հալէպի փինկ-փոնկի անպարտելի ախոյեանը, 1947—1951:

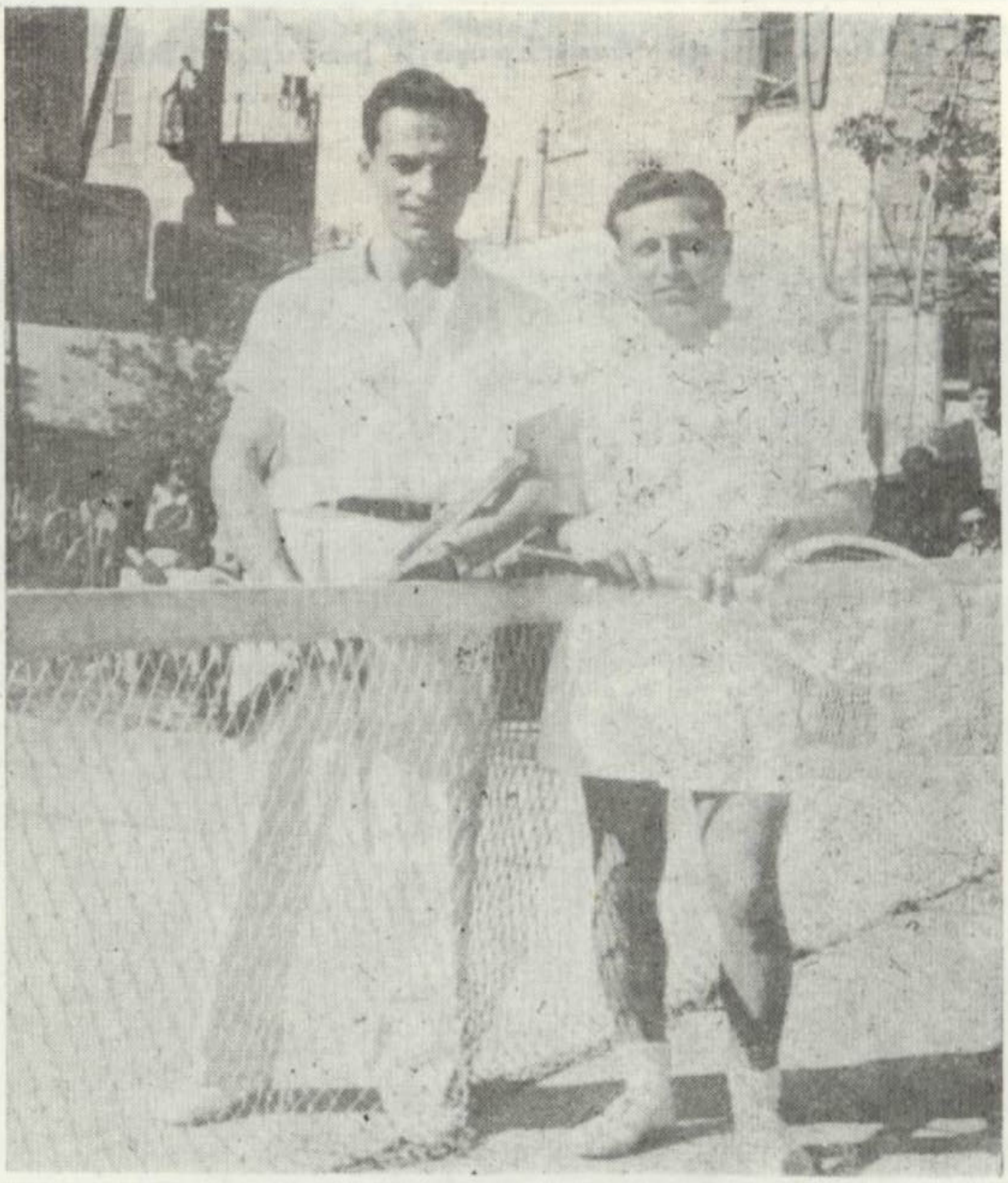

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Պէյրութ—Հալէպ Միջ-մասնաճիւղային
Թենիսի զոյգ ախոյեանները 1945-ին:
Ձախէն աջ՝ Ժիրայր Աքքարեան (Պէյրութ), եւ Յարութիւն Մարութեան (Հալէպ):

ARAM webaram.com

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

ԴԱՇՏ ԵՒ ԱԿՈՒՄԲ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղը, իր հիմնադրութենէն ասդին, զանազան մեծ ձեռնարկներ կատարած է։ Այս մեծ ձեռնարկները, առհասարակ, կապուած են դաշտի և ակումբի պատմութեան։ 1928ին հիմը դրուած է Ճէպէլ Նահրի ֆութպօլի դաշտին որ քսան տարիներ ծառայած է միութեան։ 1932ին, նոյն դաշտին մէջ, հաստատուած են թենիսի և պասքէթպօլի դաշտերը։ 1947ին շինուած է Նոր Գիւղի ֆութպօլի Նաւասարդ դաշտը որ նախախնամական դեր կը կատարէ միութեան միասնականութեան և վերելքին մէջ։ Դարձեալ 1947ին, օրուան վարչութիւնը, կը ձեռնարկէ մեծ հանգանակութեան մը ի նպաստ դաշտի ֆոնտին որմէ կը գոյանայ շօշափելի գումար մը։ Այդ գումարով կը գնուի 5000 քառակուսի մեթր հող մը, որ ապագային պիտի գործածուէր սեփական ակումբի և մարզարանի համար։ Ներկայիս այս հողամասին օրինական բոլոր գործողութիւնները աւարտած են և ներկայ վարչութիւնը կրնայ զայն օգտագործել։ Այս ձեռնարկով, այդ օրերու վարչութիւնն ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի անդամներն ու համակիրները արժէքաւոր ժառանգ մը կտակեցին իրենց յաջորդներուն։

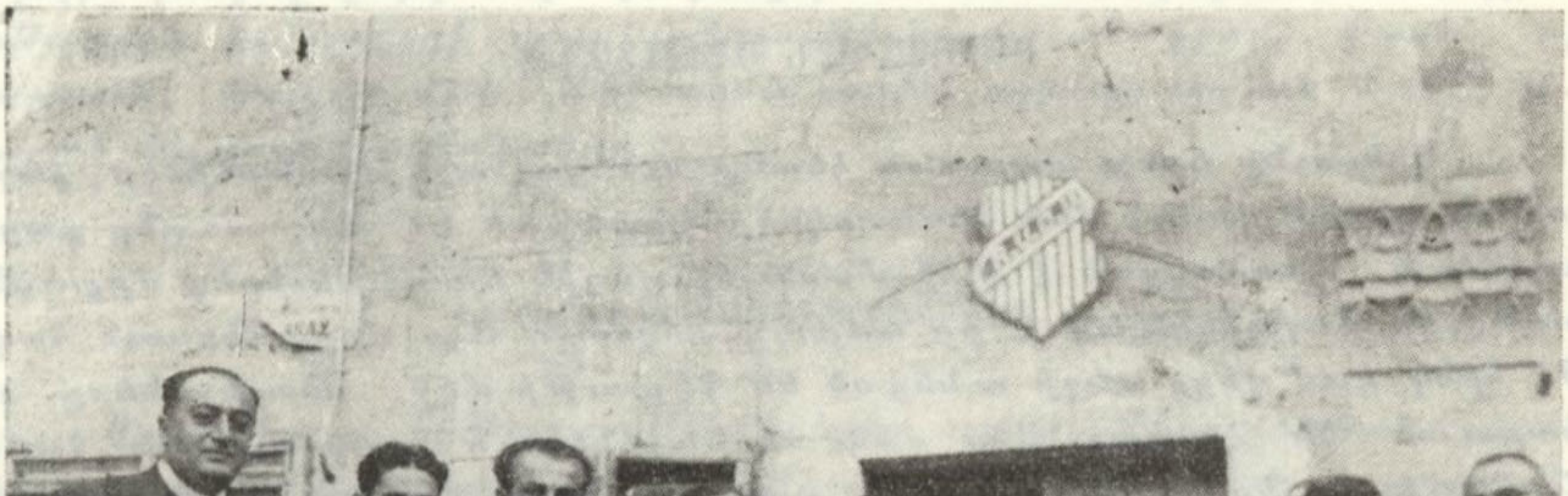

Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարիչներու խմբանկար մը, լուսանկարուած՝ 1938-ին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հօգետան Ակումբին առջեւ:

Ձախէն աջ՝ Նշան Թիւյսիւզեան, Վահրամ Կիւրճեան, Լեւոն Պապլուզեան, Գառնիկ Ազիրեան, Տոքթ. Յակոբ Գասապեան, Օննիկ Պէօճէքեան, Թադէ Գարագալբազեան, Յովհաննէս Փափազեան, Լուսեր Մասպանահեան եւ Արամ Մինասեան:

1956ին, վարչութիւնը, գեղեցիկ գաղափարը կը յղանայ կառուցանելու ներկայի մարզարան–պարտէզը որուն համար ծախսուած է չուրջ 45·000 ս. ոսկի։ Մարզարան–պարտէզին մաս կը կազմեն՝ գոյգ պասքէթպոլի, վոլիպոլի, թենիսի և ֆութպոլի փորձի դաշտերը, ինչպէս նաեւ մարմնամարզութեան համար լաւապէս սարքաւորուած սրահ ու տուբի և հանդերձասրահի սենեակներ։ Իսկ պարտէզի մասը, որ կրնայ պարփակել 5–6 հարիւր հոգի, կառուցուած է արդիական ոճով. այցելուներ ինքզինքնին իրենց տան մէջ կը զգան։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի Հալէպի մասնաճիւղը ունի նաեւ քաղաքին կեդրոնը վարձու իր ակումբը, որ հաւաքավայրն է հալէպահայ երիտասարդութեան։ Ակումբին մէջ կը գտնուին՝ վայելչօրէն կահաւորուած վարչութեան սենեակը, դասախօսութեանց և հաւաքոյթներու սրահը, գրադարանը, սկաուտներու առանձին բաժին մը, նուագախումբի փորձերուն յարմար վայր մը ու սրահներէն մէկուն մէջ փինկ–փոնկի սարքաւորումը։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի ներկայ վարչութեան և վարիչներու միակ մտահոգութիւնն ու երազն է ունենալ սեփական երկու ակումբ, մէկը քաղաքին իսկ միւսը Նոր Գիւղի մէջ։ Այս նպատակին հասնելու համար անոնք յանձն առած են ամէն զոհողութիւն. կը հաւատանք որ իրենց զոհողութեան ոգին յաջողութեամբ պիտի պսակուի մօտիկ ապագային։

ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Երեսուն երեք տարուան կեանք ունեցող այս մասնաճիւղը, բարոյական դեռնի վրայ, մեծ ձեռնարկներ կատարած է։ Ան, առանց բացառութեան, մասնակցած է Մ·Ը–մասնաճիւղային երեսունեւերեք մրցումներուն, իր մարզիկներով և իր ամբողջ կազմով։ Այս մրցումներուն հազիւ թէ հինգ կամ վեցը տեղի ունեցած են Գէյրութի մէջ, մնացեալները կատարուած են Հալէպ։ Այս մեծ ձեռնարկներուն յաջողութեան համար մասնաճիւղը իր նիւթական ու բարոյական բոլոր միջոցները ի սպաս դրած է։ Այս մրցում–հանդիպումներուն մասնաճիւղը տրամադրած է իր սկաուտական ամբողջ կազմը, արենոյշներն ու արծուիկները ինչպէս նաեւ սկաուտական նուագախումբը։ Առանց բացառութեան, իրարու յաջորդող վարչութիւնները, իրենց կարելին ըրած են այս գեղեցիկ ու փառահեղ հանդիպումները յաջողութեամբ պսակելու համար։ Արդարեւ, Սիւրիոյ, Լիբանանի և Ծորդանանի Հ·Մ·Ը·Մ·ի Շրջ· վարչութեան այս ձեռնարկները, որոնք նիւթական և բարոյական մեծ նպաստ բերած են միութեան ծաւալման ու ծանօթացման տեսակէտով, հսկայ աշխատանքի ու զոհաբերութեան գնով ձեռք բերուած յաջողութիւններ են որոնց մէջ մեծ բաժին մը կ'իյնայ նաեւ Հալէպի Հ·Մ·Ը·Մ·ական ընտանիքներուն որոնք սիրով ու գուրգուրանքով հիւրասիրած են միշտ, իրենց յարկերուն ներքեւ, քանէ աւելի մասնաճիւղերէ իրենց մասնակցութիւնը բերող սկաուտները, արծուիկները և արենոյշները։

ARAM webaram.com

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐ

Սիւրիոյ և Լիբանանի Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղերուն մէջ Հալէպն է որ հետեւողականօրէն զարկ տուած է աթլէթիք խաղերուն։ Ան, անխափան, ամէն տարի կազմակերպած է տարեկան երկու ոդիմպիական։ Մէկը զուտ ակառւտական իսկ միւսը՝ ընդհանուր մարզիկներուն։ Այս ոդիմպիականները այնքան լաւ ծաւալ ստացան որ մարզիկները մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերին։

Անկասկած, այս չարժումին, աւելի զարկ տուած են Շրջ· Վարչութեան կազմակերպած Միջ–մասնաճիւղային ոդիմպիականները։ Եթէ պայմաններն ու պարագաները ձեռնտու ըլլային ու Շրջ· Վարչութիւնը չսախչուէր առկախելու այդ մրցումները, կարելի է անվերապահօրէն արձանագրել որ, այսօր, Հ·Մ·Ը·Մ·ի մարզիկները հայութեան ու միութեան պատիւ բերող շատ բարձր մրցանիշեր պիտի հաստատէին։

Հալէպի մասնաճիւղը, հակառակ որոշ դժուարութիւններու, կը շարունակէ ոդիմպիականներու շարքը· ճիշդ է որ, ներկայիս մասնաճիւղը կորանցուցած է իր որակաւոր մարզիկները, սակայն, վարչութիւնը նկատի ունենալով աթլէթիք խաղերու մարզիկներու վրայ ունեցած բարերար ազդեցութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային կարեւորութիւնը, կը սկսի նախկին թափով զարկ տալ այս խաղերուն։ Եւ ահա կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը յաջողի որոշ յաջողութիւն արձանագրել, փաստ՝ այս տարուան, Հալէպի մէջ, Միջ–ակումբային ոդիմպիականին Հ·Մ·Ը·Մ·ի տարած փայլուն յաղթանակը։

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մասնաճիւղի հիմնադրութենէն իվեր սովորութիւն դարձած է, ամէն տարի, տօնել միութեան հիմնադրութեան տարեդարձը մեծ շուքով։ Այս տօնակատարութիւնները միութեան գաղափարին քարոզչութեան ու ժողովրդականացման մեծապէս ծառայած են։ Շքեղ ու փառահեղ կերպով կազմակերպուած այս տօնակատարութիւններուն ներկայ գտնուած են միշտ հազարաւոր հանդիսականներ, որոնք լսած են պաշտօնական մարմիններու և Ազգ· իշխանութեան յայտարարութիւնները միութեան գործունէութեան ու նպատակին շուրջ։ Այս տօնակատարութիւններուն միշտ նախագահած են Բերիոյ թեմի Առաջնորդներ՝ Գերշ· Տ· Արտաւազդ Ս· Արք· Սիւրմէեան, Գերշ· Տ· Զարեհ Ս· Եպիսկոպոս — այժմ Գահակալ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ս· Աթոռին — և ներկայ Առաջնորդ Գերշ· Տ· Ղեւոնդ Ս· Արք· Զէպէեան։

Տարեդարձի տօնակատարութիւններէն զատ կազմակերպուած են նաեւ մարզական հանդէսներ, գեղարուեստական ու թատերական ներկայացումներ։

ARAM webaram.com

Ջոր. Թրօ կը խօսի Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտներուն եւ մարզիկներուն ԵՒՈՒՍՍԱՐՓ դաշտին վրայ, 1948-ին:

ARAM webaram.com

ՍՈՒՐԻՈՅ ՇՐՋԱՆԻ ՄԱՆԱՆԱՃԻՂԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՆԸ ԵՒ ՅԱՌԱՔԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Սուրիոյ շրջանի մանանաճիւղերու կազմակերպման աշխատանքին մէջ, Հալէպի մանանաճիւղը, Շրջ. վարչութեան ցուցմունքներով, մեծ օգտակարութիւն ունեցած է թէ՛ նիւթապէս և թէ բարոյապէս։ Հալէպի մանանաճիւղի վարչութիւնը, Սուրիոյ շրջանի փոքր մանանաճիւղերուն համար, պատգամաւորական ժողովներու որոշումով, եղած է տեսակ մը «խնամակալ մարմին» հանդիսանալով անոնց կարիքներուն և դժուարութեանց։ Եւ այս, բոլոր իրար յաջորդող վարչութիւնները, իրենց կարելիութեանց սահմանին մէջ, անտրտունջ կատարեր են։

Հալէպի մանանաճիւղը, յարաբերական գետնի վրայ, ունեցած է բեղուն գործունէութիւն։ Ան, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Շրջ. վարչութեան հրաւէրով գումարուող պատգամաւորական ժողովներուն, առանց բացառութեան իր մասնակցութիւնը բերած է ու իր խօսքը ունեցած միութեան այս գերագոյն ժողովներուն։ Ան կանոնաւոր յարաբերութիւն պահած է Շրջ. վարչութեան և բոլոր մանանաճիւղերուն հետ։ Իր արխիւները, որոնք հոգածութեամբ պահուած, են յայտարար նշան են վարչական ու դիւանական այն գործօն աշխատանքին որ, տարիներու ընթացքին, մանանաճիւղը ունեցած է։ Ասկէ զատ, ան սերտ յարաբերութիւն ու գործօն մասնակցութիւն բերած է օտար խումբերու և միութիւններու հետ մարզական ֆէտէրասիոնի մը հիմնադրութեան որ կազմուած է 1939ին, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Հալէպի մանանաճիւղի անմիջական գործակցութեամբ։ Ներկայիս Հալէպի մէջ գոյութիւն ունեցող մարզական բոլոր ֆէտէրասիոններուն մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ներկայացուցիչները, իրենց կարելին չեն խնայած, մարզական կեանքը կանոնաւորելու համար։

Մենք աշխատեցանք Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Հալէպի մանանաճիւղի երեսունեւերեք տարուան ամփոփ կեանքը պատկերացնել։ Դժուար է անոր ամբողջական գործունէութիւնը ներկայացնել։ Բայց պէտք է գրուի այդ պատմութիւնը, իր բոլոր մանրամասնութեամբ, որովհետեւ այդ երեսունեւերեք տարիներու աշխատանքին մէջ, միութեան ամենէն համեստ անդամն իսկ, իր մասնակցութիւնը բերած է միութեան զարգացման և բարգաւաճման գործին։

ARAM webaram.com

Հ. Մ.Ը.Մ. Հալէպի մասնաճիւղի հիմնադիր վարչութիւնը 1925-ին
Նստած՝ աջէն ձախ, Սահակ Խաչատուրեան, Լուսեր Մասպանճեան, Տիգրան Աղճաեան:
Ոտքի՝ աջէն ձախ, Յ.Լեւոն Մուրատեան, Միհրան Կարապետեան, Լեւոն Աբգարեան,
Լեւոն Պապիկեան (այժմ Մարսիլիա) եւ Շաւարշ Պէրեարեան:

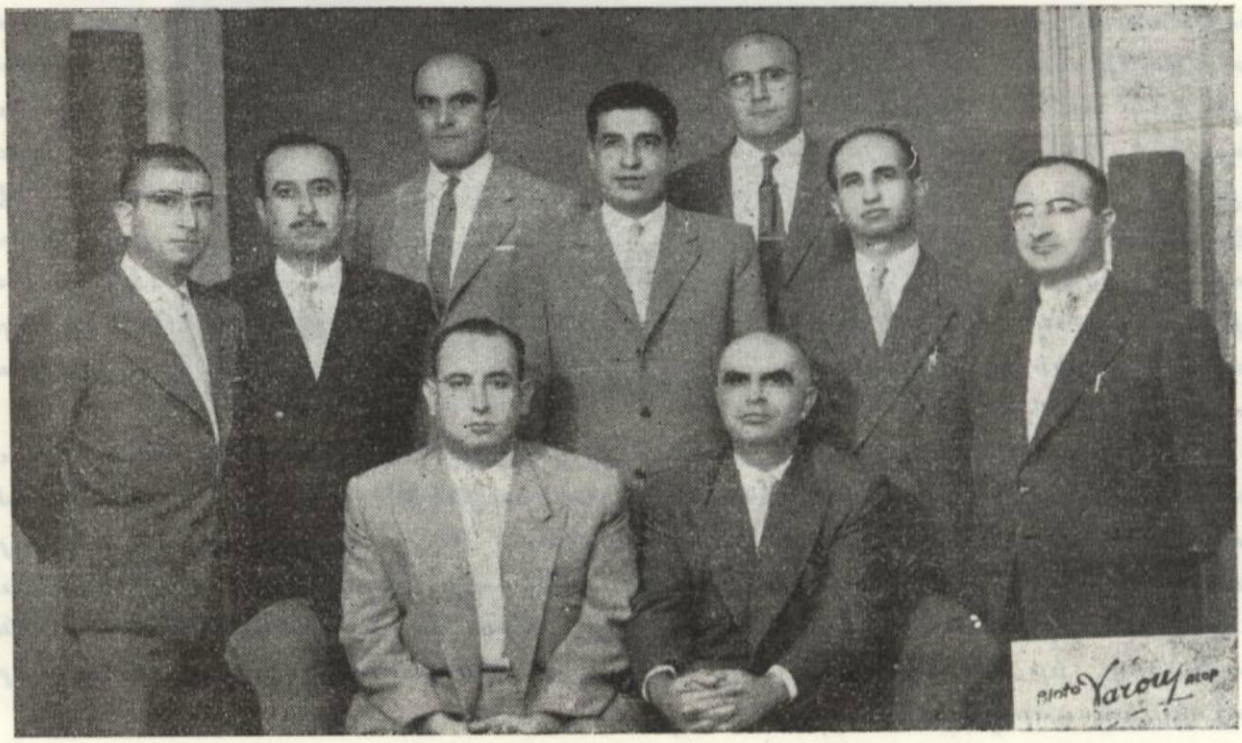

Հ. Մ.Ը Մ. Հալէպի մասնաճիւղի 1958 եւ 1959-ի վարչութիւնները միասնաբար
Նստած՝ ձախէն աջ, Տօքթ. Ալպեռ Տայրեան եւ Նշան Թիւսիւզեան:
Բ. շարք՝ ոտքի, Խաչիկ Օհանեան, Գեղամ Զալեան, Կարապետ Նալպանճեան,
Գէորգ Տօնապետեան եւ Սուրէն Նազարեան:
Գ. շարք՝ ոտքի, Յովհաննէս Խաչատուրեան եւ Արմէն Մարգարեան:

ARAM webaram.com

2.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դամասկոսի Հայ գաղութի պատմութիւնը չատ հին է։ Ան հանդիսացած է Հայաստանէն Հալէպ, Դամասկոս երուսաղէմ ուխտագնացութեան կայան իր Ս. Սարգիսով վանքով ու հոգեւոր տունով, որոնց չուրջ ափ մը հայութիւն, իրենց մնայուն գաղութով, դարեր շարունակ ապրեր են հոն։ Այս գաղութին դիմագիծը բոլորովին կը փոխուի մեր տարագրութեան օրերուն երբ հոն կը հաւաքուին չուրջ 30,000 գաղթականութիւն։ Այս գաղթականներէն մեծ տոկոս մը, 1919-ին կը մեկնի Կիլիկիա։ Հազիւ հոն հաստատուած, Կիլիկիոյ պարպումի հետեւանքով, 1921—22, Դամասկոս կը տեղաւորուի չուրջ 13,000 հայութիւն։

Այս հոծ գաղութը, իր ազգային հաստատութիւններուն չարքին, անկասկած, պիտի ունենար նաեւ իր երիտասարդական կազմակերպութիւնները որոնց կարգին մարմնամարզական միութիւններ։ 1922ին, կապետ Գալաֆեանի նախաձեռնութեամբ հիմը կը դրուի ՎԱՀԱԳՆ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ։ Միութեան վարիչ Գալաֆեանի մեկնումէն ետք, այդ դերը կը ստանձնէ Տիգրան Գալըպճեան. այդ օրերուն, Վահագն Պատանեկան Միութեան ծրագրին մաս կը կազմէ նաեւ մարմնակրթանքը։ 1924ին, այս միութեան Վահագն ֆութպօլի խումբը հրապարակ կ'իջնէ։ Հետզհետէ կազմուած են Շանթ, Արծիւ, Մասիս ֆութպօլի խումբերը։

Այս խումբերը ինչպէս նաեւ միութեան այլ անդամները, ֆութպօլէն զատ կը հետեւին նաեւ մարմնակրթանքի այլ ճիւղերու ու 1924ին, միասնաբար կազմակերպուած առաջին ոդիմպիականով, մարզական կեանքի չուրջ կը ստեղծեն լայն հետաքրքրութիւն հայ և օտար հասարակութեան մէջ։

Վերոյիշեալ խումբերէն զատ, Դամասկոսի մէջ, հրապարակ կուգան նաեւ Pro, Կայծակ և Տալուորիկ խումբերը։ Այս խումբերը մէկ դրօշի ներքեւ հաւաքելու և հաւաքական ոյժ ներկայացնելու նախանձախնդրութենէն մղուած, Վահագն Պատանեկան Միութեան նախաձեռնութեամբ կոչ մը կ'ուղղուի բոլորին որ միանան Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ներքեւ։ Բացի Տալուորիկէն միւսները կը միանան ու 1925 Օգոստոսին հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Դամասկոսի մասնաճիւղին։

Դամասկոսի մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կազմութիւնը, երիտասարդները կը մղէ, հաւաքական ուժերով աւելի ընդարձակ գործունէութեան մը։ Այդ առեն Դամասկոս կը ղրկուի Լեւոն Աբգարեան, հոն կը մնայ երեք ամիս, նորընտիր վարչութեան կողքին կը ձեռնարկէ խումբերու վերակազմութեան աշխատանքի։ Այդքանը բաւարար չէր։ Խումբերուն համար դաշտ պէտք էր։ Միութեան վարիչներն ու անդամները, մեծ ճիգով ու աշխատանքով, լքուած դաշտ մը կը յարդարեն և մէկ երկու ամիսէն ժողովուրդին կը ներկայանան դաշտահանդէսով մը։

ARAM webaram.com

Դամասկոսի «ՎԱՀԱԳՆ» Պատանեկան Միության անդամները 1924-ին, որոնք կուրիզը կազմեցին Հ.Մ.Ը.Մ.ի Դամասկոսի մասնաճյուղին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի մասնաճյուղի հիմնադիր անդամները 1925 թ.

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի մասնաճյուղի հիմնադիր անդամները 1925-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի Առաջին Ֆութպոլի խումբը 1925-ին:

Այսքան առույգ կերպով ոտքի կանգնած՝ ու գործունէութեան՝ լայն ծիրով աշխատող Դամասկոսի մանուճիւղին կեանքը, Դամասկոսի նոյն օրերու ծանօթ դէպքերուն հետեւանքով, կանգ պիտի առնէր, մինչեւ որ կեանքը իր բնականոն ընթացքը առնուար։ Հայեր կը գաղթեն։ Գաղութին թիւը կը նուազի։

1928ին, Դամասկոսի մանուճիւղը, վերահաստատուող խաղաղ մթնոլորտին հետ, ինք եւս նոր թափով հրապարակ կ'իջնէ իր ֆութպոլի խումբով ճակատելու համար Ջինուորական վարժարանի խումբին դէմ։ Լաւ յաղթանակ մը կ'ապահովէ Դամասկոսի մանուճիւղի խումբը որուն մասին Ազդակի Մարտ 26, 1928ի համարին մէջ կը կարդանք.

«Արդեօք այս յաղթանակը լա՞ւ դաս մը չէ՞ կրնար մը ազգայիններու որոնք անմեկնելի ոգեխռովութեամբ կը ջանան քայքայել Դամասկոսի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մանուճիւղը»։ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դէմ մղուած պայքարը զինք աւելի կը զօրացնէ երբ, մանաւանդ, 1928 Ապրիլին, Պէյրութի մանուճիւղին խումբը Դամասկոս կը հասնի տեղւոյն մանուճիւղի խումբին հետ մրցելու և տիրանալու Հայկ Քալէնտէրին կողմէն արամադրուած բաժակին։ Ապրիլ 9ին, մրցումը տեղի կ'ունենայ հայ և օտար բազմութեան մը ներկայութեան։ Պէյրութ յաղթական կ'ելլէ ու կը առնայ բաժակը։

Շատ կանուխէն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Դամասկոսի մանուճիւղի վարիչները հիմը կը դնեն ակաուտական խումբերու, որոնք 22 Սեպտ. 1929ին բանակում կը կազմակերպեն քաղաքէն դուրս։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի անպարտելի խումբը իր փառքի օրերուն՝ 1934-ին։
Ա. կարգ, պառկած՝ Եդուարդ Ավրիկեան
Բ. կարգ, ծունկի ձախէն աջ՝ Ֆերտինանդ Թէրնեման (Պուպու), Կարապետ Գոնտօղլանեան, Գէորգ Տէր Յովհաննէսեան, Մելիքով Ասլանեան
Գ. կարգ, ոտքի՝ Օննիկ Կէվրէկեան (Խմբապետ), Զաւէն Զօրպանեան, Եղիշէ Մանուկեան, Սեզար Թէրնեման, Կարապետ Սաաքեան, Յարութիւն Օղլագեան։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Դամասկոսի մասնաճիւղը իր ամենէն փայլուն շրջանը կը սկսի արձանագրել երբ գինուորական խումբի տղաքը, գլխաւորութեամբ Օննիկ Կէվրէկեանի կը սկսին դաշտ իջնել նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ներքեւ։ Այս խումբը, ամբողջ տասը տարի, Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ, պիտի պանծացնէր հայ դնդերին ոյժը ճակատելով հայ, մանաւանդ օտար զօրաւորագոյն խումբերու դէմ։ Դամասկոսի խումբին մրցումները դիտելու և ազգային հպարտութեան վայելքը ապրելու համար, Դամասկոսի, Հալէպի ու Պէյրութի մարզադաշտերը հազարաւոր երիտասարդներով կը լեցուէին։

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի ֆութպոլի խումբին ձգած հմայքը, յիշատակներու անմար բոցը, ոչ մէկ այլ խումբ ըլլա՛յ հայ թէ օտար, տակաւին չկրցաւ մարել մինչեւ այսօր։ Եզական և անօրինակ երեւոյթ մըն էր իր ամբողջութեանը մէջ։ Միջազգային արժեզրութեամբ «աստղ»եր չունէր իր կազմին մէջ և ոչ ալ հիմնական և յարատեւ պատրաստութեան մը բնական արդիւնքը։ Սակայն որպէս միաւոր, ներդաշնակ խումբ, իր կորովի, վճռական ու գերազանցելիօրէն համադրող և հմայիչ խաղարկութեամբ յարգանք և պաշտամունք պարտադրեց թէ՛ իր մրցակիցներուն և թէ բազմահազար իր սիրողներուն քով, և որպէս այդ ոսկի տարերով

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի խումբը 1935-ին

Նստած ձախէն աջ՝ Եղիշէ Մանուկեան, Եդուարդ Ավրիկեան, Կարապետ Սաաքեան, Սաֆոմ:
Ոտքի՝ Օննիկ Կէվրէկեան (խմբապետ), Ջաւէն Զօրպանեան, Արմէն Աբգարեան,
Գալուստ (չէրքէզի տարազով), Սեզար Թէրճեման, Ֆէրտինանդ Թէրճեման,
Կարապետ Գոճաօղլանեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի խումբը 1944-ին

Աջ կողմը ոտքի՝ Վարչութեան Ատենապետ՝ Վահան Տօնապետեան,
Ձախին՝ Ֆութպոլի պատասխանատու Սեզար Թէրճեման:

ARAM webaram.com

ՕՆՆԻԿ ԿԷՎՐԷԿԵԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի նշանաւոր խումբի աննման խմբապետը, որուն ղեկավարութեան տակ, խումբը յաղթանակներու երկար շարք մը արձանագրեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ:

արձանագրուած պիտի մնայ իր անունը Սուրիոյ և Լիբանանի ֆութպօլի տարեգրութեանց մէջ։ Այս խումբին վրայ, Դամասկոսի մասնաճիւղի ղեկավարներէն զատ, Դամասկոսաբնակ ծանօթ ազգային ու Հ.Մ.Ը.Մ.ական Վահան Տօնապետեան հօր մը գուրգուրանքով ու սիրով հսկեր է տարիներով։ Տօնապետեան նիւթական ու բարոյական մեծ զոհողութիւն ունի Դամասկոսի մասնաճիւղի բարգաւաճման ու մանաւանդ ֆութպօլի խումբին որոնք իր վաստակաւոր գործիչի պսակը կազմած են։ Իրեն հետ Դամասկոսի մասնաճիւղի վերելքին աշխատանքի ու զոհողութեան իրենց բաժինները բերեր են նաեւ Յովհաննէս Պօյաճեան, Սեդար Թերճեման, Մէթր

Դամասկոսի խումբը Հալէպի կայարանին մէջ 1935-ին
7-րդ Միջ-մասնաճիւղային մրցումներու Ա. դասի ախոյեանութիւնը տանելէ վերջ:
Կեդրոնը ոտքի՝ Վահան Տօնապետեան, Սիմոն Թերճանեան եւ Սեզար Թերեմեան:

Ցրէտ Աւլանեան, Թնճուկեան եղբայրներ, Սարգիս Պապիկեան, Տատոյեան եղբայրներ, Փելէնկեան եւայլն:

Դամասկոսի մասնաճիւղը, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն, անխափան, իր մասնակցութիւնը բերած է իր ֆութպոլի և պասքէթպոլի խումբերով ու մանաւանդ մարզուած ակաուտներով ու արհեստներով որոնց դաստիարակութեան մէջ մեծ դեր խաղացեր է խմբապետ Տիգրան Ոսկերիչեան:

Դամասկոս, ֆութպոլի և ակաուտական կազմերէն զատ ունեցած է նաեւ պասքէթպոլի, վոլիպոլի, փինկ-փոնկի և հեծանաւորդներու խումբեր:

Այժմ Դամասկոսի մասնաճիւղը իր շարքերուն մէջ կը հաշուէ 130 պարզ և մարզիկ անդամներ: Երեսունեւհինգ ակաուտներ և 40 գայլիկներ: Իր հաւաքոյթներուն ու ժողովները կը գումարուին Ջաւարեան վարժարանին մէջ:

ARAM webaram.com

ՏԻԳՐԱՆ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ
Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի անխոնջ սկաուտ խմբապետը:

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի սկաուտ աստիճանաւորները 1926-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի աղջուիկները
Ձախին՝ խմբապետուհի Սոնա Տօնապետեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի սկաուտներէն խումբ մը 1948-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի գայլիկները 1948-ին:

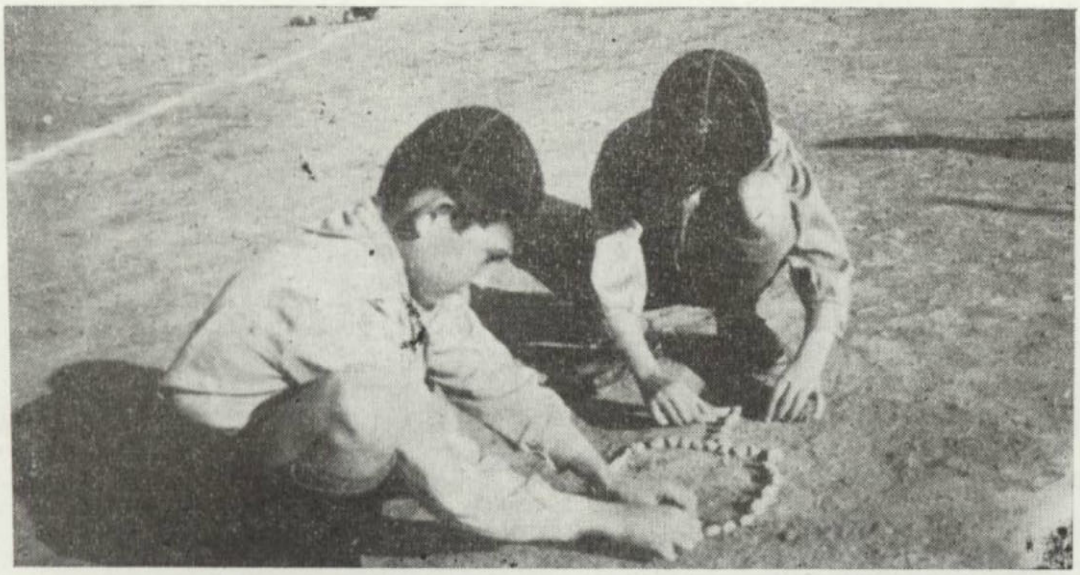

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի գայլիկները դաշտին վրայ, հետախուզական փորձեր կատարած պահուն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի մասնաճիւղի պասքէթպոլի աղջկանց խումբը 1949-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի մասնաճիւղի պասքէթպոլի աղջկանց խումբը 1959-ին;

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամասկոսի մասնաճիւղի պասքէթպոլի մանչերու խումբը 1959-ին:

ԱՆԽՈՆՋ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ձախէն աջ՝ Լեւոն Մաստանեան, Վահան Տօնապետեան, Յովհաննէս Տահինեան.

Հալէպի, Դամասկոսի եւ Պէյրութի մասնաճիւղերու հիմնադիր սերունդէն եւ, աւելի քան երեսնամեակ մը անընդհատ ու մինչեւ այսօր՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի նուիրեալները:

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամասկոսի մասնաճիւղի վարչական կազմը 1958—1959-ին:

Նստած՝ ձախէն աջ, Վահան Տօճապեեան՝ Նախագահ, Բարսեղ Հայկականեան՝ Առենապետ:
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Մանուկ Միսիրեան, Փանոս Փելփէկեան, Անդրանիկ Աւետեան,
Առաւիր Գարաճեան, Աբրահամ Յակոբեան:

ARAM webaram.com

3.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԼԱԹԱՔԻՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

1922ին, Կիլիկիոյ երկրորդ արտագաղթին, բազմաթիւ հայ ընտանիքներ, կը հաստատուին արեւելեան Միջերկրականի գեղածիծաղ ափին գտնուող, պատմական Լաւոթիկէի, Սիւրիոյ այժմու գլխաւոր նաւահանգիստ Լաթաքիոյ մէջ։

Լաթաքիա նախապէս հայկական հոծ գաղութ մ'ունեցած չէ։ Քաղաքին արեւելեան մասին մէջ կը գտնուէր Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Ուխտին պատկանող մատուռ մը եւ հոգեւոր մը — տեղացի արաբ բնակչութեան կողմէ Քեմուն կոչուած հինաւուրց չէնք մը, որ անցեալին հիւսիսէն դէպի Երուսաղէմ ուխտի գացող հայերուն որպէս հանգստարան ու իջեւան կը ծառայէր։

Հոգեւոր կիրճ, բաւականին ընդարձակ ազգապատկան հողամասի մը վրայ, գաղթական ու ընչազուրկ հայ ընտանիքներ, կը հաստատուին փայտաշէն ու թիթեղածածկ իրենց հիւղակները թուով մօտ 150 հատ։ Այս հիւղաւանը որ ներկայիս կը կոչուի Հայոց Քեմբ, մօտ հարիւր ընտանիքներ կը պատսպարէ։

Գաղթական հայեր, բնակարանային հարցի լուծումէն վերջ, կը մտածեն դպրոցի մասին։ Հոգեւորականը կը վերածուի ազգային վարժարանի։ կը կազմուի թաղական խորհուրդ ու վարժարանի հոգաբարձութիւն, կը նշանակուի տնօրէն ու ուսուցչական կազմ — հայ կեանքը հետզհետէ կը մտնէ հունի մէջ։

1924ին, տեղւոյն Ս. Յակոբեանց Ազգ. վարժարանի տնօրէն Պ. Ահարոն Մալխասեանի, Անանիա Գաբրիէլեանի, Արտաշէս և Մարտիրոս Պալումեան եղբայրներու նախաձեռնութեամբ կը հիմնուի մշակութային միութիւն մը ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ անունով որուն երիտասարդ ու մարզասէր անդամներէն Պետրոս Ուզուրլեան և Գրիգոր Զապուքճեան կը մտածեն ստեղծել մարմնակրթական չարժում մը։

1924—925ին, Պէյրութի և Հալէպի մէջ, հիմը կը դրուէր Հ.Մ.Ը.Մ.ին։ Լաթաքիոյ կրթասիրացին տղաքը, առաջնորդութեամբ Պետրոս և Կարապետ Ուզուրլեան եղբայրներու, Գրիգոր Զապուքճեանի, Հայկ Ղազարեանի, Յարութիւն Գույումճեանի, Միսակ Շիրոյեանի և Սիսակ Լիմոնեանի, 1926ին հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Լաթաքիոյ մասնաճիւղին։ Անդրանիկ վարչութեան անդամ կ'ընտրուին Միսակ Շիրոյեան՝ ատենապետ, Յարութիւն Գույումճեան՝ ատենադպիր, Կարապետ Ուզուրլեան՝ գանձապահ, Գրիգոր Զապուքճեան՝ մարզական խմբապետ, Պետրոս Ուզուրլեան՝ գրադարանի պատասխանատու և Հայկ Ղազարեան՝ գոյքապահ։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաթաքիոյ մասնաճիւղի վարչական կազմը 1934-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Միսակ Շիրոյեան, Կարապետ Ուղուրլեան, Հայկ Ղազարեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ. Հայկազ Մեսումեան, Սարգիս Մարաքլեան, Խաչեր Յակոբեան,
Գրիգոր Զպուճեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաթաքիոյ մասնաճիւղի առաջին ֆութպոլի խումբը 1927-ին:
Նստած ձախէն աջ, Կարապետ Ուղուրլեան, Յարութիւն Գրիգորեան, Գրիգոր Զպուգեան,
Սուրէն Գալենեան, Յովհաննէս Գրիգորեան:
Մուճկի՝ ձախէն աջ, Ասատուր Գասպարեան, Կարպիս Սէրայտարեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Միսակ Շիրոյեան, Պետրոս Ուղուրլեան (Խմբապետ), Միսակ Ալապօզանեան,
Սիսակ Լիքոնեան, Յարութիւն Գույումճեան:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբահիոյ մասնաճիւղի Ճուբպօլի խումբը 1928-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Կարապետ Ուղուրլեան, Յարութիւն Գրիգորեան, Գրիգոր Զպուհեան,
Սուրէն Գալենեան, Յովհաննէս Գրիգորեան:
Ծունկի՝ ձախէն աջ, Յովհաննէս Մամբրէեան, Կարապետ Սերայտարեան, Ասատուր Գասպարեան:
Ոտի՝ ձախէն աջ, Պետրոս Ուղուրլեան, Յակոբ Վարդանեան, Սիսակ Տէյիրմէնճեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբահիոյ մասնաճիւղի Ճուբպօլի խումբը 1947-ին՝
Հալէպի Նաւասարդ դաշտին վրայ:
Ձախին՝ ոտի, Գէորգ Թօփճեան Վարչութեան Առենապետը:
Աջին՝ օրուան իրաւարար Կարապետ Աղճաեան:

ARAM webaram.com

Մարզական խաղերու գուգընթաց, 1933ին, Միսակ Ալապօզանեանի, Հայկազ Մեսումեանի, Հայկ Դազարեանի ջանքերով մասնաճիւղէն ներս կը սկսի ծնունդ առնել նաեւ սկաուտական չարժումը։ Այս չարժման առաջին գեկավարը կը հանդիսանայ Միսակ Ալապօզանեան որ կատարեալ ձեռնհասութեամբ ու նուիրումով կը տանի իրեն վստահուած գործը։ Ան կը յաջողի, կարճ ժամանակի մը ընթացքին, 55 գայլիկ և սկաուտներէ կազմուած խումբ մը յառաջացնել։

Սկաուտ վարիչ Ալապօզանեանի քաղաքէն մեկնումէն ետք, իր պաշտօնը նոյն խանդով ու հաւատար ձեռնհասութեամբ կը շարունակէ Հայկազ Մեսումեան երկար տարիներ, իրմէ վերջ, յաջորդաբար, իր դերը կը տանձնեն Օննիկ Գարթակատարեան և Մկրտիչ Փափազեան։

Լաթաքիա հանդիսացած է օրինակելի և միշտ կենսունակ մասնաճիւղ մը իր Ֆութպոլի, պասքէթպոլի, վոլիպոլի խումբերով և փինկ-փոնկի հետեւողներով։

Ներկայիս, Սիւրիոյ չրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղերուն ամենէն բախտաւորն է Լաթաքիան ուր Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդէպ չնչատուած չարժում և անհաճոյ տրամադրութիւններ գրեթէ չկան։ Մասնաճիւղը թեղուն չրջան մը կը թոլորէ։ Մարզական կեանքը սեւեռական չարժման մէջ է։ Բացի չնչին փոքրամասնութենէ մը, Լաթաքիահայ ճնշիչ մեծամասնութիւնը, անվերապահ և լայն աջակցութիւն կը բերէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի բոլոր ձեռնարկներուն։ Փաստը խօսուն է։ 1957ին, երբ մասնաճիւղին նոր և ճոխօրէն կահաւորուած ակումբին բացումը կատարուեցաւ ուր ներկայ եղան նաեւ Շրջ. վարչութենէն Տօքթ. Ց. Պէրպէրեան, Ցովհ. Շահինեան, Մանուկ Տէտէեան և Արամ Անթիքաճեան, ներկայ քանի մը հարիւր հայերը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդէպ իրենց տածած սէրն ու գուրգուրանքը յայտնեցին ետքը հազար ս. ոսկիի նուիրատուութիւնով մը։

Առ ի քաջալերութիւն և գնահատում Հ.Մ.Ը.Մ.ականներուն և Հ.Մ.Ը.Մ.ին, տեղւոյն սիրուած և յարգուած ազգայիններ Տիար Ց. Մաքինաճեան և Ց. Գուլումճեան, առանց նիւթական ակնկալութեան, Լաթաքիոյ մասնաճիւղին կը տրամադրեն ակումբին անմիջական կից, իրենց սեփական հողաչերտը որպէսզի օգտագործուի որպէս մարզադաշտ պասքէթի և այլ խաղերու։ Դաշտը ներկայիս յարդարուած է և չուրջը պատքաշուած։ Մասնաճիւղին մարզական վերելքին մեծապէս սատարող ազգայիններու ժեսթը ամէն գնահատանքէ վեր կը նկատենք։

Լաթաքիոյ մասնաճիւղը իր շարքերուն մէջ կը հաշուէ այժմ, 62 գործօն և 10 օժանդակ անդամներ և 24 սկաուտ-գայլիկներ։

ARAM webaram.com

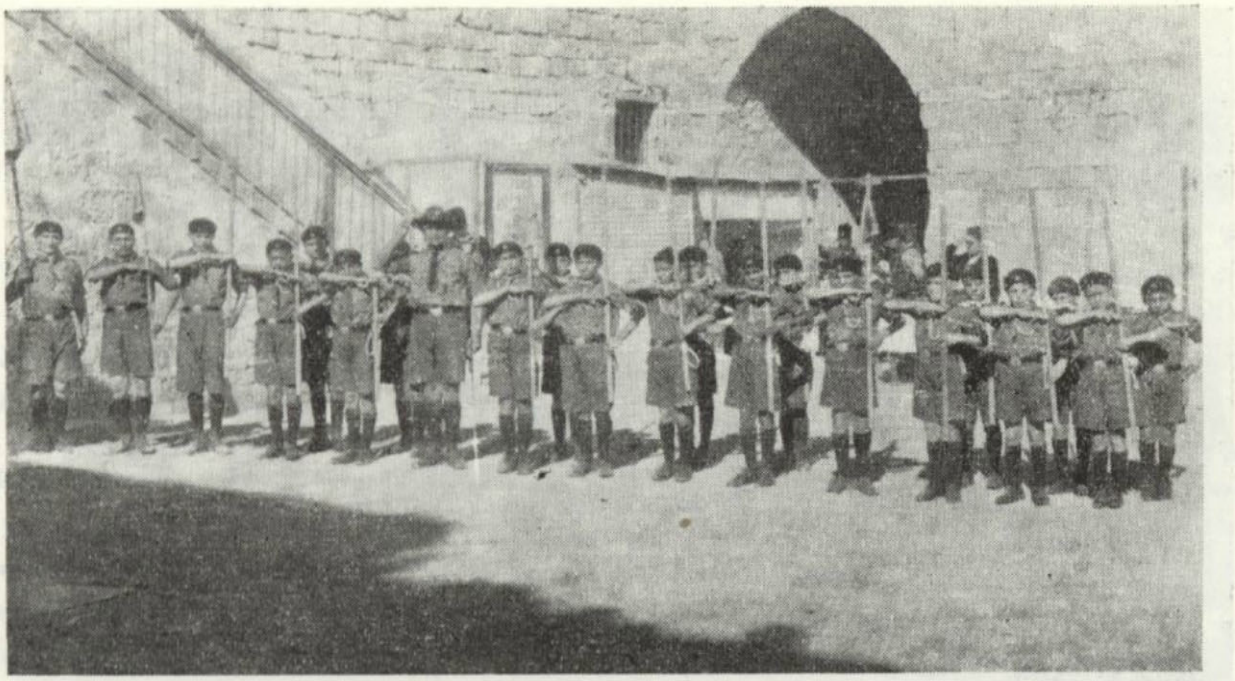

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբաֆիոյ մասնաճիւղի սկաուտներբ Ս.զզ. վարժարանի բակին մէջ, մարգաճի պահուն:

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբաֆիոյ մասնաճիւղի սկաուտներբ բանակուռվի մը ընթացքին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբաֆիոյ մասնաճիւղի ֆուրպոլի խումբը 1959-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Լաբաֆիոյ մասնաճիւղի վարչական կազմը 1959-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Հայկազ Մէսումեան, Տօքթ. Մելոն Էպլիղաթեան (Ատենապետ), Յակոբ Մահինճեան (Ատենադպիր):
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Գէորգ Թօփճեան, Անդրանիկ Գալուստեան, Յովհաննէս Մանոեան, Յակոբ Անոյեան:

ARAM webaram.com

4.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԳԱՄԻՇԼԻԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Գամիշլի, Հիւսիսային Սուրիոյ, Ճէզիրէի շրջանին պատկանող, Հալէպէն ու Դամասկոսէն հեռ, ներկայիս, ամենէն արդիւնաշատ քաղաքն է, Թրքական սահմանին վրայ, պատմական Մծբինի մօտ, ուր շուրջ 10.000 հայեր տուն տեղ եղած կ'ապրին։ Քաղաքը ներկայիս ունի շուրջ 35.000 այլացեղ բնակչութիւն։

Գամիշլին գրեթէ հայակերտ քաղաք մըն է։ Մեր արտագաղթի օրերուն, Տիգրանակերտցիներ և Ուրֆացիներ ու Հայաստանի Արեւելեան նահանգներու ճնշուորդացէն մաս մը, կը տեղաւորուին ճաղճաղի ափին։ Հետագային ասոնց կը միանան նաեւ Պիշերիկի քրտախօս հայերու զանգուած մը։ Ժամանակի ընթացքին քաղաքին կազմաւորման հետ, կը կազմակերպուի նաեւ ազգային կեանքը իր եկեղեցիով, դպրոցով և առաջնորդական փոխանորդութիւնով։

Գամիշլի քաղաքին հիմնադրութեան օրերէն քիչ ետք, հիմը կը դրուի նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղին՝ 1931ին, նախաձեռնութեամբ Ներսէս Պօյաճեանի և Գաբրիէլ Սարգիսեանի և մարզասէր երիտասարդներու խումբի մը։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի շուրջ հաւաքուած երիտասարդութիւնը իր կարելին կ'ընէ այդ հեռաւոր անկիւնին մէջ մարզուելու և մարզելու հայ դնդերը ու արժէքաւորելու իրենց ուսերէն բարձր բռնած Հ.Մ.Ը.Մ.Ի դրօշը։ Այդ դրօշը իր արժանի բարձունքի հասցնելու առիթը վերջապէս կը ներկայանայ։ 1934ին, Պաճէ տը Սիրիի Գամիշլիի մասնաճիւղը բաժակ մը կը տրամադրէ ֆութպոլի մրցաշարքի մը յաղթական խումբին։ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի տղաքը գօտեպինդ, յաղթելու և բաժակին տիրանալու վճռականութեամբ, դաշտ կ'իջնեն։ Այդ մրցաշարքը կը նկատուն, իրենց համար, հրապարակային քննութիւն որուն ելքը բախտորոշ դեր պիտի ունենար։ Մրցաշարքէն յաղթական դուրս կուգայ Հ.Մ.Ը.Մ.Ը ու կը տիրանայ բաժակին։ Այս յաղթանակով մասնաճիւղը կ'արձանագրէ դարձակէտ թուական մը, ան կը նկատուի ամբողջ Ճէզիրէի շրջանի զօրաւորագոյն խումբ ունեցող մարզական կազմակերպութիւնը։ Մեծ հետաքրքրութիւն կը ստեղծէ իր շուրջ։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի շուրջ ստեղծուած այս լայն հետաքրքրութեան թափը, ափսոս որ չուտով պիտի կասէր որովհետեւ վրայ պիտի հասնէին քաղաքական անհպատ պայմանները։ Անմիջապէս որ, սակայն, քաղաքական տագնապի օրերը կ'անցնին, 1938ի վերջերը, միութեան գլխավորները կրկին հրապարակ կ'իջնեն աւելի մեծ թափով — կը վարձեն ակումբ, իրենց կը միացնեն անջատ գործող երկու խումբեր, աւելի զօրացած ու կազմակերպուած ուժով կը ներկայանան հանրութեան արժանանալով անվերապահ քաջալերութեան։ Այս տեսն կը վերակազմուին նաեւ սկաուտա-

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիջլիի մասնաճիւղի վարչութիւնը 1937-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Ներսէս Պօյաճեան, Հայր Յովսէփ Լեւոնեան, Անդրանիկ Կօշկակարեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Միքայէլ, Զօհրապ Տէր Ղազարեան, Սարգիս Ադամեան,
Հայկազ Փուտուճեան:

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիջլիի մասնաճիւղի Քուրպօլի ախոյեան խումբը 1935-ին:

ARAM webaram.com

կան քայքայուած խումբերն ու մասնաւոր զարկ կը տրուի գայլիկներու խումբերուն։ Անդամներուն մտային զարգացման սատարելու գեղեցիկ գաղափարէն մղուած, ակումբին մէջ, հիմը կը դնեն գրադարանի մը։ Այս առթիւ, 16 Մարտ 1939 թուակիր նամակ մը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. Վարչութեան ուղղուած, այսպէս կը պատկերացնէ կացութիւնը.

«Ներկայ գրութիւնով կուգանք Ձեզ տեղեկացնել որ, տեղւոյս մէջ գոյութիւն ունի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղ մը, որ, կը բաղկանայ 83 անդամներէ։

«Մասնաճիւղը հիմնուած է, ինչպէս գիտէք, 1933ին(*)։ Իր վեց տարիներու գոյութեան շրջանին եթէ կրցած չէ Ձեզ տեղեկագրել, ներողամիտ գտնուեցէք, յանցաւորը մենք չենք, այլ տեղական քաղաքական ու հատուածական խնդիրներն են որ ընդհատած են և արգելք եղած են յառաջդիմութեան։ Կը յուսանք որ այս անգամ, 16 Փետր. 1939ին ընտրուած վարչութիւնը, իր գերագոյն ճիգերը ի գործ դնելով պիտի յաջողի կանգուն պահել հայ ազգային պատիւն ու նուիրականութիւնը բարձր պահող Հ.Մ.Ը.Մ.ը գաղութիս մէջ։

«Նորընտիր վարչութեան անդամներն են՝ Ներսէս Գօյաճեան, Անդրանիկ Կօչկարեան, Հայկազ Փուչուճեան, Միքայէլ Զուլհակեան, Սարգիս Ադամեան, Զօհրապ Տէր Ղազարեան և Յովսէփ Վրդ. Լեւոնեան։

«Քանի մը շաբաթէ ի վեր կազմած ենք վեց խմբակէ բաղկացած սկաուտութիւն մը, անոր կողքին նաեւ չորս խմբակ գայլիկ որոնց բոլորին ղեկավարն է Զօհրապ Տէր Ղազարեան։ Սկաուտներու զգեստաւորման համար 60 ս. ոսկի ղրկած ենք Հալէպ, կը յուսանք մօտ ատենէն կը հասնին ապսպրանքները, որմէ անմիջապէս ետք երդման արարողութեան պիտի ձեռնարկենք։

«Մեզի 100 հատ անդամատետր ղրկեցէք»։

Գամիշլիի ու Ճէզիրէի այլ մասնաճիւղերուն և առհասարակ բոլոր փոքր մասնաճիւղերուն կեանքը տեղատուութեան ու մակընթացութեան օրէնքով ընթացեր է։ Երբ այդ մասնաճիւղերուն մէջ, ուսուցչական կամ այլ պաշտօնով ու գործով Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչական, մարզական, սկաուտական գործերով հետաքրքրուող ու հասկցող անհատներ հաստատուեր են, անոնք մղիչ ուժ դարձեր են և իրենց շուրջ հաւաքեր են երիտասարդութիւնը ու գործի լծուեր։ Երբ այդ անձերը հեռացեր են, կամ ուրիշներ, մասնաճիւղը կրկին ինքն իր մէջ կծկուեր է։

Այսպէս է որ Գամիշլի, պատերազմի տեւողութեանը հազիւ իր գոյութիւնը պահելու ճիգէ մը վերջ, 1946ին դարձեալ հրապարակ կ՚իջնէ նոր թափով, կորովով ու եռանդով։

1946 թուականը, մարզական տեսակէտով, ամբողջ Ճէզիրէի տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց պիտի մնայ։ Այդ թուականէն տարիներ առաջ, Լեւոն Աբգարեանի ղեկավարութեամբ, Գամիշլիի մէջ, թէեւ տեղի ունեցած է դաշտահանդէս մը Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին ներքեւ, և սակայն

(*) Այլ տեղեր 1931 կուտան որպէս հիմնադրութեան թուական:

ARAM webaram.com

Ա.Մ.Ը.Մ. Գամիելի մասնաճիւղի ճուրպոլի խումբը, որ ծահեցաւ՝ Միջ-մասնաճիւղային մրցումներու Ե. դասի ախոյեանութիւնը 1946-ին:

Ա.Մ.Ը.Մ. Գամիելի մասնաճիւղի ճուրպոլի խումբը 1949-ին:

ARAM webaram.com

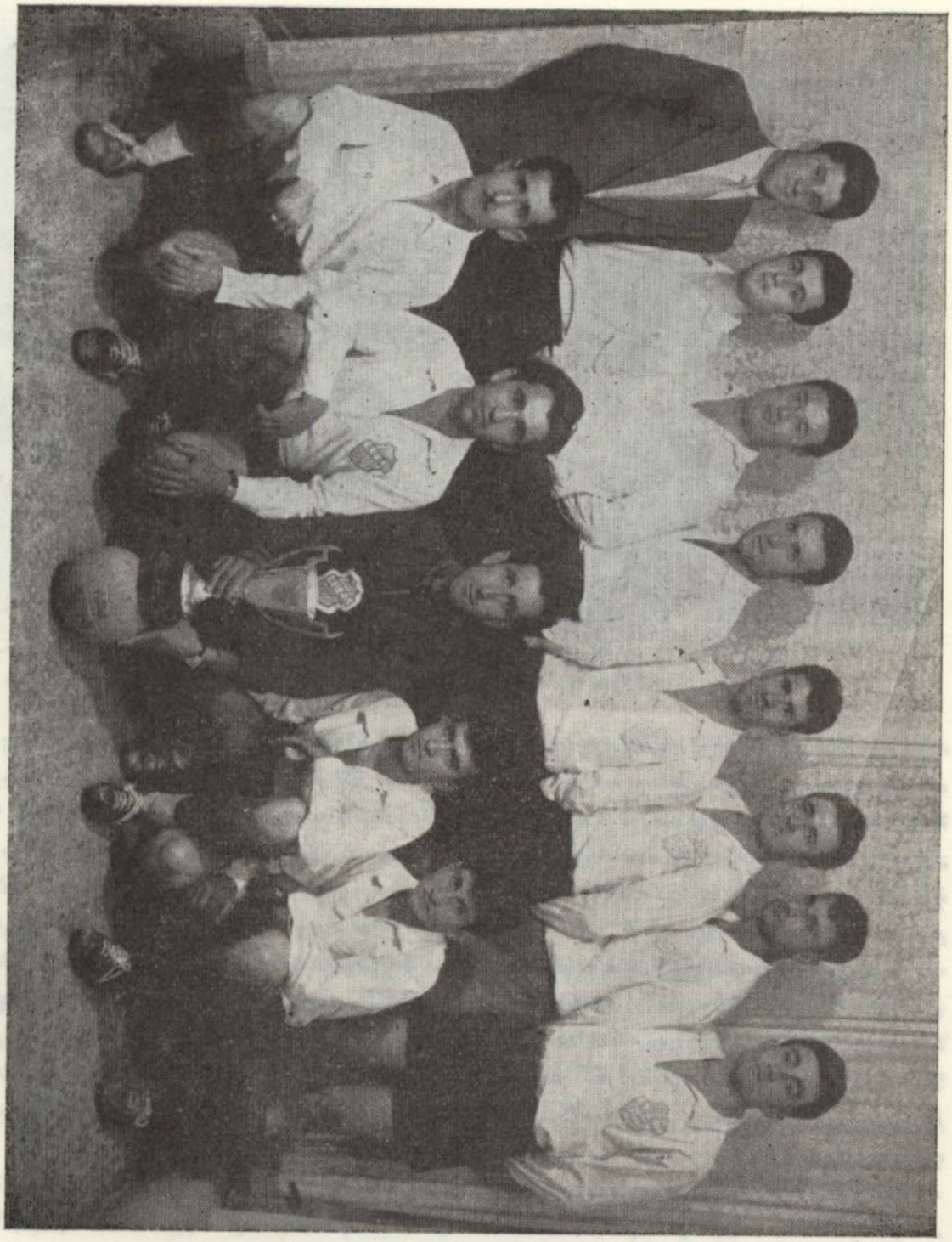

Հ.Մ.Ը.Մ. Գահիրեի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1958-ին:

Նստած՝ ձախէն աջ, Ռ. Կարապետեան, Ռ. Առաքելեան, Ս. Կէճոյեան, Լ. Կարապետեան, Յ. Պապմահեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ. Ռ. Նազարեթեան, Չ. Գասպարեան, Ռ. Գալայճեան (Խմբապետ), Յ. Խաչատուրեան,
Ռ. Կիւրճեան, Յ. Կարապետեան, Յ. Պերմայմեան, Ղ. Սերոբեան:

1946ի, դարձեալ նոյն կազմակերպութեան ելոյթը իր տարողութեամբ ու կազմակերպչական կանոնաւորութեամբ առանձնայատուկ տեղ ունի ճէպիրէի մարզական պատմութեան մէջ։

Այդ յանդուգն ձեռնարկը որ պետական ձեռնարկի մը համապատասխանող ու համազօր քայլ մըն էր, կարելի եղաւ մեծ յաջողութեամբ պսակել չնորհիւ կորովի առաջնորդին Գերշ. Տ. Խորէն Ծ. Վ. Բարսեղեանի (այժմ Արքեպիսկոպոս ու Առաջնորդ Հայոց Լիբանանի) ու Հ.Մ.Ը.Մ.ի տեղական և Հալէպի վարչութեանց։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիշլի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1959-ին.
(ախոյեան Բ. դասի)

Ճէզիրէի ժողովուրդին համար աննախընթաց այս մարզահանդէսը որպէսզի ըլլար շքեղ ու փառաւոր ու համապատասխան արդիւնք տար իր նպատակին որ էր՝ նիւթապէս օգնել բանակի օդուժին, հոն կը հրաւիրուէին Ճէզիրէի շրջանի մասնաճիւղերու սկաուտական ու աթլէթիք կազմերէն զատ Հալէպի սկաուտական կազմը, մարզիկները՝ առաջնորդութեամբ խըմբապետ Պապլուզեանի, իսկ նուագախումբը՝ Յակոբ Քէչիչեանի։

Նախապատրաստական աշխատանքներու համար՝ շաբաթներ առաջ, Հալէպէն Գամիշլի կ'անցնին Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ Երուանդ Յովհաննէսեան և Արսէն Տէր Ղազարեան։ Տենդագին այս պատրաստութեան ընթացքին, Գամիշլիի գայմագամին օժանդակութիւնը մեծապէս կը դիւրացնէ վրանթրիպինի սարքաւորումն ու աթոռներու ապահովումը և դաշտին յարդարումը։

Որոշուած օրը, Շաբաթ իրիկուան, ինքնաշարժ առ ինքնաշարժ, Հալէպէն և այլ վայրերէն Հ.Մ.Ը.Մ.ականները կը հասնին Գամիշլի ու կ'ընդունուին մեծ խանդավառութեամբ։ Շեփորը կը հնչէ։ Սկաուտական ջոկատները կարգի կը շարուին ու նուագախումբի առաջնորդութեամբ կը հասնին կառավարիչին Քէօշքին առջեւ։ Երիտասարդ գայմագամին բարիգալուստէն ետք, Հ.Մ.Ը.Մ.ի բանակը կ'ուղղուի Ազգային Առաջնորդարան ուր, իրիկուան այդ խորհրդաւոր պահուն, Խորէն Ծայրագոյն Վարդապետ կ'ողջունէ բոլորն ալ հետեւեալ խօսքերով.

— Բարիգալուստ կը մաղթեմ ձեզ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի հայ արիներ, մարզիկներ ու խմբապետներ։

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիշլիի մասնաճիւղի պասքէթպոլի խումբը:

«Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ որ այցելեցիք Ճէզիրէն։ Ճէզիրէն այն հողամասն է որ կը տարածուի պատմական Եփրատի և Տիգրիսի միջեւ, ուրկէ անկէ մօտ քառորդ դար առաջ անցաւ մեր ազգը, բռնութեան ներքեւ, հասնելու համար անիծեալ Տէր Զօրը։ Սակայն, մեր ժողովուրդին թափած արեան կաթիլներէն յարութիւն առաւ հայ ցեղը Փիւնիկի նման։

«Մեր ազգին դարաւոր թշնամին տեղահանելով հայ ժողովուրդը իր բնագաւառներէն, զայն քշելով անապատի տատասկոտ ուղիները, ուզեց ոչնչացնել զայն ու անոր վրայ դնել հսկայ ժայռ մը որպէսզի մէկ անգամ ընդմիշտ անհետանայ, յիշուելու համար միայն պատմութեան մէջ։ Եւ սակայն հայուն կրանիթեայ կամքը տոկաց անապատին, տոկաց չարչարանքին ու Տէր Զօրի անապատներէն իսկ ծնաւ նոր հայութիւն — փա՜ռք ու պատիւ այդ նոր սերունդին, նոր հայութեան, որուն դուք ներկայացուցիչներն էք։

«Վաղը, մարզադաշտին վրայ, ձեզմով հայ ժողովուրդը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը և հայուն պատիւը պիտի բարձրանայ։ Դուք բոլորդ ալ, վստահ եմ ատոր, պիտի գաք անգամ մը եւս ցոյց տալու, որ իրապէս արժանի էք կրելու հայութեան պատւոյ այդ դրօշը։

«Դուք հայ ժողովուրդին պատիւն էք։ Փառքը՝ Սուրիոյ անկախ հայրենիքին։ Դուք Ծաղիկն էք Սուրիոյ, ինչպէս կոչած է ձեզ Ն. Վ. Շիւքրի պէյ Գուաթլին...»։

Երիտասարդ վարդապետին օրհնութիւնովը, սկաուտները իրենց գնացքը կը շարունակեն ու կը հասնին բանակատեղի։ Բաց դաշտ մը ուր

Հ.Մ.Ը Մ. Գամիջի մասնաճիւղի պասքէթպոլի խումբը 1958 – 1959-ին:
Նստած՝ ձախէն աջ, Հրանդ Պետրոսեան, Թովմաս Կէօզմաճեան:
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Յովսէփ Շմաւոնեան, Միհրան Պետրոսեան (խմբապետ), Վարդգէս Սիմոնեան, Յակոբ Յակոբեան, Սերոբ Թադէոսեան:

չրջանակի լարուած են թագմաթիւ վրաններ, անոնցմէ քիչ մ'անդին «խոհանոց»ը: Հէքեաթներու մէջէն մեզի հասած հօթը կանխով կաթսաները չարուած են, որոնց չուրջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի նուիրուած մայրիկները, փէչերուն գօտինուն հանգրճած ընթրիք կը պատրաստեն, մինչ քաղաքապետարանի ջրկիր ինքնաշարժը արդէն տակառները լեցուցած է: Տղաքը կը մաքրուին, կ'ընթրեն ու իրենց պլեճէքներուն մէջ փաթթուած՝ կ'իյ-

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիշլի մասնաճիւղի պառէկրպոլի խումբը 1959-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիշլի մասնաճիւղի Երէց սկաուտները:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամիըլի մասնաճիւղի դաստահանդէսին մրցանակաւորները.
Կեդրոնը սկաուտ խմբապետ՝ Զohրապ Տէր Դազարեան:

նան յոգնաբէկ, արեւելքի աստեղազարդ պայծառ երկնքին տակ, Հայաստանի հարաւային սահմանը գծող Մասիոս լեռնաշղթային առջեւ, պատմական Մծբինի աւերակներուն կից...

Առաւօտ է ու կիրակի։ Կազմ ու պատրաստ, քաղաքին կեդրոնական լայն պողոտայէն, նուագախումբի առաջնորդութեամբ, սկաուտական խիտ շարքերը կ'ուղղուին եկեղեցի։ Կէսօրէն ետք մարզադաշտ։ Հոն են գաւառապետ, գայմագամ, պետական պաշտօնեաները, կրօնապետներ, շրջանի ցեղապետներ ու բազմութիւն մը Դամիշլիի և շրջանի բազմաթիւ ցեղերէ հաւմուած։

Դաշտահանդէսին վերջաւորութեանը, Առաջնորդ Հայր Սուրբը, իր խօսքը կ'ուղղէ գաւառապետին.

«Ներին վեհմութիւն.

«Ձէզիրէի Հ.Մ.Ը. Միութիւնը երկու ամիսներ առաջ, գեղեցիկ գաղափարը յղացաւ կազմակերպելու ողիմպիական այս հոյակապ մարզահանդէսը ի նպաստ բանակի օգուժին։

«Շնորհակալ ենք և ուրախ որ Ձերդ վեհմութիւնը, խանդավառութեամբ ու քաջալերանքով ընդունեց Հ.Մ.Ը.Մ.ի այս որոշումը և սիրայօժար տրամադրեց իր բարձր հովանաւորութիւնը՝ խոստանալով ամէն աջակցութիւն և օժանդակութիւն անոր յաջողութեանը համար»։

Իր ուղերձին չարունակելով իր խօսքը, Հայր Սուրբը, գովքը կը հիւսէ

ARAM webaram.com

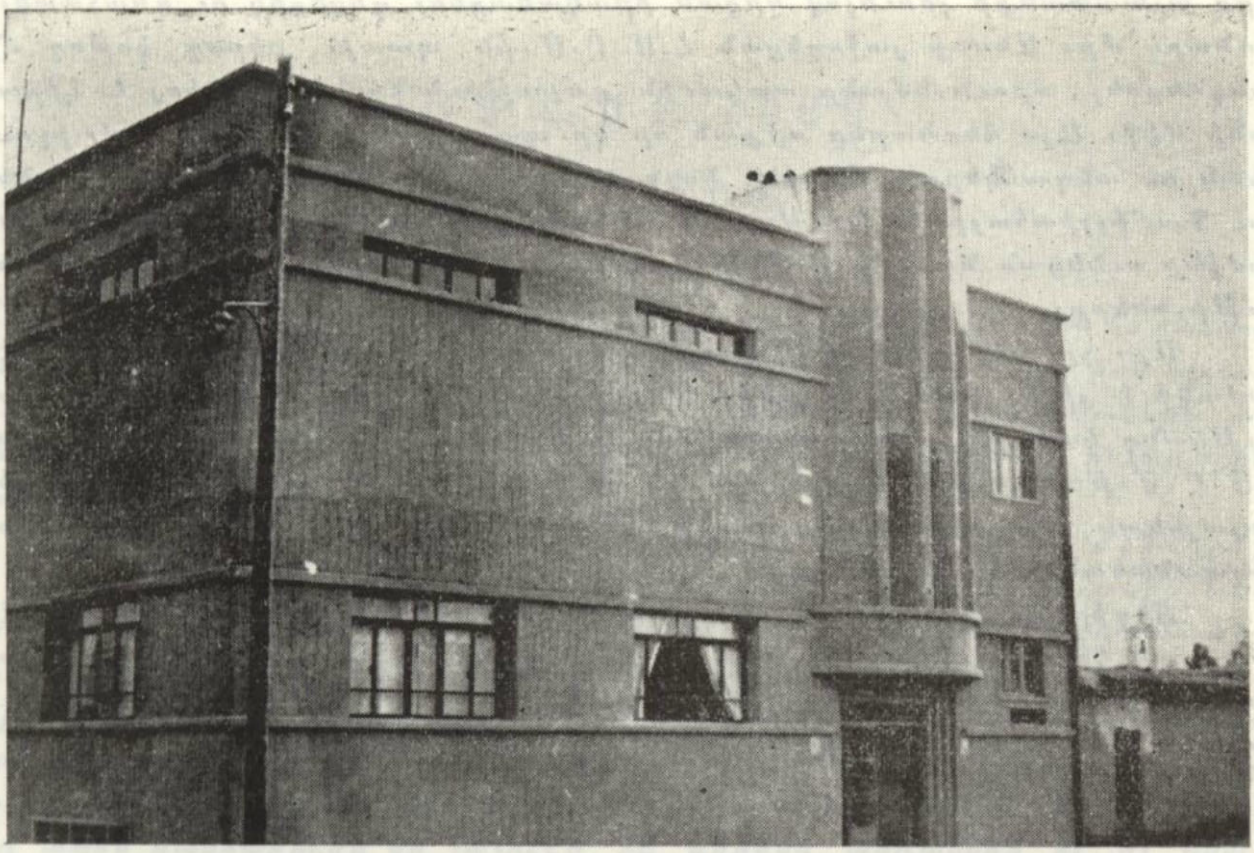

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամիշլիի մասնաճիւղի ճոռակառոյց սեփական ակումբը:

արաբ ազնուական ցեղին, պատմականը կ'ընէ հայ և արաբ փոխ յարաբերութեան որ անցեալի խորէն կուգայ։ Երախտագիտական անհուն զգացումներ կը յայտնէ ասպնջական արաբ ժողովուրդին հանդէպ, ու ապա խօսքը ուղղելով Դամիշլիի կառավարիչին և ճէզիրէի շրջանի գնդապետ գինուորականին որոնք իրենց օժանդակութեամբ յաջողցուցին այս մեծ ձեռնարկը ու իրենց ներկայութեամբ փայլ տուին մարզահանդէսին։

Իրիկուան փառահեղ ջահադնացութիւն, ապա կառավարութեան կողմէ, գայմագամին իսկ ներկայութեամբ, հիւրասիրութիւն բոլոր սկաուտներուն ու մարզիկներուն՝ կարպիս ամառնային արճտրան պարտէզին մէջ։

Յաջորդ առաւօտ Դամիշլին գտած էր իր միապաղաղ կեանքը։ Ինքնաշարժները տարին իրենց հետ ճէզիրէի շրջանի և Հալէպի տղաքը, անմոռանալի օր մը ձգելով իրենց ետին։

Դամիշլիի մասնաճիւղը 1946ին ունէր 104 անդամ որոնցմէ 30 երէց սկաուտ, 60 սկաուտ, 14 անդամ։

Հ.Մ.Ը.Մ. Դամիշլիի մասնաճիւղը չարունակեց մնալ ճէզիրէ շրջանի մարզական զօրաւորագոյն միութիւնը։ Այս միութիւնը պէտք էր ունենար համապատասխան ակումբ, ուստի, 1956ին, կը ձեռնարկէ հսկայ աշխատանքի մը։ Ան կ'որոշէ տարիներէ ի վեր որպէս ակումբ ծառայող խարխլած իր սեփական ակումբը փլել և նորը բարձրացնել։ Ձեռնարկին յաջողութիւնը հրաշքի համազօր է։ Վարչութիւնն ու միութեան անդամ-

ARAM webaram.com

ները աշխատանքի լծուելով կրցան իրականացնել գեղեցիկ ու գնահատելի ձեռնարկ մը։ Անոնք յաջողեցան Հ.Մ.Ը.Մ.ին պատիւ բերող կոթող մը կանգնեցնել, որուն նմանը տակաւին գոյութիւն չունի Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ։ Այս ձեռնարկը որքան որ կը պարտինք Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան ու անդամներուն ճիգին, նոյնքան գնահատելի աջակցութիւն ունեցաւ Գամիշլիոհայը իր նիւթական օժանդակութեամբ որուն մէջ, իր մեծ բաժինը ունեցան նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի և Սուրբհոգի Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութիւնները։

Այս շրջանին Հ.Մ.Ը.Մ.ական գործերուն զարկ առողներուն մէջ արժանի է յիշել անունը գործիչ Յակոբ Սիմոնիի որ իր այլ պարտականութեանց կարգին, պարտականութիւն կը զգար օգնելու Հ.Մ.Ը.Մ.ին։ Հ.Մ.Ը.Մ.ի վերելքին աստարած են նաեւ Սերոբ Գալայճեան, կարպիս Գալայճեան, Անդրանիկ Հէքիմեան, Գալուստեան եղբայրներ, Մարտիրոս Նալպանտեան և ուրիշներ։

Ձէդիրէի շրջանի Առաջնորդական փոխանորդ Տէր Սրբազանէն առաք, հոն կուգայ Գերշ. Տ. Տաճատ Ս. Եպիսկ. Ոսկիֆեանը, որ իր նախորդին քայլերուն հետեւելով միշտ քաջալերած է Հ.Մ.Ը.Մ.ը, ինչ եւս նախկին Հ.Մ.Ը.Մ.ական մը ըլլալով Անտիոքի շրջանէն։

Հ.Մ.Ը.Մ. Գամիշլի մասնաճիւղի վարչական կազմը 1958-ին։

Նստած՝ ձախէն աջ, Կարպիս Գալայճեան (Ատենապետ), Անդրանիկ Գասպարեան, Ժագ Ճէմճեան։
Ոտքի՝ ձախէն աջ, Ցարութիւն Անէմեան, Անդրանիկ Խաչատուրեան,
Յակոբ Մկրտիչեան (Ատենադպիր), Զաւէն Սայրեան, Միհրան Պետրոսեան (Գանձապահ),
Արմէն Կարապետեան։

ARAM webaram.com

5.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀՈՄՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հոմս, Սուրիոյ կարեւորագոյն քաղաքներէն մէկն է։ Հոն հաստատուած են իրաքեան քարիւղի ընկերութեան գործարանները։ Այս իսկ պատճառով բազմաթիւ այլ պաշտօնեաներու չորքին հայ պաշտօնեաներն ալ հոն բնակութիւն հաստատած են ու գաղութի ազգային ու ընկերային կեանքի վերելքին աստարած։

Ազգային հաստատութիւններու կարգին, 1932ին, Հոմսի մէջ հիմը կը դրուի նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղին։ 1932 Յունիս 6 թուակիր նամակով մը, նորընտիր անդրանիկ վարչութիւնը, Արշակ Գազանճեանի, Լեւոն Թոքաճեանի և Մխիթար Աղեկեանի ստորագրութիւնով, դիմումնագիր նամակ մը կը ղրկուի Շրջ. վարչութեան որպէսզի Հոմսի նորակազմ մասնաճիւղը ընդունուի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ընտանիքէն ներս ու վարչութիւնն ալ վաւերացուի որ կարենայ իր աշխատանքին լծուի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի անունով։ Այդ ատեն մասնաճիւղը կը հաչուէր 22 գործօն անդամներ ու 21 սկաուտներ։

Հ.Մ.Ը.Մ. Հոմս մասնաճիւղի սկաուտները մարզանքի պահուն 1948-ին խմբապետութեամբ Աբրահամ Գալբենեանի։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հոմս մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1956-ին:

Հոմսի մասնաճիւղը, կարճ ժամանակի մը մէջ, կը հանդիսանայ օրինակելի մասնաճիւղերէն մէկը իր ակումբով, ֆութպոլի խումբով, իր սկաուտներով: Այս մասնաճիւղը սակայն, ելեւէջներ ունեցող մասնաճիւղ մ'եղած է: Երբ քարիւղի ընկերութեան հայ պաշտօնեաները շատցեր էն ու հետաքրքրուեր ընկերային կեանքով ու երբ տեղւոյն ազգային վարժարանի ուսուցչական կազմը զօրացեր է, տանոք, տեղական ուժերու հետ մասնաճիւղին վերելքին թափ տուած են: Պաշտօնեաներու տեղափոխութեամբ մասնաճիւղին թափը կասած է: Այսուամենայնիւ, ան իր ֆութպոլի խումբով ու սկաուտական կազմով մինչ իր մասնակցութիւնը բերեր է Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն:

Հոմսի մասնաճիւղը իր մէջ կը հաշուէ 55 գործօն և օժանդակ անդամներ և 18 գայլիկներ: Ունի ֆութպոլի խումբ և փինկ փոնկ խաղացողներ: Մասնաճիւղը ունի վարձու ակումբ մը ըստ բաւականին ներկայանալի որ կը ծառայէ որպէս հաւաքավայր և որպէս ժամադրավայր գաղութի ընտանեկան շրջանակներու:

Պետրոս Դուրեան, Գուրգէն Պաղտասարեան, Յարութիւն Տէր Սարգիսեան, Սարգիս Սէպէթճեան, Մարտիրոս Յարութիւնեան, Աբրահամ Գըլըճեան, Գառնիկ Գալայճեան, Արսէն Հէքիմեան և ուրիշներ, տարիներ շարունակ նուիրումով աշխատած են Հոմսի մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը բարձր պահել:

Հ.Մ.Ը.Մ. Հոմս մասնաճիւղի ֆուրպոլի խումբը 1959-ին:

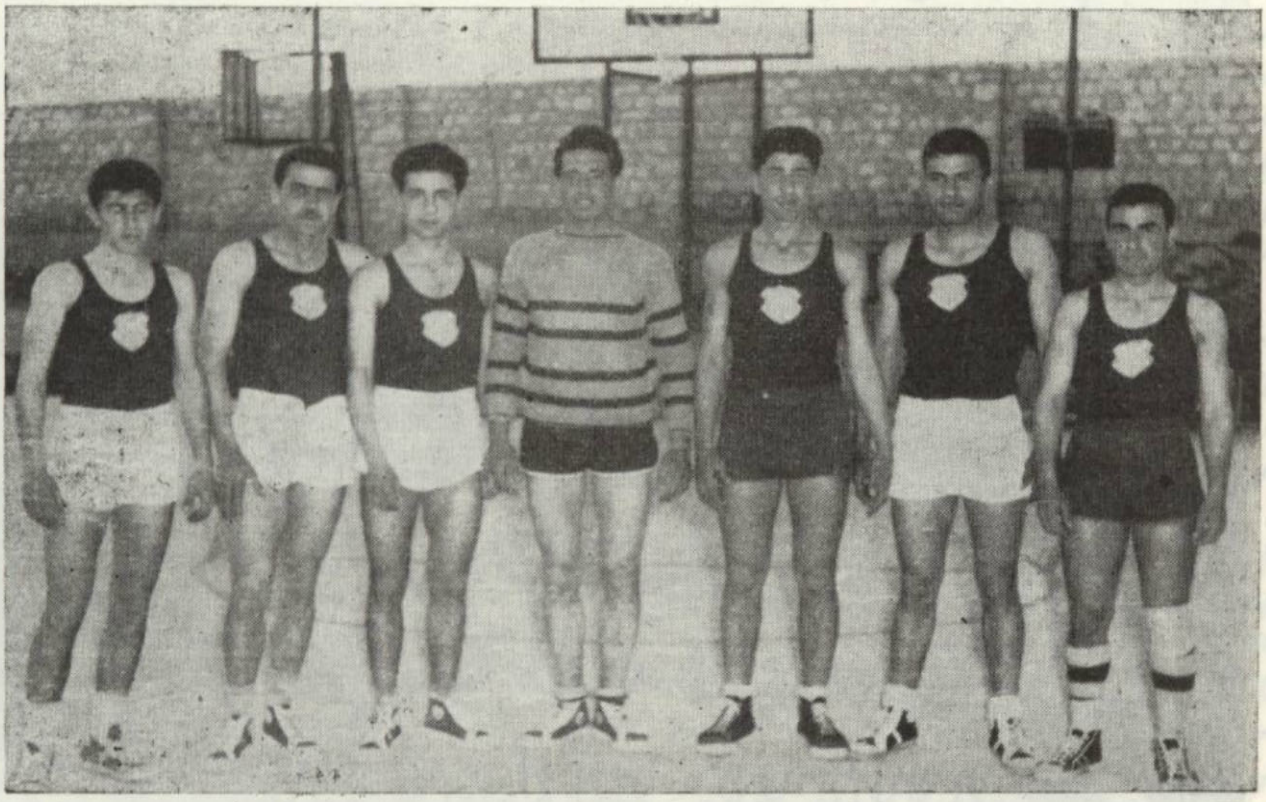

Հ. Մ. Ը. Մ. Լաբաֆիոյ մասնաճիւղի Պասքէթպոլի խումբը 1959-ին:

ARAM webaram.com

6.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՀԱՍԻՋԷԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հասիչէ, հիւսիսային Սուրիոյ, ձէզիրէի չրջանի վարչական գլխաւոր քաղաքն է։ Կոկիկ թուով հայութիւն մը, արտագաղթի մեր օրերուն, հոն տուն ու տեղ եղած կ'ապրի խապուրի ափին։ Հայախօս այդ հայութիւնը, որ Հայաստանի Արեւելեան նահանգներու ժողովուրդին մնացորդացէն բազկացած է, չատ կանուխէն մեծ հոգածութիւնով ազգային կեանքի արտայայտիչ՝ եկեղեցիի ու դպրոցի հիմերը ձգելէ ետք, կը մտահոգուի նաեւ նոր հանգոյզ տեղւոյնդին ազգային հասարակական կեանքով, պատանեկան ու երիտասարդական կազմակերպութիւններով։ Այդ կազմակերպութիւններէն կ'ըլլայ Հ.Մ.Ը.Մ.ը, որ իր բոյնը կը դնէ 1934ին։ Բաւական ատեն լուռ մնալէ ետք, 1939 Յունիս 16 թուագրով կը հաղորդեն Շրջ. վարչութեան.

... «Ժողովրդային վրայ հասան ձէզիրէի խառնակութիւնները և

Հ.Մ.Ը.Մ. Հասիչէ մասնաճիւղի սկաուտները 1939–ին։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Հասիյէ մանչաճիւղի Ֆութպոլի խումբը 1956-ին:

մեր նորակազմ մանչաճիւղին կեանքը խանգարեցին։ Անփորձ էինք։ Շփոթութեան մատնուեցանք։ Պահեցինք լոկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի գաղափարը, գործը մեռաւ... Սակայն հիմա՛, չորս ամիսներէ ի վեր վերակազմուած է մեր մանչաճիւղը. ունինք 32 անդամ գոյլիկներով։ Ծարաթերութեան մէջ ենք Հալէպի հետ, կը ջանանք անթերի կատարել մեր պարտականութիւնները»։

Հպիւ թէ Հասիյէի մանչաճիւղը վերակազմուած ու նոր թափով ու եռանդով մարզական ու հասարակական շարժման կեանք տուած, վրայ կը հասնի համաշխարհային երկրորդ պատերազմը։ Հասիյէ դարձեալ կը սկսի կաղալ։ Պատերազմէն անմիջապէս ետք, Հասիյէի մանչաճիւղը իր կարելին կ'ընէ իր գոյութիւնը պահպանելու և արդարացնելու համար։ Արդարեւ, 1946ին, մանչաճիւղը իր վերակազմուած ուժերով հրապարակ կ'իջնէ գործունէութեան աւելի լայն ծիրով։

1946 Մարտ 16 Թուականը, պատմական անմոռանալի օր մը կ'ըլլայ Հասիյէի համար։ Մանչաճիւղը երկար բանակցութիւններ ետք, Գամիշլիի քոյր մանչաճիւղին հետ, ֆութպոլի մրցումի մը և զոյգ մանչաճիւղերու ակառատական կազմերով տոպանցի մը համար, կը յաջողի ու 1946 Մարտ 16ին.

«Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, կը գրէն, յաջորդաբար կը հասնին ակառատներ, մարզիկներ և խումբ մը համակիրներ փոխադրող երեք ինքնաշարժներ։ Կէս ժամ հանդստանալէ ետք, ակառատապետ Գ. Գալուստեանի հրահանգով կազմուեցան խումբերը, որոնց մասնակցեցան նաեւ Հասիյէի ակառատները։ Նուագախումբի առաջնորդութեամբ ուղղուեցան դէպի կառավարչատուն։ Ակառատական պատուէրն ետք, Մուհաֆըզ Պէյը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց և բարի գալուստ մաղթեց ակառատներուն։

ARAM webaram.com

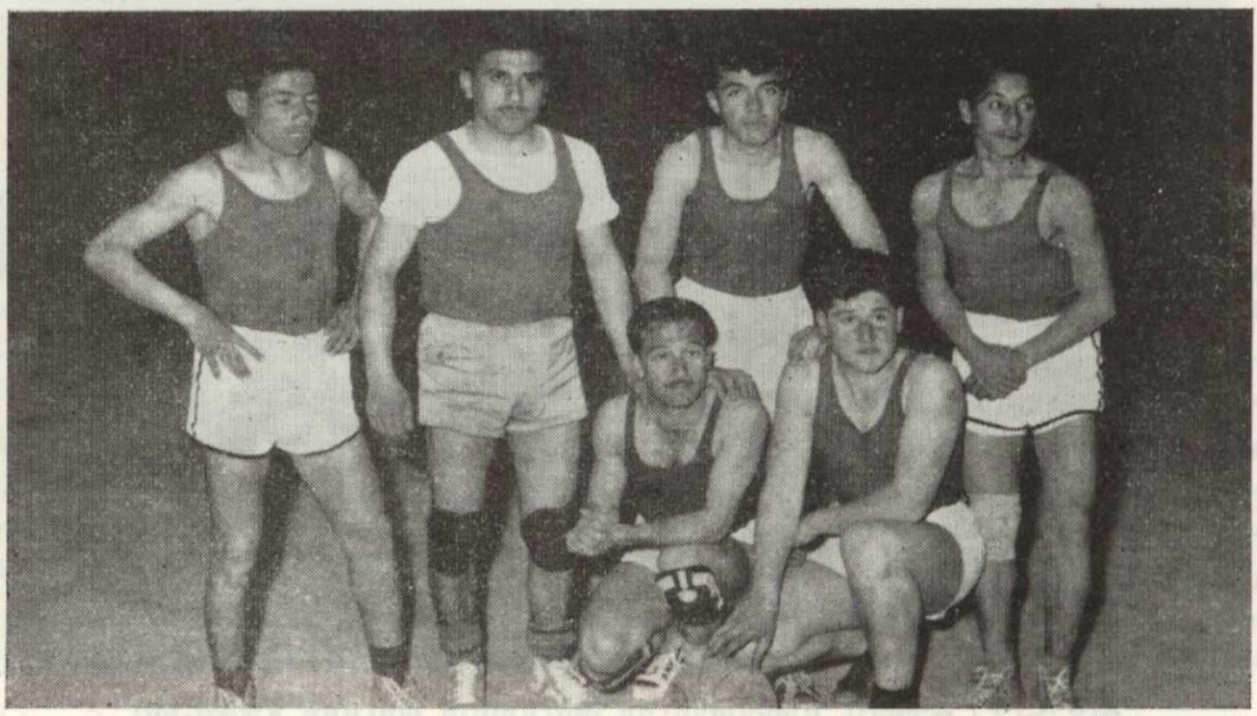

Ա.Մ.Ը.Մ. Հասիչէ մասնաճիւղի պասքեթպոլի խումբը 1956-ին:

«Կէսօրէ ետք, Հասիչէն ամբողջ, իր այլազեղ քնակչութիւնով, խաղէն առաջ կը լեցուի դաշտ։ Ձոյգ մասնաճիւղերուն ձոյգ խումբերը, մրցակից՝ Մ.Ը.Մ.-ական հանդիպումներուն, իրենց կարելին կ'ընեն գերակշռութիւն պահելու։ Խաղը կը սկսի Մուհաճըզ պէյին հարուածով ու կը շարունակուի լարուած ու հետաքրքիր կերպով, մինչեւ վերջին վայրկեանը, կոմիտը իրենց ճիգերը կը լարեն և հաւասար դուրս կուգան։

«Երեկոն կ'անցնէին Հ.Մ.Ը.Մ.-ի տան՝ ակումբին մէջ, երգ ու պարով, ծափ ու ծիծաղով ու ուշ գիշերին Գամիշլիցիները տեղ կը գրաւեն իրենց ինքնաշարժերուն մէջ, ցատաջ Նահատակին եղանակը ալիք ալիք կը տարածեն անապատի խոր լռութեան մէջ»։

Հիւսիսային Սուրիոյ հեռաւոր այս մասնաճիւղը, իր ջանքերով ու Շրջ. վարչութեան նիւթական օժանդակութեամբ կը չինէ ներկայանալի ակումբ մը որ մեծ զարկ կուտայ միութեան վերելքին։ Ակումբը արձանագրուած է Ազգ. Առաջնորդարանի անուան։

Այժմ Հասիչէի մասնաճիւղը կը հաշուէ 40 անդամ։ Մասնաճիւղը ունի ֆութպոլի և վոլիպոլի խումբեր ու փինկ-փոնկ խաղացողներ։ Գործօն և աշխոյժ մասնաճիւղ մըն է Հասիչէն։

ARAM webaram.com

7.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԷՐ ՋՕՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Մեր սրտերուն մէջ առանձին տեղ ունեցող քաղաք մըն է Տէր Ջօրը, անապատին մէջ ովասիս մը, Եփրատի ափին։ Աքսորի հետեւանքով, մասամբ ալ, գործի բերումով, հոն հաւաքուած հայերը առուն ու տեղ դարձած կը վարեն ազգային կեանք՝ դպրոցով, եկեղեցիով ու ազգային կազմակերպութիւններով։

Տէր Ջօր ազգային կեանքի տեսակէտով ամենէն անդորր չրջաններէն մէկը եղած է չնորհիւ գաղութի ազգայիններու լայնախոհութեան և անվերապահ աշխատանքին։ Գալուստ Ազա Նալպանտեան, Տօքթ. Գասպար Գասպարեան, Յովհ. Թիւլպէնտեան և շատեր, իրենց զոհաբերութեան ոգիով կրցեր են գաղութը խոր տարակարծութիւններէ հեռու պահել։

1937ին է որ Տէր Ջօրի մէջ հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղին։ Բազդատաբար այլ չրջաններու թերեւս այս թուականը քիչ մը յապաղած թուի, բայց, երբ նկատի առնենք այն մեծ թափը, մեծ հետաքրքրութիւնն ու կանոնաւորութիւնը որ ցոյց տուած է Տէր Ջօրի մասնաճիւղը որ մինչեւ այսօր ալ կը չարունակուի, այն ատեն կորսուած ժամանակ չենք նկատեր իր յապաղումը։

25 Ապրիլ 1939 թուակրով, Ա. Շահինեան և Ղ. Սարգիսեան Շրջ. վարչութեան կը գրեն.

Հ.Մ.Ը.Մ. Տէր-Ջօրի մասնաճիւղի Քուրպօլի Ա. խումբը 1948-ին
կեդրոնը՝ Տօքթ. Գասպար Գասպարեան։

ARAM webaram.com

... «Ներկայիս մեր անդամներուն թիւն է 35, առաջին եւ երկրորդ ֆութպոլի խումբերը կազմուած են։ Մրադրած ենք 15-20 հոգինոց սկաուտական խումբ մը կազմել, պէտք ունինք գիտելիքներու եւ հրատարակութիւններու»։

1944ին, Տէր Զօրի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովէն վարչութեան անդամ կ'ընտրուին Ղեւոնդ Նալպանտեան, Ճանիկ Առաքելեան, Խորէն Լուսարարեան, Յակոբ Մինասեան, Եղիա Ատուրեան։ Իսկ նոյն տարուան գումարուած Պատգամաւորական Ժողովին, Տէր Զօրի մասնաճիւղի ներկայացուցիչ, Գրիգոր Գաբարիկեան կը կարդայ մասնաճիւղին տեղեկագիրը.— «Ունինք 80 անդամ եւ 35 սկաուտ։ Շրջ. Վարչութեան հետ պահուած է կանոնաւոր կապ։ Տէր Զօրի գաղութին մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.էն զատ մարզական այլ միութիւն գոյութիւն չունի»։

1945ի Զատկուայ Միջմասնաճիւղային հանդիպումներէն ետք, Ազդակ շաբաթօրեակի մէջ կը կարդանք Տէր Զօրի մասին.

«Մասնաւոր նկատումով է որ կը սկսինք Մեծ Եղեռնը խորհրդանշող Սուրիոյ անապատին մէջ նետուած այս քաղաքին մեր մասնաճիւղով։ Հազիւ քանի մը տարիներու կեանք ունի ան, բայց արդէն դարձած է տիպար շրջան մը։ Իր յարաբերութիւնները վերին մարմնի հետ, նիւթական ու բարոյական կողմերով օրինակելի եղած է. Իր մասնակցութիւնը

Հ.Մ.Ը.Մ. Տէր-Զօրի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1950-ին
Աջին՝ Ղեւոնդ Նալպանդեան։

ARAM webaram.com

Միջմասնաճիւղային մրցումներուն պարտականութեան հետ խորհրդանշական պարտք մը կը նկատենք, սակայն մեր զարմանքը մեծ եղաւ, երբ անապատելիօրէն ան դաշտ բերաւ նաեւ ֆութպոլի գեղեցիկ խումբ մը, որ երեք օր, յաջորդաբար, խազալէ եւ իր մրցակիցները յաղթելէ վերջ, կրցաւ ճակատիլ իրեն եւ բոլոր խումբերուն համար ամենէն վտանգաւոր նկատուած Պուրճ-Համուտի դէմ ու յաջողիլ հաւասար դուրս գալ»։

Հետագային կարգ մը պատճառներու բերումով Տէր Զօրի հայ գաղութի թիւը կը նուազի։ Այս նուազումը կ'ազդէ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի կազմին վրայ։ Հակառակ իրենց նուազ թուին, ամէն ճիգ ի գործ կը դնեն իրենց դիրքը պահելու Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մեծ ընտանիքի անդամներու չարքին մէջ։

Վերոյիշեալ ազգայիններու և Հ.Մ.Ը.Մ.ականներու չարքին պարտք կը զգանք արձանագրելու նաեւ քանի մը անուններ եւս որոնք տարիներով իրենց ծառայութիւնը բերած են մասնաճիւղին.— Գէորգ Բարսեղեան, Յակոբ Թարխանեան, Արամ Քրտաներան։

Հ.Մ.Ը.Մ. Տէր-Զօրի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1956-ին։

ARAM webaram.com

8.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՐԱԲ ՓՈՒՆԱՐԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Արաբ Փունար, Սուրիոյ Թրքական սահմանապլուխին վրայ մաքուր ու կոկիկ քաղաք մըն է, գրեթէ հայակերտ քաղաք մը, իր հայախօս, արաբախօս ու քրտախօս քնակչութիւնով։

Արաբ Փունարի ազգային կեանքը չատ վերիվայրումներ ունեցած չէ, ատոր համար ալ երբ 1935ին հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին, ան, առաջին տարիներուն իսկ, ցոյց կուտայ պարտաճանաչ ու օրինակելի մասնաճիւղի մը տիպարը։

Տեղական ուժերով ու պայմաններով յառաջ կը բերուին ու կը կազմուին ֆութպոլի խումբերէն զատ, նաեւ սկաուտական չարժում ու զարկ կը տրուի չուէտական մարզանքին։

Արաբ Փունարէն ղրկուած վեց ամսուայ տեղեկագրէ մը, 1 Յունուար—9 Յուլիս 1939 —, կուտանք հետեւեալը։ Մէջբերումը կ'ընենք հարազատօրէն, ցոյց տուած ըլլալու համար փոքր մասնաճիւղերու թափած ճիգը միութեան վերելքի ճամբուն վրայ.

«Ֆութպոլի խումբի նոր կազմը.— *Երեք ամիս առաջ մեր խումբի եօթը տղաքը հեռացան։ Ուստի ունենալէ դադրեցանք բայց չի յուսահատեցանք, մեր աշխատանքը չարունակեցինք մինչեւ որ նոր տղաք ճարե-*

Հ.Մ.Ը.Մ. Արաբ Փունարի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1944-ին։

ARAM webaram.com

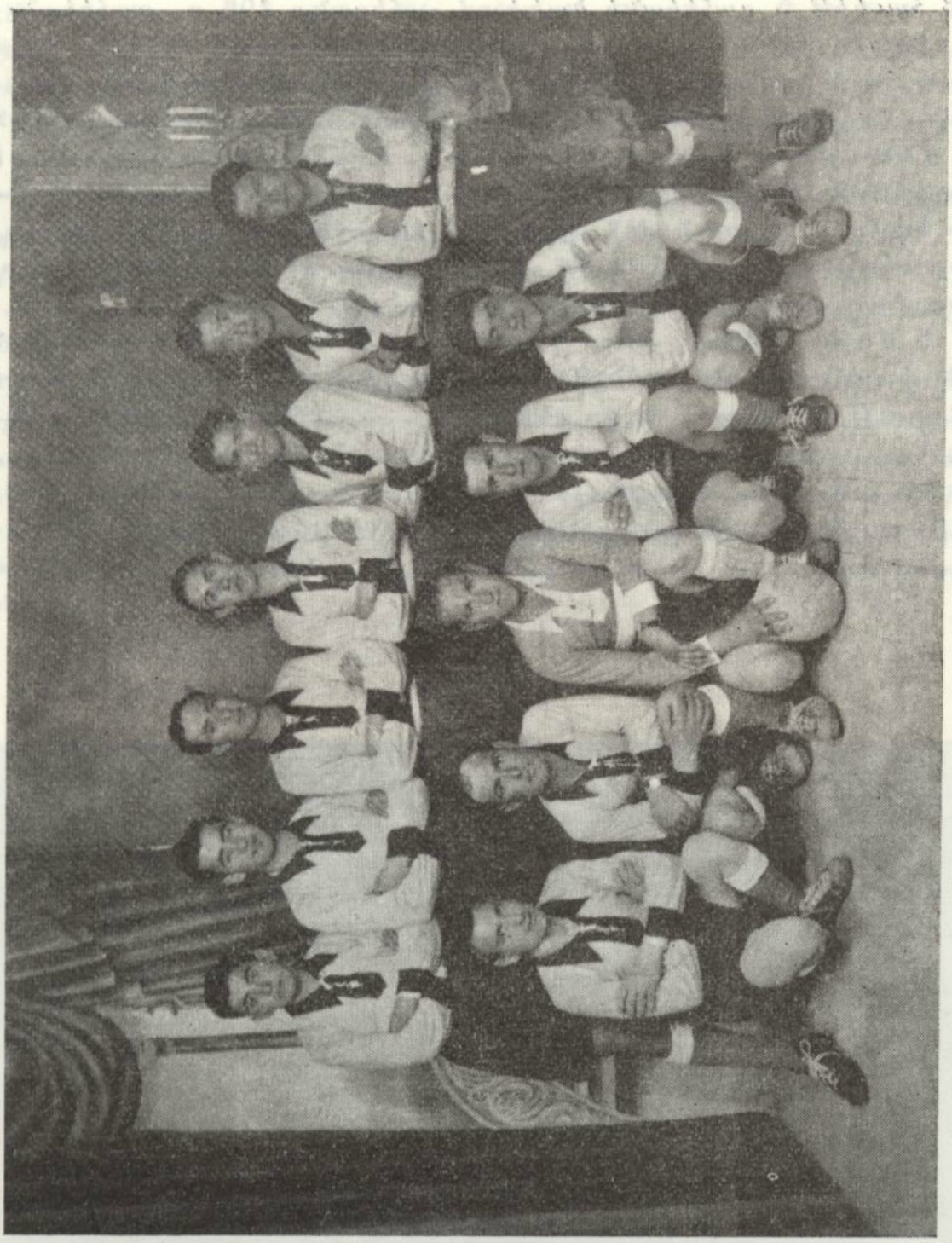

Հ.Մ.Ը.Մ. Երաբ Փուճարի մասնաճիւղի առաջին Ֆուրպոլի խումբը:

ցինք և կազմեցինք առաջին խումբը։ Մեզի կը պակսէր հինգ զոյգ կօշիկ, այս ալ կարգադրեցինք փոխառութիւնով 1375 ս. դահեկանի, պայմանաւ որ իւրաքանչիւր ֆութպօլիստ չաթաթը 25–50 դահեկան վճարէ։ Խումբը չաթաթը երեք անգամ փոխ կ'ընէ մխիթեանս դաշտին վրայ։

«Հաւկթախաղ.— Ապրիլ 9ին, Զատկին վարչութիւնս փոքրիկ հաւկթախաղ մը սարքեց 200 հաւկթով։ Առաջին օրն իսկ բաւական թուով բարեկամներ այցելեցին ակումբ սպառեցին 125 հաւկիթ, իսկ երկրորդ օրն լմնցան մնացածները։ Հաւկիթներու դրամագլուխն էր 182 ս. դահե-

ARAM webaram.com

կան, 3 հաւկիթ 5 դահեկանի ծախելով չահեցանք 196 ս. դահեկան։

«Յուլիս 9ին գումարեցինք ընդհ. անդամական ժողով։ Բացակայ էին չորս հոգի՝ բանաւոր, մնացած 16 անդամներով ընտրեցինք նոր վարչութիւն, կը ղրկենք ցանկը առ ի վաւերացում. նոր վարչականներն են. Գէորգ Մանուկեան, Սարգիս Եաղուպեան, Անդրանիկ Առաքելեան, Սարգիս Պօղոսեան, Յակոբ Մինասեան»։ Այս տեղեկագրէն չաբաթ մըետք կը ղրկուի նամակ մը որուն մէջ կ'ըսուի. «վերջերս կազմակերպեցինք 20 հոգինոց սկաուտական խումբ մը, մեզ կը պակսին հարկ եղած առարկաներն ու մանաւանդ գիտելիքներու ուղեցոյց...»։

15 Մարտ 1946ին, տեղի կ'ունենայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խմբապետական գերագոյն ժողով։ Այս ժողովին Արաբ-Փունարի Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտ խմբապետ Յարութիւն Պօղոսեան կը զեկուցէ.— ... «Զգալի պակասը ունինք սկաուտ դասախօսի և մարզիկներու։ Ունեցած ենք արշաւ, դասախօսութիւն, ծնողական հաւաքոյթ»։

Արաբ Փունարէն կը գրեն Ազդակին (11 Ապրիլ 1947)։

Հ.Մ.Ը.Մ. Արաբ Փունարի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1959-ին։

ARAM webaram.com

«Մարտը կարելի է ըսել թէ ամբողջութեամբ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ամխա եղաւ։ Տեղի ունեցաւ նախ միութեան ընդհանուր ժողովը, որու ընթացքին պարզուեցաւ որ անդամներուն թիւը յաւելում կրած է։ Յարութիւն Պօղոսեան որ պատգամաւորական ժողովէն վերադարձեր էր մանրամասն զեկուցում տուաւ։

... «Մարտի վերջին չաբաթը անցաւ միջմասնաճիւղային մրցումներու պատրաստութեամբ, ֆութպոլի խումբը և սկաուտական կազմը մեծ խանդով գործի լծուեցան, որպէսզի պատուաւոր մասնակցութիւն մը բերեն Ջաւակուայ ասներուն առթիւ տեղի ունենալիք Հալէպի մրցումներուն և տողանցքին»։

Օրինակելի այս մասնաճիւղը, իր կարգին կը տկարանայ, վերջին տարիներուն անկէ գաղթող հայերու թողած բացով, սակայն տակաւին հոն ապրողներ, մեծ ճիգով, կ'աշխատին կանգուն պահել մասնաճիւղը։ Այժմ ունին 40 անդամներ, սեփական սկուտմբ գրադարանով, ու սեփական խաղավայր։ Արաբ-Փունարի մէջ աշխատող երիտասարդներու կարգին, որոնց անուններըը յիշատակուեցան, պէտք է աւելցնել նաեւ Յակիկ Յակոբեանի անունը։

Հ.Մ.Ը.Մ. Սուրբ Փունարի մասնաճիւղի սկաուտ Առաջնորդներբ 1948-ին

Ձախէն աջ՝ Աղաճան Եագուպեան (Մելլա), Ղազար Յակոբեան (Փոխ Խմբապետ), Աբրահամ Յակոբեան (Վարիչ-Առաջնորդ), Յարութիւն Սարգիսեան (Խմբապետ)։

ARAM webaram.com

9.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՌԱՍԻԻԼ ԱՅՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ճէզիրէի հեռաւոր անկիւնը, Սուրիոյ և Թրքական սահմանին վրայ, Ռաս իւլ Այնի մէջ քնակութիւն հաստատած ափ մը հայութիւնը, տակաւին 1935ին, հիմը կը դնէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին։ Իր հիմնադրութեան օրերուն և անկէ ետքն ալ որոշ սահն մը, Ռաս իւլ Այնի մասնաճիւղը աչքառու գործունէութիւն ունեցած է։

1939ին Երջ. վարչութեան ղրկուած տեղեկագրէն, կը քաղենք հետեւեալը.

... «Ֆութպոլի մրցում ունեցած ենք տեղւոյս Ասորի և Գամիշլիի քոյր մասնաճիւղի խումբերուն հետ, նաեւ ունեցած ենք չուէտական մարզանք, վազք, բուրգեր կազմելու փորձեր ու խմբական պտոյտներ։ Սարքած ենք վիճակահանութիւն։ Ունեցած ենք հերթական դասախօսութիւն մարզական և այլ նիւթերու շուրջ։ Զեզ կը ներկայացնենք, առ ի վաւերացում, նորընտիր վարչութեան կազմը — Յովհաննէս Տապպաղեան, Արամ Պօղոսեան, Գէորգ Ասլանեան, Մկրտիչ Սարգիսեան, Յակոբ Ղազարեան և խմբապետ Զօհրապ՝ ուսուցիչ դպրոցին»։

Հ.Մ.Ը.Մ. Ռաս իւլ Այն մասնաճիւղի սկաուտ եւ գայլիկներք 1939—1940-ին։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Ռաս իլ Այնի մասնաճյուղի ֆուտբոլի խումբը 1957-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Ռաս իլ Այնի մասնաճյուղի ֆուտբոլի խումբը 1959-ին:

ARAM webaram.com

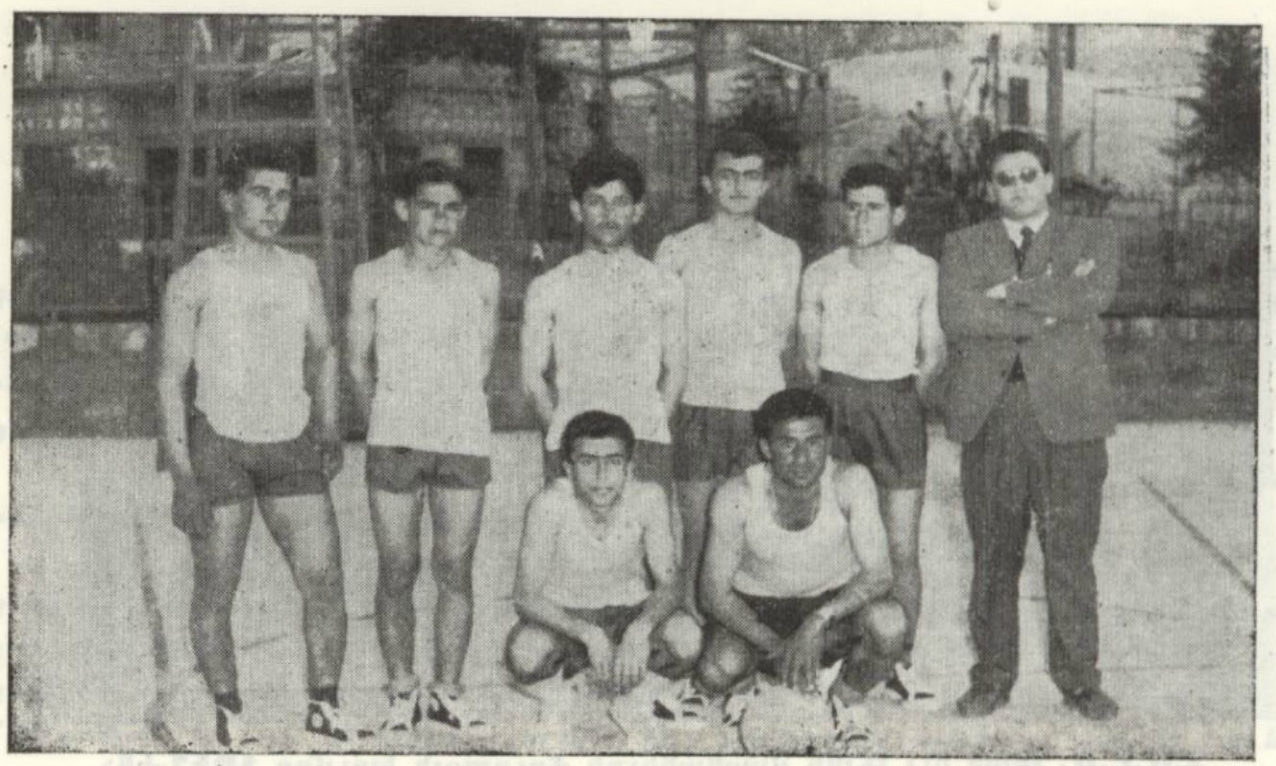

Հ.Մ.Ը.Մ. Ռաս իլ Այնի մասնաճիւղի պասքէթպոլի մանչերու խումբը 1959-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Ռաս իլ Այնի մասնաճիւղի պասքէթպոլի աղջկաց խումբը 1959-ին:

ARAM webaram.com

Պատերազմի տարիներուն մանուճիւղի գործունէութիւնը գրեթէ կանգ կ'առնէ, սակայն, անմիջապէս որ բնականոն կեանք կը վերահաստատուի, 1946ին, մանուճիւղը վերակազմութեան կ'ենթարկուի ու նոր թափով իր նախկին գործունէութեամբ կը շարունակէ աշխատանքը, մանաւորաբար նիւթապէս օգտակար կը հանդիսանայ տեղւոյն աղքատիկ դպրոցին։ Նոյն տաճն զարկ կուտայ սկաուտական խումբերու կազմութեան։

Այժմ Ռաս իւլ Այնի մանուճիւղը ունի 17 անդամ, 15 սկաուտ և 8 գայլիկ ու 15 արհնուշ։ Մանուճիւղի գործունէութիւնը ցանքի չրջանին կը դանդազի, որովհետեւ չատեր կը մեկնին դաշտային աշխատանքի, գլխաւորաբար ձմրան չրջանին է որ կեանք կը առնայ մանուճիւղը։

Ռաս իւլ Այնի մանուճիւղը կը մասնակցի Միջ-մանուճիւղային հանդիպումներուն իր ֆութպոլի խումբով և սկաուտներով։ Մանուճիւղը պահեստի կոկիկ գումար մը ունի. այս գումարով սեփական ակումբ մը կառուցանելու ծրագիր կայ։

ARAM webaram.com

10.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱԶԷԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հալէպի մօտիկ գիւղաքաղաք մըն է Ազէզ։ Աքսորի և արտագաղթի օրերուն բաւական հոծ հայութիւն մը տուն տեղ եղած, գպրոց ու եկեղեցի բացած, ու ասոնց կողքին կազմակերպած նաեւ մխիթիւններ որոնց կարգին Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղը 1934ին։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղի կազմութեան առաջին օրերուն իսկ մեծ հետաքրքրութիւն կը ստեղծէ պատանի և երիտասարդ շրջանակներու մէջ։ Ֆութպոլէն զատ, գարկ կուտան նաեւ մարզանքի, խմբական պտոյտի ու սկաուտական շարժման։

Բոլոր փոքր մասնաճիւղերուն նման Ազէզն ալ կ'ունենայ իր փայլուն շրջանները և նաեւ անկման շրջանները։ Ամէն անգամ որ հոն քնակութիւն հաստատեր են մարզական ու վարչական հասկացողութիւն ունեցող ու հանրային կեանքով հետաքրքրուող ուսուցիչներ և այլ անձեր, այն ժամանակ մասնաճիւղը կեանք ստացեր է։ Այսպէս է որ մինչեւ պատերազմի օրերը Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ազէզի մասնաճիւղը քալեր է։ Պատերազմին մատամբ դանդաղեր է։ Պատերազմէն ետք, ներգաղթին, մեծ թուով Ազէզահայութիւնէն կը մեկնի, մնացող Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ մեծ թափով գարկ կուտան իրենց միութեան։ Իրենց մեծագոյն ճիգը կ'ըլլայ մասնաճիւղը օժտել սեփական ակումբով։ Հանգանակութիւն կը կատարեն։ Հանգանակուած դումարը պակաս կուգայ, Հալէպէն, Հ.Մ.Ը.Մ.ական նշան թէյասիզեանէն փոխառութիւն կը կնքեն ու նիւթականին հետ, անդամները, իրենց ձեռքի աշխատանքն ալ կը միացնեն ու ակումբին պատերը կը բարձրացնեն, կը ծածկեն ու դուռը կը բանան բոլորին առջեւ։

Ազէզի մասնաճիւղը ունի սեփական ակումբ, կահաւորուած՝ իրենց միջոցներով ու կազմած կոկիկ գրադարան մը։ Մասնաճիւղը ունի ֆութպոլի խումբ, սկաուտական կազմ պայլիկներով։ Ան կը մասնակցի Միջ–մասնաճիւղային մրցումներուն իր խումբով ու սկաուտներով։

ARAM webaram.com

11.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՃԱՐԱՊԼՈՒՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ճարապլուսի մասնաճիւղը կազմուած է 1934ին։ Սկզբնական չրջանին, մանաւանդ երբ հոծ հայութիւն մը բոյն դրեր էր Ճարապլուսի մէջ ու իր ազգային կեանքը կը վարէր, այն ատեն, Հ.Մ.Ը.Մ.ը աւելի ամուր և հաստատաքայլ իր կոչումին կը ծառայէր։

Փոքր մասնաճիւղերու, մանաւանդ կեդրոններէ հեռու ինկած մասնաճիւղերու, ճակատագիրը կը բաժնէ նաեւ Ճարապլուս։ Մեծ ճիգով, միջնեւ վերջերս, կը պահէր իր ակումբը, հակառակ անոր որ երբեմնի բարգաւաճ հայ գաղութէն պատերազմէն ու ներգաղթէն ետք, չատ քիչ բան մնացեր էր։

Այժմ ունին ափ մը անդամներ որոնք ամէն գնով կը ջանան Ճարապլուսի հեռաւոր անկիւնին մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը բարձր պահել։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. վարչութեան մէկ տեղեկագրին մէջ Ճարապլուսի մասին կը կարդանք հետեւեալը.

«1955ի Միջ–մասնաճիւղային մրցումներուն մասնակցեցան իրենց ֆութպոլի խումբով։ Խումբի պատասխանատու եղբայրը, խորապէս գնահատելի մտածումն է ունեցած մարզիկները ազգականներու և բարեկամներու տուներուն մէջ տեղաւորել և անոնց Հալէպի մէջ քնակութեան չորս օրերու ճաշի և պանդոկի ծախքը, մօտ 220 ս. ոսկի, Շրջանային վարչութեան գանձին թողուլ։ Հ.Մ.Ը.Մ.ական բարձր ոգիի հոյակապ այս ցուցադրումը, նիւթապէս կարիքաւոր մէկ շրջանէն հոգեկան մեծ բաւարարութեան և քաղցր յուզումի աւիթ եղաւ մեզի։ Պիտի ուզէինք որ այս ժողովը բաժնէր մեր զգացումները և իր գնահատանքի խօսքը արձանագրէր։ Հ.Մ.Ը.Մ.ական գեղեցիկ ոգիի այս պատկերացումը, անկասկած որ արդիւնք է տարիներու դաստիարակութեան որ իւրաքանչիւր մանուճիւղի մէջ կը տրուի կարելի չափով։

Հ.Մ.Ը.Մ. Ճարապլուսի մասնճիւղի Ֆութպոլի խումբը 1954–ին։

ARAM webaram.com

12.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԷՐՊԵՍԻԷԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Այս մասնաճիւղը հիմնուած է 1936ին։ Սկիզբները կենսունակ մասնաճիւղ մ'եղած է։ Իր ֆութպոլի խումբով ու սկաուտական կազմով կրցեր է իր տեղը պահել Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքէն ներս։ Պատերազմը և անոր յաջորդող ներգաղթը մեծ վերիվայրումներու ենթարկած է մասնաճիւղը։ Զօրաւոր պայքար մղուած է իր դէմ։ Հակառակ այս բոլորին, հակառակ նիւթական անձուկ վիճակին, Տէրպեսիէի մասնաճիւղը ո՛չ միայն իր գոյութիւնը պահած է այլ և ան իր մասնակցութիւնը կը բերէ Մ.Ը. – մասնաճիւղային հանդիպումներուն։

Այժմ մասնաճիւղը ունի 20—25 անդամ։ Իր ժողովները կը գումարէ Ազգային վարժարանի մէջ։ Աչխատունակ մասնաճիւղ մըն է, իրեն կը պակսին նիւթական և այլ պայմաններ։

Հ.Մ.Ը.Մ. Տէրսիսիէի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1957—1958-ին։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Տէրպեսիէի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1947-ին:

13.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՌԱԳԳԱՑԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ռագգայի մասնաճիւղը հիմնուած է 1950ին։ Ափ մը տղաք էին որ հիմը դրին մասնաճիւղին, այսօր անոնց թիւը հասած է արդէն 40ի, ինչ որ նկատի առնուելիք համրանք մըն է Ռագգայի նման գաղութի մը համար որուն հայ բնակչութիւնը հետզհետէ նուազելու վրայ է։

Մասնաճիւղը իր սկզբնական օրերուն ունեցած է իր ակումբը։ Այժմ Ս. Օ. Խաչի հետ, կը ծրագրեն, ունենալու իրենց սեփական ակումբը։

Ռագգայի մասնաճիւղը, իր ֆութպոլի խումբով, ամէն տարի կը մասնակցի Միջ–մասնաճիւղային մրցումներուն։

ARAM webaram.com

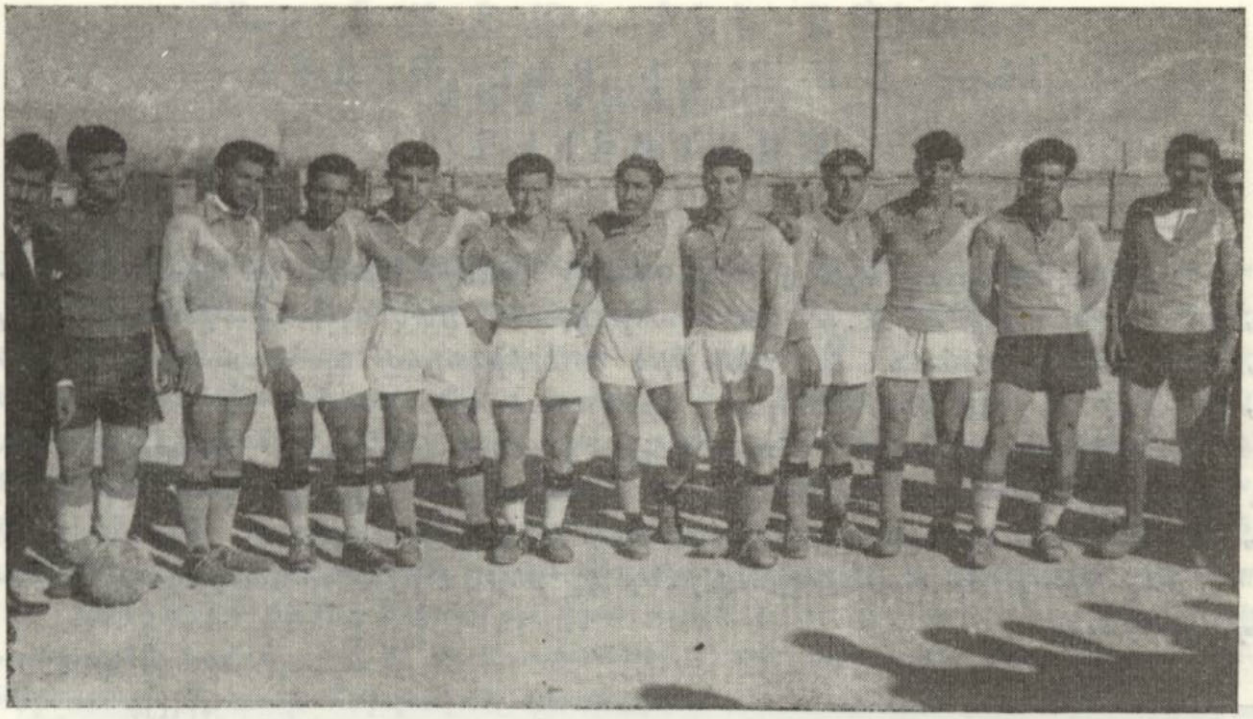

Հ.Մ.Ը.Մ. Բագրայի մասնաճիւղի ճուրպոլի խումբը 1956-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Բագրայի մասնաճիւղի ճուրպոլի խումբը 1959-ին:

ARAM webaram.com

14.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԹԵԼ-ՊՐԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հայկական գիւղ մըն է Թել-Պրաք։ 1945ին հիմը կը դրուի Թել-Պրաքի մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին։ Մեծ խանդավառութեամբ սկսուած գործը, սահն մը, ներքին խնդիրներով կը տատանի։ 1954ին նոր թափով մը, 36 անդամներով, կը վերակազմուի։

Այժմ, Թել-Պրաքի մասնաճիւղը, կարելի է ըսել որ հաստատ հիմերու վրայ դրուած է և իր ֆութպոլի խումբով ու աթլէթներով, իր վրայ դրուած յոյսերը իրականացնելու համար ճիգ չխնայեր։

Թել-Պրաք իր մասնակցութիւնը կը բերէ Մի֊մասնաճիւղային հանդիպումներուն։

Հ.Մ.Ը.Մ. Թել-Պրաք մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1956-ին։

ARAM webaram.com

15.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԹԷԼ-ԱՊԻԱՏԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Թել-Ապիատ Սուրիոյ ահմանին վրայ կարեւորագոյն գիւղաքաղաքներէն մէկն է։ Այստեղի հայկական գաղութը կազմուած է աքսորի ու արտագաղթի օրերուն։ Հայկական հոծ գաղութ մը եղած է իր ազգային հաստատութիւններով։ Շատ կանուխէն, 1932ին, Հ.Մ.Ը.Մ.Ը հոն բոյն դրած է։ Սկիզբները, հակառակ հաղորդակցութեան դժուարութեանց կեդրոններու հետ, Թել-Ապիատի մասնաճիւղը, չնորհիւ գիտակից ու նուիրուած ղեկավարներու, կրցեր է մեծ գործունէութիւն ցոյց տալ ֆութպոլի իր խումբով, մարզիկներով ու ակառաններով։ Ունեցած է սեփական ակումբ։

Ներկայիս իրենց ակումբը գրաւուած է ու քանդուած։ Նոր հանգանակութիւնով մը, Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ, կը ծրագրեն նոր ակումբ մը չինել ու զարկ տալ մարզական կեանքին։

Թել-Ապիատի չատ մօտիկը, Այն Արուսի մէջ, ատեն մը գոյութիւն ունեցած է բաւականին խոստումնալից մասնաճիւղ մը որ ամէն ճիգ թափած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը, իր կարգին, բարձր բռնելու Այն Արուսի բլրակին վրայ։

Հ.Մ.Ը.Մ. Թէլ-Ապիատ մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1959-ին։

ARAM webaram.com

16.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՄՈՒՏԱՅԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Գամիշլիի մօտ գիւղաքաղաք մըն է։ Հինուց ի վեր ափ մը հայութիւն հոն բոյն դրած, իր դպրոցով կ'ապրի։ Ազգայիններ, ներշնչուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի գաղափարաբանութենէն, վերջերս, հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղին։

Մասնաճիւղին աւագ նպատակներէն մէկը եղած է և է տակաւին, սեփական ակումբ մը ունենալ որպէսզի պատանիներ ու երիտասարդներ հոն յաճախեն, զիրար հոն գտնեն ու եղբայրական մաքուր մթնոլորտի մէջ ապրին։

Ամուտայի մասնաճիւղը քանի մը տարիներու կեանք ունի միայն, վստահ ենք որ ժամանակը կը հարթէ իրենց դժուարութիւնները ու կ'ունենան ե՛ւ ակումբ, և հաւաքական կեանք։

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամուտայի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1959-ին։

ARAM webaram.com

17.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԷՐԻՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Տէրիք գիւղ մըն է ձէզիրէի հիւսիսային մէկ անկիւնը ինկած։ Ափ մը հայութիւն ծուարած հոն, կեդրոններէն հեռու, կ'ապրի։

Այս գիւղին մէջ Հ.Մ.Ը.Մ.ը մուտք գործեր է 1938ին։ Ատեն մը, լուռ ու մունջ գործելէ ետք, Տէրիքէն կը գրեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի մասնաճիւղի վարչութեան հետեւեալը.

«Այս նամակով կը խնդրուի պատժ. վարչութենէդ որ նկատի առնուի տեղւոյս Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղի վաւերացումի պարագան որ հիմնուեր է 1938 Օգոստոսին, սակայն այդ օրէն ասդին որեւէ թղթակցութիւն պահած չէ Ձեզի հետ... ուստի մասնաճիւղիս գործերը աւելի օրինական և կանոնաւոր ուղիով ընթանալու համար, վարչութիւնս որոշեց Ձեր միջոցաւ դիմում կատարել պատժ. Շրջ. վարչութեան որպէսզի վաւերացուի մասնաճիւղս... Մասնաճիւղիս անդամներուն թիւն է 35, սկաուտներունը՝ 18, գայլիկները՝ 8։

«Վարչութեանս մաս կը կազմեն Միքայէլ Յովսէփեան, Ռուբէն Քէնաիրեան, Կիրակոս Մելքոնեան, Տիգրան Պաղտասարեան, Յակոբ Սողոմոնեան, Անդրանիկ Քէզրեան և Թովմաս Պօղոսեան»։

Հալէպի քոյր մասնաճիւղի վարչութիւնը այս դիմումնագիրը Շրջ. վարչութեան յղելէ ետք, ինք, որպէս քաջալերութիւն Տէրիքի և Հասիչէի նորակազմ մասնաճիւղերուն, որպէս նուէր, կը ղրկէ կնիք և նամակի պաշտօնական թուղթ։

Տէրիքի մասնաճիւղը սակն մը իր գոյութիւնը պահելէ ետք, ժամանակ մը գործելէ կը դադրի. ասկէ քանի մը տարիներ առաջ կը վերակազմուի մասնաճիւղը 21 պարզ և մարզիկ անդամներով։ Իր շարքերուն մէջ կը հաշուէ 20 սկաուտ և 15 արենոյշ։

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com

ՄԱՆԱՇ

1.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԷԹԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ալէքսանդրէթ կամ Իսկէնտէրուն, գեղեցիկ ակրնաւորութիւնով և աշխուժութիւնով, 1932ին կը սկսի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշը բարձրացնել։ 1932 փետ. 28ին հետեւեալը կը գրեն Հալէպի քոյր մասնաճիւղին. «կազմակերպուած հանդէսը չատ վայլուն անցաւ ի ներկայութեան խուռներամ բազմութեան մը (350 հոգի), գոհացուցիչ հասոյթ ունեցանք։ Շնորհակալ ենք ձեր եղբայրական օժանդակութեան՝ տոմսակներու տպագրութեան և ցուցմունքներուն համար»։

Ալէքսանդրէթի մասնաճիւղը ֆութպոլի յաճախակի մրցումներէն ու հրապարակային հանդէսներէ ետք, կը հետամտի աւելի կենսական նպատակի մը որուն համար կը գրէ քաղաքի Թաղական Խորհուրդին ... «Մասնաճիւղս տակաւին իր հաւաքավայրը չունենալուն, կը խնդրէ ձեր ազնուութենէն որ բարի ըլլաք, մեզ տրամադրելու, առժամաբար և միայն

Հալէպի մասնաճիւղի Ֆութպոլի երկրորդական խումբ մը՝ Ալէքսանդրէթի մէջ։ տեղւոյն հոյր մասնաճիւղի խումբին հետ 1934։

ARAM webaram.com

պիշերները, ազգային վարժարանին կամ մանկապարտէզին աննախանձէն մէկը պիշերային դասախօսութիւններ տարքելու, ընդառաջ երթալով երկու տանեակ արհեստաւոր և ուսումնատենչ երիտասարդներու դիմումին»։ Թաղական խորհուրդը կը մերժէ։ Առաջադրուած նպատակը սակայն կը յաջողի ու վարձու աննախակի մը մէջ գոհացում կը տրուի «արհեստաւոր և ուսումնատենչ երիտասարդներու» փափաքին։ Այս և նման խոչընդոտներ հարթելէ ետք, Ալէքսանդրէթի մասնաճիւղը կը դառնայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքի լաւագոյն ու տիպար անդամներէն մէկը։ Իր ֆութպոլի խումբը, լաւագոյնը ըլլալով հանդերձ քաղաքին մէջ, ան լաւագոյնը կը հանդիսանայ նաեւ 1934ի Միջ–մասնաճիւղային մրցումին, խլելով Բ. դասի ախոյեանութիւնը։ Ահիկա լաւագոյն խթանը կը հանդիսանայ որ մասնաճիւղը աւելի եւս խնամք տանի խումբին որը հետագային կը դասուի Ա. կարգի խումբերուն շարքին։

Սանճագի արտագաղթին, Հ.Մ.Ը.Մ.ականները եւս կը տարտղնուին Սուրիոյ և Լիբանանի հայաշատ քաղաքներ ուր բոլորն ալ հաւատարմօրէն կը շարունակեն մնալ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին գինուորեալ ուխտաւորները։

Ալէքսանդրէթի մասնաճիւղի կազմութեան և բարգաւաճման մէջ կարեւոր դեր կը կատարեն նաեւ Յակոբ Քէշիշեան, Յակոբ Աշգարեան, Մանուկ Պալեան, Լուիֆիկ Շամլեան և ուրիշներ։

ARAM webaram.com

2.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԳԸՐԳ-ԽԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Գըրգ-խանը հայկական փոքրիկ գաղութ մ'եղած է։ Հակառակ գաղութին փոքրաթիւ հայութեան, ազգային կեանքը իր բոլոր երեւոյթներով լուսագոյն կերպով կազմակերպուած, հաստատ հիմերու վրայ դրուած էր շնորհիւ զոհաբերուող եւ շրջահայեաց ազգայիններու ջանքերուն։ Այս գաղութին մէջ ծնունդ առած եւ հասակ նետած է Հ·Մ·Ը·Մ·ը որուն յառաջդիմութեան մէջ անփոխարինելի դեր ունեցած է Արամ Մինասեան։

1931ին, տասը անդամներով հիմնուած Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղը, կարճ ժամանակի մը ընթացքին իր թիւը կը բարձրանայ 20ի, 30ի։ Այս առթիւ Ազդակի 28 Ապրիլ 1932ի համարին մէջ կը կարդանք·

... «Քանի մը ամիս առաջ Գըրգ-խանի մէջ խումբ մը երիտասարդներու նախաձեռնութեամբ հիմնուած Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղը օրէ օր ժողովրդականութիւն եւ համակրանք կը շահի, քաղաքիս բոլոր խաւերուն

Հ.Մ.Ը.Մ. Գըրգ-խանի մասնաճիւղի Ջոկատները Պիքիասի մէջ 1935-ին։
Աստղանիշ կրողը Գերշ. Տ. Տանաշ Ս. Եպիսկոպոս Ուրֆալեանն է, ներկայիս Առաջնորդական Փոխանորդ Հայոց Ճէզիրէի։

ARAM webaram.com

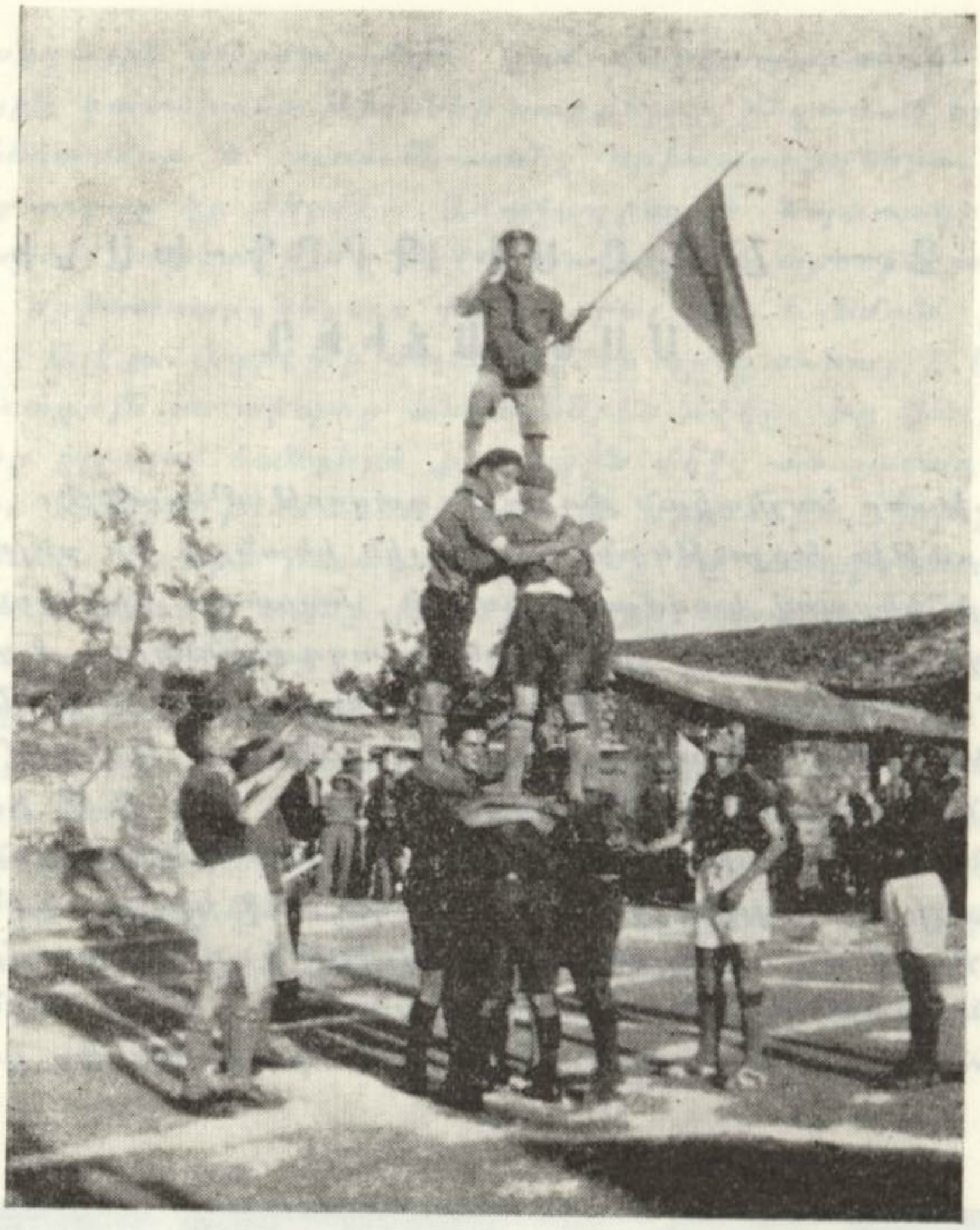

Հ.Մ.Ը.Մ. Գորգ-Խանի մասնաճիւղի սկաուտները մարզանքի պահուն:

Հ.Մ.Ը.Մ. Գորգ-Խանի մասնաճիւղի սկաուտներէն խմբանկար մը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Գերզ-Խանի մասնաճիւղի սկաուտներէն խմբանկար մը:

անվերապահ քաջալերանքին ու նիւթական օժանդակութեան արժանանալով:

... «Իր ֆութպոլի խումբը, քանի մը ամսուայ մէջ բաւական լաւ խաղացողներ երեւան բերաւ: ... Ակէ առաջ երկու մրցումներ ունեցաւ Իսկէնտէրունի Հ.Մ.Ը.Մ.ի և ցառաջ խումբերուն հետ»:

1936ին մասնաճիւղին վարչականները եղած են Արամ Մինասեան, Երդ. Համալեան, Մելիք Մելքիսէթեան, Արամ Պօյաճեան, Յովհ. Գօճակէօզեան, Մովսէս Պետրոսեան, Մովսէս Կարոյեան: Մասնաճիւղին գործունէութեան գլխաւոր առանցքը կը կազմէ ֆութպոլն ու սկաուտական չարժումը: Իր ֆութպոլի խումբը գրեթէ միակը եղած է գաղութին մէջ: Քաղաքին մէջ իրեն մրցակից չունենալուն, ան, չատ յաճախ քաղաքէ քաղաք — Ալէքսանդրէթ, Անտիոք, Րիհանիէ և Հալէպ — չրջած է ճակատելու համար իրեն հաւասար խումբերու հետ: 1938ին, Հալէպի մէջ, Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումին, Գրըգ-Խանի ֆութպոլի խումբը, կը չահի Բ. դասի ախոյեանութիւնը: Այդ չրջանին անդամներուն թիւը հասած էր 45ի, իսկ սկաուտներունը 40ի:

Օրինակելի այս մասնաճիւղը, Սանճաքի պարպումի հետեւանքով, լուծարքի կ'ենթարկուի: Իր անդամներն ու սկաուտները սակայն, Սուրիոյ և Լիբանանի իրենց նոր բնակավայրերուն մէջ, կը չարունակեն իրենց Հ.Մ.Ը.Մ.ական կեանքը միութեան դրօչին ներքեւ:

ARAM webaram.com

3.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՆՏԻՈՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Անտիոքի մասնաճիւղը կը հիմնուի 1932 Ապրիլ ամսուն, նոյն տարուայ 4 Յունիս թուակրով նամակ մը, ուղղուած Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Շրջ. վարչութեան և ստորագրուած Գ. Փէչտիմալճեանի և Փայլակ Բալուլեանի կողմէն, կը հաղորդէ մասնաճիւղին կազմուիլն ու կը խնդրէ, նոյն ատեն, անոր ճանաչումն ու վաւերացումը Շրջ. Վարչութեան կողմէն։

Այդ օրերուն, Հալէպի քոյր մասնաճիւղի պահեստի խումբը Անտիոք կ'երթայ մրցելու։ Այս այցելութեան մասին Ազդակի 23 Յուլիս 1932 համարին մէջ կը կարդանք.

«Ակէ մօտ երեք ամիս առաջ, ընդամէնը 15 անդամներով, կազմուեցաւ Անտիոքի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղը. ընտրեց իր անդրանիկ վարչութիւնը։ Առաջին առթիւ վարչութիւնը յարաբերութեան մէջ մտաւ Հալէպի և Պէյրութի Շրջ. վարչութիւններուն հետ — պաշտօնապէս վաւերացուելէ ետք, գտաւ խազավայր ու սկսաւ կանոնաւոր փորձերու։ Հակառակ տեղի ունեցող բազմաթիւ դժուարութիւններուն, պէտք է ըսել որ չնորհիւ երկու անդամներու ժրաջան աշխատանքին, այս երեք ամսուայ ընթացքին յուսացուածէն շատ աւելի յառաջդիմեց ու ամսոյս 17ին, կիրակի օր ունեցաւ իր անդրանիկ մրցումը Հալէպի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի երկրորդ խումբին հետ։

«Հալէպէն 60է աւելի Հ.Մ.Ը.Մ.ականներու ժամանումը, անոնց հիւրասիրութիւնը Տաֆնէի Ջրատար պարտէզներուն մէջ, մինչեւ կէսօր, Հ.Մ.Ը.Մ.ական ջերմ մթնոլորտ մը կը ստեղծէ փոխադարձ ծանօթութիւններով։ Կէսօրէ ետք, հսկայ բազմութեան մը ներկայութեան, ուր աչքի կը զարնուէին գայմագամը, ֆրանսացի սպաներ, պաշտօնեաներ և երեւելիներ, մրցումը տեղի կ'ունենայ լարուած խաղարկութիւնով մը որ կը վերջանայ ի նպաստ Անտիոքի։

«Անտիոքի մարզիկներուն այս անդրանիկ մրցումը և յաղթանակը մեծ գրաւական մըն է իրենց յառաջդիմութեան։ Երանի թէ վարչութիւնը և անդամները որոնց թիւը արդէն 30ի բարձրացեր է, չկորանցնեն իրենց աշխատանքի թափը ու խումբերը հասցնեն Հ.Մ.Ը.Մ.Ի արժանի բարձրութեան մը»։

Անտիոքի վարչութիւնը որ աշխատանքին պտուղը սկսած էր քաղել, քաջալերուած, Ալէքսանդրէթի քոյր մասնաճիւղին կը գրէ ու կ'առաջարկէ մրցում մը ունենալ, նկատելով որ «այս ընկերային մրցումը թէ ձեր և թէ մեր շրջանին համար քաջալերական քայլ մըն է. Հ.Մ.Ը.Մ.Ի պոյպ մասնաճիւղերուն ալ փայլ մը տուած կ'ըլլանք»։

Անտիոքի մասնաճիւղին գործունէութեան գլխաւոր գիծը կը կազմէ ֆութպոլը։ Անոր խումբը յաճախակի կը մրցի օտարներու թէ Ալէքսանդ-

ARAM webaram.com

րէթի ու Գրըգ-Խանի քոյր մասնաճիւղերուն հետ։ Անտիոքի խումբը այս մրցումներուն չատ անգամ յաղթական դուրս եկած է։

1939ին, Անտիոքի մասնաճիւղի խումբը, Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումին Բ. դասի ախոյեանութեան բաժակին կը տիրանայ։ Ասիկա պատճառ կը դառնայ որ խումբը կրկնապատկէ իր ճիգերը աւելի բարձրերը հասնելու գեղեցիկ մտադրութիւնով։

Մասնաճիւղի վարիչները, Ֆութպոլի խումբին հոգ տանելով հանդերձ, չեն մոռնար նաեւ պատանիները։ Միութեան դրօշին ներքեւ կ'առնեն այդ պատանիները ու անոնցմով կը կազմեն սկաուտական խումբեր։ Այս թոլորին համար կենսական կը դառնայ ակումբի հարցը որը մասնաճիւղի ղեկավարները լաւագոյն կերպով կը լուծեն, միութիւնը օժտելով սեփական ակումբով մը։

Այնքան խանդավառութեամբ ու չատ գեղեցիկ կերպով սկսուած Հ·Մ·Ը·Մ·ի գործը՝ ինքնավար Սանճագի սահմաններէն ներս, դժբախտաբար, քաղաքական կեանքի թերութեամբ, հետզհետէ կը կորանցնէ իր թափը, մինչեւ որ հասնին արտագաղթի օրերը։ Ինչպէս Ալէքսանդրէթի եւ Գրըգ-Խանի Հ·Մ·Ը·Մ·ականները, Անտիոքի ազաքն ալ, կը լքեն իրենց սեփական ակումբը, կը թողուն իրենց տուն ու տեղը եւ կը հաստատուին այլ քաղաքներ հոն չարունակելու իրենց Հ·Մ·Ը·Մ·ականի կեանքը։

Հ· Մ· Ը· Մի Ալեքսանդրէթի եւ Անտիոքի խումբերը 1934ին։

ARAM webaram.com

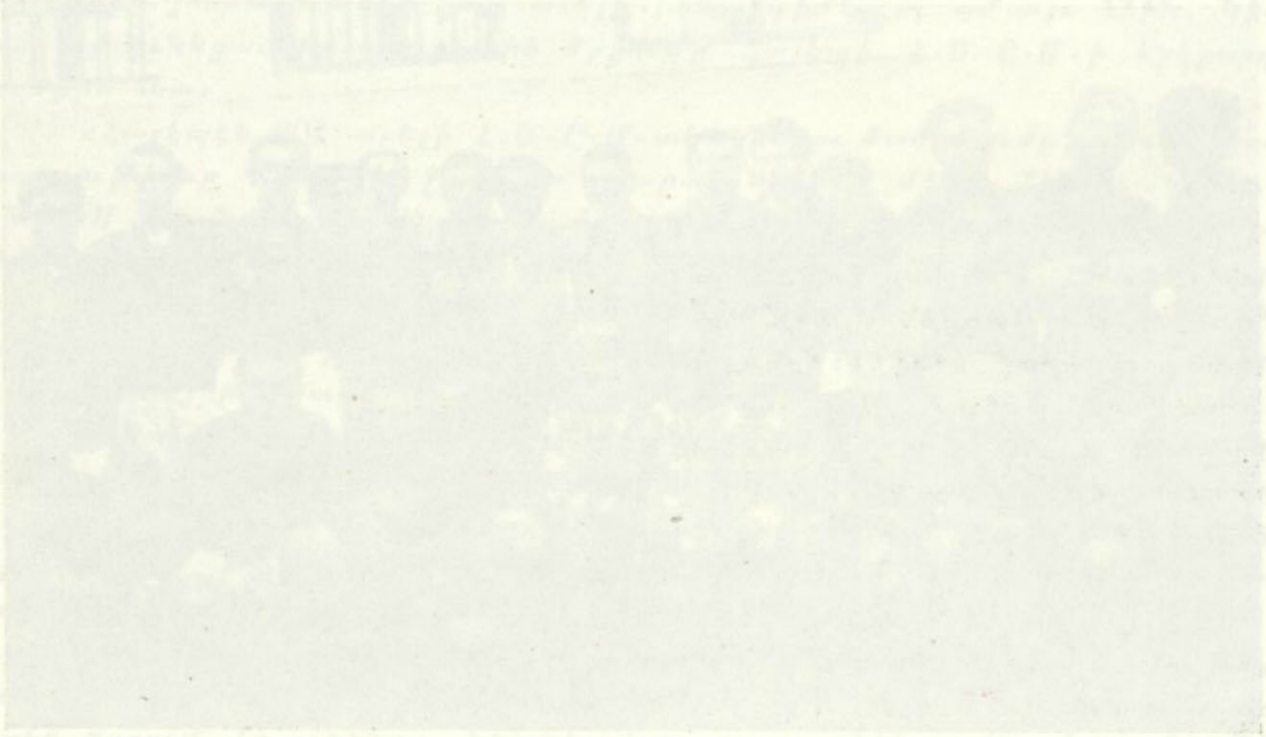

ARAM webaram.com

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

1.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Երուսաղէմ, Քրիստոնեայ աշխարհի Սուրբ Քաղաքը, հայոց եկեղեցական պատմութեան մէջ ու հայ հաւատացեալ ժողովուրդին սրտին խորը առանձնայատուկ տեղ ու նշանակութիւն ունեցող վայր մ'եղած է դեռ քրիստոնէական դարաւկիզբէն սկսեալ։

Ս. Քաղաքը, որպէս քրիստոնեայ աշխարհի ուխտավայր, շա՞տ կանուխէն մրցակցութեան գետին մ'եղած է։ Այս մրցակցութենէն անմասն պիտի չմնար Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին ու իր արժանաւոր տեղն ու դիրքը պիտի ունենար Երուսաղէմի պարիսպներէն ներս և դուրս։ Այս գծով, Երուսաղէմը կարելի է նկատել հայկական առաջին և մնայուն գաղթավայրերէն մէկը որ միշտ ալ, դարերու ընթացքին, սերտ կապ պահեր է բնագաւառի հայ զանգուածին հետ չնորհիւ ամէն տարի հոն փութացող ուխտաւորներու խուռներամ բազմութեան։

Երուսաղէմի հայկական գաղութի դիմագիծը 1915 թուականէն առաջին քսորովին պիտի փոխուէր։ Տարագրութեան չրջանին և անկէ ետք հոն բնակութիւն հաստատող հայութիւնը նաեւ հոն հաստատուած որբանոցները քսորովին նոր կերպարանք պիտի տային հայկական գաղութին։ Ազգային ու հոգեւոր օգտին ծառայող բազմաթիւ կազմակերպութիւններ հրապարակ պիտի իջնէին իրենց ուժերը տրամադրելու ժողովուրդին քաջօրութեանը համար։ Այս կազմակերպութիւններուն կարգին անմասն պիտի չմնար Հ.Մ.Ը.Մ.Ը։ Սակայն նախքան անոր բոյն դնելը ազգային կեանքէն ներս, կ'արժէ սեղմ գծերով ներկայացնել մարզական կեանքի խմորումները որոնք հետագային յանգեցան աւելի լաւ հիմերու վրայ դրուած Հ.Մ.Ը.Մ.ին ու կազմեցին անոր կորիզը։

Գլխաւոր խմբաւորումները Երուսաղէմի և չրջանի մարզական կեանքին, կը կազմէին Նազարէթի Ամերիկեան որբանոցի և Երուսաղէմի Արարատեան ակումբի մարզիկները որոնք կը պահէին ֆութպոլի մի քանի խումբեր։ Աւելի ուշ, սառնք ֆութպոլէն զատ իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն նաեւ պասքէթպոլի և այլ խաղերու։ Ֆութպոլի այս խումբերուն կողքին հրապարակ կ'իջնէին նաեւ տեղացի քնիկ հայերու և հայրենակցական միութիւններու կողմէ կազմուած խումբեր որոնք սուենկի նման

ARAM webaram.com

կը բռնէին ու առանց չատ մեծ դեր մը խաղալու կ'անհետանային։ Ֆութպոլի կեանքին մէջ սակայն ամենամեծ դերը վերապահուած էր նահապարէթի որբանոցի խումբին որ քաղաքի և շրջաններու զօրաւորագոյն խումբերուն հետ մրցելով զանոնք պարտութեան կը մատնէր։

Ֆութպոլի անջատ խմբակցութիւններու գործունէութիւնը կը շարունակուի մինչեւ 1927—32 թուականները, երբ, կարիքը կը զգացուի լաւագոյն ուժերու համախմբումի՝ մէկ անուան ներքեւ։ Այս չարժումը կը հովանաւորուի Երուսաղէմի Հայոց վանքէն և մր. Պլէչֆորտէն (Նազարէթի որբանոցի տնօրէն և ապա փոխ հիւպատոս), և կարգ մը աչքառու անձնաւորութիւններէն։

1932ին հիմը կը դրուի համազգային նկարագիր ունեցող միութեան մը — Պ.Հ.Մ.Մ. (Պաղեստինի Հայ Մարմնակրթական Միութիւն) անունով որը իր մէջ կը համախմբէ բոլոր խումբերը։

Հետագային, վանական իշխանութեան կողմէ դրուած սահմանափակումները և յարուցուած այլ դժուարութիւնները, դուռ կը բանան ընդհանուր դժգոհութեանց և առիթ կուտան նոր և ինքնուրոյն կանոնագրով ու ծրագրով միութեան մը կազմութեան։ Այդ միութիւնը կը հանդիսանայ Հ.Մ.Ը.Մ.ը։

1935 Մայիս 5ին, Երուսաղէմի երիտասարդութիւնը կը հրաւիրուի խորհրդակցական ժողովի՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղի մը հիմը դնելու առաջադրութեամբ։ Այդ առեն, պէյրութէն, նման նպատակի մը իրագործման համար, Երուսաղէմ կ'երթայ Յովհ. Շահինեան. ուստի ինք, և իրեն հետ նաեւ տեղւոյն ձեռնհաս անհատներ մղիչ ուժը կը հանդիսանան հրապարակուած նպատակին իրագործմանը համար։ Խորհրդակցական ժողովը կը գումարուի։ Ժողովին նպատակը կը պարզուի։ Թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութենէն ետք, հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Երուսաղէմի մասնաճիւղին 43 անդամներով. տարիէ մը այս թիւը կը բարձրանայ 250ի։

Նորակազմ մասնաճիւղը, Շրջ. Վարչութեան վաւերացման ենթարկելէ ետք, կը կազմուին նաեւ սկաուտական խումբերը փորձառու սկաուտապետ կարապետ Մարտիրոսեանի ջանքերով։ Տարուած աշխատանքները, միութեան շարքերէն ներս, մեծ հետաքրքրութիւն կը առեղծէ ամբողջ գաղութին մէջ որուն հետզհետէ մաս կը կազմեն քաղաքին երեւելի և գործունեայ անձեր։

Մեծ խանդավառութեամբ սկսուած այս գործին, որ նոյնքան մեծ թափով սկսած էր ճամբայ կտրել, կը պակսէր ակումբ մը — տուն մը։ Շատ չանցած, այս շատ կարեւոր պակասն ալ կը դարմանուի։ Միութիւնը կ'ունենայ իր նպատակին լաւագոյնս ծառայող ընդարձակ ակումբ մը։

Մասնաճիւղի հիմնարկութեան առաջին իսկ օրէն մարզական գործունէութիւնը մեծ թափով կը սկսուի ու նոյն թափով կը շարունակուի մինչեւ քաղաքական կեանքի վերիվայրումները։

Ֆութպոլի և պասքէթպոլի ամրակազմ խումբերը, որոնք միշտ ալ

ARAM webaram.com

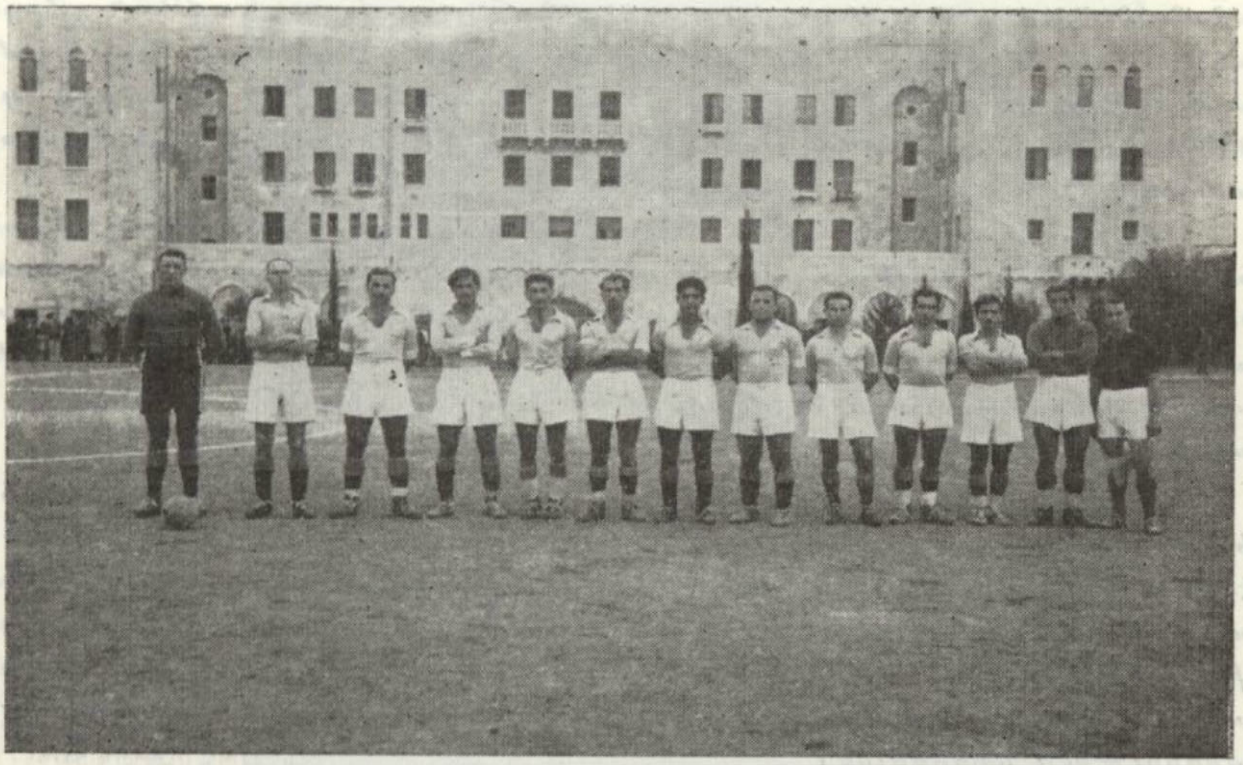

Հ.Մ.Ը.Մ. Երեւանի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը:

Հ.Մ.Ը.Մ. Երեւանի մասնաճիւղի սկաուտներու եւ գայլիկներու խումբերը:

ARAM webaram.com

անխախտ կը մնան Երուսաղէմի առաջնակարգ խումբերու շարքերուն մէջ, յաճախ ճակատելով անոնց բոլորին հետ կը խլէ ախոյեանութեան մրցանակը։ Մասնաւոր յիշատակի արժանի կը դառնանք Ֆութպոլի Ա. խումբի յաղթանակը Թէլ-Ավիվի Պիքար անպարտելի նկատուած խումբին դէմ 1945ին, որը բաւական կը խօսեցնէ իր վրայ ու մեծ վարկ մը կ'ապահովէ մասնաճիւղին։

Շրջան մը, 1938—1945, մասնաճիւղը մեծ կարեւորութիւն կուտայ նաեւ կռփամարտութեան։ Անուանի մարզիչներու թափած ջանքերուն չնորհիւ կ'ունենայ կռփամարտիկներու ներկայանալի խումբ մը։ կը կազմակերպուին միջազգային բազմաթիւ հանդիպումներ, բարոյական ու նիւթական չահեր ապահովելով միութեան։ Այս ճիւղին մէջ նշանաւոր կը հանդիսանայ Մարտիրոս Փոքրասչեան։

Երուսաղէմի մասնաճիւղը, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Հայֆայի մասնաճիւղին հետ միասնաբար կազմակերպած է տարեկան դաշտահանդէսներ, թէ Երուսաղէմի և թէ Հայֆայի մէջ։ Ասոնց իր մասնակցութիւնը բերած է նաեւ Եաֆայի Հայկաշէն Գրական եւ Մարզական Միութիւնը։ Ասոնցմէ զատ, այս միութիւններուն հետ կը կազմակերպեն Ֆութպոլի յաճախակի հանդիպումներ երեք քաղաքներուն մէջ, մեծ խանդավառութիւն և սերտ յարաբերութիւն առեղծելով։

Երուսաղէմի մասնաճիւղը իր մասնակցութիւնը բերած է նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Շրջ. վարչութեան կազմակերպած Ֆութպոլի Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն՝ Հալէպ, և Ողիմպիական խաղերուն՝ Պէյրութ։

Անմոռանալի պիտի մնայ 1945ի Զատկուան Երուսաղէմ այցելութիւնը Հալէպ-Պէյրութ Ֆութպոլի խառն խումբերուն, որոնց կատարած երեք մրցումները Հայֆայի, Եաֆայի և Երուսաղէմի մէջ մեծ խանդավառութիւն և ոգեւորութիւն կը առեղծէ ամբողջ Պաղեստինի հայ գաղութին մէջ։

Հոս կ'արժէ յիշատակել այն ողջերթի հաւաքոյթը, ի պատիւ զոյգ խումբերուն, որ տեղի կ'ունենայ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Երուսաղէմի մասնաճիւղի ակումբին մէջ, ուր կը հաւաքուին գրեթէ բոլոր անդամները։ Հոն տեղի կ'ունենան աւուր պատշաճի խօսքեր ու մաղթանքներ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի առաջադրանքներուն չուրջ։

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Երուսաղէմի մասնաճիւղը, մարզական կեանքին զուգընթաց մեծ զարկ կուտայ նաեւ մշակութային գործունէութեան։ Բացի ակումբէն ներս յաճախակի դարձած լսարաններէն և դասախօսական երեկոյթներէն, կը կազմակերպուին թատերական բազմաթիւ լուրջ ձեռնարկներ, մասնակցութեամբ քաղաքին լաւագոյն ուժերու, Y. M. C. A.ի հանդիսասրահին մէջ։

Ասոնցմէ զատ մասնաճիւղը կը կազմակերպէ սկաուտական և ընտանեկան բազմաթիւ զբօսապտոյտներ ու կը տօնախմբէ ազգային և միութենական տարեդարձներ։

ARAM webaram.com

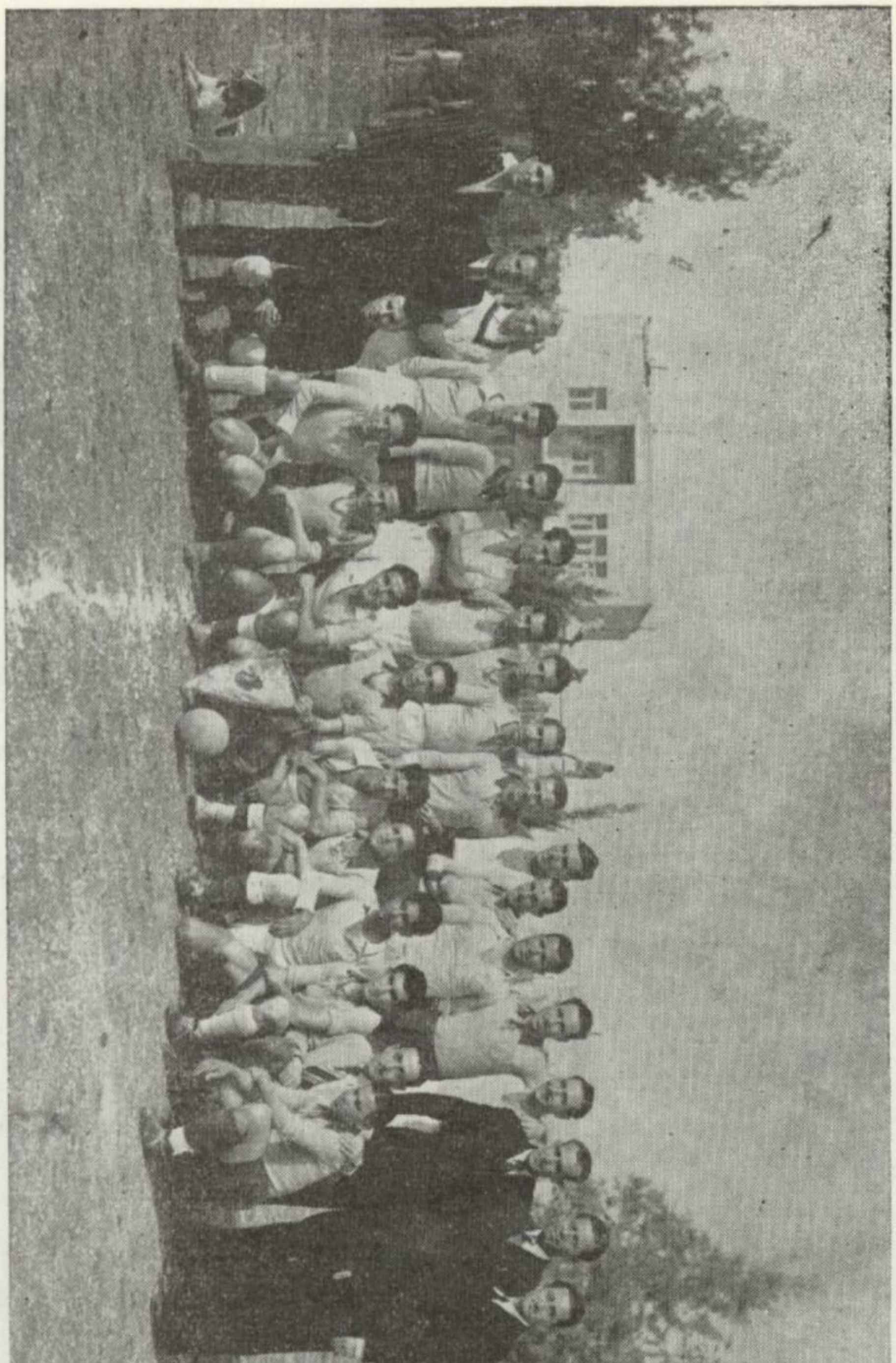

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի եւ Պէյրութի խումբերը՝ Թերասանթայի դաշտին վրայ 1943-ին:
Աջին կանգնած՝ Լեւոն Քէշիշեան, Պօղոս Պետրոսեան (Երուսաղէմի մասնճի. եռանդուն վարչականներէն) եւ Յովհաննէս Շահինեան (Ներկայացուցիչ՝ Տրզ. Վարչութեան):
Ձախին կանգնած՝ երկրորդը Յարութիւն Մանուկեան, Պէյրութի մասնաճիւղի Ֆութպոլի պատասխանատու:

Քաղաքական դառն պայմաններու հարկադրանքին տակ, մասնաճիւղը կը պարտաւորուէր լքելու ակումբը և կ'ապաստանէր Հայոց վանքը, հոն, ստանձնելով մօտ հինգ հազար հայերու ինքնապաշտպանութեան պատասխանատու դերը — գիշեր ու ցերեկ զինեալ պահակութիւն ընելով վանքի շրջապատին վրայ, մօտ երկու տարի: Ասիկա առանձին և հերոսական պատմութիւն մըն է որը անմոռանալի պիտի մնայ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Երուսաղէմի տարեգրութեանց մէջ:

Այս երկու տարիներուն, վանքէն ներս, Հ.Մ.Ը.Մ.ականները իրենց տրամադրութեան ներքեւ կ'ունենան մութ խորշ մը իբր պահակատուն որ

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի եւ Ամմանի մասնաճիւղերու Ֆութպոլի խումբեր 1958ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի եւ Ամմանի մասնաճիւղերու պասքէթպոլի խումբերը 1957-ին:

կերպով մըն ալ կը ծառայէր որպէս ակումբ: Կենաց և մահու այդ ճգնաժամին, դժուար էր մտածել ակումբի կամ միութենական գործունէութեան մասին, մանաւանդ երբ անդամներուն մէկ կարեւոր մասը ապաստանած էր արտասահման:

1950ին, երբ, որոշ չափով կը մեղմանայ քաղաքական կացութիւնը,

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի մասնաճիւղի սկաուտները 1937-ին:
Կեդրոնը ակնոցաւոր՝ Կարօ Մարտիրոսեան (Սկաուտ Ընդհ. Խմբապետ):

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի մասնաճիւղի երկսեռ պարախումբը:

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի մասնաճիւղի արենոյշներու խումբը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Երեւանի մասնաճիւղի սարքած հեծանիւի մրցումը 1955-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Երեւանի մասնաճիւղի գայլիկնեւու խումբը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Երուսաղէմի մասնաճիւղի տղաք զինուորական մարզանքի ատեն, հայոց վանքին պաշտպանութեան համար:

մասնաճիւղին գործունէութիւնը վերստին թափ կ՚առնէ։ Վանական իշխանութիւնը միութեան կը տրամադրէ, իբր վարձատրութիւն, ընդարձակ և նպատակայարմար սենեակ մը։ Այս ակումբը աւելի կը բարեկարգուի երբ Եղբ. Ճորճ Մարտիկեանի միջնորդութեամբ կարելի կը դառնայ միացնել նաև յարակից սենեակը։ Հետագային ակումբը կ՚ունենայ նաև իր բեմը և երկրորդ սենեակ մը ևս, գրեթէ բաւարարելով մասնաճիւղին մարզական, սկաուտական և կրթական նպատակները։

Այս նոր տան մէջ, մասնաճիւղը առաջին տարիներուն թէ սկաուտական և թէ կրթական գետնի վրայ կ՚ունենայ լայն գործունէութիւն։ Մարզական կեանքը սահմանափակ կ՚ըլլայ տրուած ըլլալով որ մարզիկներուն մեծամասնութիւնը երկրէն հեռացեր էին։ Ժամանակի ընթացքին այս պակասը կը դարմանուի շնորհիւ նորերու. կը կազմուին ֆութպոլի և պասքէթպոլի խումբերը որոնք դարձեալ մրցարան կ՚իջնեն քաղաքի զանազան խումբերու դէմ։ Նոյն ատեն, սերտ կապ կը պահուի Ամմանի քոյր մասնաճիւղին հետ, սարքելով ֆութպոլի և պասքէթպոլի հանդիպումներ։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Երուսաղէմի մասնաճիւղի վարչութիւնն ու ղեկավարները կը ձգտին, ամէն գնով, մասնաճիւղը իր նախկին վիճակին հասցնել։ 1957ին կազմուած են արենոյշներու և արծուիկներու խումբեր։

Երուսաղէմի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղի կազմութեան ու վերելքին, գնահատելի և անձնազոհ գործունէութեամբ մեծապէս սատարած են — Վահան Ղազարեան, Եդուարդ Գայեան, Լևոն Քէչիչեան, Կարօ Մարտիրոսեան, Պօղոս Պետրոսեան, Յակոբ Յակոբեան, Երկաթեան եղբայրներ, Ֆիլիփ Զաքարեան և ուրիշներ։

Հայֆայի մասնաճիւղի հիմնադիր և եռանդուն վարիչները հանդիսացեր են Յ. Պէօյիւքեան, Արամ Այվազեան, Թաշճեան եղբայրներ, Տիրան ու Շաւարշ Պալպալեաններ։

ARAM webaram.com

2.— Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԱՄՄԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Երուսաղէմ և Հայֆա, Հ.Մ.Ը.Մ. թոյն դնելէ ետք, 1 Նոյեմբեր 1937ին, թոյն կը դնէ նաեւ Յորդանանի մայրաքաղաք Ամմանի մէջ որպէս ենթամասնաճիւղ Երուսաղէմի։

Ամմանի մասնաճիւղի կազմութեան առթիւ, Երուսաղէմի մասնաճիւղի Շրջ. վարչութեան յղած տեղեկագրին մէջ կը կարդանք.

«Ամմանահայ փոքրիկ գաղութին մէջ, քանի երիտասարդներ իրարու քով գալով հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ամմանի մասնաճիւղին»։ Առաջին վարչութիւնը կը բաղկանար հետեւեալներէ. Հրաչ Սարգիսեան, Յակոբ Գուլումճեան, Մխիթար Գասապեան, Գէորգ Գէորգեան, Օննիկ Գէորգեան, Բիւզանդ Տեզէճեան, իսկ Ալէքսանդր Խրլաքեան կը մասնակցի որպէս Ընդհ. Խմբապետ։ «Հակառակ իր համեստ թուին, կը գրեն տեղեկագրին մէջ, կ'ուննենայ մարզական ու մշակութային գնահատելի կեանք. կը կազմակերպէ ֆութպոլի մրցումներ, կը սարքէ հանդէսներ։ Ամմանահայ գաղութը, հետզհետէ, ցոյց կուտայ անվերապահ աջակցութիւն ու գործակցութիւն Հ.Մ.Ը.Մ.ին կը վստահի ազգային պանազան ձեռնարկներու ղեկավարութիւնը որ յաջողութեամբ գլուխ հանէ»։

Գործունէութեան այս թափը սակայն երկար չի տեւեր, մասնաճիւղը կը կազմալուծուի որովհետեւ գործի բերումով շատեր կը հեռանան քա-

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի ֆութպոլի առաջին խումբը 1936-ին։

ARAM webaram.com

դաքէն և սակայն չ'ուշանար վերակազմութեան նոր շրջանը 1940ին, երբ, Յակոբ Խուլմուհեան, Ատտուր Պօյաճեան, Նազար Ալաճաճեան, կեանքի կը կոչեն մանուճիկը 30 անդամներով, կը կազմեն ֆութպոլի խումբը, կը վարձեն խաղավայր ու կը սկսին մրցումներու։

Այս առթիւ կը գրեն Երուսաղէմէն.

«Ամմանահայ գաղութը կը գնահատէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի չարժումը։ Միութեան խնամքին կը յանձնէ հայ պատանիները։ Ատոր արդիւնքը այն կ'ըլլայ որ, երիտասարդները, հետզհետէ կը մոռնան արճպարանները ու չարժանկարի սրահները ու կ'ամփոփուին ազգային շրջանակի մէջ։ կը կազմակերպուին թատերական հանդէսներ, խրախճանքի երեկոներ, որոնց հասոյթները կը յատկացուին Հեթումեան ազգային վարժարանին։

«Հետզհետէ այլ շրջաններէ եկող Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ կը ատուարացընեն անդամներուն թիւն ու գործունէութեան աւելի թափ կուտան։

«Ակումբի մը անհրաժեշտութիւնը պահանջք կը դառնայ. իրրեւ ժամանակաւոր հաւաքավայր, դպրոցի սրահը չարմարացոյն հաւաքավայրը կը նկատուի։ Վարչութիւնը կը դիմէ հոգաբարձու մարմնին ու Հոգշ. տեսուչ Տ. Հայկազուն Վրդ. Տօնիկեանի որոնք սիրայօժար, ընթացք կուտան։ Տրամադրուած սրահը լաւագոյնս օգտագործելու համար կը կատարուին՝ դասախօսութիւններ, ներկայացումներ։ Ատոր փոխարէն,

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1940-ին։

ARAM webaram.com

Հ·Մ·Ը·Մ·ի կազմէն դպրոցին կը տրամադրուի մարզիչ մը։

«1941ին, երուսաղէմի քոյր մանուճիւղէն Մեսրոպ երկաթեան որպէս լիազօր Ամման կուգայ խորհրդակցելու հիմնադիր անդամներուն հետ։ կը քաջալերէ։ վարչական նոր կազմ կ'ընտրուի հետեւեալներէ՝ Յակոբ Խուլմունեան, Ասատուր Պօյաճեան, Գէորգ Գէորգեան, Նազար Ալաճաճեան, և Յարէթ Սէրայտէրեան»։

Ամմանի, ուր տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունէր Հ·Մ·Ը·Մ·ի կեանք, կապուած կը մնար Երուսաղէմին։ 1946ի սկիզբներուն այս ենթամասնաճիւղի դրութեան վերջ կը տրուի և Ամմանի կը կապուի Շրջ· վարչութեան որպէս օրինաւոր մասնաճիւղ։ Մինչ այդ ատկայն, Ամմանի, կանոնաւորաբար կը մասնակցի Երուսաղէմի մէջ կատարուած Միջ–մասնաճիւղային ոդիմպիականներուն և ֆութպոլի մրցումներուն։ Միեւնոյն ատեն իր մասնակցութիւնը բերած է Ամմանի մարզական կեանքին միշտ մրցելով օտար խումբերու հետ որոնք, չատ անգամ իրմէ աւելի զօրաւոր կազմով դաշտ իջած են· պարտութիւնը երբեք պատճառ եղած չէ որ խումբը յուսահատի։ Ակէ զատ, առանց յուսահատելու, մասնաճիւղը կը դիմագրաւէ բոլոր տեսակի ընդդիմութիւններ և չնորհիւ Տօքթ· Սուրէն և Յովիկ Էթիմէզեաններուն, Հ·Մ·Ը·Մ· կը պահէ իր կորովը և ի դերեւ կը հանէ բոլոր տեսակի սադրանքները։

«Դեռ 1944ին կազմուած՝ Ամմանի մարզական ֆէտէրասիոնին — չորս մխութիւններով՝ Ֆէյսալ, Օրտոն, Ահլի և Հ·Մ·Ը·Մ· — մաս կը կազմեն կառավարական երեք բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, նախագահութեամբ Ամմանի կառավարչին։ Այս մարմնին, Հ·Մ·Ը·Մ·ի կազմէն կը մասնակցի Յովիկ Էթիմէզեան որ Հ·Մ·Ը·Մ·ը վաւերացնել կուտայ կառա-

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի ֆութպոլի խումբը 1950-ին։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի ու Երուսաղէմի մասնաճիւղերու խառն խումբը 1956-ի Միջ-մասնաճիւղային մրցումներուն:

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի սկաուտական եւ Յորդանանի զինուորական վարժարանի ֆութպօլի խումբերը 1951-ին:

ARAM webaram.com

վարութենէն։ Այս վաւերացումէն ետք, Հ․Մ․Ը․Մ․ աւելի թափ կ՚առնէ։

«Ամմանի կեդրոնը, Հ․Մ․Ը․Մ․ ամայի դաշտ մը կը վարձէ։ Տղաքը, բոլորն ալ, անխտիր բահ ու բրիչ առած գործի կը սկսին։ Քանի մը շաբաթէն արդէն գործը վերջացած է ու դաշտը առաջին անիթով կը տրամադրուի Հեթումեան վարժարանին որ իր մարզահանդէսը կատարէ։

«Մինչեւ հոս, Հ․Մ․Ը․Մ․ի Շրջ․ Վարչութիւնը որ տեղեակ պահուած էր Ամմանի գործունէութեան շուրջ, Երուսաղէմի խողովակով, աւելի մօտէն կը հետաքրքրուի եւ կը գնահատէ մեր գործունէութիւնը ու 1946 Մայիս 9 թուակիր նամակով կը վաւերացնէ մասնաճիւղը։

«Հ․Մ․Ը․Մ․ կը դառնայ Ամմանահայ կեանքի արտայայտիչը, իր յաջողութիւնները օտար շրջանակներէ ներս՝ համերաշխ ու սիրալիր, մեծ զարկ կ՚ապահովէ Ամմանահայ գաղութին համար․ հայը կը նկատուի վստահելի եւ հաւատարիմ քաղաքացի»։

Հ․Մ․Ը․Մ․ի 9րդ Պատգամաւորական Ժողովին, գումարուած 1947 Փետր․ 15ին, տրուած զեկուցումէն կը պարզուի հետեւեալը․

«Ամման — նորակազմ մասնաճիւղ։ Ըստ երեւոյթին եռանդուն եւ աշխոյժ, մեծ թափով լծուած է աշխատանքի։ Ունի 50—55 անդամ»։

Այս աշխոյժ ու գործունեայ մասնաճիւղը իր կեանքը կը շարունակէ նորանոր նուաճումներով։ Այժմ ունի մօտ 168 անդամ-անդամուհիներ եւ

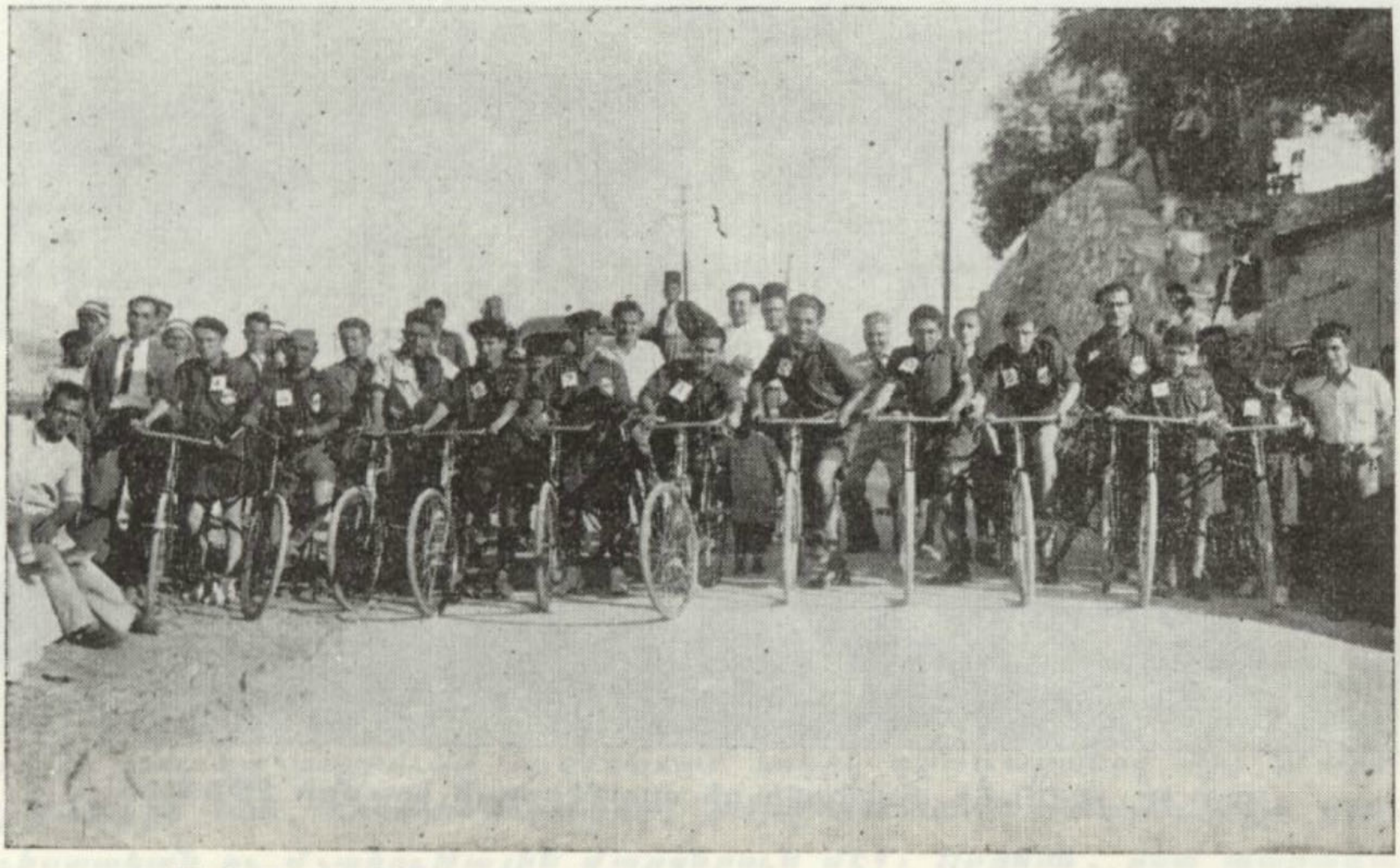

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի հեծանիւի խումբը 1938-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի պասքէթպոլի խումբը 1956-ին:

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի պասքէթպոլի խումբը 1958-ին:

ARAM webaram.com

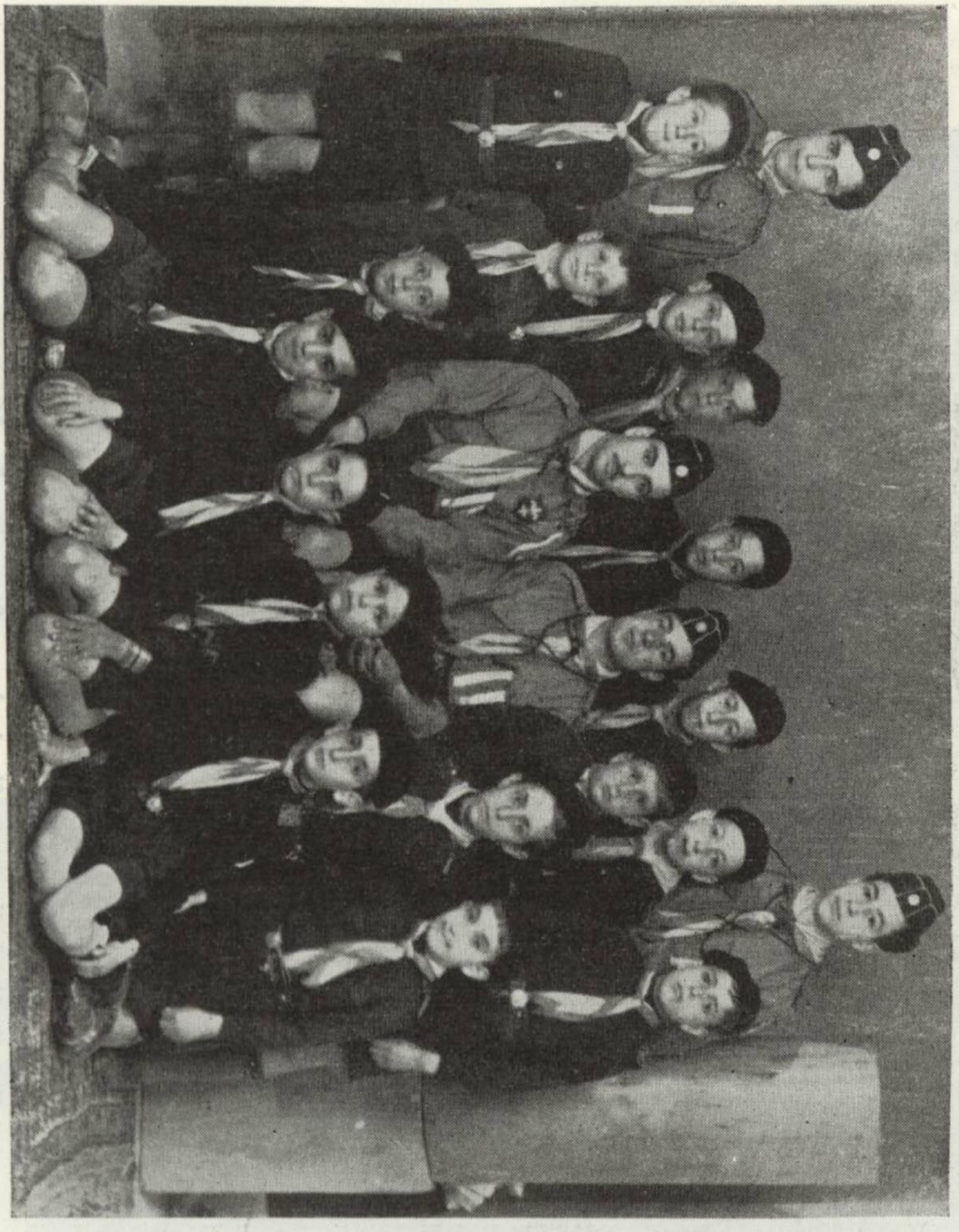

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի գայլիկներու կազմը 1951-ին:

30 սկաուտ ու գայլիկ։ Ֆութպոլի, պասքէթպոլի խումբերը միշտ շարժման մէջ են, մասնաճիւղը ունի նաեւ փինկ-փոնկի կազմ։ Ակումբը վարձու է, լաւ կահաւորուած և օժտուած կոկիկ գրադարանով մը։ Մարմնակրթանքին հետ, հաւասար չափով, զարկ տուած է մասնաճիւղը գեղարուեստական ու մշակութային մարզերուն մէջ։ Երբեմն, ըստ պարագաներու, Երուսաղէմի մասնաճիւղին հետ, մասնակցած է նաեւ Միջ-մասնաճիւղային հանդիպումներուն։

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճիւղի սկաուտներու խումբը 1951-ին:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճյուղի սկաուտ Առաջնորդները:

Հ.Մ.Ը.Մ. Ամմանի մասնաճյուղի վարչական կազմը 1945—1946-ին:

ARAM webaram.com

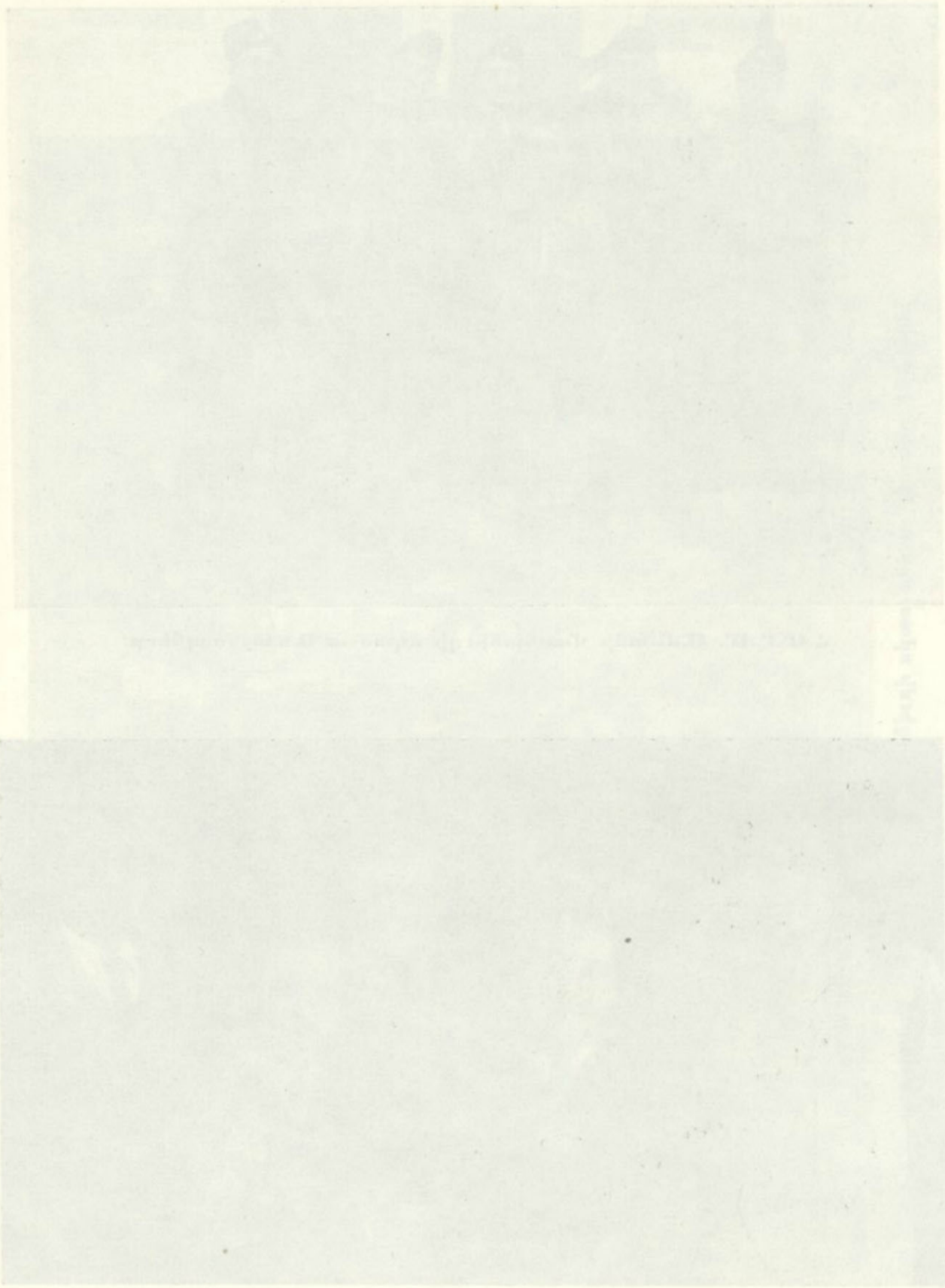

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՆՊԱՏԱԿԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի նպատակն է ֆիզիքական առողջ դաստիարակութիւն տալով պատանիին, սատարել ցեղին բարոյական եւ իմացական բարձրացման: Սորվեցնել անոր, ըլլալ չարքաշ եւ արի, ազգասէր եւ հայրենասէր, օրինապահ եւ կարգապահ: Զարգացնել անհատին մէջ պարտականութեան, պատասխանատուութեան եւ պատուի զգացումները, համերաշխութեան եւ փոխադարձ օգնութեան ոգին: Պատանիէն պատրաստել տիպար քաղաքացիներ:

ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ա. Սկաուտիզմ.— *Կազմել սկաուտներու և արէնոյշներու խումբեր իրենց յարակից մասերով։*

Բ. Ընդհ. մարմնակրթանք.— *Անհատական և խմբական, իր նորագոյն եղանակներով։*

Գ. Աթլէթիզմ եւ դաշտային խաղեր.— *Ֆութպոլ, պասքէթպոլ, թէնիս, սրահի մարզանքներ (ճիմնազիում) եւայլն։*

Դ. Դասախօսութիւններ:

Ե. Հրատարակութիւններ *Միութեան նպատակին և գործունէութեան շուրջ։*

Զ. Մատենադարաններ *Միութեան նպատակին և գործունէութեան յատուկ։*

Է. Ակումբներ և մարզարաններ:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ԱՆԴԱՄԻՆ ԵՐԴՈՒՄԸ

«ՊԱՏԻՈՅՍ ՎՐԱՅ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՄ ՏԱՌԱՑԻ ԿԵՐՊՈՎ ԳՈՐԾԱԴՐԵԼ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ԾՐԱԳԻՐ–ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՄԻՋՈՑԱՒ ՀԱՒԱՏԱՐՄՕՐԷՆ ԾԱՌԱՅԵԼ ԱԶԳԻՍ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ»:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՍԿԱՈՒՏԻՆ ԵՐԴՈՒՄԸ

ՊԱՏԻՈՅՍ ՎՐԱՅ Կ'ԵՐԴՆՈՒՄ ԸԼԼԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱՍՏԾՈՅՍ ԵՒ ԾԱՌԱՅԵԼ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ:

ՄԻՇՏ ՕԳՆԵԼ ՈՒՐԻՇԻՆ ԵՒ ԳՈՐԾԵԼ ԻԲՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆԸ ԳԻՏԱԿԻՑ ԱՐԻ ԵՒ ՎԵՀԱՆՁՆ ՄԱՐԴ:

ՀՆԱԶԱՆԴԻԼ ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏԻ ԴԱՒԱՆԱՆՔԻՆ:

ARAM webaram.com

Դ. ԳԼՈՒԽ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԶԱԿԱՆ ՄԵՓԵՆԱՑ

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի

ՍՈՒՐԻՈՅ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Սուրիոյ, Լիբանանի և Յորդանանի միացեալ շրջանը կը գործէ մէկ ընդհանուր Ծրագիր—կանոնագրի հիմունքներով։

Միութեան օրէնադիր գերագոյն մարմինն է ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ՊԱՏԳԱՄԱԻՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ, իսկ կեդրոնական քարտրագոյն գործադիր մարմինը՝ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ և այս վերջինէն նշանակուած ՍԿԱՒԻՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ։

Վերոյիշեալ Միացեալ Շրջանի քաղաքներուն մասնաճիւղերը, մէկ տարուայ պաշտօնավարութեան չրջանի մը համար, ըստ ներքին կանոնագրի արամադրութեանց, կ'ընտրեն իրենց տեղական վարչութիւնները և այս վերջիններուն, իրենց կարգին կը նշանակեն գանազան օժանդակ յանձնախումբեր։

ՊԱՏԿԵՐ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՍՈՒՐԻՈՅ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԶԱԿԱՆ ՄԵՓԵՆԱՑԻ

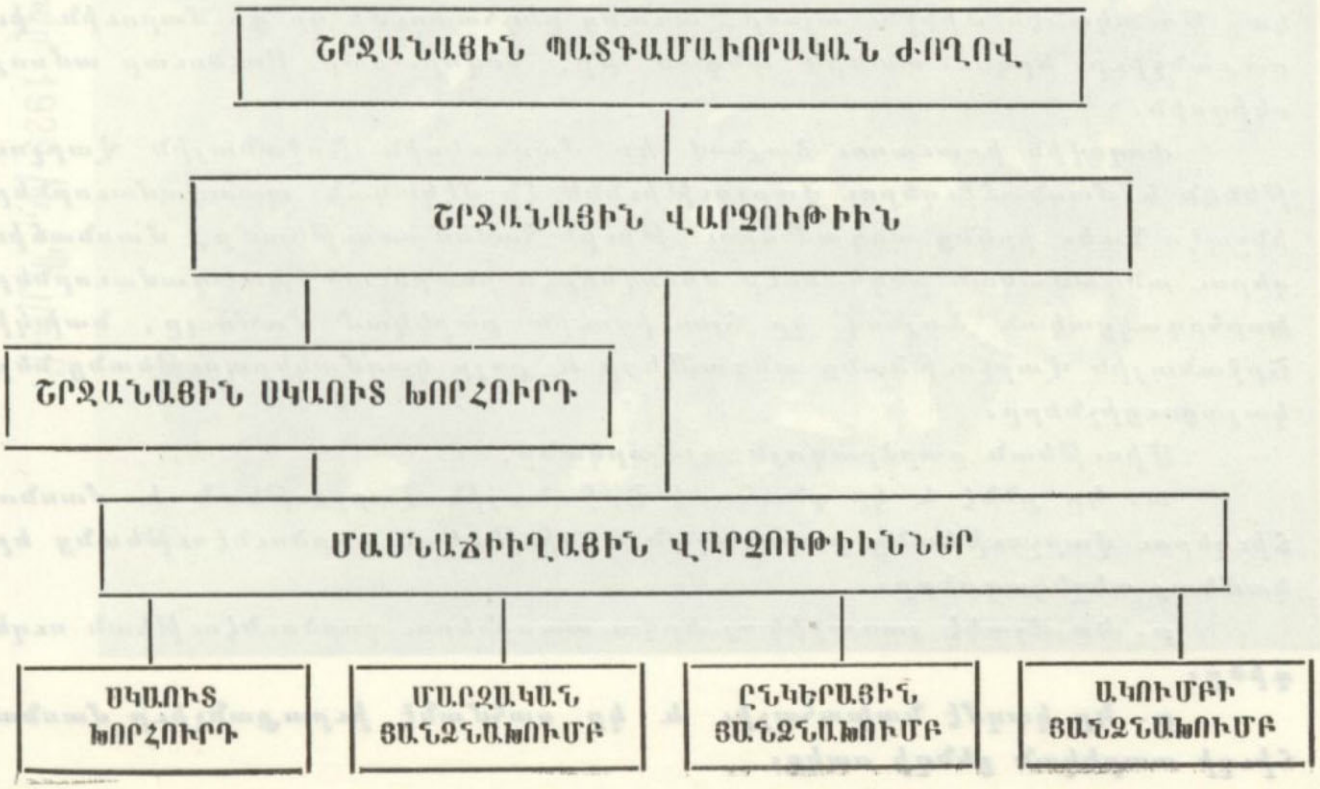

ARAM webaram.com

Ա.— ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յաջորդաբար, 1926ին, 27ին և 28ին Պէյրութի, Դամասկոսի, Հալէպի և Զահլէի մէջ թափ առացող Հ·Մ·Ը·Մ·ական երիտասարդական չարժումը չուտով կը դառնայ վարակիչ, կ'ըլլայ կայծ՝ մերձ արեւելեան օտար երկինքներու տակ հասակ առնող հայ երիտասարդ երկտող սերունդին հոգիները բռնկեցնող։

Լիբանանի, Սուրիոյ, Յորդանանի և Պաղեստինի բազմաթիւ քաղաքներէն և մինչեւ հեռաւոր Ճէզիրէի գիւղերէն կը հասնին խնդրանքներ իրենց շրջաններուն մէջ ալ առաջացնելու Հ·Մ·Ը·Մ·ական կազմեր։

Հայրենազուրկ երիտասարդութեան ցեղապահպանումի բնազդէն թելադրուած սրտառուչ այս կոչերը չէին կրնար անարձագանգ մնալ։

Ջալալերուած խանդավառիչ այս երեւոյթէն, Հ·Մ·Ը·Մ·ի Պէյրութի, Հալէպի, Դամասկոսի և Զահլէի ղեկավար մարմինները կ'որոշեն միասնաբար խորհրդակցութեան մը նստիլ, քննելու համար շրջանները կազմակերպելու կարելիութիւնները և միջոցները ու մշակելու Միութեան Ներքին Ծրագիր—Կանոնագրի նախագիծը, ընտրելու նաեւ առաջին կեդրոնական գործադիր մարմինը — Շրջանային Վարչութիւնը։

Սոյն պատմական խորհրդակցութիւնը տեղի կ'ունենայ Պէյրութի մէջ, 1929ի Զատկին և այս կ'ըլլայ Հ·Մ·Ը·Մ·ի մերձ արեւելեան շրջանի ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ։ Վերջինը, որ 14-րդն է իր շարքին, գումարուած է 1958ի Յունուարին Պէյրութի մէջ։

Կազմակերպութեան օրէնսդիր գերագոյն այս ժողովները, վերոյիշեալ թուականէն մինչեւ այսօր, առանց ընդհատումի կը գումարուին իրաքանչիւր երկու տարին անգամ մը, սովորաբար Յունուար ամսոյն սկիզբին։

Ժողովին իրաւասու ձայնով կը մասնակցին Շրջանային Վարչութենէն և մասնաճիւղերու վարչութիւններէն մէկական պատգամաւորներ, ինչպէս նաեւ իրենց անդամներու թիւին համեմատութեամբ, մասնաճիւղերու անդամական ընդհանուր ժողովներէն ընտրուած պատգամաւորներ։ Խորհրդակցական ձայնով կը հրաւիրուին բարեկամ մամուլը, նախկին Շրջանային Վարչութեանց անդամները և քոյր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները։

Միութեան բարձրագոյն այս օրկանը,

ա. կը քննէ և կը գնահատէ Շրջանային Վարչութեան և մասնաճիւղերու վարչութեանց բարոյական և նիւթական գործունէութեանց երկամեայ տեղեկագրերը։

բ. կը մշակէ յառաջիկայ երկու տարիներու գործունէութեան ուղեգիծը։

գ. կը կազմէ նախահաշիւ և կը սահմանէ իւրաքանչիւր մասնաճիւղի տարեկան ցենզի սակը։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. ի Առաջին Պատգամաւորական ժողովը 1929-ին, Պէյրութ։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Բ. Մ.ի երկրորդ Պատգամաւորական ժողովը 1931-ին, Պէյրութ։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Բ. Մ. ի 5-րդ Պատգամաւորական ժողովը 1938-ին, Պէյրութ։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի 6-րդ Պատգամաւորական ժողովը 1940-ին, Պէյրութ:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. ի 14-րդ Պատգամաւորական ժողովը 1958-ին, Պէյրութ:

ARAM webaram.com

դ· Ջայնի իրաւունք ունեցող պատգամաւորներուն երեք չորրորդի համաձայնութիւնովը կը վաւերացնէ կամ կը վերամշակէ Ներքին կանոնագիրը։

ե· եթէ գոյութիւն ունին, կը քննէ և կը լուծէ չրջաններու մէջ ծագած վէճերը և գաւառական հարցերը։

զ· կ'ընտրէ նոր Շրջանային վարչութիւն երկու տարուայ պաշտօնավարութեան չրջանի մը համար։

Բ.— ՄԱՄՆԱՁԻԿԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ըսինք արդէն վերը թէ, իւրաքանչիւր մասնաճիւղ կ'ունենայ իր վարչութիւնը, նայած չրջանի պահանջներուն հինգէն մինչեւ ինը անդամներով, որոնք պէտք է լրացուցած ըլլան իրենց 20 տարիքը և առնուազն երկու տարի անդամակցած՝ Հ·Մ·Ը·Մ·ին։

Վարչութիւնը կ'ընտրուի մասնաճիւղին անդամական ընդհանուր ժողովէն, գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէներու պարզ մեծամասնութիւնով։ Պաշտօնավարութեան չրջանը կ'ըլլայ մէկ տարի և ունի կանոնագրով ճշդուած գործելու լայն իրաւասութիւններ։

Շրջանին սկաուտ խմբապետը և աթլէթիզմի ընդհանուր պատասխանատուն կամ իրենց փոխանորդները պարտադրաբար մաս կը կազմեն վարչութեան իրաւասու ձայնով։

Շրջանային վարչութեան վաւերացումը առանձին յատուկ միայն նորընտիր մարմինը կը դառնայ վաւերական և կը լծուի գործի։

Աչխատանքներու դիւրացման համար, վարչութիւնը մասնաճիւղի անդամներէն կը նչանակէ զանազան յանձնախումբեր, որոնք կը գործեն իր անմիջական հակազդեցութեան տակ և իր պատասխանատուութեամբ։

Վարչութիւնները պարտաւոր են պատգամաւորական ժողովներու և Շրջանային վարչութեան որոչումները և հրահանգները լրիւ գործադրել և իւրաքանչիւր տարեվերջին, մասնաճիւղին տարեկան ցնդին հետ, Շրջանային վարչութեան յղել նաեւ իրենց նիւթական և բարոյական գործունէութեան խնամուած տեղեկագիրը և մասնաճիւղի գոյքերուն և կալուածներուն ամբողջական ցանկը։

Անկախ վարչական, կազմակերպչական և մարզական գործերէ, մարմինները իրաւունք ունին քոյր մասնաճիւղերու հետ մարզական և սկաուտական մասնակի հանդիպումներ ունենալ պայմանաւ սակայն, որ նախապէս տեղեկագրեն Շրջանային վարչութեան։ Իսկ այն պարագային, երբ վարչութիւն մը քոյր մասնաճիւղի մը չրջանին մէջ ուզէ ոչ Հ·Մ·Ը·Մ·ական հայ կամ օտար ոեւէ խումբի հետ խաղեր կազմակերպել, կանխելու համար հաւանական դժուարութիւններ, պարտի նախապէս տեղեակ քոյր վարչութեան հաւանութիւնը առանալ։

ARAM webaram.com

Գ.— ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԵՐԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Սկաուտիզմը հիմնաքարն է Հ·Մ·Ը·Մ·ին և անոր անբաժան մասը կը կազմէ։

Հ·Մ·Ը·Մ·ի Սկաուտական դպրոցը կրթարան մըն է, ուր հայ պատանին մարմնակրթանքին առընթեր, կ'ըսանասյ նաեւ հոգեկան արժէքներու և մարդկային առաքինութեանց ազնուացում ու ցեղային բարձր նկարագրի ուժեղ կառուցում։ Հոն՝ ան կը սորվի նուիրում և սէր իր նմաններուն, սէր բնութեան, կենդանիներուն ու բոյսին, այլ և պաշտամունքը ազգային սրբութեանց։

Ազգապահպանումի և մարդակերտումի հիմնական այս առաջադրութիւնները Հ·Մ·Ը·Մ·ի սկաուտական կրթարանէն ներս կը դառնան իրականութիւն՝ չինչ դասախօսութիւններու, մանկական անմեղ և անվտանգ խաղերու, մարմնակրթանքի, դաշտային կազդուրիչ և դաստիարակիչ արշաւներու և բանակումներու գործադրումով։ Հ·Մ·Ը·Մ·ական հայ պատանին ոչ միայն կը դառնայ մարդկային ընկերութեան տիպար անդամ և իր պատկանած երկրին օրինապահ քաղաքացի, այլ և կը կարողանայ կուրծք տալ այլասերումի և վատասերումի ներկայ թունալից մթնոլորտէն յառաջացող բոլոր վտանգներուն։

Սկաուտական Շրջանային Խորհուրդը, որ կը նշանակուի Շրջանային վարչութեան կողմէ երկու տարուայ պաշտօնավարութեան չրջանի մը համար, սկաուտ գործադիր բարձրագոյն մարմինն է, որ կը հակէ սկաուտական ընդհանուր շարժումին։ կը մշակէ աշխատանքի ծրագիր և կը յղէ մանուածքներու սկաուտ խորհուրդներուն առ ի գործադրութիւն։ Ցետ կանոնագրային քննութեան, կը նշանակէ սկաուտ փոխ խմբապետները, խմբապետները, ընդհանուր խմբապետները և աքելաները և առ ի վաւերացում կը ներկայացնէ Շրջանային վարչութեան։ կը հրատարակէ գոյլիկներու և սկաուտներու գործնական և տեսական դիտելիքներու գրպանի գրքոյկներ։

Շրջանային վարչութեան համաձայնութեամբ, կը կազմակերպէ սկաուտ առաջնորդներու ամառնային քանակում — դասընթացքները և միջմանուածքային ընդհանուր բանակումները։

Դ.— ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ·Մ·Ը·Մ·ի Շրջանային վարչութիւնը կը բաղկանայ հօթը անդամներէ և կ'ընտրուի Պատգամաւորական ժողովի ձայներուն երկու երրորդի քուէներով երկու տարուայ չրջանի մը համար։ Այս մարմինը կազմակերպութեան Գործադիր Գերագոյն իշխանութիւնն է և բարոյական ու իրաւական տէրը Միութեան բոլոր գոյքերուն և կալուածներուն։ Ըստ ներքին կանոնագրի արամադրութեանց ունի հետեւեալ իրաւասութիւնները և պարտաւորութիւնները.

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ծրջանային Սկաուտ խորհուրդը:
Նստած՝ Տօքթ. Յակոբ Պէրպէրեան՝ Ատենապետ:
Ոտքի, ձախէն աջ՝ Սուրէն Մուրատեան Ատենադպիր, Կարպիս Թէլեան, Յակոբ Կարապետեան:

ՍՈՒՐԷՆ ՆԱՋԱՐԵԱՆ

ԱՐՍԷՆ ԳԱՆԻԷԼԵԱՆ

Ծրջանային Սկաուտ խորհուրդի անդամներ՝ Հալէպէն:

ARAM webaram.com

1.— Վարել Միութեան ընդհանուր գործերը ներքին կանոնագրի տրամադրութեանց և պատգամաւորական ժողովներու որոշումներու սահմանին մէջ։

2.— Հսկել մասնաճիւղերու նիւթական, հաշուական, կալուածական, մարզական և կարգապահական բոլոր գործունէութեանց և աշխատանքներուն։

3.— Միակ իրաւասուն է պատգամաւորական ժողովներու որոշումները և Միութենական կանոնները մեկնաբանող։

4.— Սայթաքումներու, անպատշաճութեան, ներքին կեանքի մէջ բռնեղծուած ծանր դժգոհութեանց պարագային, իրաւասու է հրաժարեցնել մասնաճիւղի մը վարչութիւնը և երեքէն մինչեւ վեց ամիս տեւողութեան մը համար նշանակովի մարմին մը առաջացնել։

5.— Իր նախաձեռնութեամբը և իր նիւթական միջոցներովը կը հաստատուին մարմնակրթանքի ամառնային դասընթացքները, ինչպէս նաեւ, համագործակցութեամբ Շրջանային Սկաուտական Խորհուրդին, սկաուտ ատեճանաւորներու ամառնային դպրոց — բանակումները և տարեկան միջ-մասնաճիւղային սկաուտական բանակումները։

6.— Շրջանային վարչութիւնը միայն կրնայ կազմակերպել միջ-մասնաճիւղային ֆութպոլի և պասքէթպոլի տարեկան հանդիպումներ և աթլէթիկ խաղեր։

7.— Իր նիւթական կարելիութեանց սահմաններով կ'օժանդակէ մասնաճիւղերուն։

Ներկայ Շրջանային վարչութիւնը 14րդն է իր չարքին։ Առաջինը՝ ինչպէս յիշեցինք վերը, ընտրուած էր 1929ին գումարուած առաջին Պատգամաւորական ժողովէն։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Գերագոյն Գործադիր Իշխանութեանց իրար յաջորդ տասնըչորս շրջանային վարչութեանց անդամները, ամբողջական նուիրումով, իրենց վստահուած գործին պատասխանատուութեանց և պարտաւորութեանց խոր գիտակցութեամբ, և ի գին ֆիզիքական ու նիւթական անչափելի զոհաբերութեանց, 1929ին չորս մասնաճիւղերով և հազիւ մի քանի տասնեակ հաւատաւոր տղոցմով կեանք ստացած Հ.Մ.Ը.Մ.ական շարժումը, կարողացած են ներկայիս, կազմակերպչական ամուր մեքենականութեամբ ընթացող սփիւռքահայ իրականութեան ամենաուժեղ և ամենատարածուն մարմնակրթական միութիւնը դարձնել, իր քսան և վեց մասնաճիւղերովը և աւելի քան հինգ հազար երկաթե հայորդիներովը։

Ինչ վերը, Շրջանային վարչութեան գլխաւոր աշխատանքներու չարքին, միջմասնաճիւղային ֆութպոլի և պասքէթպոլի տարեկան հանդիպումներու և ողիմպիական խաղերու յիշեցումը երբեք կ'արժէ ասոնց մասին աւելի խօսիլ, վասն զի, այս զոյգ ձեռնարկները, որպէս ֆիզիքական և կազմակերպչական ուժի ցուցադրում իրենց տարողութեամբը և առեղծած համաժողովրդային մեծ խանդավառութեամբը կարելի է անվարան ըսել թէ կը հաւասարին պետական նման ձեռնարկներու չափանիշին։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Երջանայինի վարչութիւնը 1952-ին:

Նստած, ձախէն աջ՝ Մամբրէ Հիսարեան, ողբացեալ Վահրամ Կիւրճեան (Ատենապետ), Տօքթ. Արամ Պաղտասարեան:
Ոտքի, ձախէն աջ՝ Մանուկ Տէտէեան, Յովհաննէս Շահինեան, Տօքթ. Յակոբ Պէրպէրեան եւ Օննիկ Փիլիկեան:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի Տրջանային Վարչութիւնը 1958-ին:

Նստած, ձախէն աջ՝ Յովհաննէս Շահինեան (Ատենապետ), Տօքթ. Յակոբ Պէրպէրեան (Ա. Ատենադպիր):
Ոտքի, ձախէն աջ՝ Ֆիլիփ Զաքարեան (Բ. Ատենադպիր), Արամ Անթիքաճեան (Պոլսոյ Ընդհ. Խմբապետ),
Անդրանիկ Երամեան (Աթլէթիզմի Պատասխանատու), Մանուկ Տէտէեան (Գանձապահ):
Տրջանային Վարչութեան 7րդ անդամն էր ողբացեալ Լեւոն Պապիկեան:

ARAM webaram.com

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Մինչեւ 1944, Սուրիոյ, Լիբանանի, Յորդանանի և Պաղեստինի մեծ մասնաճիւղերը, Հալէպ, Պէյրութ, Երուսաղէմ, Հայֆա և մի քանի ուրիշներ, կազմակերպած են մասնաճիւղային ողիմպիականներ, թէքնիք յարմարութիւններէ զուրկ դաշտերու վրայ և սահմանափակ թիւով մարզիկներու մասնակցութեամբ։ Ասոնք սակայն, իսկական ողիմպիականի մը լրիւ պատկերը չէին կրնար ցոլացնել։

1944ին, օրուայ Շրջանային Վարչութիւնը կ'որոշէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ֆիզիքական հաւաքական ուժին և աթլէթիկ մարզումներու իր նուաճումներուն շքեղ և տպաւորիչ պատկերը տալ, կազմակերպելով միջմասնաճիւղային մեծ ողիմպիական մը Պէյրութի քաղաքապետական մարզադաշտին վրայ նոյն տարւոյն Հոկտեմբեր ամսոյն 29ի Կիրակի օրը։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզական այս հոյակապ ձեռնարկը, իր բարոյական արժէքով և ազգային չափանիշով նշանակելի երեւոյթ մը կ'ըլլայ Լիբանանահայ գաղութին համար ու նաեւ խելահեղ խանդավառումի առիթ մը հայ և օտար տասնեակ հազարաւոր հանդիսականներու։

Ըլլանք հաղորդակից այդ օրերու հայ ժողովուրդի հոգեկան ապրումներուն, որոնց հարազատ թարգմանը եղած է Մուշեղ Իշխան, «Ազդակ Շաբաթօրեակ»ի, 1944, Նոյեմբեր 3ի թիւով։

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

«Հ.Մ.Ը.Մ.ը մեր գաղթահայ կեանքի լաւագոյն կազմակերպութիւններէն մին է, հայ ժողովուրդի կենսունակութեան եւ մշտանորոգ թարմութեան կենդանի փաստը: Զուր տեղը չէ որ ան կը վայելէ բացառիկ ժողովրդականութիւն եւ կ'իրագործէ յարատեւ վերելքներ:

«Յաջողութեան նոր հանգրուան մըն էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ողիմպիականը: Քաղաքապետարանի ընդարձակ եւ գեղեցիկ դաշտը համազգային տօնախմբութեան մը ճշմարիտ պատկերը կը պարզէր Կիրակի օր, հայ արիներու, արենոյշներու եւ մարզիկներու խրոխտ շարքերով, պետական նուագախումբով եւ խուռներամ հանդիսականներու ջերմ ոգեւորութեամբ:

«Հ.Մ.Ը.Մ.ի տղաքը իրենց կոչումի բուն ճամբուն ու բարձրութեան վրայ էին կանգնած եւ անոնց հետ նաեւ մեր ժողովուրդը, որ գիտցաւ եղանակի եւ ճամբու բոլոր արգելքները արհամարհել, գալ ըմբոշխնելու համար նոր տեսակի այս մարզահանդէսը: Ֆութպոլէն զատ, որ մեր ժամանակներու ամենէն փնտռուած եւ հրապուրիչ խաղը դարձած է, Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզիկները ասպարէզ եկան մարմնակրթանքի այս փորձերուն մէջ, որոնք դարերու հնութիւն ունին թէեւ, բայց կը մնան միշտ նոր եւ մարդկային մարմնի ճիգերուն ազնուագոյն արտայայտութիւնը:

«Ողիմպիական խաղե՜ր ... Ողիմպոսի աստուածներու եւ մուսաներու անուան հետ կապուած այս մրցումները կը խորհրդանշեն հոգեկան թռիչքներու նիւթացած պատկերն ու գեղեցկութիւնը: Իրենց կշռութաւոր եւ տպաւորիչ

չափականութեամբ, անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ պրկուած ջիղերու եւ խոյանքի յաղթանակ մը, որ մաքրուած է բոլորովին անսանձ բնազդներու եւ բիրտ ուժի վայրագ ժխորէն: Առուեստն ու մարզանքը իրար կ'ամբողջացնեն այդ խաղերուն մէջ: Միտք, հոգի եւ մարմին հաւասար գործակցութեամբ կը ձգտին դէպի գերագոյն նպատակէտը, որ իտէալի բարձունքին պէս անհուան կը մնայ շարունակ:

«Ներկայիս ծորոյթի կարգ անցած մարզախաղերը, — Ֆութպոլ, պասքէթպոլ, վոլիպոլ եւայլն, — հաւաքական խաղեր են եւ անոնց արժէքը գործակցութեան եւ հաւաքական ոգիի տիրացումին մէջն է: Մինչդեռ ոդիմպիականը խաղերը գերազանցօրէն անհատական են եւ երիտասարդին մէջ կը զարգացնեն անհատական նիգի, վճռականութեան եւ յանդգնութեան թանկագին կարողութիւնները: Առանձին բարձրանալու եւ յաղթանակի դափնին միսակը խլելու ասպարէզն է որ կը պարգեւ ան քնարեալներու փաղանգին:

«Երկար տարիներ զրկուած մնալէ վերջ ոդիմպիականի վերջին ծայր կրթիչ խաղերէն, մեր ծոր սերունդի մարզական կեանքին դեկավար միութիւնը՝ Հ.Մ.Ը.Մ. իր գործունէութեան դաշտը դարձեալ ծաղկեցուց Նաւասարդեան մրցումները յիշեցնող մարզահանդէսով մը: Իբրեւ առաջին փորձ, իր կազմակերպչական կարգապահ ոգիով եւ ձեռք բերուած արդիւնքներով կարելի է իսկական յաջողութիւն մը նկատել զայն: Ֆութպոլի բերդերը իրար եռեւ խորտակող եւ առաջնութեան դրօշը պարզող մեր մարզիկները, վստահ եմ, յառաջիկային աւելի կատարելագործուած թէքնիքով պիտի փայլին ոդիմպիականի մարզախաղերուն մէջն ալ: Կարեւորը գործն է եւ առնուած առաջին քայլը: Կարեւորը այն գեղեցիկ աւանդութիւնն է, որ խոր ակօս մը կը ձգէ իր հետն:

«Այս գեղեցիկ արդիւնքին դիմաց ուրիշ բան կարելի չէ աւելցնել, եթէ ոչ կրկնել այն խօսքերը, որոնք իւրաքանչիւր հայու սրտէ կը պոռթկային այդ օրերուն, յուզումէն եւ խեղդուած արցունքներու մէջէն հազիւ լսելի, — ապրի՛ք, Հ.Մ.Ը.Մ.ի տղա՛ք»:

Պէյրութի գրեթէ բոլոր թերթերը խանդավառ հիացումի էջեր նուիրեցին այս առիթով: Ցիշենք միայն անոնցմէ մէկն, «Լ'Օրիան» ամենամեծ օրաթերթի հետեւեալ իմաստալից հատուածը, — Հ.Մ.Ը.Մ.ը մարզական գեղեցիկ դաս մը տուաւ մեզի...:

Քաջալերուած առաջին ոդիմպիական խաղերու փայլուն յաղթանակէն և անկէ առացուած բարոյական մեծ վաստակէն, իրար յաջորդ Շրջանային վարչութիւնները ցարդ կազմակերպած են նման միջմասնաճիւղային ոդիմպիական եօթը հանդիսութիւններ որոնց, առ ի գնահատութիւն և քաջալերութիւն, իրենց բարձր հովանաւորութիւնը չնորհած են Լիբանանի պետական ամենամեծ անձնաւորութիւնները, Հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Պշարա Պէյ Խուրին, ողբացեալ Վարչապետ Ն. Վ. Ռիատ Պէյ Սոլհը, Կրթական և Արտաքին Գործոց Նախարար Համիտ Պէյ Ֆրէնճիէն և ուրիշներ:

Այս ոդիմպիականներուն ընթացքին, իրենց տարած չքեղ յաղթանակներով օրուայ սխոյեաններ եղած են Հալէպի մասնաճիւղի մարզիկներէն Մարտիրոս Վարդանեանը և Յարութիւն Ինճէեանը և Ազէզի մասնաճիւղէն՝ Սիմոն Վարպետեանը:

ARAM webaram.com

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԵՒ ՊԱՍՔԷԹՊՈԼԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԸ

1927ին էր, որ Զատկուայ տօնական օրերուն Հալէպի մէջ պիտի սկսէր շարքը միջմասնաճիւղային տարեկան հանդիպումներուն, երբ այդ թուականին առաջին անգամ գործադրուեցաւ ֆութպոլի պարզ մրցում մը, մասնակցութեամբ միայն երկու մասնաճիւղերու — Պէյրութ-Հալէպ — հազիւ քանի մը հարիւր հանդիսականներու ներկայութեամբ եւ օրուայ դրամով ընդամէնը քսան մէճիտ մուտքի հասոյթով։

Յիշեալ թուականէն մինչեւ այսօր, անխափան կը շարունակուին, Զատկուայ մարզական այս տօնակատարութիւնները, իւրաքանչիւր տարի աւելի ճոխ յայտագրով, մարզիկներու թիւի յարաճուն յաւելումով եւ մասնակցութեամբ տասնեակ հազար հայ եւ օտար հանդիսականներու։

Արդարեւ, 1927ին, միայն երկու խումբերու ֆութպոլի պարզ խաղովը իր ընթացքը առած միջմասնաճիւղային տարեկան հանդիպումներու ամենավերջինին, 32րդը իր շարքին, մասնակցեցան Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Հ.Մ.Ը.Մ.ի 26 մասնաճիւղերը իրենց աւելի քան յիսուն ֆութպոլի, մանչերու եւ աղջկանց պասքէթի, վոլիպոլի, փինկ փօնկի եւ որակաւոր սիկլիսթներու կազմերովը։ Ինչպէս նաեւ երկու հազարէ աւելի գայլիկներով, սկաուտներով եւ արենոյշներով։

Մարզական շքեղ այս հանդիսութեանց առաջացուցած անչափելի խանդավառութիւնը, դարձաւ վարակիչ, տարածուեցաւ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի սահմաններէն անդին, հասնելու համար Յունաստանի, Կիպրոսի, Եգիպտոսի եւ մինչեւ հեռաւոր Պարսկաստանի քոյր կազմակերպութեանց աղոց հոգիներուն, որոնք ուզեցին անհաղորդ չմնալ այս շրջանի իրենց եղբայրներու ապրումներուն եւ ի գին նիւթական մեծ զոհողութեանց, իրենց ֆութպոլի եւ պասքէթի խումբերովը եկան տօնակատարութեանց փայլը աւելցնել։

Երեսունը երկու տարիներէ ի վեր գործադրուող միջմասնաճիւղային եռօրեայ այս հանդիպումները, որոնք, բացի երկու անգամէ, տեւապէս տեղի կ'ունենան Հալէպի մէջ Զատկուայ Շաբաթ, Կիրակի եւ Երկուշաբթի օրերը, այլեւս դարձած են աւանդութիւն, դուրս եկած մարզական պարզ հանդիսութեանց տարազէն եւ զգեցած մեր նախնեաց Նաւասարդեան տօնակատարութիւններու շքեղանքը եւ եղած անբաժան եւ լրացուցիչ մասը հալէպահայութեան Ս. Յարութեան տօնին։

Աւագ Երկուշաբթի վաղ առաւօտէն կը սկսի արդէն եռուզեռը։ Ոտքի են Հ.Մ.Ը.Մ.ի Հալէպի կազմի բոլոր տղաքը, ամենափոքր գայլիկէն մինչեւ վարչականները եւ իրենց տիկինները, մայրերն ու քոյրերը։ Պէտք է ապահովել հարիւրաւոր մարզիկներու, սկաուտներու եւ արենոյշներու Հալէպի մէջ չորս օրերու բնակութեան եւ սնունդի հարցը, ապահովել մարզադաշտերը եւ յարդարել զանոնք։

Կը կատարուի աշխատանքի բաժանում եւ բոլորը սրտանուէր ճիգով կը լծուին գործի։

ARAM webaram.com

Աւագ Հինգշաբթի վերջացած է արդէն ամէն աշխատանք։ Քաղաքի լուսագոյն պանդոկները վարձուած մանչ մարզիկներու համար, ճաշի խնդիրը լուծուած, հարիւրաւոր ազգիկ մարզիկներու, արհեստներու, գայլիկներու և սկաուտներու հայ ընտանիքներու մէջ բաժանումը կատարուած և խաղավայրերը ապահովուած ու յարդարուած են։

Յաջորդ օր, Աւագ Ուրբաթ առաւօտ, Լիբանանէն, Յորդանանէն, Սուրիոյ մօտիկ և հեռաւոր ճէպիրէի չրջաններէն կը սկսին հասնիլ մարզիկները փոխադրող ինքնաշարժերը և կանգ առնել Հալէպի Հ·Մ·Ը·Մ·Ի առջեւ։

Երեկոյեան կը յորդին ակումբի բոլոր սրահները հասնող մարզիկներով։ Մէկ տարուայ բաժանումէ վերջ, դարձեալ եղբայրական համբոյր և գիրկընդխառնում։ Ճառագայթ է բոլորին դէմքերը և կարօտալի արցունք իրենց աչքերուն մէջ, վասն զի Յարութեան տօնն է մեր սուրբ հաւատքին և Զատիկը Հ·Մ·Ը·Մ·ին։

Երկրի մինչեւ ամենահեռաւոր չրջաններէն, նման ուխտագնացներու, կը հասնին նաեւ հազարաւոր հայեր, հաղորդակից դառնալու համար ազգային հպարտանքին և բաժնելու այդ օրերու հոգեկան վառ ապրումները։

Շաբաթ առաւօտ կը սկսին ֆութպոլի, պասքէթի և այլ խաղերու գառւմի մրցումները որոնք կը վերջանան երկուշաբթի կէսօրէ առաջ Բ. և Գ. դասի խումբերու եզրափակիչ խաղերով։

Անհամբեր են սակայն զանգուածները։ Բոլորը կը սպասեն նոյն օրը, կէսօրէ վերջ քաղաքապետական մեծ դաշտին վրայ, ֆութպոլի պատուոյ և ախոյեանական բաժակներու մրցումին, այլ մանաւանդ պատմական ՏՈՂԱՆՑՔԻՆ։

Ժամը մէկ ու կէսին է որ պիտի սկսի մարզական եռօրեայ հանդիսութեանց փակումը։ Եւ սակայն, ժամը տասնը երկուքին աւելի քան եւրեսուն հազար հանդիսականներով կը յորդի արդէն քաղաքապետական լայնատարած մարզադաշտը։ Շատեր որպէս զի ապահովեն իրենց տեղերը, կէս օրուայ ճաշը ծրար ըրած ու մխաին բերած են։ Եւ տակաւին հազարաւոր ուչացողներ կամ պէտք է ոտքի կենան և կամ ախուր վերադառնան։

Քաղքական խումբերու բազմաթիւ ախոյեանական բաժակները չարուած են պատուոյ բեմի առաջամասին տեղանի մը վրայ որու հետեւը, կեդրոնին, կու գայ իր տեղը գրաւել Օրուայ Թագուհին չրջապատուած պատուոյ օրիորդներով։

Յաջորդաբար կը հասնին հիւսիսային Սուրիոյ Հայոց Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, քրիստոնեայ համայնքներու բոլոր կրօնապետները և ազգային մարմիններու ներկայացուցիչները և կը գրաւեն իրենց աթոռները։

Եւ ահա, կը հնչէ փողը ազդարարելով ժամանումը օրուայ մեծ հիւրին, Նորին Վսեմութիւն Նահանգապետին, որ հովանաւորն է նաեւ հանդիսութեան։ կը հասնի Նորին Վսեմութիւնը ընկերակցութեամբ բա-

ARAM webaram.com

նակի ընդհանուր հրամանատարին և պետական աւագանիին։ Բովանդակ ժողովուրդը որոշընդոստ ծափերով կ'ընդունի իր Հիւրը և բոլորը յոռնկայս ունկնդրելէ վերջ Սուրիական ազգային քայլերգը, որ կը նուագէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Հալէպի Մասնաճիւղի ճոխ նուագախումբը, Նորին Վսեմութիւնը իր հետեւորդներով կ'առաջնորդուի պատուոյ բեմ։

Յանդավառ մթնոլորտի մէջ կը սկսին և կը վերջանան պատուոյ և ախոյեանական բաժակներու զոյգ մրցումները ու կը հասնի վերջապէս ժամը կոթողական տողանցքին որուն համար տասնեակ հազարներ օրեր, նոյնիսկ ամիսներ չարունակ սպասումի մէջ են եղած։

Կը սկսի տողանցքը առաջնորդութեամբ պետական և միութենական դրօշներուն և Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ նուագախումբին։ Շարան առ շարան կը տողանցեն թուով աւելի քան երեք հազար կակուղ թաթիկները, մրջնիկները, գայլիկները, արենոյշները, կրտսեր և երէց սկաուտները, աթլէթները, սիկլիսթները, պասքէթի և ֆութպոլի խումբերը Հ.Մ.Ը.Մ.ին։

Նոյն այն հողերուն որոնց վրայէն, մօտ քառասուն տարիներ առաջ, երբ տակաւին քարքարուտ էին և արիւնով ոռոգուած, բիւրաւոր իրենց նախնիքը արաբական անապատներէն դէպի մահը քալեցին, այսօր, յաղթական քայլերով, բարձրաճակատ և հպարտ, ալիք առ ալիք կը յառաջանան Հ.Մ.Ը.Մ.ի արի սղաքը դէպի ապագայ լուսաւոր կեանքին...։

Կ'անցնին խիտ եւ ուղիղ շարքերով։ Երջան կ'ընեն վազքուղին և ապա կը համախմբուին դաշտին վրայ, իրենց դէմքերը հիւսիս և աչքերը սեւեռուն դէպի Մայր Հայրենիք, դէպի յաւիտենական Մասիս...։

Գարուն է արեւաշող բոլոր սրտերուն։ Փառք Ցեղին Հրաշափառ Ցարուբեան։

Կը հնչէ փողը «պատուի առ»ի։ Ոտքի է կրկին մարդկային հսկայ զանգուածը։ Մինչ նուագախումբը կը թնդացնէ «Ցառաջ Նահատակ»ը, դաշտի կեդրոնին կը պարզուի Սուրիական Հայրենիքի լայնածաւալ դրօշակը որուն ետեւէն, խելայեղ ծափերու տարափին, թռիչք կ'առնեն հարիւրաւոր ճերմակ աղաւնիներ, խորհրդանիշը խաղաղութեան և Հ.Մ.Ը.Մ.ի փառաչքեղ յաղթանակին։ Այսպէս կը վերջանան Հ.Մ.Ը.Մ.ի եռօրեայ մարզական հանդիսութիւնները, նոր օրերուն նետասարդեան ոգեկատարումները։

Փառք մարզական այս մեծ Միութեան, որ սփիւռքի հայրենազուրկ զանգուածներուն ազգային հպարտանքի, վառ յոյսերու և հոգեկան չքեղ ապրումներու աղբիւր մը եղաւ։

Ցարգանք և նուիրում Հ.Մ.Ը.Մ.ին, որ քառասուն տարիներու անչափելի զոհաբերութիւններով կարողացաւ քաղաքներու թունաւոր պողոտաններէն մինչեւ կիզիչ անապատներու վրայ ցրուած ցեղին հազար և հազար որդիները իտէալական մէկ դրօշի և ազգային գաղափարական մէկ արքազան հաւատամքի չուրջ համախմբել, կրթել զանոնք ֆիզիքապէս և՛ բարոյապէս ու կերտել անոնցմէ մարդկային և ցեղային ազնուագոյն արուեստիներով լեցուած տիպար քաղաքացին և իրաւ Հայը։

ARAM webaram.com

Այլեւ յաւիտեան յարգանք պաշտելի հիմնադիրներուն անմահ յիշատակին։

Կը փակենք այս բաժինը արձանագրելով խոր երախտապարտութեան մեր խօսքը հանդէպ Սուրիական բարեխնամ Պետութեան, որ տարիներ շարունակ իր քաջալերանքը երբէք չզլացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ին և արհամարհելով կարգ մը մարդոց, դժբախտաբար հայանուն, տեւական խոր և անփառունակ փորձերը խանգարելու համազգային արժէք նշող այս մեծ հանդիսութիւնները, ոչ միայն իր բարոյական աջակցութիւնը չնորհեց, այլ և տեւապէս հովանաւորեց զանոնք, վասն զի, վերջացող երեսուն տարիներու ընթացքին բազմաթիւ փաստերը ունեցաւ ան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մեծ ընտանիքի անդամներուն որպէս հաւատարիմ և օրինապահ քաղաքացիի և արդար գնահատումը Միութեան ֆիզիքական և բարոյական ուժին։

Երեկոյ է արդէն։ Խինդն ու ցնծութիւնն է սակայն տիրապետողը բովանդակ Հալէպահայութեան հոգիներուն։

Գիշեր է։ Կը յորդին դարձեալ Հ.Մ.Ը.Մ.ի ակումբին սրահները մարզիկներու հոյլով։ Մեկտեղուած են կրկին իրենց յաղթանակը տօնելու։ Սեղաններու չուրջ կը պարեն հայրենական պարեր, կ'երգեն և կ'արտասանեն ազգաչունչ երգեր ու յօդուածներ։

Ծառաջացած ուշ գիշերին կը վերջանայ խրախճանքը։ Ժամն է տըխուր բաժանումին։ Դարձեալ եղբայրական համբոյրներ և արտաքուխ մաղթանք՝ յաջորդ Ջատկին կրկին ողջագուրուելու։

Երեքշաբթի վաղ առաւօտեան ինքնագնացներու երկար կարաւանը կը շարժի։ Կը մեկնին Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքի արի զաւակները — գայլիկ, ակառա, արծուիկ, արեւոյշ, մարզիկ, բոլորն ալ նոյն գրօչի ծիածանով եղբայրացած հոգիներ, նոյն ժողովուրդի հարազատ ժառանգորդներ, գօտեպնդուած ապագայի վառ յոյսերով, նոր նուաճումներու վճռակամութեամբ և վերանորոգուած Հ.Մ.Ը.Մ.ի իրենց սրբազան ՈՒԽՏՈՎ—

ԲԱՐՁՐԱՑԻ՛Ր, ԲԱՐՁՐԱՑՈ՛Ւ

ARAM webaram.com

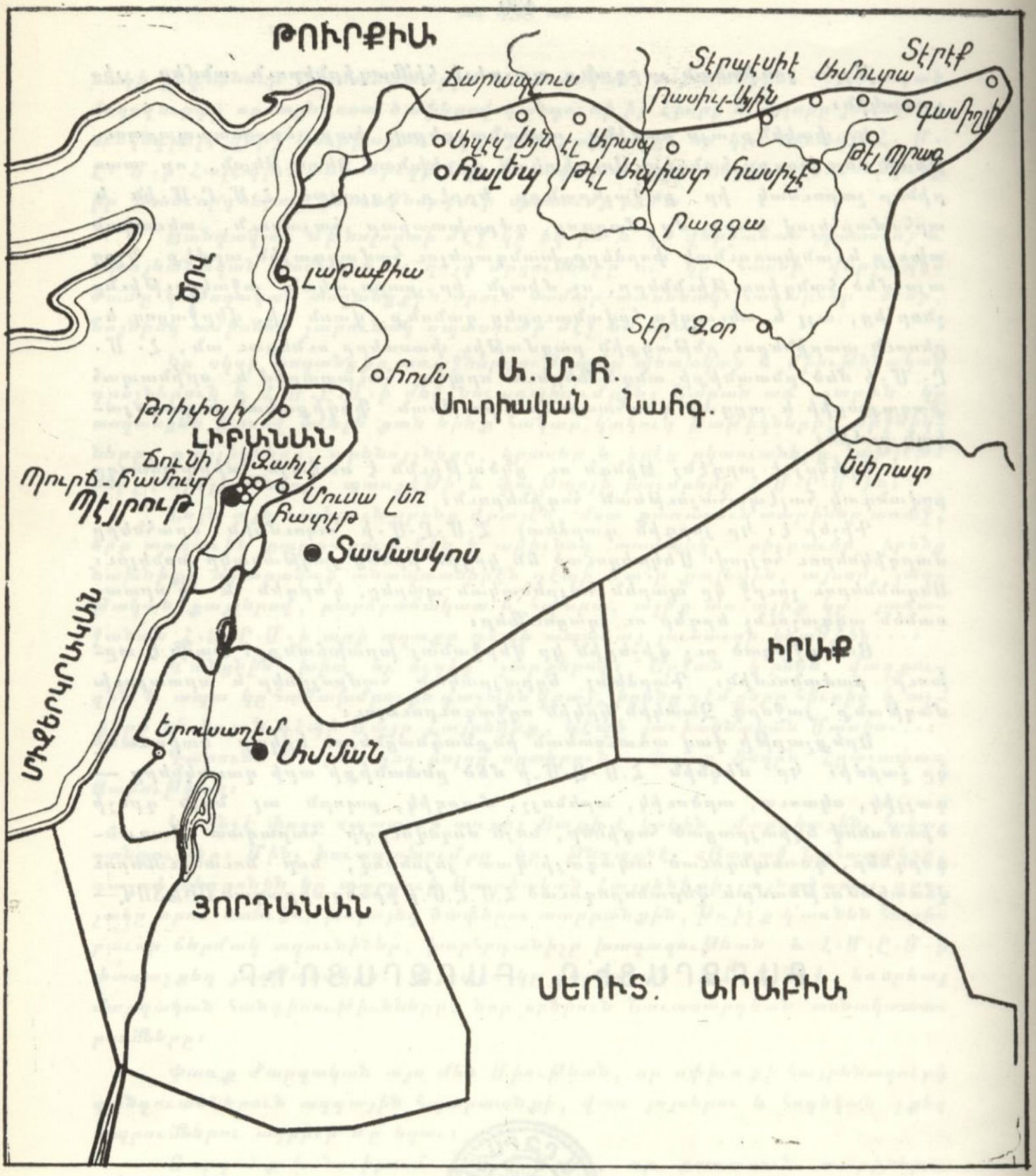

Հ. Մ. Ը. Մ.ի

ՍՈՒՐԻՈՑ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

Քարտէսին վրայ ճշգրտուած են այն վայրերը ուր
Մասնաճիւղեր գոյութիւն ունին:

ARAM webaram.com

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ Հ. Մ. Ը. Մ.ի
ՍՈՒՐԻՈՅ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ 1958ի Տարեշրջանի

	Մասնաճիւղ	Մրզկ.	Սկաուտ.	գայլիկ	Արենոյշ	Օժանդակ անդամ	Ընդհ. Թիւ	Տարեկան Եկմտք. Ս. կամ Լ. Ոսկի
	ՍՈՒՐԻԱ							
1	Ամուտա	37				76	113	400
2	Արաբ Բունար	46				90	136	500
3	Գամըշլի	75	125	25	56	105	386	3500
4	Դամասկոս	98	47	32		68	245	3000
5	Թել Ապիատ	26	25	9		15	75	600
6	Թել Պրաք	12				6	18	275
7	Լաթաքիա	110				60	170	3000
8	Հալէպ	560	300	150		100	1110	32000
9	Հասիչէ	42	18	12		18	90	750
10	Հոմս	31				26	57	1125
11	Տէր Զօր	13	25			12	25	275
12	Տէրիք	13	35			30	78	250
13	Տէրպէսիէ	24				15	39	300
14	Ռագգա	15	15			20	50	350
15	Ռաս Իւլ Այն	29	12	14	16	5	76	650
	Գումար	1148	577	242	72	646	2668	45975
	ԼԻԲԱՆԱՆ							
1	Անճար (Մ. Լեռ.)	57	40	30		23	150	1200
2	Զահլէ	32				42	74	1150
3	Թրիփոլի	37				34	71	1600
4	Հատէթ	17				16	33	300
5	Ճիւնի	48				20	68	900
6	Պէյրութ	120	100	50	50	476	796	26000
7	Պուրճ Համուտ	220	125	200	85	200	830	8000
	Գումար	531	265	280	135	811	2022	39150
	ՅՈՐԴԱՆԱՆ							
1	Ամման	40	27	40	40	60	207	5000
2	Երուսաղէմ	105	48	50	23	89	315	5000
	Գումար	145	75	90	63	149	522	10000

Ընդհ. թիւ մարզիկ, սկաուտ, գայլիկ, արենոյշ եւ պարզ անդամներու 5212:

Մասնաճիւղերու տարեկան միջին եկեւմուտք 95, 125 ոսկի
Շրջանային Վարչութեան տարեկան եկեւմուտք 32, 000 »

Միութեան տարեկան ընդհանուր եկեւմուտք 127, 125 »

Ծանօթ.— Ընթերցողը նկատեց թերեւս, որ արծուիկները, որոնց անունը յաճախ յիշուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզական հանդիսութիւններու նկարագրութեանց ընթացքին, վերեւ ներկայացուած ցուցատախտակի անդամական բաժնին մէջ չեն երեւիր: Այս՝ անոր համար որ անոնք ուղղակի ենթակայ են Հայ Օգնութեան Խաչի ղեկավարութեան: Բայց որպէս քոյր կազմակերպութեան մը անդամները, ազգային գաղափարական նոյն շունչով դաստիարակուած, իրենց եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի արենոյշներու միջեւ հոգեկան ուժեղ կապ մը գոյութիւն ունի որ զիրենք կը մղէ համագործակցութեան: Ահա թէ ինչո՛ւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի, Հայ Օգնութեան Խաչի կամ համազգային բնոյթ կրող հանդիսութեանց ընթացքին մենք միշտ զիրենք կը տեսնենք անբաժան եւ կողք կողքի:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ. ի ՄԻՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐ

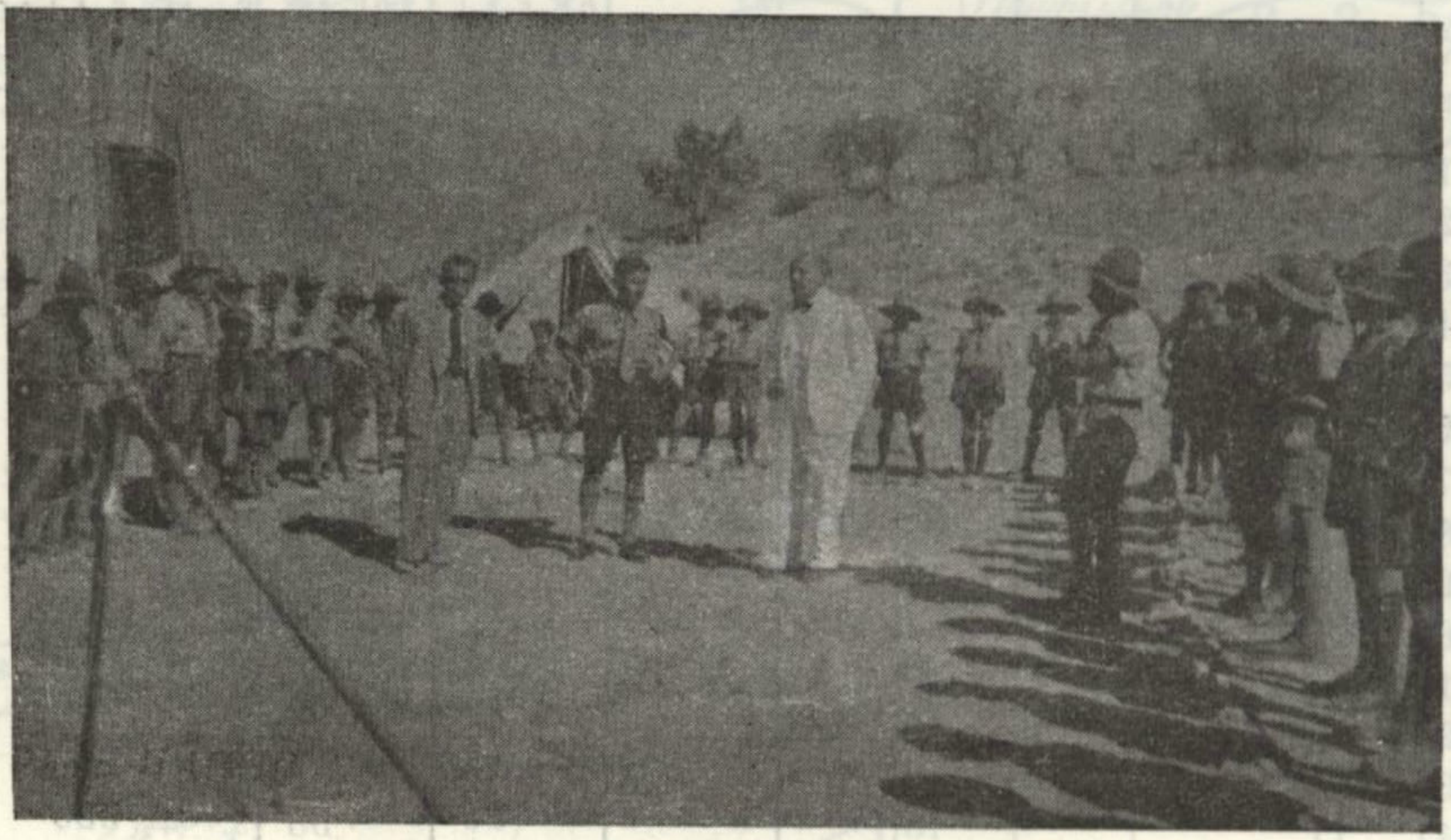

Զահլէի բանակումը 1946-ին (Լիբանան)

Գասպար Իփէկեան կը խօսի սկաուտներուն։

Քեսապի բանակումը 1950-ին (Սուրիա)։

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի ՄԻՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐ

Գայլիկներու բանակումը Անթիլիասի մէջ 1950-ին (Լիբանան)։

Այն Սաճայի բանակումը 1955-ին (Լիբանան)։

ARAM webaram.com

Միջ մասնաճիւղային առաջին օդիմպիականը 1944-ին, Պէյրութ:
Մարզիկներու տողանցքը:

Միջ մասնաճիւղային առաջին օդիմպիականը 1944-ին, Պէյրութ:
Վարուժան Փամպուքճեան, ձողով բարձրութիւն ցատկելու պահուն:

ARAM webaram.com

Միջ մասնաճիւղային առաջին օդիմպիականը 1944-ին, Պէյրութ:
Հրաչ Տատեանի մարզական ցուցադրութիւնը:

ARAM webaram.com

Միջ մասնաճիւղային եւրորդ ոդիմպիականը 1946-ին, Պէյրութ:
Օննիկ Փիլիկեան մէկ բայլ ոսոտմի պահուն:

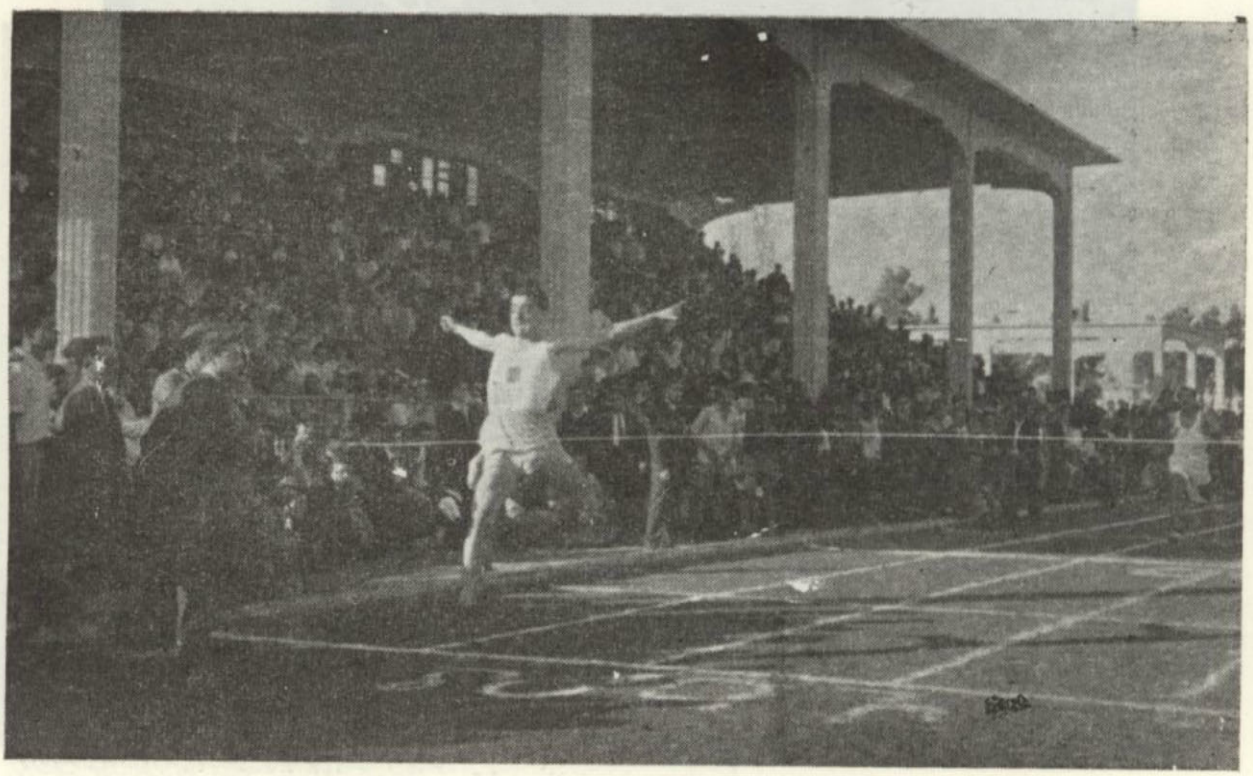

Միջ մասնաճիւղային Դ. ոդիմպիականը 1948-ին, Պէյրութ:

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԻՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐ

Միջ մասնաճիւղային Դ. ողիմպիականը 1948-ին, Պէյրութ:

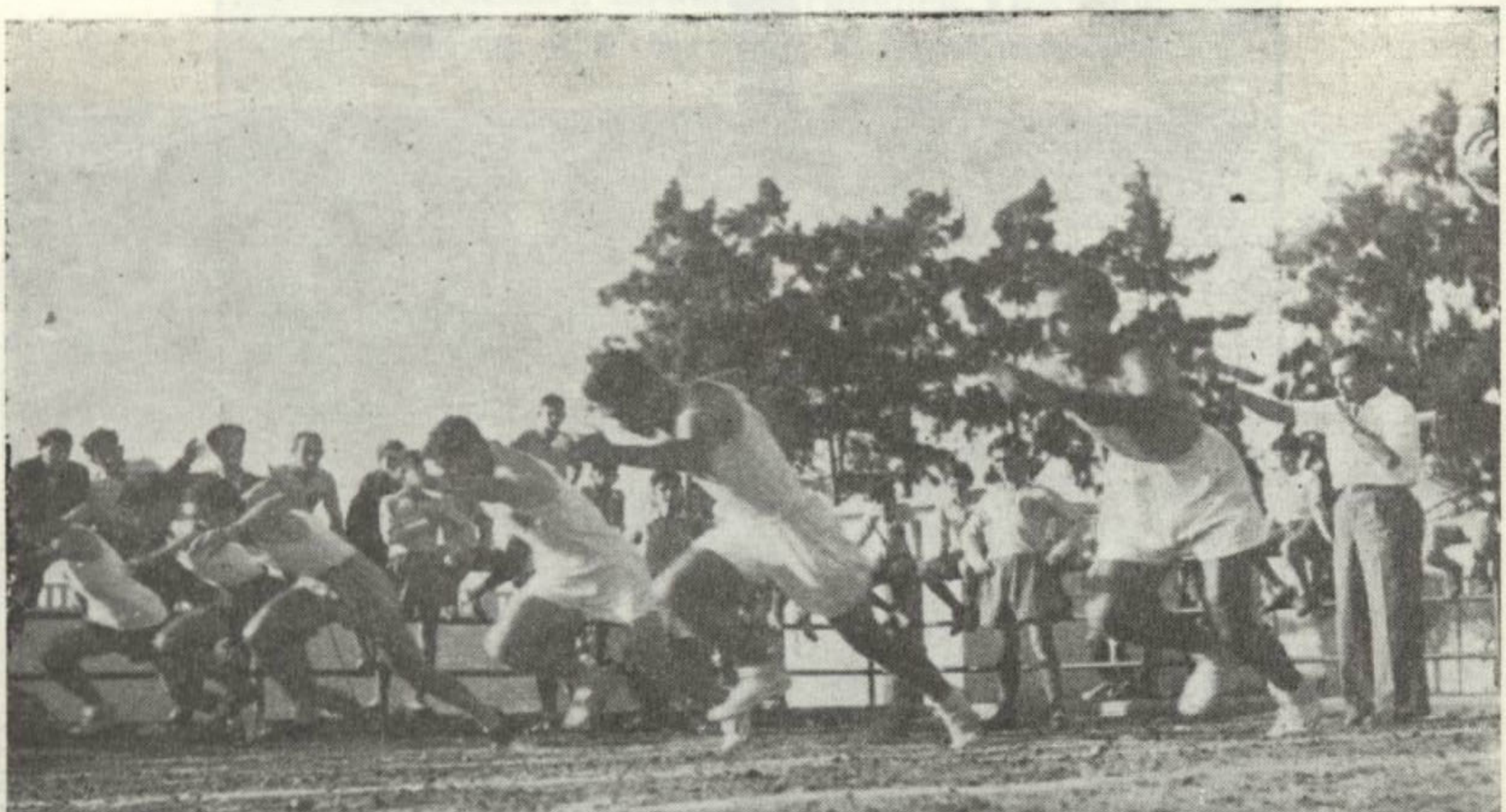

Միջ մասնաճիւղային Դ. ողիմպիականը 1948-ին, Պէյրութ:
100 մեթր վազքի մեկնումի ազդանշանը կը տրուի:

ARAM webaram.com

Միջ մասնաճիւղային երկրորդ ողիմպիականը 1946-ին, Պէյրութ:
Վազքէն Տէր Ղուկասեան եւ Օճիկ Փիլիկեան արգելարուեի պահուն:

Միջ մասնաճիւղային Գ. ողիմպիականը 1948-ին, Պէյրութ:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միջմասնաճիւղային Ողիմպիականի արդիւնքներ արձանագրողներ 1948-ին:
Ձախին առաջին՝ ողբացեալ Վահրամ Կիւրճեան:

Միջ մասնաճիւղային Ե. ողիմպիականը 1949-ին, Հալէպ:
Օրուայ ախոյեան՝ ցաւութիւն Ինճէյեան կը շահի 100 մեթր վազքը:

ARAM webaram.com

Միջ մասնաճիւղային Բ. ողիմպիականը 1946-ին, Պէյրութ:

Պատուոյ բեմ՝

Օրուայ պաշտօնական հիւրերը, ձախէն աջ՝ Խալիլ Խուրի, Հապիպ Ապի Շահլա, Սամի Սոլհ, Ալֆրէտ Նագգաշ, Փիլիփ Թագլա, Էմիր Մեճիտ Արսլան, Ապտալլա Եաֆի եւ Օրուայ Փագունի՝ Տիկ. Անահիտ Մ. Տէր Գալուստեան:

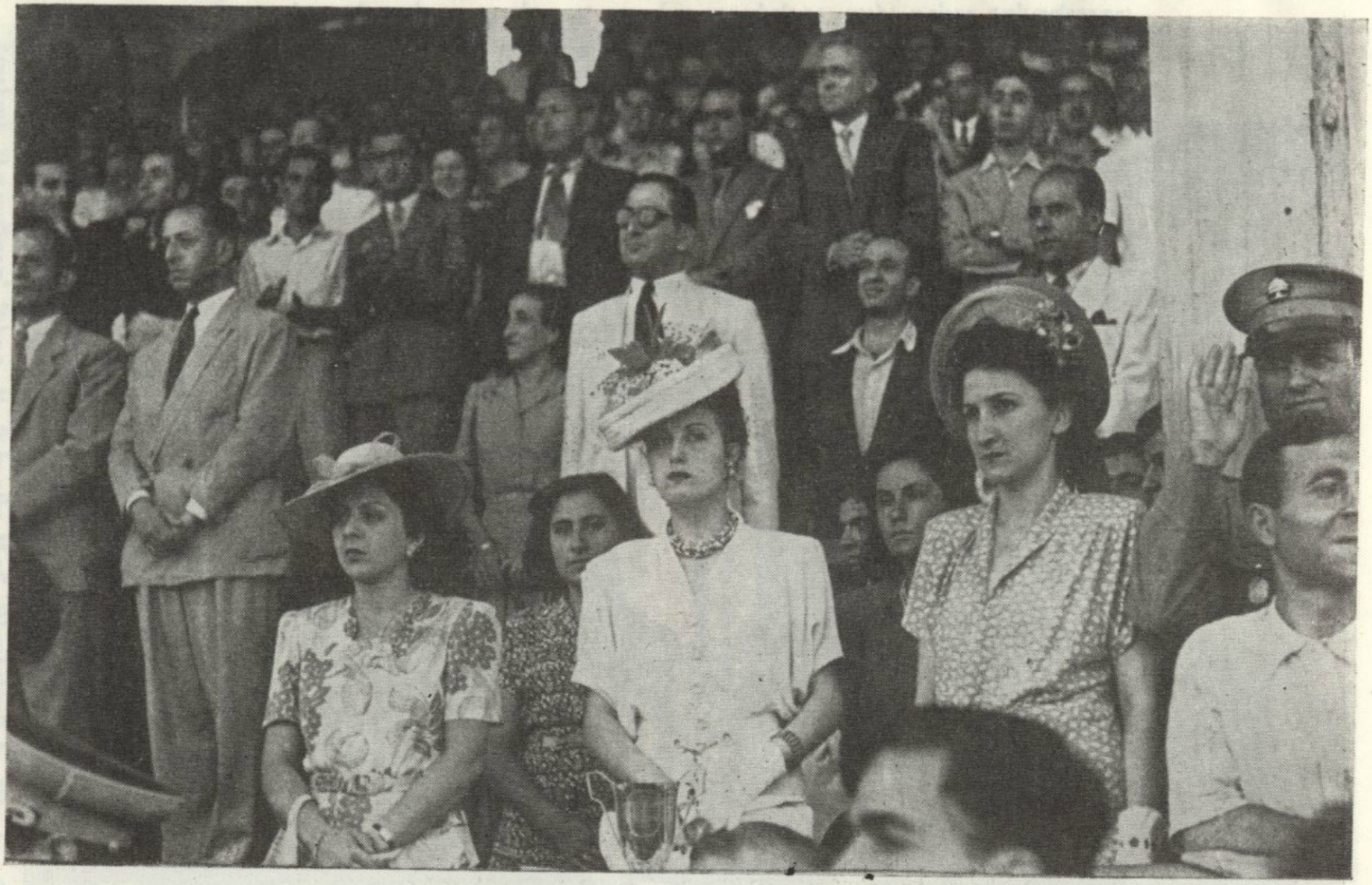

Միջ մասնաճիւղային Գ. ոդիմպիականը 1947-ին, Պէյրութ:

Պատուոյ քեմ՝

Օրուայ Թագուհի Տիկ. Հ. Գ. Թիւճէնճեան, շրջապատուած Պատուոյ օրիորդներով:

ARAM webaram.com

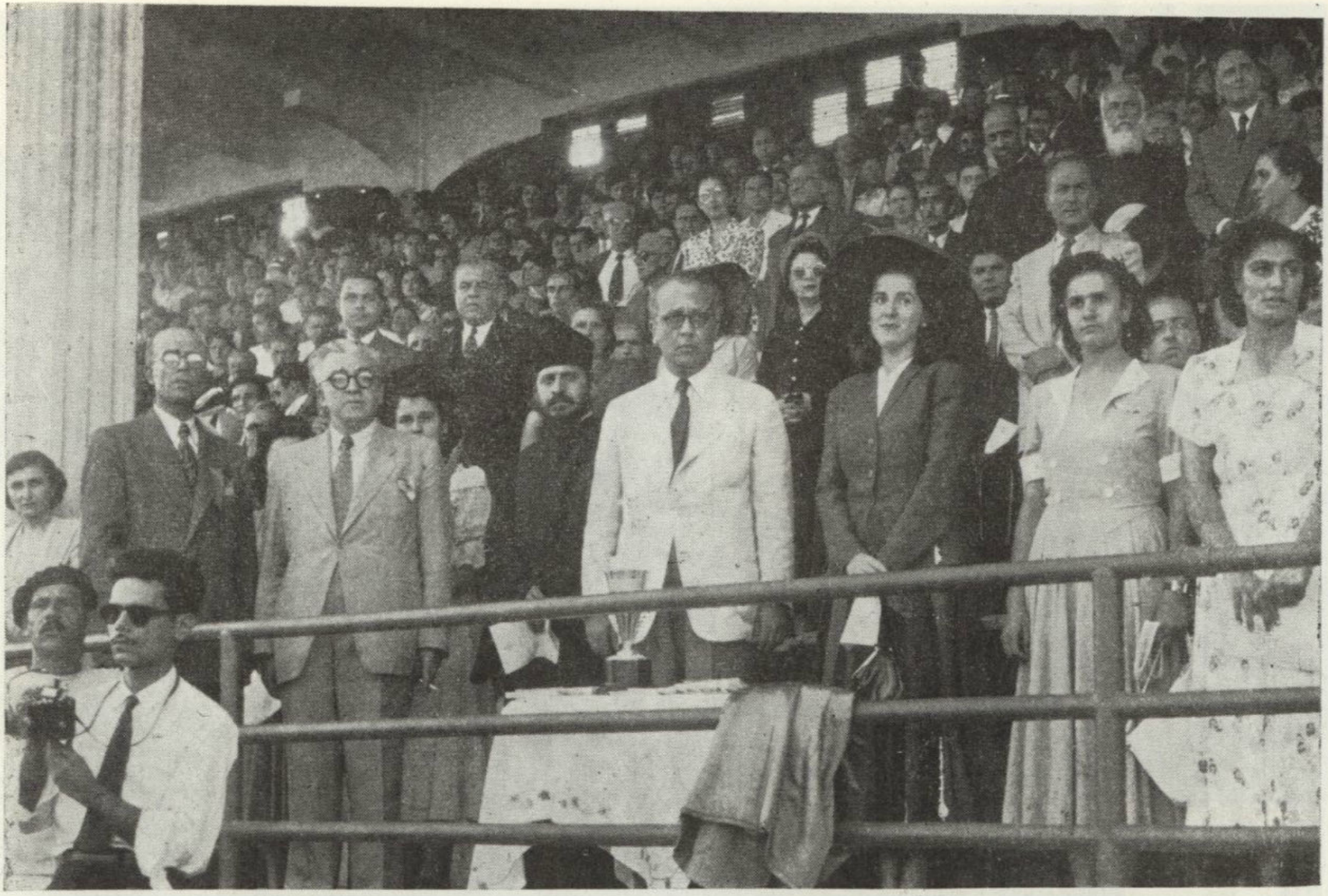

Միջ մասնաճիւղային Դ. ոդիմպիականը 1948-ին, Պէյրութ:

Պատուոյ բեմ՝

Ձախէն աջ՝ Տօքթ. Ե. Պէրպէրեան, Պեռլական Երեսփոխան՝ Տօքթ. Մելքոն Հայրապետեան, Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ՝ Գերբ. Տ. Խորէն Եպիսկ. Բարոյեան, հանդիսութեան նախագահ՝ Համիտ Ֆրէնճիէ, եւ Օրուայ Թագուհի՝ Տիկ. Նինա Ե. Ճիւէնեան, զոյգապատուած Պատուոյ օրիորդներով:

ARAM webaram.com

Մարզահանդէսի հովանաւոր՝ Հալէպի Նահանգապետ Ն. Վ. Իսմայիլ Քուլի մարզադաշտ կը ժամանէ:

Հալէպի Առաջնորդ՝ Գերբ. Տ. Գեւոնդ Սրբ. Ջէպէյեան եւ Տէր եւ Տիկին ճօրճ եւ Նազենիկ Մարտիկեաններ մարզադաշտ կը ժամանեն:

ARAM webaram.com

Հալէպի մասնաճիւղի ակաւառական հռչակաւոր նուագախումբը կ'առաջնորդէ բնդհանուր տողացքը, դեկավարութեամբ՝ Յակոբ Բէհբեհանի:

Սրծուիկնեու թմբկահարները տողացքի պահուն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՄԻՋ ՄՍՆՃԴ.Ն. ԶԱՏԿՈՒԱԾ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

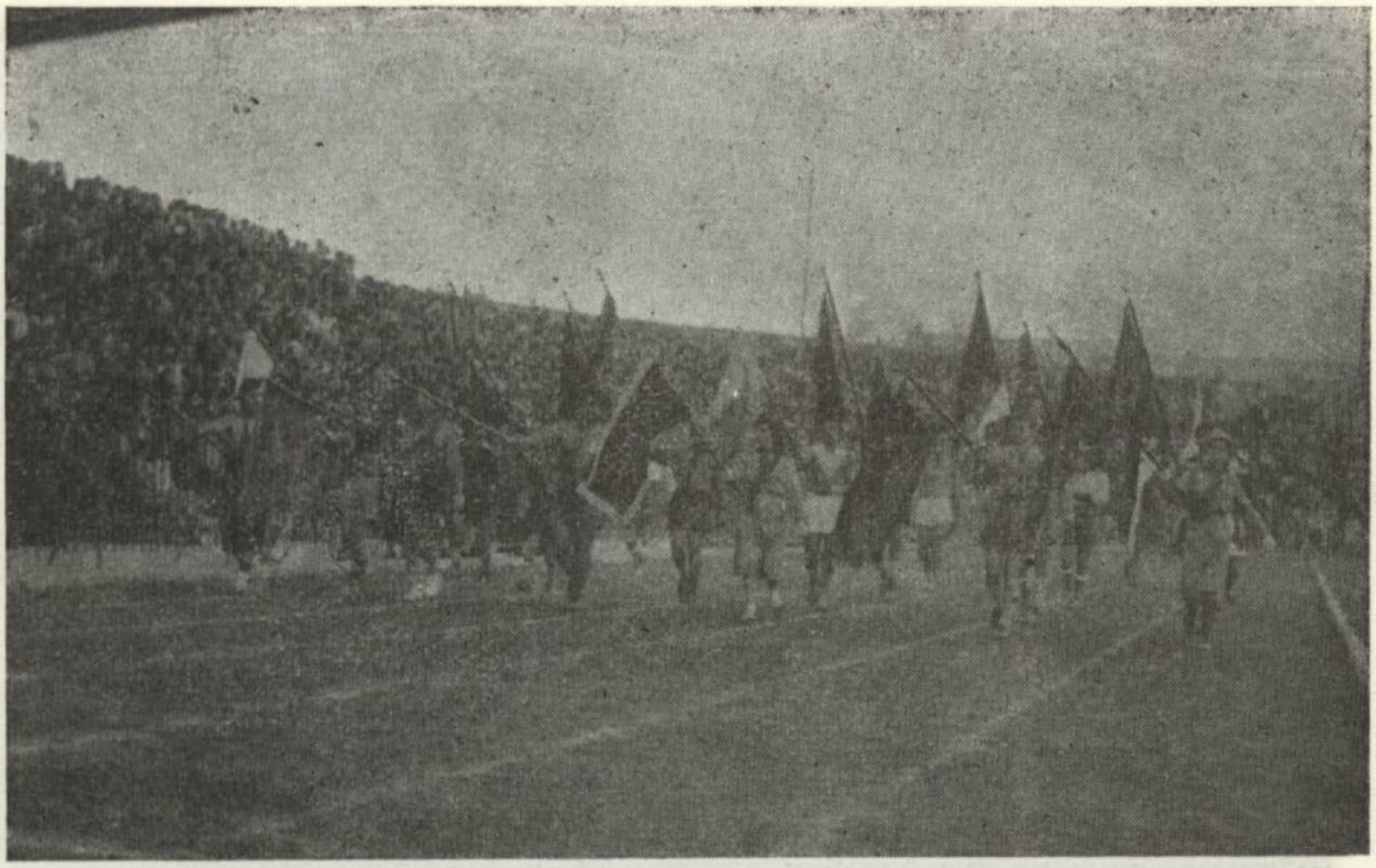

Դրօշակիրները կ'առաջնորդեն տողանցող մարզիկները եւ սկաուտները:

Կակուղ թաթիկները կը տողանցեն...:

ARAM webaram.com

Մարզահանդէսի հիւրերը 1953-ին:
Ձախէն աջ՝ Կարօ Թէորգեան, Տիկ. Հ. Փափազեան, Ամերիկահայ ծանօթ ազգայիններ՝ Փոլ Մարաճեան, Սիմոն Վրացեան, Հալէպի Առաջնորդ՝ Գերբ. Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոս, (այժմ Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ), Տիկ. Տօքթ. Նինա Ճիւէնեան, Տօքթ. Երուանդ Ճիւէնեան եւ Հրաչ Փափազեան:

Ամերիկահայ ծանօթ ազգայիններ՝ Ալէք Փիլիպոս եւ Հարրի Գասեան կը ծանօթանան Հալէպի եւ Պէյրութի ըութպոլիստներուն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՄԻՋ ՄՍՆՃՂՆ. ՁԱՏԿՈՒԱԾ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարպէտ Յակոբ Օշական մարզադաշտ կը ժամանէ:

Ծովածաւալ հանդիսականներու մէկ մասը:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի ՄԻՋ ՄՍՆՃՂՆ. ԶԱՏԿՈՒԱԾ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գահիրէի հայ արիներու խմբապետները տողանցքի պահուն:
Հայկ Պէյլէրեան եւ Մարտիրոս Բէքիքեան:

Թեհրանի «Արարատ» պասքէթպոլի խումբը 1959-ին, Հալէպ:
Մէջտեղը՝ Տէր եւ Տիկին Ճորճ Մարտիկեաններ:

ARAM webaram.com

Հալէպի Ֆութպոլի Ա. խումբը տողացքի պահուն:

Պէյրութի Ֆութպոլի Ա. խումբը տողացքի պահուն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.-ի ՄԻՋ ՄՍՆՃՂՆ. ԶԱՏԿՈՒԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

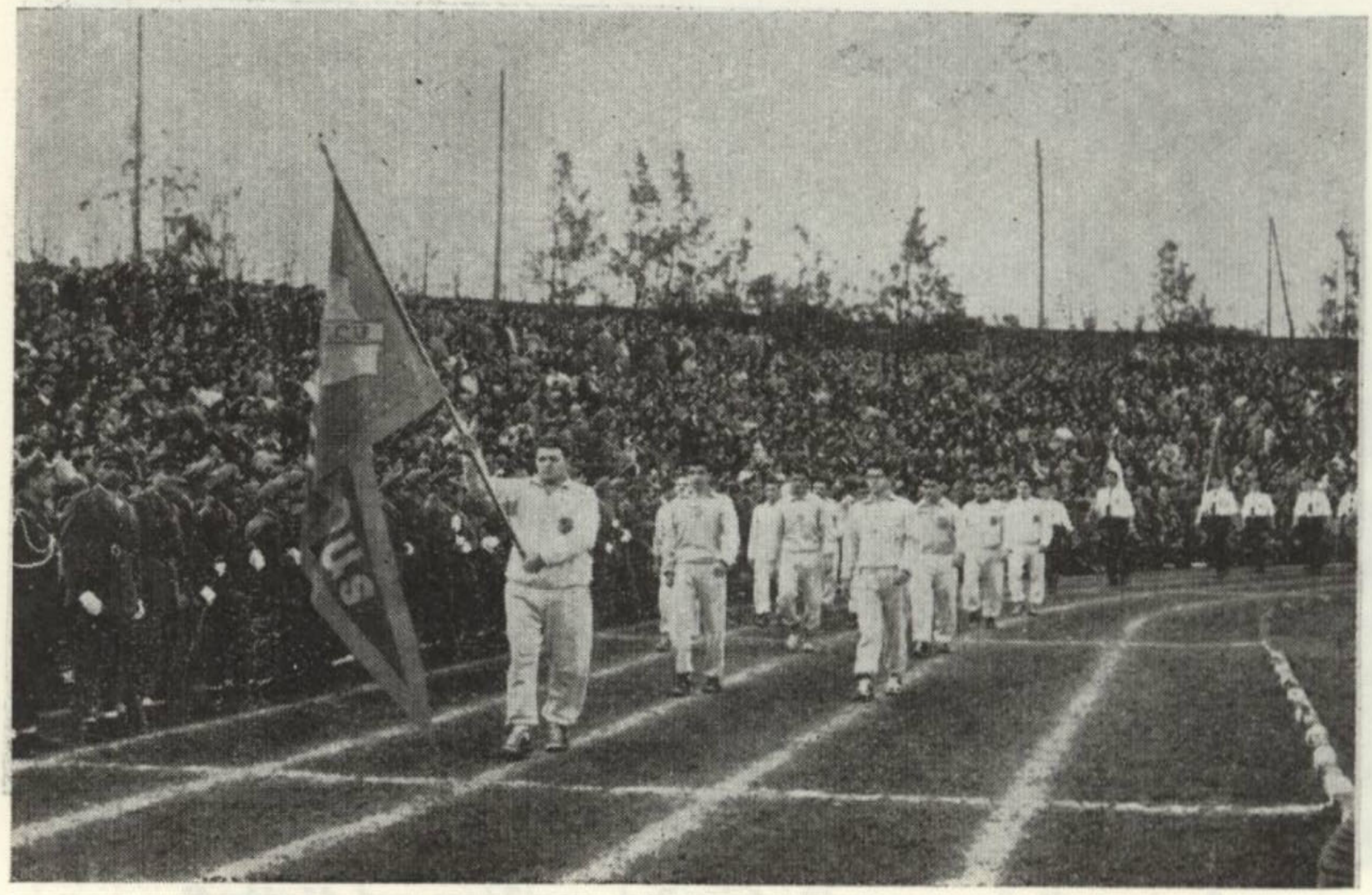

Գահիրէի «Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատ»ի պասքէթպօլի խումբը:

Հեծելանուորդները տողանցքի պահուն:

Պասէքպոլի Պէյրութի աղջկաց խումբը:

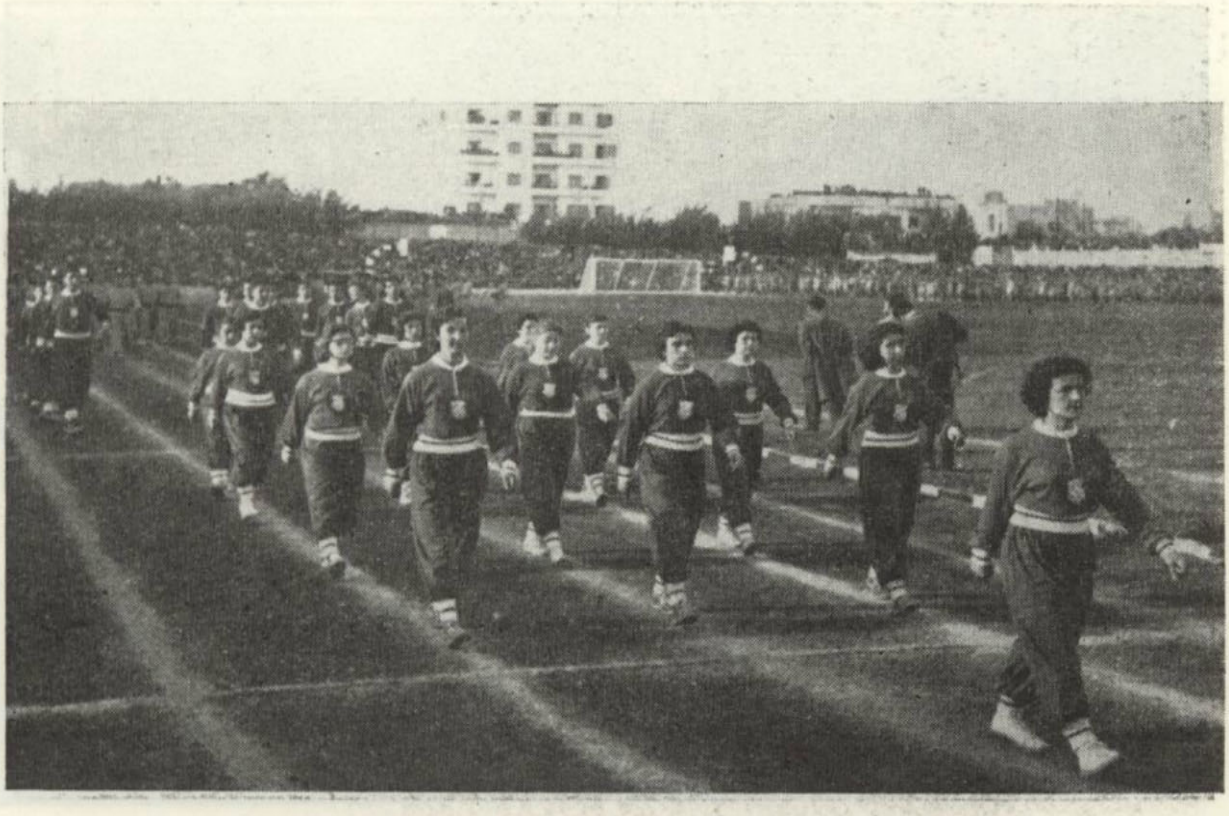

Պասէքպոլի Հալէպի աղջկաց խումբը:

ARAM webaram.com

Հալէպի մարզիկները:

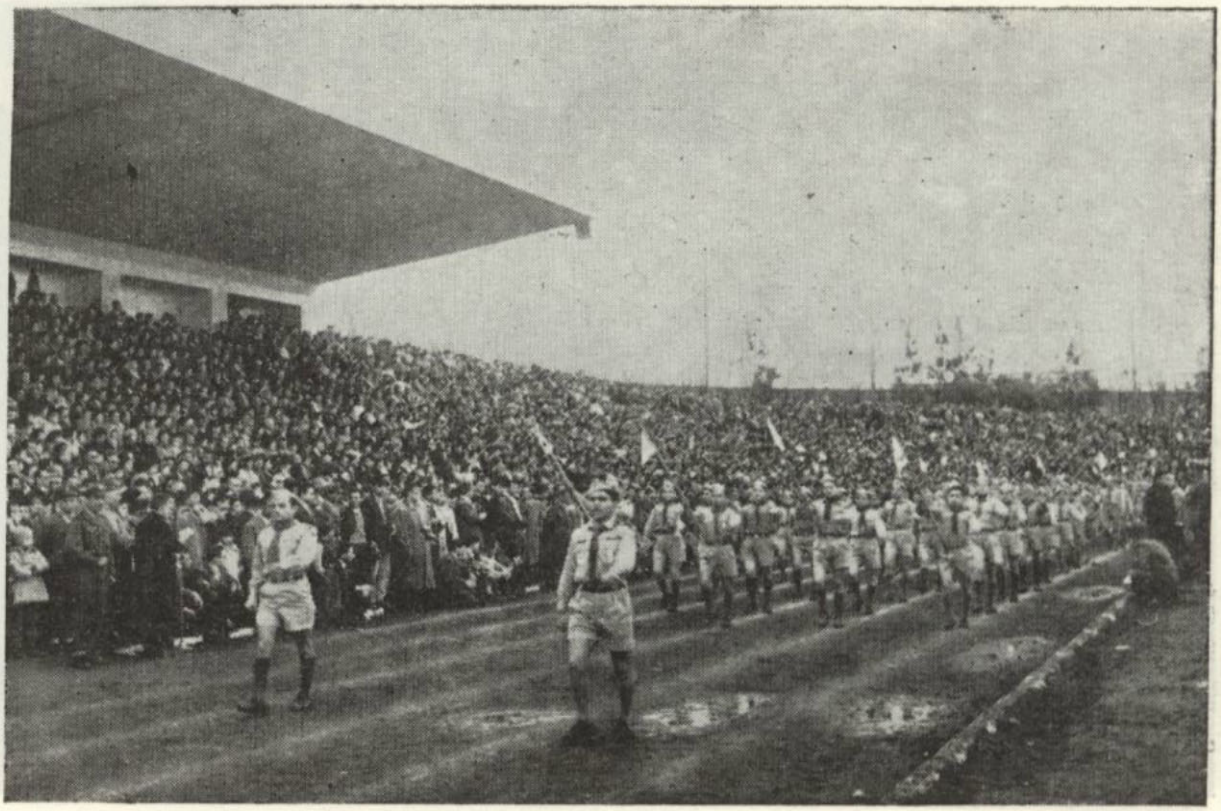

Սկաուտները տողաճցի պահուն:

ARAM webaram.com

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՄԻՋ ՄՍՆՃՂՆ. ԶԱՏԿՈՒԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հալէպի արծուիկները կը տողանցեն:

Արենոյշներու տողանցքը:

ARAM webaram.com

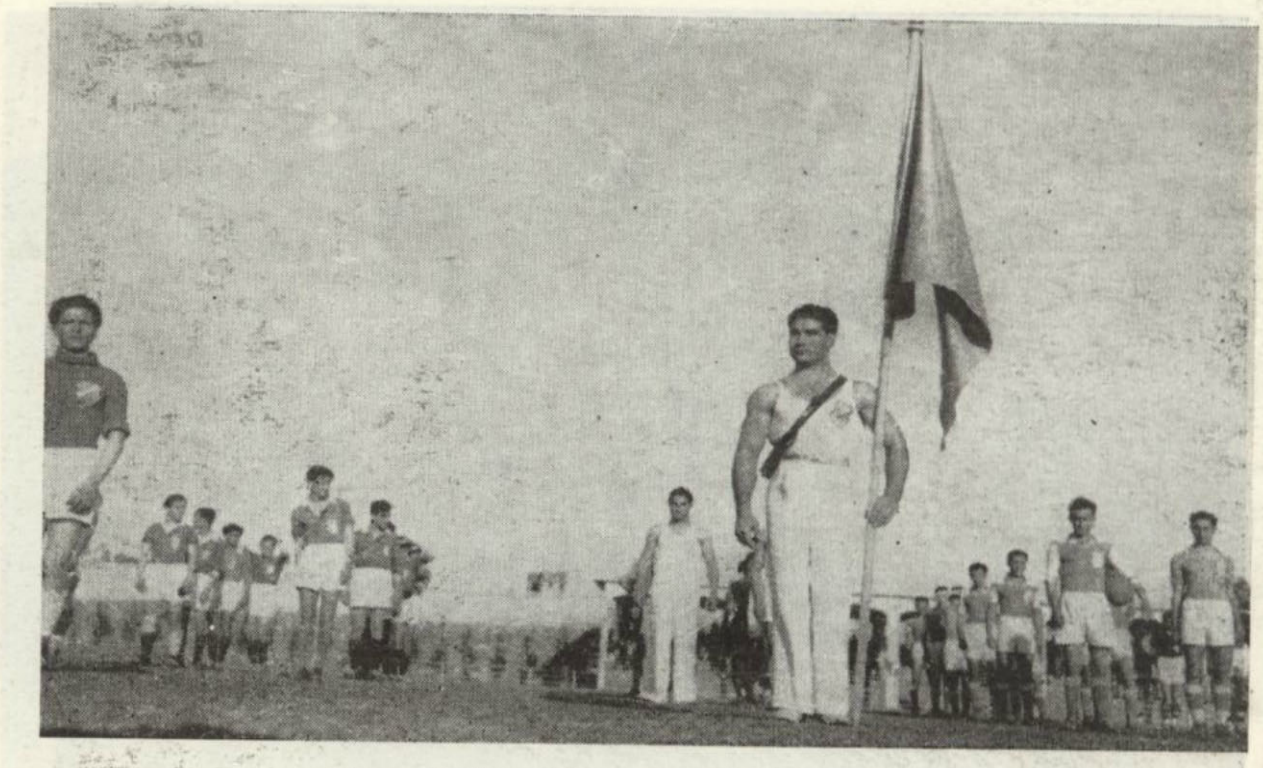

Մարզիկները Պատուոյ բեմին առջեւ
Դրօշակիրն է ծանօթ մարզիկ Շնորհ Մանուկեան:

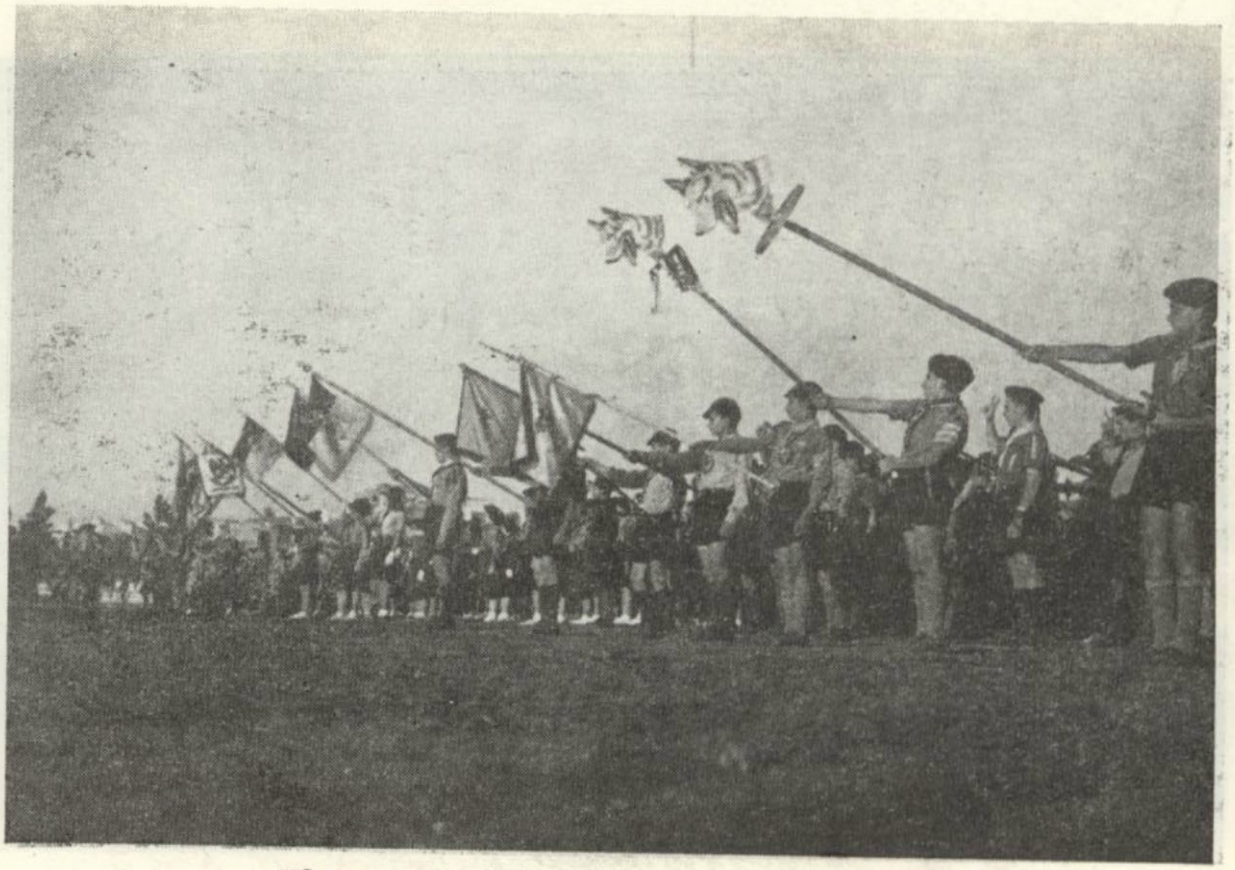

Սկաուտական խումբերու դրօշակիրները:

ARAM webaram.com

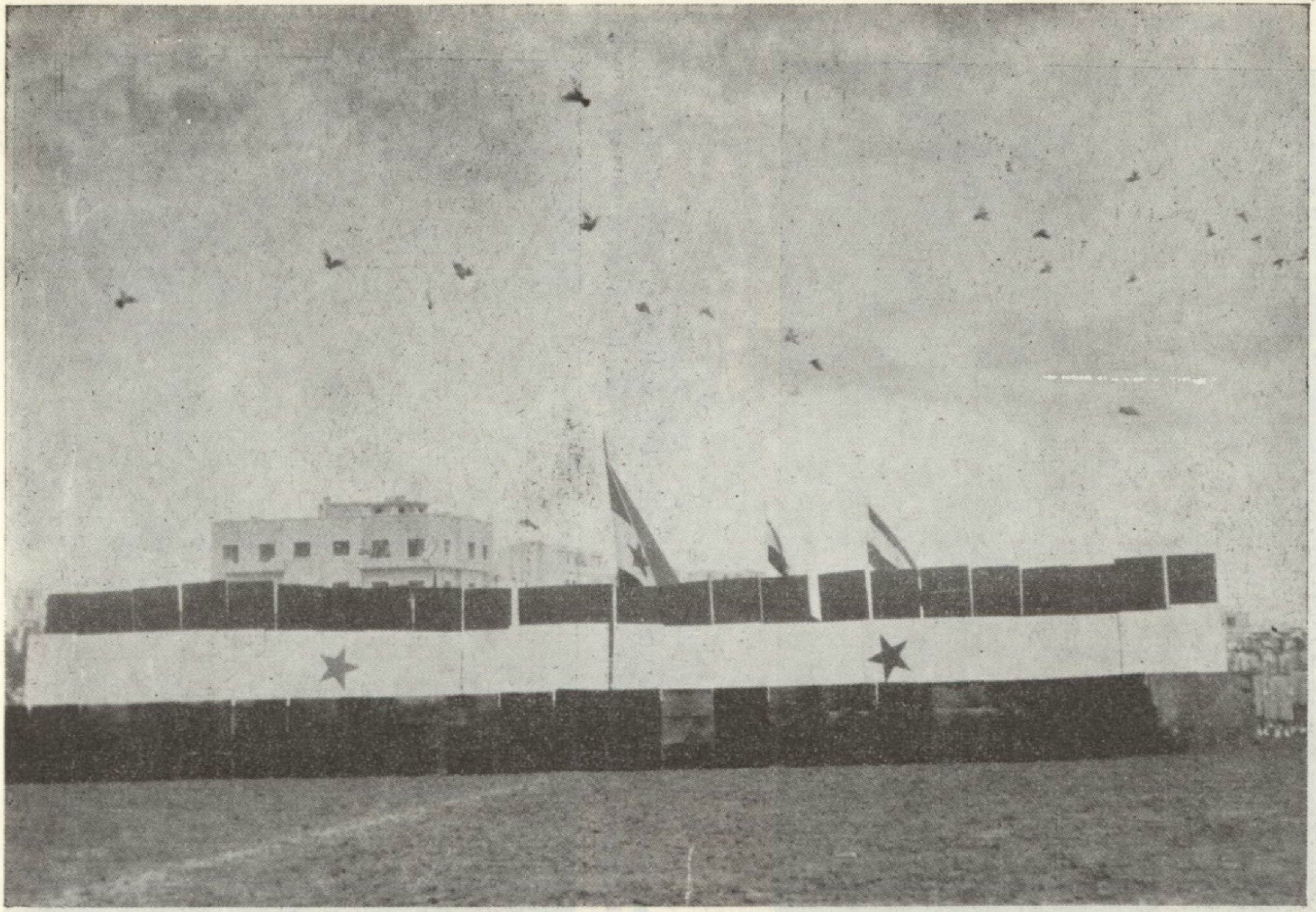

Ջատկուայ միջ մասնաճիւղային հանդիպումներու փակումը:
Մարզիկներ եւ Սկաուտներ կ'ողջունեն Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան մեծածաւալ դրօշակը:

Օրուայ Թագուհի՝ Տիկ. Քիլէճեան եւ Տօքթ. Ճ. Պէրպէրեան յաղթանակի բաժակը կը յանձնեն Պէյրութ խումբի խմբապետ՝ Մանուէլ Ալթունեանին:

Հալէպի խումբի խմբապետ՝ Սահակ կը ստանայ յաղթանակի բաժակը:

ARAM webaram.com

1947-ի միջ մասնաճիւղային հանդիպումներու առիթով, Միութեան խումբ մը դեկավարներէն եւ բարեկամներէն:

Ձախէն աջ՝ Լուսեր Մասպանեանեան, Յովհաննէս Շահինեան, Տօքթ. Լեւոն Ենիգոմշեանեան, Տօքթ. Ասուր Գապագեան, Տօքթ. Յակոբ Գասապեան, Լեւոն Գասպարեան, Կարապետ Աղճայեան, Տօքթ. Խակէճեր Գասիս, Միհրան Հերարդեան, Գառնիկ Ագիրեան, Մանուկ Տէտէեան, Միսաք Պժեան:

Նսեած, սկաուս վարիչներէն՝ Սահակ-Մեսրոպ Տէր Ղազարեան:

ARAM webaram.com

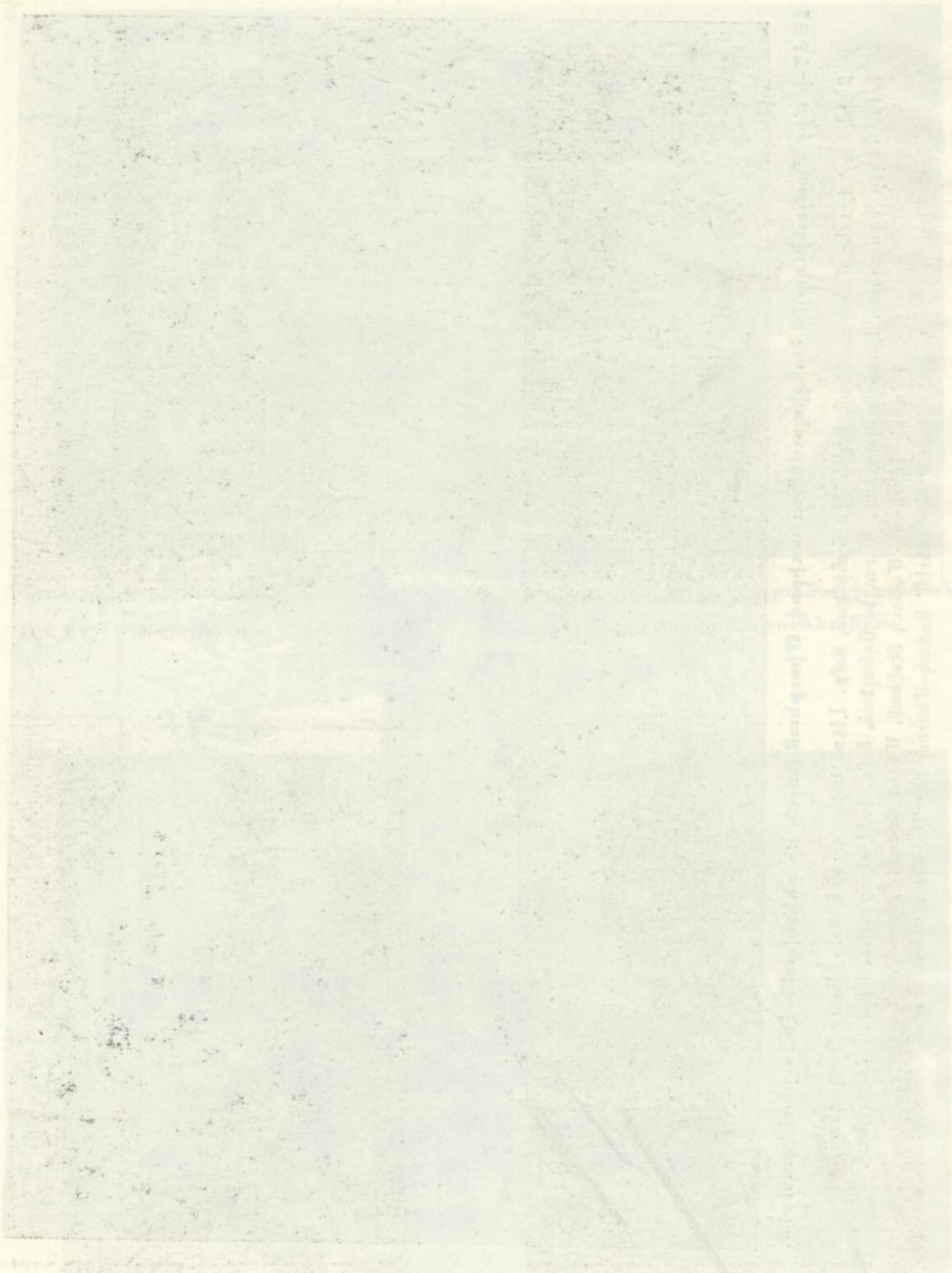

ARAM webaram.com

Հ· Մ· Ը· Մ·Ի ՇՐՋ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ ԱՆԴԱՐՁ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐ
1930 — 1958

ԹԱԴԻՒ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Բժիշկ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԳՈՒԼԱՓԵԱՆ

ԽՈՐԷՆ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Բժիշկ ԱԼԵՔՍԱՆ ՊԵՋՃԵԱՆ

ARAM webaram.com

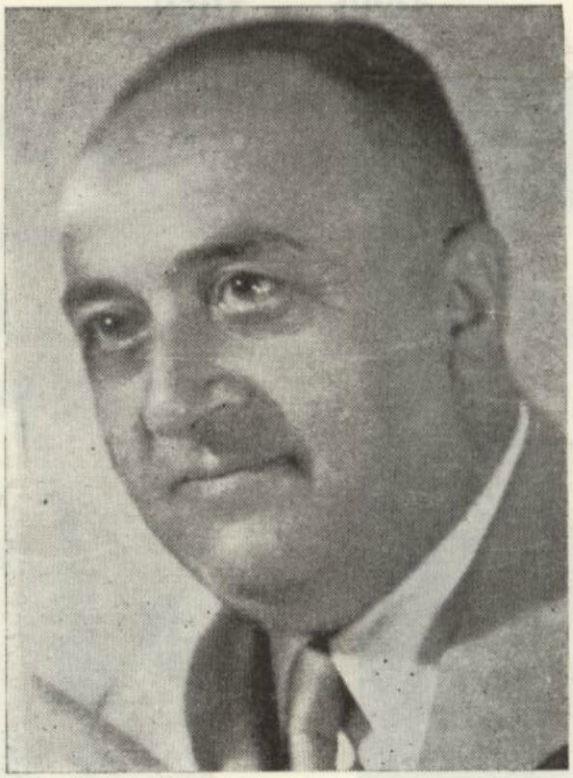

ՎԱՀՐԱՄ ԿԻՒՐՃԵԱՆ

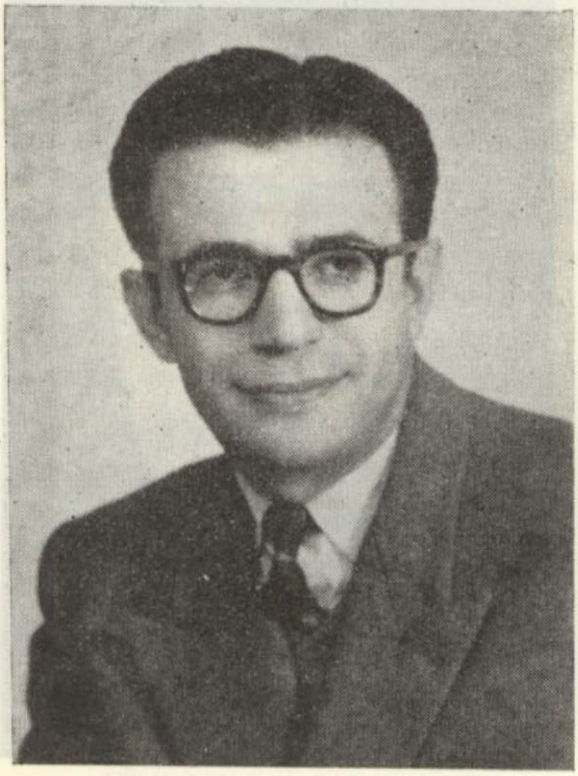

ՅԱԿՈԲ ԽՈՒՊԵՍԻՐԵԱՆ

ԼԵՒՈՆ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ARAM webaram.com

ՅԱՂԹԱԿԱՊ

ՄԵԶՄԷ ԱՆԴԱՐՁ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի բազմաճիւղ եւ բազմաւոհայ գործունէութեան ճուիրուած այս ծուռաւոտեաճը կարելի չէ փակել առանց ոգեկոչելու յիշատակը անոնց, որոնք գործեցին այս մեծ կազմակերպութեան դրօհին տակ եւ իրենց աչխերը փակեցին առ յաւէս, իբրեւ հաւատաւոր եւ անձնուէր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներ:

Անողոք մահը Հ.Մ.Ը.Մ.ի շարէրէն ալ խլած է թանկագին զոհեր՝ սուգի մատնելով երբեմն մասնաճիւղ մը, երբեմն շրջան մը եւ երբեմն ալ ամբողջ կազմակերպութիւնը: Վաղաժամօրէն իճկած մեր այդ եղբայրներր տարիներ շարունակ Հ.Մ.Ը.Մ·ին տրամադրած են իրենց երիտասարդ հասակներու բովանդակ եռանդն ու աւիւնը: Մեր Միութիւնը իր փառէն, ուժէն եւ վերելքէն շատ բան կր պարտի ոչ միայն ողջերուն, որոնք կր շարունակեն ծառայել իրենց հետեւած նշանաբանին, այլ նաեւ մեզմէ անդարձ բաժնուած այն բազմաթիւ տղոց, որոնք նամբայ հարթեցին նորահաս սերունդին եւ մինչեւ իրենց վերջին շունչը մնացին պատնէշի վրայ՝ զոհողութեան սխանչելի ոգիով մր:

Անյայտ եւ յայտնի վաստակեալներու ամբողջ փաղանգ մր — մարզիկներ, արիներ, արեւոյշներ կամ վարչական նամեստ անդամներ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը երկկ շրջանի մր սիւնն էր կամ ծաղիկը եւ որոնք, աւա՛ղ, այսօր չկան այլեւս...:

Սթէ այս էջին վրայ անուն-անուն չենք յիշատակեր զանոնք, պատճառը գործնական դժուարութիւնն է պարզապէս: Կր բաւականանանք արձանագրելով միայն անուններր Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջանային Վարչութեան ողբացեալ անդամներուն՝ եղբայրներ Թադէ Գարագալփաքեան, Բժիշկ Բենիամին Գուլազեան, Խորէն Սուքիասեան, Բժիշկ Ալեքսան Պեզճեան, Վահրամ Կիւրճեան, Յակոբ Խուպեսերեան եւ Լեւոն Պապիկեան:

Անոնք իրենց անձով ու գործով միշտ կենդանի կր մնան Հ.Մ.Ը.Մ.ի մեծ ընտանիքին նիւս: Եւ երբ այսօր երկիւղած յարգանքով կր խոնարհինք շիրմին առջեւ ամէն մէկ Հ.Մ.Ը.Մ.ական ուխտաւորի, վստահ ենք թէ անոնց հոգիները կր շարունակեն ապրիլ մեզի հետ, Հայրենիքի երազով:

Թող այս մատեանը կեանքով զեղուն կոթող մր ըլլայ անոնց անթառամ յիշատակին:

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի
ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ARAM webaram.com

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Յուշամատեանի պատրաստութեան Խմբագրական Մարմնի մաս կազմած են՝ Հոգշ. Տ. Ներսէս Վրդ. Բախտիկեան, Պրնֆ. Տօքթ. Յ. Պէրպէրեան, Յ. Տաճիճեան, Փ. Զաքարեան եւ Օննիկ Մելիքսէթեան:

ՏՊԱՐԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Քլիշէներու պատրաստութիւն ՁԻՆԿՈԿՐԱՖ ԹԻԹՈՅԻ

Կողքի գծագրութիւն՝ Պ. ՏԻՐԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

Կազմ՝ ՕՐ. ԱՐՇԱՔՍԻ ԱՇԸԳԵԱՆԻ

1960

ARAM webaram.com

ARAM webaram.com